

TOTIUS DOCTRINALIS
CONTROVERSIAE

De
EUCHARISTIA
DECISIO,

Juxta articulum Fidei Catholicum in
antiquis Patribus,

De

E-12-13

*Non-coexistentia Corporis Christi
in diversis locis;*

Unà cum Protestantium omnium
communi consensu.

-
- I. *De Non-coexistentia corporali.*
II. *De Capitibus aliis, Expositione verborum Christi,
Transubstantiatione, Manducatione, Sacrificio,
& Adoratione.*
III. *Synopsis Parallelismorum ex antiquis Patribus, qui-
bus illustrantur omnia.*
-

Autore
Reverendo in Christo Patre D. THOMAS MORTONO
Episcopo Dunelmensi.

Non est hic: surrexit enim, & abiit in Galileam, MATTH. 28. 6.
*Quia nunc est in caelo, non est utique in terra. HEC EST FIDES CATHO-
LICA, QUAM APOSTOLI TRADIDERUNT, &c.*
Vigilius Episc. Trid. lib. 4. contra Eutychem.

CANTABRIGIAE,
Ex officina R. DANIELIS, almæ Academiæ
Typographi. 1640.

CAROLUS

Academia Cantabrigiensi
Liber

ETOC

Augustissimo ac Serenissimo Principi,

C A R O L O,

*Magnæ Britanniae, Franciæ, & Hi-
berniae Regi, Fidei Defensori.*

Um compellendus à nobis
non es nisi dextro tempore,
CÆSAR, mirabere fortasse
cur luctuosissimâ hâc tem-
pestate Majestatem tuam vel
hâc salutatione interpellare ausim, cum
jam profectò lacrymas potiùs quàm literas
negotia publica postulare videantur; ità ut
exclamare cogar, non ὅτε ποτὶ καὶ ποτὶ illud, *O*
tempora, ô mores! sed, *O* deploratissima no-
stra dissidia, quâ Politica, quâ Ecclesiastica,
undiq; grassantia! sine quibus forent tem-

Epistola Dedicatoria.

pora quidem ipsa auspiciatissima sub Rege
tanto, quem ceu Justitiæ Asylum φιλοβασιλεύς,
ceu Pietatis Jubar φιλοΚάροιοι, ceu Catholicæ
fidei Defensorem φιλαλήτης universi suspici-
unt juxtà ac venerantur. Te propterea
præterire insalutatum religio mihi fuit in
hac Orthodoxæ Religionis mea profes-
sione, quâ Idolomania Romanæ pernici-
osissimæ pars crassissima expugnatur :
Quo de opere quid polliceri audeam, E-
pistola sequens indicabit : Quod, nullus
dubito, quin Serenitati tuæ non minùs
gratum futurum sit, quàm, si causam spe-
ctemus, est necessarium. Quid multa ?
quòd pro Tua incolumitate ego ex animo
meo precari soleam, nè Solem Te no-
strum, me vivo, orbis occiduum videat,
novit solus καρδιογνώστης. Qui sacratissimam
Majestatem Tuam pace, pietate, honore,
custodiat, imbuat, cumulet, & cœlesti tan-
dem beatitudine coronet, per Christum
Jesum Dominum nostrum.

Tua Majestati devotissimus Sacellanus,

THO. DUNELMENSIS.

Romana Ecclesia, cujuscunque clasis
aut ordinis, Theologis, Salu-
tem & Gratiā in Christo Jesu.

Non est cur quisquam vestrum, Viri ornatissimi, mihi jam rursus de Eucharistia dissertationem instituenti, obstrepat exprobrétve, nihil me aliud nisi, mutato duntaxat idiomate, actum agere, & quasi eandem personam Romano habitu vestitam in scenam reducere. Cum praesertim facile sentias Lector, non solum in hac Diatriba nova plurima interferi, verum etiam reliqua serè omnia quoad methodum, modum, scopumque differendi novè representari. Ecce enim in hujus operis Parte prima expositam vobis Antipolytopiam nostram, nempe Coexistentia corporis cujuscunque in diversis locis impossibilitatem absolutam; non autem eam, quā de omnipotentia Divina quicquam delibatum sit, (absit à nobis tanta blasphemia!) sed quā revera omnipotentia & iuramentis Dei asseratur atque illustretur, haud minùs quàm cum dicimus, Deum, propter implicitam contradictionem, non posse mori, nec posse mentiri, aut etiam factum infectum reddere: quod esset omnipotentii & veraci Deo impotentiam atque mendacium impingere. Ad Causam jam accingimur.

Hanc, si quaratur Autoritas, Divinam, si Antiquitas (per primos quingentos annos) Catholicam, si denique Necessitas, Christianis omnibus de fide tenendam tenendamque, ex antiquorum Patrum testimoniis locupletissimis prolixè demonstravimus. Cujus nostrae demonstrationis momenta sunt luculenta admodum: Unum, Quod primitivi Patres impossibilitatem simultaneous Multipresentia corporis cujuscunque ex oraculo fidei,

Ad Rom. Ecclesiæ

id est, sacrâ Scripturâ, probarint : Alterum, Quòd ex eadem impossibilitate Catholica fidei Articulos duos confirmarint, viz. tum Deitatis ipsius Prærogativam existendi in locis pluribus simul, tum etiam corporis Christi Integritatem, tanquam cui non separandis, & In uno loco circumscribi, sit propterea inseparabile. Ratio tertia est, Quoniam in hoc dogmate propugnando Archihæreticos, nimirum Pneumatomachos, Macedonianos, Eunomianos, Manichæos, & Eutychianos, Catholica fidei hostes teterrimos, profligarint. Addo eorum adversus eosdem hereticos rationem ex intimis naturæ principiis haustam, Quòd æquè adûratur sit, corpus Christi simul Palpabile esse & Impalpabile simul Visibile & Invisibile, atq; Finitum & Infinitum esse. Quæ tot tamque sanctorum Patrum exquisita suffragia Anathematis morum bruti illa fulmina omnia faciliè contundant, quæ Venerabiles Tridentini Patres in suis de Eucharistia Articulis sanctiendis in nos vibrarunt.

Nec tamen hac antiquorum Patrum testimonia Theologos vestros hodiernos omni literarum genere excultos, & in versandis Patrum scriptis admodum exercitatos latere potuisse putavimus, quæ utinam partim sublesti à fide callidè non dissimilassent, partim etiam coactis & sucosis interpretamentis nequiter non depravassent ! Vtriusque verutia expressa vestigia plurima commonstrantur : non equidem excipiam Platonem, seu potius Pythagoram vestrum, Bellarminum, ad eujus dictata nonnulli acclamare solent, Grande illud Sophiæ, &, Papæ! quæm nisi passim vaserrimum Sophistam vobis exhibuero, na ego me talem à vobis & censeri & divulgari minimè recusabo. Proximo in loco Romanam Scholam veterem salutare juvat. Hæc (nè forte nescitis) liberè liberalitèrque concessit nobis, quantum ferè in hac parte nos ipsi deposcere potuimus, ipsam nimirum Impossibilitatem absolutam localis coexistentiæ corporis Christi in pluribus locis. Tandem ad consulendam Vitam memorie Memoriamque vitæ, Historiam nimirum, tam Sacram quàm Ecclesiasticam, invitamur. Quid sit ? Ab ipsis mundi primordiis

Theologos Præfatio.

modis ad hodiernum usque diem, de Præsentia corporis cuiusquam in diversis locis simul nihil usquam nisi altum silentium; præter exemplum, vel potius figmentum, unicum circiter Annum Domini CIOLVII. cuius fidem Bellarminus catechumenis pueris imponere gessit: Sed, Deus bone! quàm putidum illud commentum est, in quo auctoris nomen, rei gesta certum tempus, designati testes, locaque definita desiderantur omnia. quæ si quis possit concoquere, nihil aliud habeo quod dicam quàm, O dura ilia! Plurimum nunc interesse duximus, vestris de Protestantium ab ecologia tacitis cogitationibus occurrere.

Eone verò (inquit) vestra audacia prorupit, ut nobis contentiones nostras exprobratis in opprobrium vestrum? quasi latere vos posset quod est lippis atque tonsoribus notum, illud nempe inter Protestantes olim de Ubiquitismo acerbissimum dissidium? Esto, nam & nos paroxysmum illum satis agnosceamus, ita tamen ut simul constet illum non ^{iniquam} ^{deinde} fuisse: Nam, si Personas cogitatis, ostendimus, Protestantes primario, in istos opinionum discrimine inter se tandem mutuam fraternitatem coluisse: Rem ipsam quod attinet; docemus ipsos Ubiquitismi propugnatores, Theologos omnium Doctorum calculo eruditissimos, doctrina sua sensum omnino orthodoxum explicasse tandem, cui nè Jesuitæ quidem ipsi, etsi maxime velint, refragari audeant: quos propterea nos non lubenti modo verum etiam gratulanti animo amplectimur.

Deinde, obversatur vobis ante oculos Calvinus, quem tanquam purum putum Sacramentarium insectamini, quamvis ille animarum cum Christi corpore per celestem conjunctionem multò realio rem (ut ita dicam) realitatem profiteatur, quàm unio ista vestra corporalis (per solum scilicet contactum) à vobis fingi potest. Cuius insuper iudicium à vobis tantilli fieri, vix satis mirari possumus: cum præsertim (si vobis vacaverit in Theologorum vestrorum scripta inquirere) fateri vos necesse sit (id quod & sæpe à nostratibus observatum est, & ego alibi palàm feci) Doctores vestros nomina-

tissi-

Ad Rom. Ecclesiæ

* Præfat. in
Johann.

* Justus
Baron. A-
pol. de An-
tiq. in epist.
ad Bellar.
& Baron.
nempe is
qui in odi-
um Calvi-
ni nomen
suum gen-
tilitium
mutavit, ut
Baronius
audiret.

tissimos ex ejus Commentariis plerunque sensum liquidiorē
hausisse, interdum verò integras sententias ^{etiam} ~~etiam~~ excerptisse:
Quos quoque Catholici vestri nonnulli (teste Stapletono) ut*
Reipublica Christiana perutiles, publici juris fieri non medi-
ocriter exoptarunt. Quantum quoque ejus Institutionum opus
Ecclesiæ vestra Atletas celeberrimos exercuerit (nam quid
attinet nostrorum Theologorum de eo encomia amplissima hîc
repetere?) ex eo non obscure existimare potestis, quod Baronius
*& Bellarminus, nobile par Cardinalium, quendam * Fustum*
Baronium, opinione ipsorum Theologum eximium, ad opus illud
confutandum serio seduloque excitant atque instigant. Ecqua
causa? nempe quia Pontificii Doctores, qui confutandi provin-
ciam hætenus susceperunt, (verba sunt Bellarmini) infelici-
ter illud aggressi sunt, & infelicius ad exitum perduxerunt.
Quid vero Fustus Baronius tandem? Tam illustrium Cardi-
nalium commendationibus plectus, Onus hoc, inquit, Aetnâ
gravius, quod mei humeri non sunt ferendo: Atlantem
enim aliquem hæc cura desiderat. Hanc pro Calvino apo-
logiam vestrorum hominum à me protervitas extorsit.

His omnibus accuratè pensatis, grande opera-pretium vo-
bis, in Christo dilecti, me facturum in animum induxi, si hoc
non exigui temporis sed multarum lucubrationum quale-quale
opus lectioni vestra commendarem; non tamen studio provo-
candi vos, sed ad vos, id est, ad conscientiam uniuscujusque ve-
strum, utpote quâ vel unicâ mortalium omnium (Ethnicorum
quoque) animæ intus jugi denunciatione ad Divinum tribunal
citantur. Maçti igitur estote ^{quædam} ~~quædam~~ & eâ libertate quam
Spiritus sanctus vobis largitus est utimini, tum probandi
omnia, tum etiam quæ bona sunt approbandi atque te-
nendi. Me quod attinet; quoad potuerim fastidio Lectoris oc-
currere studui. Quod si uspiam prolixus esse videar, in promiss-
ratio est; Jamdudum nimirum expertus sum nimis compendii
impendium. Dein in Autorum testimoniis citandis fidem pla-
nè oculatam præstisi, nec solum meam, sed quam exegi meo-
rum,

Theologos Prefatio.

rum, qui in scriptis meo examinandis diligenter operati sunt.
Nec assiam erro (ut cum Basilio loquor) nisi absque
errore: quia animus meus à spontaneo quodam, veluti ab an-
gue, abhorrui. Siquis vestrum ad ista olim responsum al-
quod meditabitur, facit, moneta, convitiator, aut iniquus
aut aduersus ne fiet. Decretum enim est mihi, diuina quic-
vis sincere in suo serquillino patrescat: nec sane libet mihi
cum larvatis magis quam cum larvis ipsis luctari. Ecquis
verò placet mecum & ingenno aperta que Marte comenda-
cerit non decebit me esse p. iam. Deus vos dignatur omni be-
nedictione celesti in gloriam gratia ipsius in Christo Jesu.

Salutis vestræ studiosissimus

THO. DUNELMENSIS.

Primæ Partis de Eucharistia Methodus,
contra Multipræsentiam corporis cu-
jusq; juxta fidem Catholicam.

- D**E fide hodierna Ecclesia Romana, Cap. 1.
De fide Protestantium, Cap. 2.
De fide Patrum primitivæ Ecclesiæ, Cap. 3.
Multipræsentiam esse prærogativam Deitatis, probatur ex
Scriptura, Cap. 4.
Contra Multipræsentiam creaturæ spiritualis, Cap. 5.
Contra Multipræsentiam Corporalem in genere, Cap. 6.
Particulariter, de Existentia Corporis Christi in loco, Cap. 7.
Argumentum ex illa voce Angeli, Non est hic, &c. Cap. 8.
Argumenta Antiquitatis contra corporis Christi Multipræsen-
tiam, Cap. 9. atque etiam citra Eucharistiam, quæ re-
ferri videantur ad Eucharistiam, Cap. 10.
Argumenta ab Adjunctis ad Eucharistiam relatis, qualia sunt
Locus, Actus, &c. Cap. 11.
Argumenta ab Attributis, PALPABILE, VISIBILE, DI-
VISIBILE, CIRCUMSCRIPTUM, Cap. 12.
Argumenta ex Attributis signanter contradiCTORIIS, ut, Visi-
bile & Invisibile, &c. Cap. 13.
De fide Historia Sacra adversus omnem credulitatem Multi-
præsentia Creaturæ, Cap. 14.
De fide Historia Ecclesiastica, Veteris & Novæ, Cap. 15.
Nullam omnino existere memoriam cujusquam Multipræsen-
tiæ. Ibid.

Methodus

Secunda Pars Methodus, per sex Classes.

I. CLASSIS.

DE expositione verborum Christi, Hoc EST CORPUS
MEUM.

CAP. I. Pontificiorum expositio literalis verborum Christi,
referendo Hoc ad CORPUS, à Pontificiis ipsis explosa,
§. 1. Alia Pontificiorum expositio pronomini Hoc & **C**
Individuum, à Pontificiis quoque exhibetur, §. 3.

CAP. II. Protestantium sensum figurativum verum esse pro-
batur: 1. Quia Hoc demonstrat panem; ex Pontificiorum
confessione, §§. 1, 2. Probatur isidem ex Antiquitatis una-
nimi consensu, §. 3.

CAP. III. Sensum sacramentalem figurativum esse, probatur.

CAP. IV. Idem sensus figurativus probatur ex Patribus con-
tra Pontificiorum figmentum de corpore Christi repre-
sentante seipsum, §. 1. Panem & vinum esse signa & fi-
guras corporis Christi, §. 2. Idem ex Patribus copiose pro-
batur, à §. 3. ad §. 9. Item ex Ethnicorum formulis, §. 10.

CAP. V. Objectiones ex Patribus solvantur, §§. 1, 2. De-
terminatio Quaestionis ex Patribus, §. 3.

II. CLASSIS.

De objecta Multipraesentia corporis Christi ratione
Transubstantiationis.

CAP. I. De novitate nominis huius TRANSSUBSTANTI-
ATIO.

CAP. II. De articulo Transubstantiationis.

CAP. III. Objectionum tanquam ex Patribus solutiones: pri-
mò, ex vocibus, FIT, EST, &c. §. 1. secundò, ex vocibus,
TRANSSUBSTANTIATIO, TRANSELEMENTATIO,
&c. §§. 2, 3. tertio, ex eo quòd dicitur non esse panis com-
munis,

Methodus

munis, §. 4. quæd; in Patribus quoad iudicium sensu-
um, §. 5.

CAP. IV. Contra Transsubstantiationem, probatur, Substan-
tiam panis manere, ex Scriptura, §§. 1, 2.

CAP. V. Idem probatur ex Patribus, multis argumentis,
§§. 1, 2. Accidentium Existentia absq; suis subjectis & Pa-
tribus oppugnatur, §. 3. Obiectio solvitur, §. 4. Alia proba-
tiones Existentiæ panis, ex Patribus, §§. 5, 6, 7. ex iudi-
cio sensuum, §. 8. Determinatio cause, §. 9.

III. CLASSIS.

Objectionum ex Patribus Solutiones.

CAP. I. Obiect. ad Apparitionibus Christi, §§. 1, 2. Obiect.
ad Apparitionibus carnis Christi, §. 3.

CAP. II. Objectiones ex Chrysostomo quæ directe probant
Multipresentiam.

CAP. III. Obiect. ex Augustino, §. 1. dicunt Christum
portasse, §. 2. Ex Gregorio Nysseno, §. 3.

CAP. IV. Obiect. ex ratione Penetrationis dimensionum,
§. 1. ex duabus instantiis, Deus & Anima rationalis, §. 2.
ab exemplis Vocis, Coloris, &c. §§. 3, 4.

CAP. V. Protestantium oppositiones ex Patribus, §. 1. Pa-
trum parallela, §. 2.

IV. CLASSIS.

Objectionum ex Patribus pro Multipresentia, ex Man-
dicatione corporis Christi, Solutiones.

CAP. I. Culmina ad fide Protestantium, quæstantum bucel-
lum panis comedant, §. 1. Protestantes Sacramentum falsè
dici, §. 2.

CAP. II. Capere in uno hanc sententiam, §. 1. Papistarum mo-
dum manducandi esse Supernaturalem, §. 2. Decretum Ro-
mane Ecclesiæ contra Berengarium, §§. 3, 4.

CAP. III. Objectiones ex Patribus pro organica manducandi,
§. 1.

Methodus.

- Objectiones antiquae ex Patribus, de potentia facien-
di corpus Christi in Eucharistia, §. 1. De oralis Manduca-
tione, §. 2. De duobus instrumentis, Oratio & Corpus Christi, §. 3.*
- CAP. IV. *Obiectio de personis edentibus indigne, ex Patribus, de Christo, seipsum com-
medentes, §. 1. Quia alius est, §. 2. Manducatio, §. 3.*
- CAP. V. *Obiectio historica, de confessione Infantum, ex Patribus, §. 1.*
- CAP. VII. *De Unione cum corpore Christi Objectiones ex Patribus: I. De unione ejus nobiscum, §. 1. II. Corpus Christi non solum fide, sed et ipsa nobiscum uniri, §. 2. III. Ex Patrum dictis de nutritione corporum nostrorum participans Christi, §. 3. IV. Quod Eucharistia vocatur Viaticum, §. 4. V. Quia dicitur per eam fieri consortes Divinae Naturae, §. 5. VI. Nos esse eos ex-
hibere, §. 6. VII. Quia dicitur Eucharistia Pignus Immortalitatis, §. 7.*
- CAP. VIII. *Præstantium Demonstrationes ex Patribus con-
tra Papistarum opinionem de consuetu corporis Christi in Eucharistia, §. 1. I. Ex Pontificatorum confessionibus, §. 2. II. Quia Patres licet aliter senserint, ut Capernaiticum admi-
nati sunt, §. 3. III. Quia Patres omnem modum Capernai-
tium respiciunt, §. 4.*

V. CLASSES.

De Sacrificio Missæ in quo continentur Pontifi-
cii esse præsentiam corporis Christi.

- CAP. I. *Rationes quinque non esse materiam Sacrificii, Pon-
tificii fatentur, §. 1. Missam non esse sacrificium, quia illi
deest omnia actus propria sacrificialis, §. 2. 3. 4. et que
etiam proprietates essentialiter, §. 5.*
- CAP. II. *Sacrificium nullum ex Institutione Christi mansisse, §. 1. Objectiones ex N. T. solvuntur, §. 2. 3. 4. et 5.*
- CAP. III. *Objectiones ex N. T. solvuntur, §. 1. 2. 3. 4. et 5.*
- CAP. IV. *Objectiones violentæ ex N. T. ex Patrum anti-
quorum Epithetis, §. 1.*

Methodus

- CAP. V.** Objectiones, tanquam ex Patribus, Offerri corpus Christi ut Sacrificium in diversis locis firmum.
- CAP. VI.** Demonstrationes Protestantium ex Patribus contra Sacrificium Missæ: I. Dixisse Patres, Eucharistiam esse Recordationem Sacrificii, §. 1. II. Distinxisse inter Sacramentum corporis, & Corpus ipsum, §. 2. III. Ex Patrum parallelis de Baptismo, §. 3. IV. Vocasse Patres Sacrificium de quo agitur, cruentum, §. 4. V. Negasse apud Christianos haberi propriè Sacrificium, §. 5. VI. Ex inutilitate Objectionum quas Pontificii ex Patribus extarserunt, §. 1.
- CAP. VII.** De Sacrificio Missæ quatenus propriè Propitiatorium dicitur, Confutationes sex.
- CAP. VIII.** Confutationes tres aliæ.
- CAP. IX.** Demonstrationes. I. Corpus Christi cibum esse duntaxat spirituale, §. 1. II. Spirituales cibis verius dicitur cibis quàm naturalis, §. 2. III. Patres corporalem manducationem sustulerunt, ut spirituales stabilirent, §. 3. IV. Solos pios esse propriè participes corporis Christi, §. 4. idque citra contactum, §. 5. quod confirmatur Augustini iudicio, §. 6. V. Patres nullam cum Christi corpore realem conjunctionem nisi permanentem intellexerunt, eumque citra contactum, §. 7. VI. Unionem hanc fieri non obstante quacunque distantia locorum, §. 8. VII. Eandem apud Patres, etiam extra Eucharistiam, sortiri appellationem unionis corporalis, & In his omnibus Protestantes cum Patribus consentire, §. 9.

VI. CLASSIS.

De Adoratione Latreutica seu Divina, in Missa.

- CAP. I.** Ex qua statuunt Pontificii corporalem Christi Præsentiam, §. 1. Nullam huiusmodi Adorationem fuisse in Christi Institutione, ex confesso, §. 2.
- CAP. II.** Solvuntur Objectiones ex Patribus, pro Adoratione Eucharistica,

Methodus.

*Eucharistia, ex quibus Theotomus & Adoratio, & ex Egi-
theris, Horribile, Terribile.*

CAP. III. Objectiones ex Actibus externis, quales sunt Ele-
vatio, Geneflexio, Invocatio.

CAP. IV. Objectiones alia Pontificiorum, ex Paribus.

CAP. V. Examinatio Culus idololatrie in Missa Romana,
ex Pontificiorum confessionibus, quoad Materialem idolola-
triam.

CAP. VI. De Formali idololatria in Missa Romana, non ob-
stantibus pretextibus Intentionis bona, Certitudinis Mora-
lis, aut Habitualis Conditionis.

CAP. VII. Pretextus isti esse Idololatriam lenocinia.

CAP. VIII. Pontificiorum Idololatriam in Missa esse Forma-
lem, probatur ex principiis & confessionibus ipsorum.

CAP. IX. De Parum antiquorum iudicio, quatenus spectat ad
Adorationem Missae.

CAP. X. De eaquam Protestantés approbant Venerationem
Eucharistiae, §. 1. Protestantés liberos esse à perplexis Pon-
tificiorum questionibus, §. 2. Jesuitici Dilemmatis egregii
pro Adoratione Eucharistiae dilutio, §. 3. & totius causa
enucleata Determinatio, Christo Moderatore, §. 4.

Controversiae de Eucharistia Pars Tertia.

Satisfactio ad omnes Pontificiorum objectiones per
Parallelismos ex Patribus.

I. CLAS. **P** Arallelorum de Baptismo; de sensu verborum
Christi, Hoc est CORPUS MEUM.

II. CLAS. quoad Panis mutationem.

III. CLAS. quoad directam quasi praesentiam corporis Christi.

IV. CLAS. quoad Manducationem corporis Christi per modum
Tactus, Manducationis oralis, Unionis, & effectuum ejus.

V. CLAS. quoad appellationem Sacrificii.

VI. CLAS. quoad Adorationem Eucharistiae octo modis.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
CHICAGO, ILLINOIS 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW: WWW.CHICAGO.EDU

RESEARCH INTERESTS

RESEARCH INTERESTS
IN THE FIELD OF
CHEMISTRY
AND
PHYSICS

CONTACT INFORMATION

CONTACT INFORMATION
FOR THE
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
AND
PHYSICS
AT THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILLINOIS 60637
U.S.A.
TEL: (312) 937-1234
FAX: (312) 937-1234
WWW: WWW.CHICAGO.EDU

PARS PRIMA.

De Fide Ecclesiarum.

CAP. I.

De Fide Ecclesiae Romanae.

SECT. I.

Polytopia corporea fidem præ cæteris acerrime defendit * Card. Bellarminus: quâ sublatâ, quivis satis intelligat, omnem *Transsubstantiationis* supposititiam sobolem, omnem de *Propitiatorio sacrificio Missæ* sacrilegam opinionem, denique *Eucharistia Adorationem* omnem *latreuticam* rescindi & labefactari. Quorum tam prodigiosorum dogmatum fidem, post Tridentinam Synodum, Pius IV. Papa, per Bullam suam, in novo Symbolo Romano consignari mandavit. Quod novum Romanæ fidei Symbolum prorsus fundamentale esse statuit; ^b *Absque qua fide*, inquit, *nema salvus esse potest*. Quam tamen falsissimam esse, difficile non erit cum antiquorum Patrum autoritate tum etiam ipsorum Pontificiorum contradictionibus (*bullæ* enim est) diffilare & profligare. Sed de Patribus post: in quibus Poly-

* Bellarm.
lib. 3. De
Euch. cap. 3.

^b Pius IV.
Papa in
Bulla pro
forma ju-
ramenti.

topiæ impossibilitatem facilè perdiscamus, non modò sine læsione verùm etiam summa cum laude Divinæ omnipotentia.

Ipsos Pontificios concedere, Aliquid Impossibile dici posse, absque blasphemia, ratione Contradictionis.

SECT. II.

VOx hæc, *Impossibile*, quoties absolutè sumitur, et si verè usurpetur, tamen Christianis imperitioribus primo quoque auditu horridior est visa: *sin falsò*, in Deum blasphemia & omni execratione digna meritò censetur. Nostra igitur plurimum interest, viam nobis munire, ut non modò causam hanc ab omni nota blasphemix vindicemus, verùm etiam ut probemus Divinam omnipotentiam per eam vel maximè illustrari.

Defensionis nostræ fundamentum ponit Bellarminus:

* Bellarm.
lib. 3. De
Euch. c. 2.
§. Alio igitur.

* Maldon.
Jes. tom. 1.
De Euch.
qu. 1. pag.
153.

* Aquinas
Contra
Gentes, lib.
1. cap. 84.

“Dicendum est, inquit, Deum omnia posse facere quæ ullo modo sunt. Omnes Theologi dicunt Deum esse omnipotentem, quia potest id omne quod non implicat contradictionem, quæ ponit quid esse & non esse simul: & proinde si illud fieret, fieret aliquid cujus Esse esset Non esse. Item Maldonatus; ^d Ipsa contradictio consistit in Esse & Non esse. Si Deus haberet Esse conjunctum cum Non esse, non esset Deus: si non esset Deus, non esset omnipotens. Quare, Posse facere quod implicat contradictionem, est, Deum posse esse non omnipotentem. Similiter Aquinas; ^e Voluntas Dei non potest esse eorum quæ secundum se sunt impossibilia: Hujusmodi sunt quæ in seipsis repugnantiam habent; sicut hæc, Asinum esse hominem: in quo includitur Rationale & Irrationale. Sic illi: nec quidem quicquam rectius dici aut concludi potest. Hucusque quoad thesin nobiscum consentiunt Adversarii; sed quoad hypothesein, quæ est de corporis Christi existentia in diversis locis simul, non item. Ad quam cum perventum fuerit, veritas ipsa magis magisque illucescet

illucescet ab exemplis rerum id genus Impossibile, quæ Pontifici ipsi jam tradituri sunt, certè quidem locupletissimis.

Pontificios ipsos absolutam Impossibilitatem, etiam circa corporis Christi dispositiones, docere, nonnunquam etiam quoad loca.

S E C T. III.

EN hoc in loco Impossibile farraginem, quam Pontificii ipsi congefferunt! I. ¹ Impossibile est Deum contineri in aliquo loco. II. ² Fieri non potest Divinâ virtute, ut spiritus existat, more corporum, divisibiliter. III. ³ Non potest Corpus prædicari de Pane, quia ita disparatum affirmaretur de disparato: quod implicat contradictionem. IV. ⁴ Impossibile, idem esse præsens duobus temporibus simul, cum tempora semper fluant. V. ⁵ Impossibile, idem produci bis aut ter in duobus locis: Nam non habet duo esse substantialia, nec substantialiter diversa: proinde non potest tot novis productionibus produci. VI. ⁶ Impossibile est, per Divinam potentiam, ut corpus quantum non sit aptum occupare locum. VII. ⁷ Fieri non potest ut corpus Christi in Sacramento sit, quod ex uno in alium locum venerit: ita enim fieret ut à cæli sedibus abesset; quoniam nihil movetur nisi locum deferat à quo movetur. VIII. ⁸ Dicere, Deum facta infecta reddere, quis non videt idem esse ac dicere, Deum posse facere ut quæ vera non sunt sint vera? IX. ⁹ Impossibile, idem corpus, quamvis possit esse in pluribus locis secundum extensionem ad locum, esse tamen eo modo ubique; quia non potest hoc modo Universum ei adequari. Sic illi. Pergamus.

¹ ex August. lib. 26. contra Faustum cap. 5. ² Vasquez in 3. Thom. tom. 2. qu. disp. 189, cap. 7.

³ Greg. de Valent. Jes. ⁴ Bellarm. lib. 1. De Euch. c. 14. ⁵ Respon-
deo ad. ⁶ Bellarm. ibid. ⁷ Bellar. l. 3. De Euch. cap. 4. ⁸ Vasquez Jes. in 1. Thom. Tom. 2. disp. 176. cap. 6. ⁹ Suarez Jes. Tom. 3. disp. 48. §. 1 pag. 583. ¹⁰ Catechis. Rom. De Euch. num. 31. p. 187. ¹¹ Salmeron Jes. in 2. Tim. 2. disp. 76. art. 6.

Impossibilitatem absolutam Coexistentiæ localis seu corporalis, ex veterum Scholasticorum expressis confessionibus necessariò concludi.

SECT. IV.

¶ Calvin.
lib. 4. Inſt.
c. 17. §. 24.

Pontificiis objicientibus in hunc modum, pro suo Polytropiæ Articulo, viz. ¶ *Cur non faciat Deus ut eadem caro diversa loca occupet, ut nullo loco contineatur, ut modo & specie careat*, Calvinus respondet: *Insane, quid à Deo postulas, ut carnem faciat simul esse & non esse carnem? perinde ac si instes, ut lucem faciat simul esse lucem & tenebras. Quæ ejus refutatio quàm sit justa & irrefragabilis, partim ex confessionibus partim ex consecutionibus Pontificiorum ipsorum demonstrabimus.*

¶ Bellar.
lib 3. De
Euch. c. 3.
p. 491.

¶ Aquinas
in Supplem.
3. part. qu.
83. art. 3.
ad 4.

¶ Ibid. qu.
81. art. 2.
ad 1.

¶ Vasqu. in
3. Thom.
qu. 76. art.
6. disp. 189.

I. De Thoma Aquinate & aliis nonnullis Pontificiis Doctoribus primariis testatur Bellarminus: ¶ *Quidam Catholici*, inquit, *atque in eis S. Thomas, existimant non posse esse unum corpus in duobus locis localiter: quia (inquiunt) unum est illud quod indivisum in se est & divisum à quocunque alio.* Sed nos Aquinatis ipsius verba magis oblectant: ¶ *Dicendum est*, inquit, *quòd corpus Christi localiter in diversis locis non potest fieri per miraculum; quia Esse in pluribus locis simul repugnat Individuo, ratione ejus quòd est ens individuum in se.* — *Et includit contradictionem; sicut, quòd homo careat ratione.* Et rursus: ¶ *Corpus non habet actu esse in pluribus locis simul; hoc enim est solius Dei.* Sic Ille, qui (quæ erat ejus admirabilis perspicacitas judicii) in Scholis olim dominabatur. Vasquez eidem opinioni adhæret, & ejusdem ad stipulatores citat Scotum & Scholasticos tredecim. Ratio una, *Quia quòd est circumscriptum loco, ita est in illo ut non sit extra.* Sed (fate-mur enim) intellexerunt modum existendi in loco quantitativum, id est, *per circumscriptionem, & commensurationem ad locum*: sed tamen hæc ratio Thomæ modum coexistentiæ essentialis omnem pariter tollit & subvertit: quod etiam Jesuitæ

Jesuitæ ipsi ingenuè confitentur; imprimis Bellarminus:

* *Quod si verò, inquit, non possit corpus Christi localiter esse in diversis locis, quia divideretur à seipso; profectò nec Sacramentaliter esse possit eadem ratione: licet enim Esse alicubi Sacramentaliter non dicat Esse per loci occupationem, tamen dicit per realem & veram presentiam in pluribus hostiis sive altaribus. Quæ realis presentia in tot altaribus, & non locis intermediis, non minùs tollere videtur indivisionem rei, quàm repletio plurium locorum. Necnon Connincks Jes. " S. Thomas 4. dist. 44. qu. 2. art. 2. ait, Per miraculum fieri non posse, ut corpus sit simul in duobus locis, scilicet modo quantitativo; quia Esse in pluribus locis repugnat Individuo, ratione ejus quod est Individuum per se. Sanè hac ratio si absolutè, ut sonat, intelligatur, corpus Christi non potest esse in celo & in hoc Sacramento. Sic ille. Si absolutè, inquis? Quasi verò aut negare aliquid per miraculum fieri posse, non sit negandi formula absolutissima: aut quasi hoc dogma non fuisset opinione Thomæ & aliorum ejus Sæcutorum exploratissimum.*

* Bellarm.
lib. 3. De
Euch. c. 3.
pag. 492.

" Agid.
Connincks
Jes. De Sa-
crament.
qu. 75. art.
4. dub. 3.

Post hos Abulensis, * *Concedunt aliqui, inquit, quòd unum corpus Christi poterit esse miraculosè in diversis locis simul: & ponunt exemplum de corpore Christi in altari: & nos aliquando sic tetigimus, alludentes propositioni eorum. Communis tamen positio est B. Egidii & Scoti, Quod etiam miraculosè non potest idem corpus esse in diversis locis. Ratio Scoti, Quia unum esse in duobus locis includit contradictionem; quia de re locata nihil est extra terminos loci: at si unum esset in diversis locis, aliquid de re locata esset extra terminos loci. Sic ille. Nec profectò contradictionis istius partes ullo ingenii artificio reconciliari possunt magis quàm potest polus Arcticus cum Antarcticò copulari: quia corpus quod dicitur esse in hoc altari atque etiam altero, cum tamen spatiis intermediis non omnino existat, idem per loca & spatia à se dividi, atque proinde extra se esse, ideòque ex Uno fieri Non-unum, necesse est.*

* Tostatus
Abulensis
Episcopus,
in Matth.
17. qu. 119.

¹ Vasquez
Tom. 3. in
3. part.
Thom. disp.
189. cap. 4.

Secundam contradictionem in eadem Multipræsentia veteris Scholæ Pontificiæ Professores percelebres deprehenderunt: nam, teste Vasquesio Jes. *Aliqui negant idem corpus posse esse in pluribus locis simul, propter sequens absurdum, Quod tum idem corpus possit esse vivum in uno loco & mortuum in alio: inter quos est Ledesma & S. Thomas. Et id impossibile esse, per absolutam Dei potentiam, Heinrichus & Altiſiodorensis, propter Contradictionem, affirmans. Hactenus Vasquez. Ea Romanæ Scholæ Moderatores penè universos contradictionum suarum involucris tam miserè implicatos, ut à contradictionibus, quas doctrina de Existentia corporis in diversis locis simul infert, minimè possint se expedire!*

² Jul. Casar
Scalig. Exercit.
5.
qu. 6.

Julium Scaligerum consulamus, qui unus fuit (ut omnes norunt) in quæstionum subtilitatibus rimandis expediendisque perspicacissimi & felicissimi judicii. Quid verò ille? *Si dicas, inquit, Corpus est hic & ibi, idem ipsum quidem distribuis in diversa. Principio primo per se & immediato prohibetur corpus esse in pluribus. Ubi: est autem continuus affectus consequens immediatè unitatem. Contradictiones enim sunt, Unum est duo. Sic ille. Ex his quæ hactenus diximus quis non videt tot accuratissimi judicii Doctores, & revera Pontificiæ Religionis in multis architectos insignissimos, hucusque in Protestantium castris militasse? Hæc hactenus de fide lubrica Romanæ Scholæ.*

C A P. II.

De Fide Protestantium, cujusvis nomenclaturæ & denominationis.

Protestantium classes distinguo. Una est eorum qui Antipolytopiam palàm asserunt: Altera eorum qui qualemqualem Ubiquitissimum ponere dicuntur, qui tamen, si candidè ac genuinè exponantur, Antipolytopiæ nostræ

nostræ minimè adversantur. Classis prior continet fidem cum Ecclesiæ Anglicanæ, tum etiam aliarum plurimarum cum ea apertè disertèque consentientium.

*Anglicana Ecclesia, & ejusdem classis aliarum fides,
contra corporis Multipresenciam.*

SECT. I.

HOc clarius est quàm ut ullis ingenii strophis eludi, vel auctoritate convelli, vel præjudicio denique obfuscari queat: id quod temporum series manifestò declarat. Primò enim Regis Henrici VIII. tempore (cujus horret animus memoriam repetere) inter *Sex* funestos *Articulos*, quos tunc nemo oppugnare potuit absque vitæ discrimine, exiti alior nullus fuit quàm hic de Coexistentia essentiali corporis Christi in Coena simul & in cœlo. Sed non ità multò post, Divino Numine aspirante, nubecula illa transit, Evangeliiq; sole exorto, tenebræ illæ depulsæ sunt protinus & dissipatæ. Regnante scilicet Edvardo VI, (Josiâ nostro, dixerim, ad miraculum usque Serenitatis & pietatis speculo!) Antipolytopiam pulpita omnia rursus personabant. At heu miseram sortem humanam! Mariarum luctuosissima nox subsecuta mox est, in qua Christus Jesus discipulorum suorum fidem constantiamque experiri voluit, quando in Westmonasteriensi Synodo utriusque Academiæ disputationibus publicis ipsissima quæstio *De essentiali presentia corporis Christi in pluribus locis simul* agitata & eventilata est: grassante tunc Pontificiorum rabie contra fidem Antipolytopiæ, pro qua Protestantes vitam suam constanter felicitèrque oppignorabant: fide, inquam, planè Catholicâ, quam (si Antiquitati fides habenda) * *Apostoli docuerunt*, * *Infra.* *Martyres primavi roborarunt, & fideles antiquitus custodiverunt.* Addo, quàm Cranmerus, Ridleyus, Latimerus, Hooperus (Deus bone, quanti Præsules!) cum exercitu aliorum

rum Martyrum, sanguine suo obfignarunt. Tandem, pro summa sua misericordia, Deus Reginam Elisabetham, Israelis nostri Deboraham, excitavit: sub cujus auspiciis veritas Evangelica revixit denuo: Cùm Ecclesiæ Anglicanæ Athleta invictissimus Juellus eandem Antipolytopiæ doctrinam ebuccinavit; quando non dubitavit in hunc modum Pontificios omnes ad Theologicum Martem laceessere, ut *Quotquot ex iis, qui doctrinā excellerent, si possent, vel ex uno primitivæ Ecclesiæ Patre, aut Concilio generali, vel denique ex uno tantum Scripturæ sacre testimonio, aliquid proferant, ex quo clare dilucidèq. constet, per sexcentorum annorum seriem (ut alias Theses omittam) Populum edoctum fuisse ut crederet corpus Christi substantialiter & corporaliter existere in Sacramento; vel, corpus Christi posse esse in mille locis simul.* Hæc ille: Qui postmodum contra D. Hardingum, Pontificiorum Achillem, hujus suæ ~~negationis~~ Defensionem accuratissimam, quasi murum aheneum, opposuit: quam typis excusam, veluti Religionis nostræ propugnaculum, Regni Anglicani Auctoritas tam politica quàm ecclesiastica in omnibus Regni parochiis exstare mandavit.

Porro Ecclesiæ nostræ Articulo XXVIII. docuit, *Corpus Christi in hoc Sacramento dari, accipi, & manducari tantummodo spiritali per modum fidei: ita ut qui sunt fide vivæ destituti (Art. XXIX.) nullo modo corporis aut sanguinis Christi participes esse possint.* Quid attinet Humfridum, Fulcum, Whitakerum, Rainoldum, Abbatum, Fieldium, aliósque clarissimos professionis Anglicanæ vindices commemorare, qui, quoties in hujus Controversiæ mentionem inciderunt, hanc corporis Christi coexistentiam in diversis locis fortiter strenuèque expugnarunt? Quid multa? Nullus de fide Anglicanæ Ecclesiæ testis aut auspicator aut locupletior esse potest quàm hodiernus totius Angliæ reverendissimus Primas & Metropolitanus, qui Ecclesiæ nostræ Articulum XXVIII. divulgavit, quique os Adversario suo obstruxit; viz.

viz. * *Corpus Christi manducatur in Cæna, tantum cælesti & spirituali ratione: medium autem, quo corpus ejus recipitur & manducatur in Cæna, est fides.* Atque hanc manducationem, & per eam unionem nostram cum Christi corpore, per vivam fidem quæ per dilectionem operatur, sensu Theologico verissimam realissimamque esse, Classis quarta ex Patrum antiquorum scriptis fusè dilucidèque probat atque com-
monstrat.

Enimvero non ità pridem traditæ sunt mihi literæ anonymi cujusdam è grege Pontificio, nescio cujus coloris, albi an atrii, sed gloriabundi nimis insolentèrque se jactantis de quadam sententia quam scriptis mandavit D. Andreas, Antistes *πρωτὴν ἀποστολὴν ἔδωκεν*. Quid ille? * *Præsentiam credimus, inquit, nec minùs quàm vos veram. De modo præsentia nil temere definimus, addo, nec anxie inquirimus; non magis quàm in baptismo nostro quomodo abluat nos sanguis Christi.* Hæc ille. In quæ verba iste sciolus impingens, in eis nihil nisi Papisticam Præsentiam est odoratus: quam tamen vir inclytus tribus modis apertè oppugnat. Primò, quia damnat Romanam Ecclesiam, quòd *Præsentia modum essentialiter corporalem definire audeat.* Secundò, *præsentiam* (quam intellexit) *veram* explicans per Parallelum de sanguine Christi in Baptismo; *quomodo, inquit, sanguis Christi nos abluit in Baptismo.* Quam præsentiam sanguinis Christi minimè materiale & essentielle esse Adversarii nostri facitè nobis largiuntur. Hanc collationem Baptismi cum Eucharistia sine dubio Reverendissimus Præsul à sanctis Patribus didicit, apud quos phrasæ de *existentia sanguinis Christi in Baptismo* haud minùs familiares fuerunt, quàm quibus præsentiam corporis ejus Eucharistiæ tribuerunt. Exempli causâ; *Sanguis Christi est in Baptismo: In Baptismo sanguine Christi abluimur*, & id genus aliæ plurimæ, quas infra citabimus. Tertio, idem Episcopus noster^b negat prorsus *Divinam Adorationem Sacramento huic tribuendam esse*; perinde ac Protestantes

* Relat. Collat. cum Fisher, pag. 286.

* Ad Apolog. Bellar. Resp. cap. 1. §. Quod dixisse.

^b Resp. ad Card. Peron § 4.

stantes universi. Si quis fortè ambigat quorsum hæc tam ampla tamque importuna & anxia de Ecclesiæ Anglicanæ fide *daupwela* pertineat, sic habeto; Officio meo usque adè necessario deesse nolui. Aliarum Ecclesiarum ejusdem Classis fidem eandem Liber qui inscribitur *Harmonia Confessionum* probat affatim: nec mediocriter ipsorum unanimis consensus Adversarios Pontificios angit, quieum cum passim agnoscunt, tum etiam veluti *hereticum* passim pervicaciter petulantèrque vellicant atque exagitant.

Blasphemiam Pontificios calumniosè Protestantibus affingere, ob negatam possibilitatem Existentiæ corporis in diversis locis simul.

SECT. II.

* Theol. Colon. in provinc. Conc. Tract. de Sacr. Euch. fol. 92. & Maldon. in Job. 6.
* Sect. 1.
d Calvin. lib. 4. Inst. c. 17. §. 24.
Idem Beza advers. Holchafium.

Theologi Colonienſes ferociter nimis irruunt in Proteſtantes; *c Absit*, inquiunt, ut fidelis quiſpiam aurem accommodet impiis Sacramentariis, qui excacatâ mente omnipotentiam Chriſti in hoc Sacramento vel deprehendere detreſtant; quod tanquam peſtem lethalem vitare, & intellectum noſtrum in obſequium captivare debemus. Sic illi. Quam ſibi objectam calumniam Calvinus jam* ſuprà repulit atq; contrivit; cujus inſuper exſtat hoc luculentum teſtimonium: *d Convertes quidem Deus cum volet lucem in tenebras, & tenebras in lucem: ſed cum exiſtis ut lux & tenebra non differant, quid aliud quam ordinem ſapientia Dei pervertiſ? — Ea verò eſt carnis conditio, ut in uno certo loco ſis, & ſua dimenſione conſtet.* Sic ille, Impoſſibilitatem tantum ratione contradiccionis aſſerens, & hoc quidem religioſiſſimè, nè quis blaſphemè opinetur Deum, qui eſt ſumma Veritas, poſſe velle contradiccionem, quod mendacium in ſe implicare neceſſe eſt, ut jam *ſuprà Pontificii conceſſerunt non inviti.

* Cap. 1.
Sect. 2.

Noſne verò ut Dei potentiam humanæ mentis anguſtiſ eſt circumscribendam putemus? *absit!* Infinita in rerum natura

tura exstare ponimus quæ infinitis modis omnem humanæ mentis captum excedunt. Imò verò non dubitamus affirmare, Dei Voluntatem & Potentiam eatenus æquales esse, quatenus quicquid Deus velle potest id potest & facere. At Veritas velle nequit mendacium : quævis autem Contradiçtio mendaciorum abyssus meritò dici potest : quippe inter Contradiçtionis terminos nullum est vel Proportionis vel Participationis vel Abnegationis medium.

Næ igitur isti præclari blasphemix nostræ præcones exstiterunt, propter hanc unam à nobis positam *Impossibilitatem coexistentiæ corporis in diversis locis, tantum ratione contradiçtionis*, qui ipsi in Scholis publicis non solum multorum hujusmodi Impossibilium instantias plurimas * accumularunt, verum etiam probè noverunt Aquinatem & Scotum, Scholæ Romanæ olim celeberrimos Magistros & Moderatores, ex eadem ratione eandem Impossibilitatem defendisse gnaviter, & instar Articuli fidei Discipulis suis credendam propinasse.

* *Suprà,*
Cap. 1.
Sect. 3.

Alterius Classis Protestantium fides, quæ (non obstante Ubiquitismo suo) Polytropa Papistica adversatur.

SECT. III.

UTut Ubiquitismi vox veluti ἰσχυρὸν μῆλον, aliquandiu in Ecclesia turbas concitaverit, tamen si utrinque deposito rigore candida interpretatio admittatur, nulla causa est quò minùs inter nos intercedat statim unanimis judiciorum conspiratio. Quia Ecclesia Catholica semper docuit, humanam naturam Christi duplicem fortiri habitudinem, naturalem ac propriam unam, alteram vero personalem, ratione hypostaticæ unionis : quarum priorem quoad existentiam essentialem finitam esse, quantum ad alterum verò, propter inseparabilem & ineffabilem ejus unionem cum Verbo, ubiq; esse conjunctam ad ipsam Verbi subsistentiam necesse est.

est. Dum hæc apud me meditabar, protinus opportunè mei juris factus est liber, quem in Ecclesia Germanica Theologicus Professor palmarius ac de Ecclesia Dei optimè meritus Cl. D. Doctor Gerhardus edidit, qui animos impeditos & perplexos facilè expediturus est. Nam ob-

* Bellar. lib. 3 De Christo, c. 1. §. Ad secundum.

† D. Gerhard lib. Confess. Cath. Tract. De mediis quibus Religio Pontificia proflicatur, part. 2. cap. 19. Idem ferè docet Bellarm. ipse lib. 3. De Incarnat. cap. 8.

enti* Bellarmino, *Omnes Lutheranos* hoc tempore docere, carnem Christi habere attributa Divinitatis, præcipue *Omnipresentiam seu Ubiquitatem, ex quo Eutychiani facti sunt*, eximius hic Doctor respondet: † *At non essentialiter, inquit, nec accidentaliter ea attributa carni Christi communicata esse dicimus, sed personaliter.* Sic ille. Quo nihil ad intelligentiam nostram disertius, vel ad hanc causam aptius, vel ad veritatem ipsam orthodoxum magis dici aut affirmari potest. Negat enim primò, carnem Christi *essentialiter* esse ubique; imò nè *accidentaliter* quidem eam ubique esse vult: (quæ est essentialis corporis Christi omnipresentiæ inficiatio corroborator?) atque tantum Personalem Christi *ὡς ὅπου* Ubiquitatem, eamque tam in Baptismi fonte & ubivis quàm in Eucharistia defendit: quæ nec confusionem nec distractionem naturarum ullo modo admittat.

Denique, hanc Theologiam in Schola Romana jamdudum invaluisse non obscure ostendunt verba Bellarminiana :

‡ Bellarm. lib. 3 De Incarnat. c. 19 §. Postremò, ex Lomb. lib. 3. dist. 1.

h Calvin. Tract. De vera participatione corporis Christi, contra Heshusium.

‡ *Ait Magister, inquit, quòd Christus Totus est ubique, sed non Totum Christi: Et seipsum explicans, dicit, Totum ad naturam refertur: Totus, ad hypostasin: nempe Totus; quia persona Christi ubique est: sed non Totum; quia altera ejus natura non est ubique.* Sic ille. Calvinus verò nunquid non sensum hunc ex animo complectitur? h *Ut me, inquit, crassiore Minervâ exprimerem, trito illo in Scholâ dicto sum usus; Quòd Totus Christus sit ubiq., non Totum Christi.* Sic ille; ubi Heshusium, licèt Ubiquitissimum defendentem strenuè, protrahit in medium, utpote à quo veritas vel invito hanc confessionem extorserit; viz. *Christum esse ubique communicatione idiomatum, ut traditum fuit à Patribus, ideòque corpus Christi non esse ubique,*

ubique, sed per unionem Divina natura toti Persona in concreto hoc tribui. Unde Calvinus, *Hæc, inquit, prorsus nostra est sententia.* Huc quoque plurimum quadrat Valentiani Jesuitæ observatio, quando ex Germanicæ nationis doctissimis Theologis clarissimi Smidelini verba hæc recensuit: ¹ *Dicimus, inquit Smidelinus, Christum omnipotentem & ubique præsentem esse secundum Divinitatem: hæc enim sunt Dei attributa propria. Et Divinitas existendo essentialiter est per se ubiq;: humanitas autem non existendo, sed habendo illa, quoniam non essentialiter sed per communicationem hæc ei competunt.* Hæc ille, apertè negans humanam naturam Christi ullam Existentiam Ubiquitariam habere, idq; adeò orthodoxè ut idem Jesuita, quasi hoc nomine illum exosculaturus esset, *Gratulor tibi, inquit, quòd Catholicus esse vis.* Sic ille. Quam sententiam eorum limatissimi iudicii nostrates Theologi, ² Hookerus, & ¹ Fieldius amplexi dilucidè explicarunt, quòd nimirum, *Etiamsi Divina Christi persona, in qua natura humana subsistit, ubique sit, attamen humana natura ejus subsistit finitè & in loco determinato.* Nè tamen hæc eorum distinctio cuiquam dedità operâ nuperrimè excogitata videatur, operæ-pretium esse duxi hîc compendiosè inferere quæ ³ Autor insignis, & is nostras, pluribus est persecutus, ubi complures istius classis Doctores recenset qui multò antè eadem distinctione sunt usi: Imò verò Lutherum ipsum, post tragicas contentiones de Præsentia Christi in Coena, feliciori catastrophe *sanctissimè pollicitum esse, se cum Helvetiis concordiam fovere velle.* Subinde producit Martinum Bucerum ejusdem concordie testem, & sententiam suam asserentem in hæc verba, ⁴ *Illud plurimum sum admiratus, quòd videris existimare me offensum iri quòd neget corpus Christi simul esse in pluribus locis: nam omnem loci cogitationem in his mysteriis excludo, sed tamen docemus, Christum vel præsentem nobis esse per fidem in cordibus.* Subinde Bucer de Luthero suo confessionem liquidam profert, Luthero ipso sciente & appro-

¹ Valent.
Jesuita l. 2.
contra Ubiquitist. c. 2
p. 258. 260.
261.

² Hooker.
Eccel. Polit.
lib. 5.
¹ Field. De
Eccles. in
Append.

³ Lib. cui
Titulus,
Consensus
Orthodox.

⁴ Ex Epist.
Resp. Bucer.
ad Petr.
Martyrem.

° Ex Bucer.
Epist. ad E-
pist. Her-
mod. De
concord. 1.
dem Re-
tract. in
Matth.

approbante; nempe, ° *Non ponimus, inquit, localem inclusio-
nem in Sacramento. Christum in caelesti gloria relinquimus: sed
fide presentem esse consitemur. Ad extremum, Volo testatum
esse omnibus qui hac legunt, inquit, Mart. Lutherum, & qui ab
eo stant, in sacra Cæna nullam corporis Christi in pane inclusio-
nem affirmare, sed tamen presentiam & exhibitionem ejus te-
nere. Hæc ibi. Nihil ferè his pro Concordia persuasibilius,
nihil pro causæ veritate disertius dici potuit: quanquam
(quod unum restat) Reconciliationis argumentum aliud
instar piaculi esset prætermittere.*

*Protestantium omnium conciliatio, per eorum cum Au-
gustana Confessione communem consensum.*

SECT. IV.

† Calv. De-
sens. contra
Westphal.

¶ Calvin.
ubi supra.

† Bellarm.
lib. 3. De
Incarnat.
cap. 13. S.
Joh. Bren-
tius.

Calvinus verò ecquid cum Augustana Confessione aut
cum ipso Luthero commune habuit? Ipsum audiamus:
† *Si nos, inquit, consensum quem continet Augustana confessio
complexos esse dixi, non est quòd quis me astutia insimulet. Vo-
cabulum in ea confessione (qualis Ratisbonæ edita fuit) non ex-
stat nostra contrarium. De Philippo Melancthone ejus autore,
viro spectatæ pietatis, dico, non magis me à Philippo quàm à
propriis visceribus divelli posse. ¶ Et quidem non aliter sanctæ
memoria Bucerum sensisse, luculentis testimoniis probare mihi
promptum semper erit: Lutherus mea sententia non ignarus,
propriâ tamen manu non gravatus est me salutare. Cum Mar-
purgi essem, reconciliatio facta est. Ab eo conventu digressus,
affirmat eodem quo antè loco Oecolampadium & Zwinglium
habere, quos illi fratrum loco posthac fore sanctæ pollicitus est.
Hactenus Calvinus contra corporum omnipresentiam.
Quid porro? Agnoscit Bellarminus † *Brentium dixisse (sic
enim ait) corpus Christi non dici ubique esse, nisi ratione persua-
da, nec in Cæna, nisi per efficaciam: quæ (inquit Cardinalis)
includit Calvinismum. Sic ille: In quo complexus est sen-
sum**

sum aliorum Protestantium, quos propterea Coccius Jesuita ¹ *Hæreticorum* suorum *Catalogo* calumniosè accensuit. Quidni igitur Protestantibus univèrsis liceat de sua in hoc Antipolytopiæ articulo consensione sibi invicem gratulari? Si cui libeat cæteras Protestantium Ecclesias consulere, viz. ² *Helveticam, Basileensem, Gallicam, Scoticam, Belgicam*, seu alias quasvis, faciliè intelliget eas cum nostra *Anglicana* Ecclesia per omnia hæc in re consentire.

¹ Coccius
Thesaur.
Tom. 1. p.
1071.

² Harmon.
Confess.

CAP. III.

De fide Catholica antiquorum Patrum contra creaturæ cujusvis πολυτοπίας.

ANtipolytopia hæc in partes tres distribuitur. I. Est ¹ *κατὰ τὴν ἀλήθειαν*, quâ veritas ipsa Catholica simpliciter asstruitur. II. ² *κατὰ τὸν λόγον*, quæ in Patrum testimoniis ultrò citroque discutiendis versatur, scilicet quæ pro Præsentia Christi corporali in Eucharistia aut ab Adversariis objici aut contrà per nos opponi solent; 1. quoad sensum verborum Christi, Hoc EST CORPUS MEUM; 2. quoad Transsubstantiationem; 3. quoad Præsentiam ipsam subjectivam; 4. quoad Manducationem; 5. quoad Sacrificium; 6. quoad Adorationem: Nam hisce singulis respectibus Pontificii Præsentiam corporis Christi, tanquam ex Patribus, se probasse venditant. III. Est ³ *κατὰ τὴν ἐκκλησίαν* & summaria repræsentatio doctrinæ Patrum (in Appendice) per unum parallelismum ex Patribus collectum inter Eucharistiam & Baptismum: Unde Adversariorum nostrorum in distorquendis pervertendisque Patrum sensibus nunc vecordia nunc etiam egregia versutia detegitur, causæque aded eorum defensio labefactatur. A parte ⁴ *κατὰ τὸν λόγον* ordiamur: Et primo in loco Pontificiorum distinctioni, nè postea nobis obstrepat, occurrendum esse duximus.

¶ Status Controversiæ.

Pontificios in hac disputatione eò redigi angustiarum, ut possibilem quendam Ubiquitismum palam doceant sub prætextu omnipotentia.

SECT. I.

EX causæ suæ desperatione Pontificios in hæretica dogmata præcipites ruere, documento nobis esse possunt duo insignes Jesuitæ. Unus, ut Coexistentiæ corporis in diversis locis omnem contradictionem effugere videatur, corporis cujuslibet omnipræsentiam asserere neutiquam erubuit: ^a *Quod si quis, inquit, contendat, Esse in loco, tam circumscriptivè quàm definitivè, requirere ut non sit alibi, dicere possumus, dari tertium modum existendi in loco, nimirum per solam præsentiam; quo modo Deus est in loco. O Theologum aureum scilicet! Nam cùm quotquot hætenus exstiterunt exquisitissimi judicii Doctores Scholastici nonnisi tres existendi modos in loco apprehendere potuerunt: Ex. gr. vel definitivè, terminando subjectum in uno Ubi, ità ut non sit alibi; ut Angelorum: vel circumscriptivè, per commensurationem ad spatia locorum; ut Corporum: vel tantum repletivè; ut solius Dei: hic tamen Cardinalis modis finitis explosis, novum & nunquam hætenus auditum hunc quartum de Creaturis excogitavit, ad quem re deploratà confugiat, per solam præsentiam, ad modum Dei, scilicet: Ex quo sequitur, Modum Existentiæ corporis non posse non esse aliquo modo infinitum: quia omnis modus Divinæ præsentia ab infinitate dependet; quæ est Creaturæ incommunicabilis. Apage te, Bellarmine, cum mira & miserabili ista tua Metaphysica.*

Enimvero pergunt Jesuitæ, & quoniam facilè intelligunt quodvis corpus eadem omnipotentia quâ in duobus aut tribus locis existere dicitur posse etiam in pluribus, etiam mil-

lenis,

^a Bellarm.
lib. 3. De
Euch. c. 4.
§. Alteri.

lenis, atque insuper ubique, præsens esse, eò tandem pervenerunt perviciæ, ut Corpus essentialiter ubique esse posse pronuncient: In quorum numero esse Valentianus & Bellarminus præ se ferunt. Valentianus enim breviter & rotundè, ^b *Quasi non possit, inquit, Creatura esse ubique: hoc enim non obstat: nam Omnipræsentiam Patres intellexerunt prorsus naturalem, quâ sc. non alienâ virtute sed suapte naturâ res existat ubique præsens: Hac revera nulli creatura competit. At nos altero modo, non nisi per absolutam Dei omnipotentiam Ubiquitatem creaturæ convenire arbitramur.* Pariter Bellarminus, ut eidem objectioni huic occurrat, respondet, ^c *Potest quidem id fieri; sed hoc non est esse ubique quomodo est Deus: Nam Deus ita est in toto mundo ut non contineatur mundo, sed sit tanta immensitatis ut possit replere infinitos mundos. id quod nos corpori Christi, quod non est infinitum, minimè tribuimus. Sic ille; Ille, inquam, qui modò dixit, Corpus Christi, ut est in Sacramento, nec definitivè nec circumscriptivè inesse, sed ad modum Dei, per solam præsentiam. Quæ hæc vertigo est? Nam cum lex *ὡς οὐρανὸς καὶ γῆ* exigat ut modum omnem existendi statuamus vel finitum esse vel infinitum, libenter à Cardinale sciscitarer, quando dicit corpus Christi esse in Sacramento ad modum Dei, per solam præsentiam, quemnam modum intellexerit. Si infinitum; cur dixit corpus Christi non posse esse ubique ut Deus, eò quòd corpus est finitum? Sin finitum modum voluerit; quomodo dicit in Sacramento esse per solam præsentiam, ut Deus dicitur esse in loco; cum nullus modus nisi infinitus possit Deo competere? Quòd si Ubiquitatem velit per extensionem corporis ad locum, Jesuita Vasquezius hoc respuit jam supra, Cap. 1. sect. 3. asserens hoc esse impossibile, quia non potest Universum hoc modo ei adequari. Ratio in promptu est, Quia mundus ipse universus non est in suo ubique nisi per diversas partes. Jam oppidò opportunum erit sanctos Patres consulere; qui prætextum Omnipræsentiae in quavis creatura tollunt funditus.*

^b Valent.
Jes. lib. 1.
De vera
Christi præ-
sentia in
Euch. c. 12.
§. Quâ sanè

^c Bellarm.
tom. 1. De
Incarnat.
Christi, cap.
11. §. Re-
spondeo.

Quadam dici posse absolute Deo impossibilia, etiam cum amplissima Omnipotentia ejus laude, S. Patres constanter docuerunt.

SECT. II.

^a Aug. De
civ. Dei,
l. 5. c. 10.
^c Idem. Ser.
119. De
tempore.
^f Idem. cont.
Faust. l. 26.
cap. 5.

^g Ambros.
Epist. 27.
^h Hieron.

ⁱ Nazianz.
Orat. 36.

^k Theod.
vide infra,
S. 1.
^l Theoph. in
Marc. 10.

Agmen ducat Augustinus: ^a Propterea quadam non potest Deus, inquit, quia est omnipotens. Rursus; ^c Ego dicam quantum non possit Deus: Non potest mori; non potest mentiri; non potest falli: Tanta non potest, quia si posset, non esset omnipotens. Item; ^f Quisquis ita dicit, Si omnipotens est Deus, faciat ut quæ facta sunt facta non fuerint, non videt, inquit, se hoc dicere, Si omnipotens est, faciat ut ea quæ vera sunt, eo ipso quod vera sunt falsa sint. In eandem sententiam Ambrosius; ^g Non posse mori, non infirmitatis est sed virtutis. ^h Quinetiam Hieronymus; ^h Audenter dico, Non omnia potest Deus: suscitare virginem non potest post ruinam. Sic ille; id est, Efficere non potest ut non fuerit corrupta. Jam res ad Græcos Patres devolvitur: Inter quos Nazianzenus; ⁱ τὸ παντὶ δὲ ἀδυνατῶν — αὐτὸς παντὶ τῷ, οὐδὲν μὴ τῷ — τὸτο γὰρ ἀδύνατον αὐτῷ εἶναι μᾶλλον Θεοῦ, ἢ παρὰ ἀνθρώπων. i.e. Impossibile est omnino Deum esse improbum; Deum non esse Deum: hoc enim esset impotentia Divina potius quàm potentia. Eodem modo ^k Theodoretus. Denique rem hanc illustrat Theophylactus; ^l Nunquid autem dicunt Deum factum infectum facere non posse? Dicimus Deum esse veracem; factum autem infectum facere, mendacium est. Quo pacto, quæso, verax mendax fuerit? prius enim perderet naturam suam. Et ideo qui sic loquuntur, perinde loquuntur ac si quarant, Num possit Deus non esse Deus. Vides igitur quàm ridicula sit quaestio. Sic ille. Hæc Patres: qui præterea pergunt, quasi qui præsensissent Adversariorum nostrorum diverticula, ac de industria studuissent eorum responsis occurrere.

*Antiqui Patres in hac & similibus causis prætextum
Omnipotentia Dei, tanquam hæreticum
ἀνσιμῶντος, sæpe damnarunt.*

SECT. III.

ADversarii nostri, quoties in hac causa ad respondendi
Angustias sunt redacti (ut fit sæpissimè) toties confuge-
re solent ad Omnipotentiam Dei tanquam ad arcem defen-
sionis suæ. Quod genus effugii Hæreticis veteribus adeò
fuit familiare, ut noster Casaubonus, priscorum dogmatum
sagacissimus indagator, eruditè id observaverit: ^m SCITVM
EST illud, inquit, *Sanctorum Patrum*, Omnipotentiam asy-
lum esse Hæreticorū, quò se recipiant ubi rationibus fuerint
victi. *Gregor. Nazianzen. De Apollinaristis, Orat. 51.*
ὡς δὲ τῶν ἡνερῶν τοῦ λόγου, καταφυγὴν ἔτι τὸ, διὰ τοῦ Θεοῦ.
Sic Ariani ab Orthodoxis convicti, quòd dicerent Christum
Deum esse reliqua & κτῆμα, eò confugiebant, ut dicerent, per omni-
potentiam Dei hoc esse factum. qui error confutatur ab Au-
gustino, Qu. 79. V. & N. Testam. Non Voluntas verum fili-
um facit, sed Nativitas. Sed potentia, inquiunt Ariani Hære-
tici, Dei hæc est, ut falsa faciat vera. Imò potentia Dei hæc est:
unde & omni laude dignus est, quia apud illum verum est ve-
rum, & falsum falsum est. Nam istud mendacis est, ut falsum di-
cat verum: quod Deo non competit. Nam omnia quidem potest
Deus; sed non facit nisi quod convenit veritati & justitia ejus.
Sic ille.

^m Casaub.
Exercit. ad
ann. 9. num.
1. circa fi-
nem.

Theodoreto locum ultimum ideo assignavimus, quia
contra Eutychetis hæresin ex professo disseruit, quatenus est
hodiernæ Romanæ fidei affinis, quique causam nostram,
præcipuè verò in quæstione de Transsubstantiatione, tam
acriter accuratèq; defendit, ac si Bellarminum aut Papiſtam
aliquem eo nomine hæreseus revinceret. Apud quem con-
stat, Eutychianos in defensionem causæ suæ objecisse il-
lud, ⁿ Ἄνωτα τῷ Θεῷ διὰ τὸ. Nec hoc solum, verum etiam

ⁿ Theod.
Dial. cap. 4.

Theodoretus alibi objecit illis jam à nobis citatum Nazianzeni testimonium adversus Apollinaristas, in verbis quibus conquestus est, *ὡς τέτοιον*, &c. Illi verò, inquit, *his argumentis convicti confugiunt ad omnipotentiam Dei*. Denique, *• Multa invenimus, inquit, impossibilia esse omnipotenti Deo, nimirum quæ sunt aliena à natura ejus : quia (& rectè monet) ita posse, esset τὰς φύσεως ἀδυναμία, ἢ ἀδυναμία*, id est, *non potentia, sed impotentia indicium*. Sic Theodoretus.

• Idem,
Dial. 3.

Hæc non ideo à nobis dicuntur, quòd existimemus ex ingenii nostri captu omnia Dei opera metienda esse. Absit! Facile enim concedimus, infinita esse naturæ miracula quæ ejus venatores sagacissimos lateant. Cujus generis exempla aliquot^p Augustinus commemorat. Nos autem, in hac causa, impossibilitatem nullam urgemus quæ non ex necessaria & quasi nativa contradictione emergat. Quod ut faciliùs feliciùsque præstemus, in multis Scripturam ducem, in omnibus Patres antiquos, quasi ejusdem comites, sequemur; imò etiam iis, in compluribus, Pontificios Doctores veluti affeclas adjungemus. Causam ipsam aggredimur: Quam minimè sterilem esse ostendant argumenta quæ Catholica Antiquitas nobis veluti arma porrexerit, quibus Pontificiorum Polytopiam expugnemus: Quæ, quoniam variorum generum sunt, in suas classes, methodi gratiâ, distribuimus: alia enim Deum Creatorem, alia creaturam respiciunt. Quæ ad Creatorem referuntur sunt tria, quorum fundamentum in Scripturis habemus.

^pAugust. lib.
2 De Civit.
Dei, cap. 5.

CAP. IV.

Multipræsentiam esse prærogativam Naturæ creantis, seu ipsius Deitatis, probatur ex Scriptura.

SECT. I.

P Salmo (juxta vulgarem versionem) cxxxviii. vers. 6. *Quò ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua confugiam? Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades: si habitabo in extremis maris, illic manus tua deducet me.* Sed quid ex his? ^a *Docet, inquit Cardinalis, neminem esse qui possit latere scientiam Dei, quia Deus ubique est & omnia penetrat.* Sic, verissimè, ille quidem: Nam Psalmita probat Deitatem ipsam ex eo quòd ubique est. Sed præterea etiam eam ubique esse docet, quoniam diversis locis simul esse creditur. Deinde diversa illa loca distinguit, 1. per diversa adverbialia, *illic, hic, & illuc*; 2. per terminos diversos, qui sunt *cælum, extrema maris, & infernus*: Si igitur Coexistentiam in diversis locis quis probare velit, sive Deitatis ipsius in se, sive ullius Personæ in Deitate, ratio perinde valet, & ejusdem est prorsus momenti. Hanc deductionem minimè coactam, nedum hæreticam esse, sed genuinam & planè catholicam, argumentis nostris jam palàm fiet, quæ & Patrum antiquorum scriptis depromissimus.

^a Bellarm. in Psal. eundem.

Multipræsentiam esse prærogativam Deitatis; Ex Patribus.

I. Probatio; De Deitate in genere.

SECT. II.

Jesuitas vestros, Bellarminum viz. & Valentianum, sic argutantes modò audivimus; Corpus quod potest esse simul

mul in duobus aut pluribus locis, posse pariter in mille Ubi seu locis, atq; adeo ubique, exsistere: ut hinc defendant hodiernæ Romanæ Ecclesiæ fidem, de Coexistentia corporis Christi in millenis altaribus simul.

^b Athan. lib. quest. ad Antioc. qu. 26. (a Pontificiis ipsis edit. sub nomine Athanasii)

His nos opponimus testimonium magni Athanasii (ad annum CCCXL.) Is quærenti, ^b πῶς, *Quomodo defunctorum sanctorum animæ multoties appaerunt in suis tumultis & templis?* responsum hoc suum adaptat; *Illæ, inquit, quæ apud tumultos Sanctorum sunt adumbrationes & apparitiones, non per animas Sanctorum fiunt, sed per sanctos Angelos transfiguratos in speciem Sanctorum.* πῶς γὰρ, &c. *Quomodo enim, cedo mihi, inquit, una ἑστὶ ψυχὴ, &c. una exsistens anima, Petri aut Pauli, potest eodem momento apparere in suo monumento & in mille templis suis per totum mundum? hoc enim nec Angelus unus facere potest aliquando.* τίνα γὰρ οὐδὲν ἴσθι, &c. *nam solius Dei est in duobus locis & per totum mundum simul inveniri.* Athanasius ita argumentatur; Si defunctorum animæ in duobus, tum in pluribus, atque ita in omnibus tumultis per totum mundum exsistere possint: Sed hoc ab iis fieri non posse, duplici ratione probatur: 1. Quod solius Dei est, esse uno momento in diversis locis. 2. Quod anima (de qua quæritur) una est, ac proinde repugnat unitati rei, eam in diversis templis & locorum intervallis inter se disjunctis exsistere, nec tamen loca intermedia occupare. Quod (ut Scholastici

* Suprà
cap. 1. §. 4.

* suprà definiverunt) esset dividere unum à se, atque adeo includere contradictionem hanc, faciendi unum non unum, idemque non esse idipsum. Nullus locus hîc relinquitur Bellarmini commento; *Ideo creaturam posse esse pluribus locis aut ubique, sed non ut Deus est ubique, ita ut loca contineat sed non contineatur in iis:* quia quæstio apud Athanasium simpliciter instituitur de coexistentia rei in loco, non autem de modo coexistendi omnino.

Valentiani Jesuitæ quoque responsonem haud minùs lubricam & luxatam esse, I. Athanasii rationes evincunt: Quod

Quòd non solum ponit *ὑποκρίναι*, verum etiam *ἀκαταδίτηκός* probat & concludit, nempe; Ergò coexistentiam illam animabus non convenire posse, eò quòd tum existentia hæc solius Dei est, tum quòd *anima* (quæ dicitur ità exsistere) *est una*. Ex quibus duæ contradictiones consequerentur: 1. Rem ità existentem Deum esse & non Deum; 2. Animam illam simul esse unam & non unam.

II. Augustinus, (ad annum CDXX.) *Itaque Deus est, inquit, in singulis fidelibus, tanquam in templis suis, & in omnibus simul in unum congregatis, tanquam in templo suo, habitat: quod templum, sicut arca Noe, in hoc seculo fluctuat.* Et paulò post; *Scriptum est autem, ET SEDEBIT REX IN ÆTERNUM, utique in templo suo, jam invita sua aeterna, post fluctuationem huius seculi, constituto. Deus igitur ubique presens est.* Sic ille. Perpendant mecum Pontificii, quælo, (nisi molestum sit) illativam vocem, igitur, per quam hæc inferitur conclusio, *Deus igitur ubique presens est.* Antecedens exquirat quispiam quoad possit accuratissimè, nullum certè occurreret aliud, quàm quòd cognoscitur esse in pluribus *Fidelibus*, sive sigillatim positis, *tanquam in Templis suis*; sive simul congregatis, *tanquam in Templo suo*. Eodem igitur modo hîc rursus de diversis altaribus vestris arguere nobis liceat, quo Augustinus de diversis *Templis & Fidelibus* ratiocinatus est.

^c Aug. Tom.
2. Epist. 57.
ad Dardan.

III. Hilarius (ad annum CDLVIII.) suam symbolam adderegestit; ^d *Namque iccirco, inquit, dictum existimo, in utraque Spiritum Dei, nè secundum corporales modos ità inesse Filium in Patre vel Patrem in Filio crederemus, scilicet, nè loco Deus manens nusquam alibi exstare videretur à sese. Homo enim aut aliquid aliud ei simile, cum alicubi erit, tum alibi non erit, quia id quod est illic continetur ubi fuerit: infirma ad id natura ejus, ut ubique sit, qui insistsens alicubi sit: Deus autem immensa virtutis vivens potestas, quæ nusquam non adsit, nec desit usquam.* Hîc Hilarius, Catholicorum omnium unani-

^d Hilar. lib.
8. De Tri-
nit. p. 104.

mi suffragio Pater Catholicissimus, docet Naturam creatam & increatam ex eo discerni, ut non magis proprium Divinæ sit, *Ubique* esse, cum sit *Nusquam*; quàm Creatæ, cum *Alicubi* sit, non esse *Alibi*. Id quod Antithesis hæc [*Homo enim*] & [*Deus autem*] planè demonstrat. Cui sanctus Pater hanc rationem attexit, nempe, *Quia illud quod est illic continetur ubi fuerit, atque ita infirmum est ut sit ubique*. Unde inexpugnabiliter sequitur, *Impossibile* esse ut Creatura ulla in diversis locis simul existat, quia, ex Hilarii sententia, hoc contradictionem implicaret: Arguit enim ab immutabilitate utriusque naturæ, Divinæ, ut sit in locis distinctis ubivis tota; & humanæ, quæ eodem tempore nisi in uno loco esse non potest.

II. Probatio prerogativa Filii Dei, quoad
Multipræsentiam.

SECT. III.

* Tert. lib.
De Trinit.
circa medi-
um.

Tertullianus (ad annum CCIII.) aggreditur Ebionitas, negantes Deitatem Christi: Sed quo argumento eos oppugnat? * *Si homo tantummodo Christus, quomodo adest ubique invocaturus? cum hæc non hominis natura sit, sed Dei, ut adesse in omni loco possit. Si homo tantummodo Christus, cur homo in orationibus Mediator invocatur?* Sic ille interrogando argumentatur fortiùs. Sanè enim Tertullianus satis intellexerat infinita semper exstitisse per Europam, Asiam, Africam terræ marisque spatia, in quibus nulla erat facta Christi mentio. Ratio igitur Tertulliani, si reducat in formam Syllogisticam, sic construi debet, *Quicumque ubique præsens adest, is est naturâ suâ Deus: Christus est ubique præsens: Ergo Christus est naturâ suâ Deus*. Minorem probat, *Quia est ubicunque invocatur*. Hicne ut Jesuitæ Valentiani coccyismus vim ullam habeat, quasi posset nimirum *Creatura esse ubique alienâ, id est, Divinâ, virtute?* Nugæ.

Nugæ. Tertullianus enim illud [*Posse*] Deitati proprium esse docet. At Jesuita ita rem tractat, ac si Ebionitis hæreticis *vaspasmus* seu succenturiator factus, diceret, Falleris, Tertulliane, quod probas Christum esse Deum, quoniam *presens est ubicunque invocatur*; quia quamvis sit mera creatura, nihilominus ubique esse potest, si non suâ, tamen *Dei virtute*. Imò & hæreticis ipsis quoque injuriam faceret, quasi illi tam fungi essent, ut ignorarent, Creaturam nullam posse ubique esse suâ naturali virtute.

II. Fulgentius etiam (ad annum DXX.) lucem suam adhibet, præclaram admodum, & ad dignitatem Filii Dei illustrandam maximè accommodam. *Quomodo*, inquit, *corporaliter ascendit in cælum, & in suis fidelibus prædicatur esse in terra, si non est in illo Divinitatis immensitas, qua cælum implere possit & terram?* Argumentum ejus hoc esse, facile intelliget quicumque Dialecticam gustavit: Quivis ascendens in cælum & simul existens in terra, is immensè Deitatis est, ac proinde Deus. 1. Majorem pro confesso accipit, ut patet ex vocabulo *Quomodo*; quasi cujus contrarium sit omnino impossibile. 2. Minorem, de ascensu Christi corporali in cælum, & simultaneâ permanfione ejus in terris quoad Divinam naturam, Scriptura passim testatur: *Ecce ego vobiscum sum usque ad finem seculi*, Matth. 28. ult. Quibus verbis Christus prædicatur esse in terris tantum ut Deus. Quo quid clarius? Si verò Jesuitæ distinctio alicujus esset momenti, quæ docuit Christum hominem, licet non naturâ humanitatis, attamè virtute Divinitatis, fuisse in cœlis simul & infrâ in terris, profectò isthâc Fulgentii interrogatione, *Quomodo*, &c. nihil cæcius esset aut stupidius. Sed Fulgentius is est, qui aliquantò post aliorum ipsius testimoniorum fulgore Adversariorum oculos perceller.

III. Hieronymus ex loco Psal. 138. eodem argumento probat Deitatem Filii Dei quo antiqui Patres bene multi demonstrant Deitatem Spiritûs Sancti, nempe, Quod erat

Spi-

*Fulgent.
lib. 2. ad
Thrasimund
prope finem.*

Spiritu suo præsens Apostolis omnibus in locis ubicunque existerant per orbem terrarum. De qua nos aptius, & ad Patrum aliorum consensum congruentius, in §. proxima, ubi ostendimus, ex πολυτονία πνεύματος evinci.

* *Aug. Tract.*
31. in Job.

I V. Augustinus, de Christi Divina natura, * *Deus est, inquit, ubique totus, implens omnia secundum invisibilem maiestatem in cælo & in terra. Hæc, quoad Deitatem Filii, Antiquitas.*

III. Probatio Prærogativa Dei, per Multipræsentiam Spiritûs Sancti.

SECT. IV.

PROBATIONIS suæ fundamentum Patres posuerunt in Divina Scriptura, quæ est fidei Catholicæ fundamentum αὐτόμνητον. Locus is est (quem nos in initio proposuimus tanquam arcem defensionis nostræ) Psal. 138. 6. *Quò ibo à Spiritu tuo? si ascendam in cælum, tu illic: si ad infernum descendero, ades, &c.* Inde Patres, inquit Bellarminus, *probant Spiritum Sanctum esse verum Deum: Ambros. De Spir. S. lib. 1. c. 7. Basil. De Spir. S. c. 22. Cyrill. l. 7. De Trinit. Didymus lib. 1. De Spir. S. Aug. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. Necnon Suarezius Jes. Catholici, inquit, ex hac proprietate Essendi ubique dicunt antiquos Patres Spiritûs Sancti Divinitatem probasse, ut patet ex Augustino, Basilio, Ambrosio. Sic Jesuitæ duo: Quorum hic, locis citatis, Patrum nomina tantùm notat; iste præterea testimoniorum loca verè designat: neuter autem Patrum horum verba recenset, sed nè attingit quidem, multò minùs argumenti eorum vim ipsam explorat. Consultò sanè: Nam hæc arte (quæ est observatione Lectoris dignissima) uterque ea quæ revera Pontificiæ causæ in istis testimoniis obstant, veteratorie dissimulant. Dicunt quidem Jesuitæ, Patres allegatos probasse ex Scripturis Divinitatem Spiritûs Sancti & Ubi-*

quita-

† *Bellar. lib.*
3. *De Incarn. c. 11.*
§. 2.

h *Suarez. in*
3. *Thom.*
tom. 3. *disp.*
48. §. 4.
var. 1.

i *Suarez.*
ibid.

quitatem ejus. Veritatem hanc eorum nos illis gratulamur: sed medium, seu rationem, quâ Ubiquitatem & Omnipræsentiam hanc Deitatis Patres probarunt, hi penitus nos celant & à tergo relinquunt. Astutiam hanc meritò execramur: facile enim illi intellexerunt, hosce Patres ex eo probasse *Deitatem Spiritûs Sancti*, quia est in hominibus adeoque locis diversis simul. Illi verò, viso hoc Crocodilo, bibunt, vel potiùs pitissant, & fugiunt illico: Id quod non modò ex Patribus jam per illos citatis, verùm etiam ex Athanasio, Nazianzeno, Hieronymo, & Hilario (quos nè nominant quidem) facile est evincere.

I. Athanasius, ¹Planè eadem à Davide, inquit, tradita sunt, *Psal. 138. Quo ibo à spiritu tuo? Quibus verbis nos edoctos voluit, Spiritum Sanctum esse, quia omnia replet: Et à facie tua quò diffugiam? Si ascendero in cœlum, tu illic præsto es. Si descendero in infernum, tu ibi ades. Consequentia conspicua satis est, viz: Spiritus Sanctus omnia replet: Ergò est Deus. Atque idèò compertum habemus eum omnia replere, quoniam illic simul & alibi loca occupat.* Id quod multò expressius docet, ubi quæstio instituitur inter hunc Catholicum Patrem Athanasium & Arium hæresiarcham nequissimum, de Spiritûs Sancti Deitate; Athanasio illam affirmante, Ario verò negante. Primo in loco Athanasius contendit *Spiritum Sanctum esse ubiq;*, indèq; concludit, *eum esse verum Deum.* Consequentia apud hosce Catholicos Patres simpliciter absolutèq; Catholica. Sed antecedens, nimirum, *Spiritus Sanctus est ubique*, fulcro egebat cui inniteretur. Hoc Athanasius adhibet, quod planè illud est quod nos asseruimus esse dogma fidei Cotholicæ, *Quoniam*, nimirum, *est in pluribus locis simul.* Idq; demonstrat, ¹*Quia Angelis, inquit, & sanctis animabus Patrum qua Deo placuerunt, Apostolisque præsto fuit: Ipsi [Quæpud Davidem] longis intercapedinibus distantes habuerunt Spiritum sanctum.* Quod concedente Ario, insuper addidit,

¹ Athan.
Tom. 1. E-
pist. ad Se-
rap.

¹ Athan.
disp. in
Cont. Ari-
cen contr.
Ariam, p.
143. ante
finem.

didit, *Nefarium esse, si quis negaverit eundem Spiritum sanctum adfuisse etiam Apostolis, cum in exilium, i. e. locis variis separabantur*: Habemus in his verbis Arium concedentem antecedens: Idcirco argumenti telam contexens Athanasius confidenter infert, *Et ideo, &c. Si igitur Spiritus sanctus aderat sanctorum Patrum animabus, si præsens fuit Apostolis ipsis, longis intervallis & intercapedinibus locorum disjunctis ob prædicationem verbi Dei, certè tunc universa implet Spiritus sanctus, ubique essentialiter præsens, non aliter quàm Deus Pater & unigenitus Filius ejus*. Hactenus Athanasius: Cujus argumentum in brevi hoc enthymemate compingitur; *Spiritus sanctus est in pluribus locis simul: est proinde Deus*.

Sic fortissimus fidei Catholicæ Achilles Athanasius, à Symbolo fidei Catholicæ per ipsum formato nobilitatus, qui hæc suâ argumentatione Arium fidei Christianæ hostem teterrimum pessundedit: ut hæc ejus ratio ab omnibus omnino Catholicam veritatem sapere meritissimè censeatur. Atque hanc ratiocinationem communem illi fuisse cum Primitivæ Ecclesiæ Patribus aliis, ipsorum testimonia sequentia declarant.

^m Ambros.
lib. 1. De
Spir. S. c. 7.

II. Ambrosius (ad annum CCCLXXIV.) 1. *Cum igitur omnis creatura, inquit, certis naturæ suæ sit circumscripta limitibus, siquidem & ipsa invisibilia opera, quæ non queunt locis & finibus comprehendi, substantiæ suæ tamen proprietate clauduntur*: 2. *quomodo quis audeat creaturam appellare Spiritum sanctum qui non habeat circumscriptam determinatamque naturam?* — Ideo cum Dominus servos suos Apostolos destinaret, ut agnosceremus aliud esse creaturam, aliud gratiam spiritualem, alios aliò destinabat, quia omnes simul ubique esse non poterant. 3. *Dedit autem omnibus Spiritum sanctum, qui, licet separatim, Apostolis sic inseparabilis gratiæ munus infunderet. Quis igitur dubitet quin divinum sit quod infunditur simul pluribus, nec videtur?* 4. *Corporeum autem, quod videtur à singulis & tenetur*. Sic ille. Hoc Ambrosii testimonium quatuor complectitur

plectitur enthymemata Romanæ fidei repugnantia: I. in his verbis, *Omnis creatura*: id est, *Hac natura creata est circumscripta*; ergo non potest esse in pluribus locis simul. II. in his, *Dedit autem Spiritum*: i. e. *Spiritus sanctus est in Apostolis, adeoq. locis diversis*: ergo est Deus. III. in his, *Corporeum autem*: i. e. *Hoc tangitur*; ergo est corporeum. IV. in his concludendi verbis, *Quomodo quis audeat?* & *Quis igitur dubitet?* i. e. *Hac qua concludo nemo sanus audet inficiari*: ergo *sunt de fide*. Pontificii verò quid non audeant? qui 1. Naturam eandem circumscriptam esse in pluribus locis simul; 2. Eucharistiam, quamvis tangibilem, non esse tamen corpoream; 3. Eandem naturam Christi simul circumscriptam & non circumscriptam esse, dicunt; per quæ attributa Ambrosius naturam creatam & increatam, tanquam per terminos contradictorios, apertè distinguit.

III. Tertius est Basilius (ad annum CCCLXX.) ^{n. Basil. De Spir. sanct. cap. 22. sub finem.} τὸν πρῶτον ἐν ἐκείνῳ δυνάμει ἐν ἀεὶ ὄντα πάλιν πάλιν ποιεῖν, &c. Reliquas potestates omnes in loco circumscriptas esse, fide tenetur. Nam Angelus qui asstabat Cornelio non erat in eodem loco quo erat cum asstaret Philippo; neq. qui locutus est Zacharia ab altari, per idem tempus etiam in cælo suam implebat stationem: At Spiritus sanctus simul & in Abacuc operatus; & à Daniele in Babylonia creditus, & in cataracta cum Jeremia, & cum Ezechiele in Chobar. SPIRITUS ENIM DOMINI REPLEVIT ORBEM TERRARUM. QUO IBO à SPIRITU TUO? Sic ille, comparisonem instituens inter omnes Spiritus creatos, quos ^{divinos} Virtutes, vocat (utpote Angelos) & Spiritum increatum atque æternum, qui est Spiritus sanctus. Hujus primitivi Patris enthymemata sunt duo. 1. Nullus spiritus creatus, ex. gr. ANGELUS, est simul in diversis locis: ergo nullus creatus spiritus est Deus. 2. Spiritus sanctus simul erat in diversis Prophetis, cum in diversis regionibus per spacia intermedia separati erant: ergo est verus Deus. Hicne ut quis ogganniat, Fieri tamen posse ut creatura sit in pluribus locis,

locis, quamvis non ut Deus, sed alienâ virtute. Aridum hoc & futile responsum: Quia Basilii, ut probet Spiritum sanctum esse Deum, Angelos verò & spiritus alios quoscunq; Divinæ naturæ esse expertes, non arguit à causa coexistentiæ in diversis locis ad effectum, (ut, *Spiritus sanctus est Deus; ergò coexistit in pluribus locis*) sed simpliciter ab ipsius coexistentiæ effectum ad probandam formalem causam, in hunc modum; *Spiritus sanctus coexistit in diversis locis per intermedia spacia separatis; ergò est Deus.* Denique Basilii, quò omnem ambiguitatem tollat, ostendit se de fide tenuisse, naturam Angelicam uno in loco eodem tempore esse conclusam: *sic enim mōvō*, inquit, i. e. creditur, seu fide tenetur.

IV. Cyrillus Alexandrinus (ad annum CCCLXII.) ex superiori Scriptura, Psal. 138. QUO IBO? ° Cū in loco & circumscriptione, inquit, intelligantur qua facta sunt; Spiritus autem sancti non sit (viz. circumscriptum esse) de quo psallit David, QUO IBO à SPIRITU TUO? Connexio argumenti ejus est hujusmodi; *Spiritus sanctus non circumscribitur in loco, quia de eo scribitur, QUO IBO à SPIRITU TUO? ergò non est creatura, ut alia qua facta sunt omnia; & proinde est Deus.* consequentia cum aliorum Patrum argumentis per omnia concordans.

V. Quintus (& in Jesuitarum nomenclatura ultimus) est inclitus ille Didymus Alexandrinus (ad ann. CCCLXI.) quem Hieronymus ad intelligendas Scripturas Magistrum suum agnovit. E libro quem * Hieronymus ipse Latinitate donavit, verba ejus, à Jesuitis silentio sepulta, in lucem proferam. Is ex eadem Scriptura, Psal. 138. QUO IBO? ° Ipse *Spiritus sanctus*, inquit, si una esset de creaturis, saltem circumscriptam haberet substantiam. Spiritus autem sanctus, cū in pluribus sit, non habet substantiam circumscriptam, sicut universa qua facta sunt. Mittens enim Jesus predicator, replevit eos Spiritu, & dixit eis, EUNTES DOCETE OMNES

* Teste Bellarm. De Script. Eccl. anno 361.

† Didym. Alex. p. 1. De Spir. sanct. (Hieron. interprete) Exstat in Bibliotheca Patr. tom. 6. pag. 679.

OMNES GENTES. *Quamvis non omnes Apostoli pariter ad omnes gentes profecti sunt, sed alii in Asiam, alii in Scythiam, & alii in alias dispersiones. — Si igitur hi in extremis finibus terra ob testimonium Domini constituti, distabant à se longissimis spatiis, aderat Inhabitor, &c. Sic ille. Argumentorum ejus concatenatio hæc est: 1. Spiritus sanctus non est una ex creaturis, quia non est circumscriptus. 2. Non est circumscriptus, quia est in pluribus locis simul. 3. Est in pluribus locis simul, quia est simul in Prophetis & Apostolis per varias nationes dispersis & separatis. 4. Denique, est in locis per intermedia spatia separatis. Ergo est Deus. Sic ille juxta cum aliis Patribus sanè* *ἐκδοξαζόμενος.*

VI. Sexto, in scenam producit Augustinus, hæreticos Arianos oppugnans, qui negabant Spiritum sanctum esse Deum. hoc argumento illos adoritur; *¶ Cum sic laudetis Spiritum sanctum, ut in sanctificandis fidelibus ubique presentem esse dicatis, tamen negare audeatis esse Deum?* Sic ille. Hæretici igitur illi concedebant, *Spiritum sanctum presentem esse ubique in sanctificandis fidelibus*, i. e. ubicunque fuerint: neque enim fideles unquam omnia terræ, maris, cœlique spatia occuparunt. Et hanc esse vim hujus rationis nemo nescit. Perinde atque habetur in Tertulli Rhetoris oratione, Act. 24. Felix laudatur propter curam & providentiam quam de Judæis habuit *πάντα τε καὶ πάντα χρόνῳ*, i. e. *semper & ubique*, haud aliter *ubique* pro *ubicunque*, quàm *semper* pro *quandocunque occasio tulerit*. De qua voce, ex testimonio Hieronymi, infra plenius. Et tamen Augustinus per hoc argumentum, quod Spiritus sanctus inest in fidelibus omnibus ubicunque fuerint, concludit eum esse Deum: eoque schemate dicendi (per interrogationem) utitur; quod omnem infallibilitatem innuit; *Et tamen audeatis, inquit, negare Spiritum sanctum esse Deum?*

*¶ Aug. cont.
Maxim. E-
pist. l. 3. c. 24*

VII. Septimus qui huc accurrit est Gregorius Nazianzenus, (ad annum CCCLXX.) qui Spiritus sancti Deitatem

tem.

¹ Gregor.
Naz. orat.
37. ante fi-
nem.

tem probaturus, ¹ Spiritus sanctus, inquit, per omnes spiritus intelligentes penetrat, hoc est, Angelicas, ut opinor, virtutes, quemadmodum per Propheticos & Apostolicos spiritus eodem tempore ² in eis autem temporibus, etiam cum non erant in eisdem locis: alii enim eorum alibi fusi & dispersi erant. quod quidem perspicue ostendit, eum nullius loci circumscriptione coerceri. Ità hic Pater, quem Ecclesia propter doctrinam ejus undique orthodoxam per excellentiam Theologum indigitavit. Ex his perspicue nobis liquet, apud Ecclesiæ primitivæ Theologos Catholicos hoc unum argumentum fuisse in se ³ ἀξιωματικόν, & ad istius seculi hæreticos refellendos per se ⁴ ἀνεγκλίον atque convincens, nempe, Nihil eodem tempore in diversis locis existere præter unum Deum.

¹ Hieron. De
quinq; qu.
ad Marcel.

VIII. Hieronymus (ad annum CCCXC.) opportunè adest, dubium hoc soluturus, Quomodo, cum Christus discipulis suis promisit perpetuam suam præsentiam, tamen non ità multò post ad coelum ascendit? ¹ Si Dominum Dei Filium consideres, inquit, de quo David, Quo IBO à SPIRITU TUO? erat uno eodemque tempore cum Apostolis in omnibus locis, cum Thoma in India, cum Petro Roma, cum Paulo Illyrici, &c. Sic ille, pro Christi Deitate strenuè dimicans. Exstat Hieronymi testimonium (nè fortè Adversarii impingant, tanquam quod doctrinæ huic repugnare videatur) quod hoc in loco expendere pretium operæ duxi: Dixit revera Hieronymus, ² Si Agnus ubique est, & sancti ubique esse credendi sunt, qui sequuntur Agnum ubicunque est. Quorum verborum difficultatem expedit ex Adversariis nostris Bellarminus: ³ Locutus ipse, inquit, solutionem habet. Nam certum est, Sanctos non esse ubique simul, sed successive, id est, posse migrare ad quæ loca voluerint, uti etiam Agnus potest. Hæc ille, appositè satis. Hoc enim vult Cardinalis, Vocem Ubique non propriè & strictè poni, sed largè, ad significandum Ubicunque. Jam igitur ad superius testimonium mentes reflectamus, quod clarius est quàm ut possit eludi; nimirum, Existere ibi & alibi simul, est argumentum Deitatis.

IX.

¹ Idem, cont.
Vigilant.

² Bellar. De
Incarn. lib.
3. cap. 18. §.
Respondeo
ad primum

IX. Nono in loco succedit Hilarius, qui quantam auctoritatem obtinuit, & quidem meritò, in Ecclesia Dei, notius est quàm ut ullà meà commendatione egeat. Is in Psal. 124. recitans verba sequentia, *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem mundi*; " Spiritus namque adest, inquit, omnia ^{" Hilar. in Psal. 124.} penetrans & continens. Non enim secundum nos corporalis est, ut cum alicubi adsit, absit aliunde. Sic ille. Quæ est proculdubio ipsissima superiorum Patrum ratio; nempe, Spiritus sanctus ita est alicubi, ut sit simul alibi: Ergò, ut Deus, omnia implet. Nullæ hinc quoque ambages. Hæc Patrum testimonia singula Adversariorum animis satisfacere possunt, necdum universa illis ora prorsus occludere.

*Omnis respondendi atque evadendi spes Pontificiis
omnino interclusa est.*

SECT. V.

Cum nemini non constet, Patres antiquos evidenter probasse Spiritum sanctum esse Deum ex eo quòd est ubique, hinc prima tollitur Adversariorum exceptio, Fieri posse ut Creatura sit in pluribus locis, sed non ut Deus; quia Patres per τὸ πανταχῶς, *ubique esse*, probarunt Deitatem, & per πλυσθενίαν, *multipresenciam*, demonstrarunt τὸ πανταχῶς. Altera Adversariorum distinctio hæc fuit; Possesse nimirum Creaturam in variis locis coexistere, licet non secundum cursum Naturæ, tamen alienâ, i. e. Divinâ, virtute. Quam veteres Patres multis rationibus funditus everterunt: Dixerunt enim sic *coexistere esse solius Dei*: quod & ex unitate rei creatæ demonstrarunt, quæ, si esset in locis non continuis, non esset in se una. Ut nobis planissimè constet de infallibilitate hujus doctrinæ Catholicæ, quâ Hereticos veteres partim Christi Deitati (Ebionitas, Arianos, Adamitas, Marcionitas) partim Spiritui sancto adversantes (Macedonianos, Eunomianos, Pneumatomachos) expugnarunt: ut

C

taceam

taceam insignem injuriam hereticis ipsis factam, quasi illi tam infruniti tamque fungi essent, ut crederent creaturam ullam posse unquam in pluribus locis coexistere naturâ suâ propriâ, absque Divina virtute.

² Bellarm.
Præf. suâ
in libr. De
Christo. S.
Quid jam.

Postremò Antiquitas semper Omnipræsentiam & Omnipotentiam ejusdem infinitæ Deitatis æquiparabiles proprietates essentielles esse judicavit: Quibus non obscurè Cardinalis adstipulatur, ubi in quosdam Sectarios invehitur; ² *Quid de his dicam, inquit, qui dum in Christi carnem Omnipotentiam, Omnipræsentiam omniâque attributa Divina conferunt, eam sine dubio cum Divinitate confundunt?* Sic ille: qui eisdem laqueis quibus alios irretire satagit seipsum constrictum dedit: Quia proinde ipse & alii dicentes carnem Christi posse esse omnipræsentem, seu ubique, licet alienâ virtute, possunt idem de Omnipotentia affirmare. quod est Divina attributa confundere, & planè asserere carnem Christi posse esse Deum. Hactenus de Creatore Deo. Sequitur de Creatura, primùm Spirituali, dein Corporali.

CAP. V.

De Creatura Spirituali.

I. *Contra Coexistentiam Angelorum in diversis locis unanimis antiquorum Patrum consensus.*

SECT. I.

¹ Athanas.
tom. 1. Epist.
ad Serap.
pag. 201.

AThanasius; ¹ τὸ πνεῦμα πᾶσι πληρὸν οἷον ἄγγελος ἐκαστος
ὅντας ἐν τοῖς αἰθέροι, *Spiritus quidem omniareplet: Angeli*
verò, qui inferioris nature sunt, in loco existunt. Ex
lege ἀντιστοιχίας, arguens, docet, tam naturale esse Angelis, in
uno loco terminari, quàm est Spiritui Divino, omnia loca
replere. quod quidem ità huic proprium est, ut non possit
non esse in locis omnibus: Ergò pariter Angelos non nisi uno
in

in loco existere necesse est. Hanc fuisse germanam Athanasii sententiam, superiora ejus testimonia luculenter probant: unum, quo docuit, ** solius Dei esse, simul in duobus esse locis;* ^{** Suprà, cap. 4. §. 2.*} alterum, quo probavit, Deitatem Spiritus sancti ex eo demonstrari, quod simul in diversis locis existat. Hæc quàm sint consona, quis non videt?

II. Basilii de omnibus Creaturis spiritualibus, (quas *δυνάμεις*, virtutes, vocat;) ^{*b In loco circumscripta esse creduntur.*} Sic ille: qui instantiam etiam suprà dedit in Angelis; *Angelus qui assidebat Cornelio non erat eodem loco quo erat cum assidebat Philippo,* &c. ut probaret Angelicam naturam in eo distingui à Spiritu sancto, qui simul erat cum Daniele in Babilonia & cum Ezechiele in Chobar. Quapropter, iudice Basilio, non minùs inseparabilis est ab Angelis Circumscriptio seu terminatio in uno loco aut Ubi; quàm competit Spiritui sancto non in uno loco circumscribi, cui absque fœda contradictione Circumscriptionem in loco nemo potest tribuere.

III. Ambrosius, *c Seraphin quod jubetur, inquit, exsequitur; Spiritus quod vult dividit: Seraphin de loco in locum transit, non enim complet omnia; sed ipse repletur à Spiritu.* Sic ille: nempe, Spiritum sanctum in duobus ab Angelico Spiritu discerni: I. Quod Spiritus sanctus semper quod vult exsequitur; Angelicus autem non absoluto suo arbitrio regitur. 2. Quod Spiritus sanctus omnia loca replet; cum tamen Angelus duo loca occupare nequeat, nisi migrando ab uno in alium. quod infert absolutam impossibilitatem existendi simul in utroque; ut & Jesuita ** suprà docuit, & Augustinus* ^{** infra*} confirmaturus est.

IV. Damascenus: *d Angelus non dicitur esse nusquam, sed alicubi intelligibiliter circumscribi ubi operatur: non enim potest secundum fidem in diversis locis operari.* *Μὴν γὰρ Θεὸς ἐν παντί καὶ πανταχόθεν ὡς πανταχόθεν ἐμπαῖν,* Nam solius Dei est ubique secundum idem operari. Circumscriptum autem est quod loco, aut tempore,

c Ambros. De Spiritu sancto. lib. 1. cap. 10.

** Suprà, cap. 1. §. 2.*

** Infra, cap. 6. §. 2.*

d Damasc. l. 1. De Orthod. fide, cap. 17.

αὐτὸς τὰ πάντα ἐπελάμβανεν, comprehensione comprehenditur. *Incircumscriptum*, quod nullo horum continetur. ἀμεγέθυντος δὲ ὁ ὢν ὁ ὢν ἐστὶν τὸ ὄν, Igitur sola Divinitas est incircumscripta natura. Angelus tempore circumscribitur & loco intelligibili. — Corpora verò & principio & fine (viz. temporis) & loco terminata sunt. Rurfus idem Damascenus; ἡ ἀγγελία πνευματική. ὅτι γὰρ ἐστὶν ἐν ὕδατι, ἐκ ἐσθίου ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν ὅλων τῶν ὑπο ὁμοῦ ἀποκαταμένους, οὐκ ἐπαυαμένους ἐν τῇ ἀουρᾷ. i. e. *Angeli sunt circumscripti. nam cum sunt in caelo, non existunt in terra: & quando a Deo in terram mittuntur, non remanent in caelo:* Hæc ille: quibus Adversariorum distinctionum fibræ radicitus evelluntur. Ratio prima; Nusquam potest esse Angelus nisi ubi operatur: At non potest Angelus simul operari in duobus locis. Probat; Quia hoc est soli Deo proprium. Ratio secunda; Quia Angelus non esse potest nisi ubi circumscribitur: Circumscribi autem, est in uno loco aut Ubi comprehendi; quod Angelo necessarium est. Probatio duplex: I. Quia non circumscribi soli Deo competit: 2. Quia eadem est impossibilitas Angelo existendi in diversis locis simul, ac simul esse in diversis temporibus: Ergò non est Angelus in terris & in caelo simul. Nè quis putet eum argumenta tantum topica & probabilia urgere, disertè dicit se arguisse secundum fidem. nec mirum: nam per argumenta hæc fidei hostes Hæreticos veteres expugnari Patres omnes censuerunt.

V. Gregorius Magnus Pontifex: *f. Angeli, ut & nos, loco circumscriptibuntur. Comparatione quidem corporum nostrorum, Spiritus sunt: comparatione Spiritus incircumscripti, corpora sunt.* Sic ille. Breve hoc quidem sed minimè leve testimonium, quo inter Spiritum non-circumscriptum & circumscriptum distinguit, tanquam inter Deum & non-Deum. quo nullum est argumentum apud antiquos Patres solennius. Hæc de Spirituali natura Angelica.

*c. Idem, l. 2.
De orthod.
fid., c. 3.*

*Gregor.
Moral. l. 2.
cap. 3.*

De natura Spirituali Humana, qua est hominis Anima:

Et, contra possibilitatem Multipresentia ejus;

I. Ex Scriptura.

SECT. I I.

Apostolus Paulus non obscure docet impossibilitatem
Acoexistentia^{ae} animae suae in diversis locis : Ergo eadem
impossibilitas de quavis anima necessario sequetur. Sanctus
Apostolus de se olim ; *Novi hominem (sive in corpore sive
extra corpus, nescio. Deus novit) raptum in paradysum.*
Apostoli parenthesin penitus introspeciamus, ut quid sci-
verit nesciveritque rectius intelligatur. Ignorasse eum
utrum anima ejus eo tempore intra an extra corpus exstite-
rit, palam est : *Nescio*, inquit : *Deus novit*. Attamen optimè
intellexit, fieri non posse ut simul intra & extra corpus esset;
ut apertè liquet ex accurata ejus divisione & discriminatione
membrorum. quæ verba, majoris ~~emphaticæ~~ ergo, repetit; *Sive
in corpore, sive extra corpus*. Per quam disjunctionem ex-
cludi & exulare omne tertium, tanquam impossibile propter
contradictionem, necesse est ; nempe, ut anima ejus esset in
corpore & extra corpus simul. Summa est: Hoc Pontifici^æ fi-
dei, quâ credunt Corpus Christi tum intra tum etiam extra
Eucharistiam contineri, lethale vulnus infligit.

II. Probatio, De anima humana, ex Patribus.

SECT. III.

Olim de animabus defunctorum opinio hæc occupabat
mentes quorundam, ut eas ad diversa monumenta &
tumulos eodem momento apparuisse putarent. Quos ut ab
hujusmodi infomniis præstigiis^{que} abduceret Athanasius,
& *Quomodo*, inquit, *cedo mihi, una existens, Petri aut Pauli,*
anima, potest eodem momento apparere in suo monumento & in
mille templis per totum mundum ? i. e. ad tumulos suo nomi-

*8 Athanas.
quæst. ad
Antioch. 26
suprà cita-
tur c. 3. §. 1.*

ni dicatos, & in quibuscunque orbis terrarum templis simul. Ubi vox *Quomodo* non est dubitantis hominis, sed vehementius negantis omnimodam possibilitatem coexistentiæ animæ ad diversos tumulos. Nec simpliciter dixit, *Quomodo*? sed adjectâ causali particulâ *enim*, *Quomodo enim*: itâ ut jam sit conclusum in causa ex uno hoc Patre, Catholicæ Ecclesiæ (omnium judicio) Athletâ invictissimo: cum præsertim præter illos qui de rebus mysticis mysticè locuti sunt (ut ostendemus pòst Parte 2.) nullus est omnium Patrum, quòd sciam, quem Adversarii adduxerunt asseveranter contranitentem. Nunc discussâ naturâ Spirituali Creaturarum, ad Exsistentiam Corporalem festinamus.

CAP. VI.

Contra Coexistentiam Corporalem in pluribus locis:

I. Ex Patribus, de Corpore in genere: & primò ex Cyrillo Alexandrino.

SECT. I.

HÆc speculatio spectat ad quæstionem de Corporis Exsistentia in genere, priusquam de individuali corpore Christi aliquid definiamus. Hic etiam atque etiam monendus est Lector, Patres, quotiescunque mentionem faciunt *Circumscriptionis*, intelligere Exsistentiam in uno solo loco; id quod hætenus patuit, ubicunque de Angelorum & Animarum circumscriptione verba fecerint.

^a Cyrill. Alex.
tom. 2.
lib. 2. De
Trin.

Cyrelli testimonium est eximium: ^a *Si verè sectionem & partitionem Divina natura, ut illi dicunt, reciperet; & intelligeretur ut Corpus: si autem hac, & in loco omnino, & quantitate: & si quanta facta esset, non effugeret circumscriptionem.*

Sic

Sic ille. Quo uno, præsertim Patris aded illustris, tam luculento testimonio contentus esse quivis posset cui non adlubescit hujus undique Catholici Patris judicio refragari; quippe nullus omnino asseverandi modus *inquantum* exco-
gitari potest.

Cyrilli ratio foriten in se complectitur; qui est coacer-
vata argumentatio & ex mediis pluribus consistens: Omne
Partibile est Corpus; omne Corpus est Quantum; omne
Quantum est Circumscriptum in loco: Ergo Deus ipse, si
Corpus esset, tum Quantum quid esset, necnon Partibile,
atque etiam Circumscriptum in loco. In loco, inquam, nè
quis loca plura comminiscatur. Hoc testimonium nobis in-
stet Lydii lapidis esse poterit, ad quem distinctiones Jesu-
iticas, tanquam nummos adulterinos, exploremus. *Potest,*
inquiunt, idem Corpus esse incircumscriptum, & potest in plu-
ribus locis existere, sed non ut Deus, nec propria sed aliena
virtute. Certè, judice Cyrillo, haud minus corpus sine lo-
co seu non circumscriptum, quàm corpus quantum non
quantum esse potest.

Quinimo testimonium Cyrilli Adversarios nostros adhuc
premit fortius, & Multipræsentia omnimodam possibilita-
tem tollit. *Si Deus, inquit, Corpus esset, tum quantum esset,*
nec effugeret circumscriptionem. Quæ est arguendi vis *duratio-*
nem. perinde ac si quis hypotheticè sic argumentetur; Si
glacies ignis esset, calida esset, nec effugeret subtilitatem.
Ecqua major possit esse demonstratio contradictionis, ade-
oque impossibilitatis, in igne, ut vel non calidus vel non sub-
tilis sit, ullâ vel suâ vel alienâ virtute?

*S. Augustinus adversus Existentiam Corporis ullius
simul in diversis locis.*

SECT. II.

Augustinus, quamvis ex proposito tractet de Existentia
corporis Christi, tamen generalem propositionem, ve-

¹ *August.*
Epist. 17.
ad Dardan.

luti decretum Catholicum, profert; ¹ *Spatia locorum tolle corporibus*, inquit, & nusquam erunt: & quia nusquam erunt, nec erunt. Ergo docuit Augustinus, inquit nos, absolutam impossibilitatem existentiae cujuscunque corporis absque circumscriptione in loco. Sed quid agimus? huic luci meridiane Bellarminus^k responsum suum, veluti nubem aut velum, obtendit: cujus quatuor membra observavimus.

^k *Bellarm.*
lib. 3. De
Euch. cap. 7.
§. Quæ
omnia.

1. *Verba Augustini*, inquit, *nihil pugnant cum sententia nostra de Eucharistia*. Mirum hoc admodum; cum præsertim vos omnino negetis Christi corpus in Eucharistia occupare locum aut replere spatium, quod, *nè, non replere spatium*, cuiquam corpori competere Augustinus negat strenuè.

¹ *Idem, ibid.*

2. ¹ *Probat Augustinus*, inquit, *Corpus in se extensum esse ex eo quod occupat certum loci spatium, sed non inde sequitur non posse extensum esse in se nisi occupet locum*. Falsum hoc quoque: nam, *Spatia*, inquit, *tolle corporibus, & nusquam erunt*. Non verò dici potest id spatium esse corporis ad quod corpus ipsum non extenditur: quia extensio partium corporis in se est ratio formalis extensionis ad locum. Non sunt igitur corpora absque spatio.

^m *Idem,*
ibid. §.
Secundò.

3. ^m *Dicit Augustinus*, inquit Cardinalis, *corpora ita esse in loco ut non pendeant à loco: quod intelligendum est de corporibus quæ sunt infra cælum*. Falsum pariter: loquitur enim Augustinus generaliter; *Tolle*, inquit, *spatia corporibus, &c.* nimirum quibuscunque, absque ulla exceptione omnino. imò verò etiam in hoc generali Christi corpus complexus est; quia de eo præcisè ibidem præmonuit, *Cavendum esse nè veritatem corporis ejus auferamus*. Quod nè fiat, instruit præterea lectorem suum, dicens, *Tolle spatia à corporibus, & nusquam erunt*. ut^{*} infra plenius constabit.

^{*} *Cap. 7.*
§. 2.

4. Cæterum Cardinalis opinionis suæ rationem adhibet, cur corpus non necessario extendatur ad spatium: *Siquidem, ut saepe diximus*, inquit, *ultimum cælum non est in spatio vel loco aliquo, sed est in seipso & in Deo*. Sic ille: nempe,
corpus

ibidem.

corpus esse in Deo. phrasis insolens ! sed ænigma Jesuiticum nihil moramur : eum philosophantem audiamus. *Cælum ultimum*, ait, *non est in spatio vel loco.* Sed dabit nobis veniam, si (Pontificiorum ipsorum æstimatione) Philosophorum Principi Julio Scaligero potius assensum præbeamus. ^{o Scalig. Exercit. 5. dist. 3.} *Non est igitur locus*, inquit, *exterioris corporis ambiens superficies, sed id quod intra superficiem continetur.* Et paulò post; *Manifestum est, quemadmodum cælum est in loco, & sanè in suo spatio quod occupat.* Sic ille. Quare nec in hac controversia *locus* restringitur ad significandam superficiem exterioris corporis. satis nobis erit, *locum* accipi pro quocunque spatio aut quolibet Ubi quod corpus occupat, licèt (ut summum cælum) terminetur & circumscribatur tantùm superficie & dimensionibus suis. Valet enim, & aternùm valebit, hoc Augustini testimonium; *Tolle spatia corporibus; & quia nusquam erunt, nec erunt.* Contradictio ista quam Coexistentia omnis corporea infert, manifesta est : Propterea qui negant corpus ullum esse in certo & determinato spatio, pari necessitate concludant oportet, idem corpus simul esse & non-corpus.

II. Augustinus, de Corpore in genere, ^{o August. tract. 31. in Job.} *Secundùm corpus homo est in loco*, inquit, *& de loco migrat; & cùm ad alium locum venerit, in eo loco unde venit non est: Deus autem implet omnia ubiq; totus, nec secundùm spatia tenetur locis.* Sic ille. Hic igitur de corpore, quatenus fingi possit esse in diversis locis. Contra quod Augustinus modò, *Non est*, inquit, *in loco de quo migrat; cùm ad alium locum venerit.* id est, per illam intercapedinem tum temporis tum etiam spatii locorum quando migrat corpus à termino à quo ad terminum ad quem. Ergò, juxta mentem Augustini, nullum corpus migrans (ex. gr.) à Thebīs ad Athenas, cùm Athenas advenit, potest eo tempore esse Thebis, unde primò migraverat: Agi enim hīc, perspicuum est, de impossibilitate coexistentiæ, quia collatio hīc sit, quoad coexistentiam in locis, inter

ter hominem & Deum: *Homo est in loco, &c. Deus autem, &c.* per quam antithesin excluditur potentia omnis constituendi hominem in diversis locis simul. De aliis Augustini testimoniis (quæ quidem multa sunt, quæque proprie existentiam corporis Christi attingunt) alius sese offeret disserendi locus. Nos institutum persequamur, de Corpore in genere.

p. Aug. De
Civit. Dei,
l. 22. c. 29.

III. Augustinus, illam quæstionem versans, *Quibus oculis sancti visuri sint Deum, & de spiritibus verba faciens, p. Longè itaque alterius erunt potentia, inquit, si per eos (viz. spiritus) videbitur incorporea illa natura, qua non continetur loco, sed ubique tota est. Non enim, quia dicimus Deum in cælo esse & in terra, — aliam partem dicturi sumus eum in cælo habere & in terra aliam, sed totus in cælo est, totus in terra; non alternis temporibus, sed utrumque simul: quod nulla natura corporalis potest. Sic ille. Hæc est alia impossibilitas: de qua*

* Cap. 9.
Sect. 3.

* infra plenius & opportunius.

III. *Arnobius, (ad annum CCXXXV.) adversus Polytopiam Creaturae corporalis.*

SECT. III.

q. Arnob.
lib. 6. ad-
vers. Gen-
tes.

ARnobius annis plus centum Augustino prior, de Ethnicorum diis agens, quos illi credebant, quatenus naturas humanas habebant, in ipsorum deorum simulacris habitare. Hanc eorum delirationem solidis & pellucidis argumentis rerundit, in hunc modum: *q. Singuline, inquit, in singulis simulacris habitant? toti, an partiliter, atque in membra divisi? nam neque unus Deus in compluribus potens est uno tempore inesse simulacris, neque rursus in partes sectione interveniente divisus. Sic ille. Instituti nostri non est hoc membrum posterius discutere. Videamus quomodo probet deos Ethnicorum (quos illi humanæ adeoque finitæ naturæ esse tenebant) non posse eodem tempore in compluribus inesse simulacris.*

Con-

Constituamus, inquit, decem millia simulacrorum toto esse in orbe Vulcani: numquid esse, ut dixi, decem omnibus in millibus potis est unus uno in tempore? non opinor. quâ causâ? quia quæ sunt privata singulariâque naturâ, multa fieri nequeunt simplicitatis suæ integritate servatâ: & hoc amplius nequeunt, si hominum formas dii habent, opinatio ut vestra delirat. Sic ille. Statimque membrum secundum oppugnat, quatenus dii considerantur aut ut toti aut in membra divisi, de quibus nihil est hîc nobis negotii. Redit ille demum ad membrum prius, de coexistentia deorum Ethnicorum, qui (juxta sententiam eorum) quoad humanam & finitam naturam suam in diversis simulacris exstiterunt: Si autem, inquit, in cunctis idem esse dicetur, perit omnis ratio atque integritas veritati, si hoc fuerit sumtum, posse unum in omnibus uno tempore permanere: aut deorum est unusquisq; dicendus ita ipsum semet ab ipso se ipse dividere, ut & ipse sit & alter, non aliquo discrimine separatus, sed ipse idem & alius. Quod quoniam recusat & respuit aspernatûrque natura, aut innumeros dicendum est confitendumque esse Vulcanos, si in cunctis volumus eum degere atq; inesse simulacris, aut erit in nullo, quia esse divinus naturâ prohibetur in plurimis. Hæc Pater Arnobius quàm accuratissimè in opere suo contra deos Gentium, omnium confessione, genuino, in libros septem distributo. De cujus Catholica fide Pontificii suum hoc interponunt judicium; ^r Arnobius, ut ostenderet se sincero animo velle profiteri religionem quam hætenus impugnasset, elucubravît adversus pristinam religionem luculentos libros: atque his tandem, veluti obsidibus datis, pietatis fædus impetravit, anno Dom. CCC. quo tempore regnabat Dioclesianus. Cujus fidei testes sunt libri adversus Gentes. Nunc igitur in hoc sexto libro adversus Gentes habemus Arnobium fidei suæ præconem, & in ejus sententia allegata Catholicæ fidei, i.e. nostræ, clarissimam professionem.

Hic vos appellamus, quotquot estis, cujusvis ordinis, gradus, notæve, Adversarii nostri Pontificii Doctores univer-

^r Epist. ante lib. Arnob. per De-lav. edit.

si, utque nobiscum hujus Patris exactissimo judicio suffragemini hortamur: cujus conclusio est, *Veritatis rationem omnem tolli, si dicatur quenkumque humanum deum, ex. gr. Vulcanum, posse uno tempore pluribus in locis remanere.* Argumentum ejus (quo nullum in Scholis arguendi medium æstimatur validius aut inexpugnabilius) à contradictoriis deducitur; Quia ita nimirum sequeretur, ut iste Vulcanus *sit simul idem & alius*, adeoque idem & non idem. Quod luculentâ ratione probat, Quia esse in diversis locis eodem tempore, divideret *idem à seipso*. quæ est ipsissima ratio quâ nos Protestantes vestram De Christi præsentia simul in diversis altaribus doctrinam jam * supra expugnâvimus.

* Cap. 1.
Sect. 4.

Hic rursus non pigebit nos Adversariorum distinctionem ludicram repetere: qui, *Posse, aiunt, corpus unum coexistere in diversis locis, non quidem suâ naturâ, ut Deum, sed virtute alienâ, ut corpus Christi in mille altaribus.* Hanc jam ad Arnobii testimonium tanquam ad amussim exigamus: qui 1. non solum negat hoc posse Ethnicorum deos (quibus tamen illi Divinam virtutem tribuebant; sed etiam 2. impossibilitatem explicat verbis *ἐν ἑνὶ τόπῳ*, Potestne Vulcanus decem millibus simulacris inesse simul? non opinor. quâ causâ? Rationem reddit. animadvertite, quæso, *Quia Vulcanus, ut & ceteri dii Gentium, erat, opinione Ethnicorum ipsorum, humana forma.*

IV. Anselmus post annos cōlxxx. à Christonato, adversus doctrinam De Coexistentia corporis in diversis locis.

SECT. IV.

Anselmus Episcopus Cantuariensis circa annum Domini cōlxxx. vixit, quem Ecclesia Romana *Sanctum* indigitat, atque etiam colit. Is librum edidit quem *Monologium* inscripsit, qui liber inter illa opera ejus habetur de quibus

quibus Bellarminus, *De his quaestio nulla fieri debet. Ibi* Deitatis ipsius Aeternitatem Omnipraesentiamque copiose explicat. Ea proferam quae quaestioni propositae maxime accommodata videri possunt, quaeque fideliter excerptimus: Ubi distinguit Coexistentiam (ut vocat) *summa natura*, i. e. Divinae, ab omni essentia creata. Primo in loco de Divina natura: *Summa natura*, inquit, *ea tota in singulis locis & temporibus*. Contra de re creata: *Quod totum est in aliquo loco, nihil est ejus quod eodem tempore sit extra locum*. Rursum, De infinita Dei natura, *Ita tota est*, inquit, *in singulis locis & temporibus, ut nullâ lege loci aut temporis cogatur*. At quoad res creatas, *Ea*, inquit, *quae sic sunt in loco vel tempore ut loci spatium vel temporis diuturnitatem non excedant, de his quae hujusmodi sunt, unum idemque totum similiter non posse esse totum in diversis locis & temporibus, omni veritate asseritur*. Hac ille.

Anselmum tunc Romanae Ecclesiae addictissimum fuisse negabit nemo. An igitur ejusdem Ecclesiae fidei hodiernae adhaeserit, videamus. Illa nunc statuit; *Unum idemque corpus Christi in mille altaribus eodem tempore coexistere*. Anselmi verò fides quid? *Unum idemque totum similiter non posse esse in diversis locis, omni veritate asseritur*. Altera igitur fides alteri necessarîo repugnat, etiamsi distinctionem suam Adversarii quasi obicem nobis opponant, nempe, *Idem totum corpus posse esse in diversis locis, quamvis non secundum cursum naturae, tamen alienâ virtute*. Imò verò responsum hoc Anselmus ratione triplici dissipat & dissolvit. 1. Quia collatio per oppositionem facta est inter *posse coexistere* & *non posse coexistere*, tanquam inter proprietates impossibiles. 2. Quoniam eadem est impossibilitas coexistendi in diversis locis quae est in diversis temporibus: at hæc, ex unanimi Pontificiorum judicio, est impossibilitas summa, & monstrum nefandum. Quamvis enim loca permanent, & tempora fluunt & transeunt, ut revocari nequeant, tamen locorum

¹ Bellar. De
Eccles. scri-
ptor. Tit.
Anselmus,
cap. 21.

² Anselm.
in Monolog.
cap. 19, 20,
21, 22.

locorum spatia separata non magis simul sunt quàm diversa temporum momenta. Idcirco Adversarii nostri fremant licèt, nos Antiquitati suffragabimur. 3. Huc vel maximè facit ea quam addit suæ sententiæ *Bellarmini* & asseveratio: hæc, *Qua*, inquit, *omni veritate asseritur*. quasi cui non sit *dismissa*, aut quæ nullâ vi ingenii nullisve distinctionum strophis perverti queat. Hucusque de Existentia Corporis in loco in genere, juxta antiquorum Patrum fidem Catholicam de Polytopia, quam illi, tanquam Deitatis prærogativam, contra tum Hæreticorum tum etiam Ethnicorum insaniam unanimiter constantèrque propugnarunt. Nunc ad scopum in quem primùm collimavimus accedamus propiùs, de sacrosancto Christi corpore.

CAP. VII.

*De sacratissimo Christi Corpore, quoad ejus
essentialem Existentiam in loco.*

Hanc nos provinciam nunc sustinemus, ut integritatem humanæ Christi naturæ tueamur, tanquam summum propugnaculum defensionis nostræ. Nè verò quis putet nos cum umbris aut larvis luctari, en vobis cohortem veterum Hæreticorum numerosissimam, qui ad corporis Christi veritatem labefactandam omnes ingenii vires virúsque effuderunt.

Multiplices hæreses fuisse, à quibus vera proprietates corporis Christi oppugnata, & tantùm non expugnata, fuerunt.

SECT. I.

^a Bellar. lib.
3. De Incarn. cap. 2.

Hoc nimis verum esse Adversarii nostri minimè ignorant: inter quos Bellarminus, ^a *Docebat Entyches*, inquit,
unam

nam esse Christi naturam ex Divinitate & carne, negans carnem Christi ejusdem esse naturæ cum nostra, sed apparentem, phantasticam. Notandum est, inquit, hanc hæresin exortam fuisse ante tempora Eutychetis. Idem enim antea docuerat Apollinaris, ut testatur Epiphanius, Augustinus, Vincentius, Athanasius, Ambrosius, & Cyrillus: qui omnes mortui erant cum Eutyches exortus est. Sic ille. Dignum hoc est quod omnium lectorum memoriæ imprimatur: Ex quo faciliè notare nobis liceat, Patres istos primitivos, quoties defendebant corporis Christi integritatem, toties in veteribus Hæreticis oppugnandis calamos suos exercuisse. Secundo quæritur, Ecquo laudabili prætextu humanæ Christi naturæ veritatem sublatam Hæretici voluerint? Theodoretus in Eutychianis Hæreticis refellendis rem expediet, ^a Dicunt, inquit, ^a Theod. dial. 2. Christi carnem spiritualement esse, & alterius substantiæ: & imaginantur per hac se Deum magnificare; cum tamen veritatē falsitatis accusent. Necnon Leo Pontifex, ⁷ Subrepisse intelligo, ⁷ Leo, 8. pist. 13. ad Pulch. inquit, spiritum falsitatis, qui affirmat se religiosius de filio Dei sentire, si veritatem naturæ nostræ in eo esse non dicat. Hæc ille, de Eutychete.

Tertiò, ante hos exstiterunt Eunomiani, de quibus Adversarii nostri testantur, quod ^a dicebant corpus nostrum post gloriam resurrectionis justorum futurum Impalpabile & Invisibile. De qua hæresi Gregorius Magnus Pontifex Eutychium convincebat: Quia (ut fatetur etiam ^a Aquinas) tenebat corpus Christi, post confirmata corda discipulorum palplantium, aere ac vento subtilius factum esse. Imò & ante illos Apollinaris (de quo iam supra Bellarminus) negabat Christum carnem sumsisse de B. Virgine. In eadem hora nutriti fuerunt Marcionitæ & Manichæi: qui nunquam ferè non nisi phantasticum Christi corpus somniabant; aut, si interdum corpus illud agnoscerent, phantasticè de eo sentiebant, ut post ex Augustino discemus.

Hærese non abunde accepimus. Mitto repetitionem aliarum

^a Prætol. Elench. Hæret. Tit. Eunomius.

^a Aquinas. part. 2. qu. 54. art. 3. ut citatur ab eodem Præcolo ibid.

arum, quæ infrà sese proditurae sunt. Nunc, juxta institutum nostrum, videndum est, num Pontificiorum doctrina de Corpore Christi, sive quoad existentiam ipsam, sive quoad modum existendi in loco, cum veteribus Hæreticis aliquam cognationem habeat: ità tamen ut antiquorum Patrum insistamus vestigiis, qui istorum Hæreticorum molimini omni, veluti aggerem inexpugnabilem, judicium suum orthodoxum opposuerunt.

Affertio vera Integritatis & Proprietatis Corporis Christi erat apud orthodoxos Patres Articulus fundamentalis.

SECT. II.

CONTRA Eutychetis hæresin celebratum erat Concilium Chalcedonense generale Anno Dom. CDLI. quod fuit sexcentorum Episcoporum, viz. omnium maximum. Quando generalis hujus Concilii Patres, A&C. 5. in Symbolo fidei Decretum hoc sanxerunt; ^b *Confitemur, inquit, in novissimis diebus Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisè agnoscendum, nunquam sublatà differentiâ naturarum, propter unionem, sed potiùs salvà utriusque naturæ proprietate.* Hucusque Concilium illud Oecumenicum: ubi antiquos Patres, per naturæ corporalis proprietates illas, intellexisse corporis Christi in se Visibilitatem, Palpabilitatem, & Circumscriptionem in loco, nobis ^a *infrà* incumbet probatio, semper ob oculos habentibus illam Augustini cautionem, ^c *Cavendum esse ne ità Divinitatem Christi astruamus, ut Corporis veritatem auferamus.* id quod Adversarii nostri pariter concedere ac profiteri præ se ferunt, teste Cardinali, ^d *Catholica fides semper agnovit in Christo post incarnationem duas integras & perfectas naturas, Divinam & humanam, quæ quidem sine ulla confusione vel permixtione in una persona Verbi subsistunt, humanamque ejus naturam*

^a Conc. Chalced. apud Vinium.

^b Cap. 12.
^c August. Epist. 57. ad Dardan.

^d Bellarm. l. 3. De Incarn. Christi c. 2. §. Porro.

naturam ejusdem esse speciei cum nostra. Item; ^c Divina & humana Christi natura distincta sunt : nam si communicarentur, non proprietates amplius essent, sed communitates. Sic ille : rectissime sanè, quoad thesin : utinam perinde, quoad hypothesin, in cæteris antiquorum Patrum doctrinis acquievisset! Omnium igitur Christianorum maximè interest, veras proprietates corporis Christi integras conservare, nec pati eas vel aperto Marte oppugnari, vel ullo insidioso artificio sophistico subverti. Hæc theoria subministrabit nobis ex Patribus amplissimam sylvam argumentorum adversus Pontificiorum perniciosum dogma illud, de Essentiali præsentia corporis Christi in diversis locis simul.

Pars hæc disquisitiones à nobis exigit duas : simplicem unam, de corpore Christi ut est in se; alteram, quatenus videtur respectum habere ad Eucharistiam.

CAP. VIII.

Argumentum nostrum primum ex Scriptura, de Corpore Christi, ex voce Angeli, Non est hic (in sepulcro:) resurrexit ENIM, Matth. 28. 6.

Hic argumentatus est Dei Angelus ab affirmatione existentiae corporis Christi extra sepulcrum ad negationem præsentiae ejusdem in sepulcro. Ubi vox argumentativa causalis, *enim*, si majoris perspicuitatis causâ in illativam *ergo* transferatur, ita formandum esset Enthymema; *Corpus Christi resurrexit : ergo non est hic : viz. in hoc monumento. Veluti ratio hæc, Sol lucet, dies enim est : in hanc formam redacta, Dies est, ergo sol lucet. Ex qua ratiocinatione Angelica didicimus Romanæ Ecclesiæ fidem*

Coexistentiæ corporis Christi pariter convellere: viz. *Corpus ejus est in calo; ergo non est essentialiter in Eucharistia*. Huic Angelicæ luci Cardinalis duobus responsis suis conatur tenebras offundere: in quibus depellendis veniam peto ut in eorum refutationem diligentius incumbam, tum quod hæc quæstio est maximi momenti, tum quia responsis hisce obtritis multò facilius reliqua persequemur.

¹Bellar. l. 3.
De Euch.
cap. 4.

¶ *Primò*, inquit, *respondeo*: Consequentia illa *Angeli optima est, si applicetur (ut applicanda est) ad mentem illarum sanctarum mulierum cum quibus Angelus loquebatur: Illa enim quærebant corpus Domini mortuum in sepulcro, ut illud ungerent: quare cum Angelus ait, NON EST HIC, sensus est, Non jacet mortuus in sepulcro, ut vos creditis. Et id probat, cum addit, SURREXIT ENIM. nec enim poterat mortuus jacere si resurrexerat. Sic ille. Quasi sanctæ illæ mulieres Angeli verba in hunc sensum accipere potuissent, ut cum audirent Christum, quem quærebant in sepulcro jacentem, mortuum, jam resurrexisse, per vocem Resurrexit intelligerent, Corpus, antea jacens mortuum in sepulcro, jam vivens esse, sed fortè tamen in sepulcro. Hujus refutatio sequitur.*

Nos contra: dicimus, Mulieres per vocem hanc *Resurrexit* aliam quàm immediatam egressionem extra sepulcrum concipere non potuisse. Probatio

I. Quia hanc fuisse generalem vocis hujus significationem, atque etiam ab hisce mulieribus satis apprehensam, docent duo Angeli, qui iis jam quæsituris corpus Christi mortuum in sepulcro, occurrunt, dicentes, *Cur quæritis viventem inter mortuos?* Luc. 24. 5. quasi dicerent, Vos si Christum antea sepultum jam vivere crederetis, non quæreretis eum in sepulcro: Quisquis verò resurrexit, cum viventem esse & egressum sepulcro necesse est.

II. Probatio: Quia (ut ad Angelum nostrum redeamus) Angelus manifestè ostendit, Mulieres antea edoctas fuisse à Christo sensum hunc vocis *Resurrexit* quem Christus prædicabar,

dicabat, quémque jam Angelus ipse apud se intellexit, cum mulieres alloquens diceret, *Resurrexit, sicut locutus est vobis cum adhuc vobiscum esset*, Luc. 24. 6. Sed Angelus cum dixit, *Non est hic: resurrexit enim*, non alium sensum hujus vocis docuit quàm quém ipse perspectum & compertum habuit, & qui erat cum re ipsa consentiens; cui exploratissimum erat, Christi corpus resuscitatum exstitisse jam extra sepulcrum. Igitur primo illo responso Bellarminiano nihil potest esse futilius, nisi quod nunc proximè sequitur.

Secundò, inquit, *respondeo, Consequentia illa Angeli optima est etiam absolute; sed moraliter loquendo, ut Angelus loquebatur, non metaphysicè. Nam moraliter loquendo, qui resurgit à morte non remanet in sepulcro, sed egreditur: sepulcrum enim est locus mortuorum, non viventium: tamen fieri etiam potest ut aliquis vivens in sepulcro jaceat, si velit: Itaque moraliter verissimè dixit Angelus, NON EST HIC: SURREXIT ENIM. quanquam absolute potuisset ibi esse Christus, licet surrexisset. Simile est si quis dicat, Talis homo non sedet ad mensam: cœnatus enim est. Sic ille. Quæ responsio pariter infert tantum moralem & conjecturalem consequentiam, ità ut per verbum *Resurrexit* intelligi posset, eum vivum esse sed adhuc fortè in sepulcro. Jam verò Angelus consequentiam tradidit extra omnem moralem aut conjecturalem sensum necessariò infallibilem. Ad quod credendum nos cogit imprimis necessitas articuli hujus de Resurrectione, absque quo *fides nostra est inanis*, 1. Cor. 15. Est enim aliorum omnium articulo- rum præcedentium complementum, & fundamentum sequentium. Secundò, contextus consequentiam primam confirmat: *Non est hic: resurrexit enim.* & penè immediatè pòst, *Et abiit in Galilaam.* nec igitur in Judæa simul & Galilæa esse potuit. Tertiò, eadem infallibilitas ex alterius Evangelistæ narratione corroboratur, Luc. 24. 6. *Non est hic, sed resurrexit.* Quæ particula *sed* est adversativa, vehementius negationem istam corroborans. Hæc cum Bellarmini-*

ano commento conferamus. Quisquámne est adeò delirans ut putet, se aut posse, etiam *moraliter*, suadere Paulo, amicum suum Johannem non sedere ad mensam, quia coenatus est; aut non necessario se id demonstrare, si dicat, Non sedet ad mensam, sed surrexit, vel abiit in agros? Quo modo Angeli de Christo locuti sunt; *Non est hic, sed resurrexit. & Abiit in Galileam.* Huc accedat, quòd iis fidem ingenerare satagebat, ut argumenta ejus alia declarant: Unum, quo eorum oculis satisfacere studebat; *Venite, videte locum.* alterum, cum Divinum Christi oraculum iis in memoriam revocabat, *Resurrexit, sicut dixit vobis.* tertium, quia per eas voluit resurrectionem hanc Apostolis absentibus testatissimam fieri; *Dicite discipulis.* Nec igitur dubito, quin pius & prudens lector, levibus & futilibus Cardinalis responsis explosis & profligatis, satis intelligat, nos pro fundamento causæ nostræ consequentiam nactos esse Angelicam juxta & Evangelicam: Ad quam in sectione proxima antiquos Patres argumentis, tanquam ad Divinam metam, collimasse videbimus.

CAP. IX.

Antiquorum Patrum argumenta, contra Multipresentiam corporis Christi:

I. Ab affirmatione presentia ejus alicubi, ut non sit simul alibi.

SECT. I.

Consequentiam hanc fideliter semper tenebat Antiquitas. Augustini testimonium repetitum denuo & nunc plenè citatum instituto huic nostro quàm aptissime inservit: *Homo, inquit, secundum corpus est in loco, &*
de

de loco migrat; & cum ad alium locum venerit, in eo loco unde venit non est: Deus autem implet omnia, ubique totus, nec secundum spatia tenetur locis. erat enim Christus secundum visibilem carnem in terra, secundum invisibilem Majestatem in cælo & in terra. Sic ille sanctus Pater, revera noster, Augustinus. Ad quod testimonium unicum illud oggerunt responsum suum Adversarii, Hoc in loco agi de corporis Existentia visibili, quoad communem ejus conversationem in terris; at invisibilem ejus & miraculosam præsentiam non omnino attingi. Quod nimis insulsum est responsum, & à mente Augustini penitus abhorrens, propter duplicem in eo antithesin inter Divinam & corporalem Christi Existentiam.

Prima oppositio in superiori sententia hæc est, Quòd illa sit invisibilis, hæc autem visibilis; ità ut non possit natura corporalis esse in se invisibilis. Hanc esse Augustini sententiam genuinam, ipse profitetur; *Nisi corporaliter à nobis abierit Christus*, inquit, *semper ejus corpus videbimus*. Ergò nullum agnoscit Augustinus corpus Christi nisi in se visibile. de quo testimonio *infra pleniùs. Altera antithesis est inter Divinam & corporalem Existentiam quoad locum: quatenus Divina Majestas habet coexistentiam in duobus locis simul, in cælo & in terris, caro verò circumscripta tantum in uno loco, tunc scil. in terra. Hoc est perpetuum discrimen inter humanam atque Divinam Christi naturam, ex mente Augustini. qui quàm dogmaticè agat, vox enim evincit: *Erat enim*, inquit, *secundum invisibilem Majestatem in cælo & in terris*. Nullus est Adversariorum (quod sciam) qui vim hujus testimonii ausus est attingere. Nec mirum. qui enim possent, jam distinctione de Visibilitate & Invisibilitate corporis ab Augustino sublatà; pòst ab aliorum quoque Patrum suffragiis auferendà.

Secundum Augustini testimonium est de Christo ascendente in cælum: *Discipulis videntibus*, inquit, *ascendit in cælum*,
* Cap. 10.
§. 2.

h Aug. tract.
50. in Job.

cælum, & non est hic. Ibi est enim, & sedet ad dextram Patris. Christus absens etiam præsens est. Corpus enim suum intulit in cælum, Majestatem non abstulit mundo: & hic est, non enim recessit præsentiâ Majestatis: secundum præsentiâ carnis, rectè dictum est Discipulis, NON SEMPER ME HABETIS. Sic Angelus ille Hipponensis, quasi alludens ad consequentiam Angeli in Evangelio, * Non est hic: surrexit enim. Totus est argumentosus: Primò, comparans Christi corpus cum eodem corpore quoad diversa loca, terram & cælum: Non est hic; ibi est enim. Secundò, quoad coexistentiam in loco, comparans corpoream Christi naturam cum Deitate ejus; ità respectu Deitatis simul & hic & in cœlo præsens est, respectu Naturæ humanæ ità est in cœlo ut hic absens sit.

* Suprà,
cap. 8.

¹ Auguſt.
De unitate
Ecclē.

Tertium Augustini testimonium: ¹ His dictis, ascendit Christus, inquit, in cælum, pramunire volens aures nostras adversus eos quos surrecturos procedentibus temporibus prädixerat, & dicturos, ECCE, HIC EST CHRISTUS, ET, ILLIC EST CHRISTUS. quibus nē crederetur admonet. Nec ulla nobis excusatio est, si crediderimus adversus vocem Pastoris nostri tam claram tamque manifestam ut nemo vel obtusus vel tardus corde dicere possit, Non intellexi. Sic ille. Quibus verbis de fide tenendum esse pronunciat, Christi humanam naturam post resurrectionem ità esse in cœlo ut nemo credat eum esse aut hic aut illic in terris, nedum simul hic in hoc Altari, & illic in alio, hic Romæ, illic apud Hipponem.

² Cyrill. Alex.
in Joh.
l. 10. c. 38.

II. Cyrillus Alexandrinus, ² Nullus ambigit, inquit, cum Christus ad cælum ascenderit, quin veritate Spiritus semper adfuerit, cum præsentiâ carnis absuerit. Sic ille. Quid ergo? Idcirco quod de absentia carnis Christi Cyrillus pronunciat, dicens, Nullus ambigit, id Papiſta nullus non profus abnegat. Alia duo hujus Patris testimonia in proximè sequenti sectione proferentur, quæ quæſtionem hanc clarissimè dirimere queant.

Hilarii ratio, quā jam suprà probabat Spiritum sanctum non

non creaturam esse sed Deum, conclusionem hanc nostram infert quàm manifestissimè: ¹*Spiritus sanctus, inquit, est Deus, quia non, ut nos, cum alibi adsit, abest aliunde. satis dilucide innuens, Ità esse ullibi ut simul sit alibi, proprium esse Deitatis characteristicon.*

¹ Hilari. *serm.*
præd. c. 4.
sect. 4.

III. Vigilius Episcopus Tridentinus circiter Annum Dom. CDXCV. duas Christi naturas contra Hæreticos distinguens, ^m *Si Verbi & carnis eadem est natura, quomodo, inquit, cum Verbum ubique sit, non ubique invenitur & caro? Nam quando in terra fuit, non erat utique in cælo: & nunc, quia in cælo est, non est utique in terra. — Circumscribitur loco per naturam Carnis suæ; & loco non capitur per naturam Divinitatis. — Hæc est fides Catholica quam Apostoli tradiderunt, &c.* Hæc sententia, quamvis suprà à nobis allegata, digna est tamen quæ discutiatur denuo, propter vim singularem quam in ea, ex secundis cogitationibus, deprehendisse mihi videor. Est enim collatio existentiæ corporis quæ olim Christo competebat dum erat in terris cum existentiâ ejus quam nunc post resurrectionem non habet in terris. De priore affirmat, *Caro, quando erat in terra, non erat utique in cælo: de posteriore vicissim, Quia nunc est in cælo, non est utique in terra.* Animadvertite. de ipsa Existentiâ agitur, non de modo Existendi, nè quis regerat tritam illam vestram & sæpe à nobis obtritam distinctionem de Visibili & Invisibili existentiâ in terra. Deinde, idem Pater ait, *non utique, i. e. non omnino.* idcirco causam nostram confirmat nervosius.

^m Vigil.
lib. 4. contra Eutych.

IV. Fulgentius, cui certamen erat vehemens cum prædictis Hæreticis, de corpore Christi, ⁿ *Unus, inquit, idemque homo localis ex homine, qui est Deus immensus ex Patre: unus idemque secundum humanam substantiam, absens cælo cum esset in terra, & derelinquens terram cum ascendisset in cælum; secundum Divinam verò immensamque substantiam, nec cælum dimittens cum de cælo descendit, nec terram deserens cum ad cælum ascendit.* Sic ille. Hoc testimonium etiam suprà alle-

ⁿ Fulgent.
De Persona Christi, ad Thrasym. l. 2. c. 5.

° Chrysol.
in eum loc.
serm. 77.

* Bellarm.
in Catal.
script. Ec-
cles.

gavimus: in quo peramicè conspirat cum cæteris Patribus, qui idem hoc argumentum amplexi sunt. Et huic Catholicorum choro suaviter accinit Petrus Chryfologus, ex verbis Angeli, ° *NON EST HIC: RESURREXIT ENIM: Id est,* inquit, *Non est hic secundum id quod in loco existit: hic autem est per id quod ubique est & loci capacitare non clauditur.* Tandem introducit Angelum illum præterea mulieri præcipientem, *Revertere*, inquit, *& suade fidem.* Itidem agnoscit consequentiæ Angelicæ infallibilitatem, de non-exsistentia corporis Christi in sepulcro. Hæc Petrus Chryfologus (ut Bellarminus refert) * *Episcopus Ravennas à Sixto tertio Papa creatus, qui scripsit, inter alia, insignem epistolam ad Eutychetem Hæresiarcham, exhortans illum ad obedientiam Papæ Leoni præstandam in materia fidei.* Sic Cardinalis. nec immerito: nam Papæ Leonis fides imprimis integra & illæsa fuit, & in hac quæstione, de Exsistentia corporis Christi, qua de agitur, eidem Hæresiarchæ Eutycheti vehementer adversabatur; quem antiqui Patres iisdem argumentis quibus nunc nos Pontificios oppugnarunt: ita ut in hoc Chryfologi testimonio Papæ Leonis consensus quodammodo affulgeat.

* Bellarm. lib.
3. De Incarn. Christi
cap. 11. §.
Tertio.

Haud nihili hîc est æstimandum testimonium quod nobis præbet Pontificiorum signifer Bellarminus: * *Repugnat Ubiquitas, inquit, testimoniis quibus Patres probant, in Christo duas esse naturas. Præcipuus locus est ille, Johan. 3. NEMO ASCENDIT IN CŒLUM NISI QUI DESCENDIT DE CŒLO, FILIUS HOMINIS, QUI EST IN CŒLO. Ex quo Patres deducunt, Christum esse Deum & hominem, quia quando erat corpore solum in terra, dicebat tamen se esse in cælo, nimirum Deitate. Ità Augustinus, Chrysostomus, Cyrillus, Theophylactus, Beda, Nazianzenus, Hilarius. At si vera sit Ubiquistarum sententia, hoc argumentum nihil concludit. Nam dicerent Eutychiani, ab Ubiquitistis edocti, etiam carne tunc fuisse Christum in cælo, & in terra, & ubique.* Sic Cardinalis.
Quod

Quod ille contra Omnipræsentiam adversus alios, idem profectò nos contra Multipræsentiam eadem vi consequentia in Pontificios ipsos regerere oportet, viz. *Repugnat Multipræsentia testimoniis Scripturarum, quibus Patres probant, in Christo duas esse naturas, præcipuè ex Joh. 3. Ex quo Patres deducunt, Christum esse Deum & hominem, quia quando erat corpore solum in terra, dicebat tamen se esse in cælo: ut Patres jam laudati docent. At si vera sit sententia Papiistarum, hoc argumentum nihil concludit. Dicerent enim Eutychiani, à Papisus edocti, etiam carne tunc fuisse Christum simul in cælo & in terra. Quid est, si hoc non sit, manifestissimè se suo jugulare gladio? Nam isti Patres contra Coexistentiam corporis Christi in duobus locis expressè disputant. Quibus si accedant ea Patrum testimonia quæ in capite præcedente procedunt à positione corporis aliquo in loco ad negationem Coexistentiæ ejus alibi, versent licèt se Adversarii & in omnes partes torqueant, salvâ Patrum autoritate, nunquam hisce angustiiis se expedient.*

Secundum nostrum argumentum ex Patribus contra Coexistentiam corporis Christi in pluribus locis, est, Quia circumscriptum esse in uno Ubi est à corpore inseparabile.

SECT. II.

OMnes veteres Patres, tum Græci, per τὸ περιέχον, tum Latini, per suum *circumscribi*, quoties ea rei creatæ tribuuntur, semper Terminationem in uno tantum loco intellexerunt; sive ea fiat per extensionem & commensurationem ad locum, quæ est Corporum, & nunc strictiùs solet *circumscriptio* appellari; sive ea definitivè fiat in aliquo Ubi, quæ est Angelorum terminatio. Quæ distinctio ante ætatem Damasceni (apud quem etiam non expressè invenitur) inter Christianos neutiquam invaluit: de qua tamen minimè laboramus. Liceat modò nobis impræsentiarum juxtà cum
Pa-

* Cap. 6. S. 1

Patribus & sentire & loqui, qui tam Angelis & creatis spiritibus omnibus quàm naturis corporeis vocem *circumscriptiōis*, quâ significetur in uno duntaxat loco terminatio, tribuunt; ut testimonia eorum * *suprà* citata ferè singula probarunt, & *infra* citanda plurima commonstrabunt. Nam (repeto enim & confidenter assero) de Circumscriptiōe rei cujuscquam creatæ in duobus locis apud Catholicos Patres nè fando quidem auditum est unquam: utpote qui circumscriptiōem localem proprietatem rei creatæ inseparabilem esse unanimiter judicarunt.

Orig. Tract.
33. in Matt

* 1. Joh.
3. 4.

I. Origenes, primævæ Antiquitatis Pater, veritatem sententiæ nostræ asseruit, cùm explicaret duas quæ inter se configere videbantur Scripturas: primam, ubi assimilatur Christus *homini peregrè proficiscenti*, Matth. 25. alteram, quâ Christus asserit *se fore in medio eorum qui ejus nomine congregati sunt*, Matth. 18. Quas ut componat, P *Unigenitus Dei*, inquit, *est Deus Verbum* — *qui non est corporeo ambitu circumclusus. Secundùm hanc Divinitatis suæ naturam non peregrinatur, sed peregrinatur secundùm dispensationem corporis quod suscepit.* --- *Hæc autem dicentes, non solvimus suscepti Corporis hominem, cùm sit scriptum apud Johannem, * OMNIS SPIRITUS QUI SOLVIT JESUM, NON EST EX DEO, sed unicuique substantia proprietatem servamus.* Item paulò post, *Ipse est qui in parabola proponitur peregrinans quasi homo. nec enim est homo, qui est ubicunque duo aut tres in nomine ejus fuerint congregati; neque homo nobiscum est omnibus diebus usque ad consummationem sæculi; nec congregatis ubique fidelibus homo est præsens, sed virtus Divina, quæ erat in Jesu.* Sic ille. Argumenti Origenis vis tota ex disparitate inter Divinam & humanam Christi naturam resultat; non tamen quoad modum coexistentiæ in diversis locis, quatenus dici possit corpus esse simul visibile in uno & invisibile in alio (nè Pontificii cramben suam hîc reponant) sed simpliciter quoad ipsam coexistentiam Deitatis & non-coexistentiam humani-
tatis

tatis Christi. Patet, quia discriminantur per has dispa-
res (sic enim vocat) proprietates: 1. quatenus juxta hanc disparita-
tem, humana natura tum *peregrinans* & à *terris absens* dicitur,
cùm tamen Divinitas utrobique sit *præsens*. 2. Quoniam
Origenes, ut distinguat Deitatem ab humanitate, ait, *Neque enim homo est, qui est ubicunque duo aut tres in nomine ejus fuerint congregati.* unde manifestè docet, propriam esse Dei-
tatis prærogativam, Esse in pluribus locis simul. Hæc Orige-
nes non asseruisset, si quidem Coexistentiæ corporis Chri-
sti in coelo & in terra opinionem ullam vel per somnium conce-
pisset.

II. Eusebius Emisenus (apud Theodoretum) arguit
verbis sequentibus contra eos qui dicunt corpus Chri-
sti in Divinitatem mutatum esse post resurrectionem; ¹ *Hos dicere necesse est, inquit, vel Divinam naturam manus & pedes & alias corporis partes tributas esse, vel fateri corpus mansisse in sua natura finibus.* Atqui Divina natura simplex est & in-
composita, corpus autem compositum, & in multas partes divi-
sum: non est ergo mutatum in naturam Divinitatis. est quidem
immortale factum & Divinam naturam plenum, sed tamen corpus,
quod propriam habet circumscriptionem. Sic ille. Cujus sen-
tentiam ibidem Theodoretus amplectitur. ita ut ex hac una
sententia, duorum Patrum telis (Eusebii, dico, & Theodo-
reti) Polytopia corporis Christi pariter expugnetur. Illi
enim, contra Hæreticos, negant Christi humanitatem per
ascensionem mutatam esse in Divinitatem; Quare? Quia
adhuc manet compositum corpus, quod habet circumscriptionem.
Sic Patres verè Catholici. Quid verò nostri Romanenses?
Eorum ² *æquæ* Bellarminus; ³ *Corpus Christi, ut est in hoc Sacramento, minimè circumscriptum esse, nec definitivè hic contineri, sed hic esse per meram præsentiam, ut Deus præsens est.*

III. Didymus Alexandrinus jam suprà suum adjecit
calculum, & quidem, quàm optare possumus, candidum im-
primis atque felicem: ⁴ *Spiritus sanctus, ait, si esset de crea-*
turis,

¹ Theod.
Dial. 3. lib.
3. ex Euse-
bio.

² Suprà;
cap. 6. §. 2.

³ Didym.
Alex. su-
prà cap. 4.
sect. 4.

turis, circumscriptus esset. Nullam igitur ille admisit creaturam unquam non circumscriptam.

* Cap. 6.
§. 1.

IV. Cyrillus Alexandrinus, quem Spiritum sanctum Deum esse, probasse audivimus, additâ hâc asseveratione, quâ nulla vehementior afferri aut exprimi potuit, nullâq; nervosior; viz. *Nè Deum ipsum quidem, inquit, si corpus esset, effugere posse circumscriptionem.* de quo etiam testimonio* antea diximus. Addo demum; Hoc profectò non affirmaret vir sanctus æquè ac doctus, nisi credidisset circumscriptionem esse corporis adjunctum inseparabile: eoque magis quòd Divinam & humanam naturam per hæc *divinam, circumscriptam esse, & incircumscriptam*, veluti per nativa & propria sua *temporis*, discriminavit.

* Vigil. lib.
4. contra
Eutych.

V. Vigilius Episcopus Tridentinus, cùm priscis Hæreticis dimicans, Catholicam eam doctrinam de corpore Christi tradebat, quæ neotericis Tridentinis Episcopis usui esse debuit: * *Circumscribitur loco, inquit, per naturam carnis suæ: & loco non capitur, per naturam Divinitatis suæ. Et nunc quia in cælo est, non est utique in terra. Hæc fides est confessio Catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roboraverunt, & fideles nunc usquè custodiunt.* Sic ille. Erat igitur hæc antiquissima Christianæ religionis professio, quam (proh tempora!) Pontificii novatores nequiter antiquarunt.

* Bellar. De
Ecc. Script.
Tit. Vigili-
us.

* Baron.
anno Dom.
400. num.
18.

Ex Vigilio plura jam antè accepimus. Qui, quis, quotæ ætatis, quantæque autoritatis fuerit, Adversariis nostris judicandum permittemus: de quo Cardinalis Bellarminus: * *Vigilius, inquit, (anno CDXCV.) scripsit libros quinque valde eruditos contra Nestorium & Eutychetem, pro defensione epistole Sancti Leonis, & Concilii Chalcedonensis.* Sic ille. Quem præterea fuisse Episcopum Tridentinum testatur Card. Baronius: * *Nam cùm duo essent Vigilii, uterque, inquit, possit dici Episcopus Tridentinus.* Ità ut ex hujus Vigilii fide (quod deputemus esse in lucro) habeamus non solum Leonis magni Pontificis verum etiam celeberrimi Concilii

cilii Patrum antiquorum autoritatem, apud quos hujus Vigillii adversus Eutychetem libri in pretio fuerunt.

VI. In eandem sententiam Augustinus, cujus testimonia sequuntur. Locus primus: *¶ Eundem Dei Filium, secundum substantiam Divinitatis suæ, invisibilem, incorporeum, immortalem atque incircumscriptum, sicut & Patrem & Spiritum, nos credere & confiteri oportet: Juxta verò humanitatem, visibilem, corporeum, localem credere convenit & confiteri. Quoniam sicut eundem Dei Filium, secundum Divinitatem, invisibilem & incorporeum non credere impium est; ita eundem Dei Filium in homine assumptum, visibilem, corporeum atque localem post resurrectionem non credere ac profiteri profanum est. Sic sanctus Pater. Quomodo Pontificii hanc notam profanitatis effugient?*

*¶ Aug. De
essentia Di-
vina, in fine*

Dicunt (nec enim aliud habent quod vel müssitent) Humanitatem Christi circumscriptam esse suâ naturâ, sed Divinâ virtute in Eucharistia factam esse incircumscriptam. Cui figmento Augustinus hâc distinctione occurrit ex duplici *περὶ τῆς φύσεως*. I. Sicut Divinitatem Christi invisibilem & incorpoream non credere, impium, ita Humanitatem, post resurrectionem, visibilem, corpoream atque localem non credere, profanum esse dicit. Nemo literis vel leviter tinctus non intelligit quænam sit vis hujus vocabuli *sicut*: nempe, tam esse humanam Christi naturam localem & circumscriptam quàm est Divina non localis aut non circumscripta. II. Quòd dicit *Profanum* eum esse quisquis non credit humanitatem Christi, post resurrectionem, corpoream & localem esse: indè docet, Localitatem esse inseparabilem proprietatem corporeitatis. Nec quicquam Adversarios in causa juvat dicere, Quandoque eum non cognitum fuisse ab aspicientibus, quia hoc accidit, juxta * textum, quoniam *oculi hominum detenti erant nè eum videre possent*, non quòd non erat in se visibilis; nam lapis, etiamsi in centro terræ positus non videatur, in se tamen visibilis est. Atque hanc fuisse Augustini men-

** Luc. 24. 16.
Joh. 16.*

² August.
De verbis
Dom. serm.
60.

mentem, ipse ostendit, in illa verba Christi, Joh. 16. 7. EXPEDIT, UT VADAM. NISI ENIM ABIERO, NON VENIET PARACLETUS AD VOS. ² *Semper quidem Christus Divinitate nobiscum est, inquit: sed nisi corporaliter abierit à nobis, semper ejus corpus carnaliter videremus. & nunquam spiritualiter crederemus.* Sic ille. En Augustini fidem hodiernæ Romanæ fidei ex diametro contrariam! Illa corpus Christi in Eucharistia invisibile esse credit; quem modum idcirco *spiritualem* nuncupat: Augustinus autem probat, ideo credendum esse corpus Christi à nobis abiisse, quia à nobis non carnaliter seu corporaliter videtur. quo uno testimonio distinctio Pontificiorum de corporis præsentia Visibili & Invisibili tollitur & in fumos abiit.

Confirmatio ejusdem impossibilitatis coexistentia corporis in pluribus locis, ex dictis Patrum, quibus hoc Oportere, nec aliter esse Possè, docent.

SECT. III.

² August.
Tract. 30.
in Job.

HÆ duæ voces, oportere, & non posse aliter fieri, sunt ³ *assecutiones*, asseverationis & testificationis notæ insignissimæ. Patres ipsos audire juvat. Augustinus, ^a *Donec seculum finiatur, inquit, sursum est Dominus; sed etiam hic est veritas Domini. Corpus enim Domini, in quo resurrexit, uno in loco esse oportet; veritas ejus ubique diffusa est.* Sic enim se habent verba juxta communiores editiones: quamvis Frobeniana, vice verbi *esse oportet* reddit *esse potest*. Quam lectionem ^b Jesuita Bellarminus amplectitur: nos non item: 1. Propterea quia non potest reddere nisi sensum pinguem prorsus atque infulsum; v. g. *Dominus, donec seculum finiatur, sursum est: Corpus enim in quo resurrexit in uno loco esse potest.* Id est (ut perstringam brevius) *Potest esse in uno loco: ergo est sursum, &c.* Argumentum simpliciter à Possè ad Esse aures Logicæ non ferent, nedum Parallogismum ab indefinito ad indivi-

^b Bellar. l.
2. De Euch.
cap. 24.

individuale; qualis hic est, *Ancilla est alicubi: ergo est in culina.* 2. Quia lectio hæc, *Corpus Domini uno in loco esse oportet*, per se valet. Nam prioris lectionis absurditas proculdubio Pontificiis^c Doctoribus aliis suboluit, utpote Lombardo, Aquinati, Gab. Bieli, Algero, qui singuli legunt, *Corpus Domini in uno loco esse oportet.* Addo^d Glossam apud Gratianum, in qua vox *oportet* habetur. Rectissime sanè hi singuli, nisi quòd suo glossemate textum corruerint, dum per *veritatem ubique diffusam* corpus Domini intelligi volunt. Quo nihil profectò dici potest obtusius, ut antithesis ostendit inter *corpus Domini & veritatem ubiq. diffusam.* Cardinalis agnoscit, ^e *Veritatem* eam quam dicit esse *ubique diffusam*, significare *Deitatem*. Oportet igitur nos in voce *oportet* acquiescere, tanquam quæ voci S. Petri magis consonet, ubi de ascensione humanæ naturæ Christi in cælum loquens, *Quem oportet*, inquit, *cælum capere*, Act. 3. 21.

Sequitur dictio altera Patrum, *Non posse esse in duobus locis simul.*

Augustini (ad quem rursus provocamus) locus est alius admodum eximius: ^f *Totus* (loquitur de Deo ipso) *in cælo est, totus in terra; non alecenis temporibus, sed utrumque simul. quod natura corporalis, inquit, nulla potest.* Hæc ille. quæ Romanæ fidei plagam sanè mortiferam inferunt, quam Augustinus, si viveret, pronunciaret planè hæreticam: quâ natura humana Christi aufertur, quoties dicatur corporale naturam posse simul duo loca occupare, etsi non propriâ naturâ sed alienâ virtute. Quod insomnium dispellit, ubi agens de duabus Christi Naturis, ^g *Secundum præsentiam spiritualement, inquit, nullo modo illa pati possit: secundum verò præsentiam corporalem simul in sole & in luna & in cruce esse non possit.* Sic ille. Cui loco (ut nobis quidem videtur) solis luce clariori Cardin. Bellarminus responsis suis nubem obducere conatur, ^h Augustinum intelligere inquires *corpus expansum per solem & lunam.* Esto. sed ita tamen per *solem & lunam,*

^c Lombard.
lib. 4. sent.
dist. 10.
Aquin.
part. 3. q. 3.
art. 1.
Alger.
l. 1. c. 14.
^d Glossa, De
Consecrat.
dist. 2. Pri-
ma quidem
^e Bellar. ubi
suprà.

^f August. l.
22. De Ci-
uit. Dei,
c. 29.

^g August.
contr. Faust.
Manich.
l. 20. c. 11.

^h Bellar.
lib. 3. De
trib. 4.

lunam, ut esset etiam (juxtà Augustinum) in sole & luna, quatenus à se invicem longissimè separatis; ità ut in mediis spatiis omnino non esset. Nam ibidem refert ille, Manichæos somniasse idem Christi corpus per omne lignum seu arbores distentum esse: At arbores erant à sole & luna im-
 mensis locorum intervallis sejunctæ. Rursus Cardinalis, quasi abjecto hoc invalido scuto, aliud sibi arripit: ¹ *Respondere possumus*, inquit, *hoc non posse fieri secundum ordinarium cursum naturæ*. Sic ille. Qui nunquam ostendere potuit, vel Manichæos ipsos, quamvis ex *variis* nomen sortitos (ut idem Pater affirmat) vel ex Hæreticorum grege quenquam, eò venisse dementiæ, ut existimaret corpus ullum expandi per solem & lunam suâ naturali virtute, aut secundum cursum naturæ esse in omnibus arboribus; ut Bellarminus apud se fingit.

¹ *Bellar. ibid*

¹ *Cyroll. A-
lex. in Job.
l. 11. c. 3.*

Cyrollus Alexandrinus, qui passim hætenus, quantus quantus aut autoritate aut judicio valuit, noster fuit, hic quoq; nos patrocinio suo dignatus est: ² *Cum post resurrectionem Christus*, inquit, *in cælum ascenderet, Spiritum misit. non enim carne poterat in terris conversari cum in cælum ascenderet*. Sic ille. Cujus argumenti soliditatem sophisticarum distinctionum cuneus nullus, vis nulla potest distrumpere; quia hic est ipsissimus Cyrollus qui jam³ suprà affirmare est ausus, *Nè Deum quidem, si corpus esset, effugere posse circum-
 scriptionem*.

² *Cap. 6. §. 1*

¹ *Cassian.
lib. 4. De
incarn. c. 6.*

Cassianus, Chrysostomi discipulus, sectioni huic finem imponat: ¹ *Quomodo*, inquit, *se Christus & è cælo, cum natus est, descendisse, & cum loquitur, in cælo esse restatur, & eundem se Filium hominis esse dicit: cum utique & è cælo nisi Deus descendere non potuerit, & cum in terra loquitur, in cælo utique nisi per Dei infinitatem esse non possit? Adverte ergo tandem & percipe, quod idem est Filius hominis qui Verbum Dei: quia & Filius hominis, dum ex homine verè nascitur, & Verbum Dei, dum idem qui in terra loquitur, manet semper in cælo*. Sic ille. Quot-

Quotquot igitur estis Scholæ Pontificiæ Doctores, ego lubens vos hortarer, ut Cassiano ita seriò hortanti attentionem diligentem præbeatis, qui dubium hoc solvens, Cur, cum humana Christi natura in cælo & in terra simul esse non possit, Divina tamen eodem momento utrobique existat, unicam hujus rationem statuit, naturæ Divinæ Infinitatem; ingeminans insuper (majoris asseverationis gratiâ) vocem *utique*, per quam Multipræsentiae corporalis absolutam impossibilitatem profiteretur.

CAP. X.

*De testimoniis Patrum, quæ referri videantur
ad Eucharistiam, quæ est Sacramen-
tum corporis Christi.*

Hujusmodi Patrum testimonia (unde nobis argumenta alia abundè suppediuntur) plurima sunt, quæ tamen ordinis adeoque majoris luminis causâ ad hæc tria capita revocamus: Primum, ad conditionem corporis Christi ascendentis in cælum: Secundum, ad Eucharistiæ adjuncta: Tertium, ad ipsius corporis Christi attributa pertinet. Istis accedit causæ hujus discussio quædam historica: quibus singulis ritè pensatis, fidem Catholicam quis faciliè assequi & manu quasi tenere queat.

Tertium nostrum argumentum, ex Patribus, est; Itâ Christum post ascensionem esse sursum ut non sit quoad corpus essentialiter præsens in Eucharistia.

1. *Ex verbis Christi ante ascensionem ejus.*

SECT. I.

Christi dicta Joh. 6. de Manducatione, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, &c.* Pontificii omnes alludere
E volunt

^a Bellarm.
lib. 1. De
Euch. c. 5.

volunt (ut refert ^a Bellarminus) ad manducationem corporis Christi in Eucharistia. De quo hoc in loco litem illis nullam intendimus. De Existentia corporis essentiali quæstio instituitur. Judæi ad verba Christi scandalizati erant, dicentes, *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Statim ad molliendam verborum asperitatem, *Hoc vos scandalizat?* inquit Christus: *quid si videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius?* Spiritus est qui vivificat. Sed quorsum hæc? ratio sequitur. attendite.

^b Athanas.
Tom. 1.
Tract. in
illud, Qui
dixerit ver-
bum con-
tra Spir. S.

Athanasius: ^b *Quot hominibus corpus Christi suffecisset ad cibum, ut universi mundi alimonia fieret? Capernaïtis Christus reddit responsum, NUM HOC VOS SCANDALIZAT? QUID SI VIDERITIS FILIUM HOMINIS ASCENDENTEM UBI ERAT PRIUS? SPIRITUS EST QUI VIVIFICAT. ut discant quod non est aliud in eis carnalis, quod ea qua dixerat non erant carnalia sed spiritualia. Sed propterea ascensionis suæ meminit, ut eos a corporali intellectu abstraheret, & ut deinceps carnem suam cælestem & spiritualem cibum esse discerent: EA QUÆ DIXI, inquit, SPIRITUS SUNT ET VITA. Pontificii respondent, Athanasium voluisse abducere Judæorum animos ab omni crassa imaginatione manducandi ejus carnem per dissectionem, per dilanationem, & similes actus, qui non sine corporis læsione fiunt. Rectè id quidem. sed tamen in eo non sunt omnia. Nam illud Judæorum, *Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* præterea extendebatur ad omnem quem Pontificii docent corporalem contactum, sive oraliter manducando, sive deglutiendo, sive (horribile dictu!) per ventrem emittendo in ^c secessum. Atque hanc fuisse Athanasii mentem, liquet ex hoc argumento, de ascensione Christi, quo omnem opinionem corporalis contactus radicitus evellit. Nec oblivisci fas est, hunc esse eum Athanasium, qui cap. 4. Sect. 2. dilucidè docuit, *Proprium esse Deitatis solius, in diversis locis coexistere.**

Augustinus

^c Apud An-
ton. lib. 13.
cap. 6. De
defect. Miss.
De quo: ost
ex professo
agens,
par. 1. 2. cl. 18.
4. c. 8. §. 3.

Augustinus in illa verba Christi, *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi esset prius*, ^d *Quid est hoc?* inquit. ^d *August. tract. 27 in Job.* Hinc solvit illud quod non noverant. Hinc aperuit unde fuerant scandalizati; hinc planè, si intelligerent. illi enim putabant eum erogaturum corpus suum: ille autem dixit, *Se ascensurum in cælum utique integrum: CUM VIDERITIS FILIUM HOMINIS ASCENDENTEM UBI ERAT PRIUS*, — certè vel tunc intelligetis, quia gratia ejus non consumitur morsibus. Sic ille. Sed per hanc ascensionis significationem Augustinus docuit illam Capernaiticam opinionem barbaram repelli, quæ σαρκολογία innueret. Denique, eandem consequentiam de Impossibilitate corporalis Christi præsentiae in terris ab ascensione ejus in cælum accepimus ab Augustino, ubi docuit Christum per ascensionem prævenisse eos qui post erant in terris dicturi de ejus corporali præsentia (visibiline an invisibili, nil refert) *Ecce hic, & ecce illic. Prævenit*, inquit, *dicendo, NOLITE CREDERE.* Item ex Patribus aliis: Cyrillus Alexandrinus, *Cum ascendisset in cælum, nemo ambigit quin à terris carne absuit.* Et rursus, *Ideo Christum*, inquit, *misisse Spiritum post ascensum, quia ut homo in terris esse non poterat.* quò etiam alia argumenta spectant, quæ ex eo quòd in cælo est negabant eum existere in terris. * Hæc singula citavimus suprà; quæ fuerunt absolutæ Impossibilitatis conclusiones, propter implicatam contradictionem Multipræsentiae, sive ea visibilis sive invisibilis sit. nam uterque modus æquè implicat. ^{* cap. 9. sect. 3.}

Quartum nostrum argumentum, ex Patribus distinguentibus inter Corpus Christi & Sacramentum Corporis jam post ascensum, tanquam inter aliud & aliud.

SECT. II.

Augustinus: * *Tertio die Dominus resurrexit. Quo die voluit in cælum ascendit. illuc levavit corpus suum, unde* ^{* Aug. serm. ad insant. citant. Bedā in 1. Cor. 10} *est*

est venturus ut iudicet vivos & mortuos. ibi est modò sedens ad dextram Patris. Quomodo est panis corpus ejus? & calix, vel quod habet calix, quomodo est sanguis ejus? Ista ideo dicuntur Sacramenta, quia in iis aliud videtur aliud intelligitur: Quod videtur, speciem habet corporalem: quod intelligitur, fructum habet spiritualement. Corpus ergò Christi si vis intelligere, Apostolum aude dicentem fidelibus, VOS ESTIS CORPUS CHRISTI. Sic sanctus ille Pater.

^b Bertram.
De corpore
Christi. p. 64

Bertramus sensum hujus testimonii aperit, eique adhæret: ^b Iste venerabilis Autor instruit nos, inquit, quid de proprio Domini corpore, quod de Maria natum est & nunc sedet ad dextram Dei Patris, & quid de isto quod supra altare ponitur, sentire debemus. Illud integrum est, neque ullâ sectione dividitur. hoc autem, figura; quia Sacramentum. Sic ille. Distinguit liquidò satis inter id quod in Sacramento sumitur & ipsum corpus Christi; haud aliter quàm inter corpus natum ex Maria Virgine & non-natum ex ea. Non nescimus Inquirentes Pontificios hunc Autorem librumque ejus in prohibitis posuisse: Quanquam Trithemius Abbas testetur eum ^c in divinis Scripturis literis que secularibus valde peritum fuisse, nec minùs vitâ quàm doctrinâ insignem; & inter alia præclara ejus opuscula librum unicum (nempe, quem nunc citavimus) De Corpore & Sanguine Domini edidisse.

^c Trithem.
part. 1. in
vit. Bertr.

^d Augu⁹. in
Psal. 98.

2. Augustinus circa quæstionem Capernaitarum, De manducatione carnis Christi, introducit Christum instruendum Discipulos suos in hunc modum; ^d Verba qua locutus sum vobis spiritus sunt & vita. Spiritualiter intelligite quod locutus sum. Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, & bibituri illum sanguinem quem fusi sunt qui me crucifigunt: --- Sacramentum aliquod vobis commendavi: spiritualiter intellectum vivificabit vos. Quibus verbis Augustinus distinguit inter naturale corpus Christi & corpus ejus Sacramentale, tanquam inter aliud & aliud: ergò non sunt idem. Hic locus hæcenus crux fuit Adversariis nostris, in quo solven-

do

do sudare eos video, anhelare, & quasi spiritu deficere.

Præcipuum eorum responsum, quodque vel specimen ul-
lum solutionis habere videtur, & in quo maximè Bellarmi-
nus insistit, hoc est; ^e *Idem corpus erat, inquit, & non idem:*
Idem quoad substantiam; & non idem quoad modum, speciem, &
qualitatem. Nam & Apostolus, 1. Cor. 15. NON CORPUS,
inquit, QUOD FUTURUM EST SEMINAS, SED NUDUM
GRANUM. Ubi similiter intelligit, non idem corpus humanum
mori & seminari in sepulcro quod postea resurrecturum est. Non
quod non sit idem corpus numero futurum quoad substantiam
(idem enim maximè probare volebat) sed quia non erit idem
quoad qualitates: seminatur enim, ut ipse explicat, corruptibile, &
surget incorruptibile. Et hunc modum loquendi notavit Augu-
stinus in Epist. 146. Sic ille: sic & plerique alii; quasi per
nudum granum Apostolus significaret unum numero gra-
num, ad repræsentandum unum idemque numero corpus re-
surgens. qui præclare refutantur à Pontificio Theolo-
go & Professore primario in Academia Duacena, f in il-
la verba Apostoli 1. Cor. 15. 37. DEUS AUTEM DAT
SEMINUM UNICUIQUE CORPUS PROPRIUM; Hac in simili-
tudine Apostolus non intendit, inquit, docere quod eadem nume-
ro corpora sunt resurrectura. nam id supponere videbatur, di-
cendo, QUALI CORPORE VENIENT: neque sanè ad hoc pro-
bandum valeres proposita similitudo. non enim ex semine na-
scitur idem corpus numero, sed specie tantum: Sic ille. Mul-
tum igitur interest inter Estii commentarium & illud Bel-
larmini commentum. Nec tamen hæc Estii expositio quic-
quam repugnat argumento Apostoli, de possibilitate resur-
rectionis unius & ejusdem corporis, sed magnopere illud
confirmat: quia ejusdem est omnipotentia unum idemque
corpus humanum, postquam corrumpitur, resuscitare, cu-
jus est unicuique grano corrupto corpus proprium restituere,
cum non sit in omnipotentia magis & minus. Quæstio
enim est de possibilitate. unde etiam sequitur, non minoris

^e Bellarm.
lib. 2. De
Euch. c. 24.

^f Esti in loc.

potentiæ esse apud Deum unum individuum, quàm ex eodem grano in terris corrupto ac mortuo specificam naturam eandem vices, tricies, centiesve multiplicare. Non ulterius extendam Sectionem hanc, in qua argumentum hoc de differentia inter Sacramentum & rem Sacramenti attingisse sufficit: cujus ferè centum exempla, Patrum testimonia in hujus Partis sectionibus, & secundæ Partis Classes singulæ supeditabunt.

Quintum argumentum nostrum, pro Absentia corporis Christi post Ascensionem: ex Patrum antiquorum similitudinibus.

SECT. III.

Absentiam illam corporis Christi quam Patres suffragiis suis comprobarunt, eandem concinnis & exquisitis similitudinibus illustrarunt. Ergò Pontificiorum coexistentia cum corporis Christi veritate non potest consistere. Pergunt enim Sancti Patres antiquæ fidei fidissimi præcones, & causam nostram modis dilucidis explicant. Hieronymus, ^a *Dominus*, inquit, *passionis suæ ultimam nobis commemorationem & memoriam reliquit, quemadmodum si quis peregrè proficiscens aliquod pignus ei quem diligit derelinquat, ut possit ejus amicitias & beneficia memorare.* Sic ille. Necnon Primasius, ^b *Salvator Deus*, inquit, *exemplum dedit, ut quotiescunque hoc facimus, in mente habeamus quòd Christus pro nobis mortuus est. Ideo nobis dicitur Corpus Christi, ut cum hoc recordati fuerimus, non simus ingrati gratiæ ejus. Quemadmodum si quis moriens relinquat ei quem diligit aliquod pignus, quod ille post mortem ejus quandocumq; viderit, nunquid potest lacrymas continere, si perfectè dilexerit?* Sic ille. Et revera hæc similitudo Peregrinationis Patres veteres admodum oblectabat: Nec mirum. præsertim cum à Magistro nostro Christo illam didicerint, ex illa Parabola cujus jam * suprà Orige-

^a Hieron. in
1. Cor. 11.

^b Primas. in
eum locum
1. Cor. 11.

* Cap. 9.
sect. 2.

Origenes meminit: *Christus, inquit, secundum Divinitatis naturam non peregrinatur, sed secundum corporis dispensationem. --- Ipse est qui in parabola proponitur peregrinans quasi homo, &c.*

Hæ similitudines tam sunt per se manifestæ, acsi Patres primitivæ Ecclesiæ dedissent operam per has vel indolentissimæ cuius ignorantia prætextum omnem excutere. Quid enim? illud Sacramentum corporis Christi ut sit secundum Pontificios essentialis ejusdem Præsentia integumentum, quod à Patribus proponitur ut sit Absentia ejus, tanquam hominis peregrinantis aut amici morientis, pignus testatissimum? Subterfugii locus Adversariis hîc nullus relinquitur: non cum dicunt Corpus Christi esse in Eucharistia *symbolum sui ipsius, ut erat in cruce*, non solum quia absurdum est nimis fingere corpus in se (ut illi volunt) invisibile prorsus signum esse sacramentale ad repræsentandum corpus visibile, (quod delirium *postea à nobis obteritur) verum etiam quia illustrior est ratio Absentia per pignus quam per *symbolum*, quatenus Pignus peregrinantis non potest non esse hominis Absentis. Atque (quod est alterum eorum latibulum) distinctio illa de præsentia Visibili & Invisibili hoc in loco cæca & cruda esset nimis. Dicant enim, amabo, quale corpus Christi pignus esse velint. Visibilene? atqui corpus visibile pignore memoriali non eget. An igitur invisibile? At pignus memoriale invisibilitatem non feret.

*Infrà part
2. class. 1.
cap. 4.

*Sextum nostrum Argumentum: Eandem Absentiam corporis Christi ab Eucharistia Antiquitas omnis Christiana declarabat per Antiphoniam illam,
Sursum corda.*

SECT. IV.

Formulas hæc, Græcè, ἌΝΘ' ΣΧΩΜΕΝ ΤΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ. ἘΧΟΜΕΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ. Latine, Sur-

SUM CORDA. HABEMUS AD DOMINUM, antiquitus per Ecclesiam Catholicam in communi usu fuisse, in confesso est apud omnes, teste Cardinali de eodem SURSUM CORDA;

^a Bellarm. lib. 1. De Euch. c. 14. §. Respon-
deo, Si.

^a In omnibus Græcis Liturgiis, inquit, Jacobi, Basilii, Chrysostomi, & omnibus Latinis habetur id quod etiam nos hoc tempore facimus. Sic ille, pro antiquitate & universalitate ejus. Jam insuper sensum ejus rimemur. Calvinus formam eam interpretatur fuisse à Patribus præscriptam ad idololatriæ omnem conceptum evitandum de re proposita, ut ad infalibilem corporis ejus residentiam cœlestem animos hominum desisterent attollerentque: ^b Nec alia de causa, inquit, institutum olim fuit, ut ante consecrationem populus altâ voce admoneretur, Sursum corda habere.

^c Calvin. Instit. l. 4. c. 17. §. 36.

Hæc objectio, quæ Protestantibus magni ponderis esse videtur, extorsit à Cardinali tantum *humilis*, semicoctum hoc responsum; ^c Respondeo, inquit, SURSUM CORDA non significare elevationem ad locum corporalem, -- sed elevationem à rebus terrenis & curis hujus vitæ ad Deum & res æternas & Divinas. Unde sacerdoti dicenti, SURSUM CORDA, non respondemus, HABEMUS AD FIRMAMENTUM, sed, HABEMUS AD DOMINUM. Et certè qui in hoc mundo Christum querebant, vel in præsepi, vel in templo, vel in sepulcro, sursum cor habebant; quia illum querebant qui est super omnia Deus benedictus in secula. Et potest fieri ut quis dum terram intuetur, & cogitat, cor habeat sursum; & contrà, dum quis cælum intuetur, & cogitat, cor habeat deorsum: si nimirum ille in terra cogitet Dei potentiam quæ ibi relucet, hic autem in cælo nihil cogitet nisi naturam & qualitates cæli. Sic igitur qui in Eucharistia Christum quarunt & venerantur, sursum cor habent, si de ipso Christo non de negotiis hujus vitæ interim cogitent. Sic ille, asserens, Patres hæc suâ commonefactione voluisse tantum mentes hominum abducere à curis hujus vitæ, non autem corda attollere ad locum aliquem corporalem cœlestem supra visibilis cœli globum. Imò verò Patres per illam An-

^c Bellarm. ubi jam supra.

tipho-

tiphoniam exigunt à nobis ut affectus & cogitationes nostras ab omni sublunari contemplatione abstractas, ad Christi *καὶ τοῦ* coelestem mansionem transferamus.

I. Cyrillus Hierosolymitanus, ac si ipse genuini sensus illorum verborum ab Ecclesia constitutus esset interpret, à quo aliorum agnitiones profluxerint, ^d *Ob hanc causam*, inquit, *clamat sacerdos*, ἌΝΩ ΤΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ, quia oportet sursum habere corda ad Deum, & non deorsum ad terram. Et paulò post, prout causæ nostræ æquissimus arbiter, ἘΧΟΥ ΕΝ Τῷ ΚΑΡΔΙΑΙ ὡς τὸν Θεὸν φιλεῖσθαι, habere cor in cælo apud humani-generis-amantem Deum.

^c Cyrill. Hierosol. Catech. Mystag. 5.

II. Chrysostomus: cuius verba sunt aurea; ^e *Illud sanè* tremendum sacrificium est, ut cum concordia ad illud accedamus, ut aquila facti ad ipsum cælum evolemus: UBI ENIM CADAVER, IBI AQUILÆ. *cadaver*, Domini corpus, propter mortem. *Aquilas* autem non oportet ad inferiora trahi aut reperi, sed ad superiora volare, & Solem justitiæ intueri oculo mentis acutissimo. *aquilarum enim hac mensa est*, non graculorum. Hæc ille, in commentariis suis, quæ adeò dilucidè designant locum cœlestem ut commentario alio non egeant

^e Chrysost. in 1. Cor. 10 hom. 24.

III. Haud aliter Hieronymus: ^f *Ascendamus cum Domino cœnaculum magnum stratum atque mundatum, & accipiamus ab eo sursum calicem novi Testamenti, ibique cum eo Pascha celebrantes, inebriemur ab eo vino sobrietatis.* Sic ille, non aliud sursum agnoscens præter cœnaculum magnum quod Christus Dominus præascendit.

^f Hieron. ad Hedyb. qu. 2

IV. Apud Augustinum de eadem præmonitione, SURSUM CORDA, frequens est mentio, & sensus ejus explicatio enucleata: LAUDATE DOMINUM IN EXCELSIS. ^g *Primo*, decalis, dicit, inquit, postea, de terra. *Laudatur enim Deus, qui fecit cælum & terram.* Nos adhuc in imo sumus: sed cum cogitamus quomodo illic laudetur Deus, cor ibi habemus, & non sine causa audiamus, SURSUM CORDA. Item, ^h *Quod ergo in Sacramentis fidelium dicitur, ut sursum corda habeamus ad Dominum,*

^g August. in Psal. 148.

^h Idem, De bono Perserver. l. 2. c. 23.

*minum, munus est Domini, ---cū non sit in nostra potestate cor nostrum; sed Divino sublevetur auxilio, ut ascendat, & qua sursum sunt sapiat, ubi Christus est in dextra Dei sedens, non qua super terram. Hæc ille. Quā quidem explicatione quisquis clariorem interpretationem desideraverit, ei pari ingenio in meridiano solis splendore lucernæ lumen deponere liceat. quod & sequentes sectiones copiosè perspicuèque declarabunt. Interea ex Bellarmini interpretatione, dicendi sunt Patres suasisse Christianos animos suos ad Christum attollere, cogitando eum sub speciebus panis & vini hic in Altari delitescere. Præclarè interim Calvinus ex hac veteris Ecclesiæ præfatione; ¹ *Quare dicuntur sacramenta, inquit, scalarum instar esse per quas fideles sursum ad cælum conscendunt? Nè maneamus defixi in ipsis elementis, ac si Christus in terris quarendus esset.**

¹ Calvin.
Admonit.
advers.
Westphal.

CAP. XI.

Septimum argumentum nostrum à quibusdam circumstantiis sive adjunctis ad Eucharistiam respectum habentibus, quæ tamen Antiquitas propria esse docuit corporis Christi quatenus est in cælo tantum.

A Djuncta ista sive circumstantiæ sunt; Locus, Res, Actus, & Minister. Locus, sive strictius accipiat pro sede ipsius Eucharistiæ, ut Altare dicitur, sive latius, ut Templum, &c.

Gregorius Nazianzenus mensam Domini metaphoricè Altare appellans, illud cum Christi sede cœlesti olim contulit: ² *Si me homines arcebunt, inquit, ab his altaribus, aliud habeo, cujus figura sunt ea. --- Mentistotum hoc opus est, cui per*

² Greg. Naz.
Orat. 28.
pag. 484.

conteni-

contemplationem adstaba, in hoc immolabo duos apertora,
ἑὸν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἀλῆθινα, i. e. sacrificium melius, quāto veritas
est umbrā ipsā praestantior. Hæc ille. Quisquam verò ut ex-
istimet eximium Theologum hunc profiteri ausum esse, in
Altari cœlesti melius sacrificium esse quærendum quā est
illud quod in altaribus terrenis immolatur, tantòque etiam
præstantius quāto verum sacrificium sui ipsius umbram
excellit, si idem verum Christi corpus in Eucharistia
æquē ac in cœlo existisse credidisset? Hæc tam enucleata
expressio tanti Doctoris, qui ab ipsā Antiquitate, propter ju-
dicium suum exactissimum in re Theologica, obtinuit ut
ἀντιπροσώπῳ Theologus audiret, æquum Lectorem satis erudire
potest de Catholica Theologia primitivæ Ecclesiæ.

Adjuncta sunt alia quatuor, quæ ad Eucharistiam relatio-
nem habere propter essentialē corporis Christi præsentia-
m Pontificii asserunt; at Patres non item. I. **HOSTIA.**
Hieronymus, ^b *De hac quidem hostia, inquit, quæ in Christi*
commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa verò quam
Christus in ara crucis obtulit, secundum se, nulli edere licet. Sic
ille. Loquitur de reali comestione hostiæ illius quæ est in
Coena, quam negat convenire ejus corpori quod erat in cruce:
sed illa quæ erat in cruce, omnium confessione verissima
& essentialis existit caro Christi, quæ eadem nunc regnat in
cœlis; de qua tamen in Eucharistia edere non datur. Quo-
modo igitur essentialiter præsens dicitur, quandoquidem
non minus dissonant quā Hæc & Illa?

^b Hieron.
in Levit. &
exstat in
Decret. De
Consecrat.
dist. 2. Can.
De hac.

II. **OBLATIO.** Ambrosius distinguit inter corporis Christi
oblationem Sacramentalem sive Repræsentativam, tam in
Veteri quā in Novo Testamento, ac (ut ita dicam) Præ-
sentativam in cœlo. ^c *Hic umbra, hic imago, illic veritas.*
umbra in Lege, imago in Evangelio, veritas in cœlestibus. Antè
agnus offerebatur, offerebatur vitulus; nunc Christus offertur, sed
offertur quasi homo, quasi recipiens passionem; & offert se ipse
quasi Sacerdos, ut peccata nostra dimittat: Hic in imagine,
ibi

^c Ambros. 1.
De offic.
cap. 48.

ibi in veritate, ubi apud Patrem pro nobis quasi Advocatus intervenit. Sic ille, antithesin constituens inter oblationem corporis ejus in Eucharistia & ejus præsentiam in regno cœlesti, tanquam inter *imaginem* & personam ipsam, quam vocat *veritatem*. Ità ut non magis præsentiam propriè essentialem corporis Christi in Eucharistia agnoscat, quàm realem passionem, de qua dixit, *Quasi recipiens passionem.*

III, & IV sunt PONTIFEX & TEMPLUM. Adest Origenes: ^d *Debes adire Pontificem Christum, inquit, qui utique in terris non requirendus sed in cœlis.* Sic ille. De quo suprà Irenæus, ubi Templi quoque meminit, ^e *Nos quoque, inquit, offerre vult munus ad altare frequenter: Est ergò Altare in cœlis. illuc enim preces nostra & oblationes nostra diriguntur; & Templum Dei, quemadmodum Johannes in Apocalypsi ait, Apertum est templum Dei & tabernaculum.* Hec ille. In quibus vis illativæ particulæ ergò cuiusvis satis innotescit. Oecumenius similiter in Heb. 10. 12. Ubi Apostolus, docens Christum post sacrificium crucis sessionem obtinuisse ad dextram Dei Patris, fideles omnes sanctum sanctorum liberè & confidenter ingredi hortatur, v. 19. & ad hunc nostrum Pontificem cum certitudine appropinquare, v. 22. In hæc verba Oecumenius, ^f *Cum deinceps, inquit, nihil visibile supersit, neque Templum, hoc est cælum; neque Pontifex, id est Christus; neque Hostia, quæ corpus illius est; fide deinceps opus erit.* Sic ille. Non est quòd querantur Adversarii sententiam hanc coactè & quasi sinistro Apolline à me recitari, eò quòd loquatur Oecumenius de corpore visibili, illi verò in Altaribus suis non nisi invisibile corpus Christi hostiam esse teneant; cum non ignorent, Patres, quoties loquuntur de corpore Christi jam nobis invisibili, semper ad Cœlum tanquam unicum ejus locum respexisse, nec aliter Christum, Pontificem, Hostiam, nisi quatenus est in cœlo, adorandum nobis docuisse.

^d Origen. in
Levit. cap.
16. hom. 10.
^e Iren. lib. 4.
c. 34. sub fi-
nem.

^f Oecumen.
in Heb. 10.

CAP. XII.

Octavum argumentum nostrum: Quia Catholica Antiquitas corporis Christi attributa, Palpabile, In se visibile, Divisibile, Circumscriptum, eidem inseparabilia esse judicarunt.

DUplex est ratio examinandi Attributa: una, ut simpliciter se habent, & contradictionem tantum implicite inferunt; alia, ut comparate ad alia relata apertam contradictionem continent. Quatenus per se & simpliciter considerantur, eorum genera sunt varia.

*De Corporis attributis seu affectionibus, viz.
Palpabilitate & Visibilitate.*

SECT. I.

Status Quæstionis.

Sententiam Romanæ Ecclesiæ deditâ operâ Pontificiorum Antesignanus explicare gestit Bellarminus. Inter alia quæ ad institutam quæstionem spectant, ^a Synodus Tridentina, inquit, adversus eos qui dicunt corpus Christi quoad substantiam esse tantum in cælo, dicit illud esse substantialiter in hoc Sacramento: Et addit, Illud corpus Christi in cælo habere existendi modum naturalem, in Sacramento autem non naturalem, sed sacramentalem, ita ut substantia secundum se non habeat ordinem ad locum, — neque extendatur ad extensionem magnitudinis. — Pari ratione, est in Christo sua figura, suus color, & tamen invisibilis est ut Sacramento continetur, quoniam figura & color non habent rationem qualitatis sed substantiæ, ut in Sa-

^a Bellarm.
lib. 1. De
Euch. c. 2.

cramento

cramento sunt. Denique habet etiam Christus, ut est in Sacramento, certas qualitates quibus tangi posset, & tamen per se & propriè tangi nequit, quia ea qualitates habent (ut sæpe diximus) modum existendi substantiæ, non qualitativum. Sic ille: scilicet sæpe illud inculcans quod pueret Theologum verendum vel semel effutivisse, Esse nimirum aliquod Christi corpus naturale quod in Sacramento præter omnem modum naturalem existat; quod quamvis extra Sacramentum posset tangi & videri, nunc verò, ut est in Sacramento, per se & propriè sit impalpabile & invisibile. Quid Jesuita Suarez tandem? Breviter sanè atque rotundè; ^b Dico, inquit, *modus quo hic existit corpus Christi omnino est invisibilis oculo corporali, non solum ex natura rei, sed etiam de potentia Dei absoluta; quia hic modus abest ab omni ubi quantitativo, & quia est indivisibilis, -- & inextensus totus in totis speciebus. --- Nec alia est ratio de oculo Christi quàm de alio quolibet.* Sic ille. Quam imposturam Scripturarum autoritas, suffragante Antiquitate, facilè deteget atque dispellet.

^b Suarez. in
3. Tho. disp.
53. §. 4.

Scriptura Autoritas.

SECT. II.

Christus, ut resurrectionem proprii corporis discipulis suis infallibilem redderet, Luc. 24. 39. *Palpate, inquit, & videte. Spiritus non habet carnem & ossa, ut vos me videtis habere.* Ad hoc argumentum duo respondet Cardinalis. Primò ait, ^a Consequentiam Christi tantum affirmativè sumtam esse; *Hoc palpatis, hoc videtis: ergò corpus est.* Et optima hac est consequentia, inquit; quia sensus non fallitur circa proprium objectum: non autem negativè sequi, *Hoc non palpatur, non videtur: ergò non est corpus.* Hac consequentia, inquit, quam Dominus nequaquam facit, sed Calvinus facit, mala est. Secundò, inquit, *Illud corpus fuisse humanum, vivum, idem quod antea fuerat, non probavit Dominus hoc solo argumen-*

^a Bellarm.
Ab. 1. De
Euch. c. 14.

argumento: quod sine dubio non erat sufficiens, &c. Sic ille. Quasi propositum fuisset Christo probare illud quod spectandum palpatumque discipulis tradidit, tantum corpus esse, & non corpus humanum, atque etiam proprium corpus suum, adeoque ipsum se resuscitatum. Cui verba Christi variè repugnant: *Palpate & videte corpus.* ergò humani corporis partes voluit contrectando discerni. *Ponite manus in latus.* ergò, ut vulneratum & crucifixum suum corpus esse deprehenderent. Quorsum hoc? *nam ego ipse sum.* ergò, ut ipse idem Christus esse illis innotesceret. Proinde dum Cardinalis argumentum Christi restringit ad probationem Corporis in genere, deserit ille subjectum quæstionis. Sed Jesuitæ alii erant rectius edocti: Utpote Vasquesius: ^b *Ego censeo, inquit, cum Cajetano argumentum illud Tactûs efficacissimum fuisse ad probandam veritatem corporis humani in Christo.* Imò etiam & ipsius Christi corpus, asserit Tole- tus: ^c *Optimè, inquit, Origenes. Ostendit se Christus in vero suo corpore resuscitatum esse.* Necnon Suarez; ^d *Probatum est, Christum idem numero corpus demonstrasse.* Habet igitur ille ex familia sua Jesuitas duos *πρωτὴ κεφαλῇ* ipsi adversantes; Imò etiam totâ Jesuitarum natione majorem Gregorium Magnum Papam: ^e *Plûs nobis, inquit, Thoma infidelitas ad fidem quàm fides credentium discipulorum profuit; quia dum ille ad fidem palpatando reducitur, nostra mens omni dubitatione postpositâ, in fide solidatur.* Sic ille, de fide resurrectionis Christi in humano ejus corpore: nempe, eo argumento du- bitationem omnem fuisse sublatam.

Ad demonstrandam corporis sui resurrectionem vox Christi erat, *Palpate & videte.* Apostolus * Paulus omnis in hoc erat ut ex multifariis resuscitati Christi apparitionibus infallibilem istius persuasionem evinceret. Johannes Evan- gelista ulterius progreditur, & sensuum compluria suffragia insuper afficit: * *Quod audivimus, quod vidimus, quòdque manus nostra contrectarunt, id narro vobis.* Denique, An- gelus

^b Vasq. Jes.
Tom. 2. qu.
51. art. 2.
disp. 184.

^c Tolet. Jes.
in Joh. 10.
annot. 25.
^d Suarez. in
2. Thom. qu.
54. §. 1.

^e Greg. Rom.
in Evang.
26.

* 1. Cor. 15.

* 1. Joh. 1.

gelus ausus est ex certitudine unius sensus videndi, Luc. 22. *Videte locum.* arguere negativè, *Non est hic.* Quod si fingi possit hæc cuiquam non satisfacere, audiat, velim, quisquis est, Christum ipsum exprobrantem discipulis *dentibus* eorum. discipulis verò? quare? * *En tñs d'monstrent eum & d'apostolos & d'mistrant*, quod iis qui viderant eum resurrexisse non credidissent.

* Marc. 16.
14.

*Tantum visibile & palpabile corpus Christi universa agnovit
Antiquitas; & in eo discernendo sensuum iudicium
comprobavit.*

SECT. III.

Nullum potest esse dogma magis Catholicum quàm quod juxta Scripturas fuit ab Occumenica & universali Synodo definitum. Tale erat Concilium Ephesinum circiter annum Dom. CDXXXI. Exstat ejus decretum de corpore Christi in hæc verba, * *Non alienum est ab illo corpus quod sibi univit, quod ubique palpabile & aspectabile existit.* Sic Synodus illa, omnium confessione, Catholica, ad Hæreticorum veterum recordiam revincendam. Verba Patrum sunt disertissima, de Corpore Christi; *Ubique*, inquit, *palpabile & aspectabile existit.* Ubique igitur, sive intra sive extra Sacramentum. Quid clarius? Nec sanè mirum, si turbam nequissimam Hæreticorum spectemus qui corporis Christi integritatem portentosis suis dogmatibus * oppugnarunt; quorum plerique non nisi phantasticum corpus finxerunt: adversus quos Athanasius, * *Permisit se Christus*, inquit, *non solum videri, sed & tangi manibus, veritatis testibus, ad nos tñs paratus: tñs & tñs, remotà omni suspitione apparentia vana & phantastica.* Chrysostomus introducit Christum ità discipulos suos alloquentem, * *Non est meum meos ludificare phantasmate. Vanam imaginem visus si times, veritatem corporis manus & digitus explorent.* *Potest fortasse*

* Concil. Ephesin. apud
Bium, tom
5. c. 1. A-
nath. 3.

* Vide su-
pra, cap. 7.
* Athan.
tom. 2. Orat
2. De As-
sensu Christi

* Chrysost.
De Resurr.
hom. 9.

fortasse oculos aliqua caligo decipere: palpatio verò corporalis corpus agnoscit. Nazianzenus, ut probet Deum non esse corporeum, contradicentem quemlibet vehementer exagitat, in hunc modum; ^d Te, te, inquam, appello, qui Philosophia & Theologia principatum vendicas, & in immensum gloriaris. An Deum corpus esse dices? quonam ergò modo immensus, infinitus, ac denique æquidivinus, & æternus, & æqualis, i. e. figura expers, impalpabilis & invisibilis? an hac in corpora cadunt? O licentiam! non enim hac corporum natura est. Sic ille. Ac proinde etiam nos dicimus, Non magis Corpus (ut Pontificii de Christi corpore pronunciant) per se & propriè impalpabile & inaspectabile quàm immensum & infinitum dici aut fingi posse. Ambrosius, ubi agitur de Christi corpore quod pertransiit per sepulcrum, concludit illud fuisse verum corpus: ^e Quod tangitur, inquit, corpus est: quòdque palpatur, corpus est. De quo testimonio ^{*} alibi opportuniùs, ubi de Transubstantiatione disceptabitur. Similiter, pro Visibilitate corporis Christi, Augustinus, ^f Semper quidem Christus Divinitate nobiscum est, inquit: sed nisi corporaliter abierit à nobis, semper ejus corpus carnaliter videremus. Non igitur nisi visibilem præsentiam corporis Christi in terris unquam cogitabat Augustinus. Præterea de Hæreticis Eunomianis Prateolus vester, & Eunomiani, inquit, corpus Christi impalpabile & invisibile esse dicunt post resurrectionem, imò acre & vento subtilius. De qua hæresi Gregorius Eutychium convincit. Sic ille. Boni æquè ac magni Pontificis sententiam proferre lubet, dignam illam quidem quæ Christianorum memoriis imprimatur: ^h Nos Redemptoris nostri, inquit, post resurrectionem corpus palpabile veraciter credentes, fatemur carnem nostram post resurrectionem futuram & eandem & diversam; eandem per naturam, diversam per gloriam; eandem per veritatem, diversamque per potentiam. Erit itaque spiritalis, quia incorruptibilis; erit palpabilis, quia non amittet essentiam veracis nature. Hæc Gregorius Papa: qui si ex numero Protestanti-

^d Greg. Naz.
oraz. 34.

^e Ambros.
lib. 10. in
Luc. 22.
^{*} Infrà,
part. 2. class.
2.

^f Aug. serm.
60. De ver-
bis Dom.
Vide suprà,
cap. 9. §. 2.

^g Prateol.
Elench. Hæ-
rec. Tit.
Eunomiani

^h Gregor.
Maga. Ex-
pos. Moral.
L. 14. c. 31.

um fuisset, non potuisset disertius causæ eorum patrocinari, aut eam exprimere clariùs, aut defendere nervosius, quàm cum doceat, 1. Corpus Christi, jam gloriosum, nunquam ità *spirituale* esse posse ut non sit idem *palpabile*; 2. Hanc proprietatem adeò esse eidem corpori *essentialem* ut ab eo separari nequeat. 3. Hanc suam sententiam *de fide* esse statuit; *Veraciter*, inquit, *credentes*; etiam tunc cum Eutychetis hæresin in Eutychio expugnavit. 4. Rationem quis quærit? *Non decebat*, inquit, *omne illud in Domino quod palpari potuit, post confirmata palpantium* (discipulorum) *corda, in subtilitatem aliquam fuisse redactum*. Tale illud esse necesse est quod Pontificii fingunt non per se & propriè asspici aut tangi posse: Tam longè absunt à doctrina Pontificis quondam Romani, tum suo cognomine tum ipsorum æstimatione Magni: qui existimavit Palpabilitatem amitti non posse sine amissione essentiae veracis naturæ.

¹ Greg. ibid.
cap. 31.

Tertullianum, licèt cæteris omnibus priorem, in hunc locum distulimus; ut, cum jam de antiquitate doctrinæ agatur, testimonium ejus lectoris animo penitiùs inhæreat: Tertullianum, inquam, qui omnis in hoc est ut probet contra non solum Academicos, qui sensuum arbitrium aspernabantur, sed etiam hæreticos Marcionitas & alios, qui corpus Christi nullum nisi phantasticum somniabant: *Non licet nobis*, inquit, *in dubium sensus nostros revocare, nè & in Christo de fide eorum deliberetur, i. e. dubitetur; nè forè dicatur*---quod deceptus sit cum Petri sacrum tetigit, aut alium postea unguenti senserit spiritum quàm quod in sepulturam suam acceptavit, aut alium postea vini gustatis saporem quàm quod in sanguinis sui memoriam consecravat. Sic enim & Marcion phantasma eum maluit credere, totius corporis in illo *dedignatus veritatem*. Hæc Tertullianus, fidei Romanæ de Transsubstantiatione in multis è diametro adversatus, ut jam clariùs ex collatione inter Ecclesiam Romanam & ipsum Tertullianum pateat. I. Enim Rom. pro literalis sensu: *Non est findendum*

² Tert. De
Anima, c. 7.

dendum sensibus. Tertull. *Sensus non sunt in dubium revocandi.* II. Rom. *Fides verbis Christi habenda est, cum dixit, Hoc*

EST CORPUS MEUM. Tertullianus, *literalem sensum impugnans, Id est, inquit, figura corporis ejus, de quo* * *infra.*

III. Rom. *Non tamen credendum est judicio sensuum, praesertim in re Eucharistica.* Tertull. *Si sensus in dubium vocentur,* *part. 2.*
tum deliberaretur (i. e. dubitaretur) de veritate sensus Christi, *class. 1. c. 4.*
sect. 12.

cum gustavit saporem vini quod in Eucharistia in memoriam sanguinis sui consecravit. IV. Rom. *Post consecrationem non*

est amplius vinum. Tertull. *Erat vinum, quod Christus consecravit & gustavit.* Hoc igitur adhuc vinum erat, licet

consecratum: quia non gustatum antequam consecratum.

V. Rom. *Remanent tantum accidentia, ut color, odor, sapor; quae sunt propria objecta sensuum, circa quae sensus non falluntur: at*

circa rem coloratam, odoriferam, & sapidam decipiuntur. Sic enim Bellarminus. At Tertullianus extrahit hunc sophistam

ex istoc latibulo, docens, *Standum esse judicio sensuum, ne dicatur Christum falso tetigisse socrum Petri, aut falso sensisse*

spiritum unguenti, aut falso gustasse saporem vini consecrati. In quibus singulis demonstrat ex accidentibus substantias

ipsas discerni, nempe *socrum, unguentum, & vinum:* id quod

Punico, id est, suo more loquendi Tertullianus consulto exprimit: *Alium, inquit, vini saporem gustavit.* Quibus

verbis *saporem & vinum* quoad essentias distinguit, ita tamen ut ea quoad existentiam tanquam inseparabilia con-

jungat. VI. Rom. *Quisquis hic fidem habet suis sensibus est plane Hareticus.* Tertull. *Imò Hareticus potius qui fidem*

detrahit sensibus. Sic enim, ut est in sententia allegata, *Marcion, inquit, Christum phantasma maluit credere, totius*

corporis in illo designatus veritatem. Audin', lector! Marci-

on non fidendo sensibus, & veritatem humanæ Christi naturæ nolens agnoscere, eum phantasma esse docuit: Et profecto sic Romana Ecclesia, abrogando omnia sen-

suum suffragia, nihil nisi invisibile & impalpabile, id

est (quale Marcion) corpus planè phantasticum, imaginatur.

Ex his duobus Attributis Romanam Præsentiam Missaticam probari falsam, degenerem, phantasticam, hæreticam & idololatricam esse respectivè.

SECT. IIII.

Patres jam allegati ex his Attributis duplicem nobis arguendi rationem tradiderunt: affirmativè unam, *Est palpabile; Ergò est Corpus.* Quam consequentiam Cardinalis optimam esse *confitebatur. Jam integrum erit nobis assumere; *At id quod in Eucharistia Sacerdotis manu tractatur & populo manducandum tradiunt, vobis consistentibus, est palpabile: Est igitur corpus.* Christine verò caro? Negatis. Quidni igitur panis? Unanimum judicium sensuum deposcimus, *Visus, Gustus, Tactus, Olfactus,* qui nobis planè suffragantur. Quorum infallibilitatem ratio luculenta confirmat: nam non minore certitudine deprehendamus Panem esse revera panem post consecrationem quàm quâ Christus probavit corpus suum verè carnem esse post resurrectionem: quod ille infallibiliter præstitit apud discipulos ex arbitrio efficacissimo: De quo * Patres: Athanasius; *Vacat omni suspensione phantasia.* Chrysostomus; *Non potest decipere.* Gregorius Papa; *Cui veraciter credendum.* Adde nunc Augustinum, de Apostolis Christi corpus palpantibus; ** Non possumus, inquit, dicere Discipulorum manus fuisse frustratas.*

Altera ratiocinandi forma negativè se habet, contra Romanæ Ecclesiæ hodiernam fidem de corpore Christi, ut in Eucharistia per se invisibili, utpote quod *nullo humano, imò nec Angelico, intuitu, nec ipsius Christi visu cerni possit. Quia Ephesinæ Synodi Patres (cum quibus aliorum Patrum testimonia * citata consenserunt) definientes corpus Christi *ubique aspectabile* esse, hanc formam arguendi nobis indulserunt;

* *Suprà,*
sect. 1.

* *Suprà,*
sect. 3.

* *Aug. serm.*
De Temp.
161.

* *Suprà,*
sect. 1.

* *Suprà,*
sect. 3.

indulserunt; Ubicunque est corpus Christi, licet non actu videatur aut tangatur, est tamen per se & propriè aspectabile & tangibile, ita ut cerni & tangi queat: At in Eucharistia (quæ nunc est fides Romana) non est per se & propriè visibile & tangibile: Proinde quod in Missa Romana proponitur tanquam Christi corpus, phantasma merum est.

Attributa hac, Divisibile & Circumscriptum esse, antequam Patres à Christi corpore absolute inseparabilia judicarunt.

SECT. V.

Ecclésiæ Romanæ fides hodierna, quam Concilii Tridentini Patres post mille quingentos annos ab Apostolicis temporibus deductos primò fabricarunt, Sess. 13. ejusdem Synodi exstat in hæc verba; *ⁱ Totus & integer Christus sub specie panis & sub qualibet ejus speciei parte inest. & ⁱ sub quavis utriusque speciei particula. id est, ut vult ⁱ Suarezius, in singulis partibus quantumvis minimis & cujuslibet quantitatibus.* Sic ille. Præterea hi, ut nimirum occurrant objicienti, Quomodo corpus retineat partium suarum proprietatem, nisi totum extendatur ad loci habitudinem, respondent, *Satis esse ut extensionem habeat in se, licet non ad loci spatium, quia incircumscriptum.* Quod ut illustret Bellarminus; *ⁱ Argumentum, inquit, sumitur ab exemplis Dei & animæ rationalis. Deus enim cum sit res una & simplicissima atque indivisibilis, tamen est simul in infinitis locis.---Pari ratione anima rationalis tota est in qualibet parte corporis, &c.* Sic ille. Dixi etiam dogma hoc inter articulos Romanæ fidei censeretur: quod constat ex Bulla Pii I V. Papæ, in qua omnia Concilii Tridentini Decreta in fidei hodiernæ Ecclesiæ Romanæ Articulos transferuntur; *extra quam fidem (ut ibi dicitur) nemo salvus esse potest.*

ⁱ Conc. Trid. Sess. 13. c. 3. b Catech.

Rom. De Euch. num.

30. ⁱ Suarez.

Jes. tom. 3. dist. 52. §. 2. p. 679.

ⁱ Bellarm. L. 3. De Euch. c. 3. §. Quartum argum.

Contra Indivisibilitatem & Incircumscriptionem
Corporis Christi.

SECT. VI.

^a August.
Editi. 3. ad
Volusian.

Patronus nullus ipso Augustino augustior aut auspicator censeripotest, qui propter multorum tum Hæreticorum atroces impetus tum etiam amicorum importunas interrogationes, quibus sæpissimè urgebatur, accuratissimè causam hanc discutebat, de Divisibilitate corporis quoad extensionem ad locum: ^a *Corpora*, inquit, *quorum nullum potest esse ubique totum, quoniam per innumerabiles partes aliud alibi abeat necesse est: & quantumcunque sit corpus, seu quantulumcunque corpusculum loci occupet spatium, eundemque locum sic impleat ut in nulla ejus parte sit totum.* Hæc ille. Quibus verbis satisfacere conatur Volusiano quærenti, *quomodo Deus potuerit claudi in utero Virginis.* Respondet Augustinus, *Deum quidem in nullis locis claudi, sed esse ubique: contra, Corpus in uno loco claudi & contineri.* Ergo loquitur generaliter de quovis corpore, nè Christi quidem corpore excepto, cujus antè mentionem fecerat: Nec hoc solum *quoad cursum naturæ*, verùm etiam simpliciter; quia præmisit, *Non fieri posse ut partes ejusdem corporis sint, quoad extensionem ad spatium loci, alicubi & alibi simul.*

^{*} *Suprà,*
sect. 5.

^b *Aug. ibid.*
quo suprà.

^c *August.*
epist. 57.

Verùm instabat modò ^{*} Cardinalis, & objecit nobis exempla *Dei & Animæ rationalis*: ex quibus constat, Deum esse totum ubiq; & animam rationalem totam esse in qualibet parte corporis. Augustinus, ac si tunc temporis cum ipso Bellarmino concertasset, & hanc stropham ejus subodoratus vellet ei occurrere, immediatè post præoccupat in hunc modum; ^b *Longè alia natura est*, inquit, *anima quam corporis: quantò magis Dei, qui est creator animæ?* Sic ille. Inò verò ut impossibilitatem indivisibilitatis illustret in quovis corpore quanto, dispares naturas qualitatum inter se confert; ^c *Nam cum ipsum immortale corpus*, inquit, *minùs sit*

*fit in parte quàm in toto, immortalitas ejus tam plena est in parte quàm in toto: Sic in minore corpore non minor est sanitas; cum minora & majora corpora aequè sana sint. — Dispar est profectò in membrorum molibus quantitas; sed par est in disparibus sanitas, qua non quantitas sed qualitas est: non potuit ergò obtinere quantitas corporis quod qualitas. Denique, Minor est, inquit, unus digitus quàm tota manus, & minor est unus digitus quàm duo, & alibi est iste digitus, alibi ille, alibi manus. Quod non solum in mobilibus corporis articulis videmus, sed etiam aeris partes suos implent locos, & terra pars ista non est ibi ubi illa; quia suum locum quaque obtinent: Lucisq; pars alia infunditur per hanc fenestram, alia per aliam, & major per majorem, per minorem minor. Sic ille. Singula ferè vocabula Augustini Pontificiorum de Indivisibilitate & Non-extensione corporis ad locum figmentis singulis repugnant; quia tam proprium corpori esse docuit Extendi per partes ad terminos spatii, quàm essenziale est animæ Non-extendi. O miseram igitur Romanæ fidei defensionem! cujus Advocati, post summum studium & industriam philosophandi, exemplum omnino nullum è tota rerum corporalium mole extundere potuerunt, quo Coexistentiam corporis in diversis locis vel leviter adumbrarent: quin eò tandem angustiarum reducti fuerint, ut insisterent in exemplo *Dei*, qui propter infinitatem ejus non potest non esse ubiq; totus; & *Anima rationalis*, cujus essentia, cum spiritualis sit, est indivisibilis, nec ut in singulis partibus corporis inhærens localiter, sed ut eas informans; at tamen tantùm partes conjunctas, nullam separatas. De quo Adversarios consentientes habemus: ^d *Ani-* *ma*, inquit Suarezius, *non informat corporis partes quæ vel inter se vel aliquâ parte mediâ continuitatem non habent.* Ergò Bellarminus ità arguendo ineptit prorsus, & toto cœlo ab instituta quæstione aberrat, quæ est de Coexistentia corporis in locis abinvicem separatis. Deinde Augustinus argumentum petit à *Quanto*; Quia omne quantum est totum*

^d Suarez.
Tract. de
Angelis, l.
4. c. 10.
num. 9.

quid consistens ex partibus, quarum alia est *major*, alia *minor*, ut *digitus*, & *manus*; ita ut quæ minor minus, quæ major majus occupet loci spatium; & alia pars ejus *huc* alia *illuc* extendatur, sed nulla prorsus simul *alicubi* & *alibi*. Imò nè quidem *lux ipsa* (*qua est tenuissima rerum*) *partem fenestrae tota pertransit*; sed (ut vult Augustinus) *pars ejus alia major per majorem, alia minor per fenestrae partem minorem infunditur*. Quæ Protestantium fidei & doctrinæ per omnia quàm appositissimè conveniunt.

Similiter, omnino impossibile esse ut corpus sit incircumscriptum aut non uno duntaxat loco conclusum, statuerunt antiqui Patres jam supra, Basilii, Cyrilli, Alexandrini, Athanasii, Eusebii, Augustini, & alii: quorum testimoniorum repetitione superfedemus, ut quod jam mihi ad manum est Theodoretii suffragium, adhibeamus; qui docet, Corpus Christi post resurrectionem (ad similitudinem panis post consecrationem) *eandem habere figuram, circumscriptionem, breviter dicam*, inquit, *quæ & ipsius corporis essentiam: etiamsi post resurrectionem immortale & incorruptibile factum sit, & ad dextram Dei collocatum*. Quibus clarè docet, Circumscriptionem infallibile consequens & inseparabilem affectionem esse corporis Christi, atque de ejusdem propria essentia. De cujus testimonio fusiùs* infra. Interea loci argumentum illud non est prætermittendum quod hæere videtur in causæ visceribus, Quòd omnis corporis extensio partium in se necessariò infert extensionem ad locum, quia omne Magnum extenditur in longum, latum, & profundum: Ità sicut Substantia non potest non substantialiter existere, sic Quantum omne ad modum quantitatum se habere necesse sit.

Conclusio ex his Attributis.

PER syllogismum concludemus: Nullum corpus quod est in se aut impalpabile, aut invisibile, aut indivisibile, aut incircumscriptum, potest esse naturale corpus Christi: Sed corpus

* Theod.
Dial. 2. cap.
24, & 22.

* Part. 2.
class. 2.

corpus illud quod Pontificii credunt esse in Eucharistia (ex eorum sententia) est in se impalpabile, invisibile, indivisibile, & incircumscriptum: Ergo illud corpus quod Pontificii credunt esse in Eucharistia non est proprium & naturale corpus Christi. Majorem ex unanimi Patrum consensu accepimus. Minorem Pontificii profitentur. Conclusionem lex Logica constituit & quasi subsignat. Concludam igitur verbis Calvini: *Duobus locis carnem Christi simul esse non minus negabimus quàm esse Christum bicorporeum.*

De quinto Corporis attributo, In se & naturâ suâ sensitivum esse, & Potens ad corporis munia exsequenda, contra nefandum Pontificiorum dogma contrarium.

SECT. VII.

PONTIFICII (quanquam horret mihi animus eorum portentosum dogma repetere) quid de hac re statuunt in scriptis suis publicis promulgare non erubuerunt. Jesuitarum Coryphæus Suarez incipit: ** Dico, inquit, Corpus Christi, ut est in hoc Sacramento, non potest naturaliter moveri localiter ab intrinseco à propria anima & interna virtute motiva naturali, neque per se neque per accidens. Loquor de naturali virtute:---* 2. *Quod probatur, Quia naturalis motus membrorum requirit extensionem eorum in loco, ita ut in diversis locis partibus existant, & unum impallat aliud: Membra autem corporis Christi non existunt hoc modo in hoc Sacramento.* 3. *Pergit Jesuita ad alias physicas actiones. Non agimus, * inquit, de Christi corpore glorioso, sed considerato tantum ut constituitur sub speciebus hujus Sacramenti. * Et, Omisâ quâvis de Divina potentia præsens disputatio est saltem de naturali virtute, --- Utrum possit Christus videre, audire, &c. Sunt nonnulli qui de potentia absoluta id fieri posse negant.* 4. *Dico tamen, Christus, ut est in hoc Sacramento, non potest naturaliter exercere actus sensuum externorum. Ità tenet D. Thomas, & alii autores;*

** Suarez, in 3. Thom. qu. 76. art. 7. disp. 32. §. 1. concl. 3.*

** Ibid. §. 2.*

** Ibid. §. 3.*

autores; quia modus existendi est supernaturalis, indivisibilis, & non per extensionem ad locum. Unde fit ut Christus non possit seipsum videre. Et idem est de tactu, & de quolibet alio sensu. At de potentia absoluta nihil repugnat quò minus sensus Christi externi hic exerceant suas operationes. 5. Dico, Non posse interiorum sensum Christi uti phantasmatibus naturaliter. 6. Similiter intellectus non potest novas species naturaliter acquirere, quia non potest uti sensibus, nec uti speciebus prius acquisitis, quas in memoria retinet. Josephus Angles, ^b Communis est, inquit, hac opinio, Christum non posse aliquam operationem mere potentia naturalis habere, ut est in hoc Sacramento. Inter alios allegat Scotum. Dein Vasquezio Jesuitæ judicium suum interponere liceat: ^c Sententia hac, inquit, vera est, Corpus enim Christi, carens extensione in hoc Sacramento, neque agere neque pati potest, neque tangere neque tangi, neque intelligere quantum ad phantasma. Sic ille. Tandem, ac si opinio hæc vix satis crassa, barbara atque execrabilis videretur, prodiit tanquam ab inferis Jesuita Gordonius, natione Scotus; ^d Corpus Christi, inquit, sub specie panis est modo planè mortuum, eodem scilicet modo quo fuit post mortem in cruce & in sepulcro, neque enim videt, aut audit, aut loquitur, aut alias corporis viventis actiones exercet, prout est in hoc Sacramento, cum in eo sit modo indivisibili & spiritali.

Dogma hoc esse in Ecclesia Romana generale, & fidei Articulum, novum & planè blasphemum.

SECT. VIII.

Opinionem hanc in Ecclesia Romana communem esse Angles Pontificius jam testatus est: nos præterea contendimus, eam esse universalem, propter universalem rationem quam assignant, nimirum, *Quia* (sic enim ^e dixerunt) *ut est in hoc Sacramento, non habet extensionem ad locum.* Quæ ratio fundatur in articulo Synodi Tridentinæ, ubi decrevit, *Corpus*

^b Joseph. Angles, De Exist. corp. Christi in Euch. disp. 1, 2. art. 9. & 12. ^c Vasquez. in 3. Thom. qu. 76. art. 7. disp. 191. cap. 5.

^d Gordon. Jes. Controv. 8. c. 4. num. 19.

^e Cane. Trid. Sess. 13 c. 3.

pus Christi, ut est in hoc Sacramento, esse totum in qualibet parte Sacramenti. Indè omnis illa impossibilitas movendi, sentiendi, & phantasmata exercendi nascitur, ut Pontificii jam citati statuerunt. Quod ego ideo *novum notumque* appello, quia quando ad eam probandam Antiquitatis vel unicum testimonium deposcimus, altum est apud illos silentium: cum tamen non desint nobis ea Patrum antiquorum testimonia quibus opinio illa possit jugulari. Inter quos Athanasius, teste ipso ^a Collio, *Christus solus*, inquit, *è mortuis integer resurrexit*. & rursus, *Cum omni integritate surrexit*. Et ^b Leo Pontifex: *Christi corpus post resurrectionem factum est impassibile: nihil enim in eo infirmum remanet*. Quidni insuper illud *hæreticum* dixerim? Hæretici Aphthartodocitæ sic dicti erant, quod credebant ^c *Corpus Christi ante resurrectionem incorruptibile per immortalitatem fuisse*, existimantes hoc esse Christo honori. Quibus Athanasius indixit illud Apostolicum Anathema, Gal. 1. *Qui evangelizaverit præter quod accepistis, anathema sit*. Quid igitur de iis fiet qui glorificatum corpus Christi tot ignominiosis imperfectionis notis stigmatizaverunt, contra illud quod acceperunt non solum de Christi sed etiam de fidelium Christianorum omnium gloria, Phil. 3. *Transformabit corpus nostrum humile, ut conforme fiat glorioso suo corpori*. & rursus, 1. Cor. 15. *Seminatur corpus in imbecillitate; resurget in divitiis, in potentia, &c.*? Unde demum meritò etiam blasphemum dici debet, quo gloriosum Christi corpus omni hujusmodi naturali potentia spoliatur, usque aded ut per impotentiam intelligendi Embryoni, propter loquendi, videndi, movendi defectum Pisci, Talpæ, atque Cadaveri conforme sit. quod tamen (ut Idololatras crassissimos maximè decuit) adorandum sibi proponunt; quale Psalmista graphicè descripsit, *Quod habet oculos, nec videat; aures, nec audiat; os, nec loquatur; cor denig, nec tamen intelligat*. Quod sequitur probè notis, *Ipsi qui faciunt similes istis*. Hujusmodi igitur Dogmatistæ non argumentis sed fustibus sunt expugnandi.

^a Fr. Collig.
us, lib. 5.

^b De sanguine
Christi, disp.
5, c. 1. in ea
verba, Propter
quod
Deus exaltabat.

^c Leo expli-
cans illud,

2. Cor. 5.
Cognovimus
Christum non
secundum
carnem.

^d Prætol.

Elench. hæ-
ref. lib. 1.

Hæref. 55.

CAP. XIII.

Nonum Argumentum nostrum, ex Attributis corporis Christi signanter contradictoriis.

SECT. I.

ARgumentum nostrum nonum. Pontificii, velint nolint, Attributorum corporis Christi multifariâ contradictione implicantur: Ergo miserrima est eorum defensio.

De terminis nunc agimus qui à Scholasticis *signanter & terminanter contradictorii* vocantur: ut cùm Pontificii idem corpus Christi Palpabile simul & Impalpabile, Circumscriptum & Incircumscriptum, Visibile & Invisibile, Divisibile & Indivisibile esse dicunt & profitentur. Hanc Contradictionem adversus Pontificios nos jugiter urgemus, quò jam illi se proripiant, circumspiciamus. Termini isti, inquit, eidem corpori Christi tribuuntur respectu diversorum locorum: dictum enim est Palpabile, quatenus est in cœlo; Impalpabile autem, quatenus est in Eucharistia. Hoc monstrum primò Patrum antiquorum viribus profligandum, deinde Pontificiorum confessionibus delendum restat.

Antiquorum Patrum testimonia, quibus hujusmodi omnis Pontificiorum Contradictio detegitur atque obsteritur.

SECT. II.

ESt ubi Ephraim, inter antiquos Patres autor insignis, duas naturas Christi secundum differentes earum proprietates & affectiones distinguens, hâc suâ accuratâ cautione

* Damasc.
De fide,
lib. 3. cap. 3.

Damascenus, quamvis Patribus antiquis ætate posterior, testimonii tamen perspicuitate nihil omnino inferior reperitur. *Πῶς ὁ μὴ φύσις τῶν ἐσθλῶν διαφορῶν; Quomodo una natura essentialium differentiarum susceptibilis sit? Πῶς γὰρ θνατὴν, &c. Quomodo enim possibile est eandem naturam secundum idem creatam & incretam esse, mortalem & immortalem? Addit etiam, περιγραφοῦν καὶ ἀπεριγραφοῦν, circumscriptam & incircumscriptam? & paulò inferiùs, Essentialem differentiam, inquit, adstruimus salvari. Nam creatum in Christo mansit creatum, & increatum increatum, visibile visibile, & invisibile invisibile. Hæc ille. Quæ Damasceni sententia, negantis idem Christi corpus circumscriptum & incircumscriptum, visibile & invisibile esse, quidni Adversariis nostris aut satisfaciat aut eos prorsus obruat?*

Deinde perpendamus oportet modum arguendi quo Hæreticorum stuporem perstrinxit, viz. *Quomodo potest eadem natura? &c. & rursus ingeminans; Quomodo possibile est eandem naturam circumscriptam & incircumscriptam esse? Ut taceam, eum affirmare Circumscriptionem esse corporis proprietatem οὐκ ἀντιθέτου. quo significat, Eam esse à corpore omnino inseparabilē, ut hæcenus antiqui Patres universi tradiderunt, καὶ τὸ αὐτὸν subaudi ἕξορον* quia eandem esse rationem contradictionis docet inter circumscriptum & incircumscriptum quæ est inter corpus mortale & immortale, cruentum & incruentum. Nam quamvis respectu diversorum temporum Christi corpus, quod in hac vita mortale fuit, nunc factum est immortale; tamen respectu diversorum locorum Damascenus docuit, * Solius Dei esse in duobus locis simul existere. & quod magis Adversarios revincat, Damascenus hæc scripsit adversus eos Hæreticos qui, ut dicit, παραστήσαντες ἐν ἑαυτοῖς, nempe qui corpus phantasticum introduxerunt, non veram humanitatem. Nè multus sim; Antiqui Patres ad unum omnes (quos suprà cumulatè congeessimus) nullum corpus Christi post ejus resurrectionem nisi Palpabile, Visibile,*

* Suprà,
c. 5. sect. 1.

bile, Circumscriptum, Sensibile, Integrumque esse crediderunt: At corpus simul Impalpabile, Invisibile, Incircumscriptum, Insensibile, atque Imperfectum, Patribus veluti monstrum quoddam horrendum & cui lumen ademtum videbatur, quod nullus locorum respectus sustentare posset, eoque minùs quia apud eos eadem ratio Impossibilitatis fuit quoad *quædam* & *quodam* id est, par ratio corporis Coexistentiæ respectu *loci* & *temporis* ejusdem. quod Pontificii minimè ignorant. A quibus nunquam adhuc impetrare potuimus, ut ex numero antiquorum Patrum Senatu vel unum proferrent qui de corporis ejusdem Palpabilitate & Impalpabilitate, aliisque ejusmodi attributis, aliter quàm de terminis merè contradictoriis senserit. Inter Romanam Ecclesiam igitur & antiquos Patres quid intersit, quis quærît? Sic accipito; Quod inter *unum* & *omne*.

Contradictionum equipollentium confessiones, quas à Pontificiis Doctoribus veritatis vis expressit, quoad affectiones relatas.

SECT. III.

Duo sunt affectionum genera: Unum est Relatarum; alterum est Absolutarum. Incipimus à Relatis. De quibus Cardinalis, ^a *Relationes*, inquit, *ad loca necessariò multiplicabuntur*: — Itaque erit idem corpus sursum, & deorsum; remotum, & propinquum; poterit moveri ad locum, & quiescere in alio loco. — Nec tamen implicatur hic ulla contradictio; quia dicuntur hac sub diversa ratione, ut nimirum sunt in diversis locis. Siccinè? Date nobis colorem, vel, si potestis, umbram aliquam. *Ac nè mirum id esse videatur*, inquit Cardinalis, *exemplum adferre possumus anima humana, quæ cum in toto corpore & in quolibet membro sit tota, certè ut est in capite, est remota à terra, ut est in pedibus, non est remota*. Sic ille. At nostra quæstio tota in corporum ad loca relatione ver-

satur:

^a Bellarm. l. 3. De Euch. c. 4. §. Ac primam.

* Cap. 12.
sect. 5.

fatur: hîc verò Sophista exemplum emendicat & petit ab Anima humana, quæ est purus putus Spiritus. quæ comparatio erat * superius ab Augustino explosa, cùm dixit, quod ad localitatem attinet, *Multò diversam rationem esse anima & corporis*. Hoc igitur quod Bellarmino *non mirum esse videtur*, ab Augustino monstri loco habebatur. Imò verò Adversarii nostri bene norunt, tantum interesse inter Corpus & Animam quantum est inter Divisibile & Indivisibile. Nec præterea ignorant, animam non esse in partibus corporis ut locatum, sed ut formam; formam verò informantem solùm, & minimè inherenterem, ità ut non possit dici *sursum* aut *deorsum* esse respectu suiipsius, eò quòd à seipsa dividi non possit.

Cùm igitur ex universa corporum cœlestium & sublunarium machina instantiam nullam inveniatur Cardinalis, hujus unius allegatio nequiquam probatio sed proditio causæ suæ censeretur debet. Nam si ipsa corpora spectemus, utut avis, cùm in aere volat, respectu diversorum locorum remotior & propinquior sit, nunquam tamen, si comparatur ad seipsam. Proinde prima Cardinalis de Animæ instantia exanimis est. Tacete verò, vos Jesuitæ, parumper, & vestrum Aquinatem attendite: Qui ut probaret (quod à nobis objicitur) Christi corpus non posse localiter in Sacramento esse simul & in cœlo, rationem subjungit, ^b *Quia tunc duo contraria, inquit, simul essent, videlicet, Sursum & Deorsum*. Sic ille. Altera instantia Cardinalis, de Relatis multiplicatis, hæc est: ^c *Potest, inquit, idem corpus moveri ad locum, & quiescere in alio loco. Neque absurdum est, in eodem subjecto esse contrarias relationes, cùm insint in eo subjecto per diversa fundamenta, aut diversas fundandi rationes*. Sic ille. Quem transversum dedit præpostera affectatio nimix subtilitatis, cui propterea oppono ingenuam confessionem Jesuitæ Conninks, qui de industria opinionem hanc refellit: ^d *Sed hæc, inquit, videntur esse inconceptibilia omnino, & involvere apertam implicationem*.

^b Thom.
Quodlib. 3.
art. 1.

^c Bellarm.
ubi supra.

^d Agid.
Conninks,
Jes. De Sa-
cram. qu. 75
dub. 3. art. 4

tiam. Nam Quiescere dicit expressam negationem motus: atque ita Quiescere & Moveri sunt contradictoria. Nec responsio satisfaciet, si negentur esse contradictoria propter respectum ad diversa loca; quia diversa Ubi, cum sint mera accidentia, non magis multiplicant subiecta secundum se quam alia accidentia. Hæc ille. Per quam Jesuitæ hujus confessionem fidei Romanæ vulnus magis lethale infligitur, quam ut suspirare queat. Nam si corpus Christi potest esse in diversis locis simul, tum potest in altari moveri & in pyxide quiescere. Atque hæc (ut videtis) contradictoria, atque adeò Impossibilia esse judicantur. Nam contraria vestra philosophia Theologis sanioribus meritò cachinnos excitaret, quærentibus quid de eodem Johanne fiet à Thebis & Athenis simul obviâ sibi eunte, naso adverso? An unus idemque nasus rectâ lineâ sibi utrinque occurrens aut seipsum penetret, aut ictu collidat, aut necessariò gradum utrique sistat? ridendo enim mendacium pessundare quid vetat? Hæc de affectionibus Relatis.

Contradictiones quoad affectiones Absolutas.

SECT. IV.

Absolutas affectiones vocant, quæ recipiuntur in corpore Allocated, sive actiones, ut Calefacere; sive qualitates, ut Sanitas. De quibus Cardinalis, * *Contrarium judicium esse* ^{• Bellar. ubi} debet de his, inquit: non enim multiplicantur in uno corpore, ^{suprà.} quia corpus unum est, non multa. Itaque si corpus uno in loco calefit, etiam in alio erit calidum; & si uno in loco comedat, in altero non esuriet, etiam si non comedat; quia idem est corpus. Hæc ille. Cujus confessionem opponimus Scholasticis iis de quibus ait, † *Alii putant etiam absoluta multiplicari, & eousque* ^{† Bellarm. ubi supra, §. Ad tertium.} progrediuntur, ut dicant posse eundem hominem uno in loco ebrium esse, in alio sistere; imò, in uno mori, in altero vivere. Sic ille.

* Vasquez.
in 3. Thom.
qu. 76. disp.
189.

Tertia Confessio Vasquesii Jesuitæ: *Accidentia absoluta non dependent à loco, nec multiplicant subjectum. v. g. Si Petro convenit in uno loco album esse, erit absolute albus eodem tempore in omni loco quo inest. Idem dici potest de agitudine. Hæc ille. Ex his pariter nobis concludere liceat, Eos prorsus ineptire, nè dicam insanire, Doctores Pontificios, qui dixerunt (quæ erat Scholasticorum Theologorum * communis opinio) Christi corpus, ut est in Eucharistia, esse omni sensu destitutum, nec posse absque miraculo ullam sentiendi facultatem exercere, quâ tamen, ut est in cœlo, gaudet omnibus numeris absolutissimâ; atque ita *Sentiens* simul sit & *Non sentiens*. In quibus contradictionum paritatem quis tam exoculatus est ut non videat?*

* Joseph.
Angles: su-
prâ, cap. 12.
§. 7.

^b Suarez in
3. Thom.
disp. 9. art.
2. §. Atque.

Quartam Confessionem edidit Suarezius Jesuita: ^b *Actus contrarii, ut Amoris & Odii, Assensus & Dissensus, non possunt competere subjecto in diversis locis: quia vitales actiones proficiuntur ex potentia naturali, ut principio agente; & eadem potentia non habet vim naturalem ad efficiendum actus contrarios. --- Ratio: Quia inter actus contrarios tanta est repugnantia, ut etiam per potentiam Dei absolutam non possint esse in eodem subjecto & loco, quia sese omnino destruunt ex parte subjecti. Sic ille. Redeat vobis nunc in mentem rursus communis vestra opinio, quâ statuistis Christo homini, ut est in Eucharistia, impossibile esse absque miraculo uti phantasmatis, aut actum secundum elicere, aut per intellectum ejus, secluso miraculo, novas species acquirere: Cum tamen Christus, ut in cœlesti sua gloria regnat, suapte sponse hac omnia jugiter præstet aptissimè. Si hæc cum superiori Suarezii sententia exactè considerentur, cuius facilè constabit, hæc duo, viz. *Intellectum Christi posse, & non posse simul actus suos elicere & novas species acquirere*, non minùs contradictoria esse quàm *Assentire & Dissentire*, quæ ille accuratè admodum probavit non posse absolute competere uni subjecto in diversis locis, ed quò de actiones à naturali potentia proficiuntur. Cum tamen omnis animi*

¹ Idem in 3.
Thom. qu.
76. art. 7.
disp. 32.

animi assensus & dissensus per usum phantasmatum & novarum specierum acquisitionem perficiatur.

Quinta: Hæc erat confessio veteris Scholæ, Quod, teste Vasquezio, ^k *Aliqui negant, idem corpus posse esse in pluribus locis simul, propter sequens absurdum, Quod tum idem corpus possit esse vivum in uno loco & mortuum in alio. Inter quos est Ledesma, & S. Thomas. Et id impossibile esse per absolutam Dei potentiam, Henricus & Alsißpodorensis, propter contradictionem, affirmant.* Sic illi. qui quàm exactè pro nobis concluderint, conclusio sequens declarat.

^k Vasquez.
quo supra
cap. 1. §. 4.

Confirmatio doctrina nostra ex istis Pontificior. confessionibus.

SECT. IV.

Rationum momenta quibus adducti fuere Adversarii confiteri, Attributa absoluta non multiplicari, huiusmodi fuere: 1. Quia enunciantur diversa de eodem subiecto. 2. Quia propter contradictionem non sunt conceptibilia. 3. Quia actus contrarii, si ad idem referantur, sese destruunt. 4. Quia sequitur indè absurdum, Ut idem sit simul vivum & mortuum. At (ut ad nostram hypothesin revertamur) hæc singula conveniunt attributis etiam absolutis, quæ vobis objecimus, quod docetis de eodem corpore Christi, ut est in cælo & in Sacramento, quatenus est objectum sensitivum, esse illud *palpabile & impalpabile*, quoad vim motivam, *mobile simul & immobile*, quoad facultatem sentiendi, *videns & non-videns*, quoad potentiam intellectûs, *potens & non-potens nova phantasmata concipere*. Faceßat igitur vestra hæc prodigiosa Multipræsentia corporis Christi, quæ ad nihil magis valet, quàm ut propugnatores ejus vertigine correpti, velint nolint, contradictionum voragine absorbeantur. Hactenus de fide antiquorum Patrum. nunc ad Historiarum tum Sacrarum tum Ecclesiasticarum fidem dilabimur.

De fide historiae Sacrae adversus omnem credulitatem Multipræsentia Creaturae in duobus locis; ex Veteri Testamento.

DEcimum argumentum nostrum. Nulla Angelica, nullâve humana creatura, sive in Veteri sive in Novo Testamento, legitur aliquando in pluribus locis simul existisse, etiam positâ quacunque necessitate hujusmodi coexistentiæ: Ergo assertio Multipræsentia talis est prorsus incredibilis. Vis hujus Argumenti constabit ex iis quæ à Patribus * suprà comprobata fuerunt. nunc rem ulterius persequimur. Recolat enim, quisquis voluerit, Divinam historiam Veteris Testamenti, & spatia temporum repetat, quàm longissimè possit, ab Adamo usque ad Christi adventum, in quibus Deus tot tantâque miracula edidit pro Patriarcharum, Prophetarum, populi Israelitici liberatione ab extremis & deploratis periculis: Multipræsentia tamen sive Angelicæ sive humanæ creaturæ vestigium omnino nullum reperiet, quamvis ad expedienda multa negotia videretur perquam necessaria.

* cap. 4. § 4.

De Historia Sacra Novi Testamenti.

ECquid de Coexistentia locali sive cujusvis Apostoli, sive etiam Christi ipsius, uspiam? Tantundem. quæ, si unquam necessaria fuit, potissimum ad Evangelii prædicationem in salutem generis humani, modò possibilis esset, requiri videretur. Sed ut unam instantiam afferam; In initio ministerii Evangelici Spiritus sanctus miraculosè Apostolis inspiravit multiplicationem Linguarum propter multiplicationis

tionis Præsentiarum defectum. Illos enim necesse fuit, diversis temporibus, certis & definitis locis suis circumscribi: ut in ministerio Sancti Pauli, quem quis *Apostolum Pegasum* meritò indigitet, liquidò cernere liceat: Qui tamen ad quas regiones salutaris prædicationis causâ ordinariis mediis pervenire non poterat, ad eas Epistolarum alis advolare cogebatur; etiam tum quando, si unquam, Multipræsentia usus necessarius fuisset: ut de ipsius absentia crebra gravissimaque ejus querimoniarum testantur, Quòd facultas ei deesset tum ad prospiciendum ædificationi Ecclesiæ Romanæ, Rom. 1. 13. tum ad Corinthiæ Ecclesiæ mores depravatos castigandos, 1. Cor. 4. ult. tum ad Galatas ab execranda hæresi reducendos, Gal. 4. necnon ad supplenda ea quæ spectarent ad salutem Ecclesiæ Thessalonicensis, 1. Thess. 3. 10. & denique ad fovendam firmandamque Ephesiorum fidem, etiam tum cùm ad ejus ultimum discessum ab illo ægrius quàm à visceribus suis abstraherentur, Act. 20. 37. Hæc de Ministris.

Nunc de Ministrorum omnium Domino Christo Jesu inquirendum; An ejus humana natura in diversis locis eodem tempore exstiterit unquam. Christus Jesus, qui ipse erat in se quasi mundus miraculorum, in Generatione, Nativitate, & Resurrectione, in mundo profudit miracula penè infinita, in quibus ante resurrectionē Majestas Divina resplenduit: nullum tamen vel suæ vel alterius cujusquam Multipræsentia editum est exemplum. Post resurrectionem à morte (quod erat miraculorum omnium nobilissimum) apparitiones ejus in diversis locis multiplices exstiterunt; quamvis non simultaneis sed successivis temporibus: 1. Cor. 15. *Visus enim fuit Cepha, deinde duodecim, postea quingentis fratribus.* Dein, post assumptionem Christi in cœlum, fideles omnes erudiebantur, ut quoties Christum ~~viderent~~ interpellarent, toties ad cœlestem ejus mansionem mentibus suis aspirarent, sive illum invocarent ut *Jesum*, Act. 1. 11.

sive ut *Sacerdotem*, Heb. 10. 21. sive ut *Intercessorem*, Hebr. 9. 24. Rom. 8. 34. nunc rursus ut *Mediatorem*, Hebr. 12. 25. nunc ut *Advocatum*, 1. Joh. 2. 1. nunc denique ut *fidei nostra Duce*, Heb. 12. 2. Atque etiam semper animis nostris aut ad *Domum caelestem*, aut ad *Thronum gratiae*, aut ad *Dextram Dei* jubemur ascendere. Sed de corporali ulla ejus Coexistentia in terris in novi Testamenti Evangelica historia apex omnino nullus apparuit. Addo; Impossibilitatem Multipræsentia humanæ Christi naturæ, antiqui Patres contra veteres Hæreticos communibus suffragiis suis * commonstrarunt. De aliis apparitionibus quæ à Pontificiis confingi solent, * aliàs erit dicendi locus.

* *Suprà*,
cap. 5. & 6.
* *Infra*,
Part. 2.
Class. 3. cap.
1. per totum.

CAP. XV.

De fide Ecclesiastica; 1. ex Historia Veteri.

SECT. I.

Ultimum Argumentum nostrum. Cùm ab ipsis mundi incunabulis ad hanc usque decrepitam ejus ætatem nè fando quidem audita est unquam Multipræsentia corporis cujusquam ex historia aliqua Ecclesiastica quæ fidem ullam mereatur, Multipræsentia Assertores vestri ad Anticyras sunt ablegandi. Ecclesiæ primitivæ monumenta exemplum omnino nullum prodiderunt ullius Multipræsentia, nè tunc quidem quando ea cum dirissimis persecutionibus maximè conflata est, cùmque in Christianorum liberationibus usque ad persequentium stuporem miracula multiplicata erant; imò nè per mille quidem annorum circuitum Multipræsentia corporalis ulla magis uspiam quàm de Evandri matre facta est mentio. Nam exemplum illud quod fortè mihi accidit

accidit alibi legere, tanquam ab Ambrosio desumptum, exstat, quod sciam, nullibi. Bellarminus tandem historiae veteris lumine omni quo Multipræsentiam ostendat destitutus, in latebra tenebrosa, nè dicam tenebris, se cogitur abscondere.

De objecto unico exemplo Coexistenti a localis, sed post annum à Christi Nativitate millesimum.

SECT. II.

CARDINALIS Bellarminus, in Catechismo suo, ubi ad Eucharistiam venit, Discipulum suum erudit, quem introducit interrogantem in hunc modum, ^a *Explica, precor, inquit, aliquo exemplo, quomodo possibile sit Domini nostri corpus in tot hostiis esse posse, quæ in adeò diversis altaribus reperiuntur.* Magister (i. e. Bellarminus) respondet; *Legitur, inquit, in vita Sancti Antonii de Padua, illum, cum quodam tempore in una urbium Italia concionaretur, etiam eodem tempore mediante Divinâ gratiâ in Portugalia existisse, & ibidem aliud bonum opus peregisse.* Nunc ergo si Deus potuit efficere ut S. Antonius simul in duobus distinctis locis adeò disjunctis in propria specie esset, quamobrem ejus potentia non conveniret facere ut in multis hostiis sub earundem hostiarum specie esset Christus? Sic ille. Quicquid ^{μυθολογία} historia hæc continet, absque omni discrimine aut delectu statim devorat Cardinalis; quamvis quisquis autorem, tempus, loca, actum, modum, testes, vel denique seculi ipsius ætatem penitus introspexerit, nihil ei futilius esse facile deprehendet. Ab autore auspicabimur.

^a Bellarm.
Catech. De
Eucharistia.

Primò enim, *Legitur, inquit, in vita S. Antonii.* At Commemorationis hujus quis autor fuerit penitus nos celet. consultò admodum, nempe nè nobis eum fuisse constituerit, qui edidit historias eas quæ *Legenda aurea* indigitantur: Quem Pontificii saniores ^b *Ferrei onis & plumbei pectoris*

^b Espenc.
in Tim. lib.
1. Digress.
cap. 11. &

Lind. Viv.
lib. 1. De
descript.
Canus. Loc.
Theol. l. 1. c.
6.

hominem fuisse judicarunt; &, *Nihil esse historiâ illâ fadum.* Secundò, Quo tempore hoc accidit? Responder, *Quodam tempore:* nempe sicut olim Æsopus, *Quodam tempore cum bruta animalia loquebantur, dixit ad Leonem Vulpes, &c.* Tertiò, Quibus in locis à se invicem distinctis coexistentia istæ comparuit? Responder, de priori, *In una urbium Italia;* de altero, *In Portugalia.* Nimirum etiam fures, cum ad examen vocantur, consultò versantur in generalibus, & maximè cavent locorum circumstantiâs particulares commemorare, nè fraus eorum deprehendatur. Certè in re tam admiranda notas omnes notabiles esse oportuit. Rectius igitur in Utopia actam fuisse hanc fabulam dixeris. Quartò, Actum ipsum quod spectat, qui contigisse dicitur in locis inter se ita disjunctis, *In Italia concionatus est, & simul in Portugalia peregit opus bonum.* Quod opus bonum? cum qualè fuerit planè nesciverit; testimonium ipsum satis ignobile & fide omni indignum esse probat. Quintò, Modum apparitionum istarum fuisse dicit, *In propria specie.* quod affirmare de Corpore Christi Thomistæ una cum Scotistis* prohibent, tanquam quod sit propter implicatam contradictionem impossibile. Sextò, Ad faciendam fidem, de rebus miraculosis præsertim, solent testes adhiberi omni exceptione majores. Ceddò verò, obsecro, Ecquis testis idoneus esse potest de coexistentia hominis alicubi concionantis & simul eleemosynâ operantis, qui ipse non ejusdem hominis spectator simul utrobique extiterit? Ideo hoc sciscitamus, quoniam ea est nonnunquam rerum diversarum similitudo, ut sola paritas earum ipsa identitas esse videatur; ita ut testes etiam jurati (quod sæpissime fit) de eadem ove, equo, vaccâq; repugnantia testimonia proferant. Postremò, Ætatis mundi ratio habenda est. Antonius de Padua vixit (teste Baronio) ad Annum CIO LIII. quæ ætas cum in aliis tum maximè in historicis enarrationibus ab integritate priscorum Patrum, immane quantum, degeneravit. certè longè post ætatem Gregorii primi Pontificis

* Suprà,
cap. 1. sect. 3

ficis, & Bedæ, quorum ille circiter DCIV. hic ad DCCCXXX. viguit, de quibus tamen vester Theologus & Episcopus Canus, ^c *Admonendus est Lector*, inquit, *ne illi statim persuasum sit, omnia quæ magni Auctores scripserint undique esse perfecta. nam labuntur interdum, vulgòque indulgent: Quæ ego de Gregorio & Bedæ jure fortasse dicere possim; quorum ille in Dialogis, hic in Historia Anglicana, quadam miracula vulgò jactata & credita scribit: quas historias probarem magis si carum Auctores severitati judicii curam in eligendo majorem adjunxissent.* Sic ille.

^a Melch.
Canus. Loc.
Theol. Lib.
11. cap. 6.
§. Lex veri.

Quamquam redeat, quæso, vobis in memoriam testimonium illud Gregorii Pontificis; ^d *Duas*, inquit, *res simul imaginari non possumus.* Sic pius Pontifex. At nostra ætas postera genuit acutiorem prolem, quæ faciliè concipiat eundem Antonium eodem temporis momento in Italia & Portugalia propriâ specie comparuisse. Quid multa? Eccui sani pectoris lectori doctrina illa de Multipræsentia corporis credibilis videri potest, cujus ab Adamo usque ad annum à Christo nato millesimum quinquagesimum tertium experientia nulla datur præter hanc unam, quæ propter multiplicem repugnantiam omnino nulla est? An in libro Metamorphoseon Poeta, cui tunc *quidlibet fingendi* animus fuit, inter *mutatas formas* quammaximè portentosas Coexistentiam alicujus corporis imaginationi suæ obrepere passus sit, quærat cui otium est. Equidem non memini; qui jam ad exitum festino.

^d Greg. l. 5.
c. 2. in 1.
Reg. 15.

Doctrina Pontificiorum de Multipræsentia corporali, quam planè prodigiosa sit, limpidissimum exemplum.

SECT. III.

PRO Multipræsentia possibilitate etiam visibilis, & in propria specie, contendens Jesuita Lessius, ausus est (quid verò non ausus?) in hunc modum dogma Pontificium explicare;

* Lessius
Jes. De di-
vin. perfect.
l. 12. c. 16.
n. 119.

plicare; viz. * *Existentia rei non impedit quò minus secundò, tertio, centies, millies, res eadem produci possit. Unde sequitur, ex uno homine effici integrum exercitum.* Sic ille. quod non ideo *prodigiosum* appellavi, quasi fuerit hoc illi peculiare; cum sit revera dogma nunc Pontificiis plerisque omnibus commune, quamvis à veteribus Scholasticis propter contradictionem implicatam sæpe explosum fuerit. Quo posito tamen, illis pariter credendum est, ejusdem *exercitus* turmam unam ex unius ejusdemque Equitis præsentis centum, aliam ex mille unius Sclopetarii coexistentis consistere: militem eundem rursus eodem temporis momento gladiis, hastis, tormentis, aliòque quovis militiæ apparatu uti ad omnia bellandi munia tam defensiva quàm offensiva spectante; usquè eò ut pariter gressus omnes observeat, antroorsum, retrorsum, dextrorsum, atque sinistrorsum. quæ singula vel somniasse, non sani esse hominis, nemo sanus dubitabit. Postquam jam Partem primam absolvimus, causa postulat ut in Parte proxima, quæ vel ab Adversariis vel à nobis de Multipræsentia corporis Christi ex Patribus ultro citroque objici aut opponi solent plenè planèque discutiamus.

PARS SECUNDA.

Protestantium ex Patribus
congressus & concertatio
cum Pontificiis, de Multi-
præsentia corporis Christi,
per sex Classes.

CLASSIS I;

De Expositione verborum Christi, Hoc
EST CORPUS MEUM.

Status Quæst. singularum expeditissimus.

Quæstio prima est, Utrum Patres literalem an
figurativam verborum Christi expositionem
intellexerint. Secunda, An conversionem
Panis Transubstantialem an Sacramentalem
docuerint. Tertia, Præsentiamne mysticam
an materialem admiserint. Quarta, An Manducationem ora-
lem

lem, an potius *δατικόν*, spiritualement quidem sed & realem, tenuerint. Quinta, Utrum immolationem veram an representativam approbaverint. Sexta, Nunquid adorationem Latreuticam & Divinam Hostiæ in altari an Christo in cœlis exhibuerint. Ità ut summa horum omnium huc redeat, Propriæne an improprie fuerint locutiones Patrum quæ ab Adversariis obijciuntur. Nos igitur ad Pontificiorum objectionum refutationem liquidam, per Classes singulas, Divino Numine aspirante, lubenter acriterque accingimur.

Classis prima est de fundamento Missaticæ multipræsentia, quod est depravata Adversariorum expositio quam faciunt verborum Christi, Hoc est corpus MEUM.

Status Quæstionis.

SYNODI Tridentinæ Patres faciliè intelligentes essentialem Christi præsentiam minimè effici posse ex improprio aut figurativo verborum Christi sensu, primo in loco definiverunt, ** Ista Christi verba propriam significationem præ se ferre.* Quî verò nobis verborum illorum sensus genuinus innotescat? Vasquezium Jesuitam audire libet: *b Omnes opiniones, ait, intres classes reduci possunt. Nam quidam pronomen Hoc referunt ad id solum quod in fine prolationis verborum dicitur CORPUS; alii, ad aliquod commune quod statim anteconversionem demonstratur; alii, ad substantiam panis.* Sic ille. Nec potuit sanè rectius quæstionis statum expedire, cujus cardo in hac una particula Hoc totus vertitur. Jam verò Pontificios ipsos in priores duas sententias admodum distractos esse, illi ipsi mox fatebuntur liberè. De Protestantibus aliter sentit

** Synod.
Trident.
Sess. 13. c. 1.
b Vasqu in
3. Thom.
disp 201.
cap. 1.*

sentit atque loquitur Jesuita Maldonatus: ^c *Lutherani & omnes Calvinista*, inquit, *pronomen Hoc pro Pane positum esse dicunt, quia panem in manus accepit Christus, cum dixit, Hoc EST CORPUS MEUM.* Metas igitur videmus, ad quas collineandum nobis sit, ut de sensu verborum Christi, adeoq; de Christi præsentia aut absentia, verè statuere possimus. Caputum modò propositorum seriem persequemur.

^c Maldonatus. Jesh. in Matth. 26.

CAP. I.

I. Pontificiorum expositio pro literalis sensu verborum Christi, referendo Hoc ad Christi corpus, ab ipsis Pontificiis exploditur.

SECT. I.

Spectatum igitur eamus, & Pontificios Doctores invicem digladiantes perlustremus. Ex quibus ii qui pronomen Hoc ad nomen CORPUS referri contendunt, primò in scenam prodeunt. Exempli causà: ^a *Hoc nihil aliud significare potest quàm quod predicatum enunciat, i. e. Christi corpus.* ^b *Hoc nihil aliud quàm Christi corpus demonstrat.* ^c *Demonstrat corpus ipsum in quod panis convertitur in fine propositionis. Nec est tautologia; quemadmodum neque in illo, HIC EST FILIUS MEUS DILECTUS.* His meritò adjungas ^d *Chavansium & e Brereleum*, asserentes, quòd hæc verba *luculentissimè referuntur ad Christi corpus.* Tam disertè, inquit Jesuita ^e *Mallounius, ac si quis librum indigens, diceret, Hic est liber meus.* Sic illi; audacissimè an insolentissimè, penès Adversarios nostros mox esto judicium.

^a Stapler. Promiss. Cathol. Serm. Hebdom. Sanctæ, in hæc verba. Hoc est corpus meum.

^b Sander. De visib. Monarch.

^c Barvad.

^d Jes. De institut. Euch.

^e Malloun. nupera.

cap. 4. ^d Chavans. Jesh. Comment. in formam Juramenti Fidei. Inscriptio libri est, Professio veræ fidei, §. 49. pag. 268. ^e Brerele. in lib. De Liturg. Missæ, p. 138. tract. 2. §. 3. ^f Malloun. nupera. Replica Doli Vsb. pag. 204.

Certè

^a Bellar. l. 1.
De Euch.
c. 11. §. Hæc

^b Catechis.
Trident. de
Euch.

ⁱ Vasquez.
in 3. Thom.
disp. 181.
cap. 12.

^k Gordon.
Controv. 4.
cap. 1.

^l Innocent.
Papa, De
offic. Missæ.
l. 3. c. 26.

Certè, hoc audito, Cardinalis Bellarminus obluetur illico, & *Demonstrativa pronomina*, inquit, *indicant certum ali-*
quod antè quàm sequantur cetera voces. Et sanè in illis verbis,
BIBITE EX HOC OMNES, valde durum est, non demonstra-
ri id quod erat, sed id tantum quod futurum erat. Porro, Si
pronomen demonstrat solum Corpus, verba erunt specula-
tiva non practica. Sic ille. Ubi etiam rationem eorum qui
docent pronomen Hoc demonstrare corpus, vocat absur-
dam. Cui sententiæ ^b Catechismus Tridentinus, Jesuita
ⁱ Vasquez, ^k Gordonius Scotus Jesuita adstipulantur: qui
negantes corpus Christi esse ante ultima syllaba prolationem, sic
non posse dicunt ut pronomen Hoc non demonstret rem
presentem. Denique, Romanæ sedis Oraculum ipsum, In-
nocentius Papa, ^l Hoc, inquit, non demonstrat corpus, quia
nondum verba illa protulerat ad quorum prolationem panem
mutavit in corpus. Sic ille.

*Similitudines pro expositione priore à Pontificiis nonnullis
fictæ, & ab aliis ut ludicræ rejectæ illico.*

SECT. II.

^a Bellarm.
l. 1. De Euch.
c. 11. §.
Nota.
^b Tesle Sal-
mer. tom. 9.
tract. 13.
pag. 84. &
Jansen.
Concord.
c. 130.
^c Comminis,
De Sacram.
qu. 75.
ann. 1. num.
36.

EXempla quibus nonnulli sensum superiorem explicant
Etque illustrent, De operativa verborum Christi ^{exempla}
ad significandum corpus ejus, hujusmodi sunt, ^a Bellarmino
referente: *Quidam ponunt exempla*, inquit, *ut si quis, dum*
*pingit lineam aut circulum, dicat, Hæc est linea, Hic est cir-
culus: quomodo etiam exponi debet pronomen in illis verbis Do-*
mini, Joh. 15. HOC EST PRÆCEPTUM MEUM. Alii
(fatentibus^b aliis) ut satisfaciant rudi intellectui, exemplum
dant, ut si faber, accepto ferro, subito motu clavum formans, di-
cat, Hic est clavus. Imò & Jesuita Conninks ait, ^cPropriè di-
citur, Hic est circulus. Et dici vix potest quantis in deliciis
apud illos istiusmodi exempla habeantur. At harum simili-
tudinum dissimilitudinem duo percelebres Jesuitæ detegunt.
Primus;

Primus; ^a *Et si pronomē demonstrativum, inquit, demonstret rem futuram, quando nihil est præsens quod demonstretur, ut in exemplis allatis, tamen si quis digito aliquid ostendat dum pronomē effert, valde absurdum videtur dicere pronomine illo non demonstrari rem præsentem.* Secundus, ^c *Si Est, inquit, propriè accipiat pro EXSISTERE, durum est, ut uniat subiectum cum predicato pro futuro tempore; si de præsenti uniret, falsa esset propositio: quia ibi ante prolationem verborum non est corpus Christi: Quod locum habet non solum in orationibus speculativis & significativis, sed etiam in practicis & factivis: ut si quis volens facere circulum, rogatus, Quid est Hoc? respondeat, Hic est Circulus, profectò propositio non est statim vera, nisi postquam factus est circulus.* Sic ille. Hæc, hæc, inquam, exempla sunt, quibus alii Autores Pontificii, veluti homines circulatores & veteratores, discipulis suis præstigiōse imponunt.

^a Bellarm. ubi suprà.

^c Salmer. Jes. tom. 9. tract. 13. p. 83, 84.

II. *Expositio. Pontificii alii referunt Hoc ad Individuum vagum: quæ expositio à Pontificiis aliis exhibilatur, nec potest ea esse literalis.*

SECT. III.

Interpretatio hæc assertorem habet Bellarminum, qui de Verbis Christi, *Hoc est Corpus meum*, ^a *Pronomen Hoc, inquit, non demonstrat præcisè panem, nec corpus, sed in communi substantiam quæ est sub speciebus.* Sic ille; intelligens id quod vocant Individuum vagum: Quod Jesuita Suarez illustrat, ^b *Hoc demonstrat, ait, ens in confuso, sive substantiam contentam sub speciebus illis: Ut cum quis habens herbam in manu, dicit, Hac nascitur in horto meo. Ubi illud pronomē Hæc non significat eandem numero herbam, sed herbam huic similem.* Sic Suarez. Cui opinioni alii bene multi ^c adhæserunt. Quanquam expositio hæc futillior sit quàm ut antiquorum Patrum cuiquam in mentem veniret unquam, quæque ab Ecclesiæ Romanæ Doctoribus ipsis cum irrisione

^a Bellarm. ubi suprà.

^b Suarez, Jes. in 3. Thom. disp. 58. §. 7. p. 755. Eodem modo Valent. l. 3. contra Fortunat. c. 5.

^c Ut videre est in l. 2. De missa. cap. 1.

ne.

^a Archiepiscopus Cæsar.
Christoph.
de capite
Font. lib. de
varii tra-
ctat. fol. 17.
Parisii.

ne rejicitur. In quam Archiepiscopus Cæsariensis, ut ^d absurditatum plenam, acriter invehitur, & quidem haud temere: Nam in demonstrando Corpus in genere, nescio, inquit, quid velitis: cum pronominis natura sit sola singularia demonstrare: Ideo si generi addideris pronomen Hoc, rem in individo demonstras: Conceptus autem communis non latet sub speciebus Sacramenti, nec in manibus portari potest. Qui aliud senserint, eis dixerim, Revertimini ad judicium, o viri, & duas has res tantum considerate, Corpus scilicet, & Panem: quorum alterum demonstrari necesse est, quia horum Christus meminit. Magnam vim Scriptura faciunt, ex suo cerebro tertium ponendo cujus nulla fit mentio, & quo positopropositio falsa est. Vanissimus igitur est eorum labor & absurditatum plenus. Hæc Archiepiscopus vester. Cui accinit, ex Societate Jesuitarum, Maldonatus: ^e Vulgata hæc opinio mihi, inquit, non videtur probabilis. Nam etsi pronomen Hic, quantum in se est, non significat hunc hominem magis quam alium, tamen cum ponitur in propositione, ut, Hic homo disputat, non potest accipi nisi determinatè pro Homine hoc. Sic ille. in quo fati prioris opinionis absurditatem convellit.

^e Maldo-
nat. De Sa-
cram. Euch.
tom. 1. §.
Tertius er-
ror.

Quinetiam fac ut Hoc referatur ad Individuum vagum, non poterit tamen illam, quam Tridentini Patres decreverunt, interpretationem propriam efficere: quia, ut peritè admodum Jesuita Vasquez, ^f Contentum sub speciebus tanquam singulare vagum & (ut ipsi dicunt) confusum non potest pronomine Hoc demonstrari: quia pronomen Hoc demonstrat rem sensui per se aut per accidens, individuum autem vagum non potest ullo modo sensui demonstrari, sed intellectui. Sic ille. Quid multa? Similitudo ipsa quam Pontificii ad suum individuum vagum illustrandum attulerunt, ipsorum defensionis futilitatem conspicuam reddit, viz. Hæc herbajamin mea manu nascitur in horto meo. Quæ significatur aliqua alia herba ejusdem generis in horto nata. Herba enim in manu loquentis, cum sit individuum determinatum, non potest absq;

^f Vasquez.
Jes. in 3.
1 hom. disp.
201. cap. 2.

absq; tropo magis esse herba vagè sumpta quàm manus tenentis potest demonstrare hortum in quo vaga illa herba nascitur. Ergò commentum vestrum de Individuo vago est vagum nimis atq; evanidum. Cujus absurditas se magis proditura est in forma locutionis de altera specie, *Hic est calix sanguinis mei*. In qua Adversarii nostri omnes figuratam & tropicam dictionem agnoscunt. de qua in Classe secunda copiosius differemus.

Pontificios fundamentum Multipresentia corporis Christi in hoc falsissimo suo sensu literalis ponere.

SECT. IV.

DIxine ego literalem horum verborum Christi expositionem esse revera fundamentum doctrinæ Adversariorum de corporali Christi præsentia in Eucharistia? Dixi sanè: & nihil hîc me fingere Valentianus Jesuita testabitur, qui de hac ipsa Scriptura loquens, *Pro sententia*, inquit, *Catholica firmum fundamentum Dei stat in clarissimis Christi verbis constitutum, Hoc est corpus meum*. Præmissorum summa hæc est; Quoniam pronomen *Hoc* nec cum nomine *corpus*, nec cum eo quod dicitur *Individuum vagum*, potest propriè & literaliter congruere, (quibus duntaxat duabus expositionibus Pontificii literalem verborum Christi sensum adstruere conantur) facessat oportet omnis eorum de literali & proprio sensu digladiatio & ostentatio. Jam falsis Pontificiorum interpretamentis detectis, Protestantium expositionem rimabimur.

Valent. Jesu. 1. De Christi presentia, c. 3. S. Præterea

H

CAP.

CAP. II.

Protestantium sensum figurativum verissimum esse, probatur: I. Quia Hoc in verbis Christi demonstrat Panem; quod impossibile est, nisi figuratè accipiatur, ex Confessione Pontificiorum omnium.

SECT. I.

Argumentum: Si in verbis Christi, *Hoc est corpus meum*, pronomen *Hoc* revera designat panem, impossibile est ut sensus proprius sit & literalis. Consequentis necessitatem Adversarii nostri liberè largitèrque dabunt: Assumptionem ex textu verborum Christi, ex unanimi antiquorum Patrum patrocinio, ex Pontificiorum ipsorum necessariis principiis ità effectam dabimus, ut Argumentum ipsum (nisi magnopere fallimur) planè invictum & irrefragabile esse appareat. Primo in loco Consequentis necessitas stabilienda est.

^a Bellarm. l. 3. De Euch. c. 19. S. Primum.

^b Est. in 1. Cor. 11. ^c Chavans. in Expos. in formam Juramenti Pii IV. S. 49. ^d Gordon. Jes. L. Con. 1704. 4. 2. 4.

Agmen ducat Bellarminus: ^a *Non potest fieri, inquit, ut vera sit propositio in qua subjectum supponit pro Pane, predicatum autem pro Corpore Christi: Panis enim & Corpus Domini res diversissima sunt. Exemplo rem illustrat: Nam si liceat, inquit, affirmare disparata de disparatis, licebit eodem jure affirmare de luce tenebras, & de Christo Belial. De eadem prædicatione Estius; ^b *Affirmare panem esse corpus Christi, affirmatio absurda & manifestè falsa esset. & Chavansius; ^c Panis est Corpus Christi: Sensus est incredibilis. Sic illi. Quo nihil verius esse potest de affirmatione propria & literali, non autem de figurativa. Sed audiamus Gordonium Jesuitam: ^d Non magis dici potest, inquit, Panis est Corpus Christi,**

sti, propriè, quàm concedere possumus Christum propriè dici posse Judam, aut Deum Diabolum. Has ille, veras quidem, sed audaces nimis & horridas, instantias dedit: Rectius, si in aliis exemplis, de Lana & Plumbo, aut de Homine & Asino, institisset. Eandem impossibilitatem Schola vetus rectè tenebat, accuratèque defendebat. Inter quos Aquinas, *Nunquam enim panis, inquit, est Corpus Christi.* Sat erit Scholasticorum columnen citasse. Sequitur Assumptionis probatio: Sed obiectio, veluti obstaculum, vel potius festuca, è tramite removenda prius.

** Aquin.
part. 3. art.
75.*

*Per Hoc in verbis Christi designari Panem: nihil ob stare
objectionem Grammaticalem.*

SECT. II.

Magnus bellator Bellarminus Protestantibus indicit bellum Grammaticale: ** Non potest dici Hoc, inquit, de re qua cernitur & apertè cognoscitur nisi sit generis neutri res illa.* Sic ille. Risum continetis, Tirones? Tota Grammaticorum natio, quâ Græca, quâve Latina, nos aliter instituit, Hoc neutraliter & substantialiter sumi posse de re qualibet inanimata, tam cùm cernitur quàm cùm non cernitur. Idemq; intelligi posse in verbis Christi dicimus, nisi Bellarminus affirmare vellet, non modò Pontificios Doctores, sed etiam omnes antiquos ** Patres* suam dedidicisse Grammaticam. De Pontificiis testis Maldonatus Jesuita est: ** Catholici multi dixerunt, inquit, pronomen Græcum τὸ, & Latinum Hoc, Substantivum esse, nec opus esse ut cum PANE genere conveniat.* Sic ille. In quem finem nos quoq; ejusdem generis exempla plurima è nonnullorum Pontificiorum scriptis, illustrationis causâ, ** produximus: Ex Jansenio, neutraliter à Cypriano, epist. ad Cæcil. sumi* ** Hoc de voce sanguis. Ex Summa Angel. ^d Hoc de voce cibus. Ex Gabriele Biel, ^e Hoc de voce Angelus. Ex Vulgata*

** Bellarm. l.
1. De Euch.
c. 10. §.
Porro.*

** Infrà, c. 4.
§. 1.
* Maldonat.
Jes. in Mat.
26. p. 633.
* Lib. 2. De
Missâ, c. 1.
§. 5.
* Jansen.
Concord. c.
13. p. 908.
* Summ.
Angel. tit.
Euch. q. 23.
* Gabr. Biel,
Lect. 48. p.
414. lit. K.*

^a Vulgar. in
Gen. 2.
^b Bonavent.
teste Con-
ninks Jof.
De Sacram.
qu. 75. art.
1 num. 36.

Latina versione, (Tridentinorum Patrum opinione *authen-
tica*) ^f Hoc de voce *Eva*. Ex Bonaventura, ^g Hoc, quod est
subjectum, panem demonstrare: Hæc singula de rebus quæ
oculis cernebantur. Græcum contextum quod attinet;
prorsus eadem est Grammatica: λαβὼν ἄρτον, λέγων, Τὸ πῦρ, &c.
quam frequenter esse apud Græcos notius est quàm ut ex-
primi necesse sit.

*Pronomen Hoc de Pane affirmari, verborum Christi contextus
demonstrat, & Antiquis unanimiter confirmat.*

SECT. III.

^a Cyrill. Hi-
erofol. Cate-
chis. My-
slag. 4.

^b Cyrill. A-
lex. l. 4. in
Joh. c. 14.

^c Iren. l. 4.
c. 57.

^d Orig. in
Matth. 15.

^e Theod.
Dial. 1. c. 8.

^f Chrysost.
in 1. Cor. 10.

^g hom. 24.
^h Concil.
Nicen. in

Actu. l. 2.

ⁱ Tertull. l.
advers. Ju-
dæos: & l.

contra
Marcion.

c. 20.

^j Ambros. l.
4. De Sa-
cram. c. 5.

^k Hieron.
Epist. ad
Ecdy. q. 2.

^l Aug. tract.
59. in Joh.

& de verbis
Apostoli.

Primò, ex textu Sorites hic facilè elicitur: *Quod Jesus
in manus accepit, illud benedixit; Quod benedixit, fregit
deditq; discipulis; Quod dedit, de eo dixit, Hoc est
CORPUS MEUM: Jesus autem (ut est in textu) accepit panem:
Ergò de Pane dixit, Hoc est CORPUS MEUM. Nihil est
quod huic Soriti vel verisimiliter opponi queat, quia in to-
ta hac concatenatione nullius vinculi ruptura fit aut la-
xatio.*

Secundò, hoc probari potest ex Patribus; non tamen
observato ætatum ordine. Cyrillus Hierosolymitanus;
^a Χρῆς ἑστὸς τοῦ τοῦ ἄρτου, τὸ πῦρ, &c. Cyrillus Alexandri-
nus: ^b *Fragmenta panis discipulis dedit, dicens, Hoc, &c.*
Irenæus: ^c *Panem accipiens confitebatur esse Corpus suum.* O-
rigenes: ^d *Nec materia panis, sed supra illum dictus sermo, qui
prodest non indignè comedenti, &c.* Theodoretus ^e de Pane:
τὸ δὲ πῦρ προσεχόμενον οὐ μὴ. Chrysostomus: ^f τί ἐστὶν ἄρτος οὐ μὴ χρεῖς.
Imò in primo Concilio Niceno Patres trecenti, de Pane
post consecrationem: ^g Μὴ τοῦ προσεχόμενου ἄρτου προσέχωμεν. Ex La-
tinis, Tertullianus: ^h *Panem Corpus suum appellat.* Ambro-
sius: ⁱ *Panem fractum tradidit, dicens, Hoc, &c.* Hierony-
mus: ^k *Nos audiamus panem, quem fregit Dominus, esse Corpus
Servatoris.* Augustinus: ^l *Judas edebat panem Domini, non
panem*

panem Dominum. item: Panis est corpus Christi. Isidorus:

^m *Panis, quia confirmat corpus, ideo corpus Christi nuncupatur.*

Epiphanius: ^a *De eo quod est rotunda figura Dominus dixit,*

HOC EST CORPUS MEUM. Sic Patres Græci juxta ac Latini,

quos Grammaticam satis scivisse nemo inficiabitur, Atque

ita utraq; opinio non tantum oppositis testimoniis, sed &

exquisitis & apposis rationibus labefactata concidit. Alteram

speciem quod attinet, Christus, postquam consecrasset,

seipsum exponens subdit, NON BIBAM DE INCEPS

DE GENIMINE VITIS; Ubi aperte illud quod post consecrationem

erat in calice vocat *fructum vitis*, i. e. *vinum*.

Pro qua expositione habemus Origenem, Cyprianum,

Chrysostomum, Hieronymum, Augustinum, Euthymium,

Theophylactum, Bedam. quorum testimonia citabimus

infra in secunda Classe. Interim disputo. Christus dicit,

Hoc est corpus meum: quibus verbis si Hoc ad Panem refe-

ratur, sensus non erit magis literalis, quam si Homo Asinus

appelletur, testantibus Pontificiis universis: At tota

Antiquitas quasi uno ore docet, pronomen Hoc Panem de-

signare: Ergo impossibile est ut verborum Christi sensus

proprius sit & literalis.

Tertiò, ex Pontificiorum placitis hoc ipsum demonstrari

potest. Dicunt primò, Pronomen Hoc referri debere vel ad

vocem *Corpus*, vel ad Individuum vagum, vel ad ipsum Panem:

At minimè convenire ut aut ad Corpus aut ad ali-

quod Individuum vagum referatur, propter nimiam absur-

ditatem, Adversarii nostri jam supra liberè admodum con-

cesserunt accuratèq; probarunt: Proinde pronomen Hoc

Panem duntaxat demonstrat. Secundò, hodierna Roma-

na Ecclesia profitetur se credere Transsubstantiationem su-

am totam niti virtute horum verborum Christi, *Hoc est cor-*

pus meum; unde fit ut substantia panis convertatur in sub-

stantiam corporis Christi. Disputo: Si pronomine Hoc non

demonstretur Panis, tum Panis non est, cujus substantia vi ho-

rum

^m Isid. Hi-
spal. l. 1. De
offic. c. 18.
ⁿ Epiphan.
in Ancho-
rata, cir-
ca medium.

rum verborum in corpus Christi convertitur; & proinde falsa est Transsubstantiatio vestra. Si verò est Panis cuius substantia convertitur, tunc vera est nostra expositio quâ pronomine Hoc Panem propriè designari demonstrariq; dicimus & profiteamur. De quo plura urgenda sunt in Classe proxima.

CAP. III.

II. Probatio sensûs figurativi in verbis Christi,
HOC EST CORPUS MEUM, Quia est
locutio Sacramentalis; ex instantiis
pluribus in utroq; Testamento.

Locutio quâ quid affirmatur de suo signo (ut Corpus Christi de Pane) ea non potest non esse Sacramentalis, adeoque figurativa, qualem Jesuita vester exemplis illustrat: ^a De aqua Baptismatis, inquit, si diceretur, HÆC EST AQUA, non sacramentaliter sed verè & propriè loqueremur: At sacramentalis esset locutio, si aqua diceretur Regeneratio. Sic ille, prout optare possumus, auspiciatissime, & cui nemo Adversariorum poterit refragari. Sed si panis in Eucharistia, prout est signum corporis Christi, dicatur corpus Christi, tam omnino Sacramentalis est locutio, quàm cum Aqua dicitur Regeneratio. Assumptio nos ad se vocat: quam exemplis & instantiis illustratam dabimus.

^a Malden.
Jes. in
Matth. 26.
26.

^b Bellav. De
Such. c. 11.
^c Perer. Jes.
in Dan. l. 2.
pag. 89.
^d Jansen.
Concord. E-
vang. c. 128
pag. 372.

1. In Veteri Testamento, non dissentientibus Adversariis, Circumcisio dicitur *sædus*, & signum *fæderis*. Item de alio Sacramento, quæ fuit Petra, viz. 1. Cor. 10. PETRA ERAT CHRISTUS: ^e Id est, Petra figurabat Christum. Ubi signum appellat nomine rei signatæ. Rursus, de Sacramento Paschatis, Matth. 26. Edam de Paschate: ^f Pascha significat Transsitionem; sed festivitati & agno Paschali accommodatur.

2. In

2. In Novo Testamento, de Baptismo, S. Augustinus :

* SEPULTI SUMUS PER BAPTISMA IN CHRISTI MORTEM : *Non ait, Sepulturam significamus, inquit, sed prorsus consepulti. Sacramentum tanta rei non nisi ejusdem rei vocabulo nuncupavit. Qui similiter, * Petra nuncupata est nomine Christi, quem significabat. Nec est quòd quis cum Pontificiis nonnullis litem nobis intendat de verbo EST, ut strictè sumto in sermone Christi, Hoc est corpus meum. Cui qui Metonymiæ figuram tribuunt, non aliter faciunt quàm Salmeron Jesuita est ausus in verbo ERAT, I. COR. IO. PETRA ERAT CHRISTUS, ubi verbum substantivum ERAT, ^f inquit, interpretandum est pro SIGNIFICABAT, non naturâ suâ aut per se, sed quoniam Petra illa aliter cum Christo conjungi non potest quàm per signum. Sic ille. Nec sanè potuisset idem Jesuita ibi mutire contra similem interpretationem quam assignamus verbis Christi, nisi ex supposito dogmate Transsubstantiationis planè supposititio. Ratio nostra divina prorsus est & inexpugnabilis : Nam quia omne signum sit significans, ideo quoties signum vocatur nomine signati, ut, *Petra est Christus*, sensum hunc sacramentalem, viz. *significat*, necessariò infert, *Petra significabat Christum*. Et Apostolus loquitur de materiali Petra, quæ rivulis suis populum Dei sectabatur in deserto. Vox EST ergò non semper *ἵσταναι* significat, sed *ἔχειν*, juxta habitudinem prædicati ad subjectum. Hinc erat quòd Johannes vocabatur *Elias* ; Spiritus sanctus, *Columba* ; & Arca foederis vices *Jehovah* nuncupabatur : Denique (quod Adversarios urgeat) Christus, qui hîc vocat Panem *Corpus* seu *Carnem* suam, idem appellat carnem suam *Panem*, Joh. 6.21. Haud aliter de Baptismo Chrysostomus ex verbis Apostoli, CONSEPULTI SUMUS PER BAPTISMUM, &c. * *Baptismus nihil aliud est quàm interitus & resurrectio ejus qui baptizatur.**

* Aug. Epist. 23. ad Bonifac.

* Aug. l. 2. De Trin. c. 6.

* Salmer. Jescom. 9. tract. 17.

* Chrysost. hom. 9. in Heb. 5.

3. Instantiæ aliæ habentur in octo Tropis, circa verba Institutionis hujus Sacramenti. Ut hoc postea expeditiùs

^h Bellarm. l.
1. De Euch.
c. 9. §. Pri-
mum.

præstemus, obstrepenti Cardinali silentium imponemus prius. & *Primum Argumentum*, inquit, *sumitur à materia: est enim materia Pactum, Sacramentum, Testamentum, &c.* — *Patet ex illis verbis, HIC EST CALIX NOVUM TESTAMENTUM IN MEO SANGUINE. Jam verò nihil solet magis propriè, simpliciter & exquisitè explicari quàm Testamentum.* — *Deinde verba Legum solent esse propria: sed in verbis Christi sunt hæc præcepta, ACCIPITE, EDITE, FACITE. Præcipua dogmata propriis verbis traduntur: sed verba hæc, HOC EST CORPUS MEUM, sunt doctrinalia. Hactenus Bellarminus, ac si in Christi verbis de institutione hujus Sacramenti tropum ullum agnoscere esset nefas: cæterum Jesuitæ alii non verentur admittere varios tropos.*

^h Maldonat.
Jes. De Sa-
cram. tom. 1.
p. 144.
ⁱ Salmer.
tom. 9.
tract. 20. p.
136. &
tom. 8.
tract. 24.
p. 192.

Primus tropus cernitur in voce *EDITE*; quam Bellarminus objicit, ut *præceptivam* adeoq; opinione suâ *propriam*: ad quam tamen Maldonatus Jesuita, ^h *Si propriè loqui velimus*, inquit, *propositio ista falsa est, Corpus Christi manducatur.* Rationem dat Salmeron Jesuita; ⁱ *Quia realis manducatio requirit*, inquit, *ut res in partes dividatur: ac caro Christi est impartibilis, nec in Sacramento propriè manducatur: figuratè ergò dicitur manducari, symbolo ejus, hoc est, specie Panis, propriè manducato. Et figuratè dicitur Sanguis bibi in ejus signo, nempe specie Vini.*

^k Suarez in
3. Thom.
disp. 47.
art. 1. §. 4.
p. 577.
^l Valent.
Jes. l. 1.
De Missa,
c. 3. §. Igi-
tur.
^m Salmer.
Jes. tom. 9.
tract. 15. p.
98. §. Malè
etiam.

Secundus tropus occurrit in voce *FRANGITUR*: De qua Suarez Jesuita, ^k *Non est vox hæc propria*, inquit, *sed Metaphorica, quia Fractio propriè significat divisionem & discontinationem partium.*

Tertius tropus habetur in voce *DATUR*; *Quod pro vobis datur.* De qua Valentianus Jesuita; ^l *QUOD DATUR, id est, Quod offerretur à me pro vobis in cruce mactatum.* Sic ille. Nempe *datur pro dabitur.* quæ est Enallage temporis.

Quartus tropus inest in voce *CALIX*; *Hic est calix Novi Testamenti.* De qua Salmeron Jesuita: ^m *Calix sumitur pro Contento in calice, per Metonymiam.* Sic ille. Si autem sumitur

mitur pro sanguine contento in calice, tum per Synecdochen, uti vult ^a Jansenius. Imò verò etiam absurditas ipsa, cum dicitur, *Hic est calix Novi Testamenti in sanguine meo*, nos vetat per *Hic calix* intelligere *sanguinem in calice*: quia sic sensum hunc redderet, *Hic sanguis est Novum Testamentum in sanguine meo*. quod est ponere Christi sanguinem in sanguine Christi. quo quid stolidius?

^a Jansen.
Concord. 8.
vulg. p. 910

Quintus tropus reperitur in voce TESTAMENTUM, Calix Novi Testamenti. De qua Jansenius: ^o *Non est propria locutio, quia Lex Evangelica in Epistola ad Hebraeos dicitur Novum Testamentum*. Et ut Salmeron: ^p *Simul inest his verbis figura Metonymia, quæ Testamentum Novum dicitur, cum sit ejus symbolum*. Quocum ^q Barradius Jesuita consentit. Bellarminus autem negabat verba Christi figurativa esse, quia sunt Testamentaria, qua plana esse solent. Sic ille. Quanta igitur est hæc cæcitas, negare verba testamentorum esse figurata, nec cernere figuram inesse in ipsa hac voce, Testamentum, quam ejus socii Jesuitæ agnoscunt ultro?

^o Jansen.
ibid. ubi
suprà.
^p Salmer.
ubi suprà.

^q Barrad. l.
3. De Euch.
tom. 4. c. 5.

Sextus tropus exstat in voce EFFUNDITUR. Imò vox hæc tropo gemino gravida est: 1. Quoad rem. De qua Costerus Jesuita: ^r *Christus per veram sanguinis effusionem re- vera occisus fuit & mortuus, cum in cruce pependit, sanguine à corpore ipso separato: In speciebus panis & vini tantum illius mortis erat representatio*. Sic ille. Item Vasquez Jesuita: ^t *Ego verò existimo, verbum, DAYUR, seu FRANGITUR, EFFUNDETUR, seu EFFUNDITUR, qua ponuntur in additamentis formarum, multò melius ad Passionem & Crucem referri quam ad Fractionem & Effusionem Eucharistia*. Sic ille; allegans pro sua sententia Theophylactum, Euthymium, Anselmum, Chrysostomum; & subjungens rationes, quas ait esse efficacissimas: inter alias, *Quoniam non est effusio sanguinis in Eucharistia per modum sacrificii, sed representatio & figura illius: in calice enim Domini non separatur sanguis à corpore Christi, ac proinde re ipsa non effunditur*. Hactenus

^r Coster. En-
chir. De
Sacrif. Mis-
sa, c. 9. §.
Ex quibus.

^t Vasquez.
Jes. in 3.
Thom. qu.
78. art. 3.
disp. 199.
c. 1.

Vas-

Vasquez. Frequens erat apud Christum hæc Enallage temporis: ut cum dixit, *Pone vitam pro vobis*, Joh. 10. 15. *Filius hominis traditur in manus improborum*, Matth. 26. 45. *Redeo & recipiam vos*, Joh. 14. 5. Quod ex voce *ἐκ χειρὶ ἀνθρώπων* objectant, discutitur postea, Classe 5. Sect. 2.

Septimus tropus est in eadem voce EFFUNDITUR respectu temporis; per Enallagen *Effunditur*, in Græco, pro *Effundetur*. De qua Jansenius, cum duobus Jesuitis, Salmerone & Sa; *Quia paulò post effundendus erat*. Ex his Jansenius, EFFUNDITUR; *Præsens, pro futura effusione facta in cruce, ut communiter intelligitur*. Sic illi.

¹ Jansen.
Concord. p.
913. c. 131.
Salmer. in
1. Cor. 11.
Sa, in Mat.
26. cum a-
lius.
² Glossa
Decret. de
Consecrat.
dist. 2. can.
Hoc est.

Octavus tropus se prodit in verbis ipsis controversis, *HOC EST CORPUS MEUM*. De quibus Glossa ipsa, & revera lingua Ecclesiæ Romanæ clarè loquitur: "*Cæleste Sacramentum*, inquit. *quod verè representat Christi carnem, dicitur Caro Christi, sed improprie. unde dicitur suo more, non rei veritate, sed significante mysterio: ut sit sensus, Vocatur corpus Christi, id est, significat*. Sic Glossa; quâ nulla exstat ad Antiquitatis sententias illustrandas, aut Pontificum Romanorum Decreta explicanda expressior. Eant nunc Pontificii, homines faceti, & Protestantes *Tropistas* vocitent more suo. Nunquam nos pigebit, tot tamq; luculentis exemplis duetos, in locutionibus Sacramentalibus sacramentalem sensum dignoscere; qui (ut olim accuratè Calvinus) nobis *hic morus alienus esto*.

CAP. IV.

III. Probatio sensûs figurativi, propter locutionem Sacramentalem, ex Patribus: Cui occurrunt Pontificii novo & falsissimo figmento de Theatrica representatione.

SECT. I.

QUaecunq; à nobis afferri possunt dicta Patrum de Antitypis, Symbolis, & Signis corporis Christi in Eucharistia, illa statim eludunt Adversarii è Theatro petito perquam fabuloso commento, quo tamen illi veluti arce defensionis suæ nituntur. Bellarminus, ^a Patres, inquit, vocârunt hac Antitypa & figuras, eò quòd Christi corpus & sanguis, ut sunt in hoc Sacramento sub specie panis & vini, sunt signa ejusdem corporis & sanguinis ut erant in cruce. & paulò post: Simile esset si rex aliquis, gravissimo bello confecto, idem ipsum bellum in scenâ representari vellet, & ipse idem qui verè pugnaverat in scenâ se ipsum representaret. Sic ille. Eundem ludum ludunt alii. ut Barradius Jesuita: ^b Animo concipimus, inquit, regem aliquem post reportatam de hostibus victoriam, &c. Sic Christi corpus, veluti in scenâ, personatur, id est, speciebus panis & vini velatur. Item Suarez Jesuita: ^c Corpus & sanguis Christi ut sunt in hoc Sacramento, signa sunt corporis passî & sanguinis effusi in cruce. Necnon Cardinalis Peronius; ^d Potuit David representare se pugnantem cum Goliath in theatro. Et dici vix potest quantopere in hoc novo ridiculòq; delirio sibi applaudant, & quasi totius fabricæ Missalis (alioquin ruituræ) sustentaculo huic unico innitantur: quod quàm caducum & putridum sit, ex eo appareat,

^a Bellarm.
l. 2. De
Euch. c. 15.

^b Barrad.
tom. 4. Concord. l. 3.
c. 13.

^c Suarez.
tom. 3. in
Thom. qu.
74. disp. 46.
p. 554.

^d L'even.
Resp. ad
Epist. Reg.

^e Billius, ad
Comment.
Eth. in Na-
riq. orat.
11.

pareat, quod pro eo obtendant tantum nomen Augustini:
^e *Augustinus dicit* (inquit Billius) *in Prosperi sententiis*: *Caro ejus est, quam formam panis operam accipimus; & sanguis, quem sub specie vini potamus: Caro videlicet carnis, & sanguis Sacramentum est sanguinis, carne & sanguine, utroque invisibili & intelligibili. Sic Billius. & addit; Hæc verba, ut sonant, literaliter sumi à Stephano Gardinero, à Claudio Sainctes, ac Rossensi. Quod tamen testimonium inter Prosperi sententias occurrit nusquam. --- ubi igitur tandem? Fateor haberi illa verba apud Gratianum, ubi tamen expositio adhibetur, quâ (quod ad improprietatem hujus vocis Caro spectat) congruentiorem expectare non possumus: ^f *Caro, id est, inquit, species panis, sub qua latet corpus Christi, est Sacramentum Carnis Christi: & sanguis, i. e. species vini, sub qua latet sanguis Christi, est Sacramentum sanguinis Christi. Sic Glossa. Non igitur ipsa Caro, sed species panis est propriè signum carnis Christi. Quæ igitur præstigiæ ipsorum Pontificiorum mentes occuparunt, ut hanc claram lucem non cernerent? Nihil labile magis quàm quod suâ mole concidit; sed nos unicum hoc Pontificiorum effugium de fictitia actione Theatrica veris & à veris rationibus expugnabimus.**

^f Gratian.
De Consecr.
dist. 2. cap.
Hoc est.

Panem & vinum esse propria Signa & Figuras Corporis & sanguinis Christi, ex Scriptura, Ratione, & Antiquitatis testimoniis fusè probatur.

SECT. II.

Primò ex Scriptura; 1. Epist. ad Corinth. c. 11. & c. 10. De quo Pane dictum erat c. 11. v. 24. *Hoc est corpus meum*, (Ubi Panis triticeus Christi Corpus proprium & naturale vocatur) de eodem pane itidem c. 10. v. 17. dicebatur, *Unus panis, unum corpus, multi sumus*: (ubi corpus Christi mysticum, qui est coetus fidelium communicantium) At
idem

idem panis, & non corpus Christi proprium, erat in hoc Sacramento signum corporis sui mystici, nempe Ecclesia fidelium: Ac propterea corpus ejus proprium non erat signum corporis ejus naturalis. Hactenus ex Scriptura. nunc Ratione pugnabimus.

Secunda ratio nostra à Sacramenti definitione dimanat. Demus enim modò rem aliquam posse esse suiipsius figuram; ut cum rex in theatro seipsum victorem repræsentat: dicimus tamen Cardinalem unà cum aliis extra chorum saltare, qui de hac ludicra similitudine adeò pueriliter sese jactitant; quia definitioni Sacramenti è diametro repugnat. Bellarminum testem accerso, ubi tractans de definitione Sacramenti, ^a *Ad Sacramentum, inquit, requiritur ut sit signum, id est, res cognoscibilis, ducens ad cognitionem rei alterius, & magis illam quam seipsum repræsentans. ut Baptismus est signum sepulture Christi; Eucharistia, signum passionis ejus.* Sic ille; rectè admodum: ut & ante illum Patres Tridentini, ^b *Eucharistia est, inquit, symbolum rei sacre, & gratia invisibilis forma visibilis.* Sic illi. Cæterum quandoquidem corpore Christi (quod illi in Eucharistia includi volunt) nihil esse possit magis invisibile, idcirco invisibile hoc seipsum non magis perfectò repræsentare potest, quàm æger sanum, cæcus videntem, loripes rectum referre queat. Patres advocandi sunt.

^a Bellarm. l. 1. De Sacram. in genere, c. 9.

^b Syn. Trident. Sess. 13. c. 3.

Inter Pontificios Doctores insigniores qui Theatricum figmentum sunt amplexi, Petrum Archudium numeramus: Cui nunc opponimus eadem Patrum testimonia quæ ipse allegavit. Orig. lib. 8. contra Celsum: ^c *Est & σύμβολον, symbolum nobis gratiarum actionis apud Deum, ἅτοι εὐχαριστία καὶ ἰσχυρός, panis qui Eucharistia dicitur.* Euseb. lib. 8. Demonstr. 1. in fine; *Christus discipulos hoc tantum jussit, τὸ ἰσχυρὸν σῶμα τοῦ κυρίου, ut corporis sui imaginem consecrarent; & pane utantur symbolo.* Theod. Dial. 2. *Sunt hæc (de pane & vino loquitur) symbola corporis & sanguinis Christi.* Tertullianus lib.

^c Petr. Archud. De Concord. Eccles. Orient. lib. 3. c. 34.

lib. 1. contra Marcion. cap. 14. *Panem, inquit, quo ipsum corpus suum representat.* Ambros. lib. de iis qui initiantur, cap. 8. & 11. *Eucharistiam esse verum panem, & corpus Christi significare.* Hieron. lib. 2. contra Jovin. *In typo sanguinis sui obtulit vinum.* Necnon Macarius Ægypt. hom. 27. *In Ecclesia offeruntur panis & vinum, antitypacorporis & sanguinis ejus, ita ut eos ætenuis laqueis drosiles, qui panem participant, πινωσι, corpus Domini comedant.* Addo ex Ambrosio; *Fac nobis hanc oblationem acceptabilem, quod est figura corporis & sanguinis Domini.* Et Augustinus contra Adim. *Non dubitavit Dominus dicere, Hoc est corpus meum, cum signum daret corporis sui.* Hieronymus, *Ut quomodo Melchizedech in præsignificatione ejus fecerat, panem & vinum offerens, ipse quoque veritatem corporis & sanguinis sui representaret.* Supervacaneum esset alia congerere; cum præsertim hæc ab Adversario nostro citata testimonia fabulosi spectaculi Autores Scenicos victos victosque dent. Sit igitur hic primus modus quo Patres explicarunt sensum figurativum verborum Christi, vocando Panem & Vinum ipsius corporis & sanguinis Christi Symbola, Signa, Imagines, & Antitypa. Secundum modum dabit sectio proxima.

Secundus modus, quo Patres figurativum sensum verborum Christi declarant, hic est; viz. Corpus & Sanguis, id est, panis & vinum.

SECT. III.

Patres qui commemorarunt Corpus & Sanguinem Domini, adhiberi hanc interpretationem, *id est, panis & vinum*, planè docent, verba Christi sensum habere literalem. Sic verò antiqui Patres sese interpretati sunt in Synodo Constantinopolitana in Trullo, ubi dum damnant *Aquarios*, quod aqua tantum in Eucharistia essent usi, canonem hunc ediderunt; *Nihil amplius quam corpus & sanguis Domini offeratur, id est, inquit, quam panis & vinum aqua mixtum.* Eodem modo Patres Concilii Carthaginensis adversus

^a Ambros. lib.

⁴ De Sacram. c. 5.

^e August.

contra Adimant. c.

12.

^f Hieron. in Matth. 26.

^a Synod. Trullens. can. 32.

cos qui superflua adhibuerunt, ut Mel, & Lac : ^b *Ut nihil plus in sacris offeratur quam corpus Domini & sanguis, id est, inquit, panis & vinum aqua mixtum.* Sic illi. qui tamen (fateor) loquuntur (uti mihi persuadeo) de oblatione Laica & nondum consecrata ; quia ibidem statuitur, ut id quod oblatum erat *benedicatur à Sacerdote.* Atq; si quis eodem modo interpretetur alterum canonem Trulensem jam citatum, nihil repugnabimus. Veruntamen ratio nostra indè sumta valebit à fortiori, quia si Patribus illis licuit panem & vinum nondum consecratum *corpus & sanguinem Christi* nuncupare, certè quidem panem jam consecratum (quamvis revera Panem) liberius multò ità nominandum esse decernerent : ità tamen ut haud alium quàm Isidorus Hispalensis sensum retinerent : ^c *Melchizedech, qui de fructibus terræ sacrificium Domino obtulit, sacerdotium Christi figuravit, inquit, cujus corporis & sanguinis sacramentum, id est, oblatio panis & vini, in toto terrarum orbe offertur.* Sic ille.

^b Concil. Carthag. tempore Bonifacii, can. 4.

^c Isidor. Hispat. in Allegor. Vet. Test. ad Gen. 14.

Tertius modus eundem figurativum sensum explicandi, quatenus dicunt Patres Melchizedechum in suo pane & vino Christi corpus & sanguinem obtulisse.

SECT. IV.

HÆc appellatio Corporis & Sanguinis Christi, quæ, Sacramentaliter & figuratè loquendo, utriusq; signo, Pani scilicet & Vino, tribuitur, ità erat apud antiquos solennis & familiaris, ut non dubitarent typos Veteris Testamenti vocare *Corpus & Sanguinem Christi* : in quibus tamen tantum figuram Corporis & Sanguinis fuisse Adversarii nostri consentunt. Cyprianus ; ^a *Obtulit Christus hoc idem quod Melchizedech, id est, panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem.* Item Eucherius ; ^b *Ut oblationem panis & vini, id est, Corporis & Sanguinis ejus Sacramentum, in sacrificium offeramus.* Dein Primasius ; ^c *Melchizedech non secundum legalia mandata Sacerdos fuit, sed secundum singularis*

^a Cyprian. lib. 7. Epist. 3. ad Cæcil. ^b Eucher. in Gen. l. 2. c. 18.

^c Primas. in Hebr. 5. Quæ singula citantur à Bellarm. l. 1. De Missa, c. 6.

* Hieron.
Epist. ad
Marcell. ut
migraret
Bethlem.

gularis cuiusdam Sacerdotis dignitatem, panem offerens Deo, non brutorum animalium sanguinem; in cuius Sacerdotii ordine Christus factus est Sacerdos, ut instar illius, panem & vinum, corpus scilicet & sanguinem suum, Deo offerret. nempe (sic enim dicit) instar illius, viz. Melchizedechi. Denique Hieronymus; ^d Melchizedechus, qui tum in typo Christi panem & vinum obtulit, & mysterium Christianorum in Salvatoris sanguine & corpore dedicavit. Ex his testimoniis omnino addiscamus oportet quæ fuerit veterum Doctorum sententia, quoties appellarunt Eucharistiam ipsum corpus & sanguinem Domini; certè, huiusmodi appellationes tantum esse Sacramentales & Figurativas, per quas signa rerum significatarum nomina induebant. Nisi quis ita cæcutiat, ut dicat Melchizedechum revera obtulisse Corpus Christi. Quæ vel unica ratio æquis arbitris per totam hanc controversiam satisfacere debet de sensu Tropico. Quamvis verò hæc testimonia sint clariora quàm quibus fas sit *druidibus*, tamenea jam proferemus quæ Adversariis possunt planè *impugnari*.

Quartus modus figurativi sensûs verborum Christi, à Patribus expressè designatus.

SECT. V.

* Tertull.
adv. Marcion.
l. 4.

Primò, Tertullianus, ^a Christus professus, inquit, se concupiscentiâ concupivisse Pascha suum edere, acceptum panem & distributum discipulis, Corpus suum illum fecit, Hoc est CORPUS MEUM, dicendo, id est, figura Corporis mei. Figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus: Caterùm vacua res, quod est phantasma, figuram capere non posset. Sic Tertullianus. Quam sententiam, veluti aquam limpidissimam, Cardinalis miro quodam glossemate suo turbare conatur: ^b Hoc, id est, inquit, Panis, qui olim fuit figura corporis mei, nunc est corpus meum. --- quia si per Figuram intelligeret Eucha-

* Bellarm.
l. 2. De
Euch. c. 7.

Eucharistiam, non diceret, NON FUISSET, sed, NON ESSET. Loquitur igitur de figura Testamenti veteris. Sic ille. In quo mirificè hallucinatur. Loquitur enim hîc Tertullianus de tempore quando Panis ille erat à Christo distributus Discipulis, quod jam post ducentos annos commemorans rectè de illo Pane dicere potuit, fuisset, aut esset, absq; ulla relatione ad Panem ut figuram veteris Testamenti. Huc facit scopus Tertulliani hoc in loco, qui contendit probare (contra Marcionis hæresin de phantastico Christi corpore) Christum habuisse verum & naturale Corpus, ex institutione Eucharistiæ, in qua adhibet Panem ut Figuram corporis sui, utique veri. ratio; Quia phantasma, inquit, non est figura capax. Docuit igitur Tertullianus Panem Eucharisticum non materialiter sed tantum figurativè dictum fuisse Corpus Christi.

Secundus locus Tertulliani: *“Hoc, inquit, Hieremias tibi insinuat, dicturus prædicans Judæis, VENITE, MITTAMUS LIGNUM IN PANEM EJUS, utique, in Corpus. sic enim Deus in Evangelio quoque vestro revelavit, panem Corpus suum appellans, ut & hinc jam eum intelligas Corporis sui figuram panis dedisse, cujus retro Corpus in panem prophetes figuravit. Sic ille. Quæ verba hunc sensum præ se ferunt: Sicut Hieremias dicens, Mittamus lignum in panem ejus, per vocem hanc Panem figuratè intellexit Corpus Christi ligno crucis affigendum; ità Christus dicens de Pane, Hoc est corpus meum, è contrario Panem figuratè vocat Corpus suum; nempe illud metaphoricè, hoc metonymicè. Quid ad hoc Bellarminus? ^d Hieremias loquitur quidem figuratè; & tropus in eo est, quòd Corpus Christi dicatur panis, quia nutrit animas. Esto. in protasi convenimus, sed non perinde in apodossi, de verbis Christi, Hoc est corpus meum: Hîc Cardinalis admodum hæsitat; Ex sententia Tertulliani, inquit, pronomen Hoc demonstrat quidem panem, sed panem cælestem; vel certè demonstrat panem terrenum, non qui maneat, sed qui*

^c Tertull. l. 3. contra Marcion.

^d Bellarm. l. 2. De Euch. c. 7.

mutetur in corpus Christi. Sic ille. Quæ est crassissima tergiversatio, & in Tertullianum contumeliosa, cui imponit Cardinalis sensum quem ipse rejecit ut falsum & absurdum, supra cap. 1. sect. 1. Ubi juxta Bellarminum pronomen *Hoc* non potest demonstrare panem coelestem, qui est corpus Christi, quia hoc nondum præsens est, & durum esset si significaret rem futuram. Secundus sensus eatenus verus est, quatenus ait, juxta Tertulliani mentem, per *Hoc* demonstrari panem terrenum. quæ est omnino ipsissima Protestantium interpretatio, quæ causam Pontificiorum planè jugulant; cum præsertim Pontificii ipsi sint confessi, non minùs impossibile esse dicere *Panem terrenum esse corpus Christi, quam hominem esse brutum* *. Postremò Tertullianus dixit, *Christum corporis sui figuram panis dedisse*. Ad quod Cardinalis; *Antithesis quadam notanda est*, inquit, *in verbis Tertulliani: nam sicut Hieremias Panem dixit, cum significare vellet corpus Domini: sic è contrario Dominus Corpus suum esse dixit, cum panem vita Discipulis daret*. Sic ille. Et fanè antithesis illa etiam atque etiam notanda, & simul fraus Bellarminiana perstringenda est. Antithesis ità se habet: Quemadmodum Propheta *Panem* dixit, cum significare voluit *Corpus Christi*; qui est sensus figurativus: ità Christus vocavit Panem *Corpus* suum per figuram Metonymiæ, qui est sensus liquidissimus: nam loquitur de Pane, de quo textus, *Accepto pane, benedixit*, &c. Pro quo Bellarminus supposuit *Panem vitam*; ac si esset ipsum Domini Corpus. Quo uno posito & veritas Evangelica obfuscat, & Tertulliani scopus penitus subvertitur.

* Tertull.
contrà
Marcion. l.
1. paulò an-
te medium.
Bellarmin. l.
2. De Euch.
c. 7. & Mal-
don. l. De
Sacram.
dom. 1. de
Euchar.

Tertius locus Tertulliani de Christo: * *Non recusavi*, inquit, *panem, quo ipse corpus repræsentat*. Respondet Cardinalis: † *Verbum REPRESENTAT ambiguum est*, inquit: *significat enim præsentem rem aliquam facere, sive re ipsâ, sive in signo aliquo vel imagine*. Ac, ut testimonia alia omittam, *Tertullianus ipse lib. 4. in Marcionem, dixit Deum Patrem Fili-
um*

lium representasse cum ait in monte Thabor, Hic Filius MEUS. Ubi apertissimè vocat, Representare, exhibere re ipsà. Sic ille. In quo responso Bellarmini Grammatica castiganda venit. Licet enim vox Representare, si cum accusativo conjungatur, significet, Rem actu presentem exhibere; atamen si adsit præter accusativum ablativus instrumentalis, verbum Representare semper opponitur tali exhibitioni: Ut si aliquis dicatur vultu representare Casarem: Similiter, juxta phrasin Tertulliani in loco allegato, Pane Corpus representare. Verbum unum addendum, quod de fide ipsius testis nostri Bellarminus, & Quamvis Tertullianus, inquit, hæreticus, Montanista in extrema aetate sua, tamen à nullo veterum Patrum reprehenditur hoc nomine, quod erraverit circa Sacramentum Domini corporis. Sic ille: Et profectò in hac causa, Tertulliano non errante, Adversarios nostros turpissimè errare satis apparet. infra verò sæpe magis magisq; constabit.

ⁱ Bellarm. d.
2. De Euh.
c. 7.

Cypriani Testimonium.

SECT. VI.

SEcundus Cyprianus, qui Anno CCL. claruit, ^h Dedit Dominus noster in mensa, inquit, in qua ultimum cum Apostolis participavit convivium, propriis manibus panem & vinum: in cruce verò manibus militum corpus tradidit vulnerandum, ut in Apostolis secretiùs impressa sincera veritas, & vera sinceritas exponeret gentibus, quomodo vinum & panis Caro esset & Sanguis, & quibus rationibus causa effectibus convenirent, & diversa nomina vel species ad unam reducerentur essentiam, & significantia & significata eisdem vocabulis censerentur. Sic ille. Nunc Bellarminus singula membra hujus sententiæ eventilat. ⁱ Cum Cyprianus ait Christum in mensa dedisse Apostolis edendum, militibus autem in cruce dedisse corpus vulnerandum, non opponit panem Corpori, sed Corpus sub

ⁱ Cyprian.
de unione
Chrismatis.

ⁱ Bellarm. d.
2. De Euh. de
c. 9.

*specie panis eidem corpori in specie sua; siue corpus ut cibum, eidem corpori ut victima. Quo quid repugnantius? Nam in verbis Cypriani per discretivam particulam verò æquè opponitur Panis Corpori Christi quàm Mensa Cruci. Et Cardinalis alterum commentum, de Corpore Christi seipsum representante, erat modò à * nobis necessariis rationibus & Patrum antiquorum testimoniis disertissimis revulsum.*

* *Suprà,*
S. 1. & 2.

Ad secundum membrum, *Cùm igitur panis dicitur, respondet; Quia exterius panis videtur.* Falsum hoc quoque, Cypriano iudice: * *Dominus corpus suum panem vocat, inquit, de multorum granorum adunatione congestum.* Quod de externis accidentibus affirmari non potest, sed solummodo de pane substantiali & terreno. Quamvis hæc jam discussio per se causam nostram satis firmet stabilitq;, tamen alia quoque membra attingere non erit supervacaneum.

* *Cypr. E. pist. ad Magn. ju. xia Pamelii Edit. 76.*

Tertio membro, *Causa dicuntur convenire cum effectû,* respondet; *Id est, caro Domini sub specie panis nutrit animas fidelium.* Imò analogia Cypriani non supponit carnem sub specie panis, sed simpliciter consistit in hoc, Quòd quemadmodum panis in Eucharistia (quem dixit esse *de multorum granorum adunatione congestum*) substantiâ suâ nutrit corpora manducantium, ità corpus Christi eorum animas reficiat. Ergò, lege analogiæ, panis substantia remanet post Consecrationem.

Quarto membro Cypriani, *Species diversas in unam reduci essentiam,* respondet; *Id est, quia ex pane fit caro Domini, & unica tantùm essentia remanet, carnis videlicet.* Glossema hoc ridiculum. Quantò rectius nos, mystica mysticè interpretantes, dicimus, Panem & Vinum ut *Signa* cum Corpore & Sanguine ut *Signatis* reduci ad unam essentiam Sacramentalem. Quemadmodum de altera analogia Aquinas; *Unitas Corporis Christi mystici est, inquit, res hujus Sacramenti.* Et tamen corpus hoc mysticum, quæ est Ecclesia Christi,

* *Aquin. in 1. q. 1. 3. q. 73. art. 3.*

Christi, est extra Sacramentum. Quomodo verò Adversarii dicere possunt duo tam diversa in unam reduci essentiam : quorum unum, e. g. Panem, negant post consecrationem ullo modo existere : alterum, quod est Corpus Christi, nequit dici propriè factum esse ex pane, quod natum erat ex Virgine. Rectius multò dicendum, Reduci corpus Christi & Panem in unum, relatorum more ; de quibus dicimus, Essentiam unius dependere ab essentia alterius, ità tamen ut utriusq; ratio in mutua reciprocatione consistat.

Quinto membro, *Significantia & significata eisdem vocabulis censentur*, respondet, *Caro Domini potest dici Panis, quia datur sub specie panis : Et potest ille panis qui exteriore specie suà corpus Domini significat, dici Caro, quia revera quoad substantiam est caro.* Sed nihil hoc ad Rhombum : quia quæstio est de verbis Christi, Utrùm Panis in Eucharistia propriè an figuratè dicatur *Corpus Christi*. Atqui non dici propriè, constat ex lege disparatorum : quia, Pontificiis omnibus * consentientibus, non minùs absurdum est dicere Panem esse carnem Christi, quàm Bestiam esse hominem rationalem. Ergò Panis & Vinum, quæ sunt significata, tantùm sacramentaliter, id est, impropriè, appellantur *Caro & Sanguis Christi*, quia sunt utriusq; signa & symbola, ut * supra ex Scripturis probavimus, & nunc ex locupletissimis Patrum suffragiis palàm faciemus.

* Suprà,
cap. 2. §. 1.

* Cap. 3. &
ex Patri-
bus, §. 3.
huius cap.

m Cypri. l. 2.
Epist. ad
Cecilium.

Secundus Cypriani locus : *Nec potest, inquit, videri sanguis ejus quo redempti & vivificati sumus esse in calice, quando vinum desit calici.* Et infrà ; *Videmus in aqua populum intelligi, in vino verò ostendi sanguinem Christi.* Unde Protestantes colligunt, Primò, Vinum esse in calice post consecrationem. Respondet Cardinalis ; * *Esse vinum in calice quoad accidentia.* Somnium, quod nunquam antiqui Patris cujusquam mentem vel per insomnium subiit, de accidentibus Panis & Vini in Eucharistia absq; suis substantiis. Secundò inferunt Protestantes, Vino illo juxta Cypria-

n Bellarm. l.
2. De Eucb.
c. 9.

num, Sanguinem istum ostendi seu repræsentari duntaxat. Respondet idem Cardinalis; *ostenditur sanguis, inquit, sed præsens*. Imò verò dixit Cyprianus, *Sanguinem ità esse in calice ut possit videri*; cùm tamen nihil sit sanguine Christi in Eucharistia magis invisibile: ergò per *Sanguinem* intellexit *Vinum*, veluti sanguinis signum. quod liquidò probatur ex eo quòd Tertio docet, Eo modo ostendi Sanguinem per Vinum in Eucharistia, quomodo in ea Populus ostenditur per Aquam: quod non fit nisi significativè & figurativè. Nec valet responsum tertium; *Comparationes non debere in omnibus convenire*. Nam certè quidem oportet comparisonem omnem in eo convenire in quo ejus ratio formalis maximè consistit. Cyprianus autem dilucidè satis hæc comparavit, quoad *videri, ostendi & intelligi*, scilicet Sanguinem in Vino, ut Populum in Aqua. Ecquis ità cæcutit ut non hîc Bellarminum captum & constrictum videat?

* Bellarm.
ubi supra.

Ambrosii & Augustini testimonia.

SECT. VII.

TERTIUS Pater (qui Anno CCCLXXIV. claruit) est Ambrosius. Is, *Clamat Dominus Jesus, inquit, Hoc EST CORPUS MEUM. Ante benedictionem verborum celestium alia species nominatur, post consecrationem corpus Christi significatur*. Sic ille. Quod nihil aliud sonat quàm, Panem ante consecrationem proprium suum nomen sortiri; post verò, servatâ proprietate naturali, habitum novum Sacramentalem mysticæ significationis induere, nempe significandi Christi Corpus. Bellarminus parans sibi diverticulum, *Illud significatur idem valet, inquit, quod Appellatur seu Dicitur. Non enim loquitur de significatione rerum, sed vocum. — Isaquæ sensus est, Non amplius Panem esse significamus seu dicimus, si quis nos interroget quid sit in altari, sed*

* Ambros.
De init. my-
ster. c. 9.

b Bellarm. l.
2. De Eu-
char. c. 14.
S. Respon-
deo impri-
mis.

sed Corpus Domini esse significamus seu dicimus. Sic ille; co-
actè omnino, 1. contra naturam Sacramenti, cujus pro-
prium adæquatum est aliud quid significare; 2. contra
Glossam Decretorum, (quam * *suprà* citavimus) nempe, * *Cap. 3.*
Vocatur Corpus Christi (sed improprie, quia repræsentat corpus
Christi) id est, significat; 3. contraq; ipsum Ambrosium, qui
* *alibi inter Sacramentum hoc & Corpus Christi, ut inter*
Imaginem & Veritatem distinguit. Porro quærat quis, si
Bellarminus existimasset vocem illam Ambrosii *significatur*
nihil causæ suæ obesse, quid causæ fuerit cur alibi, verbo il-
lo expuncto, sensum pervertit, * *Post consecrationem Corpus*
Christi est, pro, Corpus Christi significatur. Scilicet hic est
quocum mices in tenebris.

* *Vide*
Part. 1.
cap. 11.

* *Bellarm. l.*
4. De Eu-
char. c. 13. §
Gregorius.

Quartus Pater Augustinus (qui Anno CDXX. ceu cœ-
leste jubar, coruscavit, quémq; propter judicium admira-
bile totus ferè orbis Christianus sibi gratulatus est) cau-
sam hanc expedit luculentissimè: ^d *Sacramenta ex simili-*
tudine earum rerum quas repræsentant, inquit, plerunq; eti-
am ipsarum rerum nomina accipimus. Sicut ergo secundum
quendam modum Sacramentum Corporis Christi Corpus Christi
est, Sacramentum Sanguinis Christi Sanguis Christi est; ità
(loquitur de Baptismo) Sacramentum fidei fides est. Quomodo
autem Baptismi Sacramentum fides esse dicatur ostendit in
verbis proximis; Sicut de Baptismo Apostolus dicit Rom. 6.
CONSEPULTI SUMUS CHRISTO PER BAPTISMUM IN
MORTEM. Non ait, SEPULTURAM SIGNIFICAMUS; sed
prorsus ait, CONSEPULTI SUMUS. Sacramentum ergò tante
rei non nisi ejusdem rei vocabulo nuncupavit. Sic ille. Quam-
vis videam Adversarios versare se in omnes facies, ut com-
modam aliquam responsionem adaptent, tamen nullus
omnium (quod sciam) hætenus est ausus integram Augu-
stini sententiam repetere, nè lectori strophæ eorum appare-
ant. Proculdubio magis lubricum hunc locum senserunt
quàm in quo possent consistere. Argumentis indè desumptis

^d *August.*
Epist. 23. ad
Bonifacium.

tantum digitum intendam. 1. Dicit in genere, *Sacramenta plerumq; accipiunt earum veram nomina quas representant*. Cujus nos exempla dedimus plurima. 2. Agit per instantiam in Eucharistia, *Sacramentum corporis Christi corpus Christi est*. Quid planius? Magnopere coheret hæc cum expositione nostra quam dedimus verborum Cypriani, *Significan- tia & significata iisdem vocabulis censentur*. 3. Comparat appellationem illam, *Corpus in Eucharistia*, cum hac, *Sepul- tura in Baptismo*. Quæ singula ad causam nostram corrobora- randam ita mirifice conspirant ac si de industria illius pa- trocinium suscepisset.

^a August.
contra Adi-
mant. c. 12.
^b Apud
Gratian. De
Consecrat.
dist. 2. c.
Hoc est.

Rursus (qui in hoc argumento nunquam non idem est) Augustinus, ^d *Non dubitavit Dominus dicere*, inquit, *Hoc EST CORPUS MEUM, cum signum daret corporis sui*. Nempe in eundem sensum quem Romana Glossa dedit in verba Au- gustini; ^e *Cæleste Sacramentum dicitur Corpus Christi, sed improprie; non rei veritate, sed significante mysterio*.

Theodoreti testimonium.

SECT. VIII.

Quintus, Anno CDXXX. Theodoretus Cypri Episco- pus, in debellandis Hæreticis & Orthodoxa fide asse- renda athleta strenuus, eoque nomine à Leone Papa Roma- no egregiam laudem referens. Is, ac si nunc in vivis esset, & Protestantium causam in se recepisset, has duas inter se con- ferens scripturas, viz. Joh. 12. ubi corpus Christi compa- ratur *grano tritici*, & Luc. 22. ubi Panis dicitur *Corpus Chri- sti*: ^a *Ipse igitur Salvator noster*, inquit, *permutavit nomina, Corpori quidem suo imponens Symboli nomen* (nempe, ubi Cor- pus dicitur *granum tritici*) & *Symbolo nomen Corporis* (viz. u- bi dixit, *Hoc est corpus meum*.) Hæc esse Theodoreti verba Cardinalis non negat, sed ad alia ejus dicta responder, quæ ad Transmutationem rei spectant; (de quibus ^b infra videbi- mus) nam hîc illi aqua hærebat.

Facundi,

^a Theod.
Dial. 1. c. 8.

^b Classe 2.

Facundi, Isidori, & Bertrami testimonia.

SECT. IX.

SExtus, Anno DXLVI. Episcopus Facundus, à Baronio Cardinale Prudentissimi Ecclesiastici encomio decoratus est. Is, ac si aliquem Sacerdotem Pontificium haberet apud se, quem in Religione nostra, quod ad hanc causam attinet, instruere vellet, ^a *Sacramentum Adoptionis Christus*, inquit, *suscipere dignatus est, quando est baptizatus. Et potest Sacramentum adoptionis Adoptio nuncupari: Sicut Sacramentum corporis & sanguinis ejus, quod est in pane & poculo consecrato, Corpus ejus & Sanguinem dicimus; non quod propriè corpus ejus sit panis, aut poculum sanguis, sed quod in se mysterium corporis & sanguinis contineant. Hinc & Dominus benedictum panem & calicem Corpus suum & Sanguinem vocavit. Sic ille, prout optare possumus, accommodatissimè. Quid ad hæc Sirmundus Jesuita, cujus operâ autor hic in lucem prodiit? ^b *Quod si hic, inquit, aliquid durius aut obscurius loqui videatur, dignus est veniâ, & quidem ut à benigno interprete vicem officii præciperet, quod ipse aliis studiosè, quorum dicta notabantur, non semel exhibuit. Hæc ille. Qui hoc in loco illud dictum obscurius vocat, quod autor adeò insignis tum verbis ipsis tum etiam pòst similitudine luce meridianâ clarius reddidit. Verba sunt hæc, Dictus est panis Corpus Christi, non propriè. Similitudo hæc; sicut Baptismus, Sacramentum adoptionis, vocatur Adoptio. Ergò minus ferendus est Sirmundus, quod errorem Patri Facundo, quamvis leniter, asspergit; cum præsertim Facundus opinionem non tantum suam, sed etiam communem omnium se tradidisse profiteatur, dicens, Sacramentum corporis & sanguinis Christi, Corpus ejus & Sanguinem dicimus. Quod nobis apertissimum prisce illius ætatis communis doctrinæ testimonium esse potest, eòq; magis quod quæ dixit, cum dictis.**

^a Facund.
pro defens.
trium capit.
l. 9. p. 404.

^b Sirmund.
in Annot.
ad p. 404.

dictis Tertulliani, Cypriani, Ambrosii & Augustini per omnia consentiant.

Septimus, Anno DCXXX. Isidorus Episcopus Hispalensis, tempore suo omnium confessione autor eximius, ^a *Panis*, inquit, *quia confirmat corpus, ideo Corpus Christi nuncupatur; vinum autem, quia sanguinem operatur in carne, ideo ad Sanguinem Christi refertur.* Sic ille. Panem verò ipsum propriè dici Corpus Christi, Pontificii negant universi. Isidorus autem propriissimè dictum panem commemorat, utpote qui corpus humanum nutrit & confirmat.

^a Bertram. Gallus & Presbyter, l. 3. De Corpore Domini, ante finem.

Octavus, Anno DCCCX. Jam, fateor, probatæ Antiquitatis limites transsilivimus; sed tamen tenebricosi seculi jubar contemplari juvat Bertramum, Theologum Imperatori Carolo Calvo, propter singulare suum judicium, charum. Is, post citata testimonia primitivorum Patrum, Origenis, Hieronymi, Ambrosii, Fulgentii, in scriptis suis ad eundem Imperatorem datis, ^d *Animadvertat sapientia vestra, Clarissime Princeps, inquit, quod positis sanctarum Scripturarum testimoniis & sanctorum Patrum dictis evidentissimè monstratum est, quòd non parva est differentia inter corpus quod per mysterium existit & corpus quod passum est: quia hoc proprium Servatoris corpus est, nec in eo aliqua figura est, sed ipsa rei manifestatio; at in isto quod per mysterium geritur, figura est non solum proprii Christi corporis verum etiam credentis in eum populi.* Sic ille: 1. negans idem Corpus Christi essentialiter existere in mysterio quod erat in cruce. 2. ostendit corpus Eucharisticum *Figuram* esse, ut Corporis Christi proprii, sic corporis mystici, qui est populus Christianus: At panis verus est tantum figura Corporis mystici, ut docet analogia inter multitudinem granorum in pane, multarumq; uvarum in vino, & omne genus verè fidelium Christi membrorum; hujus testis fidem vindicavimus * suprà.

* Part. 1. cap. 10. § 2.

Elucida-

*Elucidatio locutionis Sacramentalis & mystica, ex Ethnicorum
formulis in eorum mysteriis.*

SECT. X.

Ejusdem generis mysticæ locutionis usus frequens erat in
mysteriis Ethnicorum, quibus palam fit nihil apud eos
familiarius fuisse, quàm in sacris suis (quod nos in Sacra-
mentis) symbola proposita rerum ipsarum nominibus vo-
care quas repræsentant. Celebre imprimis exemplum ex-
stat apud Homerum, in fœderibus faciendis inter Græcos
& Trojanos,

* Κίρραι φέρον ὄρουα μέγα,

* *Iliad.* γ.

* Ἀπὸ δ' αὖ.

*Pracones adferebant fidelia juramenta,
Agnos duos.*

ubi agnis, qui erant duntaxat juramentorum seu fœderis
symbola, ipsorum Juramentorum appellatio tribuitur. I-
tem de sacris Mithræ observat noster Cl. Isaacus Casaubo-
nus ex Justino in Apologia secunda, ^a *Narrat, inquit, malos*
damones in Mithræ mysteriis sacra Eucharistia æmulationem
quandam tradidisse per panem & poculum, sed aqua non vini,
πῶς ἐμύθων μῶν, nempe per solennia verba super symbolis pro-
ferri solita. Sic ille. Ostendit præterea ex Porphyrio, Eth-
nicos in religiosis cœtibus habuisse ænigmaticas locutio-
nes, appellando, ^b *Si homines, Leones; si femina, Hyænas;*
si ministri, Corvos. Denique, nihil notius est, quàm Panem
& Vinum, mysteriorum Ethnicorum symbola, *Cereris &*
Bacchi, id est, deorum suorum, nominibus insignire solitos
esse.

^a Casaub.
Exercit. 16.

^b Casaub.
ibid.

Hæc quæ produximus tot tamq; prompta & apposita
sunt Patrum testimonia, ut hujus controversiæ metam ip-
sam configere videantur, adeò non solum aliorum anti-
quorum Patrum sententias dubias illuminare, verum etiam
posteræ

posteræ ætatis Theologorum contraria interpretamenta
convellere videntur.

CAP. V.

De Pontificiorum Objectionibus ex Patribus
antiquis duobus, Epiphanio & Au-
gustino.

SECT. I.

^a Epiphani-
in Ancorat.

^b Bellarm. 1.
2. De Euch.
cap. 20.

Prima Obsectio. Epiphanius, Pater verè antiquus, Anno
PCCCLXX. ^a Videmus, inquit, quòd accepit Salvator in
manus suas, veluti Evangelista habet, quòd surrexit à cœna, &
accepit hac, & cum gratias egisset, dixit, Hoc meum est, & Hoc.
Et nemo non habet fidem sermoni : qui enim non credit esse ip-
sum verum, excidit à gratia & salute. Sic Epiphanius. ^b Hic
sanè locus, inquit Cardinalis, omnino convincit. Nam quòd
dicit Epiphanius, Oportere credere esse ipsum verum, excludit
tropos ; & præsertim cum addat, Excidere à salute qui id non
credat. Quòd etiam addit, Esse id credendum licèt sensus re-
pugnet, apertissimè testatur non loqui eum de significatione,
sed de re ipsa. Hæc ille.

1. Nos quoq; libenter pronunciamus, *Qui non credit
sermoni Filii Dei, anathema esto.* 2. Imò etiam, *Qui non
credit Christi sermonem de Sacramento verum esse, sicut* (i. e.
Sacramentaliter) *dixit, quin à salute excidat minimè dubi-
tamus.* Sed quod subdit Cardinalis tanquam ex Epipha-
nio, dicens, *Quòd etiam addit Epiphanius, Esse credendum
licèt sensus repugnet, apertissimè testatur non loqui eum de sig-
nificatione, sed de re ipsa,* respondemus, Hanc esse omnino
adulterinam monetam, quam sub nomine Epiphanii Lecto-
ribus suis imponit *Βελαργίου* Bellarminus. Nam de istis
verbis,

verbis, *Credendum licet sensus repugnans*, nè *verū* quidem existat apud Epiphanium. Nunc sensum rimemur, quoad possumus, brevissimè.

Quæstio ipsa est, utrū verba Epiphanii tropos excludant. Epiphanium ipsum consulamus, cujus verba sequuntur, *Videmus quòd accepit Salvator in manus suas, veluti Evangelista habet, quòd surrexit à cæna, & accepit hac, & cum gratias egisset, dixit, Hoc meum est & Hoc.* Sic ille. Ubi per *Hoc & Hoc*, intelligit tum *Hoc* de quo dixit Christus, *Hoc est Corpus meum*, tum etiam alterum *Hoc*, illud de quo Græcè, *τὸν*, *Hoc poculum est*, ut Cardinalis ingenuè fatetur. Utrumq; *Hoc*, teste Epiphanio, erat, *Hac quæ accepit Christus, postquam surrexit à cæna.* Hæc autem ut intelligamus quæ fuerint, remittit nos ad Evangelistas: Et Evangelistarum verba sunt revera disertissima, *Jesus accepit panem; &, Jesus accepit poculum.* Sed in hoc posteriori, *τὸν* *πῶλον*, *Hoc poculum*, ut propriè & sine tropo dicatur Christi sanguis, dixerit opinor nemo. Prioris quoq; eadem est ratio, quia *Hoc* si demonstret Panem, ac si Christus dixisset, *Hic panis est Corpus meum*, id in acceptione & sensu proprio falsum, incredibile, impossibile esse senserunt & pronunciarunt Jesuitæ quatuor, Bellarminus, Suarezius, Gordonius, Vasquezius, & deniq; quis non? falsum, inquam, & impossibile, æquè ac cū de homine dicitur, *Hic est Asinus.* His accedit, quòd * Patres particulam *Hoc* tanquam de Pane dictum *ἐκ τοῦ παραδείου* agnoverunt. Deniq; verborum Epiphanii sensus alius esse nequit, quàm sicut homo non simpliciter & per essentiam sed secundum gratiam ad imaginem Dei conditus, *Imago Dei* dicitur; sic illud rotundæ figuræ, omnis potentiae sensitivæ expers, (quamvis vera corporis Christi imago) non est corpus Christi secundum naturam, sed secundum gratiam mysticæ mutationis; per quam dicitur *corpus Christi.* Ad superiorem objectionem succinctè & accuratè olim noster Calvinus, * *Contendit ille,* inquit,

* *Suprà,*
c. 2. §. 2.

* *Calvin.*
tract. De
verapartici-
ipatione
cenæ.

inquit, quamvis nullum simile sit idem, veram tamen fulgere imaginem Dei in homine, sicut verè panis dicitur Corpus Christi, undè nihil minùs sequitur quàm substantialiter sic esse. Hec ille.

^a August. l.
3. de Trin.
cap. 4.

Secunda objectio. Augustinus, ^b Nec linguam quippe, inquit, nec membranas, nec atramentum, nec significantes sonos linguà editos, nec signaliterarum conscripta pelliculis, Corpus Christi & Sanguinem dicimus, sed illud tantum quod ex fructibus terra acceptum, & prece mysticà consecratum ritè sumimus ad salutem spiritalem in memorià pro nobis Dominicà passionis. Hinc Adversarius, ^c Certè si Eucharistia tantum esset Corpus Christi significativè, cur non possent Corpus Domini vocari verba ipsa, seu scripta seu pronunciata, quæ clarissimè idem corpus significant? Hæc est Cardinalis objectio, sed ludicra nimis, manca, & causæ Pontificiæ prorsus noxia: Ludicram voco; quia alia ratio esse potuit non appellandi literas & verba Corpus Christi, nempe, *Panem & Vinum* in Eucharistia proponi ut materiam cibi & potûs, & esse ad usum sacramentalem edendi & bibendi magis analogà quàm literæ & verba esse possunt. Mancam quoque; quia ex Patribus Hieronymus de scripturis, propter claritatem significationis, ^d Ego, inquit, Corpus Christi Evangelium puto.

^a Hieron. in
Psal. 147.

Et immediatè post comparans Scripturas cum Sacramento quoad manducationem, *Est tamen, inquit, verius corpus Christi & sanguis ejus, sermo Scripturarum.* Denique, *Causa Pontificiæ noxià*: Nam Augustinus dicit, illud de quo ait Christus, *HOC EST CORPUS MEUM*, esse de fructibus terra acceptum; panem manifestè denotans, qui, Pontificiorum omnium confessione, non potest esse ipsissimum Corpus Christi, sed figura ejus; quæ duo haud minùs disparantur quàm corpus à fructibus terra acceptum & à carne B. Virginis natum.

^e Bellarm.
ibid. ex
August. Epist.
44. ad Max.

Tertiò, objicitur rursus Augustinus: ^e Cum Maximus homo gentilis objecisset Augustino, quòd Christiani in abditis locis Deum suum se videre credant; nihil omnino respondit. Nam

neque

neque negare poterat Christum videri in Sacramento altaris, cum ipse idem dicat l. 3. De Trinit. c. 10. in specie panis Dominum oculis apparere mortalium. Neq; tamen tutum aut aequum putavit homini gentili explicare hoc mysterium. At ceriè si non nisi in signo Christus in Eucharistia adesset, potuisset & debuisset objectionem illam refellere. Sic ille. Resp. Augustinus ostendit, ità se Maximo respondisse ac Christianum respondere homini gentili & scurræ maximè decuit, videlicet, minimè respondendo: Ait enim Augustinus, *Seriumne aliquid inter nos agere, an jocari libet?* & ad finem Epistolæ, *Differentur istalatiùs cum te graviter agere velle cognovero.* Sic Augustinus. in quo quivis discipulum Solomonis facile possit agnoscere, qui monet, *Non esse respondendum stulto; per stultum, teterrimam pietatis * pestem, irrisorem, intel-*

* Psal. 1. 2.

Obijciuntur recentioris ætatis Patres duo, Damascenus & Theophylactus.

SECT. II.

EX Patribus verè antiquis (per quinq; secula) qui locutionem Christi hanc, *Hoc est corpus meum*, figurativam & tropicam esse disertè negaverint, Adversarii omnino proferunt neminem: idcirco Antiquitatis limites transilientes, à Damasceno & Theophylacto subsidium petunt: De quorum testimoniis Valentianus Jesuita non mediocriter gloriatur: *a Damascenus & Theophylactus, inquit, quorum studium fuit sententiam Antiquitatis fidelissimè colligere, perspicuis verbis id asserunt. Illustris enim locus Damasceni; [b Non est panis & vinum figura corporis Christi; absit enim hoc! sed est ipsum corpus Domini deificatum; ipso Domino dicente, Hoc est corpus meum: non figura corporis, sed Corpus.] Theophylactus etiam; [c Hoc, nempe quod sumitis, est corpus meum. Non enim figura tantum & exemplar*

a Valent. Jes. l. 1. De vera præsent. c. 22. §. Sententia ex. b Damasc. l. 4. De orthod. fide, cap. 14. c Theophyl. in Marc. 14. & in Matib. 26.

est

est corporis Dominici panis, sed in illum convertitur corpus Christi: Dominus enim dicit, PANIS QUEM DABO, CARO MEA EST. Non dixit, FIGURA CARNIS MEÆ, sed CARO MEA.] At alii Patres (inquierent Protestantes) non ita dixerunt. Ego verò Damasceni & Theophylacti autoritate moveor, cum hi in Patrum sententiis erant versatissimi, & recte fidei doctrinam secuti sint. Hæcenus Jesuita.

Respondeo I. Recentiores esse Damascenum & Theophylactum, quam ut Valentianus, Antiquitatis consensum venditans, in eorum judicio totus acquiesceret: II. Damascenum non semper fideliter collegisse sententiam Antiquitatis: nam in hac ipsa causa falsi postulatur à * Bellarmino, probante, Panem & Vinum dici à Patribus Antitypa etiam post consecrationem, contra ac sententiam Antiquitatis retulerat Damascenus. III. Rem ipsam quod attinet, Theophylactus in illum locum, *Panis quem dabo, caro mea est*, citatur à Jansenio & rejicitur, qui maluit de spiritali quam Sacramentali manducatione hæc verba intelligi. Quin & in utriusq; testimonio aliquid occurrit ipsis Pontificiis minimè gratum: In Damasceni, Panis dicitur *non figura, sed ipsum corpus Christi*, quod est disparatum de disparato, si literaliter sumatur. In Theophylacti, Corpus Christi dicitur *converti in Panem*. quod nisi figuratè intelligatur, novum & insolens conversionis genus inferet, Tridentinæ Transubstantiationi planè repugnans. Deniq; Damasceni & Theophylacti si mens eadem, hunc sensum orthodoxum habent, Eucharistiam non tantum figuram esse Corporis Christi. quod Calvinus passim asserit, & è nostris nulli non profitentur. Nec facilè quis patietur Damasceni verba ad sensum Pontificium torqueri, qui observaverit eum contra Multipræsentiam cujuslibet creaturæ acriter pugnassee, ut

* Bellarm.
l. 2. De
Euchar.
15.

* Part. 1.
cap. 5. §. 1.
& cap. 13.
§. 2.

* supra demonstratum est.

*Controversia hujus determinatio ex rationibus quibus antiqui
Patres ducti erant non juxta sermonis Christi in sensu
tamen sacramentali usurpare.*

SECT. III.

Hujusce moris rationes tres afferri possunt. Prima: Nè Christi formulas sacramentales loquendi defugisse viderentur; qualis illa est vocandi agnum paschalem, *Pascha*, cujus ille erat duntaxat symbolica repræsentatio. Quam rationem Augustinus significavit jam * *suprà*, ubi docuit, *Sacramenta propter similitudinem rerum quarum figura sunt, nomina ipsarum induere.* Eadem ratione quâ juxta cum Christo dicimus carnem Christi manducari, quamvis * *literalis* * *Infra*, sensus manducandi, judice Augustino, *Flagitiosus* sit, & *class. 4.* secundum Origenem, *Litera occidens.*

Altera Patrum ratio vocandi sacramentum nomine ipsius corporis hæc erat; Ut probarent Christum & que in coelis habuisse verum corpus atq; est panis verum corpus sacramentale, quo illud repræsentatur; contra Hæreticos, qui tantum Christo corpus phantasticum tribuebant. Hanc rationem (ut mittam alias) à Tertulliano haussimus: * *Dicit Christus* * *Suprà*, *inquit, Hoc est corpus meum, i. e. figura corporis* *cap. 4. §. 5.* *mei. Figura enim non fuisset, nisi veritatis esses corpus.* Atq; hæc ratione Signati veritas per hoc Sigillum divinum obligatur in animis Fidelium. Eodem valet testimonium Chrysostomi: *hæc mysteria offerentes, ora hæreticorum consumus. Si enim mortuus Jesus non est, cujus symbolum & signum hoc est?* Sic ille; veritatem Christi corporis mortui ex Sacramentali repræsentatione evincens. quod est nostris Adversariis pariter ora obstruere.

Tertia ratio sequitur. Quoties sermo Patribus erat de Eucharistia coram Ethnicis aut Catechumenis nondum baptizatis, toties ferè cavere solebant nè quid id esset quod sumendum

* *Infrà,*
class. 6.

sumendum erat clarè exprimerent, dicentes, scil. Græcè, *Ἰσχυρὶ ἐν ᾧ μέσος* Latinè, *Norunt fideles*. Quid autem illud fuit, inter Protestantes & Pontificios controvertitur. Hi dicunt, Patres illis verbis Corpus & Sanguinem Christi silentio pressisse: Nos contrà * probabimus, hisce phrasibus cautum esse nè vocabula hæc duo *panis* & *vinum* baptismatis innotescerent.

TRANSITIO.

HOc primo fundamento de Pontificiorum literaliter interpretatione verborum Christi, *Hoc est corpus meum*, diruto jam atque disjecto, facilius nobis ratio proponitur articulos Romanæ Ecclesiæ alios, ceu ruinosas structuras, demolendi: Quorum proximus est novum & prodigiosum dogma Transsubstantiationis.

CLASSIS II.

Objectionum & Responsionum, ex Patribus, quoad præsentiam corporis Christi in Eucharistia ratione Transsubstantiationis.

* *Valent. l.*
De vera
Christi præ-
sentia, c. 22.
S. Deinde.

^b *Conc. Trid.*
sess. 13. can.
4.

Anc ut potissimam persuasionis rationem, de essentiali præsentia corporis Christi in Eucharistia, Jesuita Valentianus urget acriter: * *Quò Patres*, inquit, *persuadeant* (per verba scil. Christi) *conversionem hic fieri panis & vini in corpus & sanguinem Christi, eam vim argumentorum adhibent, ut facile appareat pro corporis & sanguinis præsentia pugnasse*. Sic ille. Quam conversionem ^b Tridentina Synodus Transsubstantiationem esse definit. Hic duplex novitas exagitanda occurrit; una Nominis, altera Articuli ipsius.

CAP.

CAP. I.

De novitate nominis hujus,
Transubstantiatio.

SECT. I.

Novitatem hanc in confesso habemus in libro inscripto *De praesentia Christi*, per Archiepiscopum Cæsariensem: *“ Fateor, inquit, antiquos Patres non usos fuisse nomine Transubstantiationis. Doctor Pontificius alius, de Orientali & Occidentali Ecclesia ex professo tractans, Quamvis Græci Patres, inquit, nomine eo (viz. Μετεωτισμός) non utuntur, tamen aliis nominibus sunt usi, &c. Sic ille. Nos de aliis alibi: hinc tantum de his duobus, Græco Μετεωτισμός, & Latino Transubstantiatio, instituta est quaestio. Quid? universam Ecclesiam Christi, quæ Orientalem quæve Occidentalem, per annos mille adeo vel lethargo laborasse, ut vocum istarum (si quæ hujusmodi exstitissent) oblivisceretur, vel tam infantem fuisse, ut conversioni transubstantiali nomen proprium assignare nesciret, modò Articuli ipsius fidem unquam imbibisset? Nempe Patribus antiquis non licuit adeo esse ingeniosis. Sed oggerit, inter alios, Maldonatus Jesuita: “ Quod si certare volunt, inquit, de novitate nominis, ostendemus nomen μεταωτισμός non inventum fuisse ante Concilium Nicenum. Sic ille. Quasi verò hoc ipsum non objiceretur olim à veteribus Hæreticis Arianis adversus Ecclesiam Catholicam, quibus tunc occurrebat Catholicæ fidei propugnator invictissimus Athanasius: “ Episcopi qui Nicæa convenerant, inquit, has voces usurparunt: quas non ex se finxerunt, ut adversarii objicere solent, ἀπὸ αὐτῶν τῶν ἱερῶν αὐτῶν παραλήπτους, sed à prædecessoribus suis acceperunt. Et quidem nomen μεταωτισμός non fuisse tunc recens inventum à Concilio Niceno, agnoscens & Bellarminus addit, ^h Theodoretum dice-*

^c Archiepisc.
Cesar. sive
Christoph.
De capite
fontium, lib.
in Sacra-
mentarios,
c. 59. art. 4.
^d Petr. Ar-
chid. De
concord. O-
rient. & Oc-
cident. Eccl.
lib. 3. cap. 2.
Tract. de
Eucharistia.

^e Maldon.
Jes. lib. De
Sacram.
tom. 1. de
Transub.
^f Athanas.
Tract. De
Syn. Nicen.
contra Ari-
anos.
^g Bellar. lib.
2. De Chri-
sto, c. 1. &
lib. 3. De
Euch. c. 23.
^h Theod. l. 1.
hist. c. 12.

re, Eusebium Casariensem, quamvis Arianum, fateri antiquos & illustres Patres hoc nomine usos fuisse, nempe diu ante illud Concilium. Sic ille. At mille & ducenti ferè anni præterfluxerunt usque ad ætatem Lombardi, priusquam Romana Ecclesia vocem hanc *Transsubstantiatio* blaterare coeperit. Hanc igitur *κατορωρία* inter *κατορωρία* meritò censemus, quales Apostolus damnat 2. Tim. 2. Sed, prætermisso nomine, Articulum ipsum examinabimus.

CAP. II.

De Articulo ipso *Transsubstantiationis*.

Status Quæstionis.

SECT. I.

¹ Synod.
Trid. sess.
13. can. 4.

SYNODUS Tridentina, postquam ¹ statuerat verba illa à sanctis Evangelistis commemorata & à D. Paulo repetita propriam significationem præ se ferre, ad Articulum *Transsubstantiationis* transit, quam quasi ex iisdem Christi verbis eliciens, infert, & in hunc modum definit; *Quoniam Christus id quod sub specie panis offerebat CORPUS SUUM verè esse dicit, Sancta Synodus nunc declarat, per consecrationem panis & vini conversionem fieri totius substantia panis in substantiam corporis Christi, & substantia vini in substantiam sanguinis ejus: qua conversio propriè in Catholica Ecclesia Transsubstantiatio appellata est. & rursus; Quam conversionem Catholica Ecclesia quàm aptissimè Transsubstantiationem appellat: quam qui negaverit, anathema sit.* Sic illa Synodus. Nos contra: quibus incumbit probare, tum doctrinam eam fallaciter dici Catholicam, tum ineptè nomen hoc *Transsubstantiatio* usurpari, tum nequiter eam neganti *Anathema* denunciari, tum denique Scripturæ autoritatem mendaciter pro ea venditari. Quæ singula eâ brevitate & perspicuitate ostendere

ostendere & expedire speramus, ut quivis intelligat Romanam hanc Helenam nihil esse aliud quam Chimæram meram.

Primò probatur huius Articuli Nullitas, atque adeò falsitas;

I. ex confessa novitate ejus: viz. non ante annam Christi c1000LXXX.

SECT. II.

EX Scholasticis Doctoribus Scotus (qui floruit anno c1000. teste^k Possevino) In Divinis Scripturis & Philosophia Aristotelica adeò præstitit, & in disputationibus aliis palmam præripuit, ut ob id Doctor Subtilis appellatus sit. Hic tamen eximius Doctor non dubitabat affirmare (^l ut habet Bellarminus) Doctrinam Transsubstantiationis non fuisse dogma fidei ante Concilium Lateranense. Cui Suaresius^m Gabrielem testem adjungit. Et ante utrosque erat is qui ob singularem doctrinam Magistri nomen obtinuit apud omnes Scholasticos, Petrus Lombardus, anno c1000LIX. nempe annis 49 ante Lateranense Concilium: Fatetur hic se nihil de hac conversione potuisse statuere, * Si quaritur, inquit, qualis sit illa conversio, an formalis, an substantialis, vel alterius generis, definire non sufficio. Quid, quòd nec in Concilio Lateranensi quidem, circiter annum c1000LXXX, quicquam de Transsubstantiatione decretum aut definitum: quod ut cuius facillè pateat, ea quæ tum à nostris tum etiam à vestroⁿ Widdringtono latius objici solent, breviter perstringam. 1. Multa in consultationem tunc venisse, nec decerni tamen aptè potuisse, eò quòd Pontifex mortuus sit apud Perusium, quò profectus fuerat tollende discordia gratià. 2. Nihil dignum memorià actum. 3. Concilium illud generale, quod primà fronte grandia præ se tulit, in risum & scomma desisse, in quo Papa omnes accedentes ludificatus est. Quid ex his quæritis: nimirum quod Cardinalis vester Peronius, citante eodem

^k Possevin.
Apparat.
Johannes
Duns Scotus.

^l Bellar. l. 3.
De Euchar.
c. 23. §. 11.
num tamen
Oppugnans
ejus sententiam, sed
frustrà, ut
nos ostendimus, l. 3. De
Missâ, c. 20.
§. 3.

^m Suares.
Tom. 3. disp.
50. §. 1.

ⁿ Lomb. l. 4.
sent. dist. 11.
lit. A.

Widdrington.
alias Preston
Presb.
Discuss.

Conc. Lateranense part.
1. §. 1.

atq. etiam
in Respons.
suo advers.
Fitzherb.

ex Platina
in vita Innocent. III.

Naclero,
Godfr. Mon.
numetensi,
&c.

o Card. Pe-
ron. apud
Widdringt.
ibid.

dem^o Widdringtono: *Si nihil planè ad doctrinam Ecclesiasti-
cam spectans in Concilio Lateranensi ex communi Patrum assen-
su decretum esset, sequeretur, posse ut falsum impugnari Articu-
lum de Transsubstantiatione.* Sic ille, non obstante Concilii
Tridentini decreto, anno MDLII. quod edidit post glori-
osam hanc suam præfationem, *Sancta Synodus declarat con-
versionem per Transsubstantiationem fieri:* tunc sequitur, ceu
fulmen, Anathema in omnes vibratum qui hoc dogma ne-
gaverint, quod præ novitate adulterinum, præ absurditate
impietateq; portentosum ac idololatricum esse probabimus.

*II. Probatio Nullitatis Transsubstantiationis, Quia caret
fundamento in Divina hujus Sacramenti
institutione; ex concessis.*

SECT. III.

TRanssubstantiationem vestram formæ Consecrationis
inniti profitemini: Cum igitur nobis liceat duas, easq;
diversas, formas discernere, Christi unam, alteram vestræ
Romanæ Ecclesiæ, de utraque videbimus. Christi qui-
dem formam vos sequi jactatis, & vim totam Transsub-
stantiationis in proprietate verborum Christi consistere; un-
de tamen Articulus vester nec directè nec indirectè elici po-
test: I. Non directè, nec enim defuerunt Ecclesiæ vestræ
Doctores celeberrimi nominis, qui sensum Transsubstanti-
ationis vestræ ex verbis Christi extrahi posse negarunt,
absque præjudicata & anticipata opinione de Ecclesiæ ve-
stræ autoritate. Inter quos numerantur Scotus & Came-
racensis, qui dixerunt *non existare locum ullum in Scripturis
tam expressum, ut sine declaratione Ecclesia evidenter cogat
Transsubstantiationem admittere;* teste P. Bellarmino. *Quare
hic Cajetanus, & aliquot vetustiores Scholastici non sunt audi-
endi,* inquit Cardinalis Alanus, *qui dixerunt non tam ex
Evangeliiis quàm Ecclesiæ autoritate constare, panem desinere
esse*

o Bellarm.
lib. 3. De
Euch. c. 23.
§. Secundo
dicit.
o Alan. l. 1.
De Euch.
c. 34.

esse aut converti in hoc Sacramento. Sed ignoscat nobis Cardinalis, si plus fidei adhibeamus vetustioribus illis quam ipsi & similibus Neotericis, qui disputant sanè, sed non ut satisfaciant cordatis lectoribus, verum ut nobis molestiam facessant, temporique inserviant. Nam insuper Episcopus Rossensis, ^r *Corpus Christi fieri*, inquit, *per verba consecrationis, nudis Evangelii verbis sine pia Ecclesie interpretatione non probatur*. Sic illi, qui temporibus suis propter doctrinæ præstantiam Romanæ Ecclesiæ columnina habebantur. Audiamus jam Suaresium referentem Bonaventuræ aliorumq; Scholasticorum opinionem: ^r *Propositionem illam, Hoc est corpus meum, non substantivè sed transitivè explicandam: est corpus, id est, transit in corpus. Sed hæc opinio corrumpit propriam significationem verbi est: quod si permittatur, nulla est vis in hujusmodi verbis ad probandam realem præsentiam corporis Christi*. Sic ille. Item Jesuita Vasquez, ^r *Verbum est*, ait, *si explicetur per verbum transit, necessè est figuram aliquam admitti, contra doctrinam Concilii Tridentini: quoniam Christus non dicit, transit, sed est*. Sic ille. Proh hominum frontem fidemq;! Tridentini Episcopi, qui statuunt per verbum *est* ipsam Transsubstantiationem fieri, ut non patiantur illud idem significare quod *transit*, cujus vi tantum (si illis credimus) substantia panis transit in substantiam corporis Christi!

II. Nè indirectè quidem dogma Transsubstantiationis ex proprietate verborum Christi deduci possè probatur, Quia de formis verborum Christi scitè admodum Estius vester, ^u *Non est dubitandum*, inquit, *quin ad consecrationem sufficiant verba quæ vel apud Paulum vel apud quemlibet Evangelistam leguntur*. Sic ille. At Patres Tridentini dictarunt prius, *Verba ab Evangelistis & à D. Paulo tradita propriam significationem habere*. Agedum igitur; verba commemorata ab Evangelista Luca & ab Apostolo Paulo repetita, pro altera parte Sacramenti hæc sunt, *Hic calix est no-*

^r Rossens.
De captiv.
Babyl. c. 9.

^r Suares.
tom. 3. qu.
78. disput.
58. §. 7. Pri-
ma senten-
tia.

^r Vasqu. in
3. Thom.
disp. 201.
c. 1. num. 8.

^u Estius, in
1. Cor. 11.

uum Testamentum in sanguine meo. Sed hæc forma ab Apostolo, tanquam à Christo, tradita, 1. Cor. 11. non potest propriâ vi verborum Transsubstantiationem ullam facere, nisi fortè *calicis in novum testamentum.* Quod nobis argumento esse debet, nullam ex istis formulis destinatam fuisse à Christo, quæ vi verborum Transsubstantiationem efficeret; quandoquidem D. Paulus post alios magis dilucidè scripserit, & plenius interpretatus sit mentem Christi.

III. *Probatio Nullitatis Transsubstantiationis; Quia Romana Ecclesiæ Consecrationis forma nullam talem Transsubstantiationem significari permittet.*

SECT. IV.

PROBATIO hæc ratione duplici nititur. I. Quia forma (ut vocant) Consecrationis hodiernæ Ecclesiæ Romanæ est à formis verborum Christi multum diversa, hæc nimirum, ** Hic est calix sanguinis mei.* Aliter verò Christus: secundum Matthæum & Marcum, *Hic est sanguis meus;* secundum Lucam & Paulum, *Hic calix est novum testamentum in sanguine meo.* Piaculum sanè est institutionem Christi temerare, præsertim cum fateamini (fatendum est enim) *^a Cælestē esse axioma Theologorum, Formas Sacramentorum esse à Christo institutas.* Quæ igitur, malum! hæc vecordia est Romanæ Ecclesiæ, profiteri se (juxta Concilii Tridentini decretum) *vi verborum Christi Transsubstantiationem efficere,* & tamen formam usurpare à formis Christi prorsus alienam?

II. Ratio; Quia forma Romanæ Ecclesiæ est absurdissima. Quod priusquam ostendam, à Lectore peto ut primò attentionem diligentem adhibeat, post accurato judicio perpendat. Romanæ Ecclesiæ forma in his verbis continetur, *Hic est calix sanguinis mei.* Quæ verba Pontificii, quatenus consecratoria sunt, operatoria quoq; esse credunt ad efficiendam

** In Canone missæ.*

^a Archidius, De concord. Orient. & occident. Eccl. lib. 3. cap. 3.

endam conversionem substantiæ vini in substantiam sanguinis Christi. Disputo. Pronomen *Hic* significat aut calicem, aut contentum in calice : Si calicem, tum per hæc verba, *Hic est calix sanguinis mei*, vas ipsum mutaretur in Christi sanguinem. Si contentum in calice, hoc aut vinum esse aut sanguinem Christi necesse est, quia textus duntaxat hæc duo connumerat. Si verò vinum intelligatur, sequitur ex his verbis, *Hic est calix sanguinis mei*, vinum converti in calicem. At dicet quis, per nomen *Calix* pariter subintelligi debere vinum in calice. Esto sanè. nec enim Concilium Tridentinum decrevit aliquod individuum vagum, * sed substantiam vini converti in substantiam sanguinis Christi. Atque hoc modo illa verba, *Hic est calix sanguinis mei*, hunc sensum redderent, *Hoc vinum est vinum sanguinis mei*; ità ut tantum vini in vinum sit conversio. Sin tandem contentum in calice denotet Christi sanguinem, ex verbis his, *Hic est calix sanguinis mei*, (ò rem nefandam!) sanguis Christi transsubstantiaretur in eundem Christi sanguinem. Videtisne quàm crassa, ridicula & portentosa sit fides Papistica in hoc Transsubstantiationis articulo, cujus fundamentum mole suâ tam facilè labefactatur?

* Concil.
Trident.
sess. 13. c. 5.

III^{am} Rationem suppeditat nobis alius novus Articulus, qui est vestrum Concomitantia signum, quo sub utraq; specie corpus Christi integrum suscipi credendum decernitis; * Ipsum corpus Christi sub specie vini vi naturalis concomitantia sumi. quasi Christus, cum dixit discipulis, *Bibite ex hoc omnes*, iussisset per novum & inauditum miraculum bibere carnem cum ossibus, integrum corpus suum.

* Concil.
Trident.
sess. 13. c. 3.

IV. Probatio Nullitatis Transsubstantiationis, ex concessa definitione ejus.

SECT. V.

Transsubstantiationem suam Patres Tridentini^b definiunt esse, *Post consecrationem, conversionem totius substantia*

^b Synod.
Trident.
sess. 13. c. 4.

^c Bellarm. l.
3. De Euch.
cap. 18.

stantia panis in substantiam corporis Christi. Sic illi ; *Totius substantia*, id est, inquit Cardinalis, ^c *Materia & forma ejus.* Hæc definitio revera indicat Transubstantiationem, quantum mens humana concipere possit, maximè substantialem esse : quam tamen, ex Pontificiorum assertionibus cum discutimus, reperimus nihil minùs esse quàm substantialem ; sive terminum à quo, nempe substantiam Panis, sive terminum ad quem, nempe substantiam Corporis Christi, sive etiam id quod *Individuum commune* seu *vagum* vocant, spectare velimus. Sic enim statuunt de substantia Panis ; ^d *Non per conversionem istam fit presentia corporis Christi* (relationes enim non fiunt, sed consequuntur) *sed fit ut corpus Christi succedat pani ; proinde substantia in substantiam transit.* Et his præmisit ; *Et per eam fit ut corpus Christi, quod antea solum erat in cælo, jam etiam sit sub speciebus panis, non solum per simplicem presentiam sive coexistentiam, sed etiam per unionem quandam, qualis erat inter substantiam panis & accidentia panis, excepta tamen inhaerentiâ.* Sic ille : qui talem facit conversionem, ut substantia panis tantum cedat & locum det substantiæ corporis Christi. quæ non conversio sed averfio censenda est. Hanc conversionem Jesuita Suarezius discutit, & concludit * hanc Conversionem, quâ fit ut corpus Christi suppleat vicem substantiæ panis, nullo modo substantialem, sed prorsus accidentalem ; nec veram transubstantiationem esse, sed translocationem quandam. Sic ille, revera sic ut Bellarminianæ Transubstantiationis nervos omnes elidat.

^d Bellarm.
ubi suprà.

* Suarez. in
Tho. 3. disp.
30. §. 4.

Confirmatio argumenti superioris ; Quia corpus ex pane factum non potest esse Christi nostri corpus natum ex sacrosancta carne B. Virginis.

SECT. VI.

AD hoc argumentum Jesuita quidam ^{divinus}, Smithus Aliàs Floodus, non obscuræ notæ apud suos, respondet:
Nonne

*Nonne scriptum est, inquit, Posse Deum ex lapidibus excitare filios Abraham? Matth. 3. Verum quid obtusius atq; ineptius, quàm ut orti à lapidibus iidem ipsi à carne nascerentur? aut ut non intelligeret homo vanus, in Scripturis Abrahami filios fidei ratione sic dici, non carnis? unde est quòd Abraham appellatur Pater Fidelium. Ad Bellarminum venio. Respondet, inquit, Corpus Christi ex pane fieri, non tanquam ex materia, quomodo factum est ex carne S. Virginis, sed tanquam ex termino à quo, quomodo ex nihilo factum est cælum, & ex aqua factum est vinum. Sic ille. At instantia prima repugnat definitioni Transsubstantiationis à Patribus Concilii Tridentini datæ, ut sit *Conversio totius substantiæ panis in substantiam corporis Christi*. Nempe ex termino positivo, viz. ex pane, non ex privativo, seu potiùs negativo, ex nihilo. Manet ergò argumentum nostrum firmum & inexpugnabile, Corpus ex Pane factum non potest dici ex carne B. Virginis natum. Quod rursus confirmamus inductione supernaturalium conversionum aliarum omnium; quales apud Bellarminum, uxoris Loth in statutam salis, virgæ Mosis in serpentem, aquæ in vinum, & similibus: Quæ conversiones factæ sunt ex materia non privationem sed formam habente. Ad hoc respondet Cardinalis, & *Conversio hæc panis in corpus Christi differt ab aliis omnibus conversionibus*. quod est negare conclusionem, & quasi toto devorato bove deficere in cauda.*

1 Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 24. §. Ad
tertiam.

2 Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 18.

V. Probatio Nullitatis Transsubstantiationis, ex defectu modi constituendi præsentiam corporis Christi per eam.

SECT. VII.

Duos modos duntaxat Pontificii comminiscuntur quibus Transsubstantiatio possit subsistere. Unus dicitur *Productio* è pane; alter, *Adductio* Corporis Christi ut sit sub specie panis. De his præcipue & modis inter Pontificios oritur.
Primum

Primum illum qui fit per Productionem corporis Christi ex substantia panis, quémq; pleriq; omnes Pontificii antea tenebant, Bellarminus prorsus expugnat, & jure quidem; ^h *Quia Conversio per productionem, inquit, est rei non prius existentis: Corpus autem Christi præexistebat antequam consecratio facta est.* Sic ille. Prima igitur opinio infert corpus Christi à pane factum, non à B. Virgine natum.

^h Bellarm. l. 3. De Euch. c. 18.

^{*} Alphons. de Castro, l. 4. tit. Christus.

Quæ fuit hæresis Apollinaris, ^{*} qui dixit Christum non natum fuisse ex Maria Virgine. Quod obijci solet de excitando filios ex lapidibus, nullâ responsione dignum est. Filii enim ex lapidibus non magis filii ex carne, quàm lapis caro censeretur. Secunda opinio est, Transsubstantiationem fieri per Adductionem: cui Bellarminus, unâ cum nonnullis aliis recentioribus, adhæsit; quàmque ille sic definit, ¹ *Conversio per adductionem est, quâ fit ut corpus Christi sit sub specie panis.* Sic ille. Quæ opinio non minùs fastidiosè quàm orthodoxè à Pontificiis aliis rejicitur, utpote quæ (sic enim ^{*} Suarez Jesuita) *Non est verè substantialis Conversio, sed translocatio quædam.* Sic ille, & rectè admodum: *Quia cum substantia succedit loca alterius (ut inquit ¹ Conninks) non potest propriè dici unam converti in aliam: nec potest hac conversio colligi ex verbis Christi.*

¹ Bellarm.

^{ibidem.}

^h Suarez in

3. Thom.

disp. 50.

sect. 4. §.

Tertiò

principali-

ter.

¹ Conninks

Jes. de Sa-

cram. qu.

75. art. 4.

dub. 4.

V I. Probatio Nullitatis Transsubstantiationis in Eucharistia, ex necessaria permansione panis cum suis accidentibus.

SECT. VIII.

Rurfus Synodus Tridentina cum facilè cerneret, positâ inhærentiâ accidentium panis revera in pane post consecrationem, Transsubstantiationem suam in infomni-um evanescere, Anathematismum in illos intorquet ^{*} *qui post consecrationem species panis & vini duntaxat remanere negaverint.* Nos, unâ cum communi non solum Philosophorum

^{*} Synod. Trid. sess. 13. can. 2.

rum

rum sed etiam Theologorum consensu, ex Accidentis definitione demonstrationem deducimus, quoniam *Accidens est ens quod à Substantia pendet tam in essendo quàm in existendo*. Respondet Bellarminus, ^b *Accidentia Divinitus sustentari, ut non inhereant subjecto*. Sic ille; Pythagoricè sanè. Alibi incidens in hanc objectionem Wiclefi, quàm olim Pontificii torquebantur, ^c *Wiclefius olim jubeat, inquit, uno verbo responderi, An hoc album & rotundum (demonstratà sacrâ hostiâ) sit corpus Christi: Si enim concederetur, inferebat, Ergo corpus Christi est album & rotundum: si negaretur, tum turbabantur simplices fideles, qui putabant negari veritatem corporis Domini in Eucharistia*. Ad hoc Cardinalis, *Sed respondendum fuit, inquit, Hoc album non est corpus Christi, sed est quantitas quadam rotunda figura & albi coloris; tamen sub hoc albo & rotundo verè & realiter corpus Christi latet*. Sic ille. Animadvertite; *Respondendum fuit*, ait. quasi ante hoc ejus responsum adversarii Wiclefi, audito ejus Dilemmate, prorsus succubuiissent; uti & hic jam Cardinalis, cujus responsum non solvit sed distringit dubium. Nam *Quantitas* omnis est *Accidens*; & propterea haud minùs indiget *Latitudo* subjecto suo *Quanto* quàm *Albedo* gaudet suo subjecto *Quali*. Idcirco proposita hostiâ duos digitos latâ, quæro an hoc Latum sit Corpus Christi? Affirmâsne? Vah, quàm quovis pumilione pusilliozem nobis Christum exhibes! An verò Christi Corpus esse negas? Idcirco neges pariter oportet hîc esse corporalem Christi præsentiam. Certè hoc argumentum majoris est ponderis quàm ut leviter tractari debeat: itaque premam arctiùs: Nullum accidens potest esse alterius accidentis subjectum; adeò ut *Quantitas* ipsa non minùs indigeat sustentamento quàm *Qualitas*. De *Qualitate* autem Fonsæca; *Albedo non albet, albedo non est alba*. Rectè: nam abstractum non est concretum. Manet ergò Wiclefi objectio (pace Cardinalis dixerim) omnino insolubilis. Hactenus

^b Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 14.

^c Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 19.

nus ex ipsis Pontificiis. Nunc fides antiquorum Patrum ultro citroq; examinanda. Primum hîc locum disputandi Adversariis nostris concedemus; qui varia genera objectionum ex Patrum phrasibus corraferunt, quæ uno responso, veluti unâ liturâ, faciliè diluuntur. Respondemus enim, Eas sensu tantum Sacramentali, id est, figurativè, interpretandas esse, ut nostri Parallelismi commonstrabunt.

CAP. III.

Objectionum, tanquam à fide antiquorum Patrum desumtarum, Solutiones.

Primum genus earum colligitur ex vocibus EST, FIT, & CREATUR CORPUS CHRISTI.

SECT. I.

PRima obiectio est, Quòd Eucharistia à Patribus esse corpus Christi dicitur. Præ cæteris omnibus Ignatium urgent. Ille, ^a *Eucharistias*, inquit, *& oblationes non admittunt* (nempe Hæretici) *quòd non consueantur Eucharistiam esse carnem Salvatoris, quæ pro peccatis nostris passa est.* Sic ille in Epistola ad Smyrnenes, quæ citatur à Theodoro, Dial. 3. De teste aut testimonio nos minimè dubitabimus, quamvis in eo objiciendo Cardinalem Bellarium tripudiantem, Cardinalem Baronium exultantem, & Cardinalem Peronium quodammodo triumphantem videamus. Ad testimonium tria respondemus: 1. Sententiam Ignatii non admittere sensum Papisticum; 2. Sensum planè Catholicum continere; 3. Sensum deniq; habere adversus Hæreticos contra quos agitur accommodatissimum.

I. Pontificii omnes penitus abhorrent ab hac interpretatione verborum Christi, *Panis est corpus meum*; quia (ut ^a *suprà*

^a Bellarm. l. 2. De Euch. c. 2.

* *suprà* definiverunt) hic sensus non magis literalis esse potest quàm si diceretur, *Homo est asinus*, aut, *Christus est Belial*. Sic illi. Unde etiam sequeretur, Transubstantiationis fundamentum tolli: Nam id quod *est* corpus Christi non dicitur *mutari* in corpus Christi. Huc faciunt verba ipsa Ignatii, *Eucharistiam esse carnem Christi*. quibus aut distinguitur *Eucharistia à carne Christi*, aut cum ea confunditur. Non confundi autem constat; quia tum pariter diceretur, *Caro Christi est Eucharistia*, seu *Sacramentum ipsum*: ut si Homo iste est (quoad literam) Asinus, tum Asinus iste est revera Homo. quo quid absonum magis? Sin *Eucharistia* & *Caro Christi* accipiantur ut distincta & disparata, tum necessario locutio erit Sacramentalis & figurativa, viz. *Eucharistia significat carnem Christi*. Quem sensum confirmant alia verba Ignatii in Epistola ad Philadelphienfes; *Ἀπὸς τοῦ πᾶντος ἰσχυροῦ*, i. e. *Panis confractus est omnibus*. Sic ille de Pane post consecrationem; quia de pane fracto & distributo discipulis. At Christi corpus propriè *frangi* non nisi falsissimè dici Jesuitæ ipsi * asseverarunt. Cùm igitur illud quod *frangitur* (ut Ignatius disertè loquitur) est Panis, opinio omnis Transubstantiationis labefactetur necesse est.

* Class. 1.
c. 2. §. 1.

* Class. 1.
c. 3. §. 2.

II. Catholicum sensum appello interpretationem Sacramentalem qualem (ut * *suprà* docuimus) Patres reddiderunt verborum Christi, cùm Panem vocabat *corpus suum*; id est, (juxta Patrum antiquorum consensum, & Ecclesiæ Romanæ communem Glossam) *signum & figuram corporis sui*. Quo Sacramentali ac improprio sensu posthac Patres dicturi sunt, Christum ipsum *pati*, *ocidi*, & deniq; *mori* in hoc Sacramento: Quæ etiam significatione non sunt veriti appellare Baptismum, *Interitum*, *Sepulturam* & *Resurrectionem hominis Christiani*, & *Christi ipsius Passionem* & *Mortem*. Hoc insuper nobis admodum confirmatur, quòd (fatente Cardinale) *testimonium hoc Ignatii citatur à Theodoro*. quod quidem verum est. Cùm igitur

* Class. 1.
c. 4. §. 1.

Theodo-

Theodoretus eandem sententiam urget adversus eosdem Hæreticos, nemo negabit testimonium ipsum Theodoreti sensum præ se ferre : A quo si quærimus de verbis Christi, *Hoc est corpus meum* (quæ cum verbis Ignatii consonant) quem sensum habeant, respondet, *Τὸ σῶμα μου*, &c. *Symbola Dominus dedit corporis sui*, Dial. I. cap. 8. Si præterea ambigat quis quid fiat de Pane, quem Pontificii credunt post Consecrationem substantiam suam perdere, utpote quæ transubstantiatur in corpus Christi, Theodoretus dubitationem omnem excutiens, respondet, *Panis substantiam manere*; ut infra * probabimus. In utroque Theodoretus, quantus quantus, noster est.

* Cap. 5. §. 7.

III. Scopus est examinandus. Propositum erat Ignatio eos Hæreticos refellere qui negarunt Christum habuisse veram carnem. Hi autem satis ex eo refutantur, quod Christus vocavit id *Corpus suum* quod erat vera veri corporis figura, ut * Tertullianus exactè arguebat, quia *vera figura corporis non est quæ non est figura veri corporis*. Sed huic opponit Cardinalis; *Corpora humana apparentia*, inquit, *depingi possunt & figuris exprimi, licet verè humana non sint*, ut patet de imaginibus Angelorum. Ergo Hæretici illi non negabant Eucharistiam significare posse carnem Christi, sed negabant esse carnem Christi. Sic ille, sed parùm feliciter, quem Ignatius ipse in eadem Epistola ad Smyrneneses egregiè revincit; *Ἀσώματον*, &c. *Rerum incorporearum neg. species est*, inquit, *neg. figura, neg. particula habens formam aliquā animantis, propter naturæ simplicitatem*. Sic ille; negans Angelos habere veram ullam speciem aut formam. Quantum igitur Bellarmini responsio ab horum Patrum sententia sensuque abhorreat, clarè liquet: Illi ex vera figura corporis Christi probant veritatem corporis Christi; Cardinalis autem suo responso cudit figuras quasi corporales non verorum corporum: ac si sic arguere illi liceret, *Pingi possunt imaginaria & non verè corporea figura Angelicorum corporum* (qualia nulla

* Supra,
Class. I. c. 4.
§. 6. &
Chryso.
c. 5. §. 3.
1. Bellarm.
l. 2. De Euch.
cap. 2.

nulla sunt :) Ergò Angeli habent vera corpora. Addo, Doctrinam Papisticam de Impalpabili, Invisibili, & Indivisibili corpore in Eucharistia esse hæreses illius quam oppugnabat Ignatius, de corpore Christi phantastico, patrocinium.

Secunda objectio ex his phrasibus colligitur, *Fit caro; Facit corpus*, &c. Damascenus; *Panem corpus suum fecit.* & Ambrosius; *De pane fit caro Christi.* Ad hæc nos; Si solida esset hæc aut Transubstantiationis aut corporalis Christi Præsentia collectio, quot (Deus bone!) Transubstantiationes Præsentiaque essentiales corporis Christi in quovis Baptizato Adversarii admittere cogentur? unam, de qua Leo Romanus Pontifex; *Corpus regeniti fit caro crucifixi*: alteram, de qua Athanasius; *Regenerati caro vivificatur, & rationalis facta* *λογικὴ*, i. e. *verbificata, & deificata est*: tertiam, de qua Chrysostomus, de Baptizato loquens; *In alteram creaturam evadit.* — *Fingitur in aqua quidem novus ille homo, accipit verò aliter animantem spiritum.* Et rursus pari libertate de participantibus Eucharistiam; *Etiam nos secum Christus in unam (ut ita dicam) massam reducit, neque id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum fecit.* Huc huc, Sophistæ: Vósne igitur transubstantiamini re ipsa in corpus Christi? vestrae membra corporalia cum Christi membris essentialiter commiscuntur? Imò hoc, ut prodigiosum nimis, vos paulò* pòst negabitis. His* Theophylactum subjungo; *Corpus Christi in panem convertitur.* Porro huc facit illa similitudo Ambrosii, quâ dicit *Panem fieri corpus Christi, ut baptizatus fit nova creatura.* (de qua plenius infra.) Denique, in verbis Ambrosii, *De pane fit corpus Christi*, particula *De*, exigua licèt, magni tamen est momenti. Ex hac Adversariorum ingenia discernere liceat: Etenim Suarez Jesuita ad idem testimonium Ambrosii, *Hæc utitur voce Ambrosius,* inquit, *sed non illa particula De in rigore accipienda est; quia sic significaret Consubstantialitatem, vel substantiam panis trans-*

* Obj. Heik. lib. De Parliam. c. 20.

* Ambrosii. l. 4.

De Sacram.

c. 4. Objectitur autem à

Bellarmino. l. 2.

De Euch.

cap. 14.

* Leo, De

Passione,

serm. 14.

* Athanasius.

orat. 4. contra

Arianos.

* Chrysostomus in

coloss. cap. 2.

hom. 6.

* Chrysostomus in

Matth. hom.

83. & 60.

ad pop. Antioch.

* Infra, c. 5.

* Suprà,

Class. 1. c. 5.

sect. 2.

* Suarez in

3. Thom.

disp. 50.

sect. 9.

ire in corpus Christi. Sic ille. Satisne igitur sobrii Adversarii habendi sunt, qui, dum suum Transubstantiationis figmentum suadent ex rigore verborum Ambrosii, non animadvertunt simul inde extrahi hæresin Consubstantiationis hypostaticæ inter Panem & Corpus Christi?

^b Cyp. De
Cena Do-
mini.
Obj. per
Bicer. p.
116. lib.
De Missa.
^c Bellarm. l.
2. De Euch.
6.9.

Tertia objectio est de verbo *Creat.* Cyprianus, ^b *Christus usque hodie hoc verissimum & sanctissimum suum corpus creat, & benedicit, & sanctificat, & pæ sumentibus dividit.* Hæc verba obijciuntur pro Transubstantiatione panis in corpus Christi, sed perperam omnino: Nam, ut verissime Cardinalis, ^c *verba ea omnia referuntur ad materiam panis, quam dicitur creasse, benedixisse, & sanctificasse, & divisisse.* Rectè, inquam: neque enim Corpus ejus benedictione aut sanctificatione ullâ opus habuit. Nec magis mirum esse debet quòd vocet panem illum *verissimum suum corpus*, quatenus est verissimum signum sui corporis, quam quòd Christus corpus suum nuncuparit metaphorice *verum panem*, & seipsum *veram vitem*. De quo nos fusiùs in classe proxima, ex Patribus.

Secundum Objectionum genus, ex iis Patrum phrasibus in quibus vox Transmutatio & similes reperiuntur.

SECT. II.

EX Adversariis Lorichius in compendium reduxit phrasas ferè omnes conversionum in quibus alii eorum solent potissimum insistere: ^d *Et si veteres Ecclesiæ Doctores, inquit, non sunt usi voce Transubstantiationis, tamen usi sunt vocibus idem significantibus, ut Conversionis, Transmutationis, Transelementationis, & similibus.* Sic ille, per *Similia* fortassis intelligens *Fit*, & *Creatur*, & hujusmodi: Quæ singula verè à Patribus usurpari, liberè fatemur: sed *Transubstantiationem*, Christiæ essentialẽ Præsentiam inde colligi, confi-

^e Lwiche.
Fortal. fid.
De Euch.
sol. 117.

confidenter constantēq; negamus: Quippe similia alia parallela in aliis mutationum generibus, his quæ obijciuntur vocibus quadrat aptissimē atq; respondent; in quibus tamen Transubstantiationis nota omnino nulla inest.

I. Obijciunt, tanquam ex antiquis Patribus, Mutationem & Conversionem hanc fieri multis modis: utpote ex Chrysostomo de Eucharistia; * *Sed Christus nos secum*, inquit, *ut ita dicam, in unam massam reducit*. Respondeo, Chrysostomus pariter de malè communicantibus de hoc sacramento, ^e *Quomodo*, inquit, *satisfacimus, si nutriti tali cibo taliter peccemus, si agnum comedentes in lupos convertamur?* Secundò, obijcitur Gregorius Nyssenus; ^g *Corpus Christi in nostrum corpus ingrediens, totum in se transfert atq; commutat*. Quæ verba ^h Bellarminum non puduit obijcere. Quamvis haud aliter Pontifex Leo; * *Hoc sumitur, ut accipientes virtutem celestis cibi, in carnem ipsius qui caro nostra factus est transeamus*. Næ igitur is planè fungus sit oportet, quisquis ex superioribus testimoniis colligeret conversionem corporis nostri reipsâ in corpus Christi, aut malè communicantium in lupos, aut fidelis participantis cujusvis in id de quo participat.

II. *Obiectio*. Quod ⁱ *inquitur* Adversariis videtur, est vocabulum *Transelementatio*. Ex Theophylacto obijcit Cardinalis; ⁱ *Dixit Theophylactus, μεταστοιχείω, transelementatur in corpus Christi*. Vix quisquam nostrum tria cum Pontificiis verba commutabit, quin statim hoc ineutabunt, ac si tum de causa nostra conclamatum esset. sed frustra: præsertim cum ipse Theophylactus non dubitaverit producere Christum pariter de suis discipulis dicentem, ^k *Μεταστοιχείωσθε ἐν ἐμῷ, Transelementamini in me*. Item Cyrillus Alexandrinus de Baptismo; * *Per operationem Spiritus Sancti sensibilis aqua in Divinam quandam & inenarrabilem virtutem μεταστοιχείωθαι*. Necnon Nyssenus de Baptizato; ^l *Deus naturam nostram in Divinam virtutem μεταστοιχείωσθαι*. Hæc

^g Bellarm. l. 2. De Euch. c. 22.

^f Chrysost. in Matth. 14. hom. 50. Edit. Græc. ^g Greg. Nyss. Catech. c. 36, 37.

^h Bellarm. l. 2. De Euch. c. 16.

ⁱ Leo, Epist. 23.

ⁱ Bellarm. l. 2. De Euch. c. 34. ex Theophyl. in Marc. 14.

^k Theophyl. in Joh. 6.

^l Cyrill. Alex. in Joh. 1. c. 42.

^l Nyss. in epist. ad Eustach.

^m Saaver.
Jes. in 3.
Thom. qu. 75
disp. 50. §. 1.

Patres. Idcirco nemo potest urgere dicta Patrum de Transmutatione & Transelementatione panis in corpus Christi, quin alias pariter varias nec minùs admirabiles, imò & planè impossibiles, conversiones concedat, ex eorundem Patrum sententiis; Transelementationem Christiani hominis in Christum, Aquæ Baptismi in Divinam virtutem, Personæq; baptizatæ in Divinam naturam. Ejusmodi phrasés juxta rigorem verborum accipiendas, nemo nisi amotæ mentis credere potest. Denique iis qui de hac voce aded se jactitant suaderem Suarezium Jesuitam interrogent, cùm dixerit, ^m *Usus hujus vocis TRANSELEMENTATIO durior rem esse & non satis accommodatum.* Progrediamur.

Tertium genus Objectionum, de mutata natura panis per Dei omnipotentiam.

SECT. III.

^a Cyprian.
De cana
Dom.

^o Bellar. l. 2.
De Euch.
cap. 9.

^p Ambros.
lib. 4. De
Sacram. c. 4.
Item, De
myster. ini-
tiand. c. 9.

^q Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 14.

Objicitur I. Cyprianus: ^a *Panis iste, inquit, quem Dominus discipulis suis porrigebat, non effigie sed naturâ mutatus, omnipotentia verbi factus est caro.* De quo Bellarminus; ^o *Hoc argumentum nullam admittit solutionem: — nam non requiritur ulla omnipotentia ad faciendum ut res aliqua significet, id enim etiam homines facere possunt.* Sic ille. Ambrosius pariter; ^p *Fortè dices, Meus panis est usitatus, sed panis iste panis est ante verba Sacramentorum: ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi.* — *Non hoc est quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit; majorque vis est benedictionis quàm natura; quia benedictione etiam natura ipsa mutatur.* Unde Bellarminus, ^q *Quàm ineptè ista omnia dicerentur, si nulla fieret realis mutatio?* Sic ille.

Sol. 1. Per distinctionem: Dicimus, non Essentialem naturæ elementorum mutationem intelligi, sed Sacramentalem, quâ elementum fit Sacramentum; & ad hanc conversionem omnipotentiam Dei spiritualiter operantem necessariò

fariò requiri: quamvis enim homines facere possunt ut res aliqua significet rem aliquam divinam; ut tamen res ipsa aut divinum Symbolum sit (id est, Sacramentaliter significet) aut ut instrumentum sit Divinæ efficaciz ad alendas animas hominum Sacramentaliter, hanc naturam Sacramentalem ei imponere sola potest Divina omnipotentia. id quod etiam hic Cardinalis facile discernere potuisset, si quidem alterius Cardinalis conspicillis usus esset: Cardinalem Alanum volumus; qui, *A solo Deo est, inquit, ut ele-*

Alan.
Card. I. De
Sacram. in
gen. c. 17. &
18.

vetur creatura super natura consuetudinem, non solum quoad vim operandi, sed etiam significandi. Sic ille. Quod cum illo Patrum quadrat, *Panis naturam mutari.*

Sol. 2. ex ipso Ambrosio, (atq; Cypriano mens eadem) qui mutationem de qua diximus narrat: *Vides, inquit, quam operatorius sit sermo Christi. — ergo si tanta vis est in sermone Domini, ut inciperent esse qua non erant, quanto magis operatorius est, ut sint qua erant, & in aliud convertantur?* Sic Ambrosius. Primò, *Ut sint qua erant, inquit, post sermonem operatorium, vel consecratorium: Ergo elementaris eorum natura remanet. Secundò, Et in aliud convertantur: Ergo sola mutatio facta est in* * *Naturam Sacramentalem.* Quam explicationem summopere valere, documento nobis esse potest eorum versutia qui in postrema Editione Parisiensi verba hæc, *Ut sint qua erant, & in aliud convertantur,* depravasse dicuntur, ut redderent, *Ut qua erant in aliud convertantur.* quanquam hæc parte lingue Ambrosianæ abscissâ, pars tamen illa modica quæ relicta est Adversariis satis clarè obloquitur, & sensum nostrum similitudine clarissimâ proficitur: *Nam & tu, inquit, loquens de Baptizato, eras vetus creatura: postquam autem consecratus es, nova creatura esse capisti.* In Objectione accepimus, per consecrationem Eucharisticam naturam mutari: In hac Solutione pariter habemus, in Baptizato creaturam mutari. Dictum dicto quid interest? Atq; (quod est paulò

Ambros.
quo supra.

* Naturæ
vocem lar-
gè sumi ex
Patribus
evicimus
lib. 3. De
Missa.

* In præcedenti
sectione.

paulò illustrius tum à * Cyrillo Alexandrino accepimus modò, tum à Nysseno, & Baptizati & Baptismalis aqua naturam à Deo in divinam naturam transelementari.

Sol. 3. per retorisionem : Si, quia negat Ambrosius post consecrationem ibi esse quod natura formavit, ideo negandum nobis esset remanere panis substantiam, pari ratione negare oporteret accidentia adesse, quæ sunt Quantitates & Qualitates, quas natura pariter formavit.

* Optat. l. 2.
cont. Parm.
objiciente
Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 17.

I I. Bellarminus ex Optato objicit : " Quorsum iste descensus Spiritus Sancti, quorsum invocatio omnipotentis super Altare, si nihil mirabile & supernaturale fieri deberet?

* Isidor. Hisp.
lib. 1.
De offic. cap.
18.

Sol. Dicimus, duo supernaturalia fieri in Eucharistia, etiam remotà omni Transsubstantiatione : Primò, elementum naturale fit divinum Sacramentum. Secundò, Sacramentum fit fidelibus efficax instrumentum spiritualis unionis cum corpore Christi. Prius per se constat. Posterius Isidorus manifestè exprimit, cum loquitur de consecratis Pane & Vino : * Hac duo, inquit, sunt visibilia : sanctificata autem per Spiritum Sanctum in Sacramentum divini corporis Christi transeunt. Sic ille. Atq; hinc Bellarmini quæstioni abundè satisfactum esse arbitramur ; dum hoc modo Transmutationem & (si ità loqui liceat) Transelementationem quandam agnoscimus, quatenus elementa, Panis & Vinum, extra sphaeram naturalis suæ activitatis sublimantur in naturam Sacramentalem, ad spiritualem transmutantur, ad quam Omnipotentia Divina necessariò requiritur.

Quartum genus Objectionum sumitur ex phrasibus quibus significatur hunc Eucharistia Panem non esse panem Communem.

SECT. IV.

* Justin. Apol. l. 2.
Iren. lib. 4.
contra Hæres.
cap. 34.

O Bjectio. * Justinus Martyr hunc *κοινὸν ἄρτον* esse negat : ut & Irenæus eum esse communem inficiatur : sicut etiam Ambro-

Ambrosius, in loco supra citato, usitatum panem esse denegavit.

Sol. I. Horum Patrum phrascs objicit Cardinalis ^b Bellarminus Protestantibus, quamvis verè Patristantibus & Panem Vinumque *communis* & *usitata* esse millies pernegantibus: id quod Adversarii nostri optimè norunt. Nòsne enim, qui Eucharistiæ & Baptismi elementa per Spiritum Sanctum consecrata esse, itémq; fieri divina Sacramenta, adeóq; etiam exhibendæ gratiæ Divinæ instrumenta sacra, censemus ac profitemur, ut *κοινὴ* hæc, *usitata*, *communis*, atq; adeó *prophana* esse dicamus? absit!

^b Bellar. l. 2.
De Euch. c.
4, 6, & 14.

Sol. II. Justinus mens eadem fuit: Vocavit enim Eucharistiam *εὐχαριστήσιον* *τοῦ* *πολλῷ*, *cibum Eucharisticatum*. Parem excellentiam Patres *aquæ Baptismatis* tribuerunt: Chrysostomus; ^c *ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμοῦν κοινόν*, *Non est aqua communis*. & Gregorius Nyssenus, ^d *Νὲ contemnas*, inquit, *divinum lavacrum, neq; id commune putes*. Idem pronunciabit Cyrillus de sacro Unguento, sectione proximâ. Nec tamen propterea hi Patres crediderunt Aquam Unguentumve recedere omnino à sua natura. Quid (malum!) igitur hæc Adversariorum supina oscitantia seu potiùs perversitas sibi vult, qui, cum altaria consecrant, imagines venerantur, & quicquid ad cultum religiosum spectare arbitrantur, id *μὴ κοινόν*, *non commune* esse prædicent, quamvis ea omnia nativam illam suam, saxeam, laneam, ligneamq; proprietatem retineant; non tamen erubuerunt illud, *μὴ κοινόν* *ἄπρῳ*, sæpe sæpiùsq; nobis exprobrare, & indè articulum fidei suæ de Transubstantiatione novum procudere.

^c Chrysost.
in Psal. 22.
hom. 16.
^d Nyssen.
De sancto
Baptismate.

Sol. III. per retorsionem: Justinus de cibo quem *sanctificatum*, ac proinde consecratum, vocat, dicit, *cibum esse quo corpora nostra aluntur*: Sed cibis quo propriè aluntur corpora nostra in Eucharistia, nullus alius esse potest quàm propriè dictus panis; de quo tamen præmisit Justinus dicens, *ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμοῦν ἄπρῳ*, *Non est ut communis panis*. Quod est

liquidum argumentum pro Præsentia Panis post Consecrationem, & Transubstantiationis validâ labefactatio. Pari modo Cyrillus Hierosolymitanus negans sacrum Unguentum esse *nudum & commune unguentum*, exinde docuit illud prorsus esse Unguentum.

Quintum genus Objectionum ex Patribus instituitur, quoad iudicium Sensuum.

SECT. V.

** Tert. De anima, c. 17*

Primò obijcitur Tertullianus: * *Nè dicamur*, inquit, *quòd alium* (Christus) *senserit postea vini saporem, quod in sanguinis sui memoriam consecravit.* Hinc postea Rhenatus vester, vir alioqui egregiè doctus, & Scholiastes in ipsum Tertullianum, religionisque Romanæ strenuus assertor, *Indè*, inquit, *non levis est probatio Transubstantiationis, quamvis gustus non sentiat nisi vini saporem: Quapropter veteres in Sacramento Eucharistia admonent cavendum esse à sensibus.* Sic ille, ut probaret nihil fideitribuendum esse sensibus, quia illi fallere nos possunt; ut, exempli causâ, Gustus.

† Rhenat. in locum Tert.

Sol. Hoc nihil obijci potuit Tertulliani testimonio repugnantius: Ejus enim sententia jam objecta sic se habet; *Non licet nobis in dubium sensus nostros revocare, nè in Christo deliberetur quòd alium postea vini saporem gustavit, &c.* Tertullianus expressè tenet, Non esse diffidendum sensibus: & tamen Scholiastes Pontificius ex eadem sententia colligit, Ideo cavendum esse à sensibus, nè iis fidem habeamus. Collector scilicet! Nonne hoc est quod in Muscis dicitur, *Discantus contrapunctum?* aut quod Glossa apud Gratianum, *Statimus, id est, Abrogamus?* Ad retorsionem accingimur.

‡ Tert. De anima, s. 17.

Tertulliani testimonium adversus Transubstantiationis articulum militat fortiter: ‡ *Non licet nobis*, inquit,

in dubium sensus istos revocare, nè & in Christo de fide eorum deliberetur (i. e. dubitetur:) nè forte dicatur, quòd decipiens sit cùm Petri socrum tetigit, aut alium postea unguenti senserit spiritum, quod in sepulturam suam accepit; aut alium postea vini saporem, quod in sanguinis sui memoriam consecravit. Sic enim & Marcion phantasma eum maluit credere, totius corporis in eo dedignatus veritatem. Hec Tertullianus: Cujus verba sunt veluti tela amentata. 1. Quia, negantibus Adversariis fidem habendam esse sensibus, ex decreto Tertulliani probamus planè contrarium, *Quòd sensus non sint in dubium revocandi.* 2. Cùm illi pro virili abrogent sensuum arbitrium, præsertim in discernendo vinum ex sapore in Eucharistia, Tertullianus contrà; *Minimè dubitari oportet an Christus gustaverit eundem vini saporem quod in memoriam corporis sui consecravit.* 3. Cùm illi doceant non fuisse illud vinum post consecrationem; Tertullianus reclamationat, *Vinum erat quod consecraverat atq; gustaverat.* 4. Aiunt, Sensum non decipi circa proprium objectum, ut, An sit sapor quem gustamus; sed circa rem sapidam falli, Utrùm sit vini aut rei alterius, vel, Utrùm fuerit accidens absq; subjecto: Sed quid Tertullianus? *Standum esse iudicio sensuum, nè dicatur Christus falsò tetigisse socrum Petri, aut falsò sensisse spiritum unguenti, aut falsò gustasse saporem vini.* Sic ille. Ex quibus docet subjecta per accidentia debere discerni.

Secundò objicitur Cyrillus Hierosolymitanus, quasi qui prorsus abnegationem sensuum suadeat iis qui in celebratione hujus Sacramenti versantur: unde Adversarii præsentiam Christi essentialem elici posse putant. Cyrilli verba hæc sunt; ^h *Nè ergò consideres sanguinem nudum panem, & nudum vinum: corpus enim est & sanguis Christi, secundum ipsius Domini verba. Quamvis enim sensus hoc tibi suggerit, tamen fides te confirmet, nè ex gustu rem iudices.* Hæc ille. Unde Bellarminus, ⁱ *Cyrillus, inquit, non dicit falli sensus,*

quia

^b Cyrill' Ca-
tech. dy-
sc. 4. Eo-
dem modo
Maldona-
tus, De Sa-
cramentis,
Tom. 1.
p. 267.
ⁱ Bellarm. l.
2. De Euchi-
cap. 13.

quia non judicant esse corpus Christi sub specie panis; sed quia judicant rem illam quam sentiunt, esse panem, cum non sit. — Sed objiciet aliquis, quod idem Cyrillus Catech. 3. mystagogica de sancto chrismate dicit, non esse nudum unguentum post consecrationem, sicut ibidem dixit panem Eucharistia non esse nudum panem post consecrationem. Atqui id confirmat sententiam nostram: nam Cyrillus non eodem modo loquitur de Chrismate & de Eucharistia: De Eucharistia enim dicit, Post consecrationem non esse panem communem, sed corpus Christi: De Chrismate autem dicit quidem, Non esse commune unguentum; sed non addit, Esse Spiritum sanctum, vel corpus Christi, sed esse Chrisma Christi, seu sanctificatum oleum. Sic ille: Qui apud se fingens hanc genuinam fuisse Cyrilli sententiam, gloriabundus exultat illico; Hac de Cyrillo, inquit: cujus testimonium vel solum sufficere deberet: Est enim hominis sancti & antiquissimi, & ex opere ejus indubitato, & clarissimum atque apertissimum, ut nullo modo perverti possit: & est ex Catechesi, in qua solent omnia proprie & simpliciter explicari: Et denique, nemo unquam reprehendit Cyrillum erroris alicujus circa Eucharistiam. Sic ille.

Quantò jam fui in integra Bellarmini objectione citanda prolixior, tantò brevior ero in ea refutanda. nec enim multis opus est. Sol. 1. Uno verbo dicam: Turpissimè fallitur Cardinalis, vocem commentitiam *Chrisma* ponens pro germana *Charisma*. Nam ex Græco codice ejus sententia de oleo hæc est, *Non est nudum unguentum, sed χρῆσμα, i. e. Donum gratiæ.* quod multò divinius est ipso unguento & oleo consecrato. Quæ una vox Bellarminianæ objectionis vim totam obtundit: qui cum dixerit verba ipsa clariora esse pro Transubstantiatione quam quæ possint perverti, ipse tamen insigniter ea pervertit & depravavit, qui χρῆσμα in χρῆμα transformavit.

* Cyrill. Catech. 3.

Sol. 2. Dixit quidem Cyrillus de Eucharistia, *Nè tu enim consideres nudum panem:* dixit pariter de Baptismo, * *Non tanquam*

sanguam aqua simplici studeas huic lavacro, sed ut spirituali gratia, quae cum aqua datur. Sic ille: Qui ut vocavit panem corpus Christi, ita pariter vocavit unguentum *Charisma*: nec tamen aut Aqua aut Unguentum proprietates suas substantiales amittunt. Pergimus nos, ut Cyrillum hunc nobis iure optimo vindicemus: Sequitur ergo tertia solutio per re-tor-sionem.

Sol. 3. Testimonium Cyrilli retorquendum est: legitur enim Græcè, ¹ ὡς περ καὶ ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ἐστὶ τὸ ὀπίληνον τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐκ τῆς ἁγίας λειτῆς, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ· ὥτω καὶ τὸ ἄγιον τῶ το μύριον ἐκ τῆς ψυχῆς, ἐστὶ ὡς ἀνὴρ πνεύματος καὶ τοῦ ὀπίληνον, ἀλλὰ Χριστοῦ χάρισμα. Id est, *Sicut panis Eucharistiæ post invocationem* (seu Consecrationem) *non nudus panis sed Christi corpus est, sic hoc non est unguentum post invocationem, sed donum gratiæ.* Sic ille. In quibus verbis analogia inter ὡς περ & ὥτω difficultatem omnem dissolvit: 1. Quemadmodum *sicut* negat panem consecratum esse *nudum panem*, ita *sic* inficiatur unguentum consecratum esse *nudum unguentum*. 2. Ut *sicut* appellat panem post consecrationem *corpus Christi*, ita *sic* nuncupat unguentum *Charisma*, seu *donum gratiæ*. 3. Sicut Cyrillus negando unguentum consecratum esse *nudum unguentum*, subintellexit nihilominus illud esse substantialiter idem unguentum: sic panem cum nudum esse negavit, credidit esse adhuc panem. Ex his singulis invictum argumentum habemus adversus Romanam fidem de Transsubstantiatione. Quid enim? ut Adversarii à Cyrilli testimonio aliquid delibatum velint? Hanc tergiversationis viam illis amplissimæ ejus laudes intercluserunt quas retulit Bellarminus: Qui commendavit hoc opus ejus propter certitudinem, ut *indubitatum*; propter perspicuitatem, ut *clarissimum*: Auctoremque ipsum, propter ætatem, ut *antiquissimum*; denique propter fidem in hac causa, ut undique *Catholicum*, utpote qui *nunquam fuerit erroris notatus circa Eucharistiam.*

Tertiò objicitur Chrysostomus: *— Credamus ubique Deo,*

¹ Cyrill. mystag. 3. Catech.

² Chrysost. hom. 83. in Matthe.

nec

nec repugnemus ei, etiamsi sensui & cogitationi nostra absurdum esse videatur quod dicit. Superat sensum & rationem nostram sermo ipsius. Quaeso, quod in omnibus rebus facimus, præcipue in mysteriis faciamus, non illa qua ante nos jacent salummodo aspicientes, sed verba quoque ejus retinentes: Nam verbis illius defraudari non possumus; sensus verò noster deceptus facillimus est. Quoniam ergo ille dixit, *HOC EST CORPUS MEUM*, nullâ dubitatione teneamur, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus. Nihil enim sensibile traditum nobis à Christo, &c. Sic ille. Hinc Bellarminus, ^a *Sane non potuisset Chrysostomus clarius loqui, si Calvinistam aliquem ante se habuisset, quem hortari ad fidem voluisset.* Sic ille, intelligens proculdubio suam Romanam fidem.

^a Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 22.

Respondeo primò: Dixitne Chrysostomus, *Nihil hic (in Eucharistia) sensibile tradi nobis?* dixit, fateor; & verbis immediate sequentibus istius sententiæ rigiditatem correxit: *Sed in verbis sensibilibus*, inquit, *intelligibilia traduntur.* Agnoscit igitur sensibilia hîc proponi. Quam veritatem etsi Chrysostomus tacuisset, Adversariorum ipsorum oculi abundè testarentur, propter ipsas sensibiles species panis & vini. Dicimus igitur Chrysostomum hîc usum esse suâ libertate loquendi, ut mentes communicantium abstraheret à sensibilibus objectis, & ad contemplationem spiritualium traduceret. Nam si animos nostros defixos haberemus corruptibilibus objectis, certò sequeretur (ut rectè Chrysostomus) *Nos verborum Christi utilitate fraudari.* Verissima igitur sunt Christi verba, quæ si Sacramentaliter interpretemur, nec sensibus nec cogitationibus carnalibus Christum hîc indagamus; quod tamen faceremus si Christus corporaliter hîc præsens esset.

Respondeo secundò, Chrysostomum ipsum ex parallelis suis objectioni superiori satisfacere. Parallela duo luculenta sunt: In quorum priore Chrysostomus de Eleemosyna, in posteriore de Baptismo similiter est rhetoricatus; in utrisq; abnega-

abnegationem judicii sensuum suadet atque adeò exigit.

Primò, de eleemosynis erogandis in pauperes, ° *Sic ergò affecti esse debemus, inquit, tanquam ipsi Christo fidem præbentes.*

• Chrysost.
hom. 88.
(juxta edit.
Græcam) in
Matth. 27.

quare? Pergit, alludens ad verba Christi, IN QUANTUM DEDISTIS UNI EX HIS, DEDISTIS MIHI: *Siquidem Christi verba, inquit, sunt* ἐνταῦθα ὁ λόγος ἡμεῶν· εἰ γὰρ καὶ τὸ πανόμοιον οὐκ

ἐστὶν Χριστός, ἀλλὰ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι λαμβάνει καὶ αὐτὸν i. e. *Fideliora*

verba sunt oculis nostris: si enim non ipse Christus apparet,

sed tamen in hac forma accipit & mendicat. Conferat, si cui

libet, verba objecta de Eucharistia cum his quæ hic de Ele-

emosyna habentur, & statim perspiciet nihil minùs quàm

literalem sensum utrisque subesse, nisi eò cæcitatatis deven-

erit, ut (Bellarmini Topica edoctus) credat Christum cor-

poraliter præsentem esse in quolibet mendico in quem

quispiam stipem aliquam contulerit, eò quòd dixit Chri-

stus, *In quantum uni ex his dedistis, dedisti mihi.* Alterum

Parallelum est Sacramentale, de Baptismo, in illa verba

Christi, QUOD NATUM EST EX CARNE, CARO EST; QUOD NATUM EST EX SPIRITU, SPIRITUS: *PVide, inquit,*

• Chrysost.
hom. 27. in
Job.

quomodo Christus mysteria abdit. Abducit Nicodemum ab

omnibus sensibilibus, nec permittit oculos ejus ἀποστρέφει τὸν νοῦν

αὐτοῦ, mysteria illa curiosè (viz. oculis corporalibus) per-

scrutari. Jam plenioris solutionis causâ testimonium pri-

um retorquebimus.

Respondemus tertio, Chrysostomi testimonium contra

Transubstantiationem facere apertissimè. Hujus testimo-

nium superius objectum, de verbis Christi, ità se habet;

° *Nullà dubitatione teneamur, sed credamus* (pergit enim in lo-

• Chrysost.
in Matth.
hom. 83.

co citato) & oculis intellectus id percipiamus: Nihil enim sen-

sibile traditum est nobis à Christo, sed in rebus sensibilibus omnia

quæ tradit sunt insensibilia: Sic & in Baptismo per Aquam,

quæ est res sensibilis, donum illud conceditur, quod autem in ea

conficitur, regeneratio scilicet & renovatio, quiddam est intelli-

gibile. Sic ille. Hic Chrysostomi in hyperbolizando pa-

rallelif-

parallelismus Adversariorum vecordiam redarguit, non solum quod ex locutionibus hyperbolicis Cardinalis argumenta, veluti ex arenis lora, conficiat, verum etiam quod ex hoc Transubstantiationis refutatio confirmetur, quia docet Chrysostomus haud aliter intelligi debere verba sua de Eucharistia quam alia verba ejus de Baptismo interpretari liceat, in quo substantia aquae omnium sensibus exposita est. Itaque quisquis in utrovis Sacramento nimis erit intentus rei sensibili, cum intelligibili & spiritali bono defraudari necesse est.

* Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 20. ex
Epiphan. in
Ancorato.
* Class. 1.
c. 5. §. 2.

Quartò Epiphanium nobis objicit Bellarminus, eò quod hic Pater exigit à fidelibus *ut verbis Christi*, Hoc EST CORPUS MEUM, *fidem adhibeant*. Cui testimonio nos * suprà prolixè respondimus: ubi præterea idem Cardinalis subjunxit, *Epiphanius excludit omnes tropas, præsertim cum addit, credendum esse, licet sensus repugnet*. Sic ille. Ad quem respondimus, non addidisse Epiphanium verba illa, *Credendum esse licet sensus repugnet*; apud quem de repugnantia sensuum nè jota quidem exstat, sed Bellarminus ipse, seu sensus seu mentis errore, verba illa verbis Epiphanii assuit. Est præterea apud Epiphanium quod retorsioni nostræ inserviens Transubstantiationis articulo repugnat: *Vidimus*, inquit, *quod Salvator in manus suas accepit, veluti Evangelista habet, quod surrexit à càna, & accepit hoc, & cum grates egit, dixit, Hoc est meum, & hoc. Et videmus quod hoc non est aequale neque simile, non imagini in cruce, non lineamentis membrorum: hoc enim rotunda forma est, &c.* Sic ille. Ubi *Hoc & hoc* denotant duo illa quæ Christus accepit in manus, scilicet Panem & Vinum, de priore dicens, *Hoc est meum* (viz. Corpus.) Tum *Hoc*, quod demonstrabat Panem, affirmat esse dissimile corpori Christi in cruce, quia est *resurrectis, rotunda figura*: & non dicit, *resurrectis, ipsa Forma rotunda*, seu, *ipsa Rotunditas*, accidens nempe sine subjecto. quod nunquam in antiqui Patris cujusquam conceptum irrepsit.

CAP. IV.

*Patrum antiquorum dogma Catholicum
Transsubstantiationi ex diametro contrarium,
asserentium Panis & Vini substantiam
manere post consecrationem.*

MAnente panis substantiâ post consecrationem, Transsubstantiationis articulum funditus subverti, Pontificiis ipsis ita prorsus æquum videtur, ut Synodus Tridentina Canonem suum pro Transsubstantiatione præmiserit, dicens, ^a *Si quis dixerit in sacrosancto Eucharistia Sacramento substantiam panis remanere, Anathema sit.* Et consequentiam nostram ratione confirmat exemploque illustrat Bellarminus: ^b *Requiritur ad conversionem, inquit, ut id quod convertitur in aliud, desinat esse: ut cum aqua convertitur in aerem, non remanente aquâ.* Ad Assumptionis probationem properamus; viz. Panem & Vinum post consecrationem in Eucharistia remanere.

^a Synodus
Trident.
sess. 13.
can. 2.

^b Bellarm. l.
3. De Eucha.
c. 18.

I. Probatio ex Evangelio, juxta expositionem antiquorum Patrum.

SECT. I.

LOcus I. Matth. 26. 29. *Peractâ cenâ, Christus dixit discipulis, Non bibam posthac ex genimine vitis, &c.* Hic per genimen seu fructum vitis intelligens Vinum quoad substantiam. Fructus vitis non est nudus color, non merus sapor, non purum putum accidens. Hinc Epiphanius; ^c *Qui aliquam solam adhibuerunt in Eucharistia, in hoc sermone Domini redarguuntur, NON BIBAM DE GENIMINE VITIS.* Sic ille. Vinum autem quod in Eucharistia bibitur non potuit

^c Epiphanius
contra Hæ-
reses.

non

^a Chrysost. in
eum locum
Matth.
hom. 81.

^c Aug. De
dogm. Eccl.
cap. 75.

^f Synod. Con-
stant. in
Trullo, can.
32. ex Chry-
sostom. in
Matth. 26.
hom. 83.

non esse consecratum. Chrysostomus ; NON BIBAM DE-
INCEPS, &c. ^d In nuda mysterii mensa vino est usus. nam vi-
tis vinum non aquam producit. Augustinus ; NON BIBAM
AMODO DE FRUCTU VITIS ; ^e Vinum fuit in redemptionis
nostræ mysterio, cum dixerit, NON BIBAM, &c. Synodus
Constantinopolitana in Trullo ; ^f Quando mysteria tradidit
vinum tradidit : & cum jam post resurrectionem absq; myste-
riis solam & nudam mensam apposuit, usus est vino ex genimine
vitis. Animadvertite ; eodem vino in mysteriis quo extra
mysteria bibendo est usus, eodem utroq; : At hoc extra
mysteria verè vinum vitis fuit, non autem vinum vita, qui
est revera sanguis Christi.

^g Jansen.
Concord. in
eum locum,
p. 914.
Patet Luc.

22. 17. Gra-
tias egit su-
per illud po-
culum de
quo dixit,
fructus vi-
tis.

^h Estiunt, in
4. Sent. dist.

11. atque
etiam vox
a. n. apti,
affringit
sensum ad
proximum.

ⁱ Innocent.
P. De offic.
Missæ, l. 4.
c. 2.

Cæterum nè fortè quispiam per hanc rimam evadat,
comminiscendo nimirum vinum vitis quod Christus me-
morat, non Dominicæ sed Paschalis coenæ vinum fuisse,
Janfenius & Estius repugnant strenuè. 1. Ille, & Cum Ma-
thæus & Marcus, inquit, nullius alterius calicis facerent men-
tionem, præter sacri, cum dicitur, DE GENIMINE VITIS,
nullus alius calix intelligi potest ab iis demonstrari quàm cu-
jus meminerant : — & omnino videtur à Matthæo & Marco
hoc dictum post consecrationem. 2. Ille pariter, ^h Quidam
dictum intelligi volunt, inquit, de calice agni Paschalis : Sed
interpretationem hanc non admittunt Matthæus & Marcus, qui
primi calicis mentionem nullam faciunt. 3. Imò utriusque
Dominus, Innocentius Papa, ⁱ Quod autem Christus, inquit,
in calice vinum consecravit, patet ex eo quòd ipse subjunxit,
NON BIBAM DE INCEPS DE GENIMINE VITIS. Dice-
re verò in his locis intelligi sola accidentia aut speciem vi-
ni, puerilius est quàm ut refelli debeat. Adeone enim in-
eptire quisquam potest, ut cum Christus promisit se Vinum
bibiturum in regno suo, (id est, post resurrectionem cum
discipulis in Ecclesia) existimet opportuisse eum sola acci-
dentia bibere ?

II. Probatio, Manere panem, ex verbis Apostoli,

I. Cor. II.

SECT. II.

Locus II. I. Cor. II. Apostoli verba crebra & perspicua sunt: *Quotiescunq; manducatis hunc panem. & Priusquam de hoc pane edatis. Panis quem frangimus, Cap. 10. Panis quinquies repetitur, & panem consecratum intelligi Pontificius nullus dubitat: nec enim dicitur Eucharistia priusquam consecratur: Sed propriè an impropiè panem appellaverit, quæsitum est opus.*

Pontificii, nè cogantur sensum proprium concedere, per varias distinctiones se extricare conantur. Aiunt enim, *Panem dici, vel quia à pane factus, vel quia figuram externam panis retinet, vel quia habet effectus & proprietates panis: ut Manna, & omnis cibus Panis dicitur.* Hæc Bellarminus. Cujus conjecturas discutere necesse non est, cum præsertim ex scopo Apostoli infringantur enerventurq; singulæ: quanquam, si concederentur non nisi figurativè dicta, essent partim per metaphoram, partim per synecdochen. Verùm ut omittantur ambages; apud Corinthios, quibuscum nunc Apostolo negotium erat, sacrosanctæ Eucharistiæ profanatio nefanda grassabatur: Nam indignè sumebant panem Domini, superbe contemnebant Ecclesiam Dei, & hæc sacra Mysteria usque etiam ad ebrietatem conspurcabant; quibus vel Ethnici denuntiarent illud solum, *Procul este profani.* Apostoli igitur institutum erat Corinthios istos ad religiosam devotionem in tanti mysterii celebratione adducere: Quod egregiè quoq; præstitit, ità tamen ut materiæ Sacramentalis, Panis & Vini, veritatem planè asstruxerit.

Disputo, I. Si tunc Transsubstantiatio, adeòq; panis absentia, fuisset de fide, Apostolus, cum Eucharistiæ perinsignem illustrémq; æstimationem conciliare studuit, debuit certè eam alio quàm communi *Panis* nomine dignari.

M

Quam-

¹ Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 23.

Quamvis enim adhibito honorifico adjuncto *Panem Domini* appellaverit, hoc tamen commune ei erat cum aliis Eucharistiæ adjunctis, quorum unum *Foculum Domini*, alterum *Mensa Domini* nuncupatur.

2. Quid quod *Panem Domini* ab ipso *Corpore Domini* apertè diserteq; distinguit in his verbis, viz. *Edens panem Domini indignè; non discernens corpus Domini.*?

3. Huc facit Panis adjunctum illud, *Fractus*, 1. Cor. 10. quod ipsissimo corpori Christi glorioso propriè non potest competere.

4. (Quod nonnullius est ponderis) dicitur fidelis *in tñ aple*, *ex pane*, edere; hoc est, non panem ipsum, sed ex toto pane partem aliquotam decerpere; quia panis ille integer unus erat, & (ut Jesuita notat) ¹ *glutinosus, & in partes frangendus*: quod de Christi corpore propriè dicere nefas esset.

5. Postremò, præmissas rationes vel maximè confirmant Adversariorum angustia, quod cum *Panis* expositiones quatuor suggererent, nullum tamen omnium ullo antiquorum Patrum suffragio probarint: Quorum venerandum cœtum jam consulendum duximus.

C A P. V.

De judicio Antiquitatis contra Transsubstantiationem.

III. Probatio; Quod Eucharistia Panem post consecrationem præcisè denotet.

SECT. I.

^a Ignat. e-
pist. ad Phila-
delphos.

Ignatius monet & adhortatur Philadelphienses in hunc modum; ^a *Unâ Eucharistiâ utamini*, inquit: *una enim est caro Domini nostri, & unus sanguis pro nobis effusus est*:

est: *ἅς ἁπλῶς τοῖς πᾶσι διδρίσθη, unus panis omnibus fractus, & unum poculum omnibus distributum, & unum altare omni Ecclesie.* Animadvertite: *Vnus est panis, sicut unus est calix, & unum altare;* singula pariter consecrata, & quoad substantiam eadem manentia: quod ut præ cæteris de Pane nobis innotesceret, dicitur hîc esse *fractus*; quod non propriè competit corpori Christi. II. Dionysius Areopagita in celebrandis his mysteriis docet^b adesse τὸ θεῖον εὐχαριστίας, τὸν θεῖον ἱερέα, τὸν θεῖον λαόν, τὸν θεῖον ἄρτον i. e. *Divinum altare, divinum Sacerdotem summum, divinum populum, & pariter divinum panem.* Auditisne? haud aliter *divinum Panem* quàm *divinum Sacerdotem, Altare, Populum*; postquam hæc singula consecrata essent, ità tamen ut in singulis substantiales eorum proprietates integra permanserint. III. Tertullianus: *Christus non recusavit panem, quo Corpus suum representavit.* De hoc^{*} suprâ. Panis verò nisi consecratus sit neutiquam Christi corpus repræsentat. IV. Cyprianus: *Dedit Dominus propriis manibus discipulorum in mensa panem & vinum, quod in toto orbe offertur.* Sic ille. Nihil autem offertur nisi consecratum: talia fuerunt quæ manibus discipulorum tradebantur, scil. (expositore Cypriano) *panis & vinum.* V. Concilii Niceni Patres Christianis suaserunt, *Nè nimis humiliter intenti sint ad propositum panem;* de pane consecrato locuti; nam de pane non consecrato, seu communi, cautione istâc non fuisset opus, quia error omnis superstitionisæ humiliationis tantùm ex nimia rei propositæ æstimatione proficiscitur. VI. Augustinus: *Judas manducabat panem Domini, non Panem Dominum.* Ergò panis Eucharisticus, adeoque consecratus, quem manducabat Judas, multò erat diversus à Pane cœlesti, i. e. corpore Christi, qui metaphoricè atque etiam per excellentiam *Panis* dicitur. Huc reduci possent alia Antiquitatis testimonia, in quibus antiqui Patres pellucidâ periphrasi sensum suum de pane propriè dicto copiosè significarunt: necnon illud

^b Dionys. Hierarch. Sec. cl. c. 3.

^{*} Class. 1.

^c Cyprian. l. De Unitione.

^d Conc. Nic. can. 10.

^e Augustin. Class. 4.

Patrum effatum, *Melchizedechus obtulit panem & vinum, id est, corpus & sanguinem Domini.* Hæc fuit eorum assimilatio, etiam si (ut Adversarii norunt) Melchizedechi oblationes retinebant proprietates panis & vini substantiales. Hujus assertionis autores nobis fuerunt * Cyprianus, Eusebius, Hieronymus, Eucherius, & Primasius: denique, Isidorus Hispalensis imprimis dignus est qui ejusdem pariter effati Expositor intromittatur, cujus hæc sunt verba; * *Videbimus, non quales Judæi, sed quales Melchizedech, offerunt fideles, panem & vinum, i. e. corporis & sanguinis Sacramentum.* Huc faciunt illa etiam Antiquitatis testimonia quæ in superioribus sectionibus objecta nobis in Adversarios * rectorimus; Ejusmodi fuere testimonia Ambrosii, Justinii Martyris, Chrysostomi, & Epiphanii.

* *Suprà, Class. 1. c. 4. §. 5.*

* *Suprà, ibid. nec non fusc infra, Class. 5. cap. 6. §. 6.*

* *Suprà, c. 3. §. 4.*

V. Probatio præsentie Panis, ex Patribus; ex representatione corporis Christi mystici, & ex partibus materialibus panis.

SECT. II.

Primò, Chrysostomus in 1. Cor. 10. 16, 18. PANIS QUEM FRANGIMUS, NONNE COMMUNIO CORPORIS CHRISTI EST? QUONIAM UNUS PANIS, UNUM CORPUS MULTI SUMUS: NAM OMNES DE UNO PANE PARTICIPAMUS: * *Quare dicit, inquit, QUEM FRANGIMUS? Hoc in Eucharistia videre licet; in cruce autem non itidem, sed omnino contrà: OS EJUS NON CONTERETUR. & paulò pòst, Quid dico communicationem corporis? sumus ipsam illud corpus. Quid enim est panis? Corpus Christi. Quid fiunt qui percipiunt? Corpus Christi. Non multa, sed unum corpus. Quemadmodum panis ex multis granis unitur, ut minime grana appareant, sed tamen grana sunt, ita inter nos & Christo conjungimur. & paulò pòst, Omnes idem efficimur. Hæc ille. Hoc in loco cum agatur de pane consecrato, nemini dubium*

* *Chrysost. in eum locum Apostoli,*

dubium esse potest quin panis sit, per quem mysticum corpus, quæ est Ecclesia fidelium, repræsentatur, ex hac Analogia, ut quemadmodum unus panis consistit ex multis granis, ita multi fideles constituunt unam Ecclesiam.

Secundò, Cyprianus, ^f *Nam quando Dominus, inquit, corpus suum panem vocat, de multorum granorum adunatione confectum, populum nostrum quem portabat indicat adunatum; & quando sanguinem suum vinum appellat, de botris atque acinis plurimis expressum atque in vinum coactum, gregem item nostrum significat, commixtione adunata multitudinis copulatum.* Sic ille. At panis ex multis granis confectus non magis ex meris accidentibus quàm ex meris umbris conficitur.

^f Cyprian.
Lib. 1. epist.
ad Magn.

Tertiò, Augustinus introducit Christum post Cœnam Apostolos alloquentem: *Quod ergò vidistis, panis est & calix; quod vobis etiam oculi vestri renunciant: Quod autem fides vestra postulat instruenda, panis est corpus Christi, calix sanguis.* — *Potestis dicere mihi, Præcepisti ut credamus, expone ut intelligamus. Illuc levavit corpus suum, unde est venturus ut judicet vivos & mortuos. Quomodo est panis corpus ejus? & calix, vel quod habet calix, quomodo est sanguis ejus? Ista, fratres, ideo dicuntur Sacramenta, quia in iis aliud videtur, aliud intelligitur. Quod videtur, speciem habet corporalem; quod intelligitur, fructum habet spirituales. Corpus ergò Christi si vis intelligere, Apostolum audi dicentem fidelibus, Vos estis corpus Christi & membra. Si ergò vos estis corpus Christi & membra, mysterium vestrum in mensa Domini positum est; mysterium Domini accipitis. Ad id quod estis, Amen, responderitis, & respondendo subscribitis. — Unus panis, unum corpus multi sumus. Recolite enim quia panis non fit de uno grano sed de multis. De calice pariter; Sicut enim ut sit species visibilis panis, multa grana in unum consperguntur, tanquam illud fiat quod de fidelibus ait Scriptura sancta, ERAT ILLIS ANIMA ET COR UNUM IN DEUM; Sic de vino, fra-*

^f August.
Serm. ad
Infant. ad
Altare. a-
pud Bedam,
in 1. Cor. 10.

tres, recolite unde sit unum, &c. Sic ille. Quæ una sententia argumenta plura contra Transubstantiationem complectitur. Primum: *Oculi renunciant panem.* Panis (ut corpus quodvis) est per accidentia sua visibilis. Secundum: *Idco dicuntur Sacramenta hæc duo, quia in iis aliud videtur, aliud intelligitur.* Quatenus sunt Sacramenta, eandem rationem fortiuntur cum Sacramentis aliis, in quibus aliud videtur, aliud intelligitur, non quoad accidentia, sed quoad res ipsas. Tertium, idque maximè convincens: *Sicut enim, inquit, ut sit species panis visibilis, multa grana in unum consperguntur.* Ergo nullam speciem visibilem panis agnoscit Augustinus, nisi quæ ex substantialibus granis consistit. Hæc singula confirmantur ex analogia inter adunationem multorum granorum in uno pane & communionem multorum fidelium ex uno pane.

VI. Probatio; Quia oppugnant Patres existentiam accidentium absque suis subjectis.

SECT. III.

Primò, Irenæus disputans contra Hæreticos Valentianos, qui multa opinionum portenta fingeant de nescio quibus Aëonum emissionibus, quas nuncuparunt *ἀἰῶνες, ὀνόματα, & ἀλφειά*, has ille in hunc modum impugnat: *Ἡ ὁδὸς & ὁ ἀλφειά, inquit, ita adhaerent invicem ut unum non possit sine altero intelligi, quemadmodum neque aqua sine humectatione, neque ignis sine calore, neque lapis sine duritie: Unita enim invicem sunt hæc, alterum ab altero separari non potest, sed semper coexistere ei.* Sic ille. Primò docet impossibilitatem separandi veras proprietates accidentales à suis substantiis, ut duritiem à lapide, &c. Secundò, Rationem subjicit, *Quia, inquit, unum horum sine altero intelligi non potest.* Quæ verba reciprocam impossibilitatis in se complectuntur, tum separandi aquam ab humectatione sua, tum etiam abstrahendi

*h Iren. l. 2.
contra Hæ-
res. c. 14.*

abstrahendi humectationem aquæ ab aqua. Nec omitendum quod sanctus juxta & Catholicus hic Pater contendit his rationibus Hæreticorum opiniones perniciosas obterere.

Secundò, Augustinus, ¹ *Non potest fieri, inquit, ut id quod in subiecto est maneat intereunte subiecto. Monstruosum enim est & à veritate alienissimum, ut quod non esset nisi in ipso esset, etiam cum ipsum non fuerit possit esse.* Sic Pater Augustinus: cui (si alteri cuiquam) mysterium Eucharistiæ erat notissimum: Qui profectò nunquam dogma illud de accidentibus existentibus seorsum à subiectis *monstruosum* esse dixisset & à veritate alienissimum, si juxta cum Pontificiis illud in Eucharistia miraculosum fide tenendum esse vel levissimâ conjecturâ concepisset.

¹ Aug. l. 3.
Solilaq. c. 13.

Tertiò, Isidorus Hispalensis (ut tertium arbitrum accessamus) ² *Triahæc, inquit, quantitas, qualitas, & situs, sine substantia esse non possunt:* clarissimè ostendens, contra Bellarminum, Quantitatem æquè ac Qualitatem substantentiam suam habere in Substantia. Uno argumento adversarios aggredimur; Omne palpabile esse corpus, & ³ *suprà dixit Ambrosius, & confirmavit Christus, cum jussit discipulos palpando experiri corporis sui veritatem. Quin & Bellarminus fatetur consequentiam optimam esse; Palpatis hoc: ergò est corpus. Hinc argumentum: Hostia consecrata palpat: Ergò est corpus. Non autem corpus Christi (nam id Impalpabile dicunt Pontificii:) Panis igitur: Aut nuda panis Accidentia palpantur; & falsum erit, Omne palpabile est corpus.*

² Isidor.
Hispal. l. 2. De orig. verbi, c. 26.

³ Paul. l. 6. c. 13.

⁴ Ibid.

Obiectio unita Pontificiorum, pro solis accidentibus, ex solius, inter Patres, Cyrilli Hierosolymitani testimonio malâ fide depravato ac contorto.

SECT. IV.

SANCTUS Cyrillus Hierosolymitanus (ut objicit Bellarminus) ¹ *cujus laus est in II. Synodo generali, iam propriè & per-*

¹ Bellarm. l. 2. De Euch. c. 13.

m Cyrill. Hierosol. Catech. mystag. 4.

perspicuè loquitur, ut non magis aperte loqui potueris, si vixisset temporibus nostris. Quare, inquit, ^m omni cum certitudine corpus & sanguinem Christi sumamus. Esto. hoc enim & nos non minus confidenter asserimus, A fidelibus corpus Christi verè sumi; sed ore spirituali, & quidem ad salutem multò feliciùs quàm ullo corporali contactu: pro quo tamen Cardinalis tantopere contendit. Sed tu perge, causam designa. Nam sub specie panis, ait Cyrillus, datur tibi corpus Christi; & sub specie vini datur sanguis. Hinc Cardinalis; Hæc sunt tam perspicua ut omnino nesciam quid fingi possis ad eorum perversionem. Sic ille. Respondemus; Non opus esse nobis ut fingendo verba Cyrilli pervertamus, quæ tute ipse, Bellarmine, an scienter nescio, certè quidem insigniter, pervertisti. Nam Cyrillus dicit, *καὶ οὖν, in typo panis datur corpus*; non, *καὶ ἰδίῳ, in specie*, prout tu reddidisti: etenim hæc duo multis parasangis inter se distant. Manna & Petra erant typi corporis & sanguinis Christi mille retro annis ante ejus incarnationem; cùm tamen *καὶ οὖν, species*, & accidentia Panis, qui Manna dicebatur, & species Aquæ ex Petra, præsentis tunc in Manna & Aqua inhærebant. Purpurata toga est apud nos typus personæ Judicis; sed color ille purpureus seu externa forma, panni duntaxat species est, non personæ. Turpiter ergò hallucinatus est Cardinalis in argumento de quo se adeò ostentat, quasi nihil possit apertiùs dici aut congruentiùs causæ Pontificiæ; cùm tamen *Typus* & *Species* in Eucharistia haud plus identitatis habent quàm in Judicis toga color & pannus. In gratiam Lectoris unum hoc attexam: Adversarii nostri præter hoc unicum testimonium quo Bellarminus tam egregiè est abusus, aliud nullum proferunt ex antiquo ullo autore, qui hoc de accidentium sine suis substantiis existentia somniavit insomnium.

V VI. Probatio existentia Panis in Eucharistia,
ex Patrum dictis equipollentibus.

SECT. V.

Irenæus de materia Eucharistiæ sic definit: " *Qui est à ter-
rapanis, percipiens vocationem Dei, jam non communis panis
est sed Eucharistia ex duabus rebus constans, terrenâ & cælesti.*
Hoc testimonium Pontificii juxta & Protestantes sibi ven-
dicant, apud quos de utrisque terminis, *terrenâ & cælesti*,
utrinque acriter pugnatur. Quid de his Bellarminus statu-
at, ipse explicabit: " *Non potest, inquit, res illa cælestis esse
nisi corpus Christi.* --- Protestantes intelligunt Eucharistiam
constare ex consecratione, ut formâ cælesti, & ex pane terrestri:
*At Irenæus de rebus loquitur, non de entibus rationis: & Ac-
cidentia sunt res terrene, quamvis non absoluta substantia.* Sic
ille. sed nimis confidenter hîc Bellarminus, *Non potest, in-
quit, res illa cælestis esse nisi corpus Christi.* Audiat igitur
Jesuitam Salmeronem, ad locum illum Apostoli, Heb. 9.
IPSA AUTEM CŒLESTIA MELIORIBUS HOSTIIS MUN-
DANTUR: " *Hæc Dionysius Areopagita, inquit, ut ex collatio-
ne hujus loci cum illa Pauli verum illius sensum accipiamus.*
Paulus siquidem CŒLESTIA vocat ea qua fiunt in Ecclesia,
*qua cælum est: vera enim Ecclesia Sacramenta cælestia & Di-
vina sunt.* Hæc Salmeron, quasi Bellarmini subtilitatem
explodi juberet. Estius quoque in eundem textum, de ver-
bo Cælestibus, " *Chrysostomus ac ceteri Græci, inquit, quibus
assipulantur Commentarii Primasio & Anselmo ascripti, item
Haymo, Cajetanus, & alii Latinorum nonnulli, per CŒLE-
STIA intelligunt Ecclesiam militantem & qua in ea geruntur:*
*hæc enim, etsi in terris sint, meritò tamen cælestia dici volunt
propter fidem & spem ad cælestia spectantem.* Sic ille. Si
igitur Patrum Græcorum omnium & non paucorum Lati-
norum alumni esse velimus, agnoscamus oportet cælestia ea
dici quæ sunt Sacramentalia. Origenes etiam calculum
suum

"Iren. l. 4.
contra Hæ-
res. c. 34.

"Bellarmin.
l. 2. De Euch.
c. 6.

"Salmeron.
Jes. in Heb.
9. 23.

"Estius, in
Heb. 9. 23.

¹ Orig. in
Matth. 15.

² Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 8.

³ Suprà, S. 3

suum adjicit, ubi terrenam hujus Sacramenti partem in-
nuens, ¹ *Cibus ille, inquit, qui sanctificatur per verbum Dei
& orationem, juxta id quod habet materiale, in secessum abit.*
& aliquantò post; *Materia panis, de quo dictus est ser-
mo. & rursus de eodem; Hactenus de symbolico corpore.*
Hæc singula ille de pane consecrato. Bellarminus, ut Ori-
genem nobis excutiat, respondet; ² *Materiale quod in seces-
sum abit, appellari, ait, ab Origene accidentia visibilia, quæ
materialia dicuntur respectu sanctificationis & significationis.*
& *Magnitudinem (ex accidentibus) pertinere potius ad ma-
teriam quàm ad formam. & Symbolicum illud corpus appel-
lare Origenem, quia verum corpus Christi, ut est in Eucha-
ristia, est typus & symbolum sui ipsius, ut fuit in cruce, & ut
est nunc in celo. Sic ille, ut revera Sophistam decuit, tum
falsissimè, tum etiam fallacissimè per omnia. Primò enim
Antiquitas in hoc Sacramento materiam aliam quàm verè
corporalem concessit nunquam: Et Origenis verba recla-
mant: vocat enim Materiam de qua dictus erat sermo
Christi, cùm acceperat panem, dicturus, *Hoc est corpus meum.*
quem tunc fuisse purum putum panem, & accidentium su-
orum subjectum proprium, Pontificius nullus inficiabitur.
Secundò, Nusquam accidentia ulla Sacramentalia voca-
runt Patres *materialia*. Esto verò; Accidens vocetur ma-
teriale quid respectu sanctificationis & significationis, quæ sunt
qualitates immateriales omnino: at tamen id nihil prorsus
ad Rhombum. Origenes enim disertè loquitur de eo quod
est *cibus materialis*, id est, *Materiale substantiale*; at de
Quantitate & Qualitate abstractis à suis subjectis sancti Pa-
tres nunquam degustarunt, à quibus ejusmodi deliria ³ *mo-
dò explosa fuerunt. Tertium refugium multò turpissimum
est, Corpus Symbolicum dici ab Origene, quatenus Christi
corpus in Eucharistia sit symbolum & signum sui ipsius ut e-
rat in cruce, & ut nunc est in celo. Ex quo putido com-
mento sequeretur, Eum corpus suum visibile per corpus
suum**

suum invisibile representasse, modo non solum inauditum, sed etiam, ut ita dicam, penitus inconceptibili. His adiungimus verba quæ per transitionem Origenes subiunxit: *Hæc, inquit, de typico & symbolico corpore: multa porro de Verbo, quod caro factum est.* Ubi apertum discrimen ponitur inter propriam Christi carnem quæ Verbo unita est, & corpus symbolicum, corpus tamen, quod *materiale & materiam* appellabat. Citiùs igitur Adversarii clavum è manu Herculis extorqueant quàm hanc Origenis sententiam nobis excutiant. Huc quoque spectat Orationis illa formula quæ exstat in Missali Romano ex Ambrosio desumpta, quâ Sacerdos petit ut *Deus acceptet oblationem eam, sicut acceptavit munus Abelis.* quod de sacratissimo Christi corpore non nisi sacrilegè intelligi potest, ut * *infra pluribus* * *class. 5.* demonstrabitur.

VIII. Probatio presentia panis in Eucharistia, ab ejus multiplicibus Effectis.

SECT. VI.

Effecta quædam circa Eucharistiam producta Jesuita Suarez non dedignatur agnoscere: ** Constat, inquit, tam ex hostiis consecratis vermes generari quàm ex non consecratis & rursus; Eadem experientia sumi potest ex nutritione: Nam si homo integrum panem consecratum comedat, non solum confortabitur sed etiam saturabitur eodem modo quo id assequeretur pane non consecrato. Sic ille. Sed Adversarii hujusmodi effecta miraculo tribuunt: Nos autem, qui panem credimus remanere in hostiis, diceremus esse miraculum potius, si aut illæ integræ non nutrentur, aut ex iis corruptis & putrefactis vermes non generarentur. Præterea existimamus parùm abesse à blasphemia, miraculum fieri jactare, non solum ad mysteria sacra corrumpenda, verùm etiam ad Christi convivæ (sive illi, ut Historiæ renunciant, Imperatores:*

* Suarez;
tom. 3. in
7 hom. disp.
57. S. 3.

tores fuerint, five Pontifices) interimendos, ex venenatæ Eucharistiæ communicatione.

Alia Effectuum genera præcipua sunt tria. I. Ex Eucharistia Nutritio. II. Eucharistiæ Fractio. III. Est ejus Consumptio. De nutritione licebit nobis ex Patribus discere; Duo Concilia Nicenum & Toletanum rationem suggerunt, cur non nisi modicum panis & vini Eucharistici sumi soleat:

^b Conc. Nicen. art. 1.

^c Conc. Toletan. 16. can. 6. apud Binnium.

^b Quia ἡ αἰς πληρωθῆν ἐστὶν ἀλλ' αἰς ἀναπαύειν, non ad satiandum, sed ad sanctificandum. Sic Nicenum. Similiter & Toletanum, ^c Non ut ventrem sumentis gravis sarciminis onere premat, nec quodd indigeste vadat, sed animam spirituali alimonia referciat. At ventrem hominis meris accidentibus satiari, coloribus & figuris veluti sarcinis onerari, ex Patribus nunquam probabitur. Nos verò majoris luminis & ponderis gratiâ, antiquum Patrem proferemus de nutritione dogmaticè concludentem, viz. Gregorium Nyssenum:

^d Greg. Nyssen. De vita Moysis, apud Bellarm. l. 2. De Euchar. c. 16.

^d Quo pacto, inquit, res incorporea corpori cibus fiet? res autem que incorporea non est, corpus omnino est. Sic ille, uno hoc accurato testimonio suo, veluti acuto pugione, fidem Tridentinam de Transsubstantiatione jugulans: Cui Pater antiquus nullus refragatus est.

Secundum Effectum Eucharistiæ Fractionem notavimus: De qua scripta Patrum legentibus passim occurrunt hujusmodi phrasæ; κλάωτες ἅπτοντες ἑαυτοὺς ἰνὶ κλάσματι, &c. apud Græcos; *Fragmenta, Buccella, Particula, Mica*, &c. apud Latinos. Inter alios, Cyprianus & Augustinus; ^e *Buccellam Dominicam*. Phrasæ alias subjungunt Patres alii paulò post. Quanquam nè operosius in Patrum scripta inquiramus, Pontificii ipsi nonnunquam easdem phrasæ usurpare coguntur: Baronius Cardinalis vocat, ^f *Particulas*. Imò & Cardinalis Bellarminus, ^g *Cyryllus Hierosolymitanus*, inquit, *monet ut communicantes summâ diligentia provideant nè mica ulla Eucharistia cadat in terram, nève amittatur. quod magnum est argumentum veritatis*. Sic ille, intelligens verita-

^e Cypri. De cana Dom. Aug. tract. 26. in Job. 6.

^f Baron. Anno 57. n. 149.

^g Bellarm. l. 2. De Euchar. c. 13. S. Neq; enim

veritatem præsentie essentialis corporis Christi. At ab Adversariis peramicè quærerem, Cui rei tandem hujusmodi phrasès conveniunt? num corpori Christi, ità ut corporis Christi *micam* seu *buccellam* sumi velint? Hoc verò à fide Tridentina abhorret, quæ docet totum Christi corpus esse in qualibet parte hostiæ. An verò Accidentium, ut nimirum Albedinis vel Levitatis *buccellam*, aut *particulam* Latitudinis vel Rotunditatis appellemus? Hanc delirationem Patres paulò superiùs expugnarunt. An igitur ad Panem referuntur? Verissimum hoc quidem, si ab antiquis Patribus loqui & sentire discere velimus: Inter quos Ignatius;

^b Ignat. e-
pist. ad E-
phes. sub
finem. &
rursus ad
Philadelph.
ⁱ Dionys.
Hierarch.
Eccles. c. 3.
^k Cyrill. in
Job. l. 4.
c. 14.
ⁱ Suarez. in
3. Thom.
disp. 46. §.
6. §. Quod
septimo.
ⁿ Bellarm. l.
4. De Euch.
c. 5.
ⁿ Hefych. l. 2.
in Levit.
c. 8.

^h *Era ἄπὸ τοῦ σώματος, Panem unum frangentes.* & rursus, *Panis omnibus idipsum, comminutus est.* Dionysius Areopagita; ⁱ *Panem in multas partes fracto.* Cyrillus Alexandrinus; ^k *Credientibus discipulis fragmenta panis Christus dedit, dicens, ACCIPITE, EDITE; HOC EST CORPUS MEUM.* Sic illi. quibus nihil clarius.

Tertium Effectum Eucharistiæ est Consumtio: De qua ingenuè satis Adversarii: ^l *Erat prisca consuetudo*, ait Suarez, *ut si aliqua Eucharistia particula superesset, pueri im- puberes qui Ecclesiam frequentabant accerserentur, ut eas consumerent.* Idem constitutum erat in Concilio Matisconensi, teste Bellarmino ^m. Necnon antiquus Pater Hefychius, ⁿ *Reliquia, inquit, igni comburenda tradebantur.* Sic illi. Vos verò Christi corpus *pueris consumendum* & (quo nihil detestabilius) *igni comburendum* traditum fuisse dicere non exhorrescitis? Nullum est ex his argumentum quod non est ex se convincens.

IX. Probatio; Veteres Patres substantiam Panis in hoc Sacramento manere, expressis verbis docuisse.

SECT. VII.

PRimò, Theodoretus adversus Hæreticum Eutychetem, qui tenebat substantiam carnis Christi evanuisse penitus post

post ascensionem, & à Deitate fuisse absorptam, eum intro-
ducit hoc modo hæresin suam defendentem, & asserentem
omnem panis substantiam omnino esse sublatam: *Quemad-*
modum Symbola Eucharistia, inquit, post verba invocationis
non sunt eadem, sed transmutantur in corpus & sanguinem
Christi, ità post ascensionem corpus Christi fuisse mutatum in
Divinam οὐσίαν, i. e. substantiam. Sic ille, sub persona Hæ-
retici Eutychiani. Quotus, quæso, quisque est omnium
Theologorum, qui in Hæretici hujus protali non Pontifici-
um alioquem Doctorem agnoscat? Cui tamen orthodoxus
Theodoretus ipse, veluti Protestantium Theologiâ peni-
tus imbutus, respondens, *Capiam te, inquit, laqueus tuus,*
nempe, per argumenti ejus retorsionem: Sicut enim, inquit,
per sanctificationem panis ὁ τὸς διαιτῶν ἐστὶν τοῦ σώματος τοῦ κυρίου καὶ οὐκ ἔστιν
ἁπλοῦς οὐσία, & ὁμοιωμένη & ἰσότης, i. e. Non recedit à natura sua panis,
sed manet in substantia, & figura, & forma priori. Ità illud
corpus Christi priorem habet ἑστὸς, καὶ ἁπλῶς, & ὁμοιωμένον, & ἰσότης ἡ
τοῦ κυρίου, τὸ ἐκείνου οὐσίαν, i. e. formam eandem, figuram, circum-
scriptionem, & (ut summam dicam) corporis substantiam.
Hactenus Theodoretus, ac si jam consulto Protestantis per-
sonam induisset.

°Theod. l. 2.
Dial. c. 24.

°Bellar. l. 2.
De Euch. c.
27. & Va-
lentinian. 75.
lib. 1. De
Præsent.

Nos ab Adversariis summa cum contentione sæpe sapi-
usque efflagitavimus responsum aliquod, etsi minus verum,
at verisimile tamen. Inter alios prodiit Bellarminus cum
ejusdem Societatis fratribus suis: *Cum dicit substantiam sym-*
bolorum remanere & non mutari, non loquitur, inquit, de
substantia quæ distinguitur contra accidentia, & quam in prima
categoria posuit Aristoteles, sed de essentia & natura acciden-
tium. Sic ille. Audito hoc responso, non potui non ex-
clamare, Proh hominum fidem! sed causa hæc rationem
postulat, quæ responsum hoc Adversariorum falsum atque
hæreticum non dicat modò sed etiam clarè doceat atque
demonstret. En verò etiam rationes plurimas, & sanè mul-
tò luculentissimas.

Theodore-

Theodoretusne enim ut per *ὥσπερ* intelligeret *accidens*? Nullum Theodoreti interpretem desideraret quis præter ipsum Theodoretum: Qui per leges disputationis non potuit vocem hanc aliter quam pro *substantia* usurpare, ut patet tum alibi, tum præcipuè in testimonio allegato. Sed primum de iis quæ alibi habentur.

I. Probatio, ab expressa distinctione ejus. Ubi quæritur quid intersit inter corpus ægrum & sanum, ⁹ *Virumque*, ait, *μετέχει τῆς αὐτῆς οὐσίας*, i. e. *participat de eadem substantia*. deinde explicationis ergo, *Corpus*, inquit, *est ὥσπερ substantia: morbus & sanitas, συγκαταλέγουσιν, accidens*. Sic ille. Aristoteles nunquam accuratius distinxit Substantiam ab Accidente quam hic Episcopus Theodoretus.

II. Probatio. Ubi quæstio fit de corporibus Sanctorum post resurrectionem, contra eundem Hæreticum Eutychetem, qui tenuit corpora Sanctorum, quia ex corruptibilibus facta sunt incorruptibilia, naturam suam amissura esse; cum quæritur, inquam, *An omnia tum mutabuntur eis ὥσπερ ὥσπερ, in aliam consiam*; respondens Theodoretus, ¹ *Corpora ex corruptibilibus, incorruptibilia facta ὥσπερ amittere*, strenuè negat: Ergo per *ὥσπερ* intellexit propriè dictam corporum Substantiam. Nam negare non potuit, Corpora ex corruptibilibus incorruptibilia facta amittere accidentia seu qualitates, qualis corruptibilitas ipsa, quæ adveniente incorruptibilitate penitus evanescit. Hoc extra controversiam ponit jam allegata ejus similitudo, nempe, Corpora ex corruptibilibus facta incorruptibilia non magis *ὥσπερ* amissura quam corpus ægrum suam *ὥσπερ* amittit cum efficitur sanum.

III. Probatio, haud minùs exacta. Ubi agitur de corpore Christi, ratione illorum verborum Christi, SPIRITUS CARNEM ET OSSA NON HABET, SICUT ME VIDETIS HABERE; ¹ *Mansit igitur*, inquit, *post resurrectionem corporis natura, & in aliam οὐσίαν non est mutata*. Sic ille. Hic per *ὥσπερ*

⁹ Theod. Dial. l. 2. c. 22.

¹ Idem. ibid.

¹ Idem, l. 2. Dial. c. 21.

ὥσπερ

ὑποστασις non intelligi accidens ullum, Theodoretus ostendit ex Apostolo: nam, *Corruptibile induit incorruptibilitatem*; quæ est solius Accidentis expressissima mutatio.

^u Idem, Di-
al. 2. c. 31.

I V. Probatio. Theodoretus affert testimonium Basilii in refutationem Eunomii Hæresiarchæ: *⁊ Ego sic statuo, inquit Basilius, formam Dei, Phil. 2. esse æqualitatem ceteris. & Assumptio formæ servi significat divitiam humanæ naturæ.* Adversarii nostri, scio, tanquam insignem hæresin detestarentur, si audirent humanam Christi naturam dici merum accidens. Probationes istæ, quamvis extra limites primi testimonii Theodoreti sint, intra carceres tamen & cancellos institutæ quæstionis continentur. Jam tandem ad testimonium controversum revertimur.

^u Idem, Di-
al. 2. c. 24.

V. Probatio. In citato testimonio sic Hæreticus argumentatus est, *⁊ Sicut symbola Domini corporis & sanguinis post invocationem mutantur ut alia fiant, ita Dominicum corpus post ascensionem in Divinam naturam mutatum est.* Cui responsum suum Orthodoxus, ipse nimirum Theodoretus, adaptat: Ex quibus utrisque pro Protestantium causa ratio multiplex emergit.

^a Supra.

Ratio I. ex *ὑποστασι* partium in responso Theodoreti: *⁊ Imò manet, inquit, idem corpus Christi in eadē formā, figurā, & ὑποστασι.* Duas priores voces accidentia denotare, cuius latius notum. Cedò ergò, obsecro, ubi gentium apud sacros aut profanos autores unquam vox *ὑποστασι* construatur cum accidentibus ad significandum accidens? Cui præterea climax five gradatio repugnat; *Eadem forma, figura, circumscriptio, & (ut simpliciter dicam) ὑποστασι.*

Ratio II. Hæretici conclusio fuit, *Christi corpus perdisse humanitatis suæ ὑποστασις, seu substantiam propriè dictam.* Pontificii, cùm respondent Theodoretum in refutatione sua non substantiam significasse sed accidens, eodem ore dicere possunt Theodoretum non disputantem sed delirantem se lippis & tonsoribus deridendum propinasse.

Ratio III.

Ratio III. eaque palmaria : Quoniam auditâ Hæretici objectione, Theodoretus regerit, se eum suo ipsius laqueo capturum, nempe per *τὴν ἀντιπίπτειν*, seu argumenti retorsionem. Quod etiam egregiè præstitit: dicens, Quemadmodum panis remanet post consecrationem *secundum ejus viam*, ita carnem Christi post ejus assumptionem retinere eandem *viā*. At in hac apodosi *ὁδοῖα* (fatentibus Pontificiis) non potest non propriè *substantiam* significare, ex mente Hæretici opponentis : Ergò in protasi, ex mente Orthodoxi retorquentis, eandem significationem habere debere, dialecticorum filii clamitabunt; quemadmodum cùm pilâ certatur, lex ludentium poscit, ut pila tam emittendo quàm repercutiendo omnino eadem jactetur.

Ratio IV. Quàm minimè faveat Theodoretus Pontificiorum commento, documento esse nobis poterit Jesuitarum invidiosa imò & insidiosa detraçtio : *Theodoretus, inquit, de aliis erroribus in Concilio Ephesino notatus est. malignè nimis & petulanter, quasi Theodoretus, cùm hanc hæresin Eutychetis impugnasset, ullâ apud verè Catholicos laborasset infamiâ. Baronium Cardinalem testem accersimus; b Sanctus Leo Papa, inquit, inter omnes Episcopos Orientales Theodoretum excellere existimabat: quapropter eundem adversus Hæreticos ad pugnam sibi intimè junxit, adversus quos viriliter eum agere hortatus est. Inter alia ejusdem Papæ hortamenta, Exsulta igitur, inquit, charissime frater, & tandem, quod superest, hortamur, ut cùm nonnullas illic Eutychiani & Nestoriani erroris reliquias esse cognovimus, nunc quoque sedi Apostolica collabores.. Hæc ille. Idcirco cùm Theodoretus post Concilium Ephesinum Eutychetis sententiam, quâ Panis substantia remanere negatur, de professo jugulavit, jure optimo concludere liceat, eandem Theodoreti doctrinam (id est, nostram) tum Concilii Ephesini tum etiam Leonis Pontificis Romani autoritate approbatam fuisse. Rationes præcipuè quas Bellarminus affert de*

^a Greg. Valent. l. De Transsub. c. 7. & Maldon. J. f. suprà, Class. 1. c. 4. §. 6. ^b Baron. ad ann. 453. n. 32.

adorandis symbolis, & de non apertè loquendo propter non initiatos, delentur * postea.

* Class. 6.

^c Gelasius,
De duabus
Christi na-
turis, contra
Eutych.

^d Bellarm. l.
2. De Eutych.
c. 27.

^e Bellarm. l. 2.
De Script.
Eccles. ad
cap. 495.

Secundus Pater antiquus est ^c Gelasius, qui eandem conclusionem tenuit. Duo respondet Cardinalis: 1. ad testem; 2. ad testimonium. Testem quod spectat; ^d Non fuit hic Gelasius Romanus Pontifex, inquit, ut Adversariis impudenter jactant, — sed Gelasius Episcopus Casariensis. In quo responso Protestantibus Adversariis suis *impudentia* notam inurit, vir modestus scilicet; qui alibi tamen agnoscit ^e *librum illum De duabus Christi naturis, contra Eutychetem, hactenus esse editum sub nomine Gelasii Papa.* Quæ non obscurè probant eos potiùs *impudentes* esse qui negaverint hunc fuisse revera Gelasium Papam; præsertim cùm Protestantes in hac appellatione nec pauciores nec obscuriores duces (ex nomenclatura Pontificiorum) secuti sunt quàm Gennadium, Anastasium, Massonium, Onuphrium, & Margarinum de la Binge. Sed quem alium Gelasium tandem volunt Cardinales? Bellarminus eum ^f *Casariensem*, Baronius ^g *Cyzicenum* indigitat. Quisquis tandem fuerit, concedit Bellarminus eum ante generale Concilium Chalcedonense floruisse, & proinde antiquitatis nomine non continentendum testem. Testem vindicavimus; enucleabimus testimonium.

^f Bellarm.
quo supra.
^g Baron. ad
ann. 496.
n. 19.

^h Bellarm.
quo supra.

Ad hoc respondet Cardinalis; ^h *Eadem prorsus ratio est de sententia Gelasii, qui idem prorsus docet quod Theodoretus ad eandem rem confirmandam.* Ingenuè dictum. Pergè porro. Dicit quidem Gelasius, inquit, *manere naturam panis in Eucharistia, sed tamen ibidem dicit mutari Spiritu sancto perficiente in Divinam substantiam.* Sic ille. Facilis est solutio: Locutionem esse Sacramentalem; atq; haud aliter hæc dici de Eucharistia quàm quomodo (juxta doctrinam Patrum) de Baptismo dicimus substantiam elementarem aquæ mutari per consecrationem, ut fiat substantia Sacramentalis; & quatenus Sacramentalis (id est, non naturæ, sed gratiæ) verè Divina est mutatio. Quemadmodum cum aliis Patribus

* Dionysi-

* Dionysius Areopagita, ubi usus est his epithetis ad Eu-
charistiam spectantibus, *divinum altare, divinus sacerdos, divinus populus communicans*; atque etiam,
divinus aplos, divinus panis. Ad testimonium Gelasii reverta-
mur.

* *Supra, Sect. 1.*

Post hæc verba objecta, *Naturam panis mutari in substan-
tiam divinam*, immediatè sequitur, *Et tamen non desinit sub-
stantia panis & vini*. quæ est luculenta antithesis. Utcunq;
igitur *panis natura* (quæ vox latius patet) *mutari* dicatur,
manere tamen dicitur propriè dicta *panis substantia*. quo
nihil Romano dogmati repugnantius, quod docet *Panis
substantiam redigi in nihilum*. Quid multa? Fatetur Ad-
versarius, *Eandem prorsus Gelasio mentem fuisse cum Theo-
doreto, ad rem eandem confirmandam*: Addere potuisset, &
ad eosdem Hæreticos expugnandos. Quisquis igitur hujus
Gelasii testimonium cum superiori testimonio Theodoretii
contulerit, sentiet profectò nil nisi præfractam obstinatio-
nem conclusioni nostræ obstare posse.

Terrius Pater est Patriarcha Antiochenus, apud Photi-
um: *Corpus Christi quod à fidelibus accipitur, non recedit
à tñs àduntis civitas, à sensibili substantia, nec est separabile à
gratia intelligibili: & Baptisma, quod est spirituale, & unum
integrum in se, & habens proprietatem sensibilis substantia,
salvat, &c.* Sic ille. Ubi Sacramentum corporis Christi,
ex sententia Patrum antiquorum, vocat *corpus Christi* me-
tonymicè, juxta sensum Sacramentalem, ut verba ejus de-
clarant: quæ docent materiam hujus Sacramenti post con-
secrationem *nihil de sensibilis substantia sua proprietate per-
dere*. Quod insuper confirmatur ex parallelismo Baptismi,
in quo Aqua à substantiæ suæ proprietate minimè abscē-
dit. Atq; ut demum clariùs constet quantum Ecclesia
Græca à Transubstantiationis dogmate abhorruerit, non
abs re erit consulere Acta Concilii Constantinopolitani
septimi, c c c x x v i i i Episcoporum, ad Annum d c c l i v.

*Phot. Bi-
blioth. ex
Ephraim.
Theopolit.*

sub Copronymo Imperatore (quæ Pontificii non patiuntur in lucem prodire :) Ubi reliquis imaginibus damnatis, retinebatur corporis Christi typus ; de quo istius Synodi Patres, ² *Non ullo alio typo*, inquirunt, *posset incarnatio ejus representari : Ecce igitur vivificantis illius imaginem, quæ honorificè exhibita est.* Paulò post ; *Quemadmodum id quod à nobis assumptis, materia sola est substantia humana, --- ità imaginem totam electam, viz. panis substantiam, mandavit apponi, nè scilicet humanâ effigie figurata idololatria induceretur.* Hæc ibi. Et ad extremum, recitatis Synodi Actis, Episcopi acclamant, ¹ *OMNES CREDIMUS ; OMNES*
ITA SENTIMUS.

In his duplex ratio datur cur ex omnibus aliis imaginibus hanc solam retinuerint : una ; Quia corporis Christi incarnati sola hæc à Domino instituta est imago, quam ut figuram passionis ejus agnoscerent : altera ; Quia cum omnibus clarè constet, materiam hujus Sacramenti esse panis substantiam, nemo Christianus ità barbarus & pervicax esset, qui cultum idololatricum ei exhiberet. Certè quidem si à tam frequenti Synodo receptum tunc esset portentosum Transubstantiationis Mysterium, non potuissent Episcopi illi de Eucharistiæ materia tam expresse appositèq; decernere. Autor Operis imperfecti jamdudum sub nomine Chrysostomi editi, omnium confessione perantiquus, nec ab ullo erroris cujusquam circa Eucharistiam notatus, ³ *Si hæc vasa sanctificata ad privatos usus transferre periculosum est*, inquit, *in quibus non est corpus Christi, sed mysterium corporis ejus continetur ; quanto magis vasa corporis nostri, quæ sibi Deus ad habitaculum præparavit ?* Sic ille. Ad hodiernam Ecclesiam Græcam descendamus.

Cyrillus hodiernus Patriarcha Constantinopolitanus, multis nominibus colendus, non ità pridem in lucem edidit, nomine Orientalis Ecclesiæ, liquidam fidei suæ Confessionem, in qua, cum ad hunc Romanæ Ecclesiæ

Articu-

² *Constantinop. Synod. VII. apud Centuriat. nostras, Cent. 8. c. 9.*

¹ *Ibid.*

³ *Autor Operis imperfecti in Matib. Rom. 11.*

⁴ *Cyrrill. Constantinop. in Confess. fid.*

Articulum accedit, * *Præsentiam illam, inquit, profiteamur quam fides offert, non autem quam excogitata docet mulierum, s. e. Transsubstantiatio.* Sic ille. Hoc est fidem Romanam cum Orientali convenire scilicet !

* Παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θεωροῦμεν καὶ πιστεύομεν ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν παριστῇ αἱ αἰετοὶ ἐκείνη, καὶ ὅτι ἡ ἐκδορὴ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σώματος, Cyrill. l. 17. Οὐδὲν.

X. *Probatio & ultima. Antiquitas, quoties exactè & propriè de corporis Christi proprietatibus egerat, corpus ejus ex sensuum judicio discernendum esse judicavit.*

SECT. VIII.

Tunc maximè Ecclesiæ incumbit dogmata sua perspicuè, præcisè, exactèq; tradere atq; discutere, quando certamen est cum Hæreticis : nulla verò quæstio vexata magis antiquitus est inter Orthodoxos Patres atq; inter Hæreticos agitata, quàm hæc una de Veritate corporis Christi ; nullum quoq; argumentum ad eam vindicandam apud hos sanctius aut validius occurrebat quàm quod judicio sensuum nitebatur, ratione corporeæ *Visibilitatis, Palpabilitatis, Divisibilitatisq;* omnino inseparabilis ; ut ex Conciliorum, Patrùmq; primitivorum accuratis suffragiis prolixè liquidòq; * probavimus. Verbo dicam : Adversarii nostri exemplum omnino nullum hætenus ex omnium temporum omnium serie afferre potuerunt, quo ostenderent organis, mediis, & objectis rectè dispositis, assistantium omnium sensus circa idem sensibile fuisse deceptos. Nos certè sensus quatuor, viz. Visum, Gustum, Olfactum, & Tactum, in hac causa advocatos & testes habemus.

* Supra, part. 1. c. 13. & in hac Classe, c. 3. §. 5.

Regula una quæ potest esse causa hujus determinatio.

SECT. IX.

Est ubi antiqui Patres dogmaticè de corpore Christi tractant ; est etiam ubi de eo mysticè loquuntur : Quoties Hæreti-

Hæreticis refutandis dant operam, toties eos planè dogmaticèq; loqui necesse fuit: Aliàs verò de mysteriis Sacramentalibus, in quibus insunt typi externi, symbola & figure rerum sacrarum, mysticè & figuratè locuti sunt. ut nihil dicam de Patrum more declamatorio & hyperbolico genere loquendi, cujus exempla modò dedimus in testimoniis iis in quibus judicium sensuum refugere videbantur; cum tamen re exactiùs discussâ (judicium sensuum quod attinet) non aliter de hoc Sacramento quàm de Unguento & Baptismo loqui deprehendantur. Hanc unam regulam si quisquam diligentius observaverit, facile illi erit objectionum Pontificiorum nodos omnes dissolvere.

Instantia una mihi in promptu est. Manichæi & Marcionitæ nullum nisi phantasticum Christi corpus somniabant: Hos Hæreticos sancti Patres duobus argumentis expugnaverunt; unum sumtum erat ab externorum sensuum suffragiis (de quibus modò diximus;) alterum à natura hujus Sacramenti, quatenus est figura corporis Christi; quoniam vera figura corporis esse nequit quæ non est figura veri corporis. Hæc erat antiquorum Patrum Theologia. Fac jam Ecclesiæ Romanæ Athletam quemvis, licet celeberrimum, cum Manichæis de corporis Christi veritate contendere, cujus fides dicat, Christi corpus in hoc Sacramento Invisibiliter, Impalpabiliter, & in quovis Sacramenti puncto Indivisibiliter inesse; dicantq; Adversarii demum, hoccine esset tueri an potiùs planè prodere fidem Ecclesiæ, & Hæreticorum de phantastico corpore Christi indulgere patrocinarîq; insaniæ. Hactenus de Transubstantiatione. Nunc ad Classsem tertiam transimus; in qua de Patrum Testimoniis pro Præsentia Christi quasi directè objectis disseritur.

CLASSIS III;

*Objectionum, tanquam ex Patribus approban-
tibus Coexistentiam corporis Christi in
cælo & in terra, unâ cum
solutionibus. &*

Estimoniam quæ objiciuntur, partim quasi ex appa-
ritionibus Christi in diversis locis, partim ex di-
ctis Patrum, quasi Multipræsentiam corporis
Christi innuentibus, desumpta sunt, partim rati-
unculis ad eam inferendam contortis.

CAP. I.

*Primum genus Objectionum, ex appari-
tionibus Christi.*

Obiectio I. ex Scriptura illa de apparitione Paulo facta.

SECT. I.

HAnc objectionem objicit Cardinalis; ^a*Paulus Chri-
stum vidit, inquit, non in cælo, sed in terra, vel in
aere propinquo terra.* Sic ille; ut probet corpus
Christi simul infra coelos & in cælo beatorum fuisse. Cui
tamen aurem quasi vellicans Lorinus Jesuita ejus negat con-
sequentiam, dicens, ^b*Potuit Christus tantisper de cælo descen-
disse:* id est, Potuit tunc unum duntaxat locum occupare.
Quæ præterea Cardinalis adfert ad confirmandam senten-
tiam suam, nimis jejuna & arida esse ^{*}*alibi probavimus.*
Nunc, quoniam tota controversia hæc ad Patrum antiquo-
rum

^a Bellar. L. 3.
De Euch.
c. 3. §. Jam
verò.

^b Lorin. in
Añ. 9.

^{*} Lib. De
Missæ, An-
glicæ.

rum calculos revocatur, quid illi suadeant attendendum est: Quos nemo existimabit dixisse vocem illam *cælo missam esse* quæ facta est in aere terræ proximo: Nam, ut ait Augustinus, *Caput in cælo erat, & dicebat, Quid me persequeris? Et quare de cælo locutus?* Quia membra calcabantur in terra. Et paulò post, quasi in persona Christi, *Ascendi in cælum, sed adhuc in terris jaceo: Hic ad dextram Patris sedeo; ibi (viz. in pauperibus) esurio, sitio, & peregrinus sum.* Sic ille. Cælum igitur verè cœleste intellexit, quia dicitur, *ad dextram Patris sedeo.* Vel, ut Gregorius Pontifex Romanus, *Persecutorem Christus allocutus est de cælo.* Item Ambrosius, *Apparuit ei primum Christus in cælo.* Et, posterioris ætatis, Theophylactus, *ὁ ἰσχυρὸς τοῦ Θεοῦ.* Necnon Isidorus Pelusiota, *ὁ ἐκ τῶν οὐρανῶν αὐτῷ διαλάττω.* Ut illius predicationem, quam ipsius fidei commissurus erat, cœlestem esse demonstraret. Sic ille: verè cœlestem, inquam, non aeream. Sufficit nobis hæc opposuisse, non Patris cujusquam testimonio (quale nullum nobis obijcitur) sed Adversariorum temeritati; à quibus cum vel unius Patris testimonium deposcimus, solvendo tamen non sunt. Imò isti Pontificii habent adversarios, præ cæteris, Scholasticos plurimos; qui impossibile esse ^{*} tenuerunt Christum circumscriptivè & visibiliter in pluribus locis simul existere.

^c August. in
Psal. 54. &
Tract. 10. in
Epist. Job.

^d Greg. Moral. 34. hom.
in Evang.
^e Ambros.
in 1. Cor. 15
^f Theophyl.
in Act. 9.
^g Isid. Pelus.
lib. 1. Epist.
409.

^{*} Part. 1.
6. 1. sect. 3.

*Objeção II. de apparitionibus Christi in terris; ex
Historia Ecclesiastica, sed crudà nimis.*

SECT. II.

^a Bellar. l. 3.
De Euch.
63.

Rursus Cardinalis, *a Confirmatur argumentum*, inquit, *Rex aliis Christi apparitionibus.* Nam imprimis Petro Apostolo Christum apparuisse in terra, & cum eo collocutum testantur gravissimi autores; ut Ambrosius, Hegeſippus, Athanasius: & de aliis alii. Sic ille. Hoc, si argumentum est, probat Christum secundum extensionem, & in propria sua specie

specie, in coelo simul & in terris visibiliter existisse: quod alienum est à præsentia Christi invisibili & indivisibili, qualem statuunt Pontificii. Quid de his testimoniis ejusdem familiaris alius (nimirum Vasquez) judicet, auscultate: ^b *Exemplis illis*, inquit, ex Ambrosio scilicet, Athanasio, Gregorio adductis, *prima opinio de corpore, ut existere possit in diversis locis simul secundum extensionem ad locum, probari videtur*. Sed pergit hîc Jesuita, & multis infringit opinionem hanc de præsentia corporis quoad extensionem ad locum. Imò verò Bellarmini præceptor Aquinas, ^c *Corpus Christi*, inquit, *non potest in propria specie videri, nisi in uno loco, in quo definitivè continetur. Unde cum videatur in propria specie, & adoretur in cælis, sub propria specie non videtur in hoc Sacramento.* & post, *Legitur quandoque esse inclusum*, inquit, *& multorum Episcoporum consilio in pyxide reservatum. quod nefas esset de Christo sentire secundum propriam speciem.* Sic ille. Denique hujusmodi visibilem multipræsentiæ tum Thomistæ tum etiam Scotistæ nè per miraculum quideni possibilem esse tenuerunt, acriterque defenderunt; ut ^{*}supra ostendimus.

^a Vasq. Jes. in 3. Thom. disp. 189. cap. 2.

^a Aquin. part. 3. qu. 76. art. 8. §. Respondendo deo dicendum.

^{*} Part. 1. cap. 1. §. 4.

Objectio III. De apparitionibus carnis & sanguinis Christi in ipsa Eucharistia, ex Pontificiorum Legendariis; sed quæ fictæ & prestigiosæ fuerunt.

SECT. III.

^a Bellar. l. 3. De Euch. c. 8.

^b Baron. Annal. 1192. num. 20, & 21.

^c Bozium, De signis Eccl. lib. 14. c. 7.

^d Coccium, in Theaut. Eccles. lib. 6. De Euchar.

AD probandam præsentiæ Christi in coelo simul & in Eucharistia, objectantes habemus in quibusdam ^a Bellarminum & ^b Baronium, Cardinales; ^c Bozium verò & ^d Coccium, per omnia: Qui ex rancidissimis historiis variarum nationum per seriem diversarum ætatum exempla orbi Christiano obtrudunt tredecim, nempe (ut illi referunt) *Quomodo Christus visus fuerit puer formosissimus, cujus caro vera verèque cruenta apparuit, rubra & perfectæ caro; vinum quoque*

^e Bellarm.
quo supra.
ⁱ Baron. su-
pra.
^h Bozjus,
supra.

^h Suarez, in
3. Thom. qu.
76. disp. 55.
§. 2. p. 710.

ⁱ Vasqu. Jes.
in 3. Thom.
qu. 76. art. 8.
disp. 193.
c. 2.

quoque versum in sanguinem, in sanguinem verum, verèque magnam sanguinis copiam è corpore perfluentem, &c. & miraculose hæc facta esse omnia. Sic illi. De quarum Apparitionum nonnullis Bellarminus, ^e Deus autem, inquit, non est testis mendacii: Necnon Baronius, ^f Hæc, inquit, utique fide dignissima, etiam his ferme facta diebus. Præ cæteris Bozjus, ^g Supremus locus, inquit, detur miraculis, veluti testimoniis ipsius Dei. Hæc illi; qui vix poterant Apostolicorum aut Christi ipsius miraculorum virtutem magnificentius prædicare. Quos cum nos refellere vellemus, Jesuitæ alii nos quodammodo monent ut eorum in huiusmodi apparitionibus impugnandis iudicium accuratum admittamus. Suarezius Jesuita, ^h Dicendum est, inquit, in huiusmodi apparitionibus non videri Christum Dominum in se, nec carnem ejus & sanguinem. Ità D. Thomas, & omnes Thomista. — Quis facile credat, quando visus est sanguis ab hostia fluere, illum esse sanguinem Christi, & in terram vel linteam cadere? & similiter, quando calix visus est repleti Christi sanguine, ibi esse verum sanguinem Christi extra venas corporis, ità ut & tangi & bibi possit? Et simile est, quando apparet quasi frustum carnis, quod illa sit vera caro Christi. Nam per sese apparent indecentia, si v. multo si v. brevi tempore durent & nulla est necessitas tot multiplicandi miracula. & paulò antè; Experientia docet diuturnitate temporis mutari, & tabescere id quod caro aut sanguis esse videbatur, quod non potest ullà ratione carni Christi attribui. Tandem concludit; Dicendum est, in huiusmodi apparitionibus id quod videtur non solum non esse carnem & sanguinem Christi in propria specie, verum etiam non esse veram carnem, aut verum sanguinem, sed colore tantum & figurâ cum referre. Sic ille. Cujus quasi vestigia premens Vasquez, ⁱ Respondeo, inquit, neque apparere in istis carnem Christi neque alterius, quæ revera caro sit, sed carnis solam effigiem. Quod autem simplices decipiantur, & credant ibi esse carnem Christi divisibili & cruento modo, parum refert: hæc enim deceptio in fra-

instruptione doctorum & pastorum corrigenda est. Sic ille. Ad hos accurrit Franciscus Collius, Theologus eximius; ^k Cujus aures non refugiunt, inquit, sanguinem Christi post gloriosam ejus à morte resurrectionem à naturalibus venarum conceptaculis vel semel distractum fuisse? Imò quis non perhorrescit hæc intelligere, cum compertum sit diuturnitate temporis evanescere? Sola igitur Thomæ sententia tenenda est, juxta concordem insignium Theologorum sententiam, Sanguinem ex sacra Synaxi emergentem non esse ex Christi venis haustum. Hæc illi; ingenuè admodum, atque ut decuit homines hucusq; veritatis amantes, Sed vah! quàm diversa fuerunt horum hominum palata! Quomodo enim Cardinales illi duo, si viverent, (qui sibi ^{apud deos} videbantur) paterentur se ab istis Theologis inter simplices & seductos numerari?

¹ Fr. Collius, De sanguine Christi miraculose, l. 4. c. 3. dist. 9. Tract. emissus magno cum privilegio.

Quanquam si nullus ex Pontificiis vindex nobis adesset, historiæ tamen ipsæ hæc fuisse superstitionum otiosorumq; virorum & sceminarum deliramenta satis per se produnt. Exempli gratiâ; prætermisissis * aliis, quæramus quoræ ætatis erat Christus quando Eucharistiam instituit, quem jam post mille & quingentos annos historiæ in specie infantis toties apparuisse perhibent, Fatemur nos, miracula vera propria sigilla Dei esse; falsa autem non nisi adulterinam Diaboli monetam æstimari debere. Sicut enim subditus quivis læsæ majestatis reus est, qui suâ auctoritate nummum procudit; ita vix ulla major in Deum est blasphemia, quàm miraculum fingere, & (ut sanctus Job loquitur) *pro Deo vero & omnipotenti mentiri*. Hæc autem ars diabolica non est nova: Nam, teste Irenæo, ¹ quidam nomine Marcus purpureum & rubicundum apparere fecit poculum, ut putaretur eâ gratiâ sanguinem stillare in calicem per invocationem ejus. Sic ille. Et sic pariter Mirabiliarii Pontificii pari artificio sæpe falsæ doctrinæ suæ de Transubstantiatione opinionem veritatis conciliare fategerunt; Præsti-

* Lib. 4. De Missa, c. 2.

¹ Iren. ad. vers. Hæres. 2. l. 1. c. 9.

Præstigiatores meri, qui hæcenus non nisi araneorum telas texuerunt, quæ vel sociorum suorum spiritu levissimo distantur.

Non ignoro diverticulum Pontificiorum eorum, qui in istiusmodi apparitionibus aiunt veram carnem & verum sanguinem non exstare, sed tantum^m colorem & figuram corporis & sanguinis; Quia tamen, inquit Suarez, *ibi intervenit aliquod opus divini factum, est sufficiens ad veritatis confirmationem*. Sic ille. Hi nullum aliud à nobis responsum merentur quàm quod à Scholasticis quibusdam (Alensi scilicet & Gabriele) Jesuita Suarezius agnoscit olim redditum: *Si non sit veracaro, signum est talem apparitionem non esse factam virtute Dei, sed damonis*. Sic ille. Ità & nos, nisi quod existimemus illa fieri arte & fraude humanâ, ut jam circumstantiæ ipsæ clamitant. Sed perinde erit quo artificio fiant, cùm præsertim (ut verè Pererius Jesuita) *Potest demon, possunt & peritissimi pictores ità representare quarumlibet rerum effigiem, ut vera esse videantur: Sed vera sunt miracula, quæ omnis creata natura vim & potentiam excedunt, ubi omnia necessaria ad videndum sunt rectè disposita*. Sic ille. Addo ego rationem quâ probat Aquinas contra Hæreticos veritatem humanæ naturæ Christi in se, *Quia cùm persona ejus sit veritas, non decuit ut in ejus opere aliqua fictio insit*.

^m Suarez.
Jes. tom. 3.
lib. 3. Tho.
disp. 55. §. 2.

ⁿ Idem,
ibid.

• Perer. in
Exod. 7.
disp. 4.

• Aquin.
part. 3. qu.
5. art. 2.

CAP. II.

Secundum genus Objectionum, ex dictis Patrum, quasi directe probantibus Multipresenciam corporis Christi.

I. Ex Chrysostomo.

SECT. I.

Objicit Bellarminus: ^a *Tertium argumentum sumitur, inquit, à testimoniis Patrum, qui rem unam in pluribus simul locis esse posse docent.* Obiectio I. ex Chrysostomo: ^b *Dum conspicis, inquit, Dominum immolatum & illic situm, Sacerdotem sacrificio incumbentem, tum verò turbam circumfusam pretioso ipsius sanguine intingi & rubesceri, etià mne te inter mortales versari & in terra consistere censes? annon potius è vestigio in cælum transferri? O miraculum! ô Dei benignitatem! qui cùm Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertrectatur, ac si ipse tradit seipsum volentibus excipere atque complecti.* Hinc Bellarminus; ^c *Non miraculum esset, si tantùm in symbolo carnem Domini haberemus.* Sic ille. Ad respondendum nos accingimur.

^a Bellarm. l. 3. De Euch. c. 3. & Valent. Jes. De vera Christi præsencia, l. 1. c. 19.
^b Chrysost. l. 3. De Sacramentis, sub init.

^c Bellarm. l. 2. De Euch. c. 12.

Primum responsum ex Adversarii nostri confessione mutuabimur. Hic Chrysostomus is est quem præ cæteris Patribus notavit Senensis (Autor opinionis Adversariorum nostrorum eruditissimus) hyperbolizantem; ^d *Multa enim, inquit, per hyperbolen declamatores enunciant: quod interdum Chrysostomo contigit.*

^d Sixt. Seminif. Biblioth. l. 6. annot. 152.

Secundò ex verbis ipsis Chrysostomi colligimus hîc se talem declamatorem præstitisse: quod & verba ferè singula demonstrant. Nunquid enim ut Chrysostomus propriè & absq; hyperbole diceret, aut Christum in hoc Sacramen-

to

to verè immolatum, aut populum sanguine Christi rubefieri, aut Sacerdotem ministrantem *non in terris consistere, sed supra inter caelestes versari*? Nullus Adversariorum adeò mucosæ naris est, qui in his hyperbolen non sentiat; & tamen vix ullus eorum non tam pervicax, ut testimonium hoc pro corporali Christi Multipræsentia non acerrimè urgeat.

^c Orig. in
Exod. hom.

^{2.}
^f August. in
Job. tract.
11.

Tertium & expeditissimum responsum ex Patrum parallelis locupletissimis erit. Origenes, de libro Evangeliorum, ^c *Evangelia*, inquit, *quæ Christi sanguine rubent, & per universum mundum passionis ejus rutilant cruore*. Pariter de Baptismo Augustinus, ^f *Unde rubet*, inquit, *Baptismus, nisi Christi sanguine consecratus*? Ergò Chrysostomus & *rubentem populum, & Christum immolatum tantum Sacramento* tenus voluit intelligi.

^g Chrysost.
hom. 6. in
Coloss.

Ad id quod objicitur, dici Christum, *dum sedet in cælis, manibus communicantium tractari in terris*, respondemus, per eandem planè hyperbolen dici quâ idem Chrysostomus verbis immediatè præcedentibus Basilium est allocutus, cùm dicit eum hîc ministerio fungentem *non consistere in terris*. Quæ verba Bellarminus callidè præteriens, statim advolat ad illud quod sequitur de Miraculo, *O Miraculum!* Ubi Chrysostomus non minùs exuberat quàm ubi loquens de adulto baptizato, ^g *Statim translatus es in cælum*, inquit, *quò non licet diabolo accedere*. Annon hoc æquè miraculosum? sanè; sed tamen revera sensum tantum mysticum habet & planè tropicum.

Altera Objeçtio ex Chrysostomo, ejusdem metalli, prorsus vitrea, propter hyperbolen.

SECT. II.

^a Chrysost.
hom. 2. ad
pop. Anti-
och. in fine.

^a **D**uplex est Helias, inquit Chrysostomus, *sursum Helias, & deorsum Helias. Helias ascendens melotem discipulo*

pulo reliquit; Filius autem Dei ascendens suam carnem dimisit: sed Helias quidem exutus; Christus autem & nobis reliquit, & ipsam habens ascendit. Sic ille. Quod testimonium apud Pontificios in disputationibus Oxoniensibus adversus Protestantes summo erat in pretio. Hinc quoque Bellarminus; ^b Dicit Chrysostomus rem nobis longè majorem à Christo relictam quam ea fuerat quam Helias Eliseo reliquit; quia Helias vestem, Christus carnem reliquit. Sic ille. Duplex igitur responsio à nobis exigi videtur: una ad dicta Chrysostomi de duplici Helia, quasi *sursum & deorsum* simul; secunda ad rationem objectam de *majora re relicta*.

^b Bellarm. l.
2. De Euchar.
c. 22.

Quod ad *sursum & deorsum* attinet; non nisi hyperbolicè dictum esse à Chrysostomo, parallela ejus dicta superius allata demonstrarunt: primum de Sacerdote simul *ministrante in terris & consistente in cælis*; alterum de Baptizato præsentem *ad fontem & simul translato in calum*. En verò etiam aliud ejus parallelum propiùs cum causa nostra conjunctum, de homine communicante de Eucharistia: Introducit enim Christum sic eum compellantem, ^c *Manduca me, bibe me, & te sursum habeo, & deorsum tibi connector*. Hæc duo, *sursum & deorsum*, quisquis quoad literam exposuerit, nã ille pravus an idoneus interpret habebatur susq; deq; habet.

^c Chrysost.
ad pop. Antioch. hom.
55. prope finem.

Deinde ad rationem Bellarmini facilis est responsio. Nos enim agnoscimus carnem Christi, quatenus Sacramentaliter nobis oblatam, infinitis modis præstantiorem esse mille vestibus Helix: quia Sacramenta Christi sigilla sunt gratiæ Salvatoris, quæ per ista media fidelibus conferuntur. Secundum responsum adhibendum duximus, per re-torsionem. Nam quemadmodum Chrysostomus vocabat melotem alterum *Heliam*, cùm tamen erat tantum *vestis* & quasi pignus propriè dicti Helix: ita Sacramentum Eucharistiæ, cùm sit *pignus* (sic enim * Patres illud nuncuparunt)

* Suprà,
part. 1. capp.
11. §. 3.

runt) idcirco, juxta Chrysostomi hyperbolismum, induit appellationem *corporis Christi*.

CAP. III.

Ex Augustino proferuntur Objectiones duæ.

SECT. I.

^a *August. l. De cura pro Mortuis, c. 16.*

^b *Bellarmin. l. 3. De Euch. c. 3.*

^c *Vasq. in 3. Thom. disp. 139. cap. 2.*

^{*} *Suprà, part. 1. c. 9. s. 3.*

^{*} *Part. 1. c. 4. s. 4.*

Objicit primò Bellarminus; *Augustinus proponit quæstionem, ^a Utrum, cum in diversis locis simul fiant miracula ad memorias alicujus Martyris, sit ipse Martyr præsens uno tempore tam multis locis, an ista fiant ministerio Angelorum: ac respondet, Quæstionem esse supra ingenii vires.* Hæc Augustinus. Sed quid Cardinalis ex his? ^b *Ex quo, inquit, intelligimus, non existimasse Augustinum impossibile esse ut una res sit in diversis locis: alioqui non dubitasset, sed apertè dixisset (ut Calvinista dicunt) implicare contradictionem ut sit unum aliquid in diversis locis simul.* Nos verò respondemus, primò, Quæstionem nostram institutam esse de corporum multipræsentia, objectionem autem hanc fieri de multipræsentia animarum: ergò est à causa ipsa paulò remotior. Quod Vasquesius Jesuita satis observavit; ^c *Verùm hoc testimonium Augustini, inquit, in libro De cura pro mortuis, non probat de corpore quoad extensionem ad locum, sed de existentia anima in diversis locis simul, &c.* rectè: tantum enim abest ut Augustinus corporis cujusquam incircumscriptionem in loco agnosceret unquam, ut in refellendis hæreticis corpus Christi ^{*} *in sole & in luna non posse esse expressè pronunciaret.*

Secundò respondemus; Augustinus ^{*} *suprà probavit Spiritum sanctum esse Deum, ex ejus Multipræsentia in diversis personis per diversa spatia distinctis.* Quo posito, de impossibilitate coexistentiæ animæ in diversis locis minime est dubitandum. Id quod Athanasius de fide tenuit respectu

specu Animarum defunctorum: quas negabat posse existere simul in diversis tumulis; quoniam *Existere uno momento in diversis locis* est Deitati proprium. De quo * supra. Mitto Patrum aliorum consentientia suffragia, quibus eandem impossibilitatem Multipræsentia Angelorum decantantur.

* Part. I.
c. 4. sect. 2.

Tertiò respondemus per retorsionem: *Non existimavit Augustinus*, inquit Cardinalis, *impossibile esse ut unares sit in diversis locis: aliqui non de eo dubitasset.* Ad quod nos; Dubitavit Augustinus (ut ait Bellarminus) an posset corpus esse in diversis locis simul; atque id posse esse non audebat dicere: Ergò non de fide tenuit hoc esse possibile: Nam ex lege Logica, *Possibile sic* infert *Possibile non sic.* Atque hanc unam Augustini dubitatione Romanæ Ecclesiæ fides prorsus jugulatur, quæ necessariò credendum præscribit corpus Christi esse in diversis locis simul, & quemlibet contrà judicantem nequiter Anathema esse pronunciat. Fidem igitur Romanam Augustini testimonio labefactari necesse est.

Quartò respondemus: Non desunt qui existimant Augustinum nunc non de tempore momentaneo, quod instans significat, sed de subitaneo loqui: An istæ sint dotes spiritualis substantiæ, ut ab uno loco ad alium ita repente transvolat, ut quin simul adsit diversis tumulis non possit decerni. Quibus ut proclivius assentiar, facit communis Patrum consensus de circumscriptione Angelicæ naturæ in uno loco, ut * supra probavimus.

* Part. I.
c. 3. sect. 1.

Altera Objeccio ex Augustino, Quòd Christus dicitur in Eucharistia portasse se in manibus suis.

SECT. II.

Augustinus rursus à Cardinali introducit: * *Ferebatur Christus in manibus suis*, ait. *Hoc quomodo posset fieri in homine quis intelligat? Quis enim portatur manibus suis?*

* August. in
Psal. 33.

O

Manibus

Manibus aliorum potest portari homo : manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso Davide secundum litteram non invenimus, in Christo autem inveniamus. Ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum ait, Hoc est corpus meum. ferebat enim illud corpus in manibus suis. Hinc Bellarminus, ^b At quàm facile est ut quis seipsum in signo portet? Certè cum Princeps monetam suam in sacculo portat, seipsum portat in signo, cum in ea moneta imago ipsius inveniatur impressa, &c. Et Valentianus Jesuita, ^c Quid hæc, inquit, Augustini sententiâ luculentiùs aut elegantius dici potuit, si Christus in Sacramento reipsâ præsens est? vel absurdius aut ineptius, si Sacramentum est tantum Christi figura & symbolum? Sic ille. Hoc testimonium cum tanti faciant Adversarii, ut ea verba Augustini Pontificii docti indoctique passim inculcent, ego imprimis istos peterem, ut ita sint erga me animati, uti erat erga Augustinum amicus ejus ^d Nebridius, qui, diligentissimus & acerrimus rerum obscurarum inquisitor, valde oderat de questione magna responsionem brevem, præsertim in re tanti momenti.

Primò, ad verba quod attinet, respondeo; Augustinum caruisse vero textu pro glossemate suo. Textus enim quem arripuit in nulla Scriptura authentica habetur: Non in originali Hebræa, quam ille nescivit; nec in vulgata Latina, quam neglexit; (quæ tamen nunc dierum apud Pontificios, non obstantibus quibuscunque scatet erroribus, Authentica canonizata est) sed tantum apud LXX Interpretes. Hebrææ verò sensum genuinum præclare explicuit Abulensis; ^e David nimirum, cum jam se insanum simulabat, ut persona melius inserviret, collabebatur in manibus eorum, id est, inter manus servorum regis Achis. Sic ille. Græcam quod attinet, in manus ^{αὐτοῦ} proclivis Scribæ lapsus erat reponentis ^{αὐτοῦ} pro ^{αὐτοῦ}. Jam ad rem.

Secundò, ad rem tria respondeo: 1. Augustinum (quod Adversarii sæpe in aliis Patribus, præcipuè in Chrysostomo,

^b Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 24.

^c Valent.
Jes. l. 1. De
præsens.
Christi in
Euch. c. 5.

^d Aug. epist.
ad Bonif. 23

^e Tostat. 4.
Abulens. in
1. Reg. 21.

mo, notarunt) in verbis objectis hyperbolicè & per excessum esse locutum; ut ex Augustino facilè probabimus: 2. Eundem Augustinum in verbis sequentibus excessum illum castigasse. 3. Modum Sacramentalem portandi se in manibus suis Christo peculiarem fuisse, qui mortalium nemini potuit competere. In quibus probandis non plus ego fidei deprecam quàm veritas ipsa evicerit.

I. Resp. Augustinus in verbis objectis hyperbolicè est locutus. Primò, verba hæc, *Hoc quomodo fieri posset ab homine ad literam?* Adversarii tanquam absolutè dicta interpretantur. Disputo: Si hoc impossibile fuit homini cuiquam, tum nec Christo homini potuit contingere: si verò Christo homini contigit, potuit quoq; saltem per Divinam virtutem Davidi quoad literā competere. Proinde hæc hyperbolicè dici necesse est. Secundò, Pontificii ità Christi corpus in Eucharistia contineri perhibent, ut careat omni loci spatio: quod vel Christi vel hominis cujusquam corpori tam prorsus impossibile esse Augustino videbatur, ut absolutè concluderet ex hac opinione tolli prorsus humanū corpus; utpote quod ** nusquam sit*, atq; adeò omnino *non sit*. Quo posito, penitus impossibile fuisse Christum hominē se in manibus suis portasse nē Adversarii quidem inficiabuntur. Tertiò, tenent Pontificii idem Christi corpus simul esse in diversis altaribus, quamvis Augustinus in refutanda Manichæorum hæresi palām & peremptoriè concluderit, ** Corpus Christi in sole simul & in luna non posse existere*. Quomodo igitur quis vel fingere apud se potest idem corpus Christi portans & portatum esse simul, intra & extra seipsum? Quartò, non videntur Pontificii Christi corpus metaphysicum nobis obtrudere, utpote quod sit in hoc Sacramento (ut anima in corpore) ** totum in toto & totum in qualibet parte*. quod figmentum Augustinus ità accuratè revulsit ac si deditā operā contendisset Romanam Ecclesiam insignis futilitatis convincere. Si cui libeat alia Augustini testimonia à nobis ci-

* *Suprà,*
part. 1. c. 6.
§. 2.

* *Suprà,*
part. 1. c. 9.
§. 3.

* *Suprà,*
part. 1. c. 12.
§. 5.

tata colligere atque expendere, quæ ad hanc causam de corpore Christi propriè spectant, facilè intelliget haud temerè Calvinum olim dixisse, *Augustinus in hac causa totus noster est.*

II. Resp. Augustinus verbis subsequētibz excessum & rigorem dicti superioris, juxta Protestantium sensum, cor-
rexit: Idq; tribus modis fecit:

Primus modus: Cùm aliquantò post in eodem Commen-
tario dictum illud suum repeteret, voces illas asperrimas,
quomodo fieri possit, &c. penitus omisit: *Quomodo fereba-
tur, inquit, in manibus suis? Quia cùm commendaret ipsum
corpus suum & sanguinem, accepit in manus suas, quod norunt
fideles, & ipse se portabat quodammodo, cùm diceret, Hoc est
CORPUS MEUM:* Ex quibus etiam verbis secundus & tertius
modus eliciuntur.

Secundus modus corrigendi rigiditatem superioris dicti:
Quia per illud, *quod norunt fideles*, indicat se intellexisse,
Christum non propriè dictum corpus suum portasse in ma-
nibus, sed Sacramentale, Panem scilicet. Nam Augusti-
nus ait, Christum illud portasse in manibus *quod in manus
accepit*: & *accepit in manus*, inquit, *quod norunt fideles*: Hoc
verò si ex verbis Augustini fuisse panem probamus, vici-
mus. Augustini verba sunt hæc; *Quomodo ferebatur in ma-
nibus suis? Quia cùm commendaret ipsum corpus & sanguinem
suum, accepit in manus, quod norunt fideles, & ipse se porta-
bat quodammodo, cùm dixit, Hoc est CORPUS MEUM.* Sic
Augustinus. Quibus verbis clarissimè docet, Christum il-
lud portasse in manibus suis quod ex verbis Evangelistæ
Christiani *fideles omnes norunt*; nempe, ubi scriptum est,
Jesus accepit in manus panem. Erat igitur revera Panis quem
tunc vocabat Christus *corpus suum*. Quod præterea lucu-
lentiùs patet, quia id de quo dixit, *quod norunt fideles* (ut
verè Bellarminus) *TECTUM & absconditum esse voluit homi-
nibus non fidelibus.* At non tunc voluit voces has, *Corpus &
Sanguis*

¹ Bellarm. l.
2. De Eucb.
c. 39.

Sanguinem suum, silentio involvi; quippe utriusq; apertam mentionem fecit, *Cum commendaret ipse*, inquit, *corpus & sanguinem suum*. Non igitur nisi voces symbolicas, nimirum *Panem & Vinum*, Catechumenis revelare recusavit, atque ideo nè de divino Sacramento nimis abjectè sentirent.

Tertius modus: Quia per illud, *Ipse se portabat quodammodo*, Augustinus intellexit modum ferendi tantum Sacramentalem.* Cum autem modum tantum Sacramentalem vendico, corporalem eum penitus excludo, quem tamen Cardinalis *Sacramentalem* vocat; & *Quo corpus ejus*, inquit, *verè in Sacramento continetur*. Ad Augustinum provocamus, ut ad aptissimum promtissimumq; mentis suæ interpretem: qui integram Epistolam composuit in qua plurimis instantiis, veluti conspiciillis, *Sacramentalis* modus quis sit quivis facillè dignoscat. Ibi locutionis Sacramentalis regulam præscribens, ^h *Sacramenta*, inquit, *propter similitudinem earum rerum quarum sunt Sacramenta*, plerunque etiam rerum quarum *Sacramenta sunt nomina accipiunt*. Quam regulam multis exemplis illustrat. 1. De anniversario die Passionis, *Dicimus*, inquit, *hanc diem passionis, cum tamen Christus multos ante annos passus sit*. 2. De celebratione Eucharistiæ in die Resurrectionis, *Nonne semel immolatus est Christus in seipso?* inquit; & *tamen in Sacramento per omnes Pasche solennitates immolatum dicimus, propter quandam similitudinem*. 3. De Baptismo, ex verbis Apostoli, Rom. 6. [CONSEPULTI SUMUS PER BAPTISMUM IN MORTEM EJUS.] *Non ait*, inquit, *SEPULTURAM SIGNIFICAMUS, sed prorsus ait, CONSEPULTI SUMUS. Sacramentum igitur tanta rei non nisi ejusdem rei vocabulo nuncupavit*. 4. De Eucharistia (quod est metam ipsam attingere;) *Sacramenta pleraq; propter similitudinem ipsarum rerum nomina accipiunt quarum Sacramenta sunt*. & immediatè subjungit, *Sicut ergo secundum quendam modum Sacramentum corporis Christi corpus Christi est, ita Sacramentum fidei fides est*.

⁸ Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 24.

^h August.
Epist. 23. ad
Bonifac.

Ex his illum *quendam modum* Sacramentalem Augustini quasi manu tenere videmur, qui nimirum cum Regula illa quadret, quando *Sacramentum nomen rei illius accipit quam significat*. Atque etiam idem modus Instantiis Augustini respondet: Queniammodum enim dies Passionis anniversarius *Passio Christi*, & in die Paschæ ipsa celebratio immolationis corporis Christi in cruce dicitur *Christi Immolatio*, & Baptismus in quo Christianæ fidei professio solennis exhibetur *Fides* dicitur, atque etiam *Sepultura*; nempe (Augustino expositore) *propter similitudinem*, quia Passio, Immolatio, & Sepultura Christi his modis repræsentantur: eodem planè modo Sacramentum corporis Christi *Corpus Christi* dici Augustinus asseveravit. Alibi verò expressius; ** suo modo, non rei veritate, sed significante mysterio*. Atque adeò Augustinus per illud suum, *Quodammodo ferebatur in manibus suis*, eundem Sacramentalem modum subintellexit portationis corporis Christi.

* *Suprà,*
Class. I. c. 4.

III. *Resp.* Modum portandi Sacramentalem fuisse Christo proprium. Unum restat dubium è medio tollendum. Ambigat enim fortè quis, qui fieri possit ut *modus* hic Sacramentalis Christo peculiaris fuerit ut nulli homini posset competere. Facilis est responsio; Ideo *modus* hic proprius Christo erat, quia Sacramentalis. Nam cum (ut Christiani omnes tenent) solus Christus instituere potuit Sacramentum corporis sui, is solus dici potuit *secundum modum Sacramentalem corpus suum propriis manibus portare*.

III. *Obiectio, ex Gregorio Nysseno.*

SECT. III.

* *Greg. Nyss.*
sen. Catech.
36, & 37.

Gregorius Nyssenus, * *Considerandum est*, inquit, *quomodo fieri queat, ut cum unum illud corpus assidue per totum terrarum orbem tot fidelium millibus impertiatur, totum cujusque per partem evadat, & in seipso totum permaneat.*

Hinc

Hinc Bellarminus, ^b *Quæstio hæc, inquit, absurdissima esset, si tantum in signo corpus Christi manducaretur: nulla enim difficultas in ea re fingi posset.* Sic ille.

^b Bellarm.
De Euch.
l. 2. c. 16.

Primò respondemus quoad Autorem: Catechetica illa oratio non exstat in veteribus Nysseni operibus: Nam Posssevinus Jesuita, Nysseni operum catalogum recensens, lectorem monet ut observet, ^c *Opera quæ duobus asteriscis notantur, ex seorsum impressis Parisiensi Editioni Sebastiani Nivelli, ann. 1573. esse adjecta: & inter hæc notat hanc orationem Catechetica, quæ dicitur Magna.* Sic ille, & verè; nisi fortè rectius, quòd illa obelo magno potiùs quàm asterisco digna videatur: De qua noster D. Gherhardus, ^d *De oratione Catechetica Gregorii Nysseni, inquit, quæ dicitur Magna autor Parisiensis editionis sic judicat; Huic dogmata nonnulla, præcipuè verò Origenis, hæretici iniecerunt.* Utcunque, Pontificii institores, qui in fingendis titulis Autorum noviter nequitèrque occupari solent, non sunt tantæ apud nos fidei ut quascunq; obtrudant merces necessariò approbemus.

^c Posssevin.
Jes. Appar.
rat. tit.
Greg. Nyss.
sen.

^d Gherhard.
Tract. Confess.
Cathol.
lib. 1. part.
2. cap. 13.
pag. 705.

Secundò respondemus ad Testimonium ipsum; De corpore ullo affirmare illud, *Totum esse intoto, & totum in qualibet parte ejus*, instar portentii ab Augustino solidis ^{*} rationibus obtritum atque proculcatum est.

^{*} Suprà,
part. 1. c. 12
§. 5.

CAP. IV.

Tertium genus Objectionum, pro Multipræsentia corporis, tanquam ex ratione.

Objectio I. De Penetratione dimensionum.

SECT. I.

Proest unus locus, objicit Bellarminus, capere duo corpora sibi adæquata simul, & tamen neq; locus iste dividitur in duo loca, neq; corpora illa confunduntur in

^{*} Bellarm. l.
3. De Euch.
c. 3. §. Sex-
tum.

unum corpus. Ergo poterit etiam unum corpus replere duo loca, etiamsi nec ipsum corpus dividatur in duo corpora, nec loca illa convenient in unum locum. Consequentia videtur optima; quia ita se habet locatum ad locum, sicut locus ad locatum. Sic Belarminus.

Resp. Imò Aquinas (qui tempore suo Scholasticorum princeps habebatur) negabat consequentiam, additâ ratione, teste ^b Capreolo: Sanctus Thomas dixit, non posse per miraculum fieri ut corpus Christi sit localiter in diversis locis simul, quia repugnat indivisio, ratione ejus quod est indivisum in se: sed esse duo corpora in uno loco repugnat, in quantum unum est divisum ab alio. Sic ille. Item de aliis Abulenſis testis locuples esse potest; ^c Concedunt aliqui, inquit, quod unum corpus possit esse in diversis locis miraculose, sicut Richardus, & alii; & ponunt exemplum de corpore Christi in altari: & nos aliquando sic tetigimus, alludentes propositioni eorum: Communior tamen positio est B. Thomæ, & Aegidii, & Scoti, Quod etiam miraculose non possit idem corpus localiter esse in diversis locis. — Ratio Scoti; Quia quod duo sint in eodem loco non includit contradictionem; quia solam est quod eorum alterum absolvatur à proprio effectu, i. e. quod non repleat distinctum locum. — Quod vero unum corpus sit in diversis locis, includit contradictionem, quia de re nihil est extra terminos suos, & tamen termini rei claudantur intra terminos loci. Sic ille. qui quid senserit de duobus corporibus in uno loco, nihil moramur. nostra de uno corpore in duobus locis simul instituta est quæstio.

His pensatis, de miraculosis transitionibus corporis Christi per Saxum, Ostium, Coelum, & similia, de quibus Adversarij sese venditant, quicquam hic dicere supervacuum esset; tum quia hæc lingua tantum pro penetratione urgentur, tum etiam quia in libro 4. De Misa, cap. 3. de istis, contra penetrationem, ex Patribus satis multa respondimus: quam etiam disertissimis verbis rejiciet Gregorius Nazianzenus mox, sectione quartâ subsequente. 06-

^a Capreol.
dist. 10. qu.
1. citans
1bo. in 4.
Sens. dist.
44. qu. 2.
& eodem
sunt opinio
omnium
Thomista-
rum, qui
universim
negant
corpus ul-
lud posse
esse locali-
ter in plu-
ribus locis
simul.
^b Tylac. in
dist. 10. 17.
qu. 112.

Objectio II. pro possibilitate Multipresentia corporis,
ex duabus Instantiis spiritualibus, Dei, &
Anima rationalis.

SECT. II.

Argumentum sumitur, inquit ^a Bellarminus, ab exemplis ^a Bellar. l. 3. De Euch. c. 3. §. Quantum argument.

Dei & Anima rationalis. Deus enim cum sit res una & simplicissima atque indivisibilis, tamen est simul in infinitis locis: est enim præsens totus Deus omnibus rebus creatis. quod certe superat caput hominum. — Unde Augustinus in Epist. 3. ad Volusianum de hac existentia Dei in tot locis simul sic ait, MIRATUR HOC MENS HUMANA; ET QUIA NON CAPIIT, FORTASSE NON CREDIT. Pari ratione anima rationalis tota est in qualibet parte corporis: alioqui enim si extenderetur ad extensionem corporis, esset materialis & à corpore penderet, proinde non esset immortalis. Sic ille. Contra quem tum Augustinus ipse, tum ratio, tum etiam Bellarmini conscientia pugnat.

Resp. I. Sæpe ego Bellarminum ut Sophistam vafferimum in medium protraxi, qui hinc quoque ad ingenium suum redit. Nam Augustinus in epistola ab eo citata (quæ est ad Volusianum) expressè docet, exempla hæc de Deo & Anima prorsus heterogenea esse & à causa hac, de coexistentia in diversis locis, alienissima; Longè aliena natura est, inquit, anima quam corporis: quanto magis Dei, qui est Creator animæ? Responsum hoc ex Augustino fuscè dilatavimus * suprà.

Resp. II. Ratio diversitatis duplex concipi potest. Prima ex totalitatis corporalis divisibilitate, quæ extenditur in partes, quæ necessario occupant spatia: cum tamen Anima (quanto magis Deus?) est sine extensione partium in corpore indivisibilis. Altera ratio à locorum distinctione elicitur: Quia corpus ita est in hoc loco, ut si esset simul in loco alio per spatia intermedia separato, divideretur à se, ut Patres

* Part. 1.
c. 12. §. 6.

* *Suprà,*
part. I. c. 1.
S. 3.

Patres antiqui & primarii * Scholastici tenuerunt: At verò Anima ità tota est, ut cùm sit in una parte corporis non possit non esse in alia, ut hominis forma.

b Bellar. l. 1.
De Euch.
c. 1. §.
Respond.
ad Calvin.

Resp. III. Bellarminum suis verbis irretitum teneri necesse est. Exempli causâ; *b Addo, inquit, posse Divinâ virtute fieri ut corpus existat, more spirituum, indivisibiliter, ut videri ac tangi nullo modo possit; cùm tamen fieri nequeat ut spiritus existat, more corporum, divisibiliter.* Sic ille: Qui cùm negare non posset immane esse discrimen inter spiritum & corpus quoad modum existendi in loco, ausus est tamen in tanta disparitate colligere possibilitatem coexistentiæ corporis in duobus locis simul, ab exemplis, ut ait, Dei & Animæ. Quisquis Augustini rationes antea allatas inter se contulerit, facilè sentiet eum in hoc argumento ut summum magistrum quodammodo dominari.

Objectio III. pro possibilitate existentia corporis Christi in pluribus locis simul, petitur ab exemplis sensibilibus, Vocis, Coloris, & Imaginis in partibus speculi fracti.

SECT. III.

* *Innocent.*
III. P. De
offic. dist. 1,
l. 4. c. 2.
b Joh. Ga-
retius Doct.
Lovan. De
Præsent.
corp. Christi
in Euch. ex
Guttmundo
fol. 70.
c Idem ex
Nicæta A-
cominato,
fol. 101.

Objicitur I. de Voce. *a Et non mireris, inquit Innocentius III. Romanus Pontifex, quod verbum (seu vox) simul sit in auribus diversorum: sic ergò Christus in diversis locis unus, sicut in singulis partibus est totus.* Sic ille; ut & alii. *b Vox ad mille homines eadem simul totâque pertingere valet.* Et rursus; *c Una vox à quopiam prolata & in aerem diffusa, & in eo qui protulit ipsam tota manet, & in aere existens tota auribus omnium infunditur, nemine eorum qui audierunt plus aut minus altero recipiente, sed tota est indivisa & integra apud omnes, etiamsi decies mille fuerint aut plures qui audierunt, quamvis ipsa corpus sit. nihil enim aliud est quam percussus aer.*

II. De Colore: ^d *Sicut idem color in vacca rubra oculis omnium aſpicientium perſpicitur, ita unum idemq; corpus Chriſti diverſis in locis, in hoſtiis & altaribus pluribus ineſt.* ^{a wright. Auguſt. lib. De reali Chriſti præſentia.}

III. De Imagine in ſpeculi fracti partibus: ^e *Ponamus ita eſſe, inquit Garetiuſ; Quiſpiam habens ſpeculum aliſiſ terræ, & in multa fragmenta comminuit; in ſingulis tamen fragmentis umbram ſui ſalvā quā videre poſſit. ^f Totuſ Chriſtus indiviſuſ ſumitur ſub qualibet parte hoſtiæ: ſicut in integro ſpeculo tota & unica forma relucet, & in fracto ſpeculo ſit uniuſ & ejuſdem formæ numero & totiuſ integra forma ad quālibet ſpeculi fracturam reflexio. Sic illi; ſummatim, ſic: Ut una eadēmq; Vox, ut Color idem, ut in ſpeculo Imago numero eadem; ita idem Chriſti Corpus eſt in diverſis locis ſimul. Reſpondeo,* ^{g Job. Ga- ret. ex Sa- mona Epi- ſcopo Ga- renſi, ſol. 109. ^h Idem, ſol. 122. ex Ludolphi Caribuſ.}

Adverſarios noſtros ſua Vox fallit, Color decipit, & Imago in ſpeculi fracturis ludificatur.

SECT. IV.

Primò verè ſolidēq; probandum illis fuit, idem corpus eſſe in diverſis locis, ad exemplum trium iſtorum ob- jectorum. Verū quod ad primā ſimilitudinem attinet, omnium Philoſophorum conſentiens vox eſt, Non eſſe eandem vocem quæ ab alio & alio recipitur, ſed eſſe poti- uſ totidem multiplicatas ſpecies emiſſæ vocis; veluti cū ad jactuſ lapidis in aquā circuli alii poſt alioſ multipli- cantur, donec perveniatur ad extremum, &, ut vocant, de- cumanum. Atqui vox (inquiunt) eſt corpus; quia aer percuffuſ. Hoc dicto, videte, obſecro, veſtroſ Philoſophoſ Pontifi- cioſ (velut ſoriceſ) ſuo ſe indicio prodere. Nam nihil eſt exploratius, quā quod, emiſſā voce, aer percuffuſ qui eſt à dextris loquentiſ, diverſuſ ſit ab illo aere qui à ſiniſtris e- juſ ad aliorum audientium aures pertingit. Ut enim lineæ ſunt diverſæ quæ ab eodem centro ad circumferentiam du- cuntur,

cuntur, ita istæ aeris percussiones varix ad circumstantium aures deferuntur. Quid multa? consulant Adversarii, cum volunt, Suarezium, Philosophum, inter suos, nemini secundum: qui Innocentium III. Papam (modò esset in vivis) docuisset, & *Vocem & sonum esse qualitatem, cujus partes sunt successivæ.* at quæcunq; *successiva* sunt, nec locis nec temporibus possunt esse *simul*.

Suarez.
tract. De
Deo & ani-
ma, lib. 3.
cap. 2. & 19

¹¹ *Idem*, *ib.*

Secunda similitudo est Coloris : De quo similiter idem Jesuita tradit conclusiones hujusmodi ; *^h Speciem coloris in aere non esse eandem cum colore in materia objecta. Species in aere esse accidentia spiritalia : sunt enim species ista multipli. casæ. Quid planius ?*

ⁱ Aquin. 3.
q. 16. 76. 41 c.
3. in cor.
p. 1 c.

Tertia similitudo, de Imagine in multis speculi fracturis, utcumq; aliis arriserit ad probandam Coexistentiam ejusdem corporis Christi in diversis hostiis, attamen Aquinati ridicula videbatur: *Quod quidem non est omnino simile, inquit, quia multiplicatio hujusmodi imaginum accidit in speculo fracto propter diversas reflexiones ad diversas partes speculi. Sic ille. Non sunt igitur istæ eadem imagines, sed ejusdem faciei reflexiones repræsentationesq; varix atque diversæ.*

h. Greg. Na-
riar. Oral.
§ 1. circa
med.

Etiam si objectiones istæ nihil aliud sint quàm quasi agy-
tarum & circulatorum hominum præstigiæ, indignæ quæ
aliquo Patrum testimonio refutentur; quia tamen Grego-
rius Nazianzenus suffragium tuum spontè nobis præbet,
non est prætermittendus. Is inter Corpora & Voces, Co-
loresque, respectu loci, discrimen amplum ostendit; *ἡ Cor-
poris unus locus, inquit, duo aut plura corpora non continebit.*
— *ὅταν τις αὐτῶν μὴ χωρῆται, ἡ δὲ τῶν αἰσθητῶν τοῖς αὐτοῖς ὁρᾷται,*
&c. i. e. *Plurimum vocum auris una est capax; & plurimum as-
pectus ab iisdem rebus in oculorum sensum cadentibus capi po-
test.* Sic ille: qui, quia apud antiquos Patres obtinuit ut per
excellentiā *Theologus* appellaretur, est multis Romanis
Pontificibus neotericis anteponendus.

Non

Non ego diutius in hac quæstione immoratus essem, nisi probè noverim Generosum quendam tum hisce solis objectionibus seductum, tum etiam solutionibus hujusmodi ad saniores mentem reductum fuisse.

CAP. V.

Oppositiones ex Patribus, quibus Coexistentiæ corporis Christi in duobus locis defensio penitus profligatur.

— SECT. I.

SI ^{opponere et obviare} Lectori aspicere libeat, sine dubio facile discernet nos sat argumentorum habere adversus omnem Multipræsentiam, ex omnium Patrum testimoniis, tam iis quæ hætenus à nobis copiosissimè allegata sunt, quàm iis quæ deinceps in medium proferemus. Summa eorum quæ in Parte prima præmisimus hæc est; Multipræsentiam in locis diversis simul esse Deitati propriam; ejusdémque impossibilitatem esse cuivis creaturæ, cum spiritali, tum corporali, etiam ipsius Christi humanitati, inseparabiliter communem, sive ad Eucharistiam sive extra Eucharistiam respectus ejus ullus habeatur. Quid multa? de his in Parte 1. tractatum integrum absolvimus; nec jam libet actum agere. Quæ tractanda restant eandem veritatem copiosè confirmabunt. Nam vix testimonium ullum Patris cujusquam in subsequentibus Classibus objicitur pro præsentia Christi in Eucharistia, cui non per aliud Patris alicujus liquidum suffragium abundè satisfiat. Nè Classis hujus limites transiliamus, (in qua de testimoniis Patrum agitur quæ tanquam directè Multipræsentiam corporis Christi arguere videntur) Oppositionum parallela non-

Part. II. Class. 3. Cap. 5. Sect. 2.

nonnulla proferenda sunt, ex quibus de Patrum antiquorum circa rem quamlibet mysticam sensu mystico cuius clarissimè constare possit.

Patrum antiquorum Parallela, quibus eorum sensus genuinus explicatur.

SECT. II.

Patres idioma suum loquendi Sacramentale imprimis per duplicem collationem explicarunt : Una est corporis Christi Mystici cum Naturali in Eucharistia ; altera, Baptismi cum Eucharistia. Prioris generis esse potest illud Cypriani de Eucharistia : in qua erat mixta aqua cum vino, ad representandum populum Christianum simul & Christum ; ^a *Nec Christus est in calice sine populo, nec populus sine Christo.* Similiter Augustinus ; ^b *Ad calicem Domini venistis, & in mensa vos estis, & nobiscum estis in calice.* Hæc illi de mystico corpore Christi, qui est populus Christianus, in quibus non possit præsentia ejus nisi symbolicè intelligi. Secundò, Baptismum quod attinet, familiaris & frequens fuit Patrum haud dissimilis dialectus : ^c Augustinus, *Habemus, inquit, Christum in presenti per fidem, in presenti per signum, in presenti per Baptismi Sacramentum, in presenti per altaris cibum & potum.* ^d Chrysostomus ad populum jam baptizandum ; *Vos qui accepturi estis Baptismum --- descenditis in vitalem fontem cum Salvatore.* ^e Origenes ; *Ecclesia lavatur in ipsius sanguine.* ^f Hieronymus, de Baptizato Eunuchò ; *Statim baptizatur in sanguine Agni.* ^g Augustinus iterum ; *Mare rubrum Baptismus Christi sanguine consecratus.* ^h Leo Papa ; *Christi sanguine lavaris, quando in ejus mortem baptizaris.* Denique ⁱ Gregorius Papa, de cruce in fronte signatà ; *In superliminari domus Agni sanguinem ponimus, quia crucem illius passionis in fronte portamus.* Sic illi, Vix ovum ovo similius quàm sunt sibi invicem similia

^a Cyp. De
Cena Dom.

^b Aug. Sermon.
ad Infant.
apud Be-
dam in
1 Cor. 10.

^c August.
tract. 50.
in Job.

^d Chrysost.
in Marc. 14

^e Orig. in
Gen. hom.

17.
^f Hieronim.
Esa. 14.

^g 53.
^h Aug. con-
tra Faust.

ⁱ 1. 2. c. 29.

^h Leo, Sermon.
450. 6. c. 1.

ⁱ Greg. Pa-
pa, hom. 22.
in Evang.

similia Parallela hæc inter Eucharistiam & Baptismum. Hactenus de Præsentia corporis Christi in diversis locis, quasi simpliciter in se: Sequitur Classis quarta, de Præsentia ejus respectu Manducationis.

CLASSIS IV;

*Objectionum Pontificiorum, quasi ex Patri-
bus, pro Præsentia corporis Christi in di-
versis locis; Ex manducatione ejus:
cum Solutionibus.*

Hujus Classis membra sunt duo: primum est de Manducatione corporis Christi; secundum de ejus Unione cum corporibus Communicantium. Quam controversiam ut promtius exactiusque absolvamus, Protestantium juxta & Pontificiorum de utrisque fides enucleanda est.

CAP. I.

*De fide Protestantium putida Pontificiorum
calunnia, quasi tantum buccellam panis,
aut saltem corporis Christi figuram
duntaxat percipiant.*

SECT. I.

Non poudit Pontificios objicere 1. Eucharistiam esse Protestantibus nil nisi ^a*Frustum panis, viniq; parti-
culam*; 2. nil nisi ^b*malè coctam buccellam*; 3. ^c*Panem
pistorum,*

^aSalmer.
Jes. in E-
pist. Pauli.
^bWeslon. De
trip. offic.
cap. 18.
^cSpence. De
adorat. l. 5,
c. 9.

* Suprà,
Class. 2. c. 5.
§. 5.

pistorum, & vinum cauponarium. Sic illi. Lingua mendacissima, quò vadis? nonne Protestantes præterea etiam Eucharistiam (vobis fatentibus) Figuram & Symbolum corporis Christi appellant? quod plus multò est quàm *buccella panis*; quamvis ea quoq; * *buccella* vocetur. Quinetiam cum vos imaginem Christi veneramini, siquis vos merum lignum colere dixerit, nonne insignem vobis injuriam fieri vociferemini? Deinde, quicquid sit de Sacramento hoc quatenus est symbolum, Protestantes præterea de eo honorificè ut de signo Sacramentali sentiunt: Neque hoc solum, verùm etiam ut habeant Adversarii quod illos *emphaticè* possit, addo sectionem sequentem;

Protestantes à Pontificiis odiosè Sacramentarios appellari, quasi nihil in Eucharistia nisi nudum signum à fidelibus sumi crederent.

SECT. II.

TRia objecta in fidelium Communicatione Protestantes facile discernunt, quæ necessariò distinguenda esse seriò accuratèq; docent: 1. Naturale, quod est panis Substantia, quæ corpus naturaliter alit; 2. in pane consecrato Sacramentum corporis Christi; 3. Corpus Christi ipsum ab animis fidelium duntaxat receptum: Nec tamen pudit Adversarios nostros in libris suis sæpe sæpiùsq; nihil aliud quàm Signum & Symbolum corporis Christi à nobis percipi clamitare. Quibus ora facilè occludi possunt tum confessione Jesuitarum, tum Protestantium eorum professione quos maximè solent nominatim perstringere atq; traducere. Ex Societate Jesuitarum adest instar Advocati nobis Bellarminus; ^a *Docet Calvinum*, inquit, *symbola & corpus Christi, licet loco inter se plurimum distent, tamen conjuncta esse non solum ratione signi, quia unum est signum alterius, sed etiam quia cum signo Deus nobis verè exhibet ipsum veram Christi*

^a Bellarm. l.
1. De Euch.
c. 1.

Christi corpus & sanguinem, quo anima nostra verè alantur in vitam æternam. Sic ille. De aliis quoq; Protestantibus Jesuita Valentianus: ^b *Hac est eorum sententia, Licèt Christi corpus sit essentialiter & corporaliter in cælo, tamen duplici modo in Sacramento verè percipi: spiritualiter, ore mentis non dentis, & per fidem conjunctionem fieri virtute Sacramenti in animo communicantis: sacramentaliter etiam, ore corporis, sumendo quidem non ipsum corpus, sed signum corporis ejus & sanguinis, quod dicunt esse sigillum promissionis redemptionis Christi in corpore & sanguine ejus fidelibus obsignata.* Sic ille. Jam reos ipsos, & quos Adversarii tanquam Sacramentariorum Antesignanos appellitant, Calvinum, Bucerum, & Zuinglium, audiamus æquum est. Calvinus, ^c *Quamvis dixi, inquit, in verbis Christi, Hoc est corpus meum, esse locutionem figurativam, quia est sacramentalis, cujus subiectum est Sacramentum; quod propterea Patres, sensum exponentes, Symbolum, Signum, & Figuram vocare solebant: tamen nihil nisi figuram in Cæna Domini tradi nobis millies negavi. Substantiâ corporis Christi animas verè pasci fator: tamen substantialem præsentiam (loquitur de Pontificiorum præsentia corporis, per contactum) repudio. Has & centum hujusmodi dissimulationes & asseverationes habet in hanc sententiam. Bucerus; ^d *Non quòd panis in corpus realiter mutetur, aut Christus corporaliter in pane existat, neq; quia panis tantum significet & adumbret corpus; sed quòd tale signum, instrumentum, seu medium factum sit, per verbum, quo verè interiori homini ore fidei participandum donatur.* Hæc ille, & ejusdem ponderis alia. Zuinglius is est quem Archi-Sacramentarium Pontificii indigitant: de quo tamen Calvinus; ^e *Iusta nec difficilis esset Zuinglii defensio. Nam quod odiosè commemorat Adversarius ejus (Westphalus) nihil præter panem & vinum relictum esse à Zuinglio, facilis esset hujus objecti solutio, Eum tantum de carnali Christi præsentia certasse, quam oppugnare nobis quoq; usq; ad extremum spiri-**

^b Valent.
Jes. tom. 4.
disp. 6. qu.
3. punct. 1.

^c Calvin. in
Tractatibus
hu: De Cæ-
na Domini;
Defens. Sa-
ceram. Ad-
monit. ad
Westphal.

^d Bucerus,
ut citatur
in lib. qui
inscribitur,
Orthodox.
Consensus.

^e Calvin.
quo s. præd.

^f Zuinglius, ut citatur in lib. De Orthodoxo consensu, c. 7. ex lib. Zuinglii, De fide ad Regem.

tum certum est. Quid tandem ipse Zuinglius? ^f Nos credimus & confitemur, Christum in Cœna præsentem esse, non autem tam carnaliter & crasse ut isti (Pontificii) perhibent, sed verum Christi corpus esse in Cœna sacramentaliter, ut sacra symbola testantur, & spiritualiter per fidem ac Spiritus sancti omnipotentiam edi religiosâ & sanctâ mente, sicut & sentit & docet Chrysostomus. Sic ille. Atque hanc Spiritualem esse illam revera realissimam Manducationem unionemque quam Patres solam salvificam esse judicarunt, Classis hujus capita quatuor postrema demonstrabunt.

CAP. II.

De Capernaitarum hæresi, interrogantium, Quomodo dabit carnem suam manducandam? quæ calumniosè Protestantibus objicitur.

SECT. I.

EO calumniandi pruritu Pontificii pleriq; omnes laborant, ut Capernaitarum hanc vocem *Quomodo* Protestantibus veluti infidelitatis notam inurant; cùm tamen errorem Capernaiticum nolint discernere: Qui in eo non constitit, quòd modum eum carnalem, quem tunc animis concipiebant, impossibilem existimarent; sed quòd, ut Discipuli præposterii ingenii, juxta normam, *Oportet discipulum credere*, noluerunt fidem habere verbis tanti Magistri, quibus sensum aliquem possibilem, sive Sacramentalem sive spiritualem, subesse vel supponere vel addiscere debebant, vel deniq; à Christo edocti non contradicere. Nunquid mentiar, attendite **I.** quid Jansenius vester observavit:

^a Jansen. Concord. Evang. c. 59.

^a Debuerunt usq; Judai, inquit, ex verbis Christi intellexisse modum

modum edendi, nempe per fidem, eò quòd suprà significaverat Christus Credere esse se edere. 2. Impossibilitatem manducandi quam Judæi apprehenderunt opinio ipsa prodit, quam ipsi vos, Pontificii, ex Patribus intelligitis fuisse crassam imaginationem laniandi & dentibus terendi carnem Christi; ità ut (sic quidem ^b Maldonatus) eam toti mundo comedendam tradat, & habere ipse non desinat. Quid ex his Jesuita Salmeron? ^c Manducatio, inquit, per laniationem horrida & ferina est: Imò & impossibilis: tum quia Christus est impassibilis & immortalis; tum quia si mortalis esset, ut erat in cœnæ Sacramentum instituit, tamen ut est sub Sacramento non potest pati; nam est in eò modo quodam invisibili & non quanto, &c. tum demum quia impossibile erat unum Christum in propria specie manducatum Capernaitis omnibus ad quos loquebatur, nedum toti Ecclesie præsentis & futuræ, sufficere, ut quisq. modicum quid acciperet. Sic ille. Hanc sententiam ille fortè didicit ab antiquis Patribus, Athanasio & Cypriano: ^d Quorum ille, Christus spiritum à carne discriminauit, inquit, ut disceremus, ea quæ loqueretur non esse carnalia, sed spiritualia. Quot enim hominibus caro ejus ^e suffecisset, ad cibum, ut universo mundo alimonia fieret? Similiter Cyprianus de Capernaitis; ^e Existimabant, inquit, se doceri edere carnem Christi membratim; cùm tamen illius caro, si in frustra partiretur, non omni humano generi posset satisfacere. Sic illi. Ingens igitur discrimen esse apparet inter Protestantes & Papistas: Nam hi organicum corporalem modum edendi eandem carnem Christi simul per totum orbem Christianum credendum præscribunt, multis modis monstruosum & impossibilem; nos autem planè possibilem spirituales manducandi modum, quem Christus ipse edocuit, fideliter constantèq; amplectimur. Sed priùs Pontificiorum modum Capernaiticum examinabimus: post Protestantium modum verè Christianum demonstrabimus.

^b Maldonat.
in Job. 6.

^c Salmer.
tom. 3. tract.
24. p. 192.

^d Athanas.
in illud E-
vang. Qui
dixerit ver-
bum in Fi-
lium homi-
nis.

^e Cyp. De
Cœnæ Do-
mini.

*Romana Ecclesia fidem de modo manducandi carnem
Christi ex parte Capernaiticam fuisse,
atterendo corpus Christi.*

SECT. II.

^aBaron. An-
nal. 1059.
num. 11.
&c.

CARDINALIS BARONIUS (cui Ecclesię Romanę vel fordes
Cipsę plerunq; opobalsama olent) quodnam fuerit Ec-
clesię Romanę decretum tempore Nicolai Papę, circiter
annum CIDLIX enarrare non dedignabitur; ^a *Concilium Ro-
ma celebratum est, inquit, sub Nicolao II. generale; ubi Beren-
garius Archidiaconus reus, presente Nicolao, & coram centum
tredecim Episcopis, confessionem jurejurando firmavit, quā
verbis conceptis cum pleno consilio errorem suum detestatus
est, fidemque Catholicam confessus; Ego Berengarius ore &
corde profiteor me eandem fidem tenere quam venerabilis Pater
Nicolaus & hac sancta Synodus tenendam tradidit; PANEM
ET VINUM POST CONSECRATIONEM, NON SOLUM SA-
CRAMENTUM, SED ETIAM VERUM CORPUS ET SAN-
GUINEM DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI ESSE, ET
SENSUALITER TRACTARI, FRANGI, ET FIDELI-
UM DENTIBUS ATTERI. Hoc jusjurandum à Nicolao & 10-
to Concilio recognitum & approbatum antea fuerat; quod Nico-
laus Papa misit ad omnes urbes Italia, Gallia, Germania, & ad
quacunque loca quod fama Berengarii pervenire potuit. Hacten-
us Baronius. Quę forma publicis literis consignata erat
in hunc modum; ^b BULLA PONTIFICIS AD PERPETU-
AM REI MEMORIAM.*

^bDecret. De
Consecrat.
dist. 2. Ego
Berengar.
Bellar. l. 3.
De Euch.
c. 21. §.
Primum.

Concilium hoc quale decretumque ejus quàm absolu-
tum Bellarmino videbatur, ipse explicat; ^a *Concilium hoc,
inquit, generale fuit: &, Hac abjuratio & anathematizatio
apertissimè significat rem à Concilio definitam sub anathemate
fuisse. Sic ille.*

*Illud Concilii Romani decretum sensum admittit
tantum literalem.*

SECT. III.

DEcretum hujus Concilii sensum tantum literalem admittere, rationes plurimę evincunt. I. Quia dicitur decretum fuisse Concilii generalis. II. Quia dicitur fuisse sub denunciatione Anathematis factum, ideoque tanquam fidei articulus traditum. III. Quia error quem expugnare cupiebant, erat Berengarii sensus figurativus verborum Christi, *Hoc est corpus meum* : qui nisi per literalem significationem tolli non potest. IV. Quia per illud Berengarius ad abjurationem opinionis suę cogeatur. nam, ut recte Bellarminus, ^d *nulla sunt exactiores formula loquendi in materia fidei quàm ea quibus utuntur ii qui hæses abjurant.* V. Quia Doctores Scholastici istius Abjurationis sensum duntaxat literalem imbibebant. nam (teste ^e Suarezio) *Waldensis, Ruardus Soto, sine distinctione has locutiones protulerunt, nempe, ita Contrectari manibus, Frangi, Dentibus teri, propriè dici de corpore Christi.* VI. Quia illud Romanę Ecclesię decretum non usque in hunc diem fuit ab eadem Ecclesia ullâ novâ sanctione publicâ abrogatum; imò etiam adhuc ejusdem Ecclesię Doctores nonnulli eidem doctrinæ adherescunt. Ipse pro se loquatur vester Canus; ^f *Quod si corpus Christi, inquit, in Eucharistia editur, certè frangitur, dentibus fidelium teritur. utrumque enim cibo quem edimus conjunctum & proprium. necnon Alanus Cardinalis, & Quæ omnia (scilicet corpus ac sanguinem Christi verè à nobis contrectari, manducari, circumgestari, carni nostræ immisceri, dentibus teri) sive per se sive per accidens corpori Christi in Sacramento competant, nihil refert, modò certà fide credamus, hac verè & propriè dici ac fieri circa corpus Christi, non minùs quàm si in propria specie esset, & non minùs quàm fierent in ipso pane, &c.* Sic ille. Quid ad hujusmodi formam manducationis

^d Bellarm. l. 3. De Euch. c. 11.

^e Suarez, in 3. Theo. disp. 47. sect. 4. §. Prima quæ.

^f Canus, Theol. lib. 5. cap. ult. ad finem. §. Alan. l. 1. De Eub. c. 37. p. 435.

^h Calvin. l. 2.
Defens. Sa-
gram. p. 25.

Calvinus? ^h Nonne centum potius mortes praoptanda sunt, quam ut tanti sacrilegii monstro se quis implice? Pergamus porro.

*Romani istius Decreti sensum literalem ita esse in se
Capernaticum, ut nonnulli Pontificii Do-
ctores eum prorsus respuerint.*

SECT. IV.

^a Bellar. l. 1.
De Euch.
c. 11. §. Re-
spondeo,
Corpus.

Totius hujus controversiæ status (repetendus est enim) sic se habet; Propriè an impropriè dicatur caro Christi in Eucharistia manducari. Si propriè, nulla ratio est cur non Pontificii omnes jurent in formam Abjurationis à Concilio & à Nicolao P. Romano præscriptam: Sin impropriè, justa causa est cur quivis Christianus Abrenunciationi isti Berengarianæ toto animo abrenunciet & abominetur. Quid Pontificiis quibusdam de hac re videatur, experiemur. Bellarminus se indignum præbet quem consularimus, ita turpiter hæsitat & tergiversatur: ^a *Addo, inquit, si de ratione manducationis esset atritio dentibus facta, corpus Christi propriè manducari in Eucharistia non tropicè. Non enim dicimus corpus Christi absolute manducari, sed manducari sub specie panis. qua sententia significat ipsas species manducari visibiliter ac sensibiliter, ac proinde ipsas dentibus atteri, sed sub illis invisibiliter sumi etiam & transmitti ad stomachum corpus Christi. Sic ille: Propriè atterendo, inquit, manducatur, sed non absolute. Hæc est prima ejus prævaricatio; perinde quasi dixerit, propriè & non propriè manducari. Secunda sequitur; Propriè manducatur, inquit, quia sub speciebus panis atteritur: id est, eodem ipso interprete, Species ipsæ visibiliter dentibus atteruntur. ac si quis dixerit, Corpus suum propriè atteri, quia vestis visibiliter laceratur.*

Eos igitur Romanæ Ecclesiæ Doctores auscultemus potius qui pectoris sui sensa exprimere non reformidant, quique propriam

propriam manducationem carnis Christi redarguunt. Ex quibus Salmeron, ^b *Caro Christi*, inquit, *sub hoc Sacramento dum manducatur, dentibus non atteritur, quia tangi nequit, estque immortalis ac impartibilis: manducatio autem realis requirit contactum rei edenda, & posse dividi & transmutari. quod hic de corpore Christi fieri nequit.* Item Jesuita Suarez, ^c *Quod corpus Christi frangi*, inquit, *locutio metaphorica sit & non propria, colligitur ex Thoma, qu. 77. art. 7. in corp. — Ratione patet, Quia fractio propriè & in rigore significat divisionem & discontinuationem partium, quam constat non fieri in partibus corporis Christi.* Necnon Maldonatus Jesuita, ^d *Si propriè loqui velimus*, inquit, *falsa sunt hæc propositiones, Christus manducatur à nobis, Corpus Christi devoratur, Corpus Christi frangitur, quia ipsi modi qui his verbis significantur non conveniunt corpori Christi.* Addit paulò post; *non atteritur.* Multò ante hos Scholasticorum Princeps Aquinas, ^e *Corpus Christi verum*, inquit, *non frangitur: 1. quia est incorruptibile & impassibile; 2. quia est totum sub qualibet parte. quod quidem est contra rationem ejus quod frangitur.* Quibus etiam Jesuita Vasquez adstipulatur; ^f *Ratione specierum manducari corpus Christi dicitur, neque enim manducari solum denotat motum ad locum, sed est actio praviæ ad gustum, quæ eadem videtur atque cibum dentibus premere.* Sic illi. qui (opinor) non nimis præcisè divisionem per dentes requirunt, quia sufficit ad esum si cibus gingivis masticaretur.

Denique Glossa apud Gratianum ausa est de istac attritione in hunc modum pronunciare; ^g *Nisi sanè intelligas verba illa Berengarii, in majorem hæresin incidet quàm ipse.* Ex his præmissis cuius promptum erit concludere, nihil esse Romanæ fide amphibolon & dubium magis. Nam si Decretum illud Romanæ Ecclesiæ de sensuali attritione corporis Christi Capernaiticum non sit, cur nunc illud Jesuitæ rejecerunt? An autem verè Capernaiticum erat? cur hodi-

^b Salmeri.
Jes. tom. 9.
tract. 10.
pag. 136.

^c Suarez. in
3. Thom. qu.
75. disp. 47.
art. 1. §. 4.

^d Maldon.
Jes. tom. 1.
De Sacram.
tract. De
Euch. pag.
143, 144.

^e Thom. par.
3. qu. 77.
art. 7.

^f Vasquez.
in 3. Thom.
qu. 76. art. 7.
disp. 139. c. 2.

^g Gloss. in
Decret. apud
Gratian.
disp. 2. c.
Ego Be-
reng.

erna Ecclesia illud non abrogavit? Quamquam oralem illam & corporalem vestram sumtionem satis per se Caper-naiticam esse ex Patribus probabimus: quos jam consulere par est, tam quoad Manducationem corporis Christi quàm quoad nobiscum Unionem, eà etiam methodo, ut primo in loco Adversariorum Objectiones ex Patribus sumtas discutiamus, dein Oppositiones nostras urgeamus.

CAP. III.

Objectiones Pontificiorum, tanquam ex Patribus, pro organica manducatione carnis Christi, ab ipsis Pontificiis refutantur.

SECT. I.

^a Valent.
De præsen-
tia Christi in
Euch. punct.
I. §. 5. §.
DECIMO
QUARTO.

VAlentianus Jesuita, ^aEst illud maximum argumentum, inquit, quòd in quibus locis Eucharistia existit, & à quibus rebus aliquo modo aut etiam aliquo sensu attingitur, in iisdem existere & ab iisdem rebus attingi Christi corpus & sanguinem, similiter Patres affirmant, ratione videlicet Eucharistia. quod non rectè dici posset nisi ex sententia SS. Patrum ipsum corpus & sanguis Christi existant revera in Eucharistia. Sic ille. Maximum argumentum scilicet! quod licet maximè à Bellarmino & aliis urgeatur, non possit tamen nisi læsà conscientia ab iis objici, qui facillè ipsi agnoscunt, non nisi falsò dici in sensu literali corpus Christi tangi in Eucharistia aut videri. de quo Adversarios nostros jam nobis advocatos deposcimus. Vasquez Jesuita, ^bChristum, ut est in hoc Sacramento, inquit, neque ab alio tangi nec alium tangere posse, non incertà ratione dicimus. Sic ille. Aquinas, qui Doctor Angelicus auditur, multò rotundiùs, ^cCorpus Christi

^b Vasquez,
in 3. Thom.
qu. 76. disp.
191. cap. 3.
^c Aquin.
part. 3. qu.
76. art. 7.

Christi in hoc Sacramento à nullo corporali oculo videri posse : quia hic est per modum substantiæ; substantia autem in quantum hujusmodi non est visibilis oculo corporali, neque subjacet alicui sensui. Sic ille. Ratio potissima quam Pontificii communiter tenent, est, Quia non est in Sacramento secundum extensionem membrorum ad locum, usq; adeò (juxta nonnullorum Pontificiorum opinionem) ^dmodus quo hic existit corpus Christi omnino invisibilis est oculo corporali, non solum ex natura rei, sed etiam de potentia Dei absoluta, ut Suarez testatur. qui quoque ipse concludit, Simpliciter dicendum esse, Christum nullo sensu, etiam interiori, in hoc Sacramento apprehendi posse. Atq; hoc pacto Jesuitæ Valentiani argumentum maximum Sociorum confessionibus in fumum dissipatur. Ad Patres ipsos properamus.

^d Suarez in
3. Thom. qu.
76. art. 7.
disp. 53. §. 4

Objectiones Pontificiorum particulares, ex Patribus, circa potentiam Sentiendi corpus Christi in Eucharistia:

Ex Chrysostomo.

SECT. II.

Objicitur Chrysostomus: ^a O, quot modo dicunt, Vellem formam & speciem ejus, vellem vestimenta ipsa, vellem calceamenta videre? Ipsum igitur vides, ipsum tangis, ipsum comedis. Hinc Bellarminus; ^b Intelligit Chrysostomus, ipsum verum Christum videri & tangi, sed in specie aliena, non in sua. — Id autem velle Chrysostomum, patet ex eo quod dicit, multos cupere videre vestimenta & calceamenta, & in Sacramento plus habere quam cupiant, cum ipsum Christum habeant. Sic ille. Plura accumulât Valentianus; ^c Chrysostomus dicit Hom. 45. in Joh. Christum Dominum in hoc Sacramento videri, & tangi, & intra nos sumi, & dentes ejus carni insigi, & degustari sanguinem Christi, & linguam tremendo Christi sanguine erubescere; Hom. 61. ad pop. Antioch. & Linguam admirabili sanguine cruentari, Hom. 83. in Matth. Sic Valentianus.

^a Chrysost.
hom. 51. in
Matth.

^b Bellarm. l.
2. De Eucb.
c. 22.

^c Valent. De
presentia
Christi, in
Eucb.
paul. 1. §.
5. §. DE
CIMO
QUARTO.

lentionus. Respondeo ; Chrysofomi hyperbolicus loquendi mos de rebus mysticis Jesuitæ obijcientis vecordiam facillè redarguet. Objectionis momenta singula percurramus.

^a Maldonatus. in
Matth. 26.

I. Respondeo ; Pro nobis pugnat Jesuita Maldonatus ; *Ad illud quod dicitur, dentes insigi carni Christi, & eam dentibus teri, sic locutus est Chrysofomus*, inquit ; *sed hæc non possunt nisi Sacramento tenus intelligi*. Sic ille. Hoc igitur, *dentibus atteri*, quod eodem modo Jesuitæ alii suprà, quòdque Nicolaus Papa cum Concilio Romano ibidem literaliter accipi decrevit, Chrysofomus tantum Sacramento tenus intelligi voluit.

II. At inquit Cardinalis, *Dicit Chrysofomus, plus illos habere quàm cupiant : Ergò præsens corpus intellexit*. argutè scilicet. Nunquid si Bellarminus jamjam moriturus plus optaret (spiritualis salutis ergò) sacramentum Extremæ unctionis percipere quàm Christi vestimenta reliquiàsve aliquas videre aut tangere, proptereane Christus corporaliter præsens esse existimandus esset ? Chrysofomus ipse paulò ante testimonium objectum, *Quot dicunt, Vellem videre, &c. præmisit* aiens, *Cum dixit Christus, Hoc est corpus meum, nihil sensibile tradidit nobis*. & tamen (quæ est Adversariorum nimia diligentia) nihil ex Chrysofomo nisi sensibile nobis objectant.

^c Chrysof. in
Marc. hom.
4.

III. Dixit revera Chrysofomus Christum tangi quoque à communicantibus, sed mysticè & sacramentaliter, juxta Parallelum illud suum de Baptizandis, *Quis accepturi estis Baptisma*, inquit, *tenete pedes Salvatoris, lavate lacrymis ; & cum hoc feceritis, venite ad caput, quando descenditis in vitalem fontem cum Salvatore*. & rursus, *Descendite in fontem cum Salvatore*. Sic ille. Discite igitur vel hinc (si sapitis) dicta Sacramentalia & mystica mysticè interpretari. quanto magis ex instantia proxima ?

IV. Ut ad hyperbolismi ejus quasi culmen ascendamus, dixit

dixit tandem, *linguam communicantis rubescere sanguine Christi, atq; etiam cruentari.* unde præsentiam affirmat Jesuita Valentianus: cum tamen hæc hyperbolizandi forma fuerit Patribus, etiam circa res Divinas alias, admodum familiaris. Nam Origenes, ^f *Evangelia*, inquit, *quæ ejus sanguine rubent, & per universum mundum rutilant cruore.* Necnon Augustinus de Baptismo, ^e *Unde*, inquit, *rubet Baptismus, nisi Christi sanguine consecratus?*

^f Orig. hom. 2. in Exod.

^e Aug. in Joh. tract. 11.

^h Chrysost. in Orat. de Philogonia.

Object. II. ^h Comparat Chrysostomus Christum ut est in altari cum eodem Christo in præsepi. *Si cum fide*, inquit, *acceserimus, proculdubio videbimus eum in præsepi jacentem.* Nam hac mensa vicem explet præsepi, siquidem & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem fasciis involutum, sicut tunc, sed undequaque Spiritu sancto convestitum. Ac Magi nihil aliud quam adorarunt; tibi verò, si cum pura accesseris conscientia, permittemus ut sumas, & sumto domum abeas. Quid ex his Cardinalis? ¹ *Ubi indicat*, inquit, *nos non tantum adorare posse, sed etiam sumere.* Sic ille, intelligens his verbis literaliter significari, Christum sumendum esse ut corpore præsentem.

¹ Bellarm. l.

2. De Euch. c. 22.

1. *Resp.* Quàm hoc sit ἀναλόγου, testis erit idem Chrysostomus: ^k *Corpus Christi propositum nobis est*, inquit, *non ut tangamus solum, sed ut comedamus ac saturerur.* Sic ille. Itaq; à nobis tangi corpus Christi in Eucharistia & comedi haud aliter sensit, quàm dixit nos per illud saturari. Corporaliterne? non dicent Pontificii. An igitur sacramentaliter aut spiritualiter? habent nos cum illis consentientes.

^k Chrysost. hom. 51. in Matib.

2. *Resp.* Sexcenta hujusmodi exempla produci possent ex rhetoricis & declamatoriis & minimè theologicis aut dogmaticis Chrysostomi dictis: sed quia in objecto testimonio ejus adeò insititis, de Præsepi Domini responsum accipitote ex alio Chrysostomi testimonio in quo ejusdem Præsepi facta est commemoratio, ubi instruit fideles ut in hac

¹ Chrysost. in
1. Cor. bom.
24.

hac mensa, ¹ Aquila in hac vita facti, ad ipsum cælum evolent, vel potius supra cælum : nam ubi cadaver, ibi aquila. Aquilarum enim, inquit, est hac mensa, non graculorum. tunc paulò post ; Hoc corpus in præsèpi reveriti sunt Magi, qui quod nunc intueris viderunt. Tu non in præsèpi id vides, sed in altari, & Spiritum super proposita volantem vides. Hæc ille : In quo testimonio si verba nuda urgenda sint, monendi sunt Pontificii ut oculos sibi testes advocent, & dicant an revera videant corpus Christi in hoc Sacramento, aut (ut ipse dicit) Spiritum super illud volantem ? Rem quod attinet, expressè docet Chrysostomus, corpus Christi à communicantibus non infra sed supra cælum esse quarendum. quo Pontificiorum causa labefactatur.

² Hieron.
de Assum.
E. Virg. ad
Paulam &
Eustoch.

3. Respondeo ex Hieronymo, seu potius ex Sophronio, qui erat illi coætaneus. Ostendit hic quàm frequens sit apud antiquos Patres hujusmodi rhetoricandi mos ; ³ Sermonem faciam, inquit, more eorum qui declamatoriè in ecclesiis solent loqui ad populum. — Ad præsèpe, ô Paula, te teste, multitudinem Angelorum cantantium audivisti, — cum ipsis Magis Deum puerum adorasti. Chrysostomi & Sophronii jam verba inter se conferamus : Chrysostomus ; Christiani intuentur Christum in Altari : Sophronius ; Paula cum Magis audivit Angelos cantantes. Chrysostomus ; In altari Christus adoratur : Sophronius ; Tu, Paula, cum Magis (per trecentos annos antè mortuis) in præsèpi (vacuo) Christum puerum adorasti. Hoccine igitur de Paula Christi arguit præsentiam ? Sophronius utiq; negaret : declamatoriè enim dici fatetur. & idem fecisse Chrysostomum, verba ejus clamant. Deniq; Sophronius, in Græcis ipse eruditissimus, idem de antiquis Doctoribus testatus est, declamatoriè eos loqui more aliorum. Scripta Patrum plena sunt exemplis hyperbolicarum locutionum, quoties præsertim de Sacramentis tractant, iisque interdum audacibus : qualis fuit illa Gaudentii, cum dixit ⁴ nos caput Divinitatis Christi cum pedibus incorporationis manducare in mysteriis. De

⁴ Gaudent.
tract. 2. De
votione Sa-
cram.

De instrumentis manducandi obijciuntur particulatim
Patres: Pro Oris manducatione.

SECT. III.

Primò obijcitur Origenes: Is ad Christianum communicaturum, ^a *Dominus ingreditur sub tectum suum*, inquit: *Et tu ergò humilians te metipsum imitare hunc centurionem, & dicito, NON SUM DIGNUS, DOMINE, UT INTRES SUB TECTUM MEUM.* Hinc exultabundus Bellarminus, ^b *Non vidi responsionem Adversariorum ad hoc.* Sic ille, pro præsentia corporis Christi in Eucharistia. Quasi verò deesse cuiquam posset responsum illud quod cuilibet locum legenti ad oculum erat in aliis Origenis verbis parallelis, in quibus monet Christianos ut Episcopum humaniter excipiant in ædes suas; ^c *Intrat tunc, inquit, Dominus sub tectum credentium, duplici figurâ seu more. quando enim sancti Ecclesiarum antistites tectum tuum intrant, tunc Dominus per eos ingreditur, & tu sic existimes.* Hoc igitur secundum testimonium debuit esse Cardinali instar conspicii ad figurativum sensum in priori apprehendendum.

^a Orig. hom. 5. in diversa loca Evangel.

^b Bellarm. l. 2. De Euchar. c. 8.

^c Orig. quo supra.

Secundò obijcitur Cyprianus: ^d *Lex, inquit, esum sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur.* Hinc Bellarminus; ^e *Nisi propriè de sanguine loquatur, nihil prorsus dicit.* Respondeo; Loquitur revera de actu bibendi propriè dictum sanguinem: sed non hæc comparat quoad proprium modum bibendi. Nam dicit *Judeis prohibitum fuisse esum sanguinis*: quia loquebatur de sanguine mixto cum re solida, & cum carne concreto; at Christiani jubentur bibere Christi sanguinem merum & verè effusum in cruce ac à carne separatum. quod non potest fieri propriè in Eucharistia, ubi propriè effusus non est: sed ab omnibus Sacramentaliter, spiritualiter verò tantum à fidelibus bibitur. Pontificii autem, qui tenent per concomitantiam sanguini-

^d Cyprian. De Cena Domini.

^e Bellarm. l. 2. De Euchar. c. 9.

sanguinem edendo sumi, ad Judaicum esum sanguinis propius accedunt.

De duobus instrumentis, Ore & Corde.

SECT. IV.

^a August.
contra Ad-
versar. Le-
gis & Pro-
phet. l. 2. c.
9. Obijciunt
à Bellarm.
l. 2. De Euch
c. 24.

^b Leo. serm.
14. De Pas-
sione. Bellar.
quò suprà,
c. 28.

^c Gregor.
hom. 22. in
Evang. Bel-
lar. quò su-
prà cap 32.

^d Aug. serm.
131. De
temp.

Obijciunt tres alii Patres: I. Augustinus; ^a *Christi corpus non tantum ore sed & corde suscipimus.* II. Leo Papa; ^b *Ipsam per omnia, & spiritu & carne, gustemus. & ore sumitur quod fide creditur.* III. Gregorius Papa; ^c *Qui sanguis (Christi) super utrumque possem ponitur, quando non solum ore corporis sed etiam ore cordis hauritur.*

I. Resp. Patres ipsi jamjam planè ostendent quàm insigniter Bellarminus abutatur eorum autoritate. Ore, inquit, & corde suscipimus. Ergone præsentia corporis Christi inde concluditur? Dicimus nos quoque recipi à nobis corpus Christi corde fidèque spiritualiter per Eucharistiæ manducationem, tum etiam ore corporis Sacramentaliter, absque ulla corporalis præsentiae fictione.

II. Resp. Patres singuli pro se respondebunt. 1. Augustinus non aliter se intelligi vult quàm quomodo alibi dixit de eo cujus frons signo crucis signatur; ^d *Crucem in qua Christus crucifixus est, in corpore, in fronte gestamus.* nempe in corpore, per mortificationem spiritualem; in fronte, per symbolicam significationem. Atque etiam quàm obliquis oculis Cardinalis testimonium Augustini intuebatur, ex hoc liquet, quia hic Pater ibidem contra sensum Pontificiorum concludit quàm manifestissimè. Arguit enim contra adversarium Legis & Prophetarum, qui noluit figuras rerum honestarum à rebus turpibus deduci: res enim turpis illi videbatur etiam cum ipsa Sara Abrahæ concubitus. Hoc delirium Augustinus oppugnat ex figuris quas Doctor Gentium proponit: scilicet, Saram figuram æternæ Jerusalem, Gal. 4. & Matrimonium ipsum *Sacramentum magnum Christi*

Christi & Ecclesia, dicens, *Et erunt duo in carne una*. Eundem porro adversarium prosternit per figuram desumptam ex re horroris plena, quæ est manducatio corporis Christi:

* *Corde & ore* — immediatè attexens, *quamvis horribilius videatur humanam carnem manducare quàm perimere, & humanum sanguinem potare quàm fundere. Atque in omnibus sanctis Scripturis, secundùm sana fidei regulam figuratè dictum vel factum siquid exponitur, de quibuslibet rebus & verbis quæ sacris paginis continentur expositio illa ducatur, non aspernantier sed sapienter audiamus*. Ubi regulam proponit, ut in omni dicto factove, quæcunque vel turpitudinem vel horrorem subindicare videntur, figuratè exponantur non literaliter; nisi velimus sentire nos revera ac propriè carnem Christi ore manducare, & sanguinem potare: quod esset nefas. quare? quia *manducare humanam carnem horribilius est quàm perimere, & humanum sanguinem potare quàm fundere*. Mirus est igitur hic Sophista, sed & miser, qui è luce tenebras elicere studuit. 2. Leo Papa, si nunc vixisset, Sophistam bis corripuisset: tum quòd verba ejus pervertit; *Carnem gustemus*, pro, *Carnem gessimus*: tum quia ea ad causam alienam traducit; nec enim de Eucharistia verba illa sua protulit Leo, sed de baptizato; * *Ipsum (Christum) in spiritu & in carne gessimus*. idem quod voluit Apostolus cùm dixit, contra Eucharistiam, *Christum induimus*. Nec potest igitur ex verbis ejus aliis, *Non solum fide sed & ore sumimus*, Christi ulla præsentia corporalis de Communicantium magis quàm de Baptizatorum corporibus vi ullà extorqueri. 3. Gregorius Magnus Papa dixit quidem, *Sanguinem Christi in fidei communicante poni super utrumque postem, viz. oris & cordis*. Qui pari dicendi libertate de hominum adultorum baptismo, † *Et in superliminare domus*, inquit, *Agni sanguinem ponimus, quia crucem illius passionis in fronte gessimus*. Idcirco meritò expostularet Gregorius; Itane, Sophista, intentis oculis *postem* conspicatus eras, ut *superliminare domus*

* Aug. l. 3.
contra Ad-
versar. Le-
gis & Pro-
phet. c. 9.

† Leo, quò
suprà.

† Gregor.
quo suprà.

mûs (cùm ob oculos tibi propositum erat) non cerneret omnino?

§ Orig. in
Num. 23.
hom. 16.

III. Resp. Auctarii loco, addo non dissimile parallelum Origenis: & *Dicimur bibere sanguinem Christi non solum Sacramentorum ritu, sed cùm doctrina ejus verba recipimus.* En porro sanguis Christi (quamvis absentis) in auribus fidelium! Tot tamque clara Patrum exempla, toties tradita & inculcata, ut Pontificiis Doctoribus documento non essent, de mystico stylo & idiomate sanctorum Patrum, quò minus cognitæ veritati *ὑποψῆ κατὰ λῆγὴν* oblectarentur? Proximum est ut personas edentes consideremus.

C A P. I V.

De personis edentibus.

De indignè edentibus, objicitur pro corporali Christi præsentia: ex Ratione.

* Valent. J.
1. De Christi
præsentia
in Euchar.

Object. I. Cor. II. * *Qui edit ac bibit indignè, damnationem sibi edit ac bibit, non dijudicans Domini corpus.* Hinc Valentianus, *Fide profectò caret, & excors est planè, cui pavor quem habet hac Apostoli sententia fidem non facit de præsentia corporis Christi in hoc Sacramento.* Sic ille. Sed omnes non æquè cernunt acutum. Pro hac objectionem rationes tres adduci solent. I. Quia ex contemptu hujus Sacramenti dicitur impius judicium & damnationem sibi attrahere. Respondeo ex Augustino per parallelum; *Si- cut qui manducat indignè, judicium sibi manducat,* inquit; *ita qui Baptismum indignè accipit, judicium sibi accipit.* Sic ille. nec tamen hoc arguit præsentiam Christi in Baptismo. Cyrillus Alexandrinus, de iis qui communicare recusaverint, *Sciunt, inquit, baptizati homines, si rariùs in Ecclesiam præfiscantur, & longo tempore ob simulatam religionem mysticè*

† Aug. lib.
cont. Fulg.
Donat.

* Cyrill. A-
lex. in Job.
lib. 3. c. 37.

communicate

communicare Christo recusaverint, ab aeterna se vita procul depellere. Sic ille. Reatus damnationis igitur contrahitur per contemptum (citra Eucharistiam) seu recusando edere Eucharistiam.

Ratio II. Quia dicitur reus corporis & sanguinis Christi. Hinc Rhemenfis Collegii Theologi arguunt, ^dUnde invincibiliter Christi praesentia probatur, inquit, quia alterius cujusque Sacramenti particeps nemo istorum reus esse dicitur. Sic illi. Respondeo, 1. Textus non dicit eum qui edit Corpus & bibit Sanguinem indignè reum esse, sed qui edit Panem & bibit Poculum Domini indignè. Panem itaque videmus; praesentiam autem corporis in nostra manducatione non videmus. 2. Haud minùs quis reus dici potest (quamvis non ob praesentiam Christi in Sacramento) propter abusum ipsius Sacramenti duntaxat; ut rectè Hieronymus, ^eReus est corporis Domini, inquit, quia tanti mysterii Sacramentum pro vili despexerit. Et indignitatem hanc non esse huic Sacramento propriam docet denuò Hieronymus; ^fDum Sacramenta violantur, inquit, ipse cujus sunt Sacramenta violatur. 3. Siquis obstrepat adhuc, tantum oculos aperiat, oro: nam facem illi praebit Augustinus; ubi de impio quovis blasphemo & homicida, sine ulla relatione ad Eucharistiam, loquens, ^gReus erit non parvi pretii, sed sanguinis Christi, qui violat & commaculat animam Christi sanguine & passione mundatam. Sic ille. Qui reatus sanguinis Christi nullo modo infert praesentiam ejus in quovis homine sanguinario.

Ratio III. est ex Cypriano, ^hEst ubi Cyprianus reprehendens eos qui post negatum Christum ad Sacramentum Eucharistiae accedebant, non priùs per debitam poenitentiam purgati, Vis, inquit, INFERTUR CORPORI EJUS ET SANGUINI: ET PLUS MODÒ IN DOMINUM MANIBUS ATQUE ORE DELINQUUNT, QUÀM CUM DOMINUM NEGAVERUNT. Hac ille. At profectò incredibile videtur Cyprianum

^d Rhemenf. Annot. in 1. Cor. 11. 27.

^e Hieron. in 1. Cor. c. 11.

^f Hieron. in Mal. cap. 1.

^g Aug. Ser. 120. De temp.

^h Bellar. l. 1. De Euch. c. 9. ex Cypri. serm. 5. De lapsis.

Basil. De
Baptism. l.
2. c. 2.

prianum dixisse majus esse peccatum indignis manibus tangere signum aliquod, seu figuram Christum representantem, quam Christum ipsum negare, &c. Sic ille. Item ex Basilio, ¹ Tantiò gravius peccat qui corpus Christi temerè contingit quam qui oblata Deo comedunt in templo, quanto Christus major est non solum tauris & arietibus sed etiam ipso templo.

Resp. 1. Cardinalem sic quidem arguere facile est, qui peccati gravitatem non æquâ lance pensitat, sed eam æstimat tantum ex atrocitate facti, & non potius ex malitia & pravitae facientis: Augustinus adolescens furatur fructum ex hortis alienis; factum quod ferè juventuti indulgetur: sed postea ejus conscientia ei dictabat, hoc fuisse crimen plurimis lacrymis piandum, eoque magis quoniam nullâ fructûs dulcedine illectus id fecerat, sed furtum (ut ipse ait) non fructum cupiebat, & furatus est tantum desiderio & studio quodam furandi. Eodem respectu Judas dici potest osculo suo gravius peccasse quam Petrus perjurio; quia alter ex obstinatione animi osculum Domino impingebat, alter metu subito correptus & consternatus Dominum abnegabat. Eodem modo dijudicare licet inter eos qui sacrosancta Dei pignora contumeliosè & perveraciter contemnunt, & eos qui extremo metu perculsi transgrediuntur. Sed ut de eo quod Bellarmino incredibile videbatur fidem suadeamus, responsum aliud adhibemus.

* Chrysost.
hom. 3. in
Coloss. ad 1.

Resp. 2. Non multum ab illo Cypriani abludit illud Chrysostomi, de iis qui Ecclesiam Dei contentionibus distrahant atq; discindunt; ² Magis, inquit, Christum divellunt, quam milites qui corpus ejus lanceis incidebant, aut Judæi qui eum cruci affixerunt. En igitur facinus aliquod immanius ipsâ laniatione Christi, quamvis non ita immediate in ejus personam perpetratum! Imò nonne scriptum est de omnibus Christianis perditè sceleratis, eos Filium Dei conculcare, & sanguinem testamenti pollutum ducere, Hebr. 10. In quæ verba Primasius; ³ Apostolus incutit terrorem

¹ Primas. in
Hebr. 10.

Chri-

*Christianis. Sed quomodo possumus illum conculcare qui ad dextram Dei Patris sedet elevatus super cælos? Dum præcepta ejus pro nihilo ducimus, dedignantes ea implere, tunc utiq; ea conculcamus. Sic qui liberè peccant absq; timore & poenitentia Christum conculcant. Hæc ille: ubi eundem reatum illis tribuit qui mysterium corporis & sanguinis Christi indignè sumunt; ità ut exactè distinguat corporis & sanguinis Christi mysterium seu Sacramentum ab ipso corpore & sanguine ejus: & nihilominus illud Sacramentum tanquam cibum communem æstimare, est ex mente Primasii Christum ipsum conculcare. Unicum testimonium subjungam Optati contra Donatistas, à quibus Sacerdotes Catholici flagellabantur; ⁿ *Judeos imitati estis: Illi iniecerunt manus Christo in cruce; à vobis percussus est in altari.* Unde jam patet, tantum abesse ut hujusmodi Patrum phrasæ essentialem corporis Christi præsentiam hîc in terris arguant, ut Christiani quorum vita est scelerata & poenitentia expers, ex contentu testamenti Christi, personam Christi ipsam, absentem licèt & in cœlis regnantem, haud minùs hîc conculcare dicantur.*

ⁿ Optat. L. contr. Patr. mea.

Resp. 3. Denique, reatus propter contentum hujus Sacramenti peræquè contrahi potest contumaciter contumeliôsque non edendo ac profanè edendo. Hæc lux olim affulsit Theologis vestris Colonienfibus: qui in Concilio suo definiverunt in hunc modum; ⁿ *Qui hunc panem vitæ, accipere non desiderant, Capernaitis deteriores sunt, in Filium Dei peccantes, & corpori & sanguini Christi contumeliā inferentes.* Videtisne jam telam illam quam Textores vestri tam artificiosè elaborarunt, ità tandem dissolvi protinus ut per eam nihil minùs probent quàm corporalem Christi præsentiam in Eucharistia? Post hos Manducantes, introducunt Pontificii Objectiones de Christo edente seipsum, & rationem attexunt.

ⁿ Concil. Colon. de Administ. Sacram. c. 13.

CAP. V.

Objectiones ex Patribus, quasi de Christo comedente seipsum.

I. Ex Chrysostomo.

SECT. I.

^a Valent.
De vera
Christi præ-
sent. punct.
1. S. 5. S.
DUODE-
CIMO.
^b Chrysost.
hom. 83 in
Matth. p.
663. sub si-
nem.

Illud observatione dignissimum est, inquit ^a Valentianus Jesuita, quòd asseverans Patres Christum ipsum in ultima Cana comedisse in hoc Sacramento suummet corpus & bibisse proprium suum sanguinem. Audiamus Chrysostomum; ^b Consideravi hoc pascha vobiscum comedere, quò vos faciam spirituales. Ipse quoque bibit ex eo, nè dicerent quòd ejus sanguinem bibimus & carnem comedimus, ac ideo perturbarentur. Nam quando de his prius verba fecit, multi solummodo propter verba scandalum passi sunt: Nè igitur tunc id quoque accideret, primus ipse hoc fecit, ut tranquillo animo illos ad communicandum induceret; propterea suum ipsius sanguinem ipse bibit. Hactenus Chrysostomus. De quo argumento etiam Peronius Cardinalis, *Hic Pater*, inquit, *tremefacit Sacramentarios.*

Resp. Siccine verò? an quia Christus prius bibeat nè discipuli turbarentur, ideo sanguis ejus essentialiter inerat in calice! Ridiculè; cum ratio vera præbibendi posset esse, nè eum proprium suum sanguinem bibisse suspicarentur. Nam omnis ejusmodi horror qui oritur ex opinione Bibendi sanguinem, non sanguinem bibendo sed sanguinem non bibendo tollitur: nec enim quisquam horrorem abjicit bibendi sanguinem, cui persuasum est, esse vinum mutatum in sanguinem, de quo bibiturus est. Quod per hoc liquidò constet, quia discipuli illud quod jam intus in poculo inclusum

clusum esset non potuere discernere. Illa igitur ipsa præbitio Christi, quæ erant discipuli inducti ad bibendum, credentes Christum nec velle nec posse sanguinem suum bibere, illis omnem dubitationem merito excutiebat. Ex quo sequitur, phrasin Chrysostomi de *bibendo sanguinem* Sacramentalem prorsus esse & impropriad; qualem significant illa Christi, *Hic est sanguis meus: bibite ex hoc omnes*: ut ex Patrum ferè omnium suffragiis copiosè probavimus. Proinde in fumos abire vestrum *dignissimum* scilicet *argumentum* quis non videt? Cujus præterea vanitas cernitur ex Ambrosii parallelismo Eucharistiæ cum Baptismo; *Fortè dices*, inquit, *Speciem sanguinis non video. Sed habet similitudinem: sicut enim mortis similitudinem* (viz. in Baptismo) *suscepisti, ita similitudinem pretiosi sanguinis bibis, ut nullus horror cruoris sit*. Sic ille. Ergò non aliter horror sanguinis ex præsentia in Eucharistia, quàm horror de morte Christi in Baptismo tollitur; nimirum per solam *similitudinem* & repræsentationem, tam sanguinis quàm mortis expertem.

^a Ambros. l. 4. De Sacram. c. 4.

II. Ex Hieronymo.

SECT. II.

SECUNDÒ, objicitur locus Hieronymi; *Nos audiamus Panem, quem fregit Dominus dedistq; discipulis, esse corpus Domini Salvatoris. & infra; Nec Moses dedit nobis panem verum, sed Dominus Jesus ipse conviva & convivium, ipse comedens & qui comeditur*. Ex his Bellarminus; *Hunc locum esse pro nobis, dubium esse non potest, tum quia declarat Hieronymus panem illum non esse panem materiale sed ipsum Domini corpus, tum quia non verè diceret Mosè non dedisse panem verum, i. e. Christi corpus, si Eucharistia non esset corpus Christi nisi significativè*. Sic ille; qui Hieronymum veluti oborto collo trahit in partes suas, ut Responsiones indicabunt.

^a Hieron. ad Hedyb. qu. 2.

^b Bellarm. l. 2. De Euch. c. 22. & Valent. De præsentia Christi, in Euch. punct. 1. § 5.

Resp. I. Hieronymum nolle sua verba rigide à nobis intelligi, ex Hieronymo discimus: Quia verbis proximè sequentibus vocat id quod bibit Christus *genimen vitis*, & *vinca Sorech*. erat igitur verum vinum. At dixit illud esse corpus Christi *verum*. Nil obstat, teste eodem Hieronymo; * *Quando dicit Christus, QUI NON COMEDERIT CORPUS MEUM, ET BIBERIT SANGUINEM MEUM, &c. Licet & in mysterio possit intelligi, tamen veriùs corpus Christi & sanguis ejus est sermo Scripturarum.* Sic ille. quod professò abiq; impietate non potuisset Hieronymus dicere, si in Eu. charistia essentialem præsentiam gloriosi corporis Christi credidisset. Imò verò ex hujus sancti Patris testimonio hoc docemur distinguere inter essentialem & mysticam corporis Christi præsentiam: hanc statuit; *in mysterio*, inquit: illam non attingit quidem. Hoc confirmat comparatio inter mysticum corpus Eucharisticum, & metaphoricum corpus ejus, nempe Sermonem Evangelicum, quem vocat *veriùs corpus Christi*: Ratio est, quia Sacramentum omne est tantum visibile verbum Dei, ita ut passio Christi & sanguis ejus in ipso Evangelio clariùs & magis articulatè exprimitur quàm in ullo Sacramento repræsentari possit. Hæc responsio Cardinalis ineptum argumentum retundere possit, ut & quæ jam sequitur pudorem illi incutere debuit.

Resp. II. Hieronymus paulò post verba objecta Christi verba recensens, ^d *MEUS CIBUS EST, UT FACIAM VOLUNTATEM EJUS QUI MEMISIT PATRIS, ET IMPLIAM OPUS EJUS*, subdit, *Faciamus igitur voluntatem ejus qui misit nos, & impleamus opus ejus, & Christus nobiscum bibet in regno Ecclesia sanguinem suum.* Animadvertite: Hieronymus, qui dixit Christum *convivam & convivium* esse, *comedentem & comestum*, ubi loquitur de tempore quo communicabat cum discipulis, ipse pariter per futurum tempus, *bibet*, docet Christum adhuc quoq; & usq; ad ejus adventum novissimum (etiam extra Sacramentum) *bibere sangui-*

* Hieron. in
Psal 147.

* Hieron.
quo suprà.

nem suum in Ecclesia cum omnibus qui studiosè Dei voluntatem faciunt. quæ est luculenta explicatio sensûs hyperbolici in verbis Hieronymi, & satis coarguit Cardinalis oscitantiam vel pervicaciam potiùs.

Resp. III. Imò etiam ipsa absurditas Adversarios meritò deterreret ab interpretatione literali. Quisquàmne enim ut revera edat corpus suum? ut os ab eodem ore sumatur? dens dentem eundem elidat? gutturq; devoretur à seipso? vah, quantæ hæ præstigie! Discant igitur nobiscum Adversarii sanam solidamq; Hieronymi doctrinam intueri atq; tueri; viz. Christum, ut *convivium*, corpus suum præbuisse nobis revera cibum animarum spiritualiter sumtum; & pariter *convivam* fuisse, quoad ejusdem sui corporis Sacramentalem sumtionem, propter signati ad signum inviolabilem relationem. Quod Moses facere non potuit; quia etiam si ille crediderat in Christum incarnandum, tamen Christi corpus ut incarnatum suis tradere non potuit, nè Sacramentaliter quidem.

CAP. VI.

*Objeccio historica, ex calumnia Ethnicorum
de Christianorum Manducatione infantis
in Eucharistia, tanquam ex
Justino Martyre.*

Veritatem præsentia corporis Christi, objicit^a Valentinus Iesuita, secundum veterum Patrum sententiam atque fidelium omnium qui unquam fuerunt, confirmat clarissimè suspicio Gentilium. Nam quia fideles constanter profitebantur corpus & sanguinem Christi esse in Eucharistia, ideo Gentiles comminiscabantur eos esse Anthropophagos,

^a Valent.
1. De præsent. Christi
in Euch. 8.
5. & Bellam. infra.

phagos, eſſq. accusabant de nescio quo Infanticidio; ut videre est apud Tertullianum & alios. Sic ille; & post eum, inter alios, Bellarminus.

Reſp. Inſignis eſt horum Pontificiorum (ut mitiſſimè loquar) ignorantia; quam Pontificiorum aliorum ingenua confeſſio deteget jam atque redarguet. Nam Tertullianus & Autores alii quos Valentianus citat, de Infanticidio quidem mentionem amplam habent; at de eo ut perpetrato in Euchariftia fidelium Chriſtianorum, nè quidem, ſed planè contrarium. Rem expediet Maldonatus Jeſuita: ^b *Hæretici Montaniſta infantem conſperſum farinâ ſolebant compungere, & ſanguinem expreſſum farinâ miſcere, & ex eo panem efficere ad Euchariftiam. Unde credo natam fuiſſe illam notam quam Gentiles inurebant Chriſtianis, quod infantes occiderent.* Idem Lorinus Jeſuita credidit de Hæreticis Gnoſticis; ^c *A quibus, inquit, calumnia ea in Catholicos derivata eſt, ut Apologiæ pro Chriſtianis meminerunt ſcriptores.* Item Cardinalis ^d Baroniſ iſthoc inſaniæ tribuit Gnoſticis, ex Irenæo, lib. 1. cap. 24. Imò verò nuperrimè Epicoſopus Albaſpinenſis Gallus, ex Apolog. cap. 7, &c. aſſerit ex conventu in Agapis impiè natam eſſe illam calumniam: quod pleriq., inquit, non animadvertentes, perperam de Euchariftia explicarunt, qua manè celebrabatur, ſed Agapa nocte fiebant. Hæc ille. Equidem ab Adverſariis noſtris in hac parte libenter ſciſcitarer, quoræ ætatis Chriſtus fuit cùm in cœlum aſcenderit (cujus nos quoque memoriam in Sacramento celebramus) quod tunc in Euchariftia inſans eſſe exiſtimaretur?

Enimvero inſurgit Bellarminus, ^e *Juſtinus ſcribebat, inquit, Apologiam ad Antoninum Imperatorem pro Chriſtianis, quibus præter alia crimina obſiciebatur manducatio carnum humanarum in ſacris; & tamen de Euchariftia agens proferit verba Chriſti, Hoc eſt corpus meum; & aſſerit panem Euchariftiæ non eſſe panem communem, ſed carnem Chriſti.* Er-

ras,

^b Mald.
tom. 1. De
Sacram. s.
de Euch. p.
126. ex
Auguſt. l. 2.
De Hæref.
c. 27. & E-
piphani. Hæ-
ref. 49.
^c Lorin. in
Sap. c. 12.
^d Baroniſ.
Ann. 120. a.
m. 22. ad n.
36.
^e Albaſpin.
l. 1. Obſerv.
18. ſub ſi-
nem.

^f Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 4. ex Ju-
ſtin. ad
Imp. Anton.

ras, Bellarmine; (neceſſe enim eſt ut te interturbem): Non vocat *αἷμα*, carnem, ſed *τροφὴν*, cibum ex quo ſanguis & carnes noſtræ per mutationem aluntur. quod propriè de corpore & ſanguine Chriſti ipſi Pontificii interpretari abhorrerent. Sed pergit Bellarminus, ut nos cornuto ſuo dilemmate, quoad poſſit, transfodiat; Cùm Juſtinus de Euchariftia agens non fecit ullam mentionem tropi aut figuræ, itaque inſolubile manet, inquit, hoc dilemma: Aut poterat Juſtinus verè dicere carnem Chriſti à Chriſtianis ſolùm in ſigno manducari, aut non poterat: Si poterat, prævaricator fuit cauſe Chriſtianæ: nam odioſiſſimam reddidit fidem, & auxit criminum ſuſpicionem, cùm poſſet uno verbo & fidem probabilem facere & crimen diluere: Si non poterat, certè ideo non poterat quia verè & non in ſigno tantùm datur nobis comedenda Chriſti caro. Sic ille.

Reſp. 1. Non necesse fuit Juſtino verborum Chriſti ſenſum figurativum apud Ethnicos exponere: 1. Quia Ethnicici ipſi ſatis noverant verba in myſteriis uſurpata tantùm myſticam & figurativam interpretationem admittere, ut ex Juſtini eadem Apologia noſter Cl. Iſaacus Caſaubonus accuratè docuit: *¶ Juſtinus in Apologia ſecunda narrat, inquit, malos demones in Mithræ myſteriis ſancta Euchariftia emulationem quandam tradidiſſe. Ecce, inquit Juſtinus, in myſterio panem & poculum; ſed aqua, non vini: ecce verba ſolemnia ſuper ſymbolis proferri ſolita, quæ aut noſtis aut noſcere poteſtis. Deinde Juſtinus certas voces eorum commemorat, quas magna cum reverentia excipi ſolitas oſtendit. Sic ille. & de hujusmodi locutionibus apud Ethnicos exempla dedimus* ſuprà.* 2. Nec Imperator Antoninus, nec Ethnicorum quiſpiam Apologiam illam Juſtino probro vertebat. Atque ità Cardinalis dilemma nullarum eſt virium.

Reſp. 2. Nunc tentabo an poſſim dilemma dilemmate, ceu clavum clavo, expellere. Imperator ille & populus Ethnicus aut potuerunt carnalem illum & odioſiſſimum ſenſum

* Iſaac. Caſaub. in Baron. Exerc. 16.

* Claff. v. c. 4. §. 10.

* Justin. A-
polog. 2. re-
fert vesci-
ptum Impe-
ratoris ad
populos A-
sic, in hac
verbis;
Christianis
crimina ista
objicitis
quæ non
potestis
probare.

ex Justinii Apologia elicere, aut non potuerunt: Si potue-
runt crassum sensum manducationis humanæ carnis appre-
hendere, cur facinus tam capitale impunitum reliquerunt?
Si verò non poterant, tum ideo * non poterant quia Justinii
verba nullum sensum carnalem præ se ferebant. Atque ita
non se Justinus *pravaricatore*, sed Cardinalis cavillatorem
se se præbuit.

CAP. VII.

*De unione corporis Christi cum Communicanti-
bus: Et de ea Objectiones ex Patribus,
tanquam pro præsentia Christi
in Eucharistia.*

Quæstio hæc, de Unione corporali Christi in per-
ceptione Eucharistiæ cum corporibus Communi-
cantium, eadem geminâ lancē quâ quæstio superi-
or, de manducatione, suspenditur; nimirum, Pro-
priè an impropriè Corporalis esse à Patribus censeatur.
Pontificii propriè dictum Contactum corporalem ex my-
sticis Patrum dictis venditant; quem nos ex disertis ac
dogmaticis eorum suffragiis oppugnamus. Objectionum
gradus pro corporali unione sunt varii.

*I. Gradus Objectionum, ex dictis quæ sonant Natu-
ralem & Corporalem unionem nobis-
cum, & intra nos.*

SECT. I.

* Bellar. l. 2.
De Euch.
c. ult. & S.
ult.

Objicit Bellarminus; *a Sexta classis objectionum, in-
quit, sumitur ex effectu Eucharistiæ. Nam primò Patres
dicunt*

dicunt, nobis per eam uniri Christum corporaliter; Hilarius, Nyssenus, Chrysostomus, Cyrillus Hierosolymitanus, & Cyrillus Alexandrinus, &c. Sic Bellarminus. Valentianus Jesuita addit, ^b Hilarium aliósque docere corporalem & naturalem unionem. Sic ille.

^b Valent. l.
De Christi
praesent. c. 8

*I. Resp. Nos hæc à Patribus dicta esse liberè fatemur, sensumque eorum catholicum amplectimur, qui est planè Sacramentalis aut spiritualis: Sacramentalis, inquam, ut quemadmodum panis Sacramentalis dicitur corpus Christi, cum tamen sit symbolum corporis, ità quia idem corporis symbolum corporaliter sumitur & corpori nostro miscetur, ideo nomen pariter induit corporalis unionis carnis Christi cum corporibus fidelium. Aut spiritualis, etiam extra Sacramentum. De his copiosè * infra.*

* Cap. 9.

*II. Resp. Ex Patribus, qui præ aliis Naturalem & Corporalem conjunctionem docuerunt, fuerunt: Cyrillus Alexandrinus & Hilarius: quos Adversarii nostri non ignorant docere quatuor genera Unionum cum corpore Christi, quarum quævis dicta est unio corporalis, quamvis tamen nulla omnium vel innuat, nedum declaret, Papisticam corporalem unionem per Contactum. Prima unio est propter nativitatem Christi corporalem, quòd suscepit integram naturam nostram. de qua Hilarius; *Qui per rem eandem unum sunt, illi naturà unum.* Secunda est Ecclesiæ ceu mystici corporis unio. de qua Cyrillus; *Petrus & Paulus unum unitate in Christo sunt, & Petrus non est Paulus.* — *Nos inter nos corporaliter unum sumus.* Tertia est Baptismatis & Regenerationis unio. de hæc Hilarius, *Docet Apostolus ex natura Sacramentorum esse hanc fidelium Dei unitatem: QUOT QUOT BAPTIZATI ESTIS, CHRISTUM, inquit, INDUISTIS, — ità per rem è natura unum sunt.* Quarta est Fidei unitas. de qua rursus Hilarius; *Quomodo in his non naturalem intelligit unitatem, qui per naturam unius fidei unum sunt?* Hæc illi. Cùm igitur phrasis hæc, *Corporalis unio Christi cum nostris.**

^c Testimonia
habentur a-
pud Cyrill.
l. 11. in Job.
c. 26. apud
Hilar. l. 8.
De Trinit.

*nostris corporibus, à Patribus pari libertate loquendi usurpetur respectu tum Christi Nativitatis, tum Corporis ejus mystici, tum Baptismatis seu Regenerationis, tum etiam Fidei hominum Christianorum (in quibus tamen nullus potest concipi corporalis contactus) quâ fide potuerunt Adversarii hunc Contactum corporalem ex unione Sacramentali colligere, & lectoribus suis tam insigniter imponere: Bellarminus an solvendo sit videamus. Responsionis Bellarminianæ summa hæc est: ^a Aliud est apud Hilarium, aliqua esse unum naturaliter; aliud autem, unum esse in alio naturaliter. Nam ut aliqua sint unum naturaliter, satis est si verè participant naturam ipsius rei in qua sunt unum: & hoc modo dicit ipse omnes fideles esse unum naturaliter per fidem, per regenerationem, &c. ---- Sed ut unum sit in alio naturaliter, non satis est ut participant quomodocumque eandem naturam, sed necesse est ut natura unius verè sit in alio. & hoc modo dicit Christum esse in nobis per carnem naturaliter, quia natura carnis ejus nobis verè unitur per Eucharistiam. Sic ille, tanquam ex Hilario, sed jamjam non modò ab Hilario verum etiam à Cyrillo refutandus. Nam primò, * Cyrillus de propriè naturali unione specifica (quæ est extra Eucharistiam) dixit, *Christus nos habet in seipso, quoniam naturam nostram assumpsit.* nec tamen sequitur ut nos simus verè naturaliter in Christo. Deinde, tanquam cornicis oculum configens, Hilarius ait, ^f *Nos in eo per corporalem ejus nativitatem, ut ille contra in nobis per Sacramenti mysterium inesse crederetur.* Sic ille. Addo; Hi Patres locuti sunt de conjunctione Christi permanente duntaxat, quæ est piis fidelibus propria, nec cum Romana organica per contactum affinitatem ullam habet; ut clarissimè probatur * infra.*

III. Responsio erit ex ore Jesuitarum vestrorum, qui naturalem unionem & corporalem admixtionem propriè sumtam, æquè ac nutritionem, vehementer oppugnarunt. Toletus, & Doctores hi, inquit, non sunt ita intelligendi: indi-

^a Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 12.

* Cyrill. l. 9.
in Job. c. 47

^f Hilar. l. 8.
De Trin.

* Cap. 9.
sect. 8.

§ Tolet. Card
Annot. 29.
in Job. 6.

gna est illis hac doctrina. Necnon Jesuita Suarez, ^b *Hæc sententia multis Theologis visa est improbabilis, inquit, & aliena à dignitate & maiestate huius Sacramenti, quod non propter corporalem conjunctionem sed propter spirituales institutiones, dicente Christo, quando hoc Sacramentum promisit, VERBA QUÆ EGO LOCUTUS SUM VOBIS SPIRITUS ET VITA SUNT.* Sic illi.

^b Suarez, in 3. Thom. qu. 79. disp. 64. pag. 822.

Secundò obijcitur à Bellarmino Chrysostomus: ⁱ *Donavit se nobis Christus, inquit, per Eucharistiam, ut habeamus eum intra nos, &c.* Sic ille. Non minùs seriò sedulòque ^k Valentianus, ut probet admixtionem carnis Christi cum nostra per corporalem contactum; *Cyrillus Alexandrinus, inquit, lib. 10. in Joh. cap. 13. (de hac unione corporali) dicit, Quemadmodum si quis igni liquefactam ceram alii cera similiter liquefacta ita immiscuerit, ut unum quid ex utrisque factum videatur: sic communicatione corporis & sanguinis Christi ipse in nobis est, & nos in ipso.* Sic illi. Quibus (nobis tacentibus) Jesuita Suarez duplicem solutionem lectori suo porrexit. 1. ^l *Omnes recentiores, inquit Suarez, qui de hoc Sacramento contra hæreticos scribunt, istas Patrum locutiones simpliciter accipiendas censuerunt. & inter autores numerat nominatim Algerum, Turrecrematam, Rossensem, Hosium, Turrianum, imò etiam & ipsum Bellarminum, præter aliquot alios qui contra Protestantes scripserunt. In quo proverbium ratum fieri dicimus, Veritas odium parit. Cum tanti Autoris (quem tota Jesuitarum familia atque societas nemini secundum æstimat) confessionem tam ingenuam habemus, quidni hîc gradum sistamus, ut longioris uberiorisve responsionis molestiam declinemus? Sed instituti officiique nostri ratio postulat, ut, quoad possumus, Adversariis omnem objectandi ansam eripiamus.*

ⁱ Bellar. l. 2. De Euch. c. ult.

^k Greg. Val. ubi suprà.

^l Suarez, in 3. Tho. disp. 64. S. 3. P. 822.

2. Contra utramque conjunctionem & commixtionem Suarez rursus compellendus est: ^m *Dixit Chrysostomus, inquit, Christum commisceri cum nobis. Cyrillus Alexandrinus* adfert

^m Suarez, ubi suprà. S. 39.

^a Vasquez
in 3. Thom.
disp. 204.
c. 4. §. Ceter

adfert similitudinem liquefacta cera cum alia cera liquefacta conjunctionis. Denique, Hilarius loquitur de naturali unione earum. Sunt qui has locutiones accipiunt simpliciter: sed improbabilis est eorum opinio, & à majestate corporis Christi aliena. Necnon Jesuita Vasquez, ^a Cyrillus usus est, inquit, si similitudine cera liquefacta: Sed non Physica est hac unio nostra cum Christi corpore, sicut à duabus ceris: nec fit conversio unius in alterum, sicut fit in nutritione animalis naturalis. neque ullus sana mentis id assereret. Sic ille. Quæ igitur, malum! est horum hominum pervicacia, istas nudas locutiones Patrum Protestantibus objicere, quas (ut clarè, liberè, dextrèque ab ipsis Jesuitis conceditur) in sensu literali absque derogatione à Christi & Sacramenti ejus majestate nemo sanæ mentis accipere potest.

II. Gradus Objectionum ex Patrum dictis hujusmodi, Corpus Christi nobiscum non solum fide, sed re ipsa uniri.

SECT. II.

^a Bellarm.
ubi suprà.

^b Chrysost.
hom. 45. in
Joh. & 83.
in Matth.

^c Chrysost.
hom. 60. ad
pop. Anti-
och & hom.
83. in Mat.
Obj. à Bel-
larm. 2. 2. De
Euch. c. 22.

^a Dicunt alii, inquit Bellarminus, conjungi nobis Christum non solum per fidem & charitatem, sed re ipsa per Eucharistiam; ^b Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, &c. Hisce Patribus Valecianus Hilarium adjungit, quasi qui præsentiam corporis Christi in Eucharistia insolubiliter confirmant. Verum (quod non sentiunt homines vecordes) ab hisce Patribus apertissimè refelluntur. Exempla dabimus.

I. Chrysostomus; ^c Non sufficit ipsi, inquit, hominem fieri, flagellis interim cadi: sed nos secum in unam, ut ita dicam, massam reducit: neque id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum efficit. Hocce quicquam facit pro literali sensu corporalis Contractus Christi in corporibus Communicantium? Non dixit Chrysostomus, Christum corpus suum re ipsa nostrum facere, sed facere nos re ipsa corpus suum. quod

quod propriè dici nemo nisi febricitans somniaret. Quid, quòd corpus Christi dicitur *in unam massam reduci cum corporibus nostris*? cujus literalem sensum Commixtionis Jesuiz alii modò, ut Sacramenti majestate indignum, repudiarunt.

II. Hilarius pariter de Regeneratis; ^a *Unum sunt etiam natura, quia his Baptisma unum est, non tantum voluntate.* ^{a Hilar. l. 8. de Trinit.}

III. Necnon Cyrillus, de Unione quam cum Christo habemus ex Nativitate ejus, quàmque vocat ille *naturalem*, ^c *Consideremus, inquit, si ad unitatem voluntatis naturalem etiam invenire possimus, per quam nos inter nos, & omnes Deo colligimur.* Quæ non magis faciunt ad unionem Christi nobiscum per corporalem contactum in Eucharistia quàm in Baptismo, aut quàm nativitas Christi facit ad carnis ejus cum nostra propriam commixtionem. ^{c Cyrill. Alex. l. 11. in Job. c. 6.}

III. Gradus Objectionum ex Patrum dictis, de Nutritione corporum nostrorum per corpus Christi.

SECT. III.

^a *D*icunt Patres, inquit Valentianus, *corpora nostra per unionem cum corpore Christi nutriri atque augeri: Inter quos est Irenæus.* Sic ille; qui potuit etiam Justinum & alios adjungere. Et hoc ei cum aliis argumentum speciosum esse videtur ad materiale præsentiam Christi per contactum efficiendam. ^{a Valent. ubi suprà. b Iren. l. 5. c. 2.}

I. Resp. Imò verò Bellarminus focû sui Valentiani importunitatem retundet: ^c *Non est novum apud veteres, inquit, ac præsertim Irenæum, Hilarium, Nyssenum, Cyrillum, & alios, ut Eucharistia dicatur alere corpora nostra. Sed non intelligunt Patres, cum hoc dicunt, Eucharistiâ nutriri vel augeri mortalem substantiam corporis nostri: sic enim facerent Eucharistiam cibum ventris, non mentis; quo nihil absurdius fingi potest.* ^{c Bellarm. l. 2. De Euch. c. 4. §. Secundo respondet.}

potest. Sic ille. Nemo cui veritas est cordi, Cardinalem ob hunc suum candorem non exoscularetur.

2. *Resp.* Hujusmodi Patrum dicta satisfacere possunt omnibus ferè objectionibus quæ de Manducatione carnis Christi à vobis afferri solent. Nam cum non alio schemate loquendi dixerunt, nos manducare corpus Christi, aut, quod præsens est in Eucharistia esse corpus Christi, quàm nos, eodem corpore corpora nostra nutriri atque augeri, (quod propriè intelligi posse, Cardinalis negat strenuè) certissimum argumentum est, alias eorum phrasès omnes quæ Manducationem aut Unionem ullam corporalem oleant, nudè Sacramentales esse atque improprias.

IV. Gradus Objectionum, quia Eucharistia appellatur Viaticum.

SECT. IV.

Valenti. De Christi præsentia in Euch. c. 6. §. Quinto.

Valentianus Jesuita, ^a *Præsentia realis Christi probatur,* inquit, *quod magnâ religione Eucharistia pro salutari viatico semper habita & usurpata est ab his qui à vita discederent. qua de re Chrysostomus & alii.* Sic ille.

Verum quidem est, fateor, in Liturgiis Græcis Eucharistiam ἐσθίου τῆς ζωῆς αἰωνίου appellari: & à Niceni Concilii Patribus exhortationem hanc Christianis omnibus traditam esse, *Siquis egreditur è corpore, ultimo & necessario viatico non privetur.* Sed ergòne præsentiam Christi materiale conceperunt? Non est hæc vera illatio, sed illusio potiùs; quandoquidem antiqui Patres viatici virtutem Baptismo pariter tribuerunt. De Baptismo enim monet Basilus; ^b *Μὴ ζῆλον ἔσθης τῆ ἐσθίας, Νὲν ἰατρὴν ἵκανον ἵκωναι.* Item Nazianzenus, ut consulat salutem baptizandorum, monet ut qui baptizandi munere fungitur, ^c *ἐσθίαν, viatico instruat* Christianum ad vitam æternam contendentem. Hoc parallelum argumentum Adversariorum pro præsentia Christi

^a *Basil. Exhort. ad Baptism.*
^b *Nazian. Orat. 40.*

Christi corporali satis enervat atque illidit. Cujus fabros Episcopus Albaspinensis Gallus perstringit & falsitatis arguit, quòd voluerint nomen hoc *viaticum* esse Eucharistiæ peculiare: ^a *Qui hoc viaticum in omnibus Canonibus Eucharistiæ interpretantur, labuntur, inquit; cum tot sint genera viatici, quot sunt modi & via ad communionem Ecclesiæ.* — Consideres nihil aliud dici *viaticum*, nisi quod in morte sumitur, & in alteram vitam proficiscenti prodesse potest. — Præterea, Baptismus, Confirmatio, & Absolutio, quando morientibus impariuntur, quidni *viaticæ* censeri possint? Sic ille, insigniter doctus Episcopus, & Antiquitatis sagax indagator.

^a Gabr. Albasp. lib. 1. Observat. obs. 11.

V. Gradus Objectionum; quia dicimur per Eucharistiæ fieri consortes Divinæ naturæ.

SECT. V.

^a *Patres dicunt, inquit Bellarminus, per hujus Sacramenti perceptionem nos fieri Divinæ consortes naturæ, ut Cyrillus Hierosolymitanus, & alii. Hæc ille, pro corporali Christi præsentia in nobis.*

^a Bellarm. l. 2. De Euchar. c. ult.

Respondeo; Ergone mens Cyrilli Hierosolymitani fuit præsentiam corporis Christi essentialem hæc ratione suadere? Cyrillus Alexandrinus consequentiam hanc facillè negasset: Nam ille, ^b *Christus, inquit, nos in seipso habet, quoniam naturam nostram assumpsit, & corpus nostrum corpus Verbi factum est, & nos Divinæ naturæ participes facti sumus.* Sic ille. De hac unionem quæ fit extra manducationem Eucharistiæ ex professo testatur Jansenius: ^c *Propter veram unionem naturæ nostræ cum Divinæ per Spiritum Christi, quo efficimur consortes Divinæ naturæ: IN HOC, ait Johannes, COGNOSCIMUS QUOD IN EOMANEAMUS, QUONIAM DE SPIRITU SUO DEDIT NOBIS. Quinetiam magnus Athanasius, de omnibus fidelibus regeneratis per Baptismum,*

^b Cyrill. Alex. lib. 9. in Job. c. 47

^c Jansen. Concord. in Job. 6.

R

^d Per

^a Athan. O-
rat 4. ad-
vers. Arian.

^a Per Verbi carnem, inquit, (id est, per Christum incarna-
tum) nos diuinitus, deificamur. En per Baptismum nos tum
carnis Christi tum etiam Deitatis ejus sumus participes!
Ecqua tamen hic corporalis Christi Contactus vel umbra
cernitur?

VI. Gradus Objectionum; Nos esse os ex ossibus ejus.

SECT. VI.

^a Valent.
ubi supra.

^b Ch yso? in
Ephef. serm.
20.

^c Ephes. in
Ephef. 5.

Objicit ^a Valentianus; Irenaeus lib. 5. cap. 2. dicit hinc
membra nos fieri ex carne ejus. Respondeo; Si hinc
corporalis praesentia sequitur, quidni perinde ex Baptismo
in baptizatis? de quibus Chrysostomus, ^b Quomodo ergo sunt,
inquit, caro ex carne ejus, & os ex ossibus ejus? Sunt qui san-
guinem dicunt & aquam; verum nihil est: sed quemadmodum
ille sine virili congressu natus est ex Spiritu sancto, ita & nos
efficimur lavacro. Sic ille. Verum sensum vester Estius ex-
plicat, ubi (nulla habita relatione ad Eucharistiam) dicit,
^c Ex ossibus ejus facti sumus, in quantum sumus humana na-
tura cum illo participes. Effectum seu consequentia ultima
restat.

VII. Gradus Objectionum; quia dicitur Eucharistia Pignus
immortalitatis corporum nostrorum.

SECT. VII.

^a Optat. l. 6.
contra Pae-
men.
^b Bellarm. l.
3 De Eucb.
c. 17.

Objicitur à Cardinali Optatus: qui de Eucharistia par-
ticipanda loquens, ^a Unde, inquit, à multis pignus salu-
tis aeterna, & tutela fidei, & spes resurrectionis accepta est. De
hoc testimonio admodum gloriatur Bellarminus: ^b Ex eo
quodd Eucharistiam vocat Optatus pignus salutis, tutelam fi-
dei, & spem resurrectionis, probatur ipsum verum & propriè
dictum corpus Christi praesens esse. Et rursus, quasi hoc ar-
gumentum esset eximii ponderis, Praeterea, inquit, vocant
(scil.

(scil. Patres) pretiosum corpus, pignus salutis, &c. Vide Optatum, Chrysostomum, Ephrem, Augustinum, & alios. Deniq;

* Dicunt, inquit, corpora nostra resurrectionis, quia uniantur cum Christi corpore. Sic ille; & fortasse aliquantò importuniùs, propter auctoritatem Concilii Tridentini, ubi hoc Sacramentum dicitur datum ut ^d pignus felicitatis & gloria.

I. Resp. Vidimus sanè (ut nos monuit Cardinalis) Patres allegatos, & alios, à quibus didicimus nihil esse hoc argumento vanius aut futilius, addo, nec causæ Adversariorum repugnantiùs: Id quod Baptismi parallelum declarat. De quo (quamvis nullam in se contineat materialem Christi præsentiam) Basilius, * Baptismus, inquit, ad resurrectionem arrha est. item Theodoretus, ^e Baptisma est, ait, pignus & arrha futurorum bonorum & resurrectionis. Imò etiam magnus Athanasius de Baptismo ^{inquit} multò quàm quisquam de Eucharistia; & Nos in Baptismo regenerati, inquit, ex aqua & Spiritu sancto in Christo vivificamur, utinam & ^{ut} nostra non sit deinceps terrestris, sed verbificata propter Dei Verbum. i. e. Deificata per Christum, qui est illud Verbum quod pro nobis caro factum est & incarnatum ex carne nostra.

2. Resp. Vidimus præterea * suprà, apud Hieronymum, Primasium, & Gaudentium, Eucharistiam pignus appellari, sed tanquam hominis peregrè proficiscentis. quod est corporalis absentia Christi ab Eucharistia argumentum compertissimum. Hactenus ^{disputamus}, quasi scuto usi, causam nostram defendimus: Nunc argumentorum telis Adversarios conamur percellere.

* Bellar. l. 2.
De Euch.
cap. ult.

^d Concil.
Trid. Sess.
13. cap. 2.

* Basil. in
Exhort. ad
Baptism.
^e Theod. Di-
vin. decret.
Epit. de
Bapt.
^f Athanas.
Orat. 4. con-
tra Arian.
p. 486.

* Suprà,
part. 1. c. 10
§. 3.

Protestantium Demonstrationes ex Patribus, adversus manducationem corporis Christi per Contactum, qui est status questionis.

SECT. I.

^a Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 4.

Cum dicunt Patres, inquit Bellarminus Cardinalis, corpora nostra ali corpore Christi, non intelligunt Eucharistiâ nutriti vel augeri mortalem substantiam corporis nostri: --- sed intelligunt per Eucharistiâ ali corpora nostra ad immortalitatem, id est, suscipere ex contactu carnis Christi vim quandam seu dispositionem ad gloriosam resurrectionem & vitam immortalem. Sic ille. Nempe conjunctionem & unionem corporis Christi cum corporibus fumentium vult in solo Corporali contactu consistere. Peronius Cardinalis clariùs; ^b Organon unum, quo accipimus Christum objectivè & intellectualiter, est fides: alterum verò, quo Christum realiter sumimus, est os, & manducatio, cum vero contactu corporali. & rursus inquit, Corpus Christi nos immediatè per suam substantiam contingere: & id, inquit, est quod nos sustinemus. Sic ille, absque ullis ambagibus.

^b Teste Archiepiscopo Spaldat. l. 5. De Republ. Eccles. c. 6. ex Peron. tract. contr. Pless. De Euch. p. 844 & 852

I. Demonstratio nostra è Patribus; ex Pontificiorum ipsorum confessionibus.

SECT. II.

Superiores Adversariorum objectiones ex Patrum dictis, Spro corporali Contactu corporis Christi, ipsorum Pontificiorum interpretationes labefactarunt, qui locutiones has, viz. *frangi, manducari, serique corpus Christi, in sensu proprio*

proprio acceptas, falsissimas, & pariter Unionem eam, ut & Nutritionem, Augmentationemque corporum nostrorum per Christi corpus factam, *majestate Christi & Sacramenti corporis ejus indignam* esse judicarunt; ut * *suprà* ostendimus. Istis nunc adjungimus superiora Patrum testimonia de corporali Conjunctione Christi, quæ Calvinus *per hyperbolem dicta esse* interpretatus est, ut ita *eximie commendarens hoc Sacramentum, non quod propriè esse senserint.* Sic ille; & propterea à Vasquesio Jesuita *Hereticus* audit. Veruntamen fatetur idem Jesuita, *Neque defuerunt Complutenses aliqui* (hi autem erant Pontificii Doctores Theologi Hispanici) *qui eodem modo explicarunt.* nempe eodem planè modo quo Calvinus. Quid autem Jesuita Suarez tandem? Propter has & similes Patrum locutiones, inquit, multi autores simpliciter concedendum existimant, fieri corporalem unionem inter nos & Christum per hoc Sacramentum, &c. Sic ille. Quà quidem ingenuâ confessione præfractum Adversariorum nostrorum ingenium palàm detegitur, quod non nisi in Protestantes odio, velut cæstro, perciti eorum causam oppugnarunt.

* Cap. 3. §. 1.

* Vasqu. in 3. Thom. disp. 64.

* Suarez. in 3. Thom. disp. 64.

II. Demonstratio contra corporalem Contactum; Quia Patres literalem sensum manducandi corpus Christi ut Capernaïticum abominati sunt.

SECT. III.

Verborum Christi ad Capernaïtas Joh. 6. *Nisi manducaveritis carnem meam*, item, *Verba quæ locutus sum vobis sunt spiritus & vita*, interpretes quærimus? Præstò adest I. Tertullianus; * *Et si Christus ait*, inquit, *carnem nihil prodesse, ex materia dicti dirigendus est sensus.* Nam quia durum & intolerabilem existimaverunt sermonem ejus, quasi verè carnem suam illis edendam determinasset, ut in spiritu disponeret statum salutis, præmisit, SPIRITUS EST QUI VIVI-

* Tertull. De resurr. carni c. 37.

FICAT. Sic ille. Per verba illa, *quasi verè carnem*, verè corporalem rationem manducandi omnem tollit, ut veritatem realitatis spiritualis stabiliret. Neque sermonem de manducando carnem Christi *durum* vocavit, tantum ob barbarum sensum comedendi eam dentium morsibus, verum etiam propter qualemcunque corporalem verè edendi rationē, sive trajiciendo eam per linguam in gulam, sive deglutendo & demittendo in stomachum, sive (quod Pontificii profiteri non erubuerunt) per ejectionem in latrinam, ut taceam (confitentibus * Adversariis) *Ad veram omnem manducationem veram rei manducata attritionem divisionemq.* in partes necessariò requiri.

* Suprà,
cap. 2. S. 4.

Origen.
hom. 7. in
Levit. c. 10.
* Bellar. l. 1.
De Euchar. c. 8

II. Origenes in illa verba Christi, NISI MANDUCAVERITIS CARNEM MEAM ET BIBERITIS SANGUINEM MEUM; ^b Si secundum literam sequaris hoc quod dictum est, occidit hac litera: *sin verò spiritualiter, non occidit, sed est in eo spiritus vivificans.* Respondet Cardinalis, ^c Rectè dicit hoc loco Origenes, *Litera occidit, de eo sensu quo verba Christi acceperunt Capharnaïta, qui putarunt edendam Christi carnem quomodo comeduntur cetera carnes, id est, eam lacerando & consumendo. Sed exponi possunt partim ad literam, partim figuratè: ad literam, quoad substantiam rei & manducationis; figuratè autem, quoad modum manducationis, ut videlicet sensus sit, Manducandam verè Christi carnem, sed sine ulla sui lisione.* Sic ille; mirus sanè artifex, qui potest ex quovis ligno facere Mercurium! *Litera* (seu sensus literalis) *occidit*, ait Origenes. id est, ait Sophista, *non vera carnis manducatio, sed modus manducandi.* cum tamen Origenes planè oppugnet substantialem modum manducandi, ad quem requiruntur (confitentibus * suprà Jesuitis) carnis Attritio, & in partes Divisio. Cardinalis tamen per eam rimam evasurum se sperat, quòd neget corpus Christi cum ulla ejus lisione manducari. quasi modus edendi quid sine lisione tolleret literalem sensum edendi; certè non magis quam literalem

* Cap. 3. S. 4

teralem sensum corpus Christi deglutiendi & trajiciendi in stomachum; quos modos Pontificii assignant manducationi corporis Christi. Quodd si devorationem spectemus, Scriptura sacra meminit Jonæ à ceto devorati absque ulla corporis ejus læsione. Imò & sancti Patres à literalis sensu abhorrentes, figurativum statuerunt, quem opposuerunt omni propriè dicto corporali modo edendi: Quod patet; quia à Christo edocti *Spiritum esse qui vivificat*, nullum modum agnoscunt nisi aut Sacramentalem in signo vel re ipsà spiritualement. Est insuper Cardinalis responsum perquam ridiculum, Quodd corpus Christi immortale dici possit dentium moribus lacerari absque ulla ejus sensuali læsione. Postremò, quamvis ex Pontificiorum modo manducandi nulla sequatur læsio corporis Christi, attamen ex eo modo terendi, deglutiendi, trajiciendi in stomachum, inter viscera condendi juxtà & evomendi, ac denique in latrinam egerendi, dignitatis & majestatis læsio aliqua sequatur necesse est. Nec enim sunt omnes Pontificii adeò mucosæ naris, ut læsionem hujusmodi non sentiant juxtà fastidiântque. Estius etenim, ut Ubiquitissimum oppugnet, rationem hanc urget præmitque acriter; ^d *Contra dignitatem Christi esset, inquit, si corpus & anima Christi in qualibet vilissima creatura & in sordidis quibusque locis essent, — & cum terra conculcari pedibus nostris dicatur.* Sic ille.

^d Estius, in
4-Sent. dist.
10. §. 2.

III. Chrysostomus: ^e *CARO NON PRODEST QUICQUAM, Hac nihil carnale habent, inquit, sed mysticè & spiritualiter intelligenda sunt:* Ταῦτα γὰρ ἰδὲν σαρκὸς ἔχοντα, ἀλλὰ ἀκαρῶς οὐκ ἐκείνη: i. e. *Hac nihil carnale habent, neque carnalem ullam consequentiam.* Pergit Chrysostomus; *Quid autem est, inquit, carnaliter intelligere? simpliciter ut res dicuntur, neque aliud quippiam excogitare, non enim ita judicanda sunt quæ videntur, sed mysteria omnia interioribus oculis considerata, hoc est, spiritualiter.* Sic ille. Quibus verbis apertè damnat non modò sensum omnem carnalem, verùm etiam omnem car-

^e Chrysost. in
Joh. hom. 46

nalem consequentiam. At quivis corporalis contactus, five ore, gutture, stomacho, ipsisve visceribus factus, est consequentia verè & per se carnalis, etiamsi invisibilis sit, & mentis tantùm oculis intuenda. quantò magis ubi plures consequentiæ paulò horridiores comitantur, de corporali Attritione, Devoratione, Commixtione usque ad nutriti-
nem tandem! Verbo dicam; Corporalis contactus nullus propriè spiritualis magis quàm propriè spiritualis aliquis verè corporalis dici potest.

¹ August.
De doctrin.
Christiana,
lib. 3. c. 16.

IV. Augustinus: ejus regula est generalis: *Si præcepti-
va locutio flagitium aut facinus videtur jubere, aut utilitatem
aut beneficentiam vetare, figurata est.* NISI MANDUCAVE-
RITIS, inquit, CARNEM FILII HOMINIS, &c. facinus
vel flagitium videtur jubere. Figura est ergò, præcipiens pas-
sioni Domini esse communicandum, & suaviter atq; utiliter
recondendum in memoria, quòd pro nobis caro ejus crucifixa &
vulnerata sit. Sic ille. A Bellarmino respondetur, ² *Figuram
ponere Augustinum in his verbis, ratione modi sumendi
carnem Christi, non ratione substantiæ ipsius rei. Non enim
vult dicere carnem Christi tropicè dictam manducari, id est,
panem quo significatur caro; nec veram carnem tropicè mandu-
cari, si essentiam manducationis spectemus, quæ solùm requi-
rit ut verus cibus ab ore trajiciatur in stomachum per instru-
menta vitalia: Sed vult dicere tropicè manducari, quoad mo-
dum: nam ordinarius & proprius modus manducandi carnem
est ut ea visibiliter secetur in partes, & paulatim sumatur,
& cocta, non cruda, &c. Caro autem Christi sumitur integra,
& invisibiliter, & sine ulla sui latione: quare non propriè
sed tantùm figuratè Christi caro occiditur & laceratur in
manducatione. representamus enim Christi passionem.* Sic ille.
Hujus Sophistæ latebræ & subterfugia multa sunt. sed ex-
trahendus est.

² Bellarm. l.
1. De Euch.
c. 7. §. Ad
ult.

Primò, in eò quòd ait tropicam locutionem dici
quoad modum non quoad substantiam manducandi, con-
tradicit

tradidit Augustino, qui generalem regulam de substantiali modo manducandi tradidit. At modus per carnalem contactum ex ea parte, satis literalis, adeoque substantialis, est.

Secundò ait hunc literalem sensum approbandum esse, *trajiciendi corpus Christi in stomachum per instrumenta vitalia*. quasi hic esset antiquus mos percipiendi Eucharistiam: Imò verò morem edendi per attritionem, dividendo eam in partes, antiquum & Catholicum fuisse nemo ignorat. de quo paulò pòst pluribus agemus. Interea, Augustinus nulum alium modum agnovit præter eum quem ipse expressit, quod est *dente premere*. Deinde, propriè per gulam trajicere in stomachum (quod est, fatente Costero Jesuità, propriè *devorare*) Antiquitas palàm detestata est, ut infrà patebit. Et ab hoc Augustinum penitus abhorruisse constat, ubi monuit, *Quid paras fauces aut ventrem? crede & manducasti*.

Tertiò, liquidissimè omnium in loco suprà citato judicium suum accuratissimum patèfecit Augustinus, quòd cùm sensum literalem ut *flagitiosum* exclusit, statim quis sensus non literalis intelligi debeat apertè commonstrat: *Præcipitur*, inquit, *recondendum in memoria, quòd pro nobis caro Christi crucifixa & vulnerata sit*. & hunc unum sensum literali locutioni opposuit.

Quartò, rem hanc propter claritatem ejus habemus in confesso apud Pontificios qui caput sextum Johannis de modo manducandi carnem Christi tantùm spiritali interpretati sunt, qui sanè complures fuere: In quos valde * *stomachatur Maldonatus Jesuita* (quamvis opinione suà *viros doctos, pios & Catholicos*) quòd eoulq; cum Protestantibus consenserint. Inter viros adeò doctos non ultimum locum meruit Episcopus Jansenius: * *qui, Certè Augustinus docuit*, inquit, *hac intelligi de spiritali modo manducandi, cùm dicit, Flagitium videtur jubere: ergò figura est*. Et rectissimè sanè hunc sensum spiritualem Augustinus literali è diametro opposuit.

* Maldon.
in Joh. 6.

* Jansen.
Concord. c.
19.

III. De-

III. Demonstratio ex Patribus, qui Pontificiorum corporales omnes modos contactiles respuerunt.

SECT. IV.

Quamvis veteres Ecclesiæ Catholicæ Doctores, de mysteriis Sacramentalibus sacramentaliter & mysticè loquentes, phrasès de conjunctione corporis Christi cum corporibus nostris nonnunquam usurpant; quoties tamen simpliciter, propriè distinctèq; sensa animorum suorum exprimunt, modos istos *contactiles* Pontificiorum singulos rejiciunt. Ergò Romana fides de conjunctione illa corporali, cæca prorsus est & perniciofa. ad quod probandum gradatim progrediemur.

^a Ambros.
Serm. 58. in
illud Christi
ad Mariam Mag-
dal. Tom. 3.

I. Primus gradus fit Tangendo. Contra quem Ambrosius, ^a in verba Christi ad Mariam Magdalenam, **NOLI ME TANGERE: NONDUM ENIM ASCENDI AD PATREM.** Hoc est, *Quid me contingere cupis, quia me, dum inter tumulos quæris, adhuc ad Patrem ascendisse non credis? Tibi nondum ascendi, quia apud fidem tuam detineor in sepulcro. & paulò post; Ascendis beatis Apostolis, ascendit beato Paulo, qui nos docuit quomodo in cælestibus quæramus Salvatorem, dicens, QUÆ SURSUM SUNT SAPITE, UBI CHRISTUS EST AD DEXTRAM PATRIS. & QUÆ SURSUM SUNT QUÆRITE, NON QUÆ SUPER TERRAM.* Ergò jam non super terram, nec in terra, nec secundum carnem Salvatorem quærere debemus, si volumus eum invenire atq; contingere: sed secundum Divinæ Majestatis gloriam; ut dicamus cum Apostolo, **NUNC AUTEM SECUNDUM CARNEM NON NOVIMUS CHRISTUM.** Hæc ille. En vocem *contingere*; sed non nisi spiritualiter, quia *sursum*. Argumentum de non-tangendo Christum in terris sumit Ambrosius ab ascensione ejus in cælum, utpote quæ obstat atquè visibili atq; invisibili contactui corporis Christi. Itaq; hoc testimonium Adversariis nostris, contactum corpora-

corporalem passim crepantibus, meritò os obstruat. Nec enim debuit Ambrosius tot negationes Tangendi carnem Christi toties ingeminare tamq; seriò inculcare, si de assiduo contactu corporis Christi per Sacerdotis inanus, os, gulam, & viscera unquam vel somniasset.

Sensum hunc eleganter Augustinus elucidat: ^b *Illamulier qua simbriam Christi tetigit, magis tetigit quam turba quae cum pressit. Ideo Dominus dixit, QUIS ME TETIGIT? & mirantes discipuli dixerunt, TURBA TE COMPRIMIT, ET DICIS, QUIS ME TETIGIT? Et ille reperivit, TETIGIT ME ALIQUIS. Illa tangit, turba premit: quid est Tetigit, nisi Credidit. Unde & mulieri post resurrectionem dixit volenti se mittere ad pedes ejus, NOLI ME TANGERE: NONDUM ENIM ASCENDI AD PATREM. Quod vides hoc solum me esse putas. NOLI ME TANGERE, quid est? Hoc me solum esse putas quod tibi appareo. Noli me sic credere; hoc est, Noli me tangere: nondum enim ascendi ad Patrem meum: Tibi nondum ascendi; nam inde nunquam recessi. In terra non tangebatur stantem; & quomodo tangeret ad Patrem ascendentem? Sic tamen se tangi voluit, & sic tangitur ab iis à quibus bene tangitur. Sic ille; omnem Christi contactum proprium post ejus resurrectionem excludens. tantum modum tangendi spiritualem, qui est per fidem, tenet.*

2. Secundus gradus tactilis, & huius causae maximè proprius, est Eucharistiam dentibus seu gingivis atterere, prout Chrysostomus, fateor, sed more suo declamatorio hyperbolicè locutus est. At literalem Patrum sensum quod attinet, eum Augustinus explicat, in cap. 6. Johann. Tract. 25. *Ut quid parvas dentem & ventrem? crede, & manducasti. & Qui manducat corno, non qui premit dente.* Cardinalis ^c aut locum primum loqui non de Sacramento, sed de fide incarnationis: Secundum quidem de Eucharistia agere, inquit, sed non ut excluderet Sacramentalem esum, sed ut significaret finem Sacramenti huius esse, alere animam, non corpus, licet per i nstru-

^b August. in
Joh. tract.
26.

^c Bellarm. l.
1. De Euch.
c. 7.

instrumentum corporis sumatur. Sic ille. Sed nec nos dicimus oralem, sacramentalem seu symbolicum excludi, sed materialem corporalémq; ejus Contactum: Propterea negativè dixit Augustinus, *Non dentem, non ventrem, non fauces.* & (ut jam suprà) *non premere, nisi credendo.* quo quid potest esse magis exclusivum? præsertim cum nullam omnino aliam manducationem ejus admittat realem quàm (quæ est propter effectum revera realissima) spirituales animarum: atq; hunc sensum ibidem multis prosequitur. De quo infra prolixè differemus.

3. Tertius gradus tangendi fit Deglutiendo. Qui modus sumendi Eucharistiam à Pontificiis recens excogitatus est. Nam tempore institutionis hujus Sacramenti, ut Lorinus Jesuita refert, *⁠Panis erat glutinosus, & frangebatur aut manu aut culiro.* talis verò ad deglutiendum ineptus, nisi edendo masticaretur prius. Qui mos ad annum 1511. durabat in Ecclesia Romana: quando à Papa Rom. in Concilio Romæ habito conceptis verbis describitur in hanc formam, *Sensualiter edendo, & dentibus terendo,* ut suprà * citavimus. Attamen Bellarminus (quasi qui vellet dentes aut gingivas manducandi liberare munere) *deglutitionis* opinioni adhæsit: qui mos demum ità apud Pontificios invaluit, ut instar novi articuli fidei servandus omnibus præscribatur. De quo Costerus Jesuita, *⁠Hostia, inquit, salivâ reverenter liquefacta in corpus demittatur. Non est enim dentibus terenda, vel palato admovenda, sed ante ablutionis sumtionem deglutienda.* En nativam superstitionis indolem! Pontificii reverentiæ causâ non solum præter, imò contra, Christi institutionem faciunt, verum etiam ipsius Romanæ Ecclesiæ decretum praxinq; antiquorum Patrum infringunt & antiquant. Cum igitur hodiernæ Romanæ Ecclesiæ videatur Christi majestate indignum, ut corpus ejus, cum in os sumitur, aut dente prematur aut palato tangatur, hoc illis documento esse debet, Antiquitatem (quæ erat in Eucharisti-

⁠ Lorin. in
Añ. 2. 4. 2.

* Cap. 2. §. 2.

⁠ Coster. l. 1.
Instit. c. 5.

charistiae celebratione debitæ reverentiæ semper studiosissima) quoties Eucharistiam dentibus terebat, nihil minùs existimasse quàm corpus Christi revera sic esse tractandum.

Sed fac istum deglutiendi ritum antiquitus invaluisse; nihilominus quæstio proxima vos urgebit, Potueritne is ritus Christi corpori propriè convenire? Nos quidem negamus. quia hoc esset Christi corpus devorare. Agedum autem, docete nos: Quid est *devorare*? Ozorius Jesuita, ¹ *Vorare est*, inquit, *sine masticatione glutire*. Rectè. Sed respondete tandem. Nunquid vobis videtur hoc Christo per manducationem corporis ejus tribui posse? Josephus Angles, inter Pontificios minimè obscurus Autor, & *Communis opinio est*, inquit, *Brutum comedens Sacramentum, verum corpus Christi devorare. fuit expressè definitum per Papam Gregorium undecimum*. Sic ille. Nec mirum si definitum fuerit, præsertim per Papam, in tenebricoso isthoc seculo. Atqui etiamsi *vorandi* vox illi arrisisset, tamen, deglutiendi devorandiq; facultatem quod attinet, hominem inter & bestiam interest planè nihil, nisi quòd ab uno cibo integer, ab altero non sine masticatione & attritione in stomachum transmittatur.

Jam ut ad Patres veniamus, illorum sancta pectora tam portentosam opinionem hanc olim non concoxissent, quàm sequioribus temporibus Theophylactus discipulis quibusdam apostatis ut hæresin tribuit. quæ an ea ipsa fuerit de qua loquimur animadvertatis obsecro: ² *Capernaïta putabant*, inquit, *quòd Christus cogeret eos devoratores carnis suæ esse: Nos autem spiritualiter intelligimus, neque carnum voratores sumus*. Sic Theophylactus. Attali martyris inclyti dictum Catholicum refert Nicephorus, ³ *Qui cum in sedili ferreo sedens ureretur, persecutores allocutus dixit, Hoc est humanâ vesci carne: Nos Christiani homines non voramus*, quod dictum Ethnicorum calumniæ de Devoratione non occurrif-

¹ Ozor. tom. 2. cont. 2. in Job. 6.

² Joseph. Angl. qu. Desuscip. Euch. art. 3. dist. 3. Telle nostro Riveto Acad. Batav. Profess. in Or. thod. Cath. tract. 3. qu. 18.

³ Theophyl. Job. 6.

⁴ Niceph. hist. l. 4. c. 17.

occurrisset, siquidem de deglutiendo Christo inaudivissent. Pōst Nicolaus II. Pont. (circiter annum CIO LIX.) in Concilio Romano decreverat ab omnibus fideliter credendum esse, *Corpus Christi in Eucharistia sensualiter manducari & dentibus atteri*. Quod decretum quoad literalem sensum promulgatum erat, tum quia id pro articulo fidei definitum, tum pro Recantatione Berengario impositum, tum denique quia ad sensum omnem tropicum tollendum præscriptum & editum fuit, ut * suprà probavimus. Centum ferè annos pōst, viz. anno CIO CL, improbus Averroes natus est: qui (ut refert ^k Espèncæus) dixit, *Esse aliqui cur illi præ omnibus sectis placeret Christiana: sed quoniam, aiebat, Christiani Deum suum quem adorant, etiam devorant, moriatur anima mea cum animabus Philosophorum*. Sic Averroes, ut verisimillimum est, propter literalem sensum barbari istius Romani Decreti, de *sensualiter edendo & dentibus atterendo corpus Christi*, de quo * suprà.

4. Quartus gradus tacilis Pontificiorum est, in ventrem & viscera transmissio. An equidem mentior? Testimonium solenne habemus in Missali Romano in precatone illa publica, ¹ *Corpus tuum, Domine, quod sumsi, & sanguis quem potavi, adhæreat visceribus meis*. Contra quam insaniam Augustinus, *Quid paras dentem & ventrem?* similiter Ambrosius, ^m *Non iste panis est qui vadit in corpus, sed iste panis qui anima substantiam fulcit*. Rursus Augustinus, Manichæos hæreticos impugnans, gradum hunc ut hæresin damnasse videtur, ⁿ *Vobis autem per vestram fabulam, inquit, in escis omnibus Christus ligatus apponitur, adhuc ligandus vestris visceribus solvendusque ructibus*. Quam fœdam ligationem sanctus Pater Hæreticis istis nunquam objecisset, siquidem Ecclesia Christi (juxta hodiernam fidem Romanam) tenuisset corpus Christi in cujusquam hære re visceribus, & rursus interdum vomitionibus egeri.

5. Quintus gradus conjunctionis corporalis, qui tanquam

* Cap. 2.

S. 2.

^k Espèncæus. De Euchar. ad. val. L. 4. c. 3.

* Cap. 2. S. 2.

¹ Missal. Rom. aut. Conc. Trid. & Pii IV. P. in Ordinar. Miss. p. 249. Impress. Leodii. ^m Ambros. L. 5. De Sacram. c. 4. ⁿ August. contr. Faust. Manich. L. 20. c. 13.

quam ex Patribus erat nobis à Pontificiis objectus, est Nutritionis. De qua aliorum Pontificiorum confessiones prudenti Lectori satisfacere debent, qui ultro largiti sunt, Patres nutritionem propriè dictam minimè concepisse, tanquam quæ tanti Sacramenti majestate indigna sit. Recolere insuper Lector potest quàm valde Adversarii urserint Patrum superiora dicta de commixtione corporis Christi cum corporibus communicantium ultra sacramentalem & symbolicam mixturam contra mentem Autorum. Hoc in loco satis erit Cypriani dictum dogmaticum opponere:

• *Nostra cum Christo conjunctio non misceat personas, nec uniat substantias.* Calvinus, cum hoc testimonium citasset, *O si ego, si hac dixissem, inquit, nonne clamarent Pontificii materiam Sacramenti à me auferri?*

o Cyprian.
De Cena
Dom.

6. Sextus gradus (sed à nobis hîc honor est præfandus) est Ejectio corporis Christi in latrinam. Ecquis verò (dixerit quispiam) ità penitus obbrutuit, ut tam vilem contactum cum corporibus hominum corpori Christi tribuerit? Non nemo. Nam Antoninus Florentinus Episcopus, qui, ut Posssevinus ait, *erat in Sanctorum numerum relatus*, testimonium reddit de Petro De Palude (quem idem Posssevinus affirmat fuisse celebrem Theologum): *Non potest evomi, inquit, nisi quod est in stomachum trajectum. Et quod dicit glossa, quòd in secessum non emittitur, sed per sudorem vel aliter emanat, fatuum est fingere: quoniam & per secessum taliter emitti possunt species, sicut emitteretur substantia panis & vini; non aliter. Illa autem quandoque non corrupta emittuntur, ut in habentibus fluxum: ergò & species. Propter quod non est danda Eucharistia habenti talem fluxum; quoniam scilicet emittit integrum quod sumit: sicut nec habenti vomitum, cum istud magis cederet in irreverentiam Sacramenti quàm illud. Igitur corpus Christi & sanguis tamdiu manet in ventre, in stomacho, vel vomitu, & quocunque alibi, quamdiu species manet, sicut substantia conversa mansisset: Et si species incorrupta evomuntur,*

p Posssevin. in
Appar. tit.
Antoninus
¶ Idem, ibid.
tit. Petrus.
¶ Antonin.
Summ. par.
3. tit. 13. c.
6. §. 3. De
desect. Miss

evomuntur, vel egrediuntur, est ibi verè corpus Christi. Ex paulò pòst; *Quantumcunque modica particula inveniat, debet reponi cum reverentia; quoniam in ea totus est Christus.* Sic ille. Atque hanc esse Ecclesiæ Romanæ fidem commune Pontificiorum principium demonstrat, quod Cardinalis Contarenus profitetur, dicens, *Quis sanus mente potest de hoc ambigere? Vis enim consecrationis durat semper donec res consecrata duraverit.* quibus verbis apertè profitetur hoc esse Romanæ fidei dogma exploratissimum, Speciebus integris manentibus carnem Christi remanere. Species autem panis incorruptas necessariò interdum emitti in secessum Paludanus experientiâ probavit, in iis præsertim qui fluxum patiuntur, quibus per viscera cibi integri transeunt. Hinc igitur nascitur in Scholis vestris Theologicis casus sanè putidus & barbarus, à Johanne Baptista propositus juxta & compositus atque diremtus; viz. *Quid agendum sit, si post sumtionem sanguinis, ex infirmitate emitat quod sumsit (viz. Sacerdos) per vomitum?* Resp. Colligantur species sacramentales, si discerni possint, & reponantur in sacrario; *Vel sumantur ab aliquo qui dispositus est ad sumendum sine nausea.* Sic ille. Rursus * Paludanus, in laudem Goderani, *Eum commendavit, inquit, B. Hugo, quòd sumebat portiunculas hostias quas leprosus vilissimo spuito evomuerat, dicens, Craticulam Laurentii fuisse terribiliorem. Fœtor me avocat, exclamareque cogit, ut noster Buchananus olim; Ex vestro Numine fit fatidum excrementum.* Quod si tam exsecranda opinatio in sanctorum Patrum mentes irrepsisset, nunquam ausus esset Cyrillus Hierosolymitanus, de carne Christi loquens, dicere, *Non ingreditur ventrem, nec egreditur in secessum.* Hanc putidam opinionem Chrysostomus etiam usque adeò abominatus est, ut suaderet Christianis ità prorsus abstrahere mentes suas ab hujusmodi cogitatione ut nè quidem pani aut vino sacramentali id tribuant quod Pontificii non verentur corpori Christi assignare: *Num panem, inquit,*

¹ Contar.
Card. Ca-
tech. Chri-
stian. Inter-
rog. 14.

² Johan.
Baptist. De
Bertis, qu. 5.
art. 6. dub. 5
³ Idem, ibid.
art. 3. dub. 5
⁴ Ibid.

⁵ Cyrill. Hie-
rosol. My-
siag. 5. Οὐκ
εἰς κοιλίαν,
ἀλλ' εἰς ἀπε-
σπῶνα.
⁶ Chrysost.
hom. De
Euch. in
Encanin.

& vinum vides? num sicut ceteri cibi in secessum evadunt? absit. Sic ille. Itidem & nos, Longissimè absit à nobis dogma de corporali Christi Præsèntia tot tamque abominandis modis detestabile; quod ad nihil valet, nisi ut verè Christi-anis odiosissimam nauseam excitet, & Averroi ac infidelibus blasphemum os relaxet.

CAP. IX.

*Demonstrationes aliæ, ex parte realis spiritu-
alis Manducationis & Unionis nostræ
cum corpore Christi.*

*I. Demonstratio; Corpus Christi cibum esse
duntaxat spiritualem.*

SECT. I.

HOcerat Catholicorum Patrum unanime constansq; judicium (Adversariis minimè reluctantibus:) Inter quos præclare olim Augustinus, comparans spiritualem regenerationem nostram cum animæ alimonia, ^aAliud est, inquit, nasci de spiritu, aliud pasci de spiritu: sicut est aliud nasci de carne, quod fit cum parit mater; & aliud pasci de carne, quod fit cum lactat infantem. Origenes, ^bChristus est panis viva animas esurientes pascens. Sed quid in re confessa testimoniis utimur non necessariis: Ipsa Tridentina Synodus Sacramentum hoc corporis Christi ^cSpiritualem animarum alimoniam nuncupavit. quam veritatem post in Catechismo Romano promulgari, mandavit; Eucharistiâ scilicet utendum esse ^dad animas alendas.

^a Aug. De verb. Dom. Serm. 11.
^b Origen. quo suprà.
^c Synod. Trid. sess. 13. c. 2.
^d Catech. Rom. De Euch.

II. Demonstratio : Spiritualis cibus, qui est caro Christi,
in sensu Theologico veriùs dici potest cibus,
quàm quivis cibus naturalis,

SECT. II.

EST duplex veritas : una Proprietatis; & sic corpus Christi nec Panis nec Cibus dicitur : alia, ἐμπειρία seu Efficacia, Virtutis, & Excellentia; atque ita corpus Christi veriùs Panis dicitur quàm ipse panis naturalis. Hanc thesin Johannes Baptista nos docuit, cùm comparans Christum cum naturali solis Luce, dixit, *Hic est vera lux*, Joh. 1. & Christus, cùm dixit, *Ego sum vera vitis*, Joh. 15. & *Caro mea est verè cibus*. & *Pater meus dat vobis verum panem*, Joh. 6. Ità, *Sanguis Christi verus potus juxta ἀνάγκην*, ait Hieronymus. His verbis Christiani omnes pariter philosophari docentur, & ex hujusmodi dictis quàmvis metaphoricis spirituales realitatem colligere, juxta quam Christus panis verus appellatur, non in oppositione ad non verum, sed respectu Divinæ ejus efficaciam & virtutis.

^a Hieron. in
Ecclesiast.
cap. 3.

^b Maldou.
in Job.

In illa verba Johannis vester Makdonatus sic commentatus est; ^b Dicitur Lux vera metonymicè, quia quod facit lux ista vera in corporibus, id veriùs & perfectiùs ille in animis facit : Magis enim & veriùs ille animum quàm sol corpus illuminat. Eodem prorsus modo quo Vitis vera dictus est Joh. 15. 1. non quod verè & propriè vitis sit, sed quod veriùs eos qui in se credunt quàm vitis palmites nutriat atq; sustentet. & Cibus verus, non quod sit verè cibus, cùm non panem sed verum corpus suum nobis cibum dederit; sed quod meliùs ac veriùs animos nostros, quàm verus iste cibus quo utimur corpora nutriat. Panis denique verus; ut ostendat quid inter sit inter panem qui manna dicebatur, & ejus corpus : Ille enim vitam non nisi temporalem dedit; corpus Christi vitam æternam tribuit. Sic ille. Nos similiter; Sicut spiritualiter animam alere est verissimè alere; ita dicimus spirituales panem,

nem, manducationem, nutritionem, unionem, esse veriorem quàm naturalem: sensu Theologico scilicet, quo Leo Romanus Pontifex Christum ut passus erat in cruce comparavit cum agno Paschali, qui erat typus ejus, * *Oportebat, inquit, ut ovem significativam ovis vera removeret.* Etiam si paschalis ovis significativà verior erat veritate Proprietatis, attamen veritate Excellentiae & Efficaciae Christus potius à Leone *ovis vera* dicitur. Hoc quod contendimus uno verbo expeditit veneranda Antiquitas, cùm corpus Christi *pavem supersubstantialem* appellavit; cùmque Baptismum, veluti ejusdem veritatis speculum clarissimum, nobis proposuit, docens, *Ita nos pasci per Eucharistiam quemadmodum nascimur per Baptismum.* Ubi si quærat, utrum verior sit ablutio corporis per aquam an animæ per Spiritum sanctum, Theologus nullus est qui non agnoscat veritatem Virtutis, Efficaciae atque Excellentiae esse mille modis veritati Proprietatis anteponendam.

* Leo, Serm.
7. De Pass.
Domi.

III. Demonstratio: Antiqui Patres corporalem manducationem sustulerunt, ut spirituales stabilirent.

SECT. III.

Pontificiorum modum Corporalem quemlibet Antiquitas repudiavit, five Tangendi, five Manducandi, five Terendi, five etiam Deglutiendi, atq; Mittendi in secessum; ut modò * probavimus: Quod eo animo fecerunt, ut modum tantum spirituales plenius profiterentur. Nam si quis quærat, Quo appetitu desiderandum sit corpus Christi, Quâ manu tenendum, Quo ore sumendum, Quo gutture deglutiendum, Quo stomacho recondendum, veneranda Antiquitas nobis per omnia satisfaciens. Origenes; *Non literaliter sumere, manducare; sed spiritualiter: nam litera occidit.* Augustinus; *Locutio literalis flagitiosa. recondenda est in memoria passio Christi.* Ambrosius; *Non in terris tangendus est,*

* Suprà,
cap. 8.

* Cap. 8. §§.
3. & 4.

* Auguſt.
Tract. 26.
in Joh.
* Baſil. in
Pſal. 33.
* Amb. of.
ſuprà.

* Auguſt.
jam ſuprà.
* Auguſt.
ibid.

* Cypr. De
Cana Dom.
* Tertull. de
Reſurrec.
Carnis.
* Cypr. De
Cana Dom.

* Teſte Tri-
them. ſuprà,
part. 1.

* Bertram.
De Corp. &
Sang. Dom.

ſed ſurſum ad dextram Dei. Similiter Auguſtinus ; *Noluit ſe hic tangi. qui credidit, tetigit.* Rurſus Ambroſius ; *Non quod vadit in corpus, &c.* Teſtimonia hæc ſingula * ſuprà allegata. Pergunt Patres, quorum melle dulciora dicta profluunt : Auguſtinus ; *ⁱ Panis iſte quæris eſuriem interioris hominis.* Baſilius ; *ⁱ Eſt ſpirituale os interioris hominis quo recipitur hic panis.* Ambroſius ; *ⁱ Crede, tenuiſti.* Auguſtinus ; *ⁱ Crede, & manducaſti.* item ; *ⁱ Qui manducat intus, non foris ; qui manducat corde, non qui premit dente.* Cyprianus ; *ⁱ Celebrantes ſacramenta commonemur quæſi ungulam findens & ruminans pecus revocare ad fauces, & minutatim commolere Dominica institutionis exemplum, ut ſemper paſſio ſit in memoria.* Tertullianus ; *ⁱ Panis iſte cæleſtis auditu devorandus, intellectu ruminandus, fide digerendus.* Cyprianus iterum ; *ⁱ — patet acceſſus uſque ad participationem ſpiritus ; non quod uſque ad conſubſtantialitatem Chriſti, ſed uſque ad ſocietatem germaniſſimam ejus hæc unitas perveniſſet. — Noſtra & ipſius conjunctio nec miſcet perſonas, nec unit ſubſtantias, ſed aſſectus conſociat, & confœderat voluntates. — Cibus ille non eſt qui vadit in corpus, ſed qui animæ ſubſtantiam fulcit.* Sic illi. Bertramo denique (licet poſterioris ævi Theologo, autori tamen * inſigni) locus concedatur ; *ⁱ Quod fides aſſpicit, inquit ille, paſcit animam, & æterna vitæ ſubſtantiam ſubminiſtrat, dum non attenditur quod dente premitur, ſed quod in fide ſpiritualiter cogitandum ſit.*

IV. Demonstratio : Solos pios eſſe propriè participes corporis Chriſti. 1. Solvuntur Objectiones.

SECT. IV.

* Valent.
Jeſ. lib. De
Chriſti præ-
ſentia in
Euch. S. 5.
§. UNDE-
CIMO.

Duplex eſſe ſolet Patrum de corpore Chriſti loquendi modus ; unus largior laxiorque, alter preſſior atque exactior : quos facile eſt discernere. Pontificii largiorem & pinguiorem obijciunt. *ⁱ Affirmant quoq; Patres, inquit Valen-*

Valentianus Jes. corpus ipsum & sanguinem etiam à malis & indignis hominibus ore sumi sacrilego; eamq; adèd oralem tantum sumtionem distinguunt à sumtione spiritali & fructuosa. Theodor. in 1. Cor. 11. Sanctissimum corpus immundis manibus accipiunt, & in pollutum & incestum os immittunt. Origenes, in Psal. 37. Corpus Christi non edamus tantum in hoc Sacramento, quod faciunt multi mali, sed usque ad spiritus participationem manducemus. Augustinus, Tract. 27. in Joh. & De Bapt. contra Donatist. cap. 8. Indignè quisque sumens Dominicum Sacramentum non efficit ut, quia ipse malus est, malum sit, aut quia non ad salutem accipit, nihil acceperit. Corpus enim Domini & sanguis Domini nihilominus erat etiam illis quibus Apostolus dicebat, QUI MANDUCAT ET BIBIT INDIGNE, JUDICIUM SIBI MANDUCAT ET BIBIT. & rursus lib. contra Fulgentium Donatist. c. 7. Judas proditor bonum corpus, & Simon Magus bonum baptisma Christi percepit. & lib. 5. De Bapt. Judas peccavit, corpus Domini non malum accipiendo, sed malè. Cyprianus deniq; ait, Panem sanctificatum intrare in os sceleratum.] Hucusq; Jesuita Valentianus Objectiones ex Patribus coacervavit. Quarum postrema responsum in se habet: Non enim ibi loquitur Cyprianus de corpore Christi; hoc etenim non est *sanctificatus panis*, sed *sanctificans*. Ad reliquas una sufficit responsio, In Sacramentalibus locutionibus Patres nomina rerum signatarum signis ipsis tribuisse; ut in Classe 1. hujus Partis clarè copiosèq; probavimus. Eodem modo Patres de manducatione corporis Christi verba facientes Sacramento tenus locuti dixerunt, Malos manducare carnem Christi; quia Sacramentum carnis accipiunt. Cum verò propriè & exactè rem discutunt, justis de causis negant prorsus, malos esse participes carnis Christi: & doctrinæ suæ fundamentum habuerunt illa Christi verba, Joh. 6. *Qui manducat carnem meam, habet vitam æternam, & in me manet.* quod jam liquidissimè demonstraturi sumus.

2. *Afferuntur Patrum testimonia clarissimè dogmaticèq; asserentium, Fideles tantum verè manducare corpus Christi, idq; citra contactum.*

SECT. V.

QUicquid in hac parte proferri solebat Bellarminus uno responso levi, velut oris flatu, diffiare se posse putat; viz. ^a *Patres dicere, non manducari corpus Christi ab impiis, loquentes de manducatione utili & fructuosa, id est, quæ revera spiritualiter nutriat ac crescat. Quod quàm crudum responsum fuerit, vel metacente, Patrum sententiæ satis indicabunt: Origenes, ^b Verbum caro factum est, inquit; quem cibum qui comedit, vivet in æternum. Quem nullus malus potest comedere: alioqui Scriptura non diceret, VIVET IN ÆTERNUM. Sic ille. Quo iudice, Adversarii non ipsi solum, sed sacræ Scripturæ, adeoque Christo ipsi, adversantur, dum volunt, Non viventes in æternum, nempe malos, verè manducare corpus Christi. Hoc argumento usi sunt primævæ ætatis alii. Cyrillus Alexandrinus, ^c Quomodo non vivimus, inquit, qui carnem illam vivificatricem gustamus & manducamus? Argumentum petit à natura & virtute cibi, cujus non potest verè particeps esse qui non vivificetur: quia cibus iste est caro & sanguis Christi *quædæ spiritus*. Haud aliter Ambrosius; ^d Est panis iste vivus; quem qui comedit vivet in æternum. Imò hic cibus est usq; adeò solus vivificus, ut ausus sit Theophylactus negativè in hunc modum concludere; ^e Spiritualis est carnis Christi esus. Ejus qui non est particeps, nec vitæ æternæ particeps esse potest. Hæc ratio cendi ita est piis fidelibus propria, ut malos omnes excludat prorsus à numero Verè manducantium carnem Christi. Testis sit Hieronymus: ^f Omnes, inquit, qui non sunt sancti spiritu & corpore, non comedunt carnem nec bibunt sanguinem ejus. Item Prosper; ^g Qui discordat à Christo, nec carnem ejus mandu-*

^a Bellarm. l. 2. De Euch. c. 23.

^b Orig. in Matth. 15.

^c Cyrill. Alex. in Job. l. 4. c. 14.

^d Ambros. De init. myst. c. 8.

^e Theophyl. in Job. 6.

^f Hieron. in Esa. 66. & in Mal. 2. item in Hos. 9. & Prosp. Sent. 341.

manducat, nec sanguinem bibit. Hæc doctrina Hilario etiam valde arrisit; ^h Panis qui à cælo descendit, inquit, non nisi ab eo accipitur qui Dominum habet, & Christi membrum est. ^h Hilari. l. 3. De Trin.
 Rationem hujus Chrysostomus amplificat; ¹ Quid est, inquit, PARTICIPES FACTI SUMUS CHRISTI. Quia ipse est caput, nos corpus, unum corpus sumus ex carne ejus & ex ossibus ejus. ¹ Chrysost. in Hebr. 3.
 Hæc Argumenta tot tamque verè Catholicorum Patrum ità dilucida sunt ut Cardinalis Bellarmini strophis eludi nequeant. Demonstratione igitur hæc Romanæ Ecclesiæ fides de corporali præsentia Christi transfixa concidit. Siquis insuper Augustini judicium vehementiùs efflagitet, en cum non arguentem causam hanc, sed exactè, distinctè, copiosèq; definientem.

Augustini de hac re judicium.

SECT. VI.

Augustinus, tanquam honorarius arbiter, quæstionem hanc determinet, per nos licet: & quidem meritò; utpote qui in ea versatissimus fuerit, & multis distinctionibus examussim difficultatem in ea omnem dissolverit.

I. Distinctio. ^a Hujus rei Sacramentum, id est, unitatis corporis & sanguinis Christi, sumitur à quibusdam ad vitam, à quibusdam ad exitium: res verò ipsa cujus & sacramentum est, omni homini ad vitam, nulli ad exitium, quicunq; ejus particeps fuerit. Hoc testimonium non mediocriter Cardinalem exercuit: I. dicit; ^b Augustinus per Virtutem seu Rem Sacramenti non intelligit corpus Christi absolute, sed gratiam justificantem, id est, effectum carnis Christi spiritualiter rescientis. Cum Res Sacramenti ea sit, cujus Sacramentum est signum & representatio, nunquam ità desipuit hic sanctus Pater ut existimaret Eucharistiæ Sacramentum esse signum repræsentans gratiam justificantem, sed carnem & sanguinem Christi. Et ex toto contextu apparet, Augu-

^a August. Tract. 26. in Joh. c. 6.

^b Bellarm. l. 1. De Euch. c. 13.

stinum per rem Sacramenti illud præcipuè intellexisse quod rationem & nomen cibi & potus subire potest. quod non potest Gratia justificans. II. Dicit Bellarminus, *Augustinus post addit vocem SPIRITUALITER; quia non edunt illi corpus Christi spiritualiter.* REPL. Ac si impii verè manducant corpus Christi, quamvis non spiritualiter. Falsum hoc; quia iis qui non edunt carnem Christi spiritualiter, nihil prorsus agendum relinquitur nisi dente premere Sacramentum corporis Christi. III. Respondet Bellarminus, SACRAMENTALITER TANTUM, sive, quod Augustinus dicit, IN SIGNO VISIBILI TANTUM, non excludit corpus Christi, sed effectum corporis Christi. REPL. Atqui hæc Glossa corrumpit textum. nec enim dicit Augustinus, Impios edere in visibili signo; sed dicit, eos *visibiliter signum edere corporis Christi.* Tot fuerunt tamq; foedæ Cardinalis hallucinationes.

* August.
Tract. 26.
in Johan.

II. Augustini Distinctio. *Aliud est Sacramentum, aliud est virtus Sacramenti. Quam multi de altari accipiunt & moriuntur, & accipiendo moriuntur? Unde dicit Apostolus, JUDICIUM SIBI MANDUCAT ET BIBIT. Nonne buccella Dominica venenum fuit Judæ? & tamen accepit, & cum accepit, in eum inimicus intravit, non quia malum accepit, sed quia bonum malè malus accepit. Et aliquantò post; UT SI- QUIS MANDUCAVERIT EX IPSO, NON MORIATUR. Sed qui pertinet ad virtutem Sacramenti, non qui pertinet ad visibile Sacramentum. Ad hoc Cardinalis respondens eandem recinit cantilenam; quamvis concedat per virtutem Sacramenti Christi corpus intelligi, sed non absolute, inquit, sed secundum effectum corporis Christi spiritualiter sumtum.* REPL. Imò verò opponit Augustinus simpliciter corpus Christi, quod virtutem vocat, Sacramento corporis, quod buccellam Dominicam appellat, quam solam docet fuisse à Juda acceptam, viz. *visibile Sacramentum*, seu signum corporis ejus, non autem corpus ipsum. Ratio manifesta est; Quia

Quia nec Augustinus, nec Patrum quisquam ità unquam inepit, ut corpus Christi propriè *Dominicam buccellam* appellaret.

III. Tertiam Distinctionem suppeditat Augustinus, in qua, veluti in speculo, veritatis faciem nativam contemplemur: ^a *Illi* (nempe discipuli) *manducabant panem Dominum*, inquit; *ille* (scilicet Judas) *panem Domini*. Respondet Cardinalis, ^c *Apud Augustinum sapissimè illud solum dici tale, & verè tale, quod habet effectum suum conjunctum. res enim ex fructu aestimatur. Itaque illos dici verè comedere corpus Christi, qui utiliter comedunt. quomodo etiam nos vulgò dicimus aliquem nihil comedis qui tam parùm comedit ut non sufficiat ad ejus vitam sustentandam, aut certè quod comedit non retinet, sed continuò egerit.* Sic ille. REPL. Quod est revera nugacissimè nugari, per illud quod dicitur *ὅτι ἔδοξε γὰρ οὐκ.* Nam fingit Sophista oppositionem fieri inter *utiliter*, & *inutiliter manducare*, cui commento tres oppositiones quæ ab Augustino expressè ponuntur penitus obstant: 1. inter Judam ipsum manducantem & non manducantem; 2. inter personas manducantes, Judam & cæteros discipulos; 3. inter res manducatas, *panem Domini*, & *Panem Dominum*. In his oppositionibus, si verba illa, *Judas non manducavit panem Dominum*, sensum hunc inferunt, *Judam inutiliter manducasse*, similiter ex verbis prioribus, *Judas manducabat panem Domini*, subintelligi oportet (id enim antithesis exigit) *Judam utiliter Domini panem edisse*. Sed oppositio Panum obest maximè, qui utique diversissimi proponuntur; certè haud minùs quàm casus, *Domini* & *Dominus*, quibus disertè distinguuntur.

IV. Quarta Augustini distinctio fit per comparisonem corporis Christi naturalis cum ejus corpore mystico; quæ est Ecclesia seu cœtus fidelium; Erant tunc qui impiè viuentes sperabant se participes esse corporis Christi per Eucharistiam, quia erant in Ecclesia, ut in corpore ejus mysti-

^a Augu.
tract. 59.
in Job.
^c Bellar. l. 1.
De Euch.
c. 13.

⁸ August. l. 1.
21. De civ.
Dei, c. 25.

co. Contra hos pugnat Augustinus, & spem omnem illis excutit verè manducandi corpus Christi; ⁸ *Non isti dicendi sunt, inquit, manducare corpus Christi, quoniam nec in membris computandi sunt Christi.* Hæc probat primò, quia carent *vivâ fide* quæ est cum charitate conjuncta; *In his* (scilicet in operibus carnis) *perseverando usque in hujus vita finem, non utique dicendi sunt in Christo perseverasse usque in finem; quia in Christo perseverare est in ejus fide perseverare. quæ fides, ut eam definit Apostolus, per dilectionem operatur. Dilectio autem, sicut idem alibi dicit, malum non operatur.* Quod ut confirmet, dat instantiam in adulteris, juxta illud Apostoli, *Non possunt simul esse & membra Christi & membra meretricis.* Secunda ratio quâ probat improbos istos, licet jactitent se esse in Ecclesia, non tamen revera corpus Christi manducare, derivatur ab effectis, ex verbis Christi; *Christus dicens, QUI MANDUCAT. CARNEM MEAM, ET BIBIT SANGUINEM MEUM, IN ME MANET, ET EGO IN EO, ostendit, inquit, quod sit non Sacramento-tenus sed revera corpus Christi manducare, & ejus sanguinem bibere. hoc est enim in Christo manere, ut in illo maneat & Christus.* Hæc Pater undique Catholicus. Cujus unicum hoc testimonium difficultatem omnem tollit: docet enim, fideles *revera*, improbos autem *solum* Sacramento-tenus comedere corpus Domini. quæ est Protestantium communis distinctio. Bellarminus (ut qui malè agit odit lucem) more suo, cum clarissimè veritati noctem cupit offundere, Autoris testimonium non exprimit; & tamen, ⁹ *Respondeo, inquit: eo loco per CORPUS CHRISTI accipit Augustinus corpus Christi mysticum, cujus etiam Sacramentum est Eucharistia, ut ipse ibidem dicit. Nam opinio, quam refutat, ita accipiebat corpus Christi: dicebant enim illi non posse perire eos qui Sacramentum percipissent in vera Ecclesia constituti, quia eo modo non solum Sacramentum sumebant unitatis fidelium, sed etiam comedebant corpus Christi, id est, incorporati illi erant unitati.* Sic ille.

⁹ Bellar. l. 1.
De Euch.
c. 13.

REPL.

REPL. Quod regerit de corpore mystico, dicens, *Hos quos refutat Augustinus existimasse eos qui recepissent hoc Sacramentum in vera Ecclesia perire non posse*, est revera toto cœlo errare. Nam planè contrà, isti viri impii & multorum scelerum sibi conscii, opinione suâ delusi, arbitrabantur se, quia erant in vera Dei Ecclesia, ideo ut membra Christi corporis mystici, naturalis corporis ejus participes fieri. quos Augustinus (quod non animadvertit Cardinalis) disertè probat ideo non fuisse vera membra Ecclesiæ, quia non erant fideles, id est, eâ fide præditi quam Apostolus ait *operari per charitatem*.

V. Distinctio, ex comparatione manducationis corporis Christi sub veteri & novo Testamento. Augustinus, ex loco Apostoli I. Cor. 10. ^h OMNES EANDEM ESCAM SPI-

RITUALEM EDEBANT, ET BIBEBANT EUNDEM POTUM; *Spiritualement utique eandem, nam corporalem alteram, quia illi manna, nos aliud.* — Et omnes eundem potum (spiritualement biberunt: aliud illi, aliud nos, sed specie visibili quidem,

tamen hoc idem significante virtute spirituali. Ad hæc Bellarminus, ⁱ *Veram esse Augustini sententiam, licet Pauli loco ad literam non conveniat.* REPL. Nos de literalis verborum sensu litem nullam nunc movebimus: tantum Augustini mentem genuinam veniamur. Tu perge: *Nec tamen nobis,*

inquis, *ullo modo adversatur. Nam dicit ipse, eandem nobiscum escam manducasse Hebræos, sed explicat quomodo eandem, nimirum significatione. quia idem significant Sacramenta illa & nostra. & paulò post; Non igitur apud Augustinum eadem erat esca Judæorum & Christianorum quoad rem ipsam, sed solum quoad significationem.* Misera hæc latebra; quia eandem significationem rem eandem significatam inferre necesse est: & profectò rem significatam eandem disertissimè denotat, qui juxta cum Augustino dixerit, ^k *Judæi eandem*

escam spiritualement nobiscum edebant; sed corporalem specie visibili (id est, rem sensibilem) diversam. Res igitur diversifi-

cantur,

cantur,

cantur,

^h Aug. trakt. 26. in Job. & lib. De panis. util.

ⁱ Bellar. l. 1. De Euch. c. ult. §. Dico secundò.

^k Aug. ubi. supra.

cantur, tanquam aliud & aliud, ita tamen ut Judæi quoque corpus Christi spiritualiter manducarent, illi ut possent incarnandum, nos verò ut jam incarnatum; utrique ad salutem, illi in veritate promissionis, nos in veritate exhibitionis. Restat adhuc alia nota majoris realitatis apud Patres, quæ est Perperuitas unionis nostræ cum corpore Christi: quæ causa nostra multò fortius munitur.

V. Demonstratio; Patres nullam fidelium cum Christi corpore realem conjunctionem nisi solum permanentem intellexerunt, atque etiam citra contactum corporeum.

SECT. VII.

** Hilary. l. 8.
De Trin.*

** Cyr. De
Cana Dom.*

** Sect. 5.*

** Suprà,
sect. 4.*

DE hac nota loquens Hilarius, ** Si nos verè Verbum car-nem cibo Dominico sumimus, inquit, quomodo non natu-raliter manere in nobis existimandus est, qui & naturam carnis nostræ inseparabilem jam sibi homo natus assumpsit, & naturam carnis suæ ad naturam æternitatis sub sacramento nobis commu-nicanda carnis, admiscuit. Ità enim omnes unum sumus. In-frà dicit, Nos in eo naturaliter inesse, ipso in nobis naturaliter permanente. Ab hoc non abludit illud Cypriani, ** Ut scire-mus, inquit, quòd mansio nostra in ipso sit manducatio, & potus quasi quadam incorporatio. Pro hac permanente unione no-stra cum Christi corpore faciunt testimonia Cyrilli Alex-andrini, Ambrosii, Hieronymi, Theophylacti, quæ * su-prà recensuimus; qui indicarunt carnem Christi verè vivi-ficam esse ad æternam vitam omni eam sument. Quibus præclarè succinit * Augustinus in illa verba Christi, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me ma-net, & ego in eo. ubi negat eos qui tantum Sacramento tenus manducant carnem Christi manere in Christo; affirmatq; eos qui revera manducant Christum, manere in Christo. id quod nemo nisi pius & fidelis obtinere potest. Quæ est Ca-tholica**

tholica veritas, nisi antiqui Patres omnes decepti fuere.

Si porro Jesuitæ quid apportent quod proposito nostro inserviat, minimè est asspernandum. Testimonia quæ producunt sunt hujusmodi: [^c *Iren. lib. 3. c. 2.* Substantia corporis nostri nutritur carne Christi. *Leo Papa, Epist. 23.* Ut virtute coelestis cibi in carnem ejus transeamus. *Hilarius, lib. 8. De Trin.* Quomodo naturaliter manere in nobis Christus existimandus est. *Damasceus, lib. 4. c. 14.* Christiq; concorporei existimus.] De his interponit judicium suum, solidum sanè & accuratum, Suarez; *Non loquuntur*, inquit, *de unione transiente sed, ut ità dicam, durabili.* Nec aliter Jesuita Vasquez: ^d *Unio quam Patres constituunt inter carnem nostram & carnem Christi, tamdiu manet quamdiu à charitate Christi non separamur.* Sic illi, qui utrique tandem fateri coguntur, Unionem illam de qua Patres loquuntur, *non revera corporalem esse & physicam sed mysticam & spiritualem.* Quam quidem Permanfionem unionis non suopte ingenio excogitarunt Patres, sed ex iis verbis Christi hauserunt, *Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in illo.* Versent igitur vexentque se Jesuitæ prout lubet, ut ad partes suas pro Contactu corporali hunc locum attrahant, nunquam tamen efficient ut cum Transiente illa unione conveniat: quatenus autem cum symbolica nostra conjunctione consentiat infrà dicemus.

^c Suarez. in
3. Thom. qu.
79. art. 8.
disp. 64. §. 3

^d Vasq. in 3.
Tho. qu. 79.
disp. 204.
cap. 3.

VI. Demonstratio ex Patribus: Spiritualement unionem fidelium cum corpore Christi, tam extra Eucharistiam quam per illam, fieri non obstante quacunq; distantia à locorum.

SECT. VIII.

Quàm necessaria fuerit hæc Demonstratio, testantur Adversariorum in nos vociferationes, quibus doctrinam nostram ludibrio habent: Quos nunc Patrum antiquorum

^a Bern. De
Cena Dom.
serm. 1.

rum suffragiis revincere minimè dubitamus. Instar adumbrationis esse potest Bernardi similitudo; ^a *Datur, inquit, ad investendum de hereditate annulus; & signum est, ita ut jam dicere possit qui accipit, Annulus non valet quicquam, sed hereditas est quam querebam.* Et hanc ad Sacramenta accommodat, quibus visibilibus signis gratia invisibilis exhibetur. Nec obstat intervallum locorum, quò minùs per instrumentum politicum Londini obsignatum verè exhibeatur possessio hereditatis quæ in agro Eboracensi jacet. Hanc nostram cum Christo unionem Patres antiqui fieri docent citra respectum ullum ad contactum corporalem, tum per Eucharistiam, tum etiam extra illam, modis pluribus, non obstante quacunque locorum distantia.

^b Aug. tract.
50. in Job.
^c Ambrosius
suprà, cap. 8.
sect. 4.

1. Per Eucharistiam. Sed quâ manu nos hâc in terris constituti apprehendere possumus corpus Christi vivificum quod in cœlis circumscribitur? Per fidem vivam, inquam, uti Augustinus quærenti, ^b *Quomodo teneam Christum in cœlo manentem?* respondit, *Mitte fidem, & tenuisti.* ^c Ambrosius quoque ex verbis Apostoli monentis, ut *qua sursum sunt queramus, ubi Christus sedet ad dextram Dei*, propositâ hâc quæstione, *Quomodo Christum queramus?* respondit, *Nec in terra nec super terram querendum esse, si volumus eum contingere, sed suprà in cœlis.* Ità ut non necesse sit Christum ad nos descendere: nam, ut eleganter Chrysostomus, ^d *Hæc mensa Dominica Aquilarum est, quæ sequuntur Corpus ubi jam est in cœlis, utique per fidem; usquè eò ut communicans (etiam dum sacramentaliter Christi carnem sumit) per spiritualem communicationem non jam in terris consistere sed ad cœlum evehi videatur.*

^d Chrysost.
suprà, c. 3.
§. 2.

2. Unio hæc spiritualis quam habemus per Eucharistiam cum Christo ut Capite Ecclesiæ, eadem est cum ea quam fideles per Eucharistiam habent inter se, ut Patres plenè docuerunt ex analogia illa Apostolica 1. Cor. 10. 17. *Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus: nam omnes ex uno pa-*

ne participamus: nempe, ut unus panis conficitur ex multis granis, ita Ecclesia electorum consistit ex multis fidelibus inter se spiritualiter unitis. in qua tamen unione Christianorum inter se nullus intelligitur omnino corporum contactus. Imò qualis quàmque essentialis sit, quàmque divino glutine coalescat hæc unio, Patres duo eleganter accuratèq; declarant. 1. Cyprianus, ^c *Nos ipsi corpus ejus effecti, inquit, Sacramento & re Sacramenti Capiti nostro connectimur & unimur, singuli alter alterius membra, ministerium dilectionis pro-invicem exhibentes, communicamus charitate, participamus solitudine, eundem cibum manducantes & eundem potum bibentes qui de petra spirituali profuit & emanatque cibus & potus est Dominus noster Jesus Christus.* 2. Gregorius Nyssenus hoc explicat, ^e *Fieri non potest, ait, ut aliter qui ab-invicem distant uniantur, nisi per unitatem Spiritus coalescant: siquis enim Spiritum sanctum non habet, is non est ejus.*

3. Per Sacramentum Baptismi Unionem eandem spirituales cum corpore Christi spiritualibus nexibus conjungi, absque tamen corporali ullo contactu, Antiquitas passim hujusmodi verbis exprimit: ** Habere nos Christum presentem in Baptismo; Sanguinem ejus esse in calice; Per Baptismum fieri nos os ex ossibus Christi.* Aliquantò plenius ex Augustino Toletus ostendit, & *Parvulos per Baptismum susceptum etiam hujus Sacramenti Eucharistia fieri participes.* quod hæc ratione fit: Nam per Baptismum sunt de corpore mystico Ecclesia, ad unitatēque Christi fidelium pertinent: hoc autem Sacramentum hujus unitatis corporis signum est, & ideo hoc Sacramentum modo aliquo participant, nempe quantum ad rem significatam, & dici possunt carnem Christi manducare, & bibere sanguinem ejus: vera enim caro & verus sanguis Christi in hoc Sacramento unionis realiter continetur: Qui ergo ad rem significatam pertinet, per illud idem Sacramentum quo unus efficitur, nempe Baptismum, efficaciam Sacramenti Eucharistia etiam participat. Sic ille. En vocem ipsam realiter. Augustinus.

^c Cyp. lib.
De Cena
Dom. & lib.
1. Epist. 3.
& 6.

^e Greg. Nys.
in ea verba
Pauli,
Tunc etiam
ipse Filius.

^{*} Suprà.

^e Tolet. in
Job. 6. An-
not. 28.

nus longiùs progreditur, ubi *Judeos* dixit *carnem eandem cum Christianis comedisse*.

^b Maldon.
in Job. 6.

Denique, unio est spiritualis, quæ, sine ullo medio Sacramentali, solâ fide perficitur. De qua Episcopus Janfenius & Pontificii complures exponunt integrum sextum caput Evangelistæ Johannis, ubi Christus sæpe seriôq; loquitur de *manducatione carnis suæ*. Quos non leviter perstringit Jesuita ^bMaldonatus, quamvis eos (ut diximus) agnoscat alioqui *viros doctos, religiosos, & pios esse*. Ipse tamen homo convitiator, litigiosus, & levis, suique oblitus, in hæc verba Christi, QUI MANDUCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT MEUM SANGUINEM, IN ME MANET ET EGO IN EO; *Manere in Christo, & Christum in nobis, est, inquit, corpus nostrum cum Christi corpore misceri, ita prorsus ut cum illo unum efficiamur, itaque suam nobiscum participet vitam. Quod etsi extra Sacramentum per fidem & charitatem fit, quemadmodum in Epistola 1. c. 4. 16. idem Johannes ait, DEUS CHARITAS EST: ET QUI MANET IN CHARITATE, IN DEO MANET, ET DEUS IN EO: tamen in Eucharistia sacramento sumto vero corpore & sanguine Christi longè veriùs fieri Patres nostri docuerunt. Sic ille, hucusque concedens fieri commixtionem quandam corporum nostrorum cum corpore Christi extra Sacramentum per fidem & charitatem, & idcirco corporalis contactus expertem prorsus, atque etiam, immenso inter terram & summum coelum spatio non obstante, factam.*

VII. Demonstratio: Eandem spirituales unionem apud Patres, etiam extra Eucharistiam, sortiri appellationem unionis corporalis; & In pramissis li- quidum esse Protestantium cum Patribus consensum.

SECT. IX.

Paragraphi hujus partem primam Patres antiqui testimo- niis suis comprobarunt: ubi varias uniones spirituales cum corpore Christi extra Eucharistiam expendentes, (unam quam habemus ratione Nativitatis Christi in corporea nostra natura, alteram quam ex efficacia Baptismi consecuti sumus, tertiam quam fides in satisfactoriam ejus passionem apprehendit) non dubitarunt singulas corporales appellare, quibus aiunt *Nos factos concorpores Christo, & ossa ex ossibus ejus*; ac præterea, (fatente Jesuita) *extra Eucharistiam, corpora nostra cum Christi corpore commisceri*, post- habito tamen omni tum Pontificiorum contactus corpora- lis tum etiam distantiae locorum respectu.

Consensum Protestantium quod attinet; quid est omni- um, in quo antiqui Patres non habent Calvinum discipu- lum *συμ-συχον*; * Sed impræsentiarum quæ dicenda sunt ad unionum nostrarum cum Christo distinctionem omnia re- stringam. I. Qualis sit? CALV. *Ex spirituali per fidem, quâ participes facti sumus corporis Christi*. An huic Sacra- mento propria? CALV. *Etiā extra hoc Sacramentum facti sumus membra Christi*. ubi (unā cum Patribus aliis) memi- nit Baptismi, & Judæorum manducantium eandem escā nobiscum. II. Quoad appellationem: CALV. *Si Reali pro vero modo accipiatur quatenus opponitur Imaginario, con- cedo: & Substantiæ vocem approbo, quatenus non minūs ani- mas nostras vivificat Christi caro quā panis corpora nutrit*. quem fuisse Patrum omnium sensum, constat. III. Ad Pontificiorum præsentiam per contactum corporalem re-
T spectu

* Calv. in
varia tra-
ctat. De
Cena Dom.
De Particip
Euch. De
Reformat.
Eccles. &
Admonit.
ad Westphal

specu distantia locorum ecquid respondet? CALV. *Fa-
cessat crassum de locali prasentia commentum Papisticum, quod
humana natura Christi repugnat: indè est quod Patres pluri-
mi docuerint Christum, ut hominem, esse jam in calo; ut Deum,
in calo simul & in terra. Deinde, IV. CALV. Papista po-
nunt idem Christi corpus palpabile & impalpabile, visibile &
invisible simul, respectu diversorum locorum. Pugnantia lo-
quuntur, quia perinde possunt idem Christi corpus (ut cum
Patribus loquar) simul finitum & infinitum, mortale &
immortale dicere. Jam verò de spiritali conjunctione no-
stra cum corpore Christi, respectu discriminis locorum,
quid ille statuit? V. CALV. Non ut corpus Christi ad nos
descendat, sed ut fides nostra ascendat, prout nos monet antiqua
Ecclesie prasatio, SURSUM CORDA. VI. Modus iste spi-
ritualis fideine staterâ tantum, an etiam rationis trutinâ,
pensitandus? CALV. Non dubito, quin, ut Christi sanguis
testatur, etiam sue substantie participes faciat, quo in unam vi-
tam coalescamus, mirificè sanè, virtute Spiritus sancti & fidei
nostra, & quod superat captum nostrum, & quod Christiani
omnes credunt, animas nostras ejus corpore nutriri. Sic ille.
Imò etiam modum hunc miraculosum vocat & ineffabilem.
VII. Unica quæstio restat, de Perpetuitate unionis, An
transientem scilicet Papistarum contactum approbet, an Pa-
trum sententia, de permanente permanfione, adhæreat?
CALV. Papistarum unio temporalis, nostra verò perpetua est
conjunctio cum Christo; de qua Dominus ipse dixit, QUI
MANDUCAT CARNEM MEAM ET BIBIT SANGUINEM
MEUM, IN ME MANET, ET EGO IN EO. quæ, ut mo-
dò vidimus, fuit ipsissima antiquorum Patrum constans
consentiensque professio. Qui quid præterea de Sacrificio
fenserint, Classis proxima indicabit.*

CLAS-

CLASSIS V;

De voce, SACRIFICIUM: unde contendunt
Pontificii probare corporalem præsen-
tiam Christi in Eucharistia.

Status Controversiæ.

Iota hæc Controversia ex iisdem cardinibus de-
pendet ex quibus superiores quæstiones, nem-
pe, Propriè an impropiè Patres *Sacrificii* no-
men Eucharistiæ tribuerint.

C A P. I.

*Panem & vinum non posse esse propriè dictum
Sacrificium in Eucharistia, Pontificii
unanimitè consentiunt.*

S E C T. I.

SI quis fortè senserit Pani & Vino in Eucharistia *Sacri-*
ficii nomen propriè tribui, insurgent in eum Jesuitæ,
nec sanè immeritò. Bellarminus; ^a *Id absurdissimum*
esse nemo negare potest, quia si ità esset, haberet Ecclesia sacri-
ficium inanimum, & vilius multò quàm habuerint olim Judæi.
similiter Maldonatus; ^b *Nefas esset credere Ecclesiam ullam*
rem corpoream & terrestrem Deo obtulisse post abrogata omnia
sacrificia terrena. necnon Salmeron; ^c *Communis est sen-*
tentia omnium Christianorum. Non aliud esse sacrificium quàm
corpus & sanguinem Domini. Nam si panis esset sacrificium,
sequeretur quòd res inanimata sacrificaretur, & quòd summa la-

^a Bellar. lib.
1. De Missa,
c. 27.

^b Mald.
tom. 1. De
Euch.; par.
ad 1. Arg.
^c Salmer.
tom. 9. tract.
29.

tria esset circa panem & vinum. Hæc illi, quibus, quatenus pugnant contra opinionem de propriè dicto Sacrificio in pane & vino, libentissimè assentiemur. Nunc de secundo genere subjectorum, viz. Corpore & Sanguine Christi, differendum. Et ut hunc tractatum faciliùs dilucidiusque absolvamus, eum in quatuor Examinationes distribuemus: quarum prima de Pontificiorum ipsorum Principiis; secunda, de objectis Scripturis; tertia, de allegatis Patrum antiquorum Testimoniis; ultima, de Doctrina Protestantium instituetur, quatenus illi *sacrificii* nomen, remve ipsam approbaverint.

EXAMINATIO I

Doctrina Pontificiorum, ejusdemque Confutatio ex ipsorum Principiis: Quia omnis propriè dictus actus sacrificialis illi deest.

SECT. II.

DUO necessariò requiruntur in omni propriè dicto sacrificio; actio propriè dicta sacrificialis, & veri sacrificii proprietates essentielles. primò, de priore. Si Missa est sacrificium propriè dictum, certè in aliqua ejus parte inveniretur formalis ratio propriè dicti Sacrificii, nempe actus verè sacrificialis, per quem sacrificium perficitur, qui ^d Salmeroni Jesuitæ necessarius videbatur. Verùm in sacrificio Missæ actionem propriè formalem deesse omnino, ex ipsis Pontificiorum confessionibus facile est evincere. Actiones quæ ab illis numerantur, quæque videri possunt aliquo modo Sacrificiales, sunt septem: Quas fucatas esse omnes, vel ipsis iudicibus, probabimus.

^a Salmer.
Tom. 9.
tract. 29.
§. Sed non.

^e Suarez,
tom. 3. disp.
75. §. 3.
^f Alan. l. 2.
De Euch.
c. 15.

Prima actio quæ proponitur (ut incipiamus à levioribus) est Elevatio hostiæ. De qua Suarez, ^e Hæc, inquit, est merè accidentalis: unde si contingat prætermitti, sacrificium Missæ potest esse perfectum. Similiter Alanus, ^f Actiones alia sunt

jure

jure Divino, alia ex traditione Apostolica & more Evangelico adjecta, ut post consecrationem elevationes : --- non ad essentialiam sacrificii pertinent. Secunda est hostiæ Fractio : s Sed hanc non esse necessariam ait Salmeron, itémque Alanus, loco jam allegato. Tertia est Oblatio præcedens consecrationem : ^h Sed hanc non pertinere ad essentialiam sacrificii fatetur Bellarminus. Quarta est Immersio hostiæ in calicem ; ¹ Sed hac non est essentialis : constat enim Christum non per hanc sacrificasse. Sic Suarez. Quinta est Oblatio hostiæ post consecrationem. De qua Bellarminus, ^k Quod oblatio non ad essentialiam sacrificii pertinet, probatur, inquit, tum ex eo quod Dominus eam oblationem non adhibuit, imò nec Apostoli in principio, ut ex Gregorio demonstratum est; tum ex eo quod verba hujus oblationis non dicuntur in persona Christi, sed in persona ipsius Ministri & Ecclesiæ, ut patet ex illis verbis, UNDE ET MEMORES NOS SERVI TUI, &c. Sic ille: Quorsum igitur spectat Ecclesiæ Romanæ noviter instituta, post consecrationem, oblatio? Ad integritatem, inquit, sacrificii erit. Disputo; Ubicunque est propriè & genuinè dictum sacrificium, ibi propriam esse ejus oblationem necesse est, quia ad integritatem sacrificii pertinet oblatio: Nam rectè vester Canus, reluctante nemine, ¹ Ubi oblatio non est, ibi sacrificium nec esse potest; quia Oblatio latiùs patet quàm Sacrificium. Præterea, ut verè Salmeron, ^m Christus nunc sese offert Patri in cælis, ubi non sese sacrificat. Cùm jam (fatentibus vobis) nec Christus nec Apostoli adhibuerunt oblationem ullam in Eucharistia post ejus consecrationem, irrefutabiliter sequitur, nullum primitus institutum fuisse propriè dictum Sacrificium in Eucharistia.

^s Salmeron, tom. 9. tract. 29.

^h Bellar. l. 1. De Missa, c. 27. §. 1.

Quarta propositio. Suarez, ubi suprà.

^k Bellar. lib. 1. De Missa, cap. 27. §. Quinta propositio.

¹ Canus, Loc. Theol. l. 12. fol. 407.

^m Salmer. tom. 9. tract. 29.

Due palmaria actiones, quas ut sacrificiales Pontificii obtruserunt, examinantur, & jure optimo eliminantur.

SECT. III.

^a Alan. ubi
suprà.
^b Less. Opus.
v. 1. 1. 2.
c. 13.
^c Bellar. ubi
suprà, §. Sec-
cundo, quia
^d Vasq. in
3. Thom.
disp. 222.
cap. 1.
^e Jos. Angl.
qu. 6. art. 4.

Sexta Actio (quam vocant) sacrificialis est Consecratio hostiæ: pro qua Cardinalis ^a Alanus, & ^b Lessius Jesuita, atque ipse pariter ^c Bellarminus certant strenuè: De qua tamen, teste ^d Vasquez, *Quidam dicunt sacrificium non consistere in consecratione, quia hæc tantum est preparatio ad sacrificium; nec in oblatione post sacrificium, quia non potest affirmari tunc Christum obtulisse.* Josephus Angles aliam rationem adfert; ^e *Quia in feria sexta, inquit, Majoris hebdomada non sumitur sanguis sed hostia.* Quin & (ut nos rationes alias attexamus) sæpius Christus cum gratiarum actione panes consecravit, ubi tamen nullum sacrificium, oblatio nulla erat; ut Matth. 15. Joh. 6. Quid quòd Baptismi aqua consecratur, sacrificii proprii expers tamen? Denique Actus hujusmodi sacrificialis debet esse representativus sacrificii corporis Christi in cruce; quod consecratio sola referre nequit.

^f Bellar. ubi
suprà, §.
Secundo,
quia.

Septima actio restat, quæ est Consumptio hostiæ in ore Sacerdotis: Cui ^f Cardinalis præ cæteris adhæret; *Christus ipse, inquit, aut consecrando & consumendo sacrificavit, aut nullo modo sacrificavit: nam ut ostendimus, non est Christi alia actio qua sacrificium dici possit, neque ante neque post consecrationem.* Sic ille. Nos de Consecratione diximus: Consumptio jam expugnanda & quasi consumenda venit. De qua tamen rursus Cardinalis; ^g *Consumptio Sacramenti in ore Sacerdotis est sacrificii pars essentialis, quia nulla est alia constructio hujus sacrificii.* Sic ille. Cujus opinio quàm ludicra & insulsa sit, Pontificiorum aliorum rationes eruditissimæ commonstrant. I. ^h *Consumptio non videtur pertinere ad essentialiam sacrificii, quia Scriptura discernit inter sacrificium & sumtionem ejus; 1. Cor. 10. NONNE QUI EDUNT HOSTIAS PARTICI-*

^h Salmer.
rom. 9. tract.
25.

PES SUNT ALTARIS? Sic Salmeron. II. ¹ Quia aliud est immolare, aliud de immolatione participare. & Rationem habet potius sacramenti quam sacrificii. Ità Alanus Cardinalis. Deinde, ² Samentionem sacerdotalem non esse de essentia, tenens Thomas, Bonaventura, Major, & ex recentioribus, Casalini, Catharinus, Palatinus, & Turrianus. Sic Suarez. III. ¹ Consumptio hostia facta non est pars essentialis sacrificii, — quia sacerdos in ordinatione nullam talem potestatem directam accipit — quia consumendo nihil Deo offerimus. Sic Jesuita Conninks. IV. ² Consecratione facta à sacerdote, laici non minus illud consumunt quam sacerdotes: & tunc sequeretur, sacrificium fieri non in altari, sed in stomacho, domi, & fortasse in mensa. Sic Vasquez Jesuita. Videtisne

¹ Alan. l. 2.
De Euch.
c. 17.

² Suarez, in
3. Tho. disp.
75. S. 5.

¹ Conninks,
De Sacram.
qu. 83. art.
1. num. 90.
² Vasq. in
3. Thom. qu.
83. disp. 222
cap. 1.

Quanta molis erat Romanam condere Missam?

Cum igitur post tantam de Sacrificio vestro confidentiam atque jactantiam factum est ut illius Missatici Sacrificii, seu potius Sacrilegii, vindices ipsi vestri ipsorum antilogiis invicem obruantur, quis non merito deploret horum hominum conscientias, qui de suæ (ut illis videtur) fidei articulo nihil præter hoc unum, Nescire se, se scire prodiderunt?

Ecclesiam Romanam anniversariam Missam habere absq. ullo propriè dicto Sacrificio.

SECT. IV.

Feria sexta, inquit Bellarminus, Majoris hebdomadæ non celebratur Missæ sacrificium, quamvis in illa actione dicat sacerdos, ORATE, FRATRES, UT MEUM ET VESTRUM SACRIFICIUM, &c. Et paulò antè; SIC PIAT SACRIFICIUM NOSTRUM IN CONSPPECTU TUO, UT PLACEAT TIBI, DOMINE DEUS. In his duobus locis vox SACRIFICIUM non videtur propriè accipienda, sed largo modo, pro tota actione. Sic ille. Quæ una confessio nobis tan-

¹ Bellar. lib.
Recogn. tit.
Missæ. & l.
1. De Missa
cap. ult. S.
Denique manduca-
tio.

quam murus aheneus esse potest ad omnem Adversariorum impetum debellandum, quoties ex *Sacrificii* nomine solo, in Liturgiis Patrum, sacrificium propriè dictum, etiam propitiatorium, Pontificii sibi fabricant; cum tamen intelligant Patres de sacrificio metaphorico, & tantum ex Divinæ misericordiæ acceptione propitiatorio, locutos esse. Post formales Actiones sacrificandi, Sacrificii Proprietates essentielles discutiendæ sunt.

Tres essentielles Proprietates veri Sacrificii (quasi corporis Christi) Missatice Sacrificio Pontificiorum deesse, ex ipsorum principiis evincitur.

SECT. V.

Sic argumentamur: Non est illud propriè dictum sacrificium quod veri sacrificii proprietatibus necessariis caret: At tale est sacrificium Missaticum Romanæ Ecclesiæ: Ergo illud nihil minus est quàm propriè dictum sacrificium. Propositionem Adversarii nostri lubentissimè dabunt, qui constituunt veri sacrificii proprietates tres: 1. ut sit visibile; 2. ut ex re profana sacra fiat; 3. ut essentialem destructionem patiatur. De prima Concilii Tridentini Patres, ° *Christus sacrificium visibile reliquit quo sacrificium ejus in carne representaretur*. Necessitatem hujus proprietatis explicat Gordonius Jesuita; P *In sacrificio propriè dicto, inquit, necesse est ut sit res visibilis & permanens, qua offeratur. Materia est externa & sensibilis, qua à nobis in pretio habeatur*, ait q Salmeron. De secunda t Maldonatus, & Bellarminus, i *Septimò diximus, RITU MYSTICO CONSECRATUR. Nam debet res illa qua Deo offertur ex profana fieri sacra & Deo dicata. idem enim significat Sacrificare ac Sacrum facere*. Sic Bellarminus. De tertia item t Bellarminus, *Ad verum sacrificium requiritur, inquit, ut id quod offertur Deo in sacrificium planè destruat, id est, ita mutetur ut desinat esse id quod ante*

° *Cont. Ivid. sess. 22. c. 1.*
P Gordon.
Controu. 9. c. 1. n. 25.
n Salmer.
tom. 9. tract. 27. §. Accidens.
t Maldou.
De Euch. tom. 1. p. 319.
i Bellarm. l. 1. *De Miss. sa. c. 2.*
t Bellarm.
i *ibid.*

antè erat. Et in hoc maximè differt à simplici oblatione. --- Ratio huius rei duplex esse videtur. Vna ob significationem mortis Christi. Altera, quia sacrificium est summa protestatio subjectionis nostræ ad Deum, & summus cultus externus qui exhiberi possit. Summa autem ista protestatio requirit ut non solum usus rei Deo offeratur, sed ipsa etiam substantia; & ideo non solum usus sed substantia consumatur. Et antè; Id probatur ex nomine sacrificii. Nam Hebraicè זבאח Zebach dicitur à זבא Zabach, quod est mactare. & Græcè θυια dicitur à θύω, id est, mactare. — Quò etiam pertinet vox τρώω, dicitur enim ea vox à verbo τρώω, quod est consumo. — Probatur etiam ex usu Scripturarum. — Omnia omnino quæ in Scriptura dicuntur sacrificia, necessariò destruenda erant: si viventia, per occisionem: si inanima solida, ut simila, sal, & thus, per combustionem: si liquida, ut sanguis, vinum & aqua, per effusionem, Levit. 1. & 2. Hæc ille, nullo (quod sciam) ex tota Pontificiorum tribu reluctante. & in hoc habent Protestantium quoq; unanimem consensum.

Assumptio ampliter ex eo probatur, quòd nulla harum proprietatum Christo convenire nunc potest in Eucharistia, nè una quidem: Non prima; quia corpus Christi (ut dicitur esse in Eucharistia) Pontificii ipsi tam invisibile esse jam * suprà statuerunt, ut nullo prorsus vel humano oculo vel intuitu angelico discerni possit. Nec secunda; quia ipsum Christi corpus per sacerdotis consecrationem ex re profana sacram fieri, absq; summa blasphemia affirmari nequit. Non deniq; tertia, ut nimirum res sacrificata veram destructionem patiatur in substantia ejus; quam agnoscitis esse in omni vero sacrificio proprietatem necessariam: Enimvero bonâ fide dicite, viri Pontificii, ecquid creditis corpus Christi in substantia ejus realem destructionem sustinere? Ad hoc vester Cardinalis, "Corpus Christi, inquit, nullam ex hac destructione lationem in se patitur, neq; esse suum naturale amittit cùm manducatur Eucharistia, sed sacramentale. Sic ille.

Qualis

* Part. 1. c.
12. §. 1.

u Bellarm. l.
1. De Mis-
sa, c. 27. §.
Tertio, per
consecra-
tionem.

Qualis est igitur illa destructio quam pati dicitur? *Postquam editur à sacerdote*, inquit, *desinit realiter esse in altari*. absurdè; perinde ac si dicatur homo aliquis verè suspensus esse atq; mactatus, adeóq; destructionem pati in substantia corporis, quia abdicatus magistratu suo amittit, non quidem naturale esse suum, sed tantum esse politicum atq; civile. Siccine de rebus divinis differentes ludere Theologos decet, & misero populo implicità fide occæcato futilibus commentis imponere? ut corpus Christi *invisibile & visibile, divinum & profanum, salvum & mactatum, integrum & destructum* nequiter procacitèrque, affirmetis.

CAP. II.

II. EXAMINATIO

Sacrificii Missatici. Non pendet à prima Eucharistiæ institutione.

ARgumentum nostrum; Missaticum sacrificium non pendet à Christi institutione quàm primùm Eucharistia ordinata & celebrata erat: ergò non sacrum, sed prorsus sacrilegum est. Consequentiam dabit Salmeron Jesuita; ^a *Falsum est*, inquit, *quod de viro quodam erudito intellexi, quòd si Christus Eucharistiam in ratione sacrificii non instituisset, Ecclesia potuisset illud constituere: nam ut de auro, vel fructibus terræ donatis potest Deo auri & fructuum largitori offerre; ità Christum sibi donatum potest offerre. Sed profectò hac ratio etsi probet quòd Christum & alia omnia possimus Deo offerre in ratione oblationis, minimè tamen in ratione sacrificii: quòd cum indifferens & suà naturà medium sit, ex opere operatio Deum placare non valeret, nisi accederet Divina institutio. secus ex ratione oblationis, quæ tantum vim habet ex fide & devotione operantis. cui testimo-*

^a Salmeron.
tom. 9.
et alibi. 28.
p. 219.

stimonio Pontificius nullus refragabitur. Antecedens igitur aggredimur, nimirum, In verbis Institutionis Eucharistiae Sacrificii notulam nullam verè posse discerni, non obstante quovis Pontificiorum prætectu.

Objectiones ex Scriptura, pro Sacrificio Missæ.

I. Ex Novo Testamento.

Locus I. Luca XXII. 19. HOC FACITE, &c.

SECT. I.

^a Quòd Christus, inquit Cardinalis, si ipse obtulerit, jusserit etiam offerri, certum est ex illis verbis Luca 22. HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM. Sic ille, quam certo certius sit, Maldonatum Jesuitam minimè id pro certo credere; qui, ^b Non quòd contendam, inquit, verbum FACERE idem esse quod SACRIFICARE. multò minùs Professore Duacensem; qui contrarium suadet, ^c Non quòd verbum FACERE idem sit quod SACRIFICARE, quomodo nonnulli interpretati sunt prater mentem Scripturæ. Sic ille de nonnullis Pontificiis; quorum forsàn aliqui in eorum numero fuerunt quos noster Calvinus expositionem hanc, Facite, i. e. Sacrificate, mutuatos esse dixit ex illis poetæ Virgilii verbis, Cum faciam vitulâ —. quod quia nimis absurdum ^{*} Bellarmino videtur, ideo in Calvinum atrociter debacchatur, eique impudentiæ notam inurit. Cæterùm candidiùs multò Jansenius de nonnullis Pontificiis Doctoribus liberè fateretur; ^d Sunt quidam qui ex Virgilii verbis, Cum faciam vitulâ —. conantur ostendere vocem FACERE summi pro SACRIFICARE. Quasi verò non licuisset etiam nonnullis Jesuitis adeò esse absurdis, ex qua familia existerunt duo, ^e Valentianus & ^f Salmeron, qui eodem vitulino argumento usi sunt; Ut ait Poeta, inquiunt, Cum faciam vitulâ —

Ratio-

^a Bellarm. l. 1. De Missæ. 12. §. Sed his. & Conc. Trid. sess. 22. cap. 1. ^b Maldon. tom. 1. De Euch. part. 3. p. 332. ^c & in 1. Cor. 11.

^{*} Bellarm. ubi suprà.

^d Jansen. in Luc. 22. Concord. c. 121.

^e Valent. l. 1. Sacrific. 4.

^f Salmer. tom. 9. tract. 27. p. 205.

Rationes Bellarminianas immediatè pòst vester Estius dissolvēt, quamvis futiliores sint quàm quæ hīc repeti debeant. Summa defensionis nostræ est; Verba hæc, *HOC FACITE*, ex omnium confessione, referri ad actus præcedentes *benedicendi, accipiendi, frangendi, dicendi, comendandi*que, in quibus nulla inest vel umbra sacrificii, ut jam * *suprà* ex Pontificiorum principiis probavimus. Sed professorem vestrum Duacensem Estium audiamus. *Quòd nonnulli neoterici*, inquit, loquens de Doctoribus Pontificiis, *vim faciendam putant in verbo FACITE, quasi idem significet quòd SACRIFICARE, eo quòd FACERE pro SACRIFICARE tum in profanis autoribus tum etiam in sacris literis interdum positum legatur, nobis parùm solidum videtur, nec apud veteres interpretes ea expositio usquam reperitur, nec sanè proposito convenit. Non enim absolutè dicitur, FACITE, sed, HOC FACITE, id est, Id quòd à me & à vobis nunc fit aut factum est, deinceps vos & vestri successores facite in mei memoriam. Quà loquendi formà dixit ad milites suos Abimelech, Judic. 9. QUOD ME VIDISTIS FACERE, CITO FACITE. Et Paulus I. Cor. II. illud FACERE etiam ad plebem referentem & bibentem de hoc Sacramento. quando ait, HOC FACITE QUOTIESCUNQUE BIBETIS IM MEAM COMMEMORATIONEM. Quotiescunq; enim manducabitis panem hunc &c. In quibus sententiis manifestum est, FACERE non idem esse quòd SACRIFICARE, sed consuetam retinere significationem. Sic ille, ingenuè admodum & accuratè. Quà unà confessione contraria Bellarmini defensio tota, tanquam liturà unà, deleta & oblitterata est. Quidni & eadē liturà deleatur communis Adversariorum opinio de Apostolis nunc factis Sacerdotibus, quamvis à ^h Tridentinis Patribus foras quæ futilitate suà marcescit, nisi existimandi sint Apostoli antea non fuisse sacerdotes, cū tamen non baptizandi solum sed & prædicandi munere essent perfuncti.*

* Cap. I. §. 2.

† Estius, in
4. Sent.
diss. 12.
§. 11.

‡ Concil.
Trid. sess.
22. C. 1.

Locus II. Luca xxii. 20. HIC EST CALIX, QUI
EFFUNDITUR PRO VOBIS.

SECT. II.

Objicit Bellarminus; ¹ Luca c. 22. cum ait, HIC EST CA- ¹ Bellarm.
LIX NOVUM TESTAMENTUM IN SANGUINE MEO, QUI ^{l. 8. De}
PRO VOBIS FUNDITUR; *illud FUNDITUR non conjunctis cum* ^{Missæ. s. 12.}
voce SANGUINE sed cum voce CALIX, ut ex Græco textu appa- ^{§. Tertiò.}
ret, ubi habetur, Τὸν τὸ ποτήριον ἐκχυρόμενον. At certe si Lucas di-
cere voluisset, sanguinem fundendum in cruce tantummodo, di-
xisset, HIC EST CALIX NOVUM TESTAMENTUM IN SAN-
GUINE MEO, QUI (nimirum sanguis) FUNDITUR: nunc autem
dixit, HIC EST CALIX, QUI FUNDITUR. Itaque indicavit
sanguinem fundi ut erat in calice, & proinde fundi in Cœna.
Sic ille. Respondeo; In voce ἐκχυρόμενον Beza σπαραγνὲς de-
prehendit. Ad quod ² Rhemenses valde stomachantur, ² Rhem.
quasi indignum esset hoc sacræ Scripturæ tribuere. quā ta- ^{Annot. in}
men inter suas Antiptosis (ut olim probavi) Poetæ & Ora- ^{Luc. 22.}
tores summi pro singulari elegantia sunt usi: Nec hoc so-
lūm; sed omnibus Theologis Rhemenfibus doctior, Jose-
phus Scaliger, ³ Rectè Beza, inquit: *est enim τὸ ἐκχυρόμενον an-* ³ Jos. Scal.
tiptosis, pro τῷ ἐκχυρόμενῳ ut Basilins tradidit, διὰ τὴν ἐν τῷ δικά- ^{Not. in N.}
σιν μὴ τῷ ἐκχυρόμενῳ ἐκχυρόμενον. Quod insuper hinc constare potest,
quia sanguinem Christi in Cœna effusum non fuisse Adver-
sarii ipsi fateri coguntur. quid igitur nostros commemoro?
Præterea etiam (sensum quod attinet) præsentis temporis
vocem hanc *Funditur* accipi pro futuro *Effundetur* * proba-
vimus ex vulgata Latina Editione, cui Jesuitæ hi tres, Va-
lentianus, Salmeron, Barradius, adhæferunt, præter eos qui
veram sanguinis Christi effusionem post resurrectionem
nullam esse posse constanter defenderunt. Quam opinionem
tandem Bellarminus ipse cogitur vel invitatus admittit, ubi
dicit, ^m Nullam esse aliam effusionem in Eucharistia, præ-
terquam

* Suprà,
Class. 1. c. 3.
§. 3.

^m Bellarm.
l. 1. De
Missæ. c. 12.
§. Ad se-
cundum.

terquam specierum vini; quæ effusio, inquit, non facit sacrificium cruentum, cum sanguis re ipsa de corpore non egrediatur. Ergo cum collegit ex voce effunditur propriam sanguinis effusionem in Eucharistia, turpiter hallucinatus est.

LOCUS III. Act. XIII. 2. Λειτουργούντων αὐτῶν.

SECT. III.

* Bellarm. l.
1. De Missa,
c. 13.

Λειτουργούντων ὃ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ, ^o Sacrificium probatur ex Graeca voce λειτουργούντων quia non significat privatum munus, sed publicum: neq; significare potest ministerium Verbi aut Sacramentorum; quia ista publica quidem sunt, sed non exhibentur Deo. — Præterea, cum accommodatur ad sacra, & absolutè ponitur in Scripturis, ubique accipitur pro ministerio sacrificii; ut patet ex cap. 1. Luca, & epist. ad Hebr. c. 2. 8, 9, & 10. Sic Bellarminus.

Respondeo; Si præcisè vox ea sacrificare denotat, certè quidem errat vulgata Editio, quæ Latinè reddit, Ministrantibus illis; quam tamen, veluti suam amasiam, Patres Tridentini exosculati & ut authenticam amplexati sunt, quàmq; non deferere jubentur Pontificii universi. Dein, si non ministerium verbi significat, tum dormitabar aliquando

* Chrysostom. in
Act. 13.
hom. 27.

* Chrysostomus; Τί ἐστὶν, λειτουργούντων; τὸ τ' ἐστὶν, κηρύσσοντων. Ministrantibus illis; id est, inquit, Prædicantibus. Utcunq; non

* Isaac. Casaub.
Exercit. 16. c. 41

potuit significare Sacrificium: Nam in hoc genere eruditionis vir incomparabilis Isaacus Casaubonus, contra Baronium Cardinalem probavit, λειτουργίας in illo textu Lucae, cap. 1. vers. 23. non significare sacrificium, sed tantum oblationem sufficiens: quod munus tunc obiit Zacharias. atq; oblationem latius patere quàm sacrificium vestrapte sponte largiti estis

* Cap. 1. §. 2 * suprà.

Locus IV. 1. Cor. X. 21. NON POTESTIS MENSÆ DOMINI
PARTICIPES ESSE ET MENSÆ DÆMONIORUM.

SECT. IV.

^a **A** Pertissimè comparat Apostolus, inquit Bellarminus, ¹ Bellar. l. 1. De Missa, c. 14. *Mensam Domini, unde sumimus Eucharistiam, cum altari Gentilium, ubi immolabatur idolis, & cum altari Hebraeorum, ubi immolabantur sacrificia carnalia Deo vero. Inde autem sequitur, Mensam Domini esse etiam quoddam altare, & proinde Eucharistiam esse sacrificium. Nunquam enim altare propriè dictum erigitur nisi ad sacrificia propriè dicta. Sic Bellarminus. Quis verò bonus genius illum præcipitem dedit, ut diceret Paulū comparare Mensam Domini cum altari Gentilium seu dæmoniorum, contra non modò Græcum textum, sed etiam Editionē Vulgatam, quæ sic habet, Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ demoniorū. En, mensa dicitur, non altare. Forsitan Tridentinorum Patrum spiritu inflatus erat, dicentium Paulum per MENSAM utrobique ALTARE intellexisse. quod nullo negotio refellitur. Nam Altaria, in quibus sacrificia immolabantur, alia esse & distincta à Mensis, in quibus sacrificia edebantur, plūs quàm manifestum est ex Levitico; ubi Deus Leviticis sacerdotibus mandabat sacrificia sua comedere *præter altare*. Præterea Christus sacrificium Paschæ cum discipulis suis super eandem mensam edebat super quam Sacramentum sumserat: id quod ritus & modus sumendi demonstrat, non, sacerdotum more, stando, nec verò sedendo, sed accumbendo; Matth. 26. 20. ² Conc. Trid. sess. 22. *ἀνακλινόμενος, cum duodecim, accumbebat Christus cum duodecim.* Similiter se res habet apud Ethnicos, ut textus satis innuit. Apostolus enim deterrere voluit Corinthios à convivio idololatricis Gentilium, quæ dæmoniorum cultui destinabantur, & ab esu idolothytorum, quæ in aris ab Ethnicis sacerdotibus diis immolata essent. ideoque in hac comparatione mentionem tantum *mensarum*, facit, quatenus erant distinctæ & semotæ ab aris, in quibus sacrificia immo-*

immolabantur. *Immolare* enim munus erat sacerdotibus peculiare; at *convivari*, populo cum illis commune. Erant igitur mensæ Gentilium, in quibus, peractis sacrificiis, idololatræ convivabantur & cibos oblatos comedebant, non autem offerebant. quod inde confirmatur, quia apud Apostolum mentio quoque fit *poculi Domini*, & *poculi demoniorum*; notum autem est, Gentiles non ad altaria sua sed ad conviviorum mensas bibisse. *Altare* igitur sacrificiorum erat, *mensa* ciborum. Non enim dicit, quòd *sacrificando* mensæ Domini communicatur, sed *edendo* & *bibendo*. Non ignoramus apud Malachiam altare * *Domini mensam* appellari. quem locum video à Jesuita objectum: ad quem scitè admodum respondet vester Abulensis, † *In sacrificiis holocaustorum non sumebas in cibum quisquam de illis, quia pertinebant ad Dominum tota, & comburebantur super altare: & quantum ad hoc, dicebantur Cibus Dei, cum ipsum altare dicitur Mensa Dei, ut patet Malach. c. 1.* Sic ille. Ratio cur hic *cibus Dei* præcipuè dicatur, hæc esse videtur, Quia holocaustum ad solam Dei laudem fiebat. Haud igitur altare propriè *mensa* vocatur. Huc accedit, quòd dicitur hæc *oblatio propositionis* ab Hieronymo; quæ tota in altari comburebatur, Malach. 1. & Levit. 6. combustio autem supra mensam nusquam legitur. ut nihil dicam de inconsequentia argu-
menti à veteri Testamento ad novum.

Denique, nè fortè Corinthiorum quisquam, qui istiusmodi conviviiis interfuisset, se satis immunem ab eorum idololatria putaret, quòd ad aras dæmoniorum se non prostituisset, dicit Apostolus, eos qui *idolothysa* edunt in idollo super mensas contaminari, & æquè idololatræ habendos esse ac si ipsi suis manibus super altare dæmonibus sacrificassent. Licuit nihilominus tunc Christianis idolothyta in macello venalia, & à mysticis usibus discreta atque separata, emere & (modò sine scandalo) pro arbitrio comedere. Ex his constat Apostolum id super quod manducabatur, non *altare*, sed *mensam Domini*, vocasse. *Locus*

* Malach.
1. Balans
Jes. Catech.
contr.
1. Abulens.
in Levit. 22

† Idem, in
Num. 3. am.
1. pag. 144

Locus V. De Sacerdotio Christi, Hebr. v. OMNIS PON-
TIFEX, &c. Quæ objectio à Pontificiis ipsis
ut impia refutatur.

SECT. V.

EX illo Apostoli ad Hebr. v. Omnis Pontifex ad offeren-
dum munera & hostias constituitur: unde necesse est & hunc
habere aliquid quod offerat, sic arguit Cardinalis; ^a Vides, in-
quit, Paulum per necessariam consequentiam colligere, debere
Christum, si verè est Pontifex, habere aliquid quod offerat, &
consequenter debere offerre, quia omnis Pontifex constituitur
ad offerendum. Quare secundum Pauli sententiam Christus non
est Pontifex in æternum, nisi assidue aliquid offerat, nea satis
est, quòd semel cruentis obtuleris seipsum. & suprà; ^a Dicit Chri-
stum esse Sacerdotem in æternum; quia Sacerdotium ejus non
est mutandum. --- At sacrificium Crucis semel tantum peractum
est, nec repeti amplius potest, cum Christus mori jam nequeat.
Ergò aliud Sacrificium esse oportet, quod jugiter offeratur: nec
enim sacerdos dici potest qui nullum habet sacrificium, quod of-
ferat. Admittere igitur necesse est in Ecclesia veram sacrifican-
di actionem, quæ Christo summo Sacerdoti per ministros suos
tribuat: qualis certè actio nulla erit, si Missa sacrificium an-
feratur è medio. Rursus Cardinalis, ^b Quia Christus non
sacrificat nunc per se visibiliter & humano more in terris, non
repugnat unitati & æternitati Sacerdotii ejus, ut habeat in ter-
ris sacerdotes ministros & vicarios, per quos id faciat. Imò,
ut demonstravimus, non potest Christus alià ratione verè dici
Sacerdos in æternum, nisi per ministros sacrificet, quandoqui-
dem certum est eum per se propriè non sacrificare. Sic ille.

Resp. Bellarminus nullam hîc nisi (ut ità loquar) tem-
poralem æternitatem (nempe, in hac vita) tribuit Christi
Sacerdotio; unde Chemnitius & alii Protestantes necessa-
riis argumentis veram Sacerdotii Christi æternitatem col-
legerunt. Hos ille rationibus suis, sed more suo, oppugnat;

^a Bellar. l. 1.
De Missa,
c. 6. §. Re-
spondeo,
Quod atti-
net.
Alan. l. 2.
De Sac.
c. 8. §. Re-
liqua.
Rhem. An-
not. in Heb.
7. 17. &
^a Bellar. ib.
§. Est eti-
am.

^b Ibid. c. 25.
§. Quod
autem.

^c *Estius, in
Heb. 7. 17.*

^a *Vasqu. in
3. Thom.
disp. 85. c. 1*

^c *Idem ha-
bet Epiph.
in Hæres. 55*

in plerisque enim petitione principii est nixus. Nunc nos tantum Pontificiorum confessionibus contenti erimus, qui partes nostras accuratè defendunt; attamen à Calvino nostro edocui prius. Estius, ^c *Ex quibus verbis Apostoli intelligitur, inquit, Christum vocari Sacerdotem in æternum ratione personæ, ratione officii, ratione effectus: Personæ, quia nullus est ei successurus: Officii, quia semper in cælis interpellat pro nobis, quod est Sacerdotis officium: nec caret hoc officium oblatione suâ, quâ seipsum hominem & sua vulnera offert Patri pro salute electorum: Denique, ratione Effectus, quia factum est nobis Sacerdos & Redemptor æternæ salutis.* Jesuita etiam Vasquez opinionem Bellarminianam ex proposito discutit, & Opinatores ipsos vehementer exagitat. Ejus oppositionis summa capita hæc sunt: 1. ^d *Quod dicunt, inquit, non posse esse sacerdotium quod non habet jure sacrificium, falsum est. 2. Modus quo illi explicanti æternitatem sacrificii, non solum Scripturâ sed manifestâ ratione refelli potest: Heb. 7. Hic autem, quod manet in æternum, perpetuum habet sacerdotium. i. e. ut Chrysostomus & alii, ^e sine fine. & sic exponunt à mediæ ævæ. 3. Et illud, OMNIS PONTIFEX, &c. Græci omnes Patres in eum locum, & ex Latinis Ambrosius & Anselmus, non de sacrificio incruento, sed de cruento intelligunt. Hæc ille, & alia multa in eandem sententiam. Videtis igitur, Jesuitæ, Bellarmini judicium quantilli ipsa Societas Jesuitica quandoque fecerit; etiam tum cum ille adeò magisterialiter quasi aliis omnibus (ut sibi videbatur) præcipuam religionis Romanæ doctrinam dictare voverit, in hæc verba, *Per necessariam consequentiam.* & rursus, *Admittere igitur necesse est.* atque etiam, *Fieri aliter non posse demonstravimus.* Sic ille, non magis confidenter quam impotenter & præcipitanter. Sententias Patrum de cœlesti Christi functione attulimus suprà. De eorum objectis testimoniis opportunior erit infra differendi locus.*

Locus

Locus VI. Heb. xiii. 10. HABEMUS ALTARE, &c.
pro Missatice Sacrificio objicitur.

SECT. VI.

Objicit Valentianus Jesuita hunc locum Apostoli ad Hebr. 13. 10. ^f HABEMUS ALTARE DE QUO EDERE NON HABENT POTESTATEM QUI TABERNACULO (ritu Judaico) DESERVUUNT. Est Gracum verbum, inquit, pro quo interpret altare dixit, *donacipiov*, quasi Sacrificatorium ad sacrificium: Quod si Sacrificatorium & Altare tunc in Ecclesia fuit, igitur & sacrificium à quo Sacrificatorium dicitur. Sic ille. Has voces, Altare & Mensa, promiscuè usurpari apud Patres nemo dubitat; sed sensu longè diverso. Textum objectum quod attinet; Si is locus Bellarmino idoneus videretur ad sacrificium probandum; cur ille eum tanquam militem claudum à tergo reliquit? Quia non desunt, inquit, ex Catholicis, qui eo loco per ALTARE intelligant crucem, aut ipsum Christum, non urgeo ipsum locum. Bonum factum! Non urfit, nimirum quod sensit minimè esse urgendum. Utinam semper ità animatus fuisset: tum enim in cæteris suis objectionibus ferè omnibus & pepercisset labori suo & minorem nobis facessisset molestiam. Ad textum reverteror. Aquinas claritate istius Scripturæ adductus, HABEMUS ALTARE, ^h hoc est, inquit, vel crux Christi, in qua Christus pro nobis immolatus est; vel ipse Christus, in quo & per quem preces fundimus. Et hoc est altare aureum, de quo Apoc. 8. NON HABENT POTESTATEM EDERE, id est, fructum passionis percipere, QUI TABERNACULO SERVIUNT. Sic ille. Et Altaris hujus existentiam esse in coelis, probant verba sequentia aliquantò post; Non habemus hic manentem civitatem. --- Per ipsum ergò offeramus hostiam laudis, id est, fructum laborum nostrorum, &c. Quid multa? vox ipsa altare oblucenti cuivis faciliè imponat silentium, quia in numero singulari ponitur: Sive enim de corpore

^f Valent. De Sacrif. Missa, c. 4. p. 534. Eodem modo & Rhemenses Theologi in eum locum.

^g Bellar. l. 1. De Missa, cap. 14. §. Ex his.

^h Aquin. in locum.

Christi ut in cruce intelligatur, sive ut jam in cœlo, unicum tamen esse dicitur, ut responderet altari Hebræorum, quod unicum esse præcipiebatur, ut non obscure innuit Apostolus, dicens, *Habemus altare, de quo edere potestatem non habent qui tabernaculo deserviunt.* quasi dicat, Longè differt unicum Altare hoc ab illo altari sacrificali Judæorum. Quod unicum duntaxat fuisse Abulensis vester vos docuit; ¹ *Instituerat Deus, inquit, altare unum & solum, & hoc in sanctuario, ut quicumque alibi immolaret esset sanguinis reus, ut patet Levit. 17.* Quod ex Apostolo probatur *ἀνὰ ἑνὸς* esse unico Christi corpori, ut nunc est in coelis: Heb. 13. 14. 15. *Non habemus hinc permanentem civitatem, sed quarimus unam futuram. Per eum igitur offeramus, &c.* Id est, ut Aquinas commentatur, ² *Ergo Christus sedet ad dextram Dei, & super illum sacrificium laudis immolemus.* Addat quis illud, Heb. 9. 24. 25. ubi est præclara comparatio unius Sanctuarii cœlestis cum unico Sanctuario Legis veteris. Deniq; , Apostolus per totam illam Epistolam totus est in hoc, ut prædicet unicum solūque salvificum Christianorum sacrificium in solius Christi unico & semel oblato sacrificio crucis consistere: præcipuè ab initio cap. septimi usque ad finem decimi.

Confutatio generalis superiorum Objectionum omnium qua pro Sacrificio & Altari ex N. T. petuntur, ex Pontificiorum ipsorum liquida & necessaria confessione.

SECT. VII.

¹ *Confessiones hujusmodi exstant apud Pontificios ipsos: Nec obstat, inquit* ² *Cardinalis, quod Ministri in novo Testamento Ecclesiastici non dicebantur Sacerdotes. causa enim in promptu est. Quia enim tempore Apostolorum adhuc vigeat sacerdotium Judaicum, & sacrificia cruenta offerebantur in templo.*

¹ Tostat. in Jof. 22. qu. 11. de sacro Rubenitarum in extruendo suo altari.

² Aquin. in locum.

¹ Bellar. l. 1. De Missa, c. 17. & De ritib. l. 1. c. 1. num. 7.

plō Hierosolymitano, Apostoli (Domino inspirante) non utebantur nominibus Sacerdotii, Sacrificii, Templi, Altaris, & similitum rerum, ut facilius distinguerent Christiana sacra à Judæicis, & nè putarentur, si isdem uterentur vocibus, eosdem illos ritus innovare aut confirmare. Itidem Lorinus Jesuita de nomine SACERDOS, ^m Ab hoc abstinet novum Testamentum, inquit, ut magis proprio vel antiqui Legis sacrificii vel idolorum. De qua voce pariter Estius, ⁿ Sacerdotis vocabulum, inquit, quo offerendi sacrificii potestas seu functio propriè significatur, in Scriptura novi Testamenti non legitur sacerdotibus nova legis attributum, sed soli Christo. cujus ratio est, quia cum Judæis nomine communicare noluerunt Apostoli, nè non abrogatum vetus illud sacerdotium videretur. Sic ille. Atque ità Objectiones ex locis his, Habemus Pontificem, Habemus Altare, unâ hâc Adversariorum confessione prorsus diluuntur. Verbum addam; Cùm unum vocabulum illud Sacerdos, quo sacrificandi functio tota nititur, ab Apostolis consultò omisum fuerit, nè voces Legales doctrinæ Evangelicæ præjudicio esse possent, certè nequiter & præfraetè facitis, Pontificii, quoties ex Apostolicis literis Sacrificium proprium deduci posse obtenditis.

^m Lorin. in
Añ. 14. 22.

ⁿ Estius, in
4. Sent. disp.
24. § 27.

CAP. III.

II. Objectiones, pro Sacrificio Missæ, ex Veteri Testamento, & earum solutiones.

Objectiones quæ sequuntur vel immediatè desumptæ sunt ex veteris Testamenti Scripturis, vel per comparisonem utriusque Testamenti formatæ & confictæ. Prioris ordinis aliæ typicæ sunt, aliæ propheticæ. Utrisque satagunt Pontificii probare sacrificium Missæ; nec proficiunt hilum: quo satîs produnt, se non ex conscientia

* *Class. 1.*
cap. 4. §. 7.

propriè dictum sacrificium defendere. Incipiemus à Scripturis typicis; omisso tamen typo Melchizedechi, de quò superius fusè diximus. Objectiones typicæ sunt duæ.

1. *Obiectio Typica, de agno Paschali, urgetur cum insigni injuria in sacrificium Christi in cruce.*

SECT. I.

* *Bellarmin. l.*
1. De Missa,
§. 7.

EX typo agni Paschalis non sat erat Cardinali deducere figuram qualemqualem Sacramenti Eucharistiæ, sed eò progreditur pervicaciæ (nullo vel duce vel, quod sciam, comite) ut dicat, ^a *Quòd celebratio Agni Paschalis, inquit, fuerit figuracelebrationis Eucharistiæ, probatur ex 1. Cor. 3. ET ENIM PASCHA NOSTRUM IMMOLATUS EST CHRISTUS: ITAQ. EPULEMUR IN AZYMIS SINCERITATIS ET VERITATIS. — Dicent Adversarii (viz. Protestantes) Apostolum loqui de immolatione in cruce facta, & de manducatione spiritali, qua fit per fidem. Sed nos ex Evangelio probabimus figuram illam propriè impletam fuisse in institutione & celebratione Eucharistiæ. Sic ille, sacrilegè nimis. Sed quid ego conor Sophistam hunc fugillare? Sunt ex sociis ejus, unà cum aliis, qui opinionem istam refellunt, probantq; hunc typum propriè ad sacrificium Christi in cruce referendum esse. Tole- tus Cardinalis, ^b *Pascha, de quo Christus, Joh. 13. SCIENS, QUOD VENIT HORA UT TRANSIRET EX HOC MUNDO. Hic mortem suam Transiitum vocat, alladens ad pascha. Ipse enim Pascha nostrum immolatus est Christus. Sic ille. Idèmq; probat ex Augustino Pererius Jesuita; ^c Cum venit Dominus ad carnem, commendavit corporis & sanguinis sui sacramen- tum, dicens, SCIENS QUOD TRANSIRET E MUNDO AD PATREM. quibus verbis expressit transiitum Paschæ. Similiter Aquinas; ^d PASCHA NOSTRUM IMMOLATUS EST CHRIS- TUS. id est, Christus occisus, ut populus liberaretur à servitute Diaboli. Christus enim ex mundo transiit ad Patrem. Sic ille, referens**

^b *Tol. in*
Joh. 13. 1.

^c *Perer. in*
Exod. 12. 8.
Aug. in
Psal. 68.

^d *Aquin. in*
1. Cor. 5.

referens figuram ad opus redemptionis per Christum. Eodem modo Jansenius ; ^e *Impleta est hac figura, quando Christus immolatus est & ad Patrem transiit.* Nemo potest Estio vestro disertius loqui ; ^f *Sensus Apostoli est, inquit, quod Christus in ara crucis oblatus sit & immolatus pro nobis. Quare sicut Judæi fermento abstinebant quamdiu Pascha celebrabant, ita & nos Christianum ac perpetuum Pascha agentes, semper oportet abstinere à fermento veteris ac prave cogitationis.* Hoc autem de Coena intelligi, Bellarminus profert testem omnino neminem. Qui verò contradicat, adest Origenes ; ^g *Sacrificium, pro quo, inquit, sacrificia omnia in typo & in figura præcesserunt, unum & perfectum immolatus est Christus.* De quo testimonio Socrates, ^h *Origenes, inquit, valde sapiens dixit, "Εν ἑνὶ μύθῳ ἀπαγγέλλει, Ὅτι ἓν μόνον ἐστὶν τὸ ἀληθινὸν Πάσχα.* Hoc causæ Pontificiorum jugulum petit, nempe, Sacrificium crucis esse solum sacrificium Christianorum. Addo Chrysostomi testimonium, cujus tanta claritas est ut recensione alterius cujusquam supersedere nos jubeat : PASCHA NOSTRUM IMMOLATUS EST CHRISTUS ; ⁱ *Vi-*des, inquit, in crucis intuitu perceptam latitiam : In cruce immolatus est Christus. Ubi immolatio, ibi reconciliatio Domini. Ipse sacrificium secundum carnem, sacerdos secundum spiritum, offerens & oblatus, altare & crux. Sic ille. Denique Opponentis futilitatem res ipsa redarguit. Christus enim, qui (ut Pontificii volunt) in Coena est invisibilis & sine læsione, cui nè guttula quidem sanguinis effusa est, non poterat à Paschali agno, visibiliter occiso & cruore suo madido, representari, cum præsertim hoc Crucis sacrificium erat Paschalis sacrificii absolutissimum complementum.

^e Jansen.
Concord. c.
31. p. 895.
^f Estius in
locum.

^g Origen. in
Gen.

^h Socrat.
hist. 5. c. 22.
p. 697.

ⁱ Chrysost.
De cruce
& latrone.

2. *Typica Scriptura, de sanguine Testamenti, obijcitur perperam; quia propriè refertur ad sacrificium Crucis.*

SECT. II.

¹ Bellarm. l.
1. De Missa,
c. 8. §.
Hoc fundamen-
to.

¹ Vasq. in
3. Thom. qu.
78. disp.
199. c. 2.

Objicit Bellarminus, ^k Sanguis Testamenti veteris apud Moysen erat sanguis victimæ jam immolata, & verè ac propriè sacrificata, ut patet Exod. 24. Ergò sanguis Testamenti novi apud Christum est sanguis victimæ immolata, & verè ac propriè sacrificata. Est autem sanguis ille, sanguis Christi, ut ipse dicit, HIC EST SANGUIS MEUS. Ergò ipse fuit victimæ in Cænâ immolata & sacrificata. Sic ille. At contra accuratius multò Vasquez Jesuita; ¹ Illud, NOVUM TESTAMENTUM IN SANGUINE MEO, apud Evangelistas & Paulum, sanguini Christi prout est in hoc Sacramento non convenit; sed illi testamento de quo Hebr. 9. TESTAMENTUM IN MORTUIS CONFIRMATUM EST. hoc est, morte testatoris. & rursus, UBI EST TESTAMENTUM, IBI MORSTESTATORIS INTERCEDAT NECESSE EST. Constat ergò sanguinem Testamenti dici, quatenus effusus est in confirmatione illius. Exod. 24. HIC EST SANGUIS TESTAMENTI. Nam sacrificium Eucharistia non erat causa nostra redemptionis: ergò illud, QUOD EFFUNDITUR, &c. significat futuram effusionem in passione. Hac ille & alia multa in eandem sententiam, & sanè quàm verissimè. Nam Exod. 24. sanguis illius testamenti passim aspergebatur super altare, ut Christi sanguis super crucem. Nisi igitur Bellarminus suo præjudicio occæcatus fuisset, haud profectò in tanta tamque aperta Scripturarum luce tam turpiter errasset. Hæcenus de Scripturis Typicis. nunc Propheticas examinabimus.

Scriptura

*Scriptura Prophetica, quæ Pontificiis est instar omnium,
habetur Malach. 1.*

SECT. III.

^m **S**Ed in signe testimonium, inquit Cardinalis, pro sacrificio ^m Bellarm.
Missa, habetur Malachiæ 1. in illis verbis, — AB ORTU l. 1. De
SOLIS USQUE AD OCCASUM MAGNUM EST NOMEN MEUM Missæ, c. 10.
IN GENTIBUS: ET IN OMNI LOCO SACRIFICATUR ET
OFFERTUR NOMINI MEO OBLATIO MUNDA, &c. — *Tota con-*
troversia circa hunc locum est, an Malachias loquatur de sacrifi-
cio propriè dicto, quale in Ecclesia aut est Eucharistia, aut nullum
omnino est; an verò de sacrificio impropriè dicto, quales sunt
orationes, laudes, bona opera, patientia in persecutionibus, &c.
Sic Bellarminus. Pergamus porrò, ille argumentando, nos
refutando, per singula testimonia. quod ut facilius expedi-
tiúsque præstemus, non possumus ejus stropham egregiam
non detegere. Translationem is vulgatam sectatur, in qua
quidem sacrificiis est mentio: expungit tamen verba reliqua
quæ tum in Hebræis tum etiam in Græcis habentur, viz.
Incensum offertur nomini meo, & sacrificium mundum, ubi
mentio fit *incensi*; quâ voce non potest munus ullum novi
Testamenti nisi impropriè & tropicè præfigurari. Testes
hujus rei habemus Patres antiquos, Tertullianum, lib. 4.
contra hæres. 1. 33. Hieronymum, in Malach. 1. Chryso-
stomum, in Psal. 95. & 140. Eusebium, Demonstr. Evang.
l. 1. c. ult. Augustinum, lib. 1. contra Adversar. Legis &
Proph. c. 20. qui THYMIAMA interpretati sunt *Christianas*
preces, orationes, & gratiarum actiones. unde liquidò con-
stet, vocem quoque objectam, *Oblatio munda*, impropriè
omnino intelligi.

Exstat & alia vox in eadem prophetia, cap. 3. nempe,
Levita; de qua Cardinalis in hunc modum, ^{*} *Postquam di-* ^{*} ubi su-
xerat, c. 1. OFFERTUR NOMINI MEO OBLATIO MUNDA, p. a.
&c.

*&c. exponit cap. 3. à quibus offerenda sit ista munda oblatio: PURGABIT, inquit, FILIOS LEVI, &c. ubi per FILIOS LEVI non possunt intelligi Levitæ Testamenti veteris, --- sed nostri sacerdotes. Sic ille. Estò. sed tamen ex voce Levitæ in prophetia Malachiæ propriè dicti Levitæ in novo Testamento concludi nequeunt. An ut igitur ex altera voce, sacrificium, aut oblatio munda, apud eundem Prophetam juxta propriam acceptionem sacrificii & oblationis eliciatur? nonne ipsorum parium ratio par esse debet? Alioqui antiqui Patres vehementer errarunt, qui verba Malachiæ de metaphoricis sacrificiis exposuerunt. Tertullianus, advers. Judæos; SACRIFICIA MUNDA. Indubitè non de terrenis sed spiritualibus Deo lisandum est. COR CONTRITUM EST SACRIFICIUM. & l. 3. contra Marc. ex Psal. 57. SACRIFICIUM MUNDUM. Gloria scilicet relatio, benedictio, laus. & paulò post; Sacrificium mundum simplex oratio de conscientia pura. Et hæc omnia de orationibus in genere, & non cum restrictione ad ullum Sacramentum. Cyprianus, lib. 1. contra Judæos, cap. 16. vocat Sacrificium laudis. Eusebius, Demonstr. Evang. lib. 1. cap. 6. IN OMNI LOCO INCENSUM OFFERTUR NOMINE MEO, ET SACRIFICIUM MUNDUM. Quòd enim in omni loco dicit incensum & sacrificium offerri Deo, quid aliud significat, nisi non Hierosolymis neque definitè in hoc aut in illo loco id futurum, sed in omni regione & in omnibus gentibus, quæ quidem & orationis incensum & sacrificium, quod mundum dictum est, non per cruores sed per piæ actiones, summo Deo essent oblatura? Dein quàm proclivis Cardinalis fuerit ad errandum & planè præceps, ex eo apparet, quòd per Levitas Testamenti veteris sacerdotes nostros præfigurari vult; cùm tamen Patres antiqui Levitas tantùm Diaconis nostris assimilaverunt; Cyprianus, Ambrosius, Augustinus. quod & Ecclesia Romana in degradatione Archiepiscopi Cranmeri observavit; quæ cùm abstulisset illi habitum Diaconatus, dixit, *Levitico ordine te privamus.**

3. *Alia allusiones Patrum ad alia veteris Testamenti dicta, adhibita, objecta, atq; soluta.*

SECT. IV.

DE aliis veteris Testamenti locis, ex quibus antiqui Patres assimilationes hauserunt, & elegantius eorum plurimum delectati eos ad Eucharistiam accommodarunt, quæq; ab Adversariis catervatim objiciuntur, superfluum esset aliud quicquam dicere, quàm insignem esse obijcientium ineptiam, quasi qui ciborum condimenta pro cibis solidis exhibent: scitas enimvero & ingeniosas allusiones pro Theologicis dogmatibus seriò obtrudunt. Puderet autem hos, opinor, ità ineptire ex similibus Patrum allusionibus de Baptismo. Lauretus Pontificius autor, vir diligens, & in Patribus legendis admodum versatus, respectu aquæ Baptismi refert, *⁹ Aqua Marah, qua per lignum facta sunt dulces*, Exod. 15. *Aqua usque ad talos*, Ezek. 47. *Baptismus mundans pedes*. *Aqua in pelvi*, Judic. 6. est Baptismi gratia: *Aqua Contradictionis*, Psal. 80. est Baptismus, *iis qui fide accedunt*. *Aqua in quas missi sunt pulveres vituli*, Exod. 32. est Baptismus ubi omne vitium conteritur. Pergit ille, allegans complures alios veteris Scripturæ textus, quasi alludentes ad Baptismum. Sic placuit Patribus sæpe ludere impropriis suis allusionibus: at non oportuit Pontificios ex eorum dictis *κατηχησικαίς* Lectores suos eludere. Hucusque ex dictis quatenus simpliciter proponuntur. Nunc de Comparationibus agendum.

*⁹ Hier. Lau.
vet. Sylo.
Allegor. tit.
Aqua.*

Objectiones ex comparatione Legis veteris cum novo Testamento: 1. quoad Umbra & Veritatem.

SECT. V.

IN comparatione utriusque Testamenti Cardinalis spem non mediocrem collocat, *⁹ Secunda classis argumentorum*, inquit,

*⁹ Bellarm. l.
2. De Euch.
cult.*

inquit, erit ex comparatione hujus Sacramenti cum aliis rebus, ac primò cum Sacramentis Hebraorum. Patres enim palàm affirmare non timent differre hoc Sacramentum à Manna, agno Paschali, Pane propositionis, & similibus rebus, ut veritatem à figuris, corpus ab umbra, & rem cælestem, divinam & inconsumibilem à re terrena & consumibili. Sic ille, quò probet Christi præsentiam in Eucharistia; sed vanissime, neglecto distinctionum lumine, quod à nobis, prout res & causa tule-rit, adhibendū est. Interea verò, quia Patrum nemo de comparatione Mannæ explicatiùs & exactiùs quàm Augustinus tractaverit, nemo quàm Leo Pontifex & Ambrosius de comparatione Veritatis cum Umbris disertius & accommodatiùs locutus sit, agedum, hos consulamus. Augustinus clarè docuit, *Fideles sub veteri Testamento eandem escam* (id est, Christi carnem) *manducasse in Manna quam Christiani nunc comedunt in Eucharistia; rem eandem in signis diversis.* Nec sanè mirum est si Sacramenta novæ Legis ideo tantum veritatem continere dicuntur, quatenus Promissionis jam verè impletæ sigilla sunt, cujus Sacramenta vetera præfigurationes fuerunt.

p Bellarm.
l. 1. De
Missæ, c. 7.
S. Leo.

p Alibi nobis objicit Bellarminus testimonium Leonis; Leo, inquit, *serm. 7. De Passione Domini, de Pascha loquens,* UT ERGÒ, *inquit,* UMBRÆ CEDERENT CORPORI, ET CES-SARENT IMAGINES SUB PRÆSENTIA VERITATIS, ANTI-QUA OBSERVANTIA NOVO TOLLITUR SACRAMENTO, HO-STIA IN HOSTIAM TRANSIT, SANGUINEM SANGUIS EX-CLUDIT, ET LEGALIS FESTIVITAS DUM MUTATUR IM-PLETUR. *Et infrà, de Sacramenti institutione loquens,* VETUS, *inquit,* TESTAMENTUM CONSUMMABAT, ET NOVUM PAS-CHA CONDEBAT, &c. Hinc Cardinalis probare contendit, typos veteris Legis fuisse proprias figuras sacrificii Mis-sæ. Sed non bonâ fide nobiscum agit, quia verba præce-dentia Leonis prorsus dissimulat, quibus ostenditur ipsum per *hostiam* præfiguratam in typis veteris Legis intellexisse hostiam

hostiam crucis, non autem Eucharistiæ: nam verba Pontificis in eodem Sermone idem clamitant. id quod agnovit Vasquez Jesuita etiam tum quando vel maximè conatus est Missæ Romanæ sacrificium defendere. *Omnia illa, inquit Leo, quæ de immolatione Agni divinitus per Moysen fuerant præstituta Christum prophetarant, & Christi occisionem propriè nuntiabant. Ut ergò umbra cederent corpori, & cessarent imagines sub præsentia veritatis, &c.* Ubi præsentia veritatis tribuitur Christi corpori & hostiæ occisæ, non autem ut corpori ulli incruento, nec ut sanguini latenti sub specie vini: nam nulla hîc propria Christi occisio, nulla sanguinis realis effusio. Ad quod igitur, dicat quis, valet Sacramentum, de quo locutus est Leo? Patet, non ad complendam figuram veteris Testamenti, sed ad demonstrandam eam in cruce fuisse completam, in qua extremo suo spiritu Dei Filius edidit illud consummatissimum & absolutissimum suum CONSUMMATUM EST.

Utinam non morbo hoc qui dicitur cacoethes nimis laborarent Pontificii, in abutendis Testimoniis Patrum aliorum, ut nunc ipsius Leonis. Cujus exemplum aliud notavit idem Jesuita Vasquez, *Solet, inquit, probari ex Leone (viz. à Pontificiis aliis) Sacrificium Missæ ex sermone 7. de Passione*; OPORTEBAT ENIM UT MANIFESTO IMPLERENTUR EFFECTU QUÆ DIU FUERANT FIGURATO PROMISSA MYSTERIO, UT OVEM SIGNIFICATIVAM OVIS VERA REMOVERET, ET UT UNO EXPLERETUR SACRIFICIO VARIARUM DIFFERENTIA VICTIMARUM. *Verùm ibi loquitur de sacrificio cruento Christi: subdit enim, OMNIA ILLA CHRISTI OCCISIONEM PRÆFIGURARUNT.* Sic ille; quem verborum Leonis meridiana lux coegit non solum veritatem tueri, verùm etiam quorundam sociorum oscitantiam perstringere, qui solebant verba de cruento sacrificio crucis prolata ad probandum sacrificium Missæ incruentum distorquere; eodem planè errore in quo Bellarminus jam depre-

Vasquez
in 3. Thom.
disp. 223.
q. 83. c. 6.

Vasquez
supra.

μὴ δὲ λέγειν, πῶς οὗτος ἢ ἀνυπόστατος, i.e. *Ausim dicere Pascha Judaicum fuisse typum typi (seu figuram figuræ) sed obscurior erat.* Sic ille. Exempli gratiâ, Agnus Paschalis occisus erat typus Christi crucifixi; cujus antitypon, seu correspondens figura, est Panis fractus & Vinum effusum in Eucharistia: Christus verò passus tam typi quàm antitypi archetypum est & exemplar. Eodem planè modo * Theodoretus de corpore Christi, respectu panis in Eucharistia, *Χρὶς γὰρ ὅς ἐστι τῆς εἰκόνος ἀρχέτυπος*, Oportet corpus Christi esse imaginis archetypum. Et rursus ibidem ipsum symbolum, scilicet panem, vocat *ὅστις οὐματὶ ἀντίτυπος*, verè corporis Christi exemplar. Habemus hîc duas figuras sibi invicem correspondentes, & unum eundemque Christum repræsentantes, ambas archetypo inferiores, quamvis quoad substantiam inter se æquales. Est tamen melioritas insignis in novi Testamenti antitypis, quæ consistit in clariore & præstantiore modo repræsentandi corpus Christi. Figuræ illæ veteres referebant Christum promissum; at Sacramenta nostra Christum exhibitum & in cruce immolatum repræsentant, ipsum viz. archetypum & veritatem, uti imago solet facere: ita ut per has notas melioritas distinguatur. Magna Augustini autoritas me ad se vocat, & non modò ea quæ suprâ ex Patribus aliis de antitypis diximus repetere prohibet, sed etiam jubet testimonia ejus ad vivum exprimere: † *Firmissime tene, inquit, & nullatenus dubites, ipsum unigenitum Deum Verbum carnem factum se pro nobis obtulisse sacrificium & hostiam Deo in odorem suavitatis: cui cum Patre & Spiritu sancto à Patriarchis, Prophetis & Sacerdotibus tempore veteris Testamenti animalia sacrificabantur; & cui nunc, id est, tempore novi Testamenti, cum Patre & Spiritu sancto, cum quibus illi est una Divinitas, sacrificium panis & vini in fide & charitate sancta Ecclesia Catholica per universum orbem terra offerre non cessat. In illis enim carnalibus victimis fuit carnis Christi, quam pro peccatis nostris ipse sine peccato fuerat ob-*
laturus,

* Theod. l. 2.
Dial. c. 24.

† August.
De fide ad
Petr. diac.
c. 18.

laturus, & sanguinis quem erat effusus in remissionem peccatorum nostrorum praefiguratio. In isto autem Sacrificio gratiarum actio atq. commemoratio est carnis Christi quam pro nobis obtulit, & sanguinis quem pro nobis idem Deus effudit. Hæc Augustinus.

CAP. IV.

III. EXAMINATIO

Objectionum earum quæ violenter extractæ sunt ex Patrum Epithetis; è quibus quinque hic discutiuntur.

SECT. I.

Non ignorant Adversarii, non modò in ipsis Scripturis, sed etiam in sanctorum Patrum scriptis passim nomen hoc *Sacrificium* eleemosynis, prædicationi verbi, martyrio, mortificationi, & ferè centum aliis pietatis officiis tribui, & tamen non desinunt hujus generis argutiis nobis molestiam creare.

* Bellar. l. 1.
De Missa,
c. 15. §.
Quintò,
Patres.

Ecce enim Cardinalis, * *Patres, inquit, ad nomen sacrificii sæpe addunt epitheta quæ soli vero sacrificio conveniunt: — Cyprrianus lib. 2. epist. 3. vocat plenum ac verum sacrificium; Chrysostomus hom. 60. ad populum, & omnes Græci passim vocant sacrificium terribile & plenum horroris: Augustinus lib. 10. De civit. c. 20. vocat summum & verissimum sacrificium; lib. De spirit. & lit. c. 11. appellat verissimum & singulare sacrificium: Eusebius lib. 1. Demonstr. Evang. c. ult. vocat sacrificium Deo plenum. Hæc objicit Bellarminus. Ultimum hoc Testimonium duntaxat explicatione eget. Lib. 1. Demonstr. Evang. cap. ult. Sacrificamus, inquit Eusebius, Deo altissimo sacrificium Deo plenum, & odorem offerimus,*

&

& sacrosanctum sacrificium sacrificamus novo more, secundum novum Testamentum, hostiam mundam. quæ Missæ sacrificio minimè convenire posse, verba præcedentia ostendunt: præmisit enim, *Has incorporeas & intelligentiâ præditas hostias prophetica nunciant oracula.* ubi sacrificium hoc Deo plenum numerat inter incorporeas hostias. non est igitur Missæ sacrificium. Quale igitur? nempe commemorativum sacrificii corporis Christi in cruce. de quo idem Eusebius paulò post, *Sacrificamus igitur & incendimus aliàs in memoriam magni illius sacrificii, secundum ea quæ ab ipso tradita sunt, mysteria celebrantes.* quæ sensui Protestantium per omnia quadrant. Nam 1. Commemoratio sacrificii Christi in cruce est revera hostia incorporea: 2. cum sit Christi Filii Dei memoria, est Deo plena: 3. differt etiam à Judaicis sacrificiis, tum quòd illa corporea erant, tum etiam quòd alio more & ritu celebrabantur.

Earundem Solutiones.

SECT. II.

Quinque illa epitheta, si Patrum sensum genuinum spectemus, majori fastu quàm fide nobis ab Adversariis obtruduntur. Non enim Eucharistiam istis quasi gemmis ideo adornarunt, ac si hoc sacramentum divinum quiddam haberet sibi proprium quod ad sacrificium spectat; cum præsertim aut eadem aut saltem æquipollentia epitheta aliis pariter actionibus piis compluribus Patres tribuerint, quas non nisi improprie & metaphoricè sacrificia esse judicarunt. I. Augustinus, ^b *Omne opus bonum, inquit, est verum sacrificium, ut Deo inhareamus.* Ecquid autem verius? & quid non plenum Deo dici potest per quod Deo inhareamus? II. Tertullianus ait; ^c *Sacrificium mundum, benedictio, laus, hymnus, & simplex oratio de conscientia pura.* Mundum autem & purum sunt synonyma. III. Justinus

^b Aug. l. 10.
De civ. Dei,
c. 6.
^c Tertull. l.
3. advers.
Marc. &
l. 4. paulò
post initium

^a Justin.
Mart. Dial.
in Tryphon.
p. 270.

^c Chryso.
hom. 40. in
1. Cor. 11.

^f Chryso.
in
Psal. 95.

^g August.
contra Ad-
vers. Legis
& Proph.
c. 18.

^h Theoph. in
Hebr. 10.
per totum.

ⁱ Sect. 4.

Martyr, de Gratiarum actionibus, ^a τῶν μακάριον δοῦναι, inquit, i. e. *Solae perfecta & consummata sacrificia*. quo nihil magis summum dici potest. IV. Chrysostomus, De Baptismatis actu, ^c *Post pronuntiationem sequitur eorum potestas, & quibus nostras ea. τοῦ ἱεροῦ δοῦναι, verborum terribilium, & tremendos canones dogmatum celestium*. (Quod Sacramentum Augustinus vocat *sacrificium*.) Necnon V. functionem prædicandi Apostolus vocat *oblationem*, Rom. 15. & *potentiam Dei ad salutem*, Rom. 1. ergo Deo plenam. VI. à Chrysostomo dicitur ^f *Sacrificium mundum & immaculatum*; qui etiam vocat *mentem puram, castumque corpus*, ^g *δοῦναι καὶ ἁγνόν, sacrificium præstantissimum*, ^h *εὐαγέλιον*. Ab Origene, suprà cap. 3. §. 1. (nec enim obliviscendum est) crucis oblatio *solum sacrificium* appellatur. Haud aliter Augustinus; ⁱ *Mors Christi unum singulare & verum sacrificium*: necnon Theophylactus ^b nominans Eucharistiam *sacrificium*, sed ut improprie dictum, & tantum commemorationis gratiâ; *Eundem Christum offerimus, sed potius illius memoriam facimus, perinde ac si jam esset immolatus: quocirca unum esse hoc sacrificium constat, unicum, & semel oblatum*. Similiter Cyrillus Alexandrinus; ut ⁱ *infra* ex ejus cum Juliano Colloquio evincemus. Collatio hæc vel avido cuilibet Adversario satisfacere potest, præsertim cum hæc epitheta nostra ea quæ ab Adversariis obijciuntur numero perspicuitatēque longè superaverint.

Eucharistiam, respectu corporis Christi, Sacrificium (licet improprie) simul cruentum & incruentum dici, clarissime elucidatur.

SECT. III.

ADversarii nostri, ut ostenderent Christum in Eucharistia esse signum representans seipsum in cruce immolatum, similitudinem è theatro petierunt, de Rege qui post adeptam

adeptam victoriam in scena seipsum victorem repræsentaret. cujus similitudinis apodosis & applicatio quàm infelix & insulsa sit, *Classè 1. cap. 4. §. 4.* palàm plenèque ostendimus. Nunc porrò hanc veniam petimus, ut quam illi similitudinem ad lectores suos illudendos attulerunt, eandem nobis ad veritatem illustrandam usurpare liceat. Mauritius Imp. postquam uxor & filii in conspectu ejus trucidati essent, ipse tandem à Phoca parricida sceleratissimo immanissimè occisus est, cadavérque ejus per urbem tractum. Dum hoc horrendum facinus in scena repræsentatur, quatenus Mauritiï corpus mortuum objectivè tantùm & sub persona ob spectantium oculos proponitur, tragoedia illa *incruenta* verè dicitur, in qua nulla Imp. sanguinis guttula cernitur: at quatenus corpus illud subjectivè intelligitur, ut olim sanguine suo madidum, tragoedia eadem *cruenta* ritè appellatur. Idem planè accidit in Eucharistia: In qua, ut mentibus nostris complectimur sacrificium illud semel à Christo peractum in cruce, *cruentum*; ut verò oculis cernimus idem sacrificium symbolicè in Eucharistia repræsentari, *incruentum*, juxtà cum Patribus, indigitamus.

Objectio, ex relatione Altaris ad Sacrificium.

SECT. IV.

Objicit Bellarminus ^h *In Ecclesia antiqua fuisse altarium* ^h *Bellar. l. 1.*
nsu; *Altare verò & Sacrificia sunt correlativa.* ^{De Missa}
 Respondeo de relatione Altaris ad Sacrificium, quod Bel- ^{c. 16.}
 larminus statuit de relatione Sacrificii ad Sacerdotium,
¹ *Videndum esse ut Sacrificio propriè dicto Sacerdotium propriè* ¹ *Idem, l. 1.*
dictum, & Sacrificio impropiè dicto impropiè dictum Sacer- ^{c. 2.}
dotium respondeat. Priùs igitur probare vobis incumbit,
 Eucharistiam esse sacrificium propriè dictum, quàm prop-
 riè dictum altare suadere possitis. Quanquam etiam est
 ubi Maldonatus digitum intendit Sacrificio absque altari;

^k Mald. l.
De Sacram.
tom. 1. p. 347
^l Abulens. in
Jof. 22. qu. 9

^k *Serpens eneus*, inquit, fuit sacrificium commemorativum futuri sacrificii Christi, sed tamen non habuit altare. Abulensis quoque memorat altare absque sacrificio; ^l *Hoc altare*, inquit, non fuerat ad sacrificium offerendum.

^m Cyrill. A.
lex. l. 9. cont.
Julian.

Antiquitatem quod attinet; testis locupletissimus esse potest Cyrillus Alexandrinus, in Quæstione De Sacrificio, ubi introducit Julianum Apostatam ut Opponentem, cui ipse respondeat; ^m JULIAN. *Neque aliquid quod à Judæis lege cautum est vos servatis: Illi sacrificant; — vos autem invento novo sacrificio --- quare non sacrificatis? CYRILL. Non comprobat Altissimus oblationes impiorum. Vita honestas & optimorum quorumvis studium est sanctissimo Deo sacrificium quoddam flagrantissimum, ut Rom. 12. EXHIBETE CORPORA VESTRA SACRIFICIUM VIVUM, SANCTUM, BENEPLACITUM DEO, &c. Animadvertat, cui veritas est cordi; Apostata vellicat Christianos, quòd nec vetera Judæorum sacrificia servarent, nec ipsi novo sacrificio invento sacrificarent: quem Cyrillus nullo alio dignatur responso, quàm Deum sanctitatis sacrificiis esse contentum; & Christianos (ut sequitur) spiritualemente & mentalem cultum perficere. Rursus JULIAN. Offerre verò sacra altari cavetis.*

ⁿ Idem. l. 10

CYRILL. ⁿ *Sacrificamus autem multò melius quàm illi olim, --- adhibentes spiritualia atque mentalia. --- Offerimus enim in odorem suavitatis virtutes omnigenas, spem, obedientiam, charitatem. --- Istud enim sacrificium minimè carnale, simplex, & secundum naturam incorporeum decet Deum. Ergò nulum apud Christianos corporeum sacrificium agnoscit, præter unum illud Crucis, ut ejus ad proximam objectionem responsio demonstrat. JULIAN. Pro nobis (inquit Christiani) semel immolatus est Christus. CYRILL. Refulsit veritas, immolatus est enim pro nobis Christus Agnus verus, qui est verè immaculatum & impollutum sacrificium. Hic sifit parumper lector, oro, diligentèrque perpendat, adversarium fuisse Julianum, cui mysteria Christiana exploratissima*

sima fuere, utpote qui, teste °Nazianzeno, *seipsum in clerum
 ascripserat Christianum, & plebi libros Divinos lectitabat.*
quod non minùs sibi amplum & honorificum existimabat quàm
aliud quidvis. animadvertátque, eum unicum Crucis sacri-
 ficiu apud Christianos in pretio esse testari, eique sic ob-
 jectanti Cyrillum Alexandrinum, inter Patres Catholicos
 Apologistam insignissimum, non modò non oblectari, ve-
 rùm etiam penitus assentiri. Instat denique JULIAN. *Non*
Abraham imitantes, vos Christiani, altaria erigitis ei, nec adi-
ficatis sacrificatoria. CYRILL. *Sacrificiu quod attinet, sa-*
cificamus item & nos nunc meliùs quàm illi tunc. Nam figu-
 rarum tempore *vigebant figuræ, demonstratâ verò veritate*
spiritualem cultum necesse est vigere. de Altari verò nè x̄o
 quidem. Ex hac tantorum ingeniorum (Juliani & Cyrilli)
 contentione, tanquam ex lapidum collisione, tanta veritatis
 lux elicitur, ut ad causæ decisionem nihil ampliùs deside-
 rari videatur. concludit etenim Cyrillus, Nullum pro-
 priè dictu sacrificiu, siue cruentu siue incruentum,
 apud Christianos celebrari præter unicum illud crucis: alia
 omnia spiritualia esse atque mentalia. Qui si tempore
 Concilii Tridentini vixisset, vah, quot Anathematum ful-
 minibus boni illi Patres hunc (* omnium suffragiis Pa-
 trem Catholicissimu) obruissent !

° Nazianz.
 Orat. 3. cont
 Julian.

* Infra, c. 6.
 §. 5.

CAP. V.

Solvuntur objectiones Pontificiorum, quibus contendunt probare, tanquam ex Patribus, idem Christi corpus ut sacrificium offerri in multis locis simul.

^a Bellar. l. 3.
De Euch. c.
3. §. Tertiu-
m.

Objicit Bellarminus; ^a Chrysostomus, & cum eo Prima-
sius, & Anselmus, & commentarius ascriptus Am-
brosio in cap. 10. ad Hebr. idem corpus Domini in mul-
tis altaribus simul offerri dicunt; nec loquuntur de signo corpo-
ris, sed de vero corpore. Sic ille, indè apud se fingens Patres
credidisse idem Christi corpus subjectivè præsens esse in
diversis altaribus, tanquam sacrificium incruentum. Sed
respondeo; Patres ut aptissimi ita apertissimi erunt mentis
sue interpretes: Qui disertè ostendunt se per sacrificium in
pluribus altaribus oblatum intellexisse corpus Christi, quate-
nus erat cruentum in cruce oblatum. ^b Eandem hostiam, in-
quit Chrysostomus, quam Christus immolabat, offerimus.
immediatè subjungens, *μᾶλλον ὃ ἀνθυμῶν αἰνῶς, vel potius re-
cordationem ejus.* nempe in singulis altaribus. Non igitur
subjectivam, sed tantum objectivam præsentiam indicarunt.
Similiter Ambrosius, ^c Offerimus quidem, inquit, sed in re-
cordationem ejus. Sed una est hac hostia, non multa. Revera
una, sed quæ subjectivè & in se in cruce offerebatur, nunc
objectivè & repræsentativè in singulis altaribus offertur,
nempe unicus ille ^d Agnus occisus ab origine mundi, non so-
lùm quoad efficaciam mortis, verùm etiam quoad repræ-
sentationem in singulis altaribus, in quibus ab origine mun-
di, in typum mortis Christi, peracta erat in veteri Testa-
mento cujuslibet cruenti agni immolatio.

^b Chrysost.
in Heb. 10.
hom. 17.

^c Ambros.
in Heb. 10.

^d Apoc. 13. 8

^a Bellar. l. 2.
De Euch. c.
35. ex Pri-
masio in Heb.
10. §. ult.

Insuper eadem arte objicit Bellarminus; ^d Primasius scri-
psit

psit in cap. 10. epist. ad Hebr. in hac verba; EST UNUM CORPUS CHRISTI CUM ILLO QUOD SUSCEPIT DE UTERO VIRGINALI, NON MULTA CORPORA, &c. ubi contendit, inquit, hoc interesse inter sacrificia vetera & sacrificium Christianorum, quod illa quotidie mutabantur, (nec enim idem agnus bis immolabatur, sed hodie unus, cras alius) at Christiani in diversis altaribus & temporibus semper idem Christi corpus sacrificant. Quod certè non potest intelligi de pane materiali; is enim quotidie mutatur: nec de pane ut significat corpus Christi; nam hoc modo etiam Hebræi idem corpus semper immolassent, quippe qui omnibus suis victimis eundem Christum representabant: nec potest intelligi de corpore ut est in cælo & fide apprehenditur; nam Primasius dicit immolari à sacerdotibus in altari: Cogimur ergò intelligere, ipsum verum Christi corpus, quod utique unum est, verè in altari adesse, & sub specie panis & vini à sacerdotibus immolari. Ex quo testimonio apertissimo illud etiam colligitur, S. Augustinum nihil aliud sensisse quàm Catholici sentiunt. fuit enim Primasius Augustini doctrinæ addictissimus. Hactenus Cardinalis. Cui dupliciter respondemus: 1. Corpus Christi Missaticum incruentum à Primasio non intelligi; 2. Nos Primasii mentem ex Magistri ejus judicio rectius addiscere.

I. Resp. Primasii mentem ex dictis ejus quasi palpare videmur: Utitur ille in loco objecto hæc *improprie* offerunt quidem sacerdotes nostri, inquit, sed in recordationem ejus; sicut dixit, HOC FACITE IN COMMEMORATIONEM MEI. Una hostia est, non multa; corpus unum, non multa; corpus unum, quod suscepit ex virgine. Hæc Primasius. At illud quod sub recordationem cadit, præsens, nisi objectivè per representationem, esse non potest. Perinde enim est ac si dicat quis, Eandem Christi mortem in omnibus altaribus per recordationem offerri ac celebrari. quæ tamen non nisi unica fuit & semel exhibita. Hæc solutio Cardinalem minime latuit, qui proinde ea verba Primasii latitare & nos la-

tere maluit. quam Sophisticationem verba sequentia detegunt; Hebr. IO. JAM NON RELINQUITUR HOSTIA PRO PECCATIS. Non, inquit, sicut in veteri Testamento, donatum est hostias saepe offerre: neque enim Christus, qui est hostia nostra, iterum immolandus est. ---nam semel mortuus, jam non moritur. In qua sententia unam crucis hostiam sufficientem vocat, & propter sufficientiam ejus negat eam rursus esse immolendam. De eadem dixit, *Corpus unum, non multa corpora*. Atque hoc evincit, Primasium per idem corpus diversis altaribus immolatum intellexisse, idem corpus cruentum improprie offerri in Eucharistia. quod vox *immolari* declarat, quæ, fatentibus Adversariis, significat corpus molâ atteri: sic Christi corpus in cruce immolatum fuit, nunquam post immolandum. Quid multa, cum hæc ipsius Primasii ^{in præfatione} ora Adversariis obstruat? *Idem sacrificium*, inquit, *sed potius recordatio ejus*. De qua sententia cap. seq.

^c Cypri. l. 1.
Epist. 3.

II. Resp. Hujusmodi objectiones unico Cypriani dicto diluuntur universæ: ^c *Passio est Domini*, inquit, *sacrificium quod offerimus*. & rationem reddit; *quia passionis ejus mentionem facimus*. En passio una, & tamen in omnibus Eucharistiæ celebrationibus offertur, objectivè utique; nec enim nunc Christi passio est subjectivè in omnibus altaribus.

^f August. &
pil. 23. ad
Bonif.

III. Resp. ex Augustino. *Erat Primasius* (ut Bellarminus verè refert) *Augustino addictissimus*: Quo tamen artificio Cardinalis ex sententia Primasii discipuli Augustinum sibi vendicaret, non video; cum præsertim (modò hoc necesse esset) meliore jure nos ex doctrina præceptoris de judicio discipuli dijudicare oporteat. Quid Augustinus autem? ^f *Sæpe ità loquimur*, inquit, *ut Pascha propinquantē dicamus, crastinam vel perendinam Domini Passionem; cum ille ante tam multos annos passus sit, nec omnino nisi semel illa passio facta sit. Nempe ipso die Dominica dicimus, Hodie Dominus resurrexit; cum ex quo resurrexit tot anni transierunt.*

Cur

Cur nemo tam ineptus est, ut nos ita loquentes arguat esse mentitos, nisi quia istos dies secundum illorum quibus hac gesta sunt similitudinem nuncupamus, ut dicatur ipse dies qui non est ipse, sed revolutione temporis similis ejus; & dicatur illo die fieri, propter Sacramenti celebrationem, quod non illo die sed jam olim factum est? Nonne semel immolatus est Christus in seipso? & tamen in Sacramento non solum per omnes Pascha solennitates sed omni die populis immolatur, nec utique mentitur qui interrogatus eum responderit immolari. Quid planius? Christus semel immolatus est, ut subjectivè præsens, quemadmodum & passio ejus unica fuit; nihilominus quovis Paschatis die *immolari* idem Christus dicitur propter similitudinem, seu objectivè, per recordationem illius. Ergò Bellarmini verbis, sed ordine inverso, concludemus; Ex hoc testimonio Augustini etiam colligitur, *Primasium nihil aliud sensisse quam Catholici sentiebant: erat enim Primasius Augustini doctrinæ addictissimus*. Hucusque *ἀνακαυστῆς* in dilucidis Pontificiorum Objectionibus versati sumus.

CAP. VI.

*Demonstratur antiquorum Patrum consentiens
judicium, adversus Romanæ Ecclesiæ
fidem de propriè dicto Sacrificio
corporis Christi in Eu-
charistia.*

I. Demonstratio. *Patres in Eucharistia distinxerunt
inter corporis Christi recordationem & corpus
ipsum oblatum.*

SECT. I.

HOc aptissimè exactissimèque probant Patrum sententia, cum pronunciant corpus Christi offerri in Eucharistia; quia statim, & quasi eodem spiritu, grandem hanc cautionem & restrictionem adhibent, *vel potius offerimus recordationem ejus.* quæ præcipuè sacrificandi corpus Christi vim & emphasin negativam habent. Chrysostomus; *Offerimus quidem eandem hostiam, vel potius recordationem ejus.* Ambrosius; *Offerimus quidem, sed in recordationem ejus. Et una est hostia, non multa.* Similiter Primasius; *Offerunt quidem sacerdotes nostri, sed in recordationem ejus, sicut dixit, Hoc FACITE IN COMMEMORATIONEM MEI.* De his * *suprà.* In hoc choro consentienter eandem cantilenam cecinerunt alii: ut Theodoretus; ^a *Si Sacerdos secundum ordinem Melchizedechi (Christus) obtulit sacrificium, cur novi Testamenti Sacerdotes sacrificium peragunt? Sed clarum est iis qui sunt in divinis eruditi, eos non aliud sacrificium offerre, sed illius unius sacrificii memoriam peragere.* Etiam Augustinus, præter illud de quo modò, ^b *Nonne semel immolatus est Christus in seipso? & ta-*
men

* Cap. 5.

^a Theod. in
Hebr. 8.^b August.
Epist. 23. ad
Bonif.

men in Sacramento non solum per omnes Pascha solennitates, sed anni die populus immolatur, nec utiq. mentitur qui interrogatus eum responderit immolari. addit insuper; Si enim Sacramenta quandam similitudinem earum rerum non haberent quas representant, non essent Sacramenta: Ex hac autem similitudine pleraque rerum ipsarum nomina accipiunt. Post hos plenissimè Theophylactus; * Num & nos hostias ἀναμάρτους, incruentas, offerimus? omnino. sed reminiscimur obitus ejus: & una nobis est hostia, non multe. Quandoquidem ille semel immolatus est, eundem semper offerimus: quin potius oblationis illius memoriam facimus, perinde ac si hoc tempore immolatus esset. Sacrificium unicum est, & semel oblatum. Quot verba, tot ferè sunt causæ Pontificiæ lethales plagæ. 1. Nul- lum corporis Christi sacrificium admittit, nisi quod fit per immolationem; 2. nullam immolationem propriam sanguinis (de qua loquitur) quæ non est per effusionem; 3. nullam effusionem, nisi semel in cruce factam: 4. inquit immolationem five mactationem quæ hoc tempore fit (quæ est Patrum singulorum communis sententia) esse potius memoriam & recordationem ejus. at quod offertur in recordationem solum & memoriam, id non propriè, sed repræsentativè tantum, & ut Augustinus loquitur, per similitudinem, id est, objectivè, offertur. Eodem planè modo quo hi de Christi sacrificio in Eucharistia, Hieronymus loquitur de sacerdote offerente, ^d Qui talis exstiterit, inquit, ut ministret in sanctuario, & atrium ingrediatur interius, & offerat semper Deo sacrificium, ita ut verus sacerdos sit, imò imitator ejus de quo scriptum est, TU ES SACERDOS IN ÆTERNUM SECUNDUM ORDINEM MELCHISEDEC. Sic ille. Nec tamen quisquam est Missaticus Sacrificulus, qui non ostendet & jactet se esse verè Sacerdotem secundum ordinem Melchizedechi. quod * nos alibi oppugnavimus. Postremò, * Ipse Christus, inquit Theophylactus; unam obtulit victimam, nempe corpus suum pro peccatis nostris mactatum, οὐκ ἔτι τὸ θάνατον ἀπαύτου

* Theophyl.
in Hebr. 10.

^d Hieroni.
tom. 5. l. 13.
in Ezek. c.
44.

* Lib. 6. De
Missis, An-
glicæ, c. 6.
* Theoph. uo
bi suprà.

ἡμῶν,

in, in perpetuum nobis sufficientem, ut secundâ non indigeamus. Ergo ea quam obtenditis Missatici sacrificii necessitas sufficientiæ sacrificii crucis derogat.

II. Demonstratio. *Patres clarè distinguunt inter Sacramentum corporis Christi & corpus ipsum, tanquam inter aliud & aliud.*

SECT. II.

* Part. I.
§. 2. c. 10.

VIm hujus Demonstrationis clarè expressimus * suprà, ex Augustino, disertè affirmante, *Aliud esse quod videtur, aliud quod intelligitur. &c. Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, &c.* ex Primasio & Hieronymo, distinguentibus inter hæc tanquam inter pignus & rem oppignoratam : ex Cypriano ; ut inter panem à Christo datum discipulis & corpus ejus traditum militibus. Ut his Fulgentii testimonium insigne, hætenus omissum, subjungamus, quæstio ipsa postulat. ^f *Quasi Filius (Christus) sanctificare nequeat,* inquit, *sacrificium corporis sui quod offerimus, cum corpus suum ipse sanctificavit.* ubi apertè discrimen ponit inter sacrificium corporis Christi & corpus : illud à nobis, hoc à se ipso offertur. Huc facit illud Augustini, ^e *Illud quod appellatur ab hominibus Sacrificium signum est veri sacrificii.* quæ est luculenta distinctio inter corpus Christi Eucharisticum & corpus Christi proprium. Similiter Gregorius Nazianzenus ; ^h *Mox ab incruento sacrificio manus elueret* (scilicet Julianus) *per quod nos unimur Christo, necnon passionis ejus participes sumus.* in qua sententia sacrificium per quod & Christus cui unimur distinguuntur plurimùm.

^f Fulgent. ad
Mon. l. 2.

^e August. De
Civ. Dei, l.
10. c. 5.

^h Nazianz.
Inveit. in
Julian. ante
medium.

I II. Demonſtratio, prout Adverſarii maximè optant,
ex Patrum antiquorum Parallelis de
Baptiſmo.

SECT. III.

PRæeant Adverſarii ; nos ſequemur. Objicit Bellarmi-
nus ; ¹ Si Patres exiſtimarent Euchariftiam ſolùm eſſe Sa-
cramentum, non etiam ſacrificium, ut Adverſarii ſentiunt, nul-
la eſſet cauſa cur aliter loquerentur de Euchariftia quàm de Ba-
ptiſmo : nuſquam autem Patres Baptiſmum vocant Sacrifici-
um ; nec dicunt Baptizare eſſe ſacrificare vel immolare. Quo-
modo ergò credibile erit veteres Patres in modo loquendi nobis-
cum, in ſententia cum Adverſariis conveniſſe ? & rurfus,
* Baptiſmus eſt Sacramentum repræſentativum moriſ Christi,
— & tamen nulli veterum Baptiſmum ſacrificium Deo obla-
tum unquam appellaverunt. Poſt hunc Suarezius Jeſuita, eo-
dem pugione nos ſtimulans, ^k Solum hoc eſt obſervandum,
inquit, propter Hæreticos, qui hoc nomen SACRIFICIUM ad
metaphoram detorquent, Sanctos Patres nunquam vocaſſe mi-
niſterium Baptiſmi aut alterius Sacramenti nomine Sacrificii,
cùm tamen Sacrificium metaphoricè ſumtum in eo conveniret.
cùm ergò Euchariftiam ſacrificium abſolutiſſimè vocant, ſi-
gnum eſt eos propriè de Sacrificio loqui. Sic ille. Necnon
ante utroſque Alanus Cardinalis ; ¹ Quis poſſit cum Hæreti-
cis vel tenuiter ſuſpicari, Patres abuſos eſſe nomine Sacrificii,
cùm hoc ſolùm eo nomine appellent, nec alteri ferè ſacramento
unquam tribuant ? Sic ille. Hi tres Eccleſiæ Romanæ qua-
ſi nauarchæ, omnium controverſiarum quæſtionibus veluti
maris fluctibus exercitati, objectionem hanc adeò acriter
instantérque premunt, ac ſi cauſæ totius cardo in hac una
objectione verſaretur : cui ſi ſatiſfiat, Pontificios, ſin minùs,
Proteſtantes, cauſà cadere neceſſe ſit.

Reſpondeo igitur I. Objectionem hanc importunam ni-
mis eſſe & planè ineptam, quia Baptiſmi & Euchariftiæ tam
diſpar

¹ Bellar. l. 1.
De Miſſa,
cap. 15. S.
Hic.

* Ibid. S.
Tertiò, Bapt

^k Suarez,
tom. 3. diſp.
74. p. 952.

¹ Alan. l. 2.
De Euch.
c. 14.

dispar est ratio quam est inter Nasci & Pisci, inter Regenerationis & Refectionis spiritualis Sacramenta. In hoc Baptismi Sacramento cum cibi (qui sacrificii subjectum esse solet) materia nulla appareat, certè nulla ratio est cur Pontificii à nobis respectu Baptismi *sacrificii* nomen deposcant. Quanquam ut ad rem ipsam propius accedam, II. respondeo, objectioni huic jamdudum occurrisse Scholasticorum delicias, Melchiorem Canum Episcopum, in hunc modum;

^m *Quæris quid causa plerisque antiquorum fuerit, inquit, ut Baptisma Hostiam appellaverint, idèoque dixerint, Non superesse hostiam pro peccatis, Hebr. 10. quia Baptismus repeti non potest? Et hic eximius Theologus rationem explicat; Quia per Baptismum applicatur nobis hostia crucis, hinc illi Baptisma translatitid Hostiam nuncuparunt. Sic ille. Sed nè quis ab eo, praesertim Patrem neminem allegante, dissentiat, en testem verè antiquum & (ut omnes facilè concedent) omni exceptione majorem, Patrem Augustinum! Is, de Apostoli verbis Hebr. 10. 26. VOLUNTARIÈ PECCANTIBUS NON*

ⁿ *Aug. tom. 4. Expos. ad Rom. sub. 1185.*

RELINQUITUR SACRIFICIUM PRO PECCATO, ⁿ *Illud ad Hebr. eos qui diligentius, inquit, pertrectant, sic intelligunt, ut non de sacrificio contribulati per penitentiam cordis accipienda sit quod dictum est, NON ADHUC PRO PECCATIS RELINQUITUR SACRIFICIUM; sed de sacrificio de quo tunc loquebatur Apostolus, id est, holocausto Dominica passionis, quod eo tempore offert quisque pro peccatis suis quo ejusdem passionis fide dedicatur, & Christianorum fidelium nomine baptizatus imbuitur: ut hoc significaret Apostolus, Non posse deinceps eum qui peccavit, iterum baptizando purgari. Sic sanctus ille Pater testatur de suo & aliorum Patrum judicio. Cui satis erit Theophylactum (quamvis extra Antiquitatis seriem positum) ad jungere, nè quis doctrinam hanc per oblivionem tunc quasi antiquatam putet: ^o *Apostolus ostendit, inquit, non esse locum secundo Baptismati, idèoque nec secunda morti Christi. hanc Julianus, hostiam, vocat. Sic ille. rationemque attexit,**

^o *Theoph. in Heb. 10.*

attexit, *Nostrium enim Baptisma mortem ejus* ^{εὐχολογία}, *figurat.* Ratio igitur in promptu est; Baptisma diciliter & translative *Sacrificium*, quia per illud fit applicatio mortis Christi iis qui baptizantur; quamvis propriè Sacramentum sit, non Sacrificium: Quapropter ex Adversariorum concessione idem nobis de Eucharistia credendum est.

IV. Demonstratio. *Patres qui corpus Christi Sacrificium appellarunt, iidem pariter in Eucharistia cruentum Christi corpus offerri senserunt.*

SECT. IV.

^a **O**bservandum est ex Patribus, inquit Alanus, *Christum in hoc Sacramento mortuum dici, quatenus vi significationis sacramentalis mors & passio Domini commemorantur & representantur.* Necnon Salmeron Jesuita, ^b *Hefychius*, inquit, *lib. 2. cap. 7. in Levit. cum caneret Dominus, ait, seipsum occidisse. Chrysostomus hom. 24. in 1. Cor. ait, in Eucharistia Christum pati & occidi: Alii docent, in Eucharistia offerri ipsum cruentum sacrificium; ut sunt Alexander Papa primus, Cyprianus libro Epistolarum ad Caciliam, Passio est enim Domini Sacrificium quod offerimus. Rursus in eandem sententiam Chrysostomus; ^c τὸ ἐπιγεῖν τὴν ἱερὰν ἰατρικὴν, *Ovem matam.* Gregorii Nysseni calculus minimè est contemnendus, qui de ipsa celebratione Sacramenti, dum Christus viveret unà cum Apostolis, ^d *Qui dedit, inquit, corpus suum ad comedendum, apertè demonstrat jam perfectam Agni immolationem. non enim ad edendum idoneum esset corpus animantium.* Sic ille, palàm docens, Apostolos in Cœna corpus Christi ut moriturum comedisse; Nos post resurrectionem, idem corpus ut olim mortuum. Quod hi Patres de Eucharistia nostra, idem ausus est Leo Papa de figura Veteris Testamenti dicere; ^e *Merito, inquit, sub Davidis persona pramittitur historia crucis. — Verè enim David in Christo**

^a Alan. De Euch. l. i. c. 38.

^b Salmer. tom. 9. tract. 29. & 31. p. 238.

^c Chrysost. tom. 5. edit. Savil. p. 366.

^d Nyssen. Orat. De resurrectione Christi.

^e Leo. serm. 16. De Passione Domini.

Christo est passus, quia verè Christus in David est carne crucifixus. Sicille. Necnon Gregorius Magnus Papa; ^f *Christus in seipso immortaliter vivens, iterum in hoc mysterio moritur.* Quidni igitur Calvini argumentum nobis instar Ajacis clypei esse possit, quo omnia objectionum tela retundantur quæ ex nomine *Sacrificii* in Patribus opponi solent? Nè scilicet eos juxta verborum proprietatem, sed secundum amplitudinem & latitudinem sensus mystici interpretemur. quanto magis si præterea etiam constet ipsos eadem libertate verborum usos circa Sacramentum Baptismatis. de quo Ambrosius; ^g *In Baptismo crucifigimus nobis Filium Dei.* quod dicitur ratione Repræsentationis, Recordationis, & Applicationis mortis & passionis Christi: Ut & juxta alium mysticum sensum Chrysostomus, ^h *Baptismus, inquit, nihil aliud est quàm interitus & resurrectio ejus qui baptizatur.* Huc faciunt alia Patrum testimonia, quibus baptizari Christiani dicuntur *in Christi sanguine*, Origenis, Chrysostomi, Hieronymi, suprà *.

^g Greg. Mag.
apud Grat.
De consecr.
dist. 2. iiii.
Quid sit.

^g Ambros.
De pænit. l.
2. c. 1.

^h Chrysost. in
Heb. 6. hom.
9.

* Class. 3. c. 5

V. Demonstratio. *Patres propria sacrificia apud Christianos haberi negarunt.*

SECT. V.

HUc referri possunt ea Patrum testimonia quibus de Sacrificio, Sacerdotio, & Altari agentes, quatenus Christo conveniunt, ea non in terris sed in cœlis tantum quærenda esse seriò sæpèque monuerint. Cyrillum Alexandrinum consulimus, & ex ipso hausimus istius ævi planum accuratùmque de Sacrificio judicium. cujus summa hæc est, Julianus Apostata (cui religio Christiana compertissima erat) objectat Christianis, veluti impietatis argumentum, externi omnis apud ipsos sacrificii defectum, præter unicam illam Christi immolationem in cruce. Huic sanctus Pater satisfacere satagit, Christianos reverà nullum aliud

ud sacrificium habere concedens, præterquam (qualia sunt virtutum officia) spiritualia atque mentalia. Hæc ille in Apologia sua ad Ethnicos, nomine totius orbis Christiani. Testimonium ipsum * suprà citavimus : Nunc testis fidem ex Adversariorum testificationibus afferemus. ¹ *Sanctus Cyrillus Episcopus Alexandrinus vir sanctissimus & doctissimus*, — imperante Theodosio juniore præfuit Concilio Ephesino primo. Sic Bellarminus. Græci item in Menologio hoc illi elogium tribuunt, tanto viro dignissimum, ² *Cyrillum Alexandrinum Episcopum eruditissimum fuisse, & Catholica fidei propugnatorem egregium.*

* Cap. 4.

§ 4.

¹ Bellarm. l.

De Script.

Eccl. anno

430.

² Baron. in

anno 444.

n. 9.

Tres Demonstrationes alia, ex futilitate Objectionum quas Pontificii de Patribus extorserunt.

SECT. VI.

Demonstratio I. Pontificii, ut Sacrificium repræsentativum defenderent, novum commentum excogitarunt; viz. Christum in Eucharistia repræsentare seipsum ut erat in cruce. cujus figmenti summam futilitatem * suprà deteximus: ad cujus probationem Adversarii (Patres quod attinet) testimonium unum duntaxat, idque prorsus fictitium, attulerunt.

* Class. 1.

c. 4. § 3.

II. * Contenderunt insuper Pontificii ex Patribus probare, Sacrificium corporis Christi in Eucharistia secundum ordinem Melchizedechi fieri: cum tamen Patres, ubi sacrificium alterum cum altero comparant, non analogiam ullam ponunt inter panem ac vinum Melchizedechi simpliciter & corpus ac sanguinem Christi; sed tantum inter panem & vinum Melchizedechi & Christi panem & vinum Sacramentale, tanquam Symbola solum corporis & sanguinis Christi. ut apertissimè docent quæ Bellarminus ipse ¹ recensuit sanctorum Patrum testimonia; *Ambrosii, De Sacram.* l. 5. c. 5, & in cap. ad Hebr. Melchisedech obtulit panem &

* Suprà,

class. 1. c. 4.

§ 5.

¹ Bellarm. l.

1. De Mis-

sa. c. 6.

Y

vinum

vinum --- quod toto orbe terrarum in Sacramentorum erogatione celebratur. *Augustini, l. 1. contra Advers. Legis & Proph. c. 20.* Noverunt qui legunt, quid protulerit Melchisedech, quando benedixit Abraham --- vident tale Sacrificium nunc offerri Deo toto orbe terrarum. *Theophylacti, in c. 5. ad Hebr.* Hic solus Melchisedech (id est Christus) in morem illius, pane & vino sacrificabat. *Arnobii, in Psal. 109.* Christus per mysterium panis & vini factus est Sacerdos in aeternum. *Eusebii Enissen. serm. 5. De Pasch.* Melchisedech oblatione panis & vini hoc (nimirum, quod in Eucharistia celebratur) Christi sacrificium figuravit. *Cassiodori, in Psal. 109.* Quem ordinem Melchisedech per mysticam similitudinem justissimus Rex instituit, quando Domino panis & vini fructus obtulit. *Remigius & Euthymius in eundem Psalmum 109. non dissimilia scribunt.* Etiam Phinees, Tempore Messiae omnia sacrificia cessabunt; sed sacrificium panis & vini non cessabit.] Hæc Bellarminus. Quid ex his? animadvertite. Patres qui docuerant illud quod offertur in Eucharistia juxta ordinem Melchizedech, esse revera panem & vinum, non potuerunt intelligere corpus & sanguinem Christi esse propriè dictum sacrificium in Eucharistia. quod eò enucleatius explicarunt, quatenus non dubitarunt sacramentaliter vocare tum Christi corpus & sanguinem *panem & vinum*, tum etiam panem & vinum Melchizedechi appellare *corpus & sanguinem Domini*. Patres produximus, Cyprianum, Eusebium, Hieronymum, Eucherium, Primasium, Classe 1. c. 4. §. 7. Sed & insuper dicant Adversarii, quomodo panis & vinum Melchizedechi figura esse potuit Missatici sacrificii, in quo, dum offertur per transubstantiationem (ut aiunt) nec panis nec vini substantia ulla insit.

III. Denique, ad Sacrificium suum fabricandum Pontificii in colligendis epithetis sedulò elaborarunt quibus antiqui * Patres Eucharistiam insigniverunt, viz. *Esse sa-*
crifi-

* *Supra,*
 c. 4. §. 1.

sacrificium Purum, Verum, Incruentum, quæ singula, cum aliis similibus Sacrificii epithetis, Patres spiritualibus contriti cordis, Divina laudis, pietatisq; exercitiis tribuerunt. Idem quoque de Altaribus affirmare licet. Patres enim *nostris mensam Dominicam* appellasse constat; Altare verò non aliter quàm alia, quorum exemplis abundamus: = *Vestras mentes* ^{m Ambros. l. 2. De Virg.} (inquit Ambrosius de Virginibus) *confidenter altaria dixerim, de quibus pro redemptione corpus Christi offertur*. Sic Ambrosius. Item Hieronymus; = *Unusquisque sanctus altare Domini in se habet; quod est fides*. Necnon Augustinus; = *Sacrificium novi Testamenti est, quando altaria cordis nostri munda & pura in conspectu Divinae majestatis offerimus*. Reliqua prætereo: non enim amabit lector nimiam diligentiam.

CAP. VII.

De Sacrificio Eucharistiæ, quatenus à Pontificiis propriè Propitiatorium dicitur.

SECT. I.

SYNodus Tridentina decrevit, = *Eucharistiam esse Sacrificium verè propitiatorium, quo placatur Deus ad dimittenda peccata*. Et ne qua ambiguitas in Decreto lectorum conturbet, Catechismus Romanus, ejusdem Synodi & Pii IV. Papæ jussu editus, vim ejus propitiationis explicat; = *Sacrificium non solum merendi sed etiam satisfaciendi efficientiam continet*. Vel, ut Ozorius Jesuita, tanquam ex eadem Synodo, = *Unicum hoc sacrificium est sacrificium laudis, actionis, propitiatorium, satisfactorium, expiatorium pro peccatis, & impetratorium pro vivis & defunctis*. Cum jam Pontificii hoc

^{a Synod. Trid. sess. 22. c. 2.}

^{b Catech. Rom. De Euchar. 55. part. 2. Ozor. tom. 4. cont. De div. sacrif.}

hoc suum *propitiatorium*, *satisfactorium*, *meritorium*, *expiatorium* sacrificium commenti sint, nostrum erit distinctionum lumine tenebras omnes dispellere.

I. Distinctio est quoad materiam sacrificii propitiatorii. Hanc Adversarii corpus Christi esse volunt ut est in manibus sacerdotis: nos duntaxat illud in cruce cruentum his attributis, esse *sacrificium Satisfactorium*, *Meritorium*, *Expiatorium*, dignum esse defendimus.

II. Distinctio est, quâ propitiationem Satisfactionis quæ ex justitia remissionem apud Deum exigit, tanquam sacrificio Crucis propriam, discernimus à propitiatione Acceptationis & Dignationis Divinæ, quam à Patribus Eucharistiæ celebrationi tribui facillè damus. Hujus distinctionis membra è Scriptura extraximus: 1. Joh. 2. *Habemus apud Patrem Advocatum, Jesum Christum justum: & is est propitiatio pro peccatis nostris*. Hæc ex justitia Satisfactionis propitiatio est. Alterum membrum, quod *Propitiatorium ex acceptatione & benignitate Dei* dicimus, multis aliis pietatis officiis convenit; ut Mortificationi; *Est sacrificium placens Deo*, Rom. 12. Eleemosynis; *Sunt hostiæ quibus placetur Deo*, Heb. 13. Beneficio cuivis in Dei Ministrum colato; *Est acceptabile sacrificium & bene placens Deo*, Phil. 2. Quid multa? hanc veritatem Jesuita Valentianus confessione suâ quodammodo obsignavit; ^d *Omnes actiones rectæ, inquit, Deum propitium reddunt: & peculiari ratione precibus propitiandi vis in Scripturis tribuitur*. Sic ille. Examen igitur duplex est tentandum; unum ad Pontificiorum fidem de Propitiatione labefactandam, alterum ad Protestantium doctrinam de Sacrificio explicandam faciens.

^d Valent. l.
2. De Mis-
sa, c. 5.

Argumentum I. contra Pontificiorum Sacrificium propitiatorium, ex Etymologia vocis Missa.

SECT. II.

Missa nomen tanquam Palladium suum Pontificii venerationi sunt, quatenus (ut plurimi dicunt) Sacrificii etymologiam, & originem Hebraicam habeat. De quo Baronius,^c *Cum multa sint*, inquit, *hujus sacrificii nomina, illud est antiquissimum, & apud Latinos usitatus atq. frequentius*, **MISSA**. quod quidem (sicut & Christiana fides profitetur) ex Hebraica vel Caldaica nomenclatura acceptum esse videtur. Quod enim in nostra Vulgata legitur, Spontanea oblatio, Hebraicè & Caldaicè dicitur, **MISSAH**. Quam offerebant Domino in gratiarum actionem de fructibus terra, quâ & vescebantur in templo cum recordatione praterita servitutis, & ab eadem liberationis. Qua quidem omnia cum optimè conveniant à Christo instituto sacrificio, eo potius majores nostri usi sunt nomine, &c. Pro hac etiam derivatione Toletus Cardinalis & alii pugnarunt acriter: Quam tamen alii multi multò accuratius oppugnarunt, probantes eam esse vocem Latinam. Insurgit enim contra Bellarminus; ^e *Si vox ista Hebraica in usu Apostolis fuisset*, inquit, *certè retinuissent eam etiam Græci, & Syri, atque alie nationes, ut retinuerunt alias similes voces, Amen, Alleluja, Sabaoth, Osanna, Satan, Sabbatum, Pascha. Vocabula enim Hebraica per Græcos ad nos dervenerunt; cum ipsi etiam Apostoli & primi Ecclesia Doctores Græcè scripserunt. Porro apud Græcos nulla est mentio hujus vocis MISSA, sed pro eo ἀντιπρία dicunt. Est autem ἀντιπρία Munus seu Ministerium publicum. Sic ille: Qui unâ cum aliis contendit, vocem hanc Missa non reperiri apud Patres ante Ambrosium. Et hujusmodi argumentis victi eidem opinioni adhæserunt ^f Suarez, ^g Hugo de S. Victore, ^h Salmeron, ⁱ Azorius, ^j Massonius & ^k Binius, qui*

^c Baron. in ann. 34. n. 59. Tolet. Instit. Sac. cerd. l. 2. c. 4. Etiam Reulin. Alciac. Pinet. Pamel. Telle Azorius Jesu part. 1. Moral. l. 10. c. 18. ^d Bellarm. l. 1. De Missa, c. 1. §. Sed non. ^e Suarez, in 3. Thom. tom. 3. disp. 74. §. 3. ^f Hugo de S. Vict. ^g Salmer. Epist. ad Cap. 1. De voce Missa. ^h Azor. Moral. part. 1. l. 10. c. 18. ⁱ Masson. l. 2. De Episc. Rom. in Leone I. ^j Binius, tom. 3. p. 110.

contrariæ sententiæ autores, propter ejus novitatem *neotericos* appellavit. De novitate nominis satis; nunc de origine & etymologia ejus.

Etymologiam ipsam nominis non ægrè nobis largiuntur Adversarii: ⁿ *Nomen* MISSÆ à *Missione* derivari; & idem esse quod apud Græcos *ἀγνισμός*, & quod apud antiquos Romanos, *ILICET*; q. d. *Ire licet*. Quorsum autem? pergit Salméron; ^o *Missæ* à *Missione*; quòd *Catechumeni* foras ex Ecclesia emitterentur. Cui accedit Maldonatus; ^p *Alii*, inquit, ut *Isidorus*, dicunt *Missam* appellatam esse quasi *Dimissionem*, à dimittendo *Catechumenos*. quam sententiam colligo esse verissimam ex antiquissimis autoribus: clamabat enim *Diaconus* post concionem, *CATECHUMENI EXEUNTO, ET QUI COMMUNICARE NON POSSUNT, ut constat in omnibus Liturgiis. ubi non potest nomen MISSÆ accipi pro Sacrificio*. Sic ille; ut & alii omnes, qui *Missam* Latinam vocem esse defenderunt. Et revera nullos non-communicantes admittebat Antiquitas, præter solos eos Pœnitentes qui in pœnam suam spectare cogebantur alios participes factos sacri illius & salutaris mysterii quo ipsi privabantur: Alioqui, verè admodum *Cassander* vester, ^q *Sciendum est*, inquit, juxta antiquos Patres, quòd soli communicantes divinis mysteriis interesse consueverunt. quod confirmat per Canonem Apostolicum, per *Missas antiquas*, & Autores nonnullos; Inter quos *Dionysii Areopagitæ* hæc affert verba, *Qui non parabitur ad susceptionem, expellatur*.

ⁿ Bellarm.
& Binius,
ut *suprà*.

^o Salmer.
Tom. 16. p.
390, 391.
^p Malden. l.
De Sacram.
tract. De
Euch. 8. §.
Prim. p. 335

^q Cassand.
Consult. art.
24.

Argumentum II. ex praxi bodierna Ecclesia Romana, quæ à prima nominis Missæ impositione insigniter degenerat.

SECT. III.

Quantum à prima nominis *Missæ* impositione Ecclesia Romana degeneraverit, hodierna ejus praxis, Antiquitati

tati planè contraria, satis declarat. Mos antiquus quis fuerit, Chrysostomus inter Græcos, ex Latinis Gregorius Magnus Papa, ostendet. Chrysostomus in non-communicantes, si fortè interessent, acriter invehitur; *Tu tamen hic interim persistis, inquit, & ex his non es, sed ex his qui possunt esse participes.* Dein aptâ similitudine eos pūgit; *Rex adest, & adstat Christus, dicens, Amice, quid intrasti? omnis qui non est particeps, impudens est & procax.* Addit demum, *Eum hoc pacto contumeliam afferre vocanti.* Eandem iniquitatem proculdubio sensit Gregorius, sub cujus auspiciis & præscriptis Diaconus solebat pronunciare in hæc verba, *Si quis non communicat, cedat locum.* Sic revera Antiquitas. At hodierna Romana Ecclesia Canonem tradidit pro forma orationis ad Deum in gratiam adstantium omnium, quamvis minimè communicantium; viz. *Pro omnibus circumstantibus, quorum fides & devotio cognita est.* Unde Suarez Jesuita, *Quia oblatio sacrificii hujus, inquit, fructuosa est ex opere operato, ergò rationi consentaneum est, ut omnes qui ad illud concurrunt, vel per proprium actum vel per consuetum participant fructum hujus oblationis.* Sic ille. Et quidem in Romana Ecclesia concursus populi ad Missam fieri solet, ut ad Sacrificium propitiatorium theatricè spectandum; atque hæc scilicet nunc dierum religiosæ devotionis tessera nobilissima habetur. Disputo. Existimavérne Antiquitas Eucharistiam sacrificium esse revera propitiatorium iis omnibus qui cum devotione adstant, quamvis non omnino manducant? Tum certè prorsus impiè videtur interdixisse quibusvis istius Sacrificii conspectu. An verò Antiquitas illud non propitiatorium esse censuit? Tum sacrilega planè est hodiernæ Romanæ Ecclesiæ impostura, quâ nova adeoque notha propitiatio cuditur, Christianisque credenda præscribitur.

Chrysost. ad pop. Anti- ocb. hom. 61. & hom. 3. ad Eph.

Greg. M. l. 2. Dial. c. 23

Suarez, in 3. Thom. qu. 83. art. 1. disp. 79.

Argumenta alia (III. scilicet, IV. & V.) contra propitiatorium Missæ sacrificium, ex parte Subjecti, Institutionis primæ, & Actûs ejus.

SECT. IV.

Argumentum III. Quod non est propriè sacrificium, illud propitiatorium sacrificium esse impossibile est; juxta illud Scholæ, *Non-entis nullum est accidens*: At Eucharistiam non esse propriè dictum sacrificium, novem argumentis ex Patribus jam * *suprà* evicimus.

* Cap. 6.

Argum. IV. Nullum esse propriè dictum sacrificium novi Testamenti nisi à Christo institutum, nec institui sacrificium ullum quod oblatione careat, est Christianorum omnium unanimis professio: At oblationem aliquam in Coena institutam esse à Christo, Pontificii ipsi * *negarunt* ultro: Ergò sacrificium Missæ aut nullum est, aut meritò abominandum; siquidem Doctoris Gentium discipuli esse velimus, qui profitetur, dicens, *Quod accepi à Domino, tradidi vobis, Dominum Jesum accepisse panem, &c.* Παράδοξος igitur παράδοξον antecedere debet. Addo, Non habere Pontificios Patrem quenquam quem contranitentem opponant.

* Cap. 4. §. 1

Argum. V. Ad essentiam sacrificii necessariò requiritur, 1. ut res sacrificanda sit visibilis; 2. ut ex profana fiat sacra; 3. ut ejus substantia destruat: Verùm nihil horum corpori Christi in Eucharistia competere * *suprà* liquidò probatur.

* Cap. 1. §. 5

Argumentum VI. ex proprietate essentiali propitiatorii sacrificii Christi, quatenus propitiatorium dicitur, viz.

Quòd ipsum propitiatione nullà egeat.

SECT. V.

Propitiatorii sacrificii Christi essentialiter proprium est, Ità omnibus numeris absolutum esse ut ipsum propitiatione

tionem nullam egeat; quia Propitiator noster Jesus, quatenus Advocatum se præbet apud Deum, causam nostram ex iustitia agit, non autem ex mera misericordia. At Missaticum Pontificiorum Sacrificium indiget supplicatione Ministri ut acceptetur à Deo. quod probatur ex Missali Romano; ubi Minister precatur in hæc verba, * *Domine, offerimus præclaram Majestati tuæ, de tuis donis ac datis hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, panem sanctum vite æternæ, & calicem salutis perpetuæ. Supra qua propitio ac serenovultu respicere digneris & accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti Abel, & sacrificium Patriarchæ nostri Abrahæ, & quod tibi obsulit summus Sacerdos tuus Melchisedech sanctum sacrificium, immaculatam hostiam.* Precationem hanc fieri post consecrationem, hinc, ut etiam apud Ambrosium, concedit^b Bellarminus. At hostia propter quam orat sacerdos ut sit Deo acceptabilis, aut est corpus Christi; atque tunc oratio illa erit blasphemum, quia ita peteretur à Deo ut non minus propitius esse velit in acceptando Christo ipso quam olim se benignum præbuit in respiciendo vile pecus Abelis, &c. aut aliud est istius sacrificii subiectum, quo nimirum Deo ex iustitia satisfiat; & tum sacrilegum est potius quam propitiatorium.

Respondet Cardinalis; * *Comparatio non fit inter sacrificium nostrum, inquit, & sacrificium Abelis & Abrahæ absolutè, sed tantum ratione fidei & devotionis offerentium. Id enim optamus, ut det nobis Deus tantam fidem & devotionem sacrificium offerre quantum Abel & Abraham obsulerunt, & proinde ut ex parte ministri offerentis non minus placeat Deo sacrificium nostrum quam illorum placuit. Sic ille. Sed hoc illud est quod in Musica dicitur, Discantus contra punctum. Nam comparationis pars, quæ est æstus, hæc est; Respicere digneris supra munera qua offerimus. attendite. supra munera qua offerimus; non, supra personas offerentes. Atque hanc orationem perantiquam fuisse concedit Bellarminus; ^c *Nam imprimis.**

^a Missal.
Rom. in Canon.
nove.

^b Bell. l. 2.
De Missa,
c. 24.

^{*} Bellarm. ubi.
supra.

^c Bell. ibid.
§. Sed facilius.

*imprimis habentur ista etiam, inquit, apud Ambrosiam post consecrationem, lib. 4. De Sacramentis, cap. 6. Omnes item Græcæ Liturgiæ post verba consecrationis ponunt orationem pro donis pretiosis & sanctificatis. Quare non est novus, sed antiquissimus ritus orandi pro oblatione jam consecrata. Sic ille. Præterea, hæc vox Antiquitatis, præsertim tam constans atque consentiens, clarè nos docet, precationem hujusmodi in omnibus Liturgiis distinctè factam pro acceptione oblatis muneris, citra respectum ad offerentes. ut est in Liturgia quæ tribuitur Jacobo: ubi primò oratur pro donis oblatis, *Oremus ut Dominus Deus noster, acceptis iis in sanctum & super-cæleste, mentale & spirituale altare suum, in odorem spiritualis fragrantia*, --dein pro offerentibus, viz. Ministro & populo, ---*rependat ac mittat nobis Divinam gratiam, donum sanctissimi Spiritus*, &c. Deinde Bellarminus per hostiam sanctam intelligit corpus & sanguinem Christi. At contrà in Liturgia Jacobi, postquam Diaconus orasset *Pro oblatis & sanctificatis, pretiosis, &c. donis*, mox sacerdos, quasi sensum orationis explicans, subjungit, *Deus & Pater Domini & Dei ac Servatoris nostri Jesu Christi*, &c. *donat tibi oblata, munera, frugum oblationes accepisti in odorem suavitatis, sanctificæque & perficere dignatus es, ô bone, gratiâ Christi tui & adventu sanctissimi Spiritus tui, sanctifica, Domine, & animas nostras, corpora, & spiritus*, &c. Ergò (sacerdote ipso interprete) non erat oblatio propria corporis & sanguinis Christi, sed frugum terræ, panis & vini. Similiter in Liturgia Basilii, *Suscipe nos, ut simus digni offerre tibi absque sanguine sacrificium*, &c. & *Suscipe munera ista ex benignitate tua*. Denique in Clementis Liturgia Romana, post consecrationem, *Etiâ rogemus Deum per Mediatorem Christum suum pro munere, ut Deus, qui bonus est, suscipiat illud per Mediatorem Christum in cæleste suum altare, in odorem suavitatis pro Ecclesia*. Hic quoque, si juxta Bellarminum per munus oblatum Christus corporaliter præsens intelligatur,*

tur, certè verborum istorum paraphrasis talis esse debet, *Rogemus Deum per Christum pro Christo oblato Domino, ut Deus, qui bonus est, suscipiat Christum per Mediatorem Christum, in odorem suavitatis pro Ecclesia.* quæ quàm horrida & blasphemia oratio esset, nemo non videt. Sed sic nimirum malunt Pontificii in nuda sacrificii voce hæerere, quàm juxta Patrum antiquorum sensum Catholicum, ac unà cum Protestantibus, distinctiones amplecti, aut Sacrificii, in sacrificium propriè & impropriè sumtum; aut Propitiationis, in eam quæ fit *ex justa satisfactione* & ea quæ est (sunt Liturgiarum ipsarum expressa vocabula) *ex Divina benignitate & dignatione accepta.* Lectorem hîc gradum sistere hortor, mecùmque perpendere, liberè à nobis verèque concedi unà cum Bellarmino, orationem illam perantiquam esse & ab Ambrosio traditam, imò etiam Græcarum Liturgiarum antiquissimarum formulis per omnia consentientem, & deniq; *post consecrationem factam.* Unde sequitur, Munus illud oblatum, quod à Deo acceptari petitur, non esse corpus aut sanguinem Christi. Et proinde dogma Transsubstantiationis panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi Liturgiæ illæ planè jugulant.

CAP. VIII.

De Valore sacrificii propitiatorii Missæ.

Argumentum VII. ex debito valore sacrificii propitiatorii.

SECT. I.

Christi sacrificii propitiatorii valorem Pontificii Doctores communiter non Divinæ Scripturæ iustâ statera, sed humani cerebri crassâ trutinâ examinantes, illud in Eucharistia tantùm finitæ virtutis esse statuunt & sacrilegè

^a Bellar. l. 2.
De Miss. c. 4

crisegē profitentur, viz. ^a *Valor sacrificii Missæ*, inquit Bel-
larminus, *est finitus. Hac est communis sententia Theologorum:*
Et probatur — ratione quæ sumitur ex parte offerentis. Nam
in sacrificio Crucis offerens est ipsa Persona Filii Dei per se, at
in sacrificio Missæ offerens est Filius Dei per Ministrum. Sic
Cardinalis. Cujus ratio futilior est quàm quæ à quoquam
refutari, propositio verò ipsa horridior quàm ut à Christi-
anis audiri debeat. Si enim Rex cuiquam viro nobili per
manum servi det gemmam ^{ἀλαξήραρον}, & admirabilis virtutis
ad morbum depellendum, ecquid virtutis & efficacæ suæ
gemmam illam perdidisse dixeris, quoniam à Rege data est
non propriâ sed servi manu? Ad propositionem autem
quid dicam? Tantùm Pontificiorum conscientias appello,
ut ex universa Patrum nomenclatura vel unum proferant
qui huic Pontificiorum *communis* (ut aiunt) *sententiæ* assen-
ferit, imò qui non penitus exhorruerit audire Christi san-
guinem (cujus vel una guttula sufficiens esset ad mille mun-
dos redimendos ubicunque est) negari esse infiniti valoris.
Rationem quæritis? Sola illa satisfaciет, opinor, quam in
proxima sectione ab effectu deducemus.

*Argumentum VIII. ab effectu sacrificii propitiato-
rii Christi.*

SECT. II.

Propitiatorium sacrificium Christi non potest non esse
infinitæ virtutis ad remissionem peccatorum omnium,
tam mortalium quàm venialium: At non est hæc vis sacri-
ficii Missatici: Proinde illud non est propitiatorium. Quan-
tam vim Missali sacrificio Pontificii tribuant, ab ipsis ad-
discemus. Hos autem video in varias opiniones distractos.
Prima opinio est, ut ait Canus, ^b *Hoc sacrificium culpas etiam*
mortales remittere posse, atque adeò gratiam conferre. At hæc
vera non est, nisi omnes Theologi fallantur, qui uno ore animòq;
dissentiunt.

^b Canus, Loc.
Theol. l. 12.
§. In hujus
§. S. Ha-
rum trium.

diffentiunt. Sic ille. Si vim non habet per se remittendi mortalia peccata, quam igitur virtutem habeat quoad peccatorum remissionem dicito. Secunda opinio *nullam vim ei tribuit quoad remissionem peccati, nisi ad impetrandam remissionem instar orationis: Quomodo etiam elemosyna dicitur ab omni peccato liberare.* Quanta scilicet virtus hæc, ipsi docebunt; *Missæ, ut est impetratorium sacrificium, non est nisi finita virtutis.* Sic Jesuita Azorius. Tertia opinio restat: De qua Valentianus Jesuita, *Alii censent,* inquit, *sacrificium Missæ ad pœnæ tantum relaxationem valere.* Videmus jam tandem quò res redigeretur, si vellemus Pontificiorum dissidiis attentionem habere; nempe, Propitiatorium Christi sacrificium in Missa exhiberi, quo nullum omnino *mortale* peccatum remittatur; in quo vis nulla inest nisi *impetratoria*, quam Eleemosynis & Precationis Dominicæ repetitionibus tribuunt; quo culpæ tantum *veniales* expiuntur, (de quibus Jesuita, *Constat inter Theologos, peccatum veniale, ut hominem gratiâ non privat, ita sine gratia remitti posse.*) imò quod nè ad venaliū quidem culparum propriè, sed tantum ad *pœnarum* (nimirum temporalium) *relaxationem* valeat. Siccine Theologos decet valorem Sacrificii (ut ipsi arbitrantur) Filii Dei propitiatorii tantilli facere?

Nos verò in Missa nostra, ex verbis Christi, *Hic est sanguis meus, qui effunditur pro vobis in remissionem peccatorum,* applicationem salutarem unici sacrificii crucis propitiatorii virtutis infinitæ ad remissionem omnium quantumvis mortalium peccatorum esse credimus. Atque si Catholicæ Antiquitatis iudicium consulatur, certè confessione suâ Opinatores istos omnes obrueret. Alanus Cardinalis, *Ego verò,* inquit, *nunquam invenio huius sacrificii usum ad pauciora restringi quàm ipsa immolatio crucis.* Cui nos assentimur, quatenus per hoc Sacramentum objectivè sit applicatio remissionis omnium peccatorum; non verò quòd corpus Christi subiectivè in Eucharistia præsens sit.

Argu-

Azor. part. 1. Moral. l. 10. c. 21. d Greg. Valent. l. 1. De Missa, c. 5.

Gr. Valent. ubi supra.

Alan. l. 2. De Sacram. c. 33.

*Argumentum IX. ex vanitate Rationum Pontificiorum,
quibus valorem sanguinis Christi Pontificii
deprimunt.*

SECT. III.

*Salmer.
tóm. 9. trañt
33.*

PRimam rationem suggerit Salmeron Jesuita: *Si infiniti valoris, inquit, est sacrificii incruenti oblatio, ex Christi institutione & sacrificii virtute, una Missa celebrata pro redemptione omnium animarum quæ in expiatorio carcere continentur, solum evacuaret purgatorium. quod non est asserendum: quia frustra tot sacerdotes initiarentur, frustra tot Missæ pro uno defuncto celebrarentur, &c. Sic ille. Nempe, ut sacrificuli hi infinitum lucrum habeant, Christi sanguinem tantum finitæ efficacix esse oportet. At ista ratio de vastando toto Purgatorio, cum veteres Patres Purgatorium prorsus latuerit, nobis satis persuadere potest, eos qui se Patrum filios esse tantopere jactitant, hic (ut & passim alibi) se nothos tantum esse prodidisse.*

*Valent. l. 1.
De Missa,
c. ult.*

Altera ratio ad hujus portionem aliquotam spectat: *Est, inquit Valentianus, quadam portio remissionis peccatorum, qua competit sacerdoti ministranti, quam, cum vult, particulari intentione applicat: ut qui sacrificium pro Petro offert, ratione stipendii. Sic ille. Quid opus est pluribus? jam totius ferè Missæ & Sacrificii propitiatorii quasi animum perspiciamus: Ut scilicet Indulgentiæ Papales & portiones Sacerdotum majoris sint valoris, sanguis Christi minoris erit. Non igitur mirum est quod cum Demetrio altum clamitent & vociferentur, Magna est hæc Diana, propter suum non exiguum lucrum. Denique, si quis quærat an hi institores norint quam proportionem Sacerdos in portione sua dispensanda observare debeat, Cardinalis Alani responsum repetant; *In certarum personarum causis, inquit, certam aestimationem sacrificii & fructum definire non tam certum est, quia ad ista particularia neque Scriptura neque Patres quicquam conferunt.**

*Alan. l. 2.
De Euch. c. 4.*

conferunt. Ergone hoc est sacerdotis arbitrio permittendum? Equidem sapiunt Sacrificuli. nulla enim magis compendiosa & quaestiosa illis mercatura erit, quam si vendant ut velint. Haecenus de Patribus. Ultimum examen sequitur.

CAP. IX.

IV. EXAMINATIO;

*De Protestantium circa Sacrificium propitiatorium in commemoratione Eucharistica admodum salutari iudicio; Causeq;
ipsius brevis & enucleata determinatio.*

QUænam sit Protestantium professio in hac parte, Adversariorum nostrorum nominatissimorum relationi partim permittimus: ¹ *Protestantes eò usque, inquit Bellarminus, Eucharistiam sacrificium admittunt, quatenus sumtio ejus fieri soles ad laudem Dei, & quatenus in ea representatio & commemoratio veri sacrificii Christi in cruce celebratur.* Sic ille, in genere. Dein de Calvino etiam, quem novit Romanæ Missæ Sacrificium propitiatorium tanquam *blasphemia* execrari, *Calvinus dicit, inquit, Eucharistiæ participes non solum communicantes sed & omnes sacrificium offerre.* Certè addi etiam præterea potuit, à Protestantibus verè *inasmòd, propitiatorium, sacrificiũ, sed commemorativè & objectivè, offerri in Cœnâ, quod erat in se subjectivè propitiatorium in cruce.* Ratio; Quia hæc nostra celebratio est tantum ex parte sacrificii, *annunciatio mortis Domini, 1. Cor. 11.* Quæ Annunciatio & Commemo-

¹ Bellar. l. 1.
De Missa,
c. 2.

memo-

moratio, quatenus laudes Dei sonat, est spirituale sacrificium *ευχαριστικόν** quatenus in illa Christo Deo ad dextram Patris sedenti honor & latria exhibetur, *λατρευτικόν* & *σεβαστικόν*, quatenus preces fundimus in nomine Christi, *συγχρηστικόν*, impetratorium; quatenus denique cruentam Christi mortem Deo non modò externis Symbolis repræsentamus, sed etiam cum omni veneratione eam commendamus illi ac quodammodo præsentamus, *ιλαστικόν* & *propitiatorium* dici potest. Cujus adæquatam obiectum, Corpus Christi crucifixum, cum prorsus infiniti sit valoris, adeò ut ad omnium omnino peccatorum, etiam mortalium, expiationem valeat, non possumus non damnare Missaticum Pontificiorum Sacrificium, quo (ut ipsi statuunt) fortè *peccata venialia* tantùm, saltem *pæna temporaria*, remittantur.

CLASSIS VI;

De Adoratione Latreutica, seu Divina, in Missa.

Status Controversiæ.

C A P. I. Sect. I.

Cultum quem Tridentini Doctores decreverunt, ipsi sunt prodituri. nos attendamus; si tamen attentionem & non potiùs execrationem mereantur: * Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, inquitur, *quin omnes fideles, pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, Latria cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento & venerationem exhibeant. Declarat præterea sancta Synodus, religiosè inductum in Dei Ecclesiam* *hunc*

* Syn. Trid.
sess. 13. c. 5.

hunc morem, ut peculiari quodam die festo venerabile hoc Sacramentum veneratione & solennitate celebraretur. Post hoc Decretum Synodus intonat vehementiùs, immittitq; brutum suum fulmen in quemvis qui Sacramentum vel in Ecclesia elevatum vel publicè per compita circungestatum adorandum esse negaverit, eumque anathema esse denunci- at. Quid adversus hoc Protestantes? Jesuitæ declarabunt; ^b Omnes idololatriam appellant hujusmodi adorationem. Rur- sus; ^c Lutherani nos idololatrias vocant, seu (ut ipsi nugari so- lent) artolatrias. Sic illi, qui idololatriam ipsam pro nugis habent, ut infrà probabimus; ubi demonstrabimus hanc esse βδολωγία illud (nempe formalem idololatriam) in quod cæteræ Romanæ Ecclesiæ superstitiones maximæ, veluti in mare mortuum, se exonerant. Quod ut rectiùs distinctiùsq; præstemus, primò, in primam hujus Sacramenti institutio- nem, secundò, in Antiquorum Patrum dogmata, tertio, in Pontificiorum principia, quartò, in Protestantium profes- sionem diligentiùs exactiùsq; inquirendum duximus.

^b Bellarm. l.
4. De Euch.
c. 29.
^c Valent. l. 1
De Idol. c. 3.

Nulla adoratio Eucharistiæ in prima Institutione.

SECT. II.

Nulla Sacramenti hujus Adoratio in prima Institutione vel sub præcepto vel in praxi tradita fuit. Ergò ea non est toleranda. Antecedens nullà nostrà velitatione opus ha- bet. id enim Pontificiorum confessio testabitur: qui quæ- rentibus an aut Christus mandaverit, aut Apostoli cultum Eucharistiæ exhibuerint, respondent, ^d Non opus tunc fuisse ut sumentes corpus Domini genu flexo novam honoris signifi- cationem darent, quia Apostoli tum habebant Christum præsen- tem & corpus suum iis porrigentem. Sic Costerus: Cujus confessionem, de Apostolis non adorantibus Eucharistiam, amplectimur; rationem autem meritò ridemus; cum præ- fertim, vobis ratiocinantibus, corpus Christi adorandum

^d Coster. Jes.
Euchir. tit.
Euchari-
stia. §. Ne-
gandum est

* *Suprà,*
class. 4. c. 3.
§. 2.

fit quoties intrat * sub tectum communicantis : unde cuius promptum erit colligere, quò propiùs communicanti Christus accesserit, eò majori reverentiâ dignum esse. Nostrâ plurimùm interest, institutionis primæ texturam penitiùs introspicere : Ubi in his verbis, Hoc FACITE, Christus complexus est quicquid necessariò postea faciendum mandavit. Quod abundè confirmat Apostolus 1. Cor. 11. ubi profitetur *se tradere quicquid à Domino acceperat.* loquitur de Eucharistia ; ubi tamen de Adoratione Eucharistiæ syllaba nulla exstat, etiam tum cùm eos qui sacrosanctum hoc Sacramentum impiè temerarunt ab ejus communicatione arcere voluit. Antiquitatem consulamus.

CAP. II.

Objectiones ex antiquis Patribus pro Adoratione Eucharistiæ.

Objectionum quæ ab Adversariis afferri ex Patribus solent hæc capita fuere ; Voces, Epitheta, Actus, Adjuncta, & Cautiones : quæ singula à Pontificiis nimis quàm coactè, futiliter, falsò, obstinatèq; urgentur, quasi ex quibus Eucharistiæ Divinam Venerationem hauserint. A Vocibus auspicantur.

Objicitur I. vox GRACA, προσκυνητος.

SECT. I.

Primò, in genere objiciunt Adversarii, Docuisse Patres, *προσκυνητος* Sacramento deferendam esse. Quibus respondemus, Vocem hanc solitariam non probare Cultum Divinum : Alioqui impiè errassent sancti Patres, quando scripta Evangelica * *προσκυνητε* appellabant ; crassius multò, cùm sepul-

* *Istâ. Pelus.*
l. 1. epist.
 136.

sepulcrum Christi ^{ἡ τὸν προσκύβοντες} vocabant; sed nequissime omnium planēq; diabolicē, cū ausus est vir undique sanctus, quasi Diabolum compellans, alto cum despectu dicere, ^{εὖ τὰ προσκύβοντες} Tu me adora. Ergo vox ^{προσκύβοντες} per se in usu Patrum ad Divinum cultum non est restringenda.

^b Idem, l. 4. epist. 27.

^c Greg. Naz. *Orat.* 4. p. 643.

Secundō particularim objicitur ex Chrysostomo. I. Bellarminus, ^d *Locus hic Chrysostomi*, inquit, *vel solus sufficeret ad Bezam convertendum ad veram fidem, nisi in sua heresi planē obduruisset. Verba ejus hac sunt*, [Dum in hac vita sumus, ut terra nobis cœlum sit facit hoc mysterium, — Etenim quod summo honore dignum est, id tibi in terra ostendam: nam quemadmodum in regiis non parietes, non tectum aureum, sed regium corpus in throno sedens omnium præstantissimum est; itā quoque in cœlis regium corpus, quod nunc in terra videndum tibi proponitur. neque enim angelos neque archangelos, non cœlos, non cœlos cœlorum, sed ipsum horum omnium Dominum tibi ostendo.] *Quo loco Chrysostomus, si solū in signo Christum in terrae velle, planē deciperet auditores; nec anteponeret eum Angelis & Archangelis. Quis enim non malit veros Angelos videre quā solam Christi imaginem?* Sic ille.

^d Bellarm. l. 2. De Euch. c. 22. ex Chrysost. in 1. Cor. hom. 24.

II. * Objicit hunc locum Chrysostomi in Orat. De S. Philogonio, ubi loquens de Magis, inquit, qui ad Christum adorandum ex Perside venerunt, sic ait, [Si cum fide accesserimus, proculdubio videbimus eum in præsepi jacentem. Nam hæc mensa vicem explet præsepis: siquidem & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem fasciis involutum, sicut tunc, sed undequaq; Spiritu sancto convestitum. Ac Magi quidem nihil aliud quā adorarunt; tibi verō, si cum pura accesseris conscientia, permittemus ut sumas, & sumto domum abeas.] *Ubi indicat, nos non tantū adorare posse, quod Magi fecerunt, sed etiam sumere.* Sic Bellarminus.

^e Bellarm. ubi suprà.

III. Objicit Bellarminus, ^f Chrysostomum referre visionem sibi narratam de sene quodam qui conspexerat multi-

^f Chrysost. l. 6. De Sacerd.

* *Suprà,*
class. 4. c. 3.
§. 2.

fit quoties intrat * sub tectum communicantis : unde cuius promptum erit colligere, quò propius communicanti Christus accesserit, eò majori reverentiâ dignum esse. Nostrâ plurimum interest, institutionis primæ texturam penitus introspicere : Ubi in his verbis, Hoc FACITE, Christus complexus est quicquid necessariò postea faciendum mandavit. Quod abundè confirmat Apostolus 1. Cor. 11. ubi proficitur *se tradere quicquid à Domino acceperat.* loquitur de Eucharistia ; ubi tamen de Adoratione Eucharistiæ syllaba nulla exstat, etiam tum cum eos qui sacrosanctum hoc Sacramentum impiè temerarunt ab ejus communicatione arcere voluit. Antiquitatem consulamus.

CAP. II.

Objectiones ex antiquis Patribus pro Adoratione Eucharistiæ.

Objectionum quæ ab Adversariis afferri ex Patribus solent hæc capita fuere ; Voces, Epitheta, Actus, Adjuncta, & Cautiones : quæ singula à Pontificiis nimis quàm coactè, futiliter, falsò, obstinatèq; urgentur, quasi ex quibus Eucharistiæ Divinam Venerationem hauserint. A Vocibus auspicantur.

Objicitur I. vox Græcæ, προσκυνησις.

SECT. I.

Primò, in genere objiciunt Adversarii, Docuisse Patres, *προσκυνησις* Sacramento deferendam esse. Quibus respondemus, Vocem hanc solitariam non probare Cultum Divinum : Alioqui impiè errassent sancti Patres, quando scripta Evangelica *προσκυνητε* appellabant ; crassius multò, cum sepul-

* *Ibid. Pelus.*
l. 1. epist.
136.

sepulcrum Christi ^b τὸν προσκυρόμενον vocabant; sed nequissimè omnium planèq; diabolicè, cùm ausus est vir undique sanctus, quasi Diabolum compellans, alto cum despectu dicere, ^c εὐ μὲ προσκύνουν, Tu me adora. Ergò vox προσκύνει per se in usu Patrum ad Divinum cultum non est restringenda.

Secundò particulatim obijcitur ex Chrysostomo. I. Bellarminus, ^d *Locus hic Chrysostomi*, inquit, *vel solus sufficeret ad Bezam convertendum ad veram fidem, nisi in sua heresi planè obduruisset. Verba ejus hac sunt*, [Dum in hac vita sumus, ut terra nobis cœlum sit facit hoc mysterium, — Etenim quod summo honore dignum est, id tibi in terra ostendam: nam quemadmodum in regiis non parietes, non tectum aureum, sed regium corpus in throno sedens omnium præstantissimum est; ità quoque in cœlis regium corpus, quod nunc in terra videndum tibi proponitur. neque enim angelos neque archangelos, non cœlos, non cœlos cœlorum, sed ipsum horum omnium Dominum tibi ostendo.] *Quo loco Chrysostomus, si solùm in signo Christum in terrae velle, planè deciperet auditores; nec anseponeret eum Angelis & Archangelis. Quis enim non malit veros Angelos videre quàm solam Christi imaginem?* Sic ille.

II. • Obijcit hunc locum Chrysostomi in Orat. De S. Philogonio, ubi loquens de Magis, inquit, qui ad Christum adorandum ex Perside venerunt, sic ait, [Si cum fide accesserimus, proculdubio videbimus eum in præsepi jacentem. Nam hæc mensa vicem explet præsepis: siquidem & hic ponitur corpus Dominicum, non quidem fasciis involutum, sicut tunc, sed undequaq; Spiritu sancto convestitum. Ac Magi quidem nihil aliud quàm adorarunt; tibi verò, si cum pura accesseris conscientia, permittemus ut sumas, & sumto domum abeas.] *Ubi indicat, nos non tantum adorare posse, quod Magi fecerunt, sed etiam sumere.* Sic Bellarminus.

III. Obijcit Bellarminus, ^e Chrysostomum referre visionem sibi narratam de sene quodam qui conspexerat multi-

^b Idem, l. 4. epist. 27.

^c Greg. Nazianzen. orat. 4. p. 643.

^d Bellarm. l. 2. De Euch. c. 22. ex Chrysost. in 1. Cor. hom. 24.

^e Bellarm. ubi suprà.

^f Chrysost. l. 6. De Sacra.

indinem Angelorum altare ipsum circumdantium, & sic capite inclinatum, ut si quis milites prasente Rege stantes videat. Hic Cardinalis excitat illud suum epinixion; Ad hac Adversarii neque respondenti, neque respondere possunt. Sic ille, ostentator præceps ante victoriam.

Ad hæc respondemus, I. in genere. Tam frequens ac familiaris erat Chrysostomo mos hyperbolizandi, ut Sixtus Senensis (inter Pontificios sagacissimus Antiquitatis venator, & censor liberrimus, ubi notabat Patres hyperbolicè loqui) nominatim Chrysostomum perstrinxerit, monueritque hujusmodi locutiones non esse strictè accipiendas. Imò etiam Pontificii plurimi, cum urgentur Chrysostomi sententiis, unum hoc respondent, *Chrysostomum per excessum, seu hyperbolicè, esse locutum*. Est enim ubi Chrysostomus eos *impudentes* appellat qui ad Missam tanquam ad spectaculum veniunt, ipsi non omnino communicaturi. Quid ad hoc Cardinalis? ^h *Dico*, inquit, *Chrysostomum illud, ut quædam alia, per excessum esse locutum*. Sic ille; quamvis revera nulla ibi vox sit quæ hyperbolicè sonet. Item de conceptione B. Virginis; ⁱ *In hoc excessit Chrysostomus*, inquit Barradius Jesuita. Necnon de dubietate B. Mariæ Virginis, ^k *Dicendum*, inquit Aquinas, *quòd in verbis illis Chrysostomus excessit*. Hæc Pontificii; qui tamen indignissimè ferunt à nobis reponi illis suum illud, *Excessit Chrysostomus*. Quid igitur interest? Id sanè, quod est animadversione dignissimum; Nos (ut pòst ostendemus) Chrysostomum dogmaticè loquentem, ut planè nostrum, nobis vindicare, eundem nonnunquam rhetoricè dicentem videri Adversariis favere, sed tantùm videri; quia de rebus mysticis loquens non potest nisi mysticè intelligi, ut ex Solutionibus nostris sequentibus passim liquebit.

II. Respondemus particulatim ad Chrysostomi testimonia. I. Ad primum. Chrysostomus, qui promittit se ostensurum hoc mysterium summo honore dignum esse, eundem

⁸ Sixt. Senens. l. 6. annot. 152.

^h Bellarm. l. 2. De Missa, c. 10. §. Ad illud.

ⁱ Barrad. tom. 1. l. 8. Concord. c. 6.
^k Aquin. 3. qu. 27. art. 4.

eundem honorem verbis Evangelicæ historiæ, atque etiam Pauperi, tanquam Christo, deberi, mox pari verborum emphasi declarabit. Interim ad ejus interrogationem nos interrogando respondemus, Quis Christianus non mallet Sacramento corporis & sanguinis, ceu sigillo redemptionis, fidem sibi obsignari, quàm choros Angelorum videre tantum, quod vel Diabolis ipsis conceditur?

2. Ad secundum testimonium, de videndo Christum in altari, ut Magi viderunt in præsepi, respondemus per triplex parallelum. I. de Eucharistia, ¹ Quid tu facies, O homo? inquit; sacerdos stat ad mensam quando tu vides *πρὸς τὸν ἱεραγυριστὸν, ovem mactatam & jugulatam*. II. de auditione Evangelii, ² Nos attendere debemus, inquit, ad sermones, ut Regem ipsum videntes *καθήμενον ἐν τῷ θρόνῳ, sedentem in throno inexplicabilis gloria, & Angelos assistentes illi*. III. Idem Pater excitans ad eleemosynas erogandas, ex illis verbis Christi, IN QUANTUM FECISTIS ILLIS, FECISTIS MIHI, ³ Non deseramus Jesum, inquit, esuriensem in hujusmodi forma. ipse est qui mendicat, & accipit: hunc cum videris, *ἀκούον, revere, eum*. Jam hæc parallela inter se conferantur. Illic, videre Christum in Eucharistia, ut in præsepi, jacentem; hîc, eundem videre Agnum occisum: Illic, Regium corpus in throno sedens; hîc pariter, in Evangelio eundem Regem sedentem in throno: Illic, Christum Magi adorant; hîc, in Paupere, homines benefici eundem Christum reverentur. Vix ovum ovo tam simile tamque par quàm sunt hæc ejusdem Patris dicta, dum inter se comparantur. veruntamen Pontificios adeò infrunitos non censemus, ut aut Christum in Eucharistia verè occisum, aut in vocibus Evangeliorum in throno sedentem, aut in paupere ut personaliter præsentem adorandum imaginentur. Ad hæc, Sophronius scribens ad Paulam Hieronymi discipulam, ⁴ Ad præsepe, inquit, ô Paula, te teste, nato Puero, inter crepundia novi partûs & querelas nesciisploratus, pro fescenninis, GLORIA IN EXCELSIS DEO, ET

¹ Chrysost.
hom. 5. p.
165. edit.
Savil. in
nomen Cæ-
meterii.
² Chrysost.
hom. 2. in
Matth.

³ Idem, hom.
89. in Mat.
& hom. 20.
in 2. Cor. in
Moral.

⁴ Hieron. de
Assumpt.
Mariæ, ad
Paulam &
Eustoch.
tom. 4. Cu-
jus autor
est imatur
fuisse So-
phronius.

IN TERRA PAX HOMINIBUS BONÆ VOLUNTATIS, multitudinem angelorum cantantium audivisti, & radiantem stellam vidisti, — Magos præterea tria deferentes munera in visione beatis oculis conspexisti, — & cum eisdem Magis Deum puerum in præsepio adorasti. En, viri Pontificii ! hinc pariter præsepe habemus, & Magos, & Angelos canentes ! en Christum quoq; à Paula adoratum, eundemque denuo, plùs quàm trecentos annos post ascensionem ejus in cœlum, puerum in præsepio natum ! ecce insuper & stellam ejus ! Hæc profectò si quis vellet ad literam interpretari, Sophronius eum summa cum irrisione exploderet, qui ibidem fatetur se hæc more eorum qui declamatoriè in Ecclesiis solent loqui ad populum dixisse. Inter quos quidem Chrysostomum meritò numerandum, qui in hoc declamatorio & panegyrico genere dicendi cæteris ferè omnibus antecelluit, nemo inficiabitur.

Ad tertium testimonium, de *assistentia Angelorum quasi capite inclinatorum*, respondemus per simile parallelum ejusdem Chrysostomi : Qui in eadem oratione more oratorio Antiochenum populum suum monet, animosq; illis accendit ad audiendum Evangelium, utpote in quo *Christum ipsum videant veluti Regem in throno sedentem gloria inexplebilis, & Angelos assistentes ei*. Quidni hoc parallelum objecto testimonio satisfaciat ? Equidem de adorando Christo veluti præsepe, more militum erga Regem, altum est hinc silentium. Sed silentium hoc facilè abruptet Gregorius Nazianzenus ; qui de Baptismo, τὸ τοῦ συγκαταστήσαι, inquit, τὸ τοῦ ἀδελφῶν ἁγίων. Huic congratulantur celi, hæc Angeli glorificant, seu celebratione colunt. quod amplius multò est quàm *inclinare capita versùs altare* : Quod etiam mysterii Divini gratià nos facimus ; non autem ex ulla vel levissima opinione essentialis præsentiae corporis Christi, magis quàm qui in aula versùs solium Regiæ Majestatis se inclinant, aut solium ipsum venerari, aut ibi præsentiam Regis

* Chrysost.
hom. 2. in
Matth.

* Nazian.
Orat. Quæ-
drages. de
Bapt.

gis corporalem imaginari dici queant. Hujusmodi fuere magni Cardinalis Objectiones, ad quas scilicet ait *Protestantes nec respondisse nec respondere posse*: in quibus nihil facilius cernitur quàm jaſtantia præceptis.

Præterea idem Cardinalis hæc Theodoretus verba objicit, ¹ *Neque enim signa mystica post sanctificationem recedunt à sua natura; manent enim in priore substantia & figura & forma, & videri & tangi possunt, sicut prius. Intelliguntur autem ea esse quæ facta sunt, & creduntur, & adorantur, ut quæ illa sint quæ creduntur.* Ex his Bellarminus; Apertissimè asserit hoc loco Theodoretus Præsentiam Domini in Eucharistia, cum dicit intelligi, credi, & adorari corpus Domini in Eucharistia, & ideo intelligi, credi & adorari quia panis Eucharistia, id est, panis consecratus est verè id quod intelligitur, creditur & adoratur. Sic ille, per adorationem cultum prorsus Divinum intelligens. quod glossema falsum esse verba ipsa demonstrant. Nam Symbola quæ adoranda esse dicit Theodoretus, eadem in priori sua substantia manere, (viz. esse adhuc panem & vinum) æquè expressè dogmaticèque * docuit, atque Protestantium quispiam professus est unquam. Qui si panis substantiam adorasset, certè Cardinalis eum inter ἀρνείας meritò numerasset. Hucusq; de objectis Patribus Græcis.

¹ Bellarm. l. 2. De Eucb. c. 27. ex Theodor. Dial. 2.

* Suprà, class. 2.

Objicitur II. vox Latinorum Patrum, Adoratio.

SECT. II.

Generatim I. ab Adversariis objicitur, In usu hujus Sacramenti dicere Patres, *Se adorare*. Verùm de voce *Adoratio* etiam ipsi liberè testantur; ^a *Nec movere nos debet verbum hoc Adorare: quia vulgatum sit hoc creaturis tribui in Scripturis: ut Angelis, quos Loth adoravit pronus in terram. Adorabat item Bathsheba regem prona in terram, 3. Reg. 1.* Necnon de Hieronymo inquit Bellarminus; ^b *Is non igno-*

^a Ribera, in Apoc. 19. & Vinea Jes. in eundem locum.
^b Bellarm. Apolog. c. 1. §. Primum, in ejus extrema parte

bat esse multa genera adorationis ; & aliam Deo, aliam rebus sacris deberi. Hoc clariùs elucescet ex Patrum parallelis infrà, in Solutionibus seqq.

II. Particulares ex Patribus objectiones oggerunt:

* Bellarm.
Apol. c. 8.
p. 107. ex
Ambrosio de
Spir. S. l. 3.
c. 12. traſſ.
in Psal. 98.
& August.
in eundem.

1. Obj. * Ambrosius, ait Bellarminus, PER SCABELLUM, inquit, TERRA INTELLIGITUR, PER TERRAM CARO CHRISTI. HANC HODIE IN MYSTERIIS ADORAMUS QUAM APOSTOLI IN DOMINO JESU ADORAVERUNT. Ex his verbis Cardinalis satis Thraſonicè, *Hic locus nullam admittit solutionem.*

* Athan.
Epiſt. ad A-
delph. contr.
Arian.

Reſp. Imò obſectio illa ſolutione nullà eget, in qua nihil difficultatis ineſt. Dicit enim *carnem Chriſti* (quam *ſcabel- lum* vocat) *adorari* : ſed non nudam carnem intelligit, aut ſolam Chriſti humanitatem ; quia (nè quis fortè neſciat) fides Catholica non permittit illud fieri, teſte Athanaſio contra Arianos ; ^d *Non enim creaturam*, inquit, *προσκυνούμεν, adoramus* : nam eſſi caro Chriſti ſit pars creaturarum, ta- men *Θεὸς ὡς ὁπὼς οὐκ ἔστιν, facta eſt corpus Dei. neq. iſtiusmodi corpus discriminatum à Verbo προσκυνούμεν, adoramus*. nempe, nè alio- qui in idololatriam incidamus. Sed mittamus *πίερα*. Pa- tres non dicunt Divinum cultum Sacramento ipſi eſſe de- ferendum. Objicitur nobis, *Chriſtum hominem adorari in his Myſteriis*. At aerem verberat Cardinalis, & pugnat abſque adverſariis. Noſtri enim Theologi pluſquam mil- lies proteſtati ſunt, non ſolùm in Eucharistiæ ſed etiam in Baptiſmatis myſteriis repræſentari mortem corporalem Fi- lii Dei, in quam baptizamus, Rom. 6. adeòq; Chriſtum ip- ſum in his myſteriis celebrandis etiam per invocationem adorandum eſſe, in cujus nomine baptizamus ; quamvis corpus ejus in aqua ſubſectivè præſens non eſſe Pontificius nullus inficiabitur.

* Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 24. ex
Aug. in
Pſal. 98.

2. Obj. Objicitur ridem illud Auguſtini ; * *Nemo illam carnem manducat, niſi priùs adoraverit*. De qua Bellarmi- nus, *Inſignis hic locus eſt* ; nempe, ad probandam Divinam adorati-

adorationem Eucharistię exhibendam esse. Sed respondeo, I. Hoc esse insignem Augustino injuriam facere, qui nihil hęc de Eucharistia docuit quod non Protestantes ultro profitentur, atque adeo præstant: Qui lectionem Scripturarum non audiunt, nisi Christum intus adorando: nec absq; invocatione & adoratione Christi Baptismum celebrant unquam: de quo præclare magnus Athanasius, [†] *Catechumeni* *προσκυνῶσι*, adorant, inquit, *Patrem & Filium; & perfecti non sunt antè quàm baptizantur in nomine Patris, Filii, & Spiritus sancti*. Sic ille. Igitur adulti baptizandi prius adorant quàm baptizantur. Num verò ipsum Sacramentum [†] negabat Bellarminus. An igitur Christum extra Sacramentum? certè. Nè longius sim; nemo Christianus, modò rectè institutus, non in mensa communi precibus Christum adorat prius quàm manducet. Est igitur *insignis* obiectio Cardinalis cassâ nuce cassior. Respondeo II. ex Patrum parallelis. Augustinus, [†] *Baptismum Christi*, inquit, *ubique veneramur*. Necnon de Scripturis Tertullianus, ^{*} *Adoro*, inquit, *plenitudinem Scripturarum*. ut & Concilii Carthaginensis Patres, ^h *Sancta sunt*, inquit, *& adorabilia Scriptura verba*. Hactenus de Vocibus. Sequitur de Epithetis.

[†] Athanas.
contr. Maced.
Dial. 1.

[†] Aug. Epist.
164. sub si-
nem.
^{*} Tertull.
adv. Herm.
^h Conc. Car-
thag. apud
Cyp.

Objicitur ex Patribus Epitheton Horribile, Terribile.

SECT. III.

[†] **O**Mnes Graci, inquit Bellarminus, *passim vocant sacrificium terribile, & plenum horroris. quæ soli vero sacrificio conveniunt*. Et rursus, ut probet Præsentiam corporalem, dicit, *Propterea dici ab illis tremenda mysteria*. Sic ille in genere. Sed inter alios & præ aliis omnibus video illum in Chrysostomo insistere. Qui, ^h *Cogita*, inquit, *quali sis insignitus honore, quâ mensâ fruaris*. *Quod Angeli videntes horrescunt, neque liberè audent intueri, propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur, huic nos unimur*. Hoc unum est

[†] Bellar. l. 1.
De Missa,
cap. 15. §.
Quinta. &
l. 2. De Euch.
cap. ult.

^h Bellar. l. 2.
De Euch. c.
22 ex Chry-
sost. hom. 60.
ad pop. An-
tioc.

est ex iis testimoniis ex quibus Cardinalis tantopere in nos Protestantes insultat, quasi quod solutionem non admittat; quia si *Angeli ad altare adstant cum timore ac tremore, & vix audens libere intueri propter splendorem inde emicantem, quis negare potest ibi alindesse quam panem? & si Angeli adorant, quis homines reprehendere potest si & ipsi adorent?*

* Part. I.
cap. 12.

I. Sol. Nobis responsum deesse non potest, si modò Adversarii nostri sibi constare velint, qui * suprà nos docuerunt, Christum ut est in hoc Sacramento nullo oculo humano nullòve intuitu Angelico conspici omnino posse; idque argumentis confirmarunt: & nos (ut idoneos auditores decet) facile credimus non posse Christum videri ubi non est: Nunc verò contrà, quàm primum illis collibitum est, en corpus Christi non visibile modò sed & λαμπρὸς, splendide visibile! Possuntne Papistæ tam crassas repugnantias concoquere? O ilia dura!

* Class. 4.
cap. 1. §. 1.

II. Sol. Nòne ut non plus quàm panem in Eucharistia esse profiteamur? Calumniam hanc Protestantes millies obtriverunt. De quo nos alibi * copiosè satis. Interea verò Mysterium hoc, juxtà cum antiquis Patribus, tum gaudii tum horroris plenum esse ex animo credimus & prædicamus: illud, quia per Eucharistiæ sumtionem fidelem participes facti sumus corporis & sanguinis Filii Dei; hoc, quia qui manducat panem & bibit poculum Domini indignè, reus est corporis & sanguinis Domini, & iudicium sibi accersit, 1. Cor. 11.

¹ Chrysost. in
1. Cor. hom.
40.

¹¹ Chrys. hom.
20. in 2. Cor.

III. Sol. Hactenus ex aliis Patribus. nunc ex Chrysostomo Chrysostomo imprimis satisfiat. Ille de Baptismate, *Verborum*, inquit, ποσὶον καὶ φοικτῶν, *terribilium & horribilium*. Aliud quoque exstat ipsius testimonium ad eò pellucidum ut ejus indolem in hyperbolizando quivis perspicere possit. Nam tractans de Eleemosyna, = vocat homines eleemosynarios *Sacerdotes indutos solâ misericordiâ*; opus ipsum, *Sacerdotium*; pauperem in quem confertur, *Altare*,

non

non ex lapidibus, sed ex materia clariori, animabus rationalibus, exstructum; denique Eleemosynas ipsas, Sacrificium: & in hujus sacrificii exhibitione *οπισθεν & διωπισθεν*, tremendum & mirabile quid inesse observat. Rursus, Hoc altare, inquit, & compositum est ex Christi membris, ac corpus Domini altare tibi efficietur. *Ασίδιον* nōn autē, Hoc ipsum reverere. Pergit Chrysostomus, & comparisonem instituens inter altare Eucharistiæ & id in quo Misericordiæ sacrificium offertur, de Eucharistiæ altari ait, Hoc mirabile: lapis enim est naturā; sanctum autem efficitur, quoniam corpus accipit Christi. de paupere verò sic, Illud autem altare sanctius, quoniam ipse est corpus Christi: ita ut hoc (loquitur de paupere) sis illo *οπισθεν & διωπισθεν*, horribilius. — Tu quidem hoc altare (sc. Eucharistiæ) honoras, quod accipit corpus Christi; eum autem qui corpus Christi est contumeliā afficis? Dehinc igitur Adversarios nostros pudeat quilibetiarum suarum. Hactenus de Vocibus & Epithetis: Nunc de Actibus agemus.

CAP. III.

Objectiones de Actibus qui dicuntur ad adorationem pertinere.

I. De Elevatione.

SECT. I.

Hostia elevatur, inquit Durandus, ut populus non praeveniens consecrationem, sed ex hoc cognoscens illam factam esse, & Christum super altare venisse, reverenter ad terrā prosternantur & illum corde & ore adorent. SOL. Hoc quod tam asseveranter hic Ceremoniarum Magister protulit accuratori antiquorum rituum indagatori Durando tantum ^b probabile videtur; qui tamen aliàs nunquam non ex Antiquitate aliquem probationis colorem affert, ubi quid

^a Durand.
Ration. l. 4.
c. 41. n. 51.

^b Durand.
lib. 2. De
ritib. c. 40.

* Suarez, in
3. Thom.
disp. 75. §. 3

quid probabilitatis appareat. Sed si de ipsa Elevatione hostiæ consecratæ agatur, caret illo prætextu Apostolicæ & primitivæ Antiquitatis, teste Suarezio Jesuita: * *Dico*, inquit ille, *elevationem esse tantum caremonialem actum ab Ecclesia institutum, nec semper fuisse in Ecclesia*. Disputo. Si Antiquitas credidisset corpus Christi essentialiter præsens esse, quod à populo adoraretur, tum per elevationem necessariò populo illud spectandum proposuisset: Verùm cum hic ritus antiquitus in usu non fuerit, Ecclesiam Romanam degenerem arguit, quoad articulum adorationis.

II. De gestu corporis, Genuflexione & Inclinatione.

SECT. II.

* Cyrill. Hierosol. mystag. 5.

Proferunt huc nonnulli Pontificii ea quæ de gestu apud veteres memorantur: ut illud Cyrilli Hierosolymitani, *a Tu post communionem corporis Christi accede ad calicem sanguinis illius, κλῖναι, & τέρπει προσκυνήσιος & σεβάσματος λόγων τὸ, αὐτῷ, Inclinans, & ad modum adorationis & venerationis dicens, Amen.*

* Dan. 6. 10.
* Psal. 5. 7.
Psal. 99. 5.
1. Chron.
28. 2.

Respondeo; Hæc inclinatio corporis vel coram seu versus Sacramentum facta est, vel ad illud: si primum, tum non magis dici potest Eucharistiæ adoratio, quàm Daniel & David, quando Deum adorantes, è patria exsules, adorasse dicuntur ad * *Templum* & * *Altare*, dici possint Altari & Templo Divinum cultum detulisse. At verò si fortè ad Eucharistiam quis se inclinaverit, responsum accipite à vestro Espencæo, Theologo non obscuro, ex libro ejus in quo de industria ac pro virili defendit erga Eucharistiam Latriæ cultum; consequentiam tamen vestram ex Gestu isthoc petitam prorsus enervat: * *Non est disputatio*, inquit, *de adorationis gestu*—*stantes an sedentes, proni an supini, erecti an geniculati Christum præsentem adoremus, per se non refert; cum adoratio non tam in externo cultu quàm in interno affectu cer-*
nitur.

* Espenc. De
adorat. cap.
16. sub. init.

nitur. Sic ille, & sanè rectissimè. Fuerunt enim, qui cum Christo simul ad Coenam accumbendo honorabant eum, fuerunt etiam qui salutando, *Ave Rex Judæorum*, illum pro ludibrio & deridiculo habuerunt. tantum valet intentio in utramque partem.

Imò etiam antiquitus (ut ad primum membrum distinctionis redeam) inclinationem corporis factam fuisse versus altare, etiam ante consecrationem, ubi nullus potest esse apud Pontificios propriè adorationis prætextus, testes adfunt Pontificii haud vulgares. Jesuita Vasquez ait, *Inclinationem capitis versus altare in usu fuisse apud Græcos, etiam ante consecrationem.* Durantus vester, cæremoniarum studiosissimus collector, observari dicit à Sacerdote, quòd in præparatione Eucharistiæ, ante ipsam consecrationem, *Peractâ thurificatione leviter incurvescit ante altare, & reflexis ad altare genibus, cùm paratur consecratio.* Qui mos Eugenio Pontifici circiter annum c DXXXIX. displicuisse videtur, cùm inter alios ritus erroneos Græcorum hunc notaverit, quòd quando panis in patina, & vinum in calice fertur à Sacerdote, *capita sua reverenter inclinent*, cùm panis ipse vinumque nondum sint consecrata. Quod consequentiæ objicientium futilitatem revincit, quia his singulis gestulationibus Adversarii quoque adorationem Divinam abesse sentiunt suadentque.

¹ Vasq. l. 2.
De Adorat.
cap. 11.

² Durant.
De ritib. l.
2. c. 29. n. 1.

³ Concil. Florent.
sess. ult.

III. De Invocatione.

SECT. III.

Cardinalis ex Dionysio scribente de Eucharistia in hæc verba, ¹ O DIVINISSIMUM ET SACROSANCTUM SACRAMENTUM! OBDUCTA TIBI SIGNIFICANTIUM SIGNORUM OPERIMENTA DIGNANTER APERI, ET PERSPIQUE NOBIS FAC APPAREAS, &c. Ergò, ait, *Dionysius ipsum invocatur Sacramentum, atque ab ipso petit quæ à solo Deo rectè peti possunt.*

¹ Bellar. l. 2.
De Euch. c.
3. ex Dionys.
Aræop. De
hierarch.
c. 3. par. 1. 3.

Respon-

Nazianzenus, inquit, cum videbatur *Pascha* invocare, ὁ μὲν, ὁ
 ἱεὺς, ὁ *Pascha* magnum & sacrum! Et quid *Nazianzenus*
 per *Pascha* intellexerit, *Archiepiscopus Nicetes*
 expediet: *Nazianzenus*, inquit, verba illa ad festum *Pas-*
chatis, tanquam visâ prædictum, refert. Sic ille. qui *Nazi-*
anzeni verba sequentia, quibus videtur immediate *Chri-*
stum invocare, (nè quis fortè impingeret) monet, non per
 invocationem sed per acclamationem dici.

*Nicetes in
 eum locum
 Nazianzen.*

IV. *Dionysius* ipse tantum abest ut nobis obset, ut
 causæ Pontificiæ plagam planè lethalem inferat, qui in lo-
 co modò citato, ubi dicit *Sacramentum divinum*, *Altare di-*
vinum, *populum divinum*, inferuit &, ὁ ἅγιος ὁ θεός, *divinus pa-*
nis; eumq; haud aliter *divinum* vocat (quod ad naturæ sub-
 stantiam spectat) quàm altare & populum. Nullam * igitur
 Transubstantiationem somniabat: docet enim interpres
 ejus *Pachymerius* illud quod alloquitur non esse visâ præ-
 dictum. Hæc singula si non vidit *Cardinalis*, facilè vidisset
 modò illa lumina, *Nazianzenum*, *Pachymerium*, & *Nice-*
tam, videre non neglexisset. Deniq; ipsi Pontificii, qui Sa-
 cramentum latreuticè adorant, quod, iudice *Dionysio*, est
 substantialiter panis, egrè ferre non debent se à nobis arto-
 latras censerì juxtà & appellari.

* Suprà,
 class. 2. c. 5.
 §. 2.

Secundus Pater qui objicitur est *Basilius*: * Verba invo-
 cationis, inquit, cum ostenditur panis *Eucharistia*, quis sancto-
 rum in scripto nobis reliquit? Hæc ille. Sed quid ex his
Cardinalis colligat in rem suam, quis potest divinare?
 Certè, inquit, ex invocatione manifestè colligitur veritas
 Christi in *Eucharistia*. Sic ille, arripiens vocem *Invocatio*,
 tanquam quæ ad *Eucharistiam*, ut ad *Christum* præsentem,
 spectaret: quod est crassè hallucinati. nam non agit *Basili-*
us de invocatione rei consecratæ, quod est sacramentum;
 sed de invocatione benedictionis, quâ *Catholici* Patres usi
 sunt antiquitus, nempe prece benedictionis tanquam neces-
 sariâ formâ consecrationis. quod ex omni genere Theolo-
 gorum,

* *Basil. L. 2.
 De Sp. S.
 c. 27.*

* *Bellarmin. L.
 2. De Eucb.
 c. 15.*

¹ *Christoph.*
Archiep.
Cæsareenf.
variis
trad. ad
Sixtum v.
P. Paris.
1586. fol.
33, 34.
^u *Lindan.*
Epist. l. a.
nopl. l. 4.
c. 11.

gorum, præsertim ex antiquorum Patrum unanimi consensu, iusto volumine accuratissimè liquidissimèque comprobavit vester Archiepiscopus Cæsareensis, & inter alios Basilium hujus dogmatis testem advocat; ¹ *Basilium*, inquit, *Sacerdotem ait Deum invocando consecrare.* pergit Archiepiscopus; *Et alii etiam, ut Tertullianus, Justinus, Irenæus, hujusmodi precationem Invocationem seu Benedictionem vocant.* Et alicubi Theodoretus, Cyrillus Hierosolymitanus, Damascenus, Theophylactus, vocant *ἐπιτέλεσις*, invocationem. Sic ille. Id quod Episcopus quoque vester Lindanus defendit strenuè. & ubi ventum est ad eadem Basilii verba, ^u *PAULUS NON TRADIDIT VERBA CONSECRATIONIS, Quod Basilium*, inquit, *ita illustrat, ut ad hac sano capiti nihil sit requirendum amplius. ubi ait, VERBA CONSECRATIONIS, DUM OSTENDITUR PANIS, QUIS SANCTORUM NOBIS RELIQUIT? Quæ sanè ejus censura est iustissima, ut verba Basilii immediatè sequentia demonstrant. qui postquam dixerat, Τῆς ἐπιτέλεσις, &c. In vocationis verba quis Sanctorum scriptareliquit? addit, Οὐ γὰρ ὁ τῆς ἀρχιερέως, ὡς ὁ ἀπόστολος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐπιμαίει, Non enim contenti his sumus quorum Apostolus & Evangelium meminit.* Sic Basilium. ubi palàm ostendit quæstionem esse de iis invocationis verbis quæ nec in ulla antiquorum scriptis tradita exstant, nec à Paulo & Evangelistis de Eucharistiæ institutione commemorantur uspiam. At verba illa, *Hoc est corpus meum*, tum in Evangelistis tum in omnium Patrum scriptis expressè traduntur; viz. *Dedit discipulis, dicens, Hoc est corpus meum.* in quibus de invocatione verbum nullum. ² *At continent*, ait Cardinalis, *implicite invocationem.* quo quid absurdius? nam textus integer manifestè repugnat, *dedit discipulis, dicens, Hoc est corpus meum.* ubi expressè Apostolos suos Christus alloquitur. Christum verò ut somniet quis discipulos suos vel implicite invocasse? Invocatio igitur qua de Basilium loquitur referri debet ad vocem illam in Evangelio, *Benedixit;*

² *Bellarmin.*
4. De Euch.
c. 14.

dixit; quæ subinnuit Christi consecrationem: sed quibus verbis benedixit, nec ab Evangelistis, nec à Patribus, nec ab ulla Catholica Ecclesiæ traditione revelatum esse unquam contendit. Hæc ita sunt per se clara ut neminem nisi spontè cæcutientem latere possint.

Tertiò, pro Invocatione objicitur illud Chrysostomi; ^a *Inter sacra mysteria Agnum jacentem deprecamur.* De quo loco Adversarius, ^b *Ubi apertissimè dicit invocari,* inquit, *(qua species est summa adorationis) Agnum in altari jacentem.* Respondeo; Quisquis negaverit Christum inter sacra invocandum esse, anathema esto, per nos licet: At credere Chrysostomum *deprecatum esse Christum Agnum* ut corporaliter præsentem, & in Eucharistia jacentem, Chrysostomus ipse nos non finet. Nam is qui *Agnum jacentem* illic dixit, eundem pariter *maculatum*, eundem in persona *Pauperis* (cùm eleemosynâ sustentatur) *coli* ^{*} affirmavit. Porro, hîc perstringendi sunt Adversarii, quos non puidit hanc phrasin, *Agnum jacentem*, tanquam argumentum præsentiae Christi objicere; qui ipsi tamen credunt Christi corpus ut est in Eucharistia, positionem aut situm ullum non posse admittere, quia ibi (inquiunt) non existit secundùm extensionem ad locum.

Quartò, à Bellarmino introducitur Gregorius Nazianzenus; Gorgonia (ipso teste) soror Gregorii Nazianzeni ^c *no-
tè ad altare cum fide procumbit, eumq, qui super illud colitur
magno cum clamore obtestans, &c.* Hoc fretus testimonio Cardinalis insurgit, dicens, ^d *Quid autem super altare cola-
tur dubium esse non potest, cùm nihil ibi ponatur à Christianis
nisi panis & vinum, mutanda in corpus & sanguinem Christi.*
— *Petrus Martyrem valde ussit pupugitq; hic locus.* Sic Cardinalis, confidentiùs quàm solidiùs. Hic etenim pugio (modò quid habeat acuminis) opponentis conscientiam potiùs pungat oportet: Protestantes nè attingit quidem, ut jam liquebit. Respondeo enim

^a Chrys. in
1. Cor. hom.
41.
^b Bellarm. l.
2. De Euch.
6. 22.

^{*} Suprà. c.
2. §. 3.

^c Nazianz.
Orat. 11. De
Gorgonia.

^d Bellarm. l.
2. De Euch.
c. 18. §. Ali-
ud.

I. Verba Nazianzeni sunt, *Invocavit eum qui honoratur super altare*. Nobis minimè obstat, quin per Ministrum Christum super altare invocemus, nec solum in celebratione hujus Mysterii, sed etiam extra illam. Itaq; perinde se res habuit ac si eadem Gorgonia ad Baptismalem fontem accedens, & illic prostrata, in recordatione pacti ibi initi atq; suscepti in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, diceretur honorasse Christum, qui illic inter baptizandum invocari solet.

II. Cæterum hoc exemplum non solum Cardinalem revincit, verum etiam Protestantium causam corroborat manifestissimè. Primò enim dicit Cardinalis, *Nihil poni super altare nisi panem & vinum mutanda in corpus & sanguinem Christi*: unde rursus conscientiam vestram appellamus, ut ingenuè dicatis, utrum panem & vinum nondum mutata sed tantum mutanda Divinâ adoratione absque idololatria quis colere possit:

III. Denique verba Nazianzeni clariora sunt quàm quæ eludi possint. Dicit enim de illa sancta foemina, * *Si-
quid uspiam antitypon pretiosi corporis aut sanguinis Christi manus ejus recondiderat*, &c. Non dixit Gorgoniam corpus & sanguinem Christi recondidisse, sed tantum *antitypa*, id est, symbola, utriusque. ut non modò ex Nazianzeno sed etiam ex aliis Patribus probavimus. Ergò hoc testimonium objicientes Adversarii non pugione ullo Protestantes sed tantum vaginâ feriunt. Ab Actibus Patrum ad eorum Cautiones descendamus.

CAP. IV.

*Objectiones de Cautionibus quas Patres præscripserunt de re Eucharistica.**I. Nè qua pars Sacramenti labatur in terram.*

SECT. I.

ADversarius, ut corporalem Christi præsentiam iuxta & venerationem Latriæ, tanquam Eucharistiæ debitam, eliciat, hoc argumentum repetiit inculcavitque non semel: ^a *Diligentissimè*, inquit, *cavebant Patres nè Eucharistia caderet in terram; ut Pius I. Papa, Origenes, Tertullianus, & alii. Quorsum verò hoc?* ^b *Ista cautio*, inquit, *argumentum est evidens fidei antiquorum. Si enim panis Eucharistiæ non esset corpus Christi nisi repræsentativè, non esset adhibenda major diligentia nè caderet in terram quàm ea sit quam adhibemus nè sacra biblia in terram cadant, aut imago aliqua Christi, aut aqua Baptismi, &c. Quid præterea?* ^c *Cyrillus Hierosolymitanus monet, nè mica ulla Eucharistiæ cadat, nè ve amittatur. quod magnum est argumentum veritatis.* Hactenus Cardinalis.

^a Bellarm. l.
2. De Eucb.
c. 5. & 7.
^b Bellarm.
ibid. c. 5.

^c Bellarm. l.
2. De Eucb.
c. 13.

Magnum & evidens argumentum scilicet, quod jam magnum monstrum esse apparebit atq; etiam lumine ademptum. Respondeo enim I. Religio fuit Judæis permitttere Biblia in terram labi, & piaculum hoc aliquot dierum poenitentia eluebant; nec tamen literarum elementa adorabant: Sed oppidò opportunè Augustinus adest; qui ait, ^c *Non minus reum esse qui negligenter audit verbum Dei, quàm qui negligenter corpus Christi in terram cadere permisit.* Nec mirum; quoniam in hoc tantum differunt, quòd illud est audibile, hoc visibile verbum Dei. Præterea, quod ad Baptismum

^c Aug. in
Psalm. hom.
26.

attinet, quandoquidem olim per immersionem fieri solebat, fieri non potuit quin aliquæ guttulæ aliquando defluerent; & sic cautio illa esset superflua. Deinde, Imagines labiles tunc in usu non fuerunt in Synaxi: atque ideo non magis ridiculum esset monere nè quis permetteret imaginem decidere, quàm prohibere calvum se pectere. Porro, de pane Eucharistico consultum est diligentius, quia publicè in Ecclesia administratur, & est etiam in Ministri ipsius manibus ad lapsum proclivior: interdum enim offendunt (ut cum Poeta loquar) *Secura nimium sollicita manus*. Denique, non patiuntur Pontificii à Laicis tangi calicem, nè vacuum quidem. Quid igitur Bellarminiano hoc argumento vacuum magis & inanius?

* Bellarm. l. 2. De Euch. c. 7.

† Albaspi. Epist. ad calcem l. in Tertull. De corona Milit. citans Pameliū, p. 88.

* Salmer. tom. 9. tract. 37. §. Deinde.

† Bellarm. l. 3. De Euch. c. 10.

I I. Inter Patres qui à Cardinale objiciuntur nominatur * Tertullianus; *Calicis aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram anxie patimur*. De quo loco Episcopus Albaspinæus, † *Cum hoc dixit Tertullianus, inquit, locutus est de pane communi ut distinguitur ab Eucharistia: planum hoc est ex consuetudine non permittendi domesticum panem in terram cadere*. Sic ille, de pane communi, ubi de corporis Christi præsentia nulla facta est mentio. Hæc igitur consuetudo conservandi panem domesticum in privatis ædibus docere nos debet multò majorem cautionem adhibendam esse erga consecratum & sanctificatum panem Eucharistiæ; ita tamen ut teneamus illud Salmeronis, * *Peccatum non esse, si casu aliquid ex eo decidat*.

Respondemus III. multiplici retorsione: 1. in ipsum Cardinalem. Existimat hic se *magnum & evidens argumentum* pro præsentia corporis Christi in Eucharistia adduxisse, ex eo quòd cavebant Patres nè quid Eucharistiæ in terram caderet; verum alibi contrà, † *Christus, inquit, verè in Sacramento existit, sed nullo modo ladi potest; proinde non cadit in terram, non teritur, non roditur, non putrescit, non crematur, &c.* Sic ille. quod est *ἀσπάζομαι* & *ἀφύσσω* spirare. 2. Pa-

trum

trum cautio fuit, *nè aliquid ex Sacramento caderet in terram, nè mica quidem.* Hoc *mica* quidem, hanc *mica* esse partem à toto divisam nemo ignorat: at quid sit, aut cujus, dicite, obsecro, Pontificii. Estne portiuncula aliqua corporis Christi? Quin Christi corpus non posse in partes dividi inquitis. an Accidentium? ita ut mica Coloris, Rotunditatis, aut buccella Longitudinis, Latitudinis, Profunditatis Mathematicæ, vel fragmentum Levitatis aut Dulcedinis dicatur? Apagite ineptias! nunquam hoc in ullius Patris mentem subit. An igitur (nam hoc unum restat) mica illa fragmentum est substantiæ panis? 3. *Retorsio.* Salmeron Jesuita, ut probet usui calicis non annexum esse peccatum propter periculum effusionis, & *Si haberet, inquit, conjunctum peccatum,* neque Christus Dominus, nec Apostoli in primitiva Ecclesia, nec Orientales modo, nec Occidentales ante Concilium Constantinense, neque denique Sacerdotes celebrantes hoc uterentur ritu. Sic ille. Huic adjungimus primitivæ Ecclesiæ consuetudinem aliam, corpus Domini in canistro vimineo, sanguinem in vasis vitreis portandi. quem morem Hieronymus^b approbavit in Episcopo Exsuperio. nec hoc solum, sed, qualiter nostis in Romana Ecclesia Zephyrinus Episcopus constituit, ut¹ in vitreis Missa celebraretur. Unde evidens argumentum vestrum scilicet evidenter refellitur: Neque enim ætas illa Divini cultus fidiissima custos vasis adeo fragilibus Sacramentum commisisset, siquidem Christum in iis corporaliter contineri vel levissimâ conjectatione concepisset.

^s Salmer.
ubi supra.

^b Hieron. ad
Ruffic. c. 4.

¹ Apud Grat
De consecr.
dist. 1. cap.
Vasa.

II. Cautio, Nè reveletur mysterium Eucharistia
Infidelibus & Catechumenis:

SECT. II.

A Dversarius, ^k Patres non loquebantur, inquit, de hoc Sacramento coram Ethnicis & Catechumenis, nisi testē, ut illis

^k Bellar. l. 2.
De Euch. c.
ult. §.
Quarta.

illis verbis, NORUNT FIDELIS. Vide Tertullianum, Origenem, Chrysostomum, Augustinum, Theodoretum. Sic ille. Sed mittat quod scimus, obsecro. hæc enim Patrum dicta liberè agnoscimus. Dicit verò, quod imprimis rogamus, quid ex his effici velit. * Hanc phrasin, *Norunt fideles, in infinitis locis in Augustino*, inquit, *reperimus*. — ubi indicat esse mysterium solis fidelibus notum, quomodo corpus Christi & sanguis sint esca & potus. & rursus, ¹ Basilius, inquit, lib. De Spiritu sancto, cap. 27. de Mysteriis his loquens, dicit, *Nec intueri fas esse ista non initiatis*. Hæc ille, de phrasi hac, *Norunt fideles*; quasi apud Patres huic Sacramento peculiaris fuisset.

* Idem, ibid.
cap. 24.

¹ Ibid. c. 15.
§. Alterum

Respondeo I. per parallela. Nihil apud Patres exploratius, quàm phrasin hanc fuisse alterius Sacramenti mysteriis cùm Eucharistia communem. Dionysius Areopagita loquens de Baptismo, ^m Μυστήρις ἀγίαστος, inquit, ὅν τινα ἴδω ἴδω, *Nemo non initiatus ad Baptismum spectandū admittatur*. Chrysostomus pariter, de eodem, ⁿ Dei permissio facit hoc Sacramentum, ὡς καὶ ἰσχυρὸν οἱ μὲν, *ut fideles norunt*. ac similiter de baptizandis mortuis; ^o Σαφὴς πούτο εἰπεῖν ὁ παῖς, διὰ τὸς ἀμύβους, *Aperitè hoc loqui non audeo, propter nondum initiatos*. Similiter Patres Concilii Arausiaci; ^p Catechumeni ad Baptismum non admittantur. Denique, Pater ille qui à Cardinale citatur, ^q Ter immergi hominem, inquit, unde est traditum? *Reliqua item quæ in Baptismo fiunt, veluti Renunciare Satanae & angelis ejus, ex qua Scriptura habemus? nonne ex minimè publicata & arcana traditione? nonne ex doctrina quam Patres nostri in silentio, quod curiosos & otiosos submoveret, servarunt? Pulchrè quidem docti illi erant arcanorum veneratorem in silentio conservari. Nam quæ nec intueri fas est non initiatis, quæ conveniebat horum doctrinam publicitus circumferri scripto? Hæc Basilius de Renunciatione Satanae, de trina Mersione, & de reliquis quæ in Baptismo fiunt mysteriis expressè est locutus; hæc Basilius, inquam, de Baptismo duntaxat, Eucharistiam nè attingens quidem.* Re-

^m Dionys.
Eccles. hierarch. c. 2.
ⁿ Chrysost. in
Gal. 4. 28.
^o Idem, in
1. Cor. hom.
40.
^p Arausic.
Conc. 1. can.
19.
^q Basl. De
Spir. S. c. 27

Respondeo II. Hæc Patrum phrasis, *Norunt fideles*, Pontificiorum sententiæ manifestè repugnat. Illi enim concludunt id factum esse in honorem Eucharistiæ, præ mysteriis aliis omnibus, nè corporis Christi mentio innotesceret, cum Augustinus tamen (quem jam citavit Bellarminus) quando dixit, *Norunt fideles*, verba Christi, *Hoc est corpus meum*, clarè expresse- rit, de pane & vino autem consultò tacuerit. de quo pluribus * *suprà*.

* *Class. 3.*

c. 3. §. 2.

Inter Græcos Theodoretum laudavimus; cujus testimonium in hunc locum distulimus. Is sub nomine *Orthodoxi*, in colloquio quod cum Eranista Hæretico habuit de corpore Christi, ubi de Eucharistia dicit Eranista, *¶ Quid vocas oblatum donum ante sacerdotis pronuntiationem?* respondet Orthodoxus, *Non est aperitè dicendum: fieri enim potest ut adsint aliqui æquæ, id est, nondum mysteriis initiati, seu baptizati.* Cui Eranista; *Proponas igitur αἰνυατὸν*, id est, *sub forma anigmati*; nempe, ità obscurè ut tantum à fidelibus apprehendatur. Orthodoxus obsequitur, de priori specie aiens, *Est cibus ex salibus seminibus.* quæ est periphrasis panis, quæ tantum fidelibus innotuit. Deinde, Eranistæ appellationem ejus post consecrationem quærenti, respondet Orthodoxus, *Est corpus Christi.* Id est, expositore eodem Theodoro, quamvis induat appellationem *corporis Christi*, manet tamen revera *panis*, quoad *formam, figuram, & substantiam.* ut * *suprà* prolixè probavimus. Id ergò quod tacuerunt Patres, panis erat, non autem propriè corpus Christi: Proinde Pontificiorum ratio cæca est prorsus & inanis.

* *Theol. Di-*
*al. 2. c. 24.** *Class. 3.*
c. 5. §. 7.

CAP. V.

*Examen idololatriæ cultûs Eucharistiæ in
Missis Romanæ Ecclesiæ.*

Status Quæstionis.

* Cap. I.

* Missal.
Roman.

Concilii Tridentini decretum *suprà citavimus, quo cultum latræ Sacramento huic deberi statuit, & decreto huic obluentem quemlibet *anathema* esse pronunciavit. Missale Romanum Ecclesiæ Romanæ ritum indicat; * *Sacerdos*, inquit, *hostiam elevat, eamque adorandam ostendit; post ipse adorat genu flexo, terq; pectus percussus dicit, AGNUS DEI, QUI TOLLIS PECCATA MUNDI, MISERERE NOBIS.* Sic illic. Cum verò Pontificiū præstigiosè distinguunt, duplicem idololatriam fingentes, materiale[m] unam, alteram formalem, nostri muneris erit utramque detegere & pro virili profigare: Atque, ut in Adversariorum quasi regionibus militantes, suis ipsorum Principiis confessionibûsque eos expugnemus, incipimus ab ea quam materiale[m] idololatriam vocant.

Materiale[m] idololatriam possibile[m] esse, propter ferè mille defectus in Materia in cultu Missatice, ex ipsius Missalis Romani dictatis & Pontificiorum confessionibus probatur.

SECT. I.

* Missal.
Rom. p. 31,
32. De de-
fect. circa
Miss.

Ecclésiâ Romana in Missali suo clarè loquitur; ^b *Ubi debita materia deficit --- non conficitur Sacramentum. --- ut si Panis non sit triticeus, --- vel sit aliqui corruptus: -- Si vinum sit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis seu non maturis expressum, vel admixtum tantum aqua*

ut vinum sit corruptum, non conficitur Sacramentum. Sic Missale Romanum, de defectibus Missæ, quibus discernendis pistorum & œnopolarum judicio est opus: qui tamen si acciderit, id quod proponitur nudum panem esse, atque ejus cultum latreuticum Idololatricum esse, nemo inficiabitur.

Sex alii possibiles defectus ratione Pronunciationis, unde fieri potest ut idolum colant loca Christi.

SECT. II.

Rursus Canone Missæ Romanæ nullus potest esse testis locupletior; in quo hæc verba habentur, * *Sex modis contingere potest formæ variatio; nimirum, per additionem; deductionem; alicujus vocis mutationem, ut si una ponatur loco alterius; corruptionem alicujus vocis, detrabendo vel mutando syllabam aliquam, transpositionem, id est, ordinis dictionum variationem; ac deinde per interruptionem, ut pronunciando unam partem formæ, acquiescendo per aliquod spatium, vel loquendo aliquod impertinens. — minima variatio destruit integritatem substantialem, si pereat sensus.* Sic in Canone Missæ: ubi probatur, non observatis veris formis per singula, tolli Sacramentum. quod tamen sacerdoti, vel ex metu, vel nimia festinatione, vel ignorantia, vel oscitantia, vel per titubationem, potest facile accidere. Nihil autem (præsertim sacerdote tacite apud se verba consecrationis demurmurante) à populo difficilius apprehenditur. Ut nihil dicam de sacrificio de quo narratur ab Agrippa, ^d *Qui cum plures haberet hostias, ne in Grammaticam committeret, in hæc verba consecravisset, Hæc sunt corpora mea.*

^c Bellar. De Sacram. in gen. c. 21.

^d Agripp. De vanit. scient. c. 3.

Tres alii possibiles defectus, ratione intentionis sacerdotalis, unde accidas ut pro Christo idolum colatur.

SECT. III.

* Missal.
p. 33.

PRAETerea Missale Romanum; * *Siquis sacerdos non intendit consecrare, sed delusoriè aliquid agere; item si aliqua hostia ex oblivione remaneant in altari, vel aliqua pars vini, vel aliqua hostia lateat, cum non intendat consecrare nisi quas videt: item si quis habeat coram se undecim hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, non consecrat; quia requiritur intentio. Fac igitur Ministrum delusoriè agere & derisorie consecrare, & numerandis hostiis falli, quis impedire poterit, nè cæcum sacerdotem sequens populus cæcus in idololatriæ foveam simul præceps ruat.*

Sex alii possibiles defectus, ex eo quòd sacerdos non sit verè baptizatus, quibus fiat ut idolum colatur.

SECT. IV.

¹ Decret. l. 3.
tit. 43. c. 3.

Hominem non baptizatum non esse verè sacerdotem, Ecclesia Romana decretis factisque suis satis declarat; viz. ² *Quidam veniens ad Apostolicam sedem nobis exposuit, quòd cum ad gradum sacerdotii ascendisset, comperit tandem quòd non baptizatus fuerit secundum formam evangelii: unde nos eum ritè fecimus baptizari. Porro, quæ necessariò requiruntur in formula baptizandi juxta mentem Ecclesiæ, Cardinalis enucleatè explicat; Verba, inquit, in Sacramentis nova legis à Deo determinata sunt, ut non liceat quicquam immutare. --- minima variatio destruit integritatem substantialem, si pereat sensus: ut si quis unâ solâ literâ mutatâ dicat, Ego te baptizo in nomine Matris, & Filii, & Spiritûs sancti. --- vel, In nomine Patriæ & Filie. ---* ³ *Est hac vera forma Baptismi, EGO TE BAPTIZO IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.* ⁴ *Mulieres apud nos baptizant in casu*

² Bellar. lib.
De Sacram.
in gen. c. 21
³ Idem, l. 1.
De Bapt.
c. 3. §. Est
igitur.
⁴ Idem, De
Sacram. in
gener. cap.
25. §. Ad
alterum.

casu necessitatis, & ex permissione, non ex officio. Esto; baptizant tamen. at nisi observent veram formam baptizandi, non tingendo tantum, sed & pronunciando, ita ut verborum sensus nè unâ quidem syllabâ pervertatur, infantes (uti docetis) non sunt verè baptizati. Quæ etiam depravatio sensûs verborum Baptismi ex aliquo sex modorum cum contingere queat, apud vos perpendite, quæso, quàm proclive sit mulieribus verba Latina in falsos & insulsos sensus traducere atque pervertere. de quo ex Latine Orationis Dominicæ quotidiana earum horrida & balbutila repetitione non levem conjecturam quis faciat. Quæ fortasse ratio fuit cur Cardinalis Polus inter alios Articulos in Visitatione sua traditos hunc unum interferi mandaverit, ¹*Ut inquiretur, an Persona, Vicarii, & Curati diligentiam præsent in erudiendis fœminis ad ritè baptizandum infantes juxta institutum Ecclesiæ.* Potest igitur fieri ut qui consecrat non sit verus sacerdos, sive quod non ritè sive quod non omnino baptizatus fuerit. Nec sanè mirum, cum ex infinitis infantibus qui à mulieribus sub Papatu non ritè baptizati fuerunt, aliqui saltem post Episcopi, & fortasse Pontifices, evaserint. ut nihil dicam de Papissa Joanna fœmina, præterquam quod olim (nè operosius in autores alios inquiramus) nobilis ille Historicus Platina; ¹*Hac qua dixi, inquit, vulgò feruntur, incertis tamen & obscuris auctoribus: qua ideo ponere breviter & nudè institui, nè obstinatè nimium & pertinaciter omisisse videar quod serè omnes affirmant. erremus etiam nos hac in re cum vulgo: quanquam appareat ea qua dixi, ex his esse qua fieri posse creduntur.* Atque jam de iis quæ fieri possunt nostra instituta est quæstio.

¹ Telle Al.
Foxo, Aff.
& Mon. p.
779. vol. 3.

¹ Platina, in:
vita Johan.
VIII.

Sex alii possibiles defectus, ratione Pronunciationis Episcopi ordinantis, unde accidere potest idoli veneratio.

SECT. V.

^m Bellarm. l.
4. De Euch.
c. 16. §. At
Catholica:
ⁿ Idem, De
Sacram. in
gen. c. 21.

Cardinalis; ^m Semper in Ecclesia pro indubitato habitum
est, ita necessariam esse ordinationem Sacerdotalem ad Eu-
charistiam conficiendam, ut sine ea nullo modo confici possit.
Item; ⁿ Verba in Sacramentis adeò determinata sunt, ut non
liceat quicquam immutare. Hæc ille. Verba autem ad Ordi-
nationem determinata & destinata hæc sunt, *Accipe potesta-
tem offerendi sacrificium pro vivis & defunctis; Accipe Spiritum
sanctum; Quorum peccata remiseris, &c.* Ubi similiter
si vel unus superiorum sex defectuum ex prava pronunciatio-
ne verborum contigerit, consequens erit, nullum hîc Sa-
cerdotem ordinari, nullamque adeò consecrationem fieri,
& proinde Christi corpus præsens omnino non esse, sed
cultum istum Latriæ triticeo pani exhiberi.

*Alios innumerabiles penè defectus, ratione illegitimarum Or-
dinantium, quandoque necessariam idolola-
triam inferre.*

SECT. VI.

^o Missal.
Rom.

Sequitur in Missali Romano, ^o Si defuerit ordo sacerdotalis
Sin conficiente, non conficitur Sacramentum. optimè. Et,
vobis consentientibus, cuilibet exercenti munus consecratio-
nis ordo sacerdotalis deest, si in tota Episcoporum ordi-
nantium serie, ab ultimo usque ad primum omnium Pasto-
rum (puta Sanctum Petrum, aut quemvis alium Apostolo-
rum) quispiam non verè Episcopus fuerit, tum hic Sacer-
dos non est legitimè ordinatus. Quo posito, impossibile
esse Ordinationes istas succedaneas non in aliqua parte ne-
cessariæ successionis deficere, vester authenticus Autor
Jesuita

Jesuita Suárezius non obscurè fatetur, dicens, *P Multa sunt causa propter quas potest accidere ut Christus non sit præsens; ut si Sacerdos non sit baptizatus, vel non habeat intentionem, vel non sit ritè ordinatus, quod pendet ex multis aliis causis, in quibus serè in infinitum progredi possumus.* Sic ille. Itidem Salmeron Jesuita, de *privata & occulta intentione*, quam Bellarminus dicit necessariò requiri, tum in ordinandis Episcopis ac Ministris, tum in omnibus Sacramentis conficiendis, ex omnium Pontificiorum doctrina (demto uno Catharino) idque juxta Concc. Florentini ac Tridentini decreta. Et tamen de opinione hac Salmeron, *Si hac doctrina admittatur*, inquit, *tum nulla hostia adoranda, nullus Baptismus, nullum Ordinationis Sacramentum: atq; hac ratione in infinitum potest procedi, &c.* Sic ille. Ad praxin veniamus. Quid enim? ut Ecclesia Romana hîc providentiam Divinam ità sibi vendicet, ut ab hujusmodi inordinatis Ordinationibus se prorsus immunem esse jactitet? Tum certè Cardinalis Baronius non tam acerbè olim inveheretur in Romanam Ecclesiam, quando exclamans dixit, *Plena sunt tempora Ordinationibus Paparum, Exordinationibus, Superordinationibus, &c.* Deinde, Genebrardi querelam sæpe allegavimus de Papis, per quinquaginta annos *apostaticis, multiplici schismate laborantibus*. Præterea, quid erat quòd tam liberè vester Platina perstrinxit quorundam Paparum in prædecessores suos atrocem & barbaram crudelitatem? inter cætera (id quod est cum hac causa conjunctissimum) *Stephani VI. qui tantà rabie deserviit ut habito consilio corpus Formosi è tumulo tractum, pontificali habitu spoliatum indutumque seculari, sepultura laicorum mandaverit, abscisis tamen dextræ ejus duobus digitis illis quibus potissimam in consecratione Sacerdotes utuntur, in Tiberimque projectis, quòd (ut ipse dicebat) contra jura Sacramenti Romani & sacerdotium repetisset, quo à Johanne VIII. jure spoliatus fuerat.* Magna fuit hac controversia & pessimi exempli; cum postea serè semper

p Suarez, in 3. Thom. qu. 79. art. 8. disp. 65. §. 2.

q Salmer. tom. 13. tract. in Epist. Pauli, disp. 28. p. 186. & 187.

r Baron. ann. 908. n. 3. & ann 897. n. 6. & Platina, in vita Joh. x. fol. 146. Et in vita Sergii 111 fol. 148

t Platina, in vita Steph. VI. De Formoso.

per servata hac consuetudo sit ut acta priorum Pontificum sequentes aut infringere aut omnino tollerent. Sic ille. Si tantæ vestris Cœlestibus iræ, tantæq; Ordinationum confusiones, quid de inferioribus minorum gentium Episcopis sentiendum erit? an ut nullus eorum unquam aut legitimo Baptismo caruerit, aut in ministerium vel Sacerdotale vel Episcopale non ^{admittitur} quàm per fores intraverit, ita ut quæ ad formam Ordinationis essentialiter requiruntur, ab istis omnibus exactè & ad amussim acta & aditata sint omnia? Quisquis superiores possibiles defectus ad calculos revocaverit, sentiet eos, opinor, numerum octingenarium excedere: quorum vel uno posito, cultus Missaticus totus erit idololatricus. Addo, ex his præmissis necessariò consequi, fluxam esse & lubricam, vagam & fallacem de sua Adoratione Romanæ Ecclesiæ fidem. Hactenus de Missæ Adoratione in Romana Ecclesia quatenus materialiter idololatrica esse possit.

CAP. VI.

De formali Idololatria in Missa Romana.

Status Quæstionis.

SECT. I.

CUM videant Pontificii in causa hac misera & penitus deplorata se in tantas conjici angustias ut aut eam planè deserere aut novo aliquo commento defendere necessariò cogantur, abjecto omni Patrum * antiquorum patrocínio, ad solam (dicendum est enim) extremam impudentiam, tanquam ad asylum, convolant. Cardinalis etenim profitetur 1. * Ubi deest vera consecratio, nullum esse periculum idololatriæ in eo qui simpliciter & bonâ fide Sacramen-

* De quo
infra.

* Bellarm. l.

4. De Euch.

c. 30. §. Re-

spondeo, Si.

tum adorat. quod est, mendicorum more, petere principium. Nam inter penè infinitos modos possibiles impediendi Christi præsentiam (quos ipsi sunt confessi) quis adeò excors est ut præsentiam eam ex certitudine fidei se verè credere apud se statuat? Sed de Pontificiorum officiis & pretextibus ad turpitudinem defensionis suæ obtegendam videbimus.

Primus pretextus est Bona intentio adorantis; ut modò Bellarminus. Alia offusca est Moralis certitudo; quam Salmeron Jesuita exemplo illustrat. de quo infra. Tertium pretextum refert Jesuita Azorius, qui est ex supposita ^b hac conditione *Si perfecta sunt ea omnia quæ necessariò requiruntur ad consecrationem: ex qua consequitur Christi præsentia. Quam conditionem Bonaventura & alii tacitam esse volunt; Aquinas cum suis, tantum in habitu; alii, in cogitatione actuali positam.* Sic ille.

^b Azor.
Inst. Moral.
l. 9. c. 9. §.
Decimò.

En igitur tria Pontificiorum latibula, Bona intentio, Moralis certitudo, & Habitualis conditio, in quibus materialis suæ idololatriæ turpitudinem fœdissimam abscondere se posse sperant. Verùm horum omnium *ᾠγμα* nihil esse aliud quàm cementum malè temperatum, quo artifices isti Christianorum animas oblinere conantur, nunc ex ipsorum principis, post ex Patrum antiquorum sana sanctæque professione evincere satagimus. Primo in loco pretextum primum examinabimus.

[*Contra primum lenocinium quo obducunt Pontificii Formalem suam Idololatriam in Missa; quæ est*
Bona intentio.

SECT. II.

EX his qui Thaidem illam deperierunt, prodit Cardialis, *Ubi deest vera consecratio, inquit, nullum est periculum idololatriæ in eo qui simpliciter & bonâ fide Sacramentum*
adorat.

^c Bellarm. l.
4. De Eucb.
c. 30.

^d Bellar. l. 2.
De amiss.
grat. c. 4. §.
Primum
enim.

adorat. adoratio enim ex intentione potissimum pendet. Quare sicut is qui panem non consecratum injuriâ afficeret, putans consecratum esse, gravissimè peccaret in Christum; sic etiam contrâ, qui panem eundem adorat, quòd ceriò credat non esse panem sed Christum, is propriè & formaliter Christum adorat non panem. Sic ille. Hujus assertionis insignem falsitatem Cardinalis ipse ignorare non poterat, cujus pectus, modò in vivis fuisset, pultandum esset, ut apud se recognoscat se alibi argumenti hujus consequentiam suâ ipsius ingenuâ confessione jugulasse: ^d Quia mala intentio, inquit, vitiat opus aliqui bonum, perperam adversarius colligit, opera mala ex intentione bona justificari. Nam opus bonum nascitur ex integra causa, malum autem ex quovis defectu oriri potest. Sic ille. Etiam si igitur peccet qui panem quem putat esse consecratum injuriâ afficeret intentione malâ; non sequitur tamen eum non peccare qui bonâ intentione panem quem putat consecratum esse, Divino honore prosequitur: quia ea intentio Divinæ adorationis integra non est quæ non fidei divinæ & infallibili innititur, ut ex Pontificiorum confessione mox probabitur. Rogarem interea, quotusquisq; eorum sit, qui non satîs norit ex scriptis, quâ sacris quâque ecclesiasticis, tum deniq; ex praxi communi, Bonam intentionem superstitionis omnis scaturiginem fuisse.

Non obstante secundo pretextu Pontificiorum, moralis Certitudinis, cultum Missaticum esse omnino idololatricum.

SECT. III.

^e Suarez,
tom. 3. qu.
79. art. 8.
disp. 65. §. 2.

Causam suam exordiat Jesuita Suarezius, ^e Si contingat, inquit, quando aliquis prudenter & absolutè adorat hostiam, revera non esse consecratam, --- ille actus est moraliter bonus & honestus, quia procedit ex motivo honesto & per prudentiam regulatur, ut suppono: unde fit, esse latrâam & actum religionis; quia non est alia virtus ad quam pertineat, & quia profici-

ciscitur ex motivo & honestate religionis, atque eâdem ratione esse potest à virtute infusa. ---Sicut quando quis dat eleemosynam homini petenti nomine Christi, ex misericordia infusa operatur, si prudenter existimas illum esse pauperem, quamvis speculativè decipi contingat. Sic ille. Quibus verbis exigit ille à Dei eleemosynario, ut prudenter illi constet pauperem eum esse cui eleemosynam erogat. Cæterum Salmeroni Jesuitæ lubitum est novo exemplo, veluti habitu elegantiore, pellicem hanc vestire; ^f Si sacerdos verba consecrationis omittat, inquit, non est artolatria. Nam ut nihil obfuit Jacob, cum Laban sibi ignoranti pro Rachel in concubitu substituerit Liam, quia bonâ fide se cum propria uxore dormire putabat; ita non est artolatra, qui adorat Christum in pane non consecrato, quem bonâ fide putat consecratum. Sic ille.

^f Salmer.
tom. 9. tract
23 p. 180.

Sed istæ comparationes ineptiores an improbiores fuerint, difficile est dicere: Quarum prior instituitur inter actum primæ tabulæ, qui ad immediatum Dei cultum pertinet, quémque Deus exigit ut præstemus in spiritu & veritate, (ita ut in eo error omnis de persona quæ colitur, læsionem Majestatis supremæ necessariò inferat) & inter actum secundæ tabulæ, nec tamen immediatè sed tantùm reductivè ad eam spectantem, nimirum collationem eleemosynæ in pauperem: de qua Apostolus, *Charitas non est suspiciosa*, 1. Cor. 13. unde discimus, actum eleemosynarium, quoad hîc & nunc, & respectu hujus vel illius, non esse absolutè justitiæ sed potiùs misericordiæ opus; nisi quis in summa necessitate positus non tam examen conditionis quàm præfens subsidium postulet. in quo largitor non solum absque peccato, sed etiam cum sua magna laude decipi potest. Minimè igitur debuit Adversarius in re tam seria sacrâq; tam insulsè ludere.

Secundus Adversarius, perinde ac si contendisset socium suum ineptiendo superare, actum adorandi panem loco Christi comparat cum concubitu Jacobi cum Lea. quæ est

collatio bis improba. I. Polygamia erat apud Deum dispensabilis, propterea quòd non est in numero eorum actuum qui prohibebantur à Deo quia in se mali erant, sed eorum qui mali erant quia prohibiti: ità ut Jacobo liceret (Deo dispensante) utrâque sorore frui: At cultus Divinus in creaturam collatus est absolutè indispensabilis apud Deum; quia unum est ex *intrinsecè malis*: quale est mendacium; cum quo dispensare impossibile est veraci Deo, qui (quæ est ejus omnipotentia) non magis mentiri quàm mori pòtest. II. Sed fac Jacobum per concubitus cum Lea stupro fœdissimo se polluisse; quæro primùm, Utrùm, si vir undique sanctissimus doli mali vel levissimam suspicionem subolfecisset, tam nequiter rursus eludi se pateretur: dein quæro, Postquam se semel doctis dolis ludificatum atque deceptum noverat, num secundò, tertiove fortuitò & conjecturaliter, modò illa meretrix fuisset, meretrici adhereret, ejusque indulgeret amplexibus. Absit ut hoc de tanto Patriarcha quis cogitet. Et tamen, Pontificii, in cultu Missatice, propter circiter mille seu (ut Suarez) *penè infinitos defectus*, luscôsâ & lippâ, imò planè cæcâ, illâ Leâ vestrà (nimium ipsissimâ idololatriâ) constuprari animas vestras finitis. At nobis nescientibus (inquitis) hoc fit. Esto; attamen, inquam ego, vobis volentibus hoc evenit, quatenus conjecturali incertitudine innitimini. Sed de hac Lea, vel potiùs Thaide vestra, infrà plenius.

Non obstante prætextu tertio, Habitualis conditionis, idololatricum cultum formaliter à Pontificiis in Missa perpetrari.

SECT. IV.

Jesuita Azorius Scholasticos & Theologos plurimos recensuit, qui conditionem hanc *actualement* sed *tacitam* esse tenuerunt, hisce verbis, *Adoro, si Christus adest, alioquin non adora-*

*8 Azor. Inst.
l. 9. c. 9. tom.
1.*

adorantur: alios, qui tantum conditionem *habitualement* & *virtualem* admiserunt, ut *Thomam*; nempe, ut is qui Eucharistiam colit, ita sit animo affectus, ut adorare Eucharistiam nolle nisi supposita Christi presentia. Proh hominum stuporem! Quomodo in mentes Christianorum veniret unquam concipere & imaginari Filium Dei, qui sæpe severeque Christianum quemvis monuit Abstinentum esse ab omni idololatria, sacramentum (testamenti sui sigillum) tale instituisse, quo propter penè infinitos defectus cultores ejus necessario decipiantur, adeo ut panem invocent Divinoque cultu prosequantur loco ipsius Filii Dei, etiam usque eo ut nescientes materiali idololatriæ obnoxii fiant, magis quam in communi vita quisquam materiali adulterio, materiali homicidio, aut scelere cuiquam materiali esse potest: *sed, quod nō minus.*

CAP. VII.

Prætextus tres superius positos esse totidem lenocinia formalis Idololatriæ, seu spiritualis adulterii, argumentis necessariis evincitur.

Primum Argumentum sumitur à formali ratione Divinæ adorationis. Testatur de seipso Deus dicens, Exod. 20. 5. *Ego sum Deus tuus zelotes. Quid hoc?* Abulensis vester explicabit, ^h *Id est, inquit, volens habere* ^h *Abulens.* *consortium in amato; ut qui uxores amore sibi solis conjungi volunt, & si intellexerint uxorem amantem alium, graviter dolent.* ^{in loc.} Sic ille. Et revera vir zelotypus ita erga uxorem est affectus ut alterius cujusquam cum ea amatoris dictum, nutum, niçtumve nullum ferat. An igitur ea casta Christi Sponsa haberi potest quæ sub specie aut *moralis certitudinis*

aut *bona intentionis* aut denique *conditionis habitualis* frustra panis se prostituat ?

¹Riber. in
loc.

II. Argum. Quia tenetur quilibet adorans infallibili fide credere eum esse revera Deum quem ut Deum adorat: Heb. 11. 6. *Qui accedit ad Deum, credere oportet Deum esse.* Ubi etiam Apostolus definit fidem esse *hypostasim rerum non visarum.* in quæ verba Ribera Jesuita, ¹Græci, inquit, *optime interpretantur Hypostasim per Substantiam: quia fides efficit ut ea quæ credit non minùs certa habeantur quam si subsisterent.* Sic ille. Eadem etiam fides in Divina invocatione requiritur, Rom. 10. *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt?* Atqui invocationis vestræ Missaticæ forma hujusmodi est, *Agnus Dei, miserere nobis.* At verò in tam immensa copia defectuum (ut est in confesso) quibus incertitudo præsentie Christi (ut ità dicam) palpabilis efficitur, ità ut opus sit conditionem hanc, *Si Christus adest,* saltem virtualiter in animo habere, non hæc forma Hypostasis, sed misera & vacillans Hypothesis est, quæ nihil certi ponitis, sed tantum ancipites supponitis illud Christum esse quod adoratis. Non potest igitur hic cultus non Idololatricus censerì.

III. Argum. Quia summa est impietas adorare id per quod non licet adoranti jurare idem Divino honore dignum esse. Jerem. 4. Deus per Prophetam, *Adorabis,* inquit, (Græcè, *λατρεύεις*) *me, & per meum nomen jurabis.* En vocem *Latriam!* forma hujus juramenti apud Judæos erat, *Jehova vivit.* Quid multa? Legitimum juramentum summam Christianæ professionis de Deo in se complectitur: hæc enim Dei Opt. Max. in gubernando majestatem, in existendo omnipræsentiam, in cognoscendo omniscientiam, in operando omnipotentiam, in vindicando justitiam, in remunerando munificentiam ac bonitatem infinitam agnoscimus & proſitemur. Ex his sic argumentari licet: Idololatria est alicui rei latriam exhibere, ut Deo, quod non ausis jurare

jurare esse Deum, cui superiora attributa propriè debentur: At nullus est omnium Pontificiorum Sacrificulorum, qui peractâ consecratione jurare ausit, illud quod in Eucharistia adorat esse Christum Filium Dei, adeoque verè Deum, cui singula hæc attributa Divina propriè deferri debentur: Ergò cultus ejus est planè & formaliter idololatricus, morali Certitudine, bonâ Intentione, Conditione habituali qualicunque non obstante.

IV. Argum. ab exemplis. Primum exemplum esto Sauli. *Furiosè laniabat ille gregem Christi usque ad mortem, Aët. 22.* an verò ex præfracta animi obstinatione? nequaquam; quia ex ignorantia, 1. Tim. 1. 13. Parùm hoc est. etiam ex bona conscientia, Aët. 23. 1. Parùm hoc quoque. denique, ex zelo erga Deum, Phil. 3. 6. Atque præterea de hujusmodi sanguisugis Christus ipse testatus est, dicens, *Qui trucidabit vos, existimabit se obsequium Deo facere, Joh. 16.* Ità ut nihil desiderari possit in illa Saulina persecutione quod vel ad moralem certitudinem vel ad bonam intentionem pertineat. Postremò, ad habitualement seu virtualement conditionem quod attinet, de hac etiam ejusdem Sauli clamor, quo lugubre illud cordolium expressit, satisfacere cuiquam potest; *Indignus ego, inquit, qui Apostolus nominer, quia persecutus sum Ecclesiam Dei, 1. Cor. 15.* Certum est igitur, eum facinus illud, si præscivisset, perpetrare omnino noluisse, quod cum sciverit se admisisse, tanto cum animi cruciatu factum deploravit. Quapropter non meliore jure Pontificii idololatriam suam quàm crudelem istam membrorum Christi laniationem excusare possunt.

Secundum exemplum præbet nobis horrenda Judæorum immanitas in Capite nostro Christo trucidando. Rei enim sunt facti læsæ supremæ Majestatis; sicut scriptum est, *Principem vitam trucidastis, Aët. 3. 15.* Sed quo animo scelus tam execrabile in se admiserunt? an malitioso? attendite. *Scio vos ex ignorantia id fecisse, ait Apostolus, vers. 17.* Imò quid si ex bona conscientia insuper? animadvertite quid de

illis S. Paulus; *Testimonium exhibeo*, inquit, *pro illis, zelum Dei habere illos, sed non secundum scientiam*, Rom. 10. Ergo nec Intentio bona nec boni facti Certitudo probabilis & conjecturalis illis defuit. Restat ut de habituali Conditione quid existimandum sit, expediamus; viz. Noluisse eos tam immane facinus patrare, nisi illud Deo gratissimum obsequium fuisse animo concepissent, de quo rursus appositè admodum Apostolus, *Si scivissent, Dominum gloria non crucifixissent*, 1. Cor. 2. 8. Idcirco (ut concludamus tandem) constat planissimè, tam formalem esse in Eucharistia adoranda idololatriam Romanam, quàm in Judæis reatus crucifixionis & mortis Christi formalis esse potuit.

Tertium exemplum erit Regis Ethnici. Historiam Belis in vestris Bibliis consulite, & reperietis Ethnicorum quoque ipsorum idololatriam eadem lance cum vestra esse pensitandam. Nam ibi Rex Babel idolum suum Bel divino honore veneratus est, à magis suis & sacerdotibus adductus ad summam persuasionem deitatis ipsius; donec miro Danielis artificio fraude eorum patefacta, statim idolum illud aliis demoliendum & in pulverem conterendum tradidit. Quàm dextrè exemplum hoc instituto nostro inserviat, res ipsa loquetur. Primò enim hoc idolum revera vivere, & pro Deo habendum esse, Regi Babel erat persuasissimum. Secundò, Intentio nulla sanctior esse potest quàm quâ studuit ille verum Deum colere. Tertio, Habitualement conditionem quod attinet, nemo dubitabit Regem cum cultum Belis odio habiturum antea fuisse, modò falsitatem ejus præcognitam habuisset; quam statim acprehendisset, ipse detestatus est, & omnium ludibrio exposuit. Concludo: Vestra igitur Missatica adoratio (nec enim ullus vester prætextus obstare potest) formaliter idololatrica est, nisi in exemplis allatis, Saulis nefariam & formalem persecutionem, Judæorum formalem & nefandam trucidationem Filii Dei, Regis denique Ethnici idololatriam formalem excusare velitis.

CAP. VIII.

*Formalis idololatria Missatica, non obstante
ullo prætectu allegato, probatur ratio-
nibus ex Pontificiorum confes-
sionibus desumptis.*

I. Ratio, ex confessa definitione Idololatriæ.

SECT. I.

AGitè, viri Pontificii, docete nos quæ sit vera & formalis ratio falsi & idololatriæ cultûs, quomodo vera adoratio in adulterinam degeneret, quemque vos honorem Eucharistiæ exhibendum profiteamini. ^a Honor, inquitis, est testimonium excellentiæ ullius, quod continetur verbo vel facto. Item, Honor Divinus est quicquid verborum aut officiorum omnino accommodatum est ad gignendam existimationem hujusmodi quæ in Divinam majestatem propriè conveniat: sive opus tale sit suæ naturæ, ut ex natura lumine quis judicet solum Deum tali honore dignum, ut est sacrificium: sive aliqui indifferens, modo qui honorat intendat talem ex eo existimationem excitare quæ in Divinam majestatem conveniat. Sic Valentianus Jesuita. quò nihil dici potest accuratius & Theologo dignius. Idololatria quid est? ^b Est Divini cultûs, inquit Toletus, erga falsum Deum exhibitio. Colere enim pro Deo eum qui non est Deus, aut ipsum laudando, aut ei aliquo modo prosternendo, idololatria est. Rursus; Idololatria (quæ est falsa adoratio) non est nisi error in intellectu, quo dignum honore judicamus Deum falsum, cui idololatra se prosternit. Hæc Toletus Jesuita: quibus Christianus nemo refragabitur. Ut igitur in Ethnicis ido-

^a Valent. l. 2. De Idolol. c. 3.

^b Tolet. Institut. mor. l. 4. c. 14 § Est igitur.

latría erat adorare Deum in creaturis; ità non potest Christianus ab eodem crimine immunis esse qui corpus Christi in pane adorat, cui non est hypostaticè unitum. Hanc ipsorum Pontificiorum doctrinam, veluti nostram propositionem indubitatam, præmisimus. Jam verò (quæ est nostra assumptio) Cultum qui exhibetur Eucharistiæ à Pontificiis, cum eorum Idololatriæ definitione quadrare omnino, Ecclesiæ Romanæ praxis demonstrabit. Hanc Missale Romanum observandum præscripsit; ^c *Prolatis verbis consecrationis Sacerdos statim hostiam consecratam genu flexo adorat, surgit, ostenditque populo; super altare iterum adorat. — Similiter prolatis verbis consecrationis super calicem, genu flexo adorat, surgit, ostendit populo, & iterum adorat. Postquam cooperuit calicem, genu flectit, surgit, & inclinatus sacramento, & junctis manibus ter pectus percutiens, dicit, AGNUS DEI, QUI TOLLIS PECCATA MUNDI, MISERERE NOBIS. Deinde junctis manibus super altare positis inclinatur, & dicit, DOMINE JESU CHRISTE, EUCHARISTIAM TUAM PATEFACERE DIGNERIS.* Sic illic. Et deinceps preces alias sequentes Sacramento, ut Personæ Christi corporaliter præsentis, dictas esse Pontificii ultro fatentur. imò & de eodem cultu non mediocriter gloriantur; ^d *Nos in visibili Sacramento, inquit Espencæus, invisibile corpus Christi invocamus, & quasi per divinum quoddam colloquium rogamus.* Sic ille. Tota igitur Divina illa adoratio, quæ est Christo propria, Eucharistiæ defertur, in qua, propter penè innumerales defectus, idololatria non potest non semper possibilis vobis videri, & interdum etiam necessariò accidere. Unde clarè demonstratur idololatriæ vestræ formalitas, quam nè ignorantia prætextus ullus excuset, impedit vestra Idololatriæ definitio, quam dicitis esse *errorem in intellectu*: error autem omnis cæcus est, & eos cæcos reddit quos complexus est.

^c Missal.
Rom.

^d Espenc. l.
5. De Ado-
rat. c. 8.

II. Ratio, de coadoratione panis cum Christo.

SECT. II.

VErè & Catholicè admodum Cardinalis vester, *Idololatria non solum est cum adoratur idolum relicto Deo, sed etiam cum adoratur idolum simul cum Deo. Exod. 20. DEOS AUREOS ET DEOS ARGENTEOS NON FACIETIS MECUM.* Quid si igitur vobis adorantibus panis adhuc remanet? Ad hoc Cardinalis; *¶ Panis substantiam abesse post consecrationem probatur: Nam si unà cum corpore Domini substantia panis subsistentem accidentibus contineretur, periculum esset ne simplices adorarent panē. aut, ut Cardinalis alius, ¶ Ecclesia tunc in summo esset periculo idololatriæ adorando panem.* Sic illi. Quasi verò animal ullum sit homine idololatrâ stupidius. De quo genere hominum alicubi Tullius, *Arcem ex cloaca faciunt, & lapidem è sepulcro venerantur pro Deo.* Quidni igitur Romanistæ alii idiotæ (quos vocatis) accidentibus panis opinionem Deitatis tribuant, aut certè quidem (absentiâ Christi suppositâ) nudo pani? Non hoc dissimulabunt Pontificii Doctores. Ipsi loquantur: 1. Cassander, *¶ Manifestius est, inquit, quàm ut multis verbis explicari debeat, imaginum & simulacrorum cultum nimium invaluisse, & affectioni seu potius superstitioni populi plus satis indultum esse, ita ut ad summam adorationem quæ vel à paganis suis simulacris exhiberi consuevit, & ad extremam vanitatem quàm Ethnicis in suis simulacris & imaginibus effingendis & adornandis admiserunt, nihil à nostris reliqui factum esse videatur.* 2. Polydorus Virgilius, *¶ Sunt bene multi, inquit, qui imagines colunt non ut signa, sed magis iis fidunt quàm Christo.* 3. Gerson; *¶ hinc superstitiones in populis quæ religionem inficiunt Christianam, — dum imaginibus exhibent latræ cultum.* Sic illi. Hinc quàm pronus & proclivis sit populus vester ad formalem Idololatriam, quis non videt?

¹ Bellar. De Imag. c. 24.
§. Dicit.

¹ Bellarm. l. 3. De Euch. c. 22. §. Secunda ratio.
² Alan. l. 1. De Euch. c. 34. p. 418.

¹ Cassand. Consult. art. 21. §. ult.

¹ Polyd. Virg. De Invent. l. 6. c. 13. ante Inquisitionum Indices editor.
¹ Gerson. De prob. & spir. l. 2.

III. Ratio,

III. Ratio, ex Confessione absolutæ necessitatis fidei infallibilis non errandi in omni Divina adoratione.

SECT. III.

Catharinus Compse Archiepiscopus, ut probet necessitatem infallibilitatis in Sanctis canonizandis (quoniam si Ecclesia in hoc officio errare posset, esset error in fide; quia credere vivum esse membrum Christi quod est putridum, fidem ledit) adducit necessitatem absolutæ certitudinis in cultu Eucharistiæ: & post multam agitationem exigit à lectoribus attentionem. quam nos libentissimè adhibemus.

¹ Cathar. Annot. ad vers. nova dogmata Cajet. tit. De venerat. p. 132. & 134.

* S. seq.

¹ Audi, inquit, in hostia consecrata adoratur Christus ut Deus, non simpliciter, sed ut existens sub his speciebus. Cum igitur ibi non existit Christus, sed creatura pro Christo invenitur, cui exhibetur latria, idololatria est. Sic ille. & hanc æquat cum idololatria Ethnicorum (de qua * infra) quæ non potuit non prorsus esse formalis.

^m Salmer. tom. 13. in Epist. Paul. disp. 2. p. 187.

Salmeronem Jesuitam, qui unus erat ex decem primis Societatis Jesuiticæ Patribus, audire cupimus: nam cum in maximo honore fuerit apud suos, quantum causæ nostræ faveat, operæ erit pretium dignoscere. Ille breviter atque rotundè concedit, ^m Si Sacramentorum perfectio non est sine privata Ministri intentione, de qua merisò dubitare possum, liberum erit de omnibus qui baptizantur, vel absoluntur, vel qui Eucharistiam sanctam adorant & percipiunt, dubitare an sint verè baptizati, & an verè absoluti, & an ritè consecratam hostiam & debito adorationis cultu venerentur. & dubium illud vocat, cui subesse potest falsum. Quam igitur demum fidem requirit?

ⁿ Ibid. p. 183

ⁿ Cum Christus, inquit, vel Apostolus, vel ad bona opera edenda exhortantur, vel ad Sacramenta dignè suscipienda, vel ad preces coram Deo fundendas, vel ad ictus adversa fortuna fortiter sustinendos, semper fidem nobis ante oculos ponunt, ut illà instructi ad talia munera præstanda accingamur, non autem proponunt aut fidem humanam, aut opinionem vehementem.

hementem, sed catholicam ac divinam. Sic ille. Quæ unâ confessione stante, conclamatum esse in hac causa necesse est. Ecclesia etenim Romana (ut copiosè ostendimus) in Missali suo docuit, sex esse casus possibiles ex parte materiæ, ut falsum subsit adorationi Missaticæ, totidem ex parte pronunciationis, tres ex defectu debitæ intentionis, ut alios taceam, quos Suarez dixit posse esse ferè infinitos. Quapropter tantum abest ut eam quam Salmeron exigit fidem divinam vendicetis, ut nè humanam quidem, propter vestram certissimam incertitudinem, vindicare possitis.

IV. Ratio, ex formaliratione idololatria Ethnicorum.

SECT. IV.

° **M**ovebantur Ethnici, inquit Cardinalis, ad credendum *Idolae esse Deos*: Primò, quia id eis dicebatur à Pontificibus suis; Secundò, quia videbant totum ferè mundum id credere; Tertiò, quia diaboli operâ interdum idola movebantur, & loquebantur, & futura prædicebant, --- Quartò, quia erant formâ humanâ prædita, &c. Hæc ille. Date jam nobis veniam, quæsumus, horum idololatriam, omnium confessione formalissimè idololatricam, cum Missatlea vestra conferre, ut exploremus ecquam vos excusationē animis vestris concipiatis quam Ethnici pariter non potuerint obtendere. Num bonam intentionem? at hæc illis non defuit: nam cupiebant Deos, opinione suâ veras, colere. An moralem certitudinem? at credebant, inquit Cardinalis, *plūs quàm humanis rationibus se ad id adductos*. Nunquid denique habitualement conditionem? at ex lumine naturæ eo habitu virtuali imbuti erant, ut nemini nisi (saltem opinione suâ) soli Deo divinum cultum offerrent. Concludemus ex ingenua disertaque confessione Episcopi vestri Catharini: *P In hostia consecrata, inquit, adoratur Christus ut Deus, non simpliciter, sed ut existens sub his speciebus. Cum igitur ibi non existit Christus,*

° Bellav. De Imag. Sanit. c. 13. §. Quartum mendacium.

p Cathar. Annot. ad v. dogm. Cath. jct. p. 134.

sed.

sed creatura pro Christo invenitur, cui exhibetur latria, idololatria est. Idololatra enim erant hâc ratione, qui calumpniâ aut aliquid aliud adorabant, putantes se ibi adorare Deum quem Animam mundi dicebant, juxta Varronis theologiam. Non igitur excusantur ab idololatria, quod arbitrarentur se unum Deum colere, sicut verè erat unus Deus, sed quod illum ibi adorabant ubi non erat eo modo quo esse existimabant. Hæc ille; nec ille solus, sed & quos sibi *ὁμοῦς* adsciscit, Scholastici alii. Ex his præmissis quis tam infans est (modò Dialecticam extremis, ut dicitur, labiis gustaverit) qui non ediscat in hunc modum argumentari? Quisquis adorat hostiam Missaticam ut Christum, cum Christus in ea non est, haud minùs formaliter idololatra est quàm Ethnicus quivis qui quod non est Deus ut Deum adorat: At Ethnici, adorantes quid ut Deum quod Deus non est, sunt absolutè & formaliter idololatæ: Ergò haud minùs formaliter idololatæ sunt Pontificii, qui adorant hostiam suam ut Deum. Majorem Archiepiscopus vester disertè posuit: Minorem religio Christiana profitetur: Conclusionis illationem nemo sanus negabit.

V. Ratio ; Quia Missaticus cultus videtur esse aliqua ex parte Ethnicâ idololatriâ deterior.

SECT. V.

Coster. Enchirid. De Sac. Euch. c. 8. §. Decimò.

Huc spectat Costeri Jesuitæ jampridem cum privilegio promulgata libera sanè & ingenua confessio; *¶ Si Christus, inquit, non est in hoc Sacramento, sed panis tantum, tolerabilior est eorum error qui pro Deo colunt statuam auream, aut alterius materia imaginem, quomodo Gentiles deos suos venerabantur, vel pannum rubrum in hastam elevatam, quod narratur de Lappis, vel viva animalia, ut quondam Egyptii, quàm eorū qui frustum panis.* Sic ille. Quæ est apertissima confessio de formali idololatria in Missa, modò panis loco Christi Divino

Divino cultu adoretur; quod ferè modis infinitis accidere posse Jesuita * Suarezius pari libertate confessus est. Causa jam postulat, ut aliquid de Rachele & Lea addamus; sed hoc infrà abundè præstabimus. * Suprà, c. 5. §. 6.

CAP. IX.

De Patrum antiquorum judicio, quatenus spectat ad adorationem Missaticam.

Argumentum I. Antiquitas eam non approbat unquam.

SECT. I.

Non est expectandum ut antiquorum Patrum aliqua expressa suffragia proferamus, quibus Romanæ Ecclesiæ idololatria Missatica condemnetur, quæ multis seculis post infelicitè nata est. Idcirco satis hoc nostro munere perfundi esse videbimur, si ex Catholicæ Antiquitatis dictorum factorumque necessariis consequentiis Missaticæ idololatriæ fundamenta, vel potius figmenta, subvertamus penitus. Jam argumentabimur.

Si primitivæ ætatis Patres Patrum Tridentinorum fide fuissent imbuti, tum pariter illi definire debuissent, Latrîam seu Divinum cultum esse Sacramentotribuendum: Sed Adversarii nunquam hætenus ex aliquo antiquo Patre testimonium liquidum objecerunt, quo vel ex Græcis *ἡρώδης τῷ Θεῷ ἱλάσθαι*, vel ex Latinis *adorationem Divinam* aut *Deo propriam* Eucharistiæ Sacramento deferendam esse docuerint, nè quidem ex Liturgiis iis quibus summam antiquitatem tribuunt. Unde constat quantum Romana hodierna à primæva Catholica Ecclesia degeneraverit.

Argumen-

Argumentum I I. Antiquitas idololatriam Materialem nullam non formalem esse judicavit.

SECT. II.

ADversarii, quoties eò redacti sunt angustiarum ut fateri accogantur modis penè infinitis accidere posse ut in Missa Sacerdos populúsque panem Divino cultu adorent loco Christi, per hanc rimam elabi conantur, viz. Hanc *materialem* & non *formalem* idololatriam esse. De cujus distinctionis improbitate futilitateque suprà fusè satis diximus. Impresensiarum hîc rursus ad Antiquitatem provocamus, & ab Adversariis efflagitamus ut ex tota Antiquitate doceant, idololatriam ullam fuisse *materialem* quam Patres non verè formalem esse judicaverint. Quid illi dixerint compertum habemus. Augustinus, ^a *Scias*, inquit ad Maximum scribens, à *Christianis Catholicis nihil ut numen adorari quod sit factum & conditum à Deo*. Et rursus, ^b *Timeo terram adorare, ne me damnet qui fecit cælum & terram*. Similiter & Nazianzenus; ^c *Εἰ κτισμὰν λατρεύω, ἢ ἂν Χριστιανὸς ὀνομαζομαι, Σὶ κρεῖντα ἄδω, non possum nominari Christianus*. Imò hanc fuisse Patrum omnium quasi vernaculam, Adversarii minimè ignorant.

^a August.
tom. 2. Epist.
44. ad Ma-
xim. in fine.
^b Idem tom.
8. in Psal.
98.
^c Nazianz.
Orat. 3.

Argumentum III. Prætextus illi tres quibus Pontificiis idololatriam suam, quasi fuso, illinunt, à Patribus rejiciuntur.

SECT. III.

Hic rursus Adversarios nostros compellamus, oramúsque; conscientia suæ ostium ut pulsant, & quia ex multifaria sua veterum Patrum lectione nè unam quidem syllabam proferre possunt, vel de *moralis certitudine*, vel de *bona intentione*, vel de *habituali conditione*, (quæ sunt tres illæ larvæ quas Pontificii in defensionem idololatriæ suæ materialis induerunt) indè sibi persuadeant, nemini SS. Patrum in men-

mentem venisse unquam de materiali idololatria ulla quæ eadem non esset etiam formalis.

Argumentum IV. ex SS. Patrum ratiocinatione adversus Hæreticos præfatos, & Ethnicos.

SECT. IV.

PRIMO, Athanasius disputat adversus Arianos in hæc verba, ^d *Cur Scripturas proferunt Ariani, qui creatum profertur Verbum, & ut Ethnici solent, τὴ κτίσι πρὸς τὴν κτίσιν Θεὸν λατρεύοντες*; id est, adorantes creaturam, omissio Creatore? Sic ille: Qui in tota illa disceptatione probat Jesum Dei Filium esse omnino Deum: & quamvis cum Ariani colerent ut Deum, quia tamen creatum esse docuerunt, id est (ex opinionis eorum consequentia) non Deum, ideo eos idololatri Ethnicis assimilant, adorantibus creaturam vice Creatoris. Quæ Catholicissimi Patris refutatio claudicaret prorsus, si * Bellarminiana intentio mentis bona Arianos ab idololatriæ crimine liberare potuisset.

^d Athan.
cont. Arian.
Orat. 1. p.
286.

* Suprà, c.
6. §. 2.

2. Hanc Athanasii fidem Gregorius Nyssenus amplectitur & eximie laudat in Placilla egregiâ fœminâ: Cujus laudes in funebri oratione cùm multis extulisset, ad extremum quasi cæteris elogiis colophonem attexens, ^e *Uno addito, inquit, finem imponam; Simulacrorum odium commune est omnium qui fidei participes sunt; sed ejus præcipuum, quod Arianorum infidelitatem aequè ac simulacrorum cultum abominabatur: Nam eos qui divinum numen in creatura esse existimarent, nihilo minora colere putabat quàm eos qui ex materia simulacra efficiunt. Ac rectè & piè ita Placilla judicabat. Sic ille, rationem hanc immediatè subjungens, ο γὰρ τὸ κλισμα προσκυνοῦν, καὶ ἐν ἰδωμένῳ τῷ Χριστῷ τὸ τοῦ πᾶσι, ἰδωλολάτρης ἐστὶ, Χριστῷ ὅτινα τῶ ἰδωλῷ δέουσι, Nam qui creaturam adorat, etiam si Christi nomine id faciat, idololatra est, Christi nomen simulacro imponens. Hæc testimonia causæ jugulum petunt: docent*

^e Greg.
Nyss. in fun.
Placilla.

cent

cent enim, revera nullum omnino prætextum cultores à crimine idololatriæ liberare, qui id quod non est Christus Christi nomine adorant.

† Aug. l. 20.
cont. Faust.
c. 13. Hunc
locum obje-
cit Heskin-
ius in Par-
lamento suo
c. 45.

3. Augustinus, contra Faustum, [†] *Quomodo ergò, inquit, comparans panem & calicem nostrum, & parem religionem dicis, errorem longè à veritate discretum, pejùs desipiens quàm nonnulli qui nos propter panem & calicem Cererem & Liberum colere existimant? Quod ideo commemorandum putavi, ut advertatis ex qua vanitate veniat etiam illud vestrum, quòd propter sabbatum Saturno dicatos fuisse patres nostros putatis. Sicut enim à Cerere & Baccho Paganorum Diis longè absumus, quamvis panis & calicis Sacramentum, quod ità laudastis ut in eo nobis pares esse volueritis, nostro ritu amplectamur; ità patres nostri longè fuerunt à Saturniacis catenis, quamvis pro tempore prophetia sabbati vacationem observaverint. Ità Pater inclytissimus. Sic itaque debent Christiani calumnias depellere, ut Christianam veritatem non prodant. Cùm igitur Augustinus tantùm neget Christianos Cererem & Bacchum adorare, nec tamen affirmet eos adorare corpus & sanguinem Christi, sed tantùm panis & calicis Sacramentum suo ritu amplecti, duplicem veritatem edocet: 1. Rem quam in Eucharistia tractant Christiani, non esse Christum ipsum, sed revera panem; 2. Eundem panem ritu Sacramentali amplectendum esse, non cultu Divino adorandum. Ab Episcopi Hipponensis latere ægrè discedo: Alterum igitur ejus testimonium in medium proferam; [†] *Sicuti est Baptismi Sacramentum, inquit, & celebratio corporis & sanguinis Domini. Qua unusquisque cùm percipit, quòd referantur imbutus agnoscit, ut ea non carnali servitute sed spirituali potiùs libertate veneretur. Ut autem literam sequi & signa pro rebus qua his significantur accipere servilis infirmitatis est, ità inutiliter signa interpretari malè vagantis erroris est. Sic sanctus ille Pater, qui, quantum ad Sacramentorum ipsorum venerationem attinet, parem rationem statuit esse inter Eucha-**

† Aug. l. 3.
De doctr.
Christi. c. 9.

Eucharistiam & Baptismum; Baptismum, inquam, cujus A-
que cultum latreuticum Pontificii ipsi non dubitarent ap-
pellare *ἱερατικόν*

Argumentum V. ex primitiva Ecclesia praxi triplici.

SECT. V.

IN Ecclesia primitiva, quæ Græca quæve Latina, ab Apo-
stolicis usque temporibus per multorum seculorum cir-
cuitum, mos obtinuit, ut qui non parati erant ad sumendam
Eucharistiam foras excluderentur, ut * *suprà* prolixè pro-
bavimus: Postea verò in Ecclesia Romana invaluit mos,
seu tyrannis potiùs, cogendi homines ad Missam divinæ ad-
orationis causâ; in quem finem sonitu campanæ invitatur
plebs ad hostiam adorandam. Aut igitur impiè fecit Eccle-
sia primitiva adstantes excludendo à veneratione Eucharis-
tiæ, aut hodierna Romana ad eam homines cogendo,
quanquam hujus novitatis impietatem * *suprà* ex Patribus
deteximus. * *Class. 5.*
c. 7. §. 2.

2. Hoc fuit quorundam Pontificiorum enthymema;
Elevatam olim Eucharistiam, ergò & adoratam fuisse. Nos
autem regerimus cum Tertulliano, *Quod prius est, præscribis
posteriori*: At * *suprà* in confesso habuimus, Elevationem
hostiæ primitus in usu non fuisse: Ergò hæc nota esse debet
nullius adorationis ejus. * *Class. 5.*
c. 1. §. 2.

3. Solennem alterum ritum Ecclesiæ Catholicæ *suprà*
* *produximus*, acclamandi scil. cùm celebratur Eucharistia,
Græcè, ἄνω τὰς καρτὰς, Latine, SURSUM CORDA. quib-
us verbis (ut Patres interpretati sunt) communicantes
movebantur mentes suas à contemplatione illius quod ocu-
lis observabatur ad thronum cœlestem attollere. quod Ad-
orationi Pontificiæ plurimùm adversatur. Pro assertione
hac citavimus Concilium Nicenum, Origenem, Cyrillum
Hierosolymitanum, Chrysostomum, Oecumenium, Hiero-
nymum, & Augustinum. * *Part. 1.*
c. 10. §. 5.

Cc

Argu-

SECT. VI.

^b Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 22.

RECTÈ admodum Bellarminus ; ^h *Invocatio est species summæ adorationis.* rectè, inquam: ergò ex humano genere solus *Θεός* est summæ adorationis specie compellendus & deprecandus. quam speciem adorationis Eucharistiæ deferre vos, Pontificii, religionis vestræ summam esse profitemini. Hic ejusdem Bellarmini judicium efflagitamus: ⁱ *Invocatio ejusmodi stultissimè & impiè referretur ad Sacramentum, si solum esset panis triticeus, non autem panis cælestis, vivus, & divinus panis.* — Existimandum est igitur in Sacramento verè Christum ipsum Deum & hominem contineri. Hæc ille. Quantum vos fidei Liturgiis nonnullis quæ antiquitatis faciem vel potiùs fucum habent præbeatis notius est quàm ut probatione indigeat. Agedum verò, sint omnes (ut sunt revera nonnullæ) perantiquæ: audio tamen à nostris negari, in Liturgiis vetustissimis Eucharistiam propositam fuisse populo ut adoretur, quia nulla inibi Sacramenti invocatio commemoratur. Quod ut facilè credam, facit non modò mea lectio earum, præsertim quæ vulgò in usu sunt, sed etiam Adversariorum nostrorum de omni hujusmodi invocatione altum silentium; præterquam quòd unicum illud, de quo * ^{suprà}, Dionysii testimonium quasi obtorto collo ad sensum suum attraxerunt. Nunc majoris confirmationis ergò conféro me ad vestri Jodoci Cocci ingenis volumen quod ^k *Thesaurum* indigitat: nec enim ignorabam eum habere aliàs quæ der, nec solere quenquam largiùs. Illic quæro, nunquid testimonium pro Adoratione Eucharistiæ ex vetustis Liturgiis, præter id de quo dixi tortum & coactum Dionysii, adduxerit? Verùm ibi nè *χρ*, nec *μὴ* quidem. quæ una ratio jure potest esse hujus controversiæ decisio, ut Determinatio ultima * demonstrabit.

^b Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 3.

* Cap. 3. §. 3

^k Coccius,
tom. 2. l. 6.
art. 7.

* *Infra*.

CAP. X.

De ea quam Protestantes approbant Veneratione Eucharistiæ.

SECT. I.

Nemo sanè dilucidius expeditiusve hac in parte satisfacere nobis potest quàm is quem irreverentiæ maximè insimulare soletis, videlicet Calvinus. Est ubi is etiam Pontificios perstringit, quòd Sacramentum Eucharistiæ divinis honoribus afficiant; ¹ *Christo, inquit, hanc venerationem deferimus. Primùm (si in Cæna hoc fieret) dicerem adorationem eam demum esse legitimam quæ non in signo residet, sed ad Christum in cælo sedentem dirigitur. Rursus; Sive utilitas nostra spectatur, sive dignitas & reverentia quam Sacramento deferri par est. Item; ^m Profani, quia sacræ communionis pignus reverenter suscipere decebat, non mirum si corporis & sanguinis Christi rei censeantur. Sic ille, ostendens debitam præsertim interioris hominis reverentiam, quæ est, ut Valentianus Jesuita suprâ exposuit, honorificæ æstimatio hujus Christi mysterii, quatenus est divinum Sacramentum & testamenti ac foederis Christiani sigillum augustissimum. Gestum externum quod attinet, modò moderatus sit, Espencæus vester in se indifferentem esse docuit, nec Latriam ipsam in corporis aliqua habitudine aut gestu, sed in animæ intentione consistere. Quamvis revera gestus omnino nullus damnandus sit quem exercuit Antiquitas, sive in sumendo Sacramento corporis inclinatione sive genuflexione utatur. Cavendum tantùm est nè divinam nostram adorationem in ipso Sacramento terminemus, sed ut sanctos Dei Prophetas imitemur, qui cùm in exilio Deum templi precabantur, versùs templum Jerusalem*

¹ Calvin. l. 4.
Instit. c. 17.
§. 37.

^m Idem, De-
sens. sanctæ
doctr. ad-
vers. West-
phal. p. 39.
part. 1.

lem facies dirigebant; quo ritu testari voluerunt, sese Deum eundem adorare cujus sollemnis cultus erat in templo illo celebratus: quemadmodum de Daniele & Davide Scriptura sacra testatur, Dan. 6. 10. & Psal. 57. Adde insuper illam Solomonis solennem precationem in dedicatione templi, 1. Reg. 8. *Si populus tuus, ô Deus, afflictabitur gladio, peste, fame, &c. & tibi supplicaverit versùs hunc locum (quod sæpius inculcat) vide in cælo, & remitte illis.*

Protestantes liberos esse à perplexis quæstionibus quæ ex defectibus illis suprà objectis oriuntur, quibus Pontificiorum conscientia contorquentur.

SECT. II.

Etiam si materia Sacramentalis non usquè adeò arrideat Epalato recipientium, etiam si Sacerdotis præpedita, hæsitans aut præceps pronuntiatio mutet sensum verborum consecrationis, neutiquam tamen celebratio Eucharistica nobis frustranea erit: Nam 1. in Elementa nimis intentos esse nos Antiquitas vetuit, modò retineant symbola propriam suam substantiam; 2. etsi Minister pronuntiando erraverit, modò cœtus communicantium verum sensum apud se foveat, non potest hoc fidelium cuiquam damno esse.

3. Jam ex defectu intentionis in Ministro quæstio oritur dignissima solutione. Cardinalis, *Novæ hæresis*, inquit, *non* *tempore exorta est, Non requiri intentionem in Ministro Sacramenti, sed Sacramentum omnino perfici si res & verba adsint, etiam si Minister joco, aut irrisoriè, aut fictè & mendaciter actionem illam peragat. — Sententia Catholicorum est, Requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia. Ità enim expressè habens Concilium Tridentinum, sess. 7. can. 11. & Concilium Florentinum in instruct. Armen. Verba Patrum Tridentinorum hæc sunt, ° Si quis dixerit in ministris, dum Sacramenta sciunt & conferunt, non requiri intentionem* *falsam*

° Bellar. lib. De Sacram. in gen. c. 27.

° Conc. Trid. sess. 7. can. 11.

saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit. Sic illi.
 & Satis est, inquit Cardinalis, si in generali intendat facere
 quod facit Ecclesia in genere, & non hac aut illa Ecclesia. Nec
 requiritur necessariò actualis intentio, nec sufficit habitualis, sed
 virtualis requiritur & sufficit. --- nec sufficit intendere actum
 externum quem Ecclesia facit, quia hic simulatè & per jocum
 fieri potest; sed facere idem opus sacrum. Ultimò notandum est,
 in hac tota doctrina mirificè convenire Catholicos Doctores, uno
 Catharino excepto. Sic ille, contràque hanc sententiam ex
 Protestantibus Adversarios allegat Lutherum, Calvinum,
 Kemnitium.

Ego adversùs Cardinalem advocatum accersam ejusdem
 Jesuiticæ Societatis Patrem, Alphonsum Salmeronem: De
 quo Jesuita Possevinus elogium suum explicat, & Unus è de-
 cem, inquit, quorum operà sub ductu B. Ignatii Loïola Societas
 Jesu instituta est. --- varias pro sancta Apostolica sede provinci-
 as obiit, atque in Synodo Tridentina à Pio IV. summo Pontifice
 missus Theologi officio functus fuit. Sic ille de Salmerone,
 qui nostram causam jamjam acturus hæc verba præmittit,
 " Altera intentio privata est & particularis ipsius Ministri, in-
 quit, qui aut nihil credit eorum qua facit, aut derisorie facit,
 aut contrariam intentionem habet non conferendi Sacramentum
 aut ejus effectus, etiam si Sacramentum in forma Ecclesia consueta
 administret. At ejus intentio non est absolutè necessaria, quod
 multis rationibus ostendo. Sic ille. Itaque liberaliùs paulò
 Cardinalis modò dixit, Pontificios omnes, uno Catharino ex-
 cepto, in illa sua doctrina convenire. Nostrum est Salmeron-
 nis rationes breviter perstringere. I. Sacramentum, inquit,
 est res sensibilis & externa: Sacerdotis autem intentio intima
 est & invisibilis; Ergò est extra Sacramenti essentiam. II. In-
 tentio ita occulta & incerta est, ut si ad salutem nostram specta-
 ret, Deus nos perpetuà dubitatione torqueret: quod sacra Scri-
 ptura & Patribus contrarium esse videtur, quia nos firmà fide
 ad Sacramenta suscipienda accedere hortantur. III. Si necessaria

9 Possevin.
 Appar.
 sit. Alphonsi
 Salmer.

10 Salmer-
 tom. 13.
 tract. in E-
 pist. Pauli,
 disp. 2. pag.
 186.

esset ista intentio, salus hominis, remissio peccatorum, Spiritus Sancti gratia, ac vis sanguinis Christi ex hominum arbitrio penderent, & plus possent homines nocere quam Christus juvare. IV. Plecterentur innocentes propter aliorum malitiam. V. Tunc liberum esset de omnibus dubitare an verè baptizentur, & an verè absolvantur, & an ritè hostiam adorent, an veri Diaconi, Presbyteri, & Episcopi, & sic per hanc doctrinam redderetur nobis Ecclesia invisibilis, imaginaria, Mathematica. VI. Hoc dogma proximum est illi Donatistarum, contra quos disputat Augustinus, probans per malos Ministros conferri nobis salutaria Sacramenta. VII. ut Concc. Florentino & Tridentino intentionem exigentibus occurrat, respondet, Ea non de intentione occulta, sed de expressa (qualis nulla est) intelligi: Bellarminus verò contrà ait, *virtualem sufficere*. Quem non horum hominum misereat, qui invicem repugnantiis suis passim obruuntur?

Multus est Augustinus in hoc argumento contra Donatistas; Quibus objicientibus in Sacramentis administrandis conscientiam dantis attendendam esse, in hunc modum respondere nos docet, *Sape mihi ignota est humana conscientia; sed certus sum de Christi misericordia*. Objicitur, *Nihil bene regenerat nisi ex bono semine regeneretur*. RESP. *Semen quod regenerat, verbum Dei est; quod obedienter audire sum monitus*. Sic ille. Unde simul

Quarta perplexitas dissolvitur; Si acciderit Ministrum non ritè baptizatum vel ordinatum fuisse, modò de eo populo non constet. Eadem enim erit ratio Sacramenti, visibilis verbi, quæ est verbi audibilis, quod ab Apostolo dicitur *potentia Dei ad salutem*; quia hoc semen quoque operatur ad modum recipientis. Nam, ut modò Augustinus, *Verbum Dei est semen quod regenerat, cum obedienter auditur*. Quod præterea in hoc responso Adversarius fati importunus à me exigit, id jam accipiat cum foenore ex Pontificio- rum penu locupletissimo, de diabolo Confessario in forma facer-

¹ Auguſt. l. i.
contr. lit.
Petil. c. 1.
tom. 7.

sacerdotis, quando is qui ab illo absolutionem accepit, opinionione Angelorum dignus erat absolutione.

*Causa hujus determinatio prima, per solutionem
sophistici dilemmatis.*

SECT. III.

Sacerdos Pontificius nescio quis, sed tamen apud suos (ut
Siphi ferunt) Autor nobilis, * *Si Christus*, inquit, *non est in*
hoc Sacramento, periculum est nè nos (Papistæ) eum adoremus
ubi non est: sin verò ibi est, tum periculum est nè vos (Prote-
stantes) non adoretis eum ubi est. quomodo igitur vos dici pote-
stis tutiorem partem tueri quàm nos ? Sic ille, non mediocri-
ter de hoc dilemmate sese jactitans, ac si conclamatum jam
esset, atque Protestantibus ora occlusisset perpetim, ita ut
deinceps non habeant quod vel missitent. Verùm hoc so-
phismate vix quicquam absurdius & magis impium esse
potest. Stoliditas ejus alio dilemmate nunc detegitur; im-
pietas voce Christi mox damnabitur. Legimus Jacobum
nihil suspicantē fuisse à Labano, Leam pro Rachele suppo-
nente, delusum. Rogo igitur, Tutumne fuerit Jacobo vel
priùs deluso, vel saltem fraudem suspicanti, foeminam obve-
latam temerè admittere loco Rachelis sibi desponsatæ. Si
affirmetis, tum tutum illi fuit admittere non suam: sin ne-
getis (nè fortè stuprum committeret) tum quod vos de car-
nali, idem nos de spirituali adulterio (quæ est idololatria)
statuendum esse censemus. His stoliditas objectionis revin-
citur: jam ejus impietatem detegamus.

** Lib. inscripse
Conspicil.
ocular. Angl
& pair of
spectacles.*

SECT. IV.

IN Christi cum Samaritana muliere colloquio, Joh. 4. orta est controversia de legitimo Dei cultu, Utrum scilicet religio Samaritana an Judaica potius sibi eum vendicaret. Christus paucissimis rem expedit, causamque determinat: Samaritanos enim perstringens, *Vos, inquit, adoratis quod nescitis*: pro Judæis autem, *Nos adoramus quod scimus*. Hæc ipsissima quæstio jam inter nos & Pontificios agitatur. De vobis Pontificiis verè affirmamus, *Vos adoratis quod nescitis*. Nam, vobis confitentibus, fieri potest, propter possibiles penè infinitos defectus, ut corpus Christi non sit in Eucharistia: quo posito, nec populus vester verè ac infallibiliter credere potest, nec sacerdos quispiam jurare, illud quod dicitur consecrari, desinere esse adhuc revera panem elementarem: Huic tamen, tanquam Christo unigenito Dei Filio, divinus honor à vobis exhibetur. quâ quidem idololatriâ nulla cæcior aut obstinatio esse potest. *Nos autem scimus*, inquit, *quod adoramus*: Nempe, quoties hæc mysteria celebramus, mentibus nostris ab omni rei præsentis speculatione abstractis, Christum ^{Dei Spiritus} divino cultu prosequimur in coelo, ubi ipsum jam corporaliter residere fide infallibili tenemus & profitemur. Cujus veritatis Christum Jesum in novo Testamento Judicem, antiquos Patres advocatos, vos ipsos denique testes unanimes habemus. Nos scimus ex N. Testamento mansionem ejus perpetuam in cœlis definiri, * *Ingressus est Christus in ipsum cælum*, inquit Apostolus, *ut appareat nunc in conspectu Dei pro nobis*. nempe, per omne nunc, usque ad novissimum ipsius adventum. Atque etiam nos scimus Apostolum hoc docuisse ex scopo institutionis hujus Sacramenti, quia, * *Quotiescunque, inquit, edimus panem hunc & poculum hoc bibimus,*

* Heb. 9. 24.

* 1. Cor. 11.
26.

bibimus, mortem Domini annunciamus usquequo venerit. Deinde, nos scimus fideles omnes corporis Christi verè participes ad corporalis ejus in cœlis præsentia contemplationem continuo invitari: ** Cum habeamus libertatem ingrediendi* ** Heb. 10. 19, 21.* *sacrarium per sanguinē Jesu, accedamus cum vero corde & certa* *persuasionē fidei.* Cultus noster ergo est extra omnem dubitationis aleam prorsus infallibilis. Præterea, Pontificii, tantum admonendi estis ut recognoscatis argumenta nostra quæ in Parte I. ex Scripturis, Patribus, principiisq; vestris, pro Impossibilitate coexistentia corporalis in diversis locis, prolixè produximus; & penitus perspicietis, ad idololatriam vestram revincendam nihil ampliùs desiderari posse.

Nunc tandem huic secundæ Parti colophone imposito, sequitur Appendix maximè necessarius, ex quo verè securèque addiscamus Patrum idioma loquendi: quod si non observet lector, pleraque Patrum dicta erunt ei instar tibiæ non dantis *διασολὴν τοῖς φθονοῖσι*, & tubæ reddentis *ἀδύλον φωνῶν*.

PARS

PARS TERTIA.

Amplissima satisfactio ad omne genus objectionum, ex Patribus, per eorum Parallelismos inter Eucharistiam & Baptismum.

SCitè admodum Aristoteles animadvertendum esse monuit, Quòd qui phrasium usùs imperiti sunt, facillimè in disputationibus decipiuntur. Et sanè principium *μυστίας* est autorum in quibus versamur idioma morèmq; loquendi dignoscere. Quod quàm necessari-um sit, nos cùm alibi sæpe, tum præsertim in hac de Eucharistia disputatione dissertationèque, experti sumus: In qua cùm nos antiquorum Patrum, veluti certissimorum Patronorum nostrorum, testimonia simpliciter atque dogmaticè proposita contra corporis Christi Multipræsenti-
am urgemus, Adversarii nostri è contrà phrasès aut de mysteriis Sacramentalibus mysticè traditas aut Rhetoricarum figurarum plicis involutas regerunt atque obtrudunt. Nos verò, quòd has strophas faciliùs profligemus, dedimus operam imprimis objectis hujusmodi Patrum testimoniis ex Patrum ipsorum dictis parallelis & æquipollentibus per omnia

omnia satisfacere. Nunc autem, instantiis aliis omnibus omiſſis, unâ contenti erimus, collatione ſcilicet inter Euchariftiam & Baptiſmum: nec enim magis compendiarie via ulla occurrebat quâ Adverſariorum ſtupor vecordiâq; aptius luculentiûſq; pateſcat. Exemplis per Claſſes ſingulas abundamus.

Parallela ad I. Claſſem Objectionum ſpectantia, nempe, De ſenſu verborum Chriſti, Hoc eſt corpus MEUM, &c.

SECT. I.

Primò, pro præſentia Chriſti corporali in Euchariftia ob-
jicitur à Bellarmino & Valentiano Jeſuita, *Patres anti-
quos Euchariftiam appellâſſe Corpus & Sanguinem Chriſti; &
non eſſe ita locutos de aliis.*

Reſp. Per parallela. I. Auguſtinus, **Ut Euchariftia, inquit, propter ſimilitudinem dicitur corpus Chriſti, ſic Baptiſmus vocatur noſtra ſepultura: Rom. 6. SEPULTI SUMUS PER BAPTISMA IN MORTEM EJUS.* II. Chryſoſtomus, propter ſimilitudinem mortificationis in baptizato, ait, *a Baptiſmum nihil eſſe aliud quàm interitum ejus, nempe baptizati. Quatenus Baptiſmus eſt teſſera adoptionis fidelium, antiquus Pater Facundus, Sacramentum corporis Chriſti, inquit, Corpus Chriſti dicitur; & Baptiſmus, Sacramentum adoptionis, Adoptio dicitur: non propriè, ſed quòd myſterium corporis in ſe contineat* *. Ex quibus palàm eſt, Sacramentales locutiones denotare, non quid res ſint de quibus enunciantur, ſed quid ſignificent. Denique, ruruſ Chryſoſtomus, *b Oſtendit Apoſtolus, inquit, hoc in loco aquam & ſanguinem: Baptiſmus enim ejus paſſio eſt. Omnia æquipollenter figurata atq; eſt illud de pane dictum, Hoc eſt corpus meum.*

* *Suprà, Claſſ. 1. c. 3. §. 1.*

* *Chryſoſt. hom. 9 in Hebr. 5.*

* *Suprà, Claſſ. 1. c. 4. §. 9. b Hom. 16. in Hebr.*

Secundò, Bellarminus in reſponſo ſuo adverſùs Proteſtantes objicientes ex Patribus panem & vinum in Euchariftia

^c Bellarm. l. 2. De Euch. c. 15. stia vocari antitypa, subterfugiens, dicit, ^c Fortassis Bassilius & Græci Patres Eucharistiam antitypon vocant; quia antitypa non dicuntur qualibet figura, sed illa tantum quæ nihil ferè differunt à veritate.

Resp. ex parallelo Baptismi. Fortassis, ais, Bellarmine? responsio languida, & ad fucum faciendum excogitata. Deinde, ferè, ais: atqui quod ferè fit, non fit. proinde responsio tua nulla est. Certissimum Baptisma esse Christi passionis antitypon, ut Paulus antè dixit, inquit Cyrillus Hierosolymitanus & Patres alii. Imò etiam Baptisma à Petro dicitur ~~antitvum~~ diluvii, 1. Pet. 3. 21. absq; ulla tamen vel levissima nota præsentia. De hoc suprà *.

* Class. 1. c. 4. §. 5.

Secunda Classis Objectiones ex Patribus, pro essentiali corporis Christi præsentia, propter panis mutationem; earumq; Solutiones.

Primò obijciuntur pro Eucharistia Justinus & Irenæus; Non est, inquiunt, hic jam panis communis. Sol. ex parallelo de Baptismo: Non est aqua communis, * inquiunt Chrysostomus & Gregorius Nyssenus.

* Class. 2. c. 3. §. 4.

II. Obj. pro Eucharistia; * Non consideres hoc, inquit Cyrillus Hierosolymitanus, ut merum panem: corpus enim est Christi. Sol. De Baptismo idem Cyrillus, Nec consideres hoc lavacrum ut meram aquam. ut & de sacro oleo, Non est nudum unguentum, sed ~~adipua~~ donum gratia.

* Ibid. §. 5.

III. Obj. pro Transsubstantiatione in Eucharistia; Et si veteres autores non sunt nisi voce TRANSUBSTANTIATIO, nisi sunt tamen vocibus idem significantibus, ut TRANSELEMENTATIO; * Panis, inquit Theophylactus in Joh. 6. in corpus Christi ~~metamorphosetur~~. Sol. Ut idem Theophylactus ibidem dixit quòd Christus ipse ~~metamorphosetur~~, transelementatur, in quemvis fidelium communicantium, ita etiam de Baptismo Cyrillus Alexandrinus, Per efficaciam Spiritus, inquit, sensibilis

* Class. 2. c. 3. §. 2.

*sibilis aqua in divinam quandam & inenarrabilem potentiam
mutatur.*

IV. Obj. ex Ambrosio, * *Panis fit corpus Christi, & in il-* * *class. 1.*
lud mutatur. & rursus; *Quand magis est operatorius sermo* c. 3. § 3.
Christi, ut sint qua erant, & in aliud convertantur? Sol. Si-
militer Ambrosius de Baptismalis aquæ proprietatibus,
-- *Ut sint qua erant, & in aliud convertantur.* Quidè an
per transubstantiationem? Imò sensum suum planè con-
trarium illustrat in Baptizato, *Nam ut tu eras,* inquit, *vetus*
creatura, postquam consecratus tu es, nova esse cœpisti. nempe,
itâ conversus per regenerationem, ut tamen sis quod
eras quoad humanam substantiam. Item * Leo Papa de * *Ibid. §. 1.*
Baptizato, *Corpus regenerati fit caro crucifixi.* Similiter
Chrysostomus; *Baptizatus in alteram creaturam evadit.*
Necnon * Cyrillus Alexandrinus; *Baptizati in Divinam* * *Suprà,*
naturam mutantur. Et denique rursus Ambrosius, *Baptismus* *Class. 2. c. 3.*
est potentia Dei ad salutem. Est igitur admirabilis & planè
divina hæc conversio, quâ inanimatum elementum fit vitæ
immortalis instrumentum.

V. Obj. Chrysostomus, * *Nihil hic sensibile traditur.* * *Class. 2.*

Sol. Chrysostomus ipse de Baptismo, *Sed in rebus sensi-* c. 3. §. 5.
bilibus omnia que tradit sunt insensibilia, sicut in Baptismo.
Parallelum ultimum (quod potest esse causæ hujus decisio)
est Ephremi Patriarchæ, * *Quod à fidelibus recipitur,* inquit, * *Class. 2.*
à sua sensibili substantia non recedit. & *Baptisma nihil perdit* c. 3. §. 7.
de proprietate sensibilibus substantia sua.

Tertia Classis Objectiones ex Patribus, quasi directè docen-
tibus corporalem Christi præsentiam; & earum
Solutiones.

Obj. I. Patres interdum dicunt, *Corpus & sanguinem*
Christi adesse, & ipsam præsentem esse in Eucharistia, in-
quit Bellarminus, & tota Adversariorum nostrorum cohors:
& nos minimè hoc inficiamur. Sed ex eo corporalem &
essen-

^a *Suprà,*
Class. 3. c. 8.
S. 2.

essentialem corporis Christi præsentiam effici jure optimo negamus, edocti ex Patrum dictis æquipollentibus de Baptismo. ^a Augustinus, *Habemus, inquit, Christum præsentem ad baptismatis Sacramentum; habemus eum præsentem ad altaris cibum & potum.* Ergò, Augustino moderatore, sic respondemus ad particulam *A D.* Sequitur de præpositione *I N.* Origenes; *Stola, quæ est Ecclesia Christi, lavatur in ipsius sanguine vivo, id est, in lavacro regenerationis.* Hieronymus etiam de baptizato Eunucho, *Act. 8. Statim baptizatus in sanguine Agni, Vir meruit appellari.* Rursus Augustinus, *Mare rubrum est baptismus, utique Christi sanguine consecratus: hostes sequentes à tergo moriuntur, peccata præterita, &c.* Denique Leo Papa; *Christi sanguine lavari, quando in ejus mortem baptizari.* Sic illi. Quis igitur quantumvis siccæ mentis non clarè videt, quoties hujusmodi dicta Patrum de Eucharistia enarrantur, quæ Pontificii pro causa sua ità confidenter & vehementer urgent ac si Patres religiosè jurarent essentialem Christi corporis præsentiam in mille altaribus existere, insigniorem injuriam SS. Patribus fieri non posse, nec veteratoriè magis lectoribus imponi?

^b *Hom. 83.*
in Matth.

^c *Lib. 1. De*
Euch. c. 22.

^d *Hom. 14.*
in Marc.

Obj. II. ex Chrysostomo; ^b *Il qui suscepturi sunt hoc Sacramentum, inquit, & optant se Christi vestimenta tangere, hic ipsum Christum tangunt.* Hinc Bellarminus; ^c *Non dixisset eos plus habere quàm optant, nisi ipsum verè haberent.*

Sol. Idem Chrysostomus de Baptismo inquit, ^d *Si accepturi estis Baptismum, descendite in vitalem fontem cum Salvatore.* Atque etiam præterea *ἰμπαυκῶς, Vos qui baptizati estis, inquit, tenete pedes Salvatoris.* Hujus generis alia Classis proxima suppeditabit. interea Adversarii nostri pergunt nugari strenuè.

^e *In Matth.*
14 hom. 51.

^f *Ibid.*

Obj. III. Chrysostomus; ^e *Cùm videris sacerdotem id tibi porrigentem, non existimes sacerdotem id facere, sed manum esse Christi.* Sol. Idem; ^f *Quemadmodum in baptismo non à Sacerdote baptizari, sed à Deo caput tuum tenente.*

Obj. IV.

Obj. IV. ex eodem Chrysostomo; & *Lingua rubescit sanguine Christi*. Sol. Ibi esse hyperbolicum, patet per parallelum Augustini; *Unde rubet Baptisma, nisi Christi sanguine consecratum?*

Obj. V. ex Socrate; *Circa Eucharistiam facta sunt miracula; unde praesentia Christi confirmatur*. Sol. An miraculum ullum solennius esse potest quam illud cujus Baronius Cardinalis meminit? *Hic similia erant*, inquit, *miracula illa quae olim quolibet anno fieri consueverunt; dum in plerisque orbis occidentalis partibus, Paschatis tempore, quo solenne baptisma in Ecclesia peragi consuevit, ex sicco aridoque fonte lapideo copiosa ad baptismi usum aqua exundare consueverunt, non quidem ad ipsam insinuandam diem quā baptizatus est Christus, sed quod tunc temporis solenne baptisma peragi consuevit*. Sic ille. Necnon Augustinus, *Medicus podagra laboribus ultra solitum cruciatus*, inquit, *prout baptizatus est, liberabatur, nec amplius quoad vixerit pedes illi doluerunt*.

Quarta Classis Objectiones, ex Patribus loquentibus de Manducatione corporis Christi, & Unione corporali nobiscum; earumque Solutiones.

Hujus Classis modi sunt varii, juxta modos ad manducationem spectantes, qui singuli afferri solent ad probandam corporalem praesentiam Christi in variis altaribus.

I. Modus, de Tactu.

Prius tangi quid dicitur quam manducari. Objicit^a Belarminus illud Chrysostomi, *Multi desiderant videre Christum: hic non vides modo, sed tangis*. Et illud objicitur, *Impuris manibus ausus es corpus ipsius attingere?* Hinc Pontificii unionem corporis Christi cum corporibus nostris per contactum fieri praedicant. Sol. De Baptismo inquit idem Chrysostomus, *Mulier illa pedes Christi osculatur: sic & vos qui accepturi estis baptismum ejus, primo tenete pedes Salvatoris, lacrymis lavate, crine terгите; post venietis ad caput, quando*

¹ Valent. Jof. l. 1. De praef. Christi in Euch. c. 8
² Baron. ad ann. 31. n. 33.

¹ Lib. 2. De civit. Dei c. 8.

^a Lib. 2. De Euch. c. 22.
^b Hom. 91. in Matth. Chrysost. hom. 3. in Eph. Objicit Heskinf. Parlam. 3. c. 54.
^d Class. 4. c. 3. §. 2.

quando descenditis in fontem cum Salvatore. Sic ille. Ubi pigmentis oratoriis excitat populum & præparat ad susceptionem Baptismi.

II. De manducatione ipsa.

OBJECT. Manducamus corpus Christi; quis non Patrum? Indè corporis ejus præsentiam *concludit Pontificius Sophista Valentianus Jesuita. SOL. De Baptismo item Augustinus, Nulli aliquatenus ambigendum est, inquit, unumquemque participem esse corporis & sanguinis Domini quando in Baptismo membrum efficitur Christi.--- & Parvuli hoc Sacramento aliquo modo participant, nempe quantum ad rem significatam; & dici possunt carnem Christi manducare, & bibere sanguinem. Sic ^f Augustinus. Ubi loquitur de participatione carnis Christi citra usum Eucharistiæ, tantum per Baptismum.

* Valent. De præsent. in Euch. c. 22.
^f Citante Bedai in 1. Cor. 10. ex Aug. serm. ad Infant. Citat idem quoque Toletus in Job. 6. Annot. 28 ex August. lib. 1. De peccat. mer. cap. 20.
 & Suprà, Class. 4. c. 3. S. 4.

III. De oralitate.

OBJECT. ex Gregorio M. P. ² Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis sed etiam ore cordis hauritur. Hunc locum Bellarminus objicit pro corporali Christi præsentia. SOL. Idem Papa in verbis testimonium hoc objectum immediatè sequentibus, ^b Et in superliminare domus ponimus, inquit, sanguinem Agni, cum crucem illius passionis in fronte portamus. Ex quibus constat, utramque sententiam pariter figurativè intelligi. quod Cardinalis fortasse facilè sentiebat, ideòque hæc posteriora verba lectorem celabat prorsus vir modestus, nè scilicet in medium prolata pudorem illi incuterent.

^b Ibid.

IV. De Unione nostra corporali cum humana natura Christi.

OBJECT. de qualitate hujus unionis. ¹ Cyrillus Alexandrinus, inquit Valentianus Jesuita, & Hilarius, dicunt corporalem esse & naturalem. & nos liberè agnoscimus. quid porrò? Idem Hilarius ² rursus dicit, Nos per hoc Sacramentum uniri cum eo, non tantum voluntate sed & naturâ. Hic

¹ Class. 4. c. 7 S. 1.

² Ibid.

Ponti-

Pontificii omnes quasi clavum figunt, ac si hoc testimonium prorsus esset insolubile. SOL. Quod ad phrasin spectat, de Baptismo idem Hilarius, ¹ *Regenerati per baptismum, inquit, naturā unum fiunt, non tantum voluntate.* nec tamen ex hac unitate Christianorum, de quibus loquitur, concorporatio ulla colligitur. ¹ *Ibid.*

V. De Arctitudine unionis.

OBJECT. Chrysostomus; *Per manducationem hanc Christus nos secum in unam massam reduxit.* objicitur à ^m Sua- ^m *class. 4.*
rezio. Et rursus, *Cum Christus amorem suum vellet ostendere, per corpus suum se nobis commiscuit, & in unum reduxit,* ut corpus cum corpore uniatur. objicitur à ⁿ Valentiano. ⁿ *Ibid.*
SOL. De Baptizato idem ^o Chrysostomus; *Non fontem sed* ^o *Ibid. Chry-*
mox Dominum ipsum amplectetur, commisceris, & subvertus ^{soff. hom. 6.}
conjungeris corpori illi quod sursum in calis sedet, quod non li- ^{in Coloss.}
cet diabolo accedere. Item Augustinus; ^p *Baptizati in Christo* ^p *Grat. De*
incorporati sunt. Similiter etiam alii Patres ad locum Apo- ^{consecr. dist.}
stoli Rom. 6. de baptizatis; *Σύμμετοι, &c. Complantati sumus* ^{4. c. Ad hoc,}
illi in similitudinem mortis.

VI. De primo effectu ejusdem unionis.

OBJECT. Irenaeus dicit, ^q *Manducando nos fieri carnem* ^q *Lib. 1. c. 5.*
ex carne Christi, & os ex ossibus ejus, inquit ^r Valentianus Je- ^r *Lib. 1. De*
suita. SOL. Chrysostomus item de Baptismo, ^r *Quomodo* ^{praesent. c. 5.}
ergo ex carne ejus, inquit, *& ex ossibus ejus sumus?* ^{5. Decimo.}
Quemad- ¹ *Hom. 20.*
modum ille sine virili congressu natus est ex Spiritu sancto, ita ^{in Ephef. 5.}
nos illud efficitur in lavacro.

VII. De 2. effectu, unione scilicet nostra cum Divina Christi natura.

OBJECT. ^r Bellarminus inquit Cyrillum Alexandri- ^r *class. 4.*
num & alios dicere, *Nos per Eucharistia sumionem fieri con-* ^{c. 1. §. 5.}
sortes Divinae naturae. SOL. Id dicitur de unione merè my-
stica, citra ullam Eucharistiae significationem. Athanasius
enim de baptizatis, ^u *Nos,* inquit, *per Verbi carnem* (nempe ^u *Athanas.*
Christi incarnati) *sumimus, deificamur.* Item Gregorius ^{supra.}

^a Greg. Naz.
Orat. 37.

Nazianzenus de Baptismo, *Si Spiritus sanctus adorandus non est, nūc ipse deus dicitur totam sanctitatem? & quomodo me deum facit aspersione lavacri?* Denique Cyrillus Alexandrinus, *Per baptismum, inquit, participes facti sumus Divina natura.* De quo ^a suprà. Pergamus. Effectus tertius intuentus est.

^y Class. 4. c. 7
§. 5.

VIII. De effectis ex parte impiorum.

Concedimus Patres, S. Paulum ducem secutos, dicere cum reum esse iudicii qui indignè ederet aut biberit. Indè Ob j. Intelligunt, inquit ^a Adversarii, reum esse corporis Christi, & impurà sumptione, quantum in se est, contaminare & affligere ipsum corpus Christi præsens, non secus atque fecerunt illi qui illum crucifigebant. Sol. Sicut qui manducat indignè, inquit ^a Augustinus, reus est iudicii; ita qui accipit Baptismum indignè, iudicium sibi accipit. & rursus; Baptisma aliis valet ad regnum, aliis ad iudicium. Sed luculentissimè de impiis jam baptizatis, cum relatione ad Baptismum; *Rei erunt non parvi pretii, sed sanguinis Christi, qui violant & commulant animam sanguine Christi & passione mundatam.* loquitur ibi de homine adulto: ut & Athanasius de impiis, citra respectum ad Eucharistiam, *Adorantes Dominum, inquit, neg, ita ut dignum est viuentes, non sentiunt se reos esse Divinae mortis?* quod nihil aliud sonat, quàm eos scèdus Evangelicum per Baptismum initum vità flagitiosà sibi irritum facere. Denique, ut Adversarii habeant in quo acquiescant, Hieronymus, de quovis Sacramento, *Dum Sacramenta violentur, inquit, is cuius sunt Sacramenta violatur.* Hæc ^b suprà. Effectus quartus instat.

^a Bellar. l. 2.
De Euch.
c. 9. Ex
Cypr. serm. 5
De lapsis.
& Valenti.
l. 1. De præ-
sent. c. 4.
^a Contra
Fulgent.
Donat.

^b Class. 4.
c. 9. §. 6, 7.

IX. De effectis ex parte piorum.

Ob ject. Valentinus ait, *Sacramentum, ut est figuratiuū aeternæ fractionis Dei in patria, Viaticum dictum, quia præbet nobis viam illum perveniendi.* Sic revera etiam Patres. Quæ causa fuit quòd Concilium Nicenum I. Ecclesiam monuit, ^a *Nè quis egrediens de corpore, necessario & ultimo viatico privaretur.* Nec tamen sententia hæc vires ullas habet ad probandam

^a Suprà,
Class. 4. c. 7.
§. 4.

^d Can. 13.

bandam essentialem corporis Christi præsentiam in Eucharistia, nec umbram vitium. Ecce enim SOL. per Parallelum de Baptismate, Nam Basilius hortatur juvenem quendam ad recipiendum Baptisma, dicens, *ne quandoque te ipse, Ne iacturam facias hujus viatici.* Præterea, Albaspinæus Episcopus Gallus, scriptor sanè elegans, lectorem suum sic instituit, *Consideres, inquit, nihil aliud dici Viaticum nisi quod in morte sumitur, & in alteram vitam proficiscenti prodesse potest: & Baptismus & Absolutio, quando morientibus impertuntur, inter viatica censeri possunt.* Hæc etiam suprâ^e. Per-
gimus ad quintum effectum.

^e Class. 4.
c. 7. §. 4.

X. De spe resurrectionis.

OBJECT. Bellarmini: ^f Optatus, inquit, vocat Eucharistiam Pignus salutis, Tutelam fidei, & Spem resurrectionis.

^f Suprà,
Class. 4. c. 7.
§. 7.

SOL. Ergo hinc colligis in ea præsentiam essentialem corporis Christi? nihil agis. Consequentiam hanc minimè credidit Basilius: qui de Baptismo, *Baptismus, inquit, est ad resurrectionem arrhabo.* neque Theodoretus, *Baptismus, inquit, est arrhabo & pignus futurorum bonorum & resurrectionis.* non denique Chrysostomus, qui rem explicans accentu pleniori, *Baptismus, inquit, resurrectio est.* De his suprâ^h.
Restat effectus ultimus.

^g Epist. de
Baptis.

^h Class. 4.
c. 7. §. 7.

XI. De ipsa Immortalitate post resurrectionem.

OBJ. Irenæus, ^b Quomodo dicunt, inquit, carnem in corruptionem devenire, & non percipere vitam, qua à corpore Domini & sanguine alitur? Unde Bellarminus, ^k Ergo corpus Christi non solum animis percipitur, sed etiam corpore. --- corpora nostra mutabuntur per Eucharistiam ex mortalibus in immortalia. SOL. Nos sæpe sæpiusque respondimus, Recipi corpus Christi per Eucharistiam à corporibus nostris sacramentaliter, ab animabus verò spiritualiter: qui est excellentissimus & efficacissimus modus realitatis. quemadmodum etiam extra Sacramentum nos spiritualiter ali corpore & sanguine Christi, Adversarii nostri liberè concedunt,

ⁱ Lib. 4. cont.
heres. c. 34.

^k Lib. 2. De
Euch. c. 6.

¹Lib. 9. in
Job. c. 47.

^m Catech.
myſtag. 2.
ⁿ Pedag.
c. 1. Teſte
Suaz. in 3.
Thom. qu.
64. diſp. 18.
§. 12.

dunt, abſque tamen præſentia Chriſti corporali. Sed præſtò eſt parallelum de Baptiſmo: Cyrillus Alexandrinus, ¹ *Participes facti ſumus, inquit, Divina natura per Spiritum in nobis inhabitantem, qui corruptibilitatem noſtram in incorruptibilitatem commutat.* Item Cyrillus Hieroſolymitanus, ex verbis Apoſtoli ad Rom. 6. *CONSEPUTI SUMUS PER BAPTISMUM IN MORTEM EJUS. ATQUE SI INSITI SUMUS EI PER SIMILITUDINEM MORTIS, CERTÈ ET RESURRECTIONIS EJUS PARTICIPES ERIMUS,* ^m *Mortis quidem in Baptiſmo, inquit ſimilitudo eſt; ſalutis verò non ſimilitudo, ſed veritas.* Deniq; Clemens Alexandrinus, ^a *Baptiſmo adoptati perficimur, inquit, & perfecti immortales reddimur.*

Quinta Clafſis Objectiones ex Patribus, pro eſſentiali corporis Chriſti præſentia in Euchariftia, ex eo quòd vocatur Sacrificium.

OBJECT. *Si Patres exiſtimarent, inquit Bellarminus, Euchariftiam ſolùm eſſe Sacramentum, non etiam Sacrificium, nulla eſſet cauſa cur aliter loquerentur de Euchariftia quàm de Baptiſmo. Nuſquam autem Patres Baptiſmum vocant Sacrificium, Hoſtiam, Viſtimam. -- Quomodo credibile erit veteres Patres in modo loquendi nobiſcum, in ſententia cum adverſariis conveniſſe? Suarez Jeſuita eandem tundit incudem, eandem concluſionem inferens; Cùm ergò appellarint, inquit, Euchariftiam Sacrificium, ſignum eſt eos propriè de Euchariftia loqui. Nec minùs acriter, iſtis dignitate par, ætate prior, Alanus Cardinalis, Quis poſſit cum Hæreticis dicere, inquit, Patres nomen Sacrificiî de Euchariftia metaphoricè ſumiſſe, cùm hoc Sacramentum ſolum eo nomine appellarunt?*

^a Suprà,
Clafſ. 5. c. 6.
§. 3.
^b Ibid.

^a Sic illi. SOL. Quanta cum lætitiâ & confidentiâ geſtiebant hoc cœmionum canere, nondum partâ victoriâ, homines præjudicio ſuo occæcati! Nam ^b ſuprà oſtendimus, teſte Melchiore Cano Theologo Pontificio, pleroſque antiquorum Baptiſma etiam *Hoſtiam* appellaviſſe. Imò & ejuſdem

dem rei testem produximus magnum Augustinum; qui enarrans primitivæ ætatis Doctorum sententiam, *Qui diligentius hunc locum, inquit, pertrectarunt, intelligunt de holocausto Dominicæ passionis, quod eo tempore offerri quisque pro peccatis suis, qui ejusdem passionis fide dedicatur, & baptizatus moritur. De quo dicitur, NON RELINQUITUR SACRIFICIUM PRO PECCATIS.* Huic tandem subjunximus testimonium Theophylacti in eandem sententiam. Cùm Adversarii nostri junctis viribus ad eò vehementer nos urserint ut ex omni Antiquitate ostenderemus Baptisma Patribus sacrificium unquam nominari, quis non existimet hoc illis videri defensionis suæ veluti maximum propugnaculum; quo diruto jam & funditus subverso, de causa eorum conclamatum esse fatendum sit? Sed perstant denuò, & de novo; in Classe proxima, multò adhuc importuniùs insurgunt.

Sexta Classis Objectiones, quæ ad Adorationem corporis Christi pertinent.

I. De epithetis, Tremendum, &c.

OBJECT. Bellarminus, ^a *Patres vocant, inquit, Eucharistiam tremendum mysterium.* SOL. Nos Patres Eucharistiam his & aliis epithetis, veluti insignibus, ornasse liberè fatemur, & præ cæteris Chrysostomum: Sed num ideo Eucharistia (ut vobis placet) Divino cultu est adoranda? Idem Chrysostomus, de verbis Baptismatis, ^b *Verba sunt, inquit, terribilia, & canones doctrina horribiles.* Et Augustinus de Baptizandis, ^c *Illi cum timore, inquit, ad Medicum portantur, nempe (ita enim seipsum exponit) ad Sacramentum salutis æternæ.*

^a Lib. 2. De Euchar. c. ult.

^b Suprà, Class. 6. c. 2. §. 3.
^c De pecc. mer. & remiss. l. 1. c. 18.

II. Ab assistentia Angelorum.

OBJECT. ^d Bellarminus, *Ambrosius asserbat, inquit, Angelos adstare dum peragitur sacrificium. Etiam Chrysostomus dicit, Angelos corpore inclinato adstare.* SOL. Hæc pro

^d Ibid. §. 1. 2, 3.

* *Ibid.*

Eucharistiæ adoratione introducuntur: sed consequentia claudicat. Nam ^c Gregorius Nazianzenus inquit, *Τὸν ἁγίου Χριστὸν οὐ δέσποιν, &c.* Hunc gratulantur cæli, hunc Angeli glorificant propter splendorem.

III. Ex eo quod adoretur Eucharistia prius quàm manducetur.

class. 6.
c. 2. §. 2.

OBJECT. Nemo, ^f inquit Augustinus, *manducat carnem prius quàm adoret.* Locus est insignis, inquit Bellarminus. SOL. Et nemo Christianus, inquam ego, aliter aut sentit aut facit; nemo edit prius quàm adoret. Sed quid? num Sacramentum propriè absit! sed Christum in cælis regnantem, etiam tum à nobis in Sacramentali sumptione ejus jugiter adorandum. Athanasius de Baptismo, ^s *Qui baptizandi,* inquit, *adorant Patrem, Filium, & Spiritum sanctum; & perfecti non sunt ante quàm baptizantur.* At non Sacramentum ipsum adorant, sed Trinitatem, Sacramenti Autorem, nec tamen ut peculiariter in aqua, sed ut ubique præsentem.

* *Ibid.*

IV. A Rhetorica Prosopopæia, quasi in verbis Invocationis concepta.

^h *Class. 6.*
c. 3. §. 3.

OBJECT. Illud Dionysii Arcopagite à Bellarmino obijcitur, ^h *O divinisimum Sacramentum, obducta tibi significantium signorum operimenta aperi.* Hic Cardinalis; Ergo invocabat sacramentum. SOL. Quin tu potiùs somnias, Bellarmine, à Pachymerio excitandus: Hoc à Dionysio, inquit, dictum est Sacramento, *ὁ ἁγίος*, tanquam vitam habenti; ut Gregorius Nazianzenus locutus est de festo Pascha, O PASCHA! Sed ex Parallelis agendum. De Baptismo Ambrosius, O aqua, inquit, *quæ humano aspersum sanguine orbem terrarum lavasti!* Similiter Optatus; O aqua, *quæ purum orbem fecisti!* Sed epithetum illud Divinum deest, fateor: Non tamen quòd illud adhibere non licuerit. Ecce enim ipse Dionysius de Baptismo loquens, *Illud,* inquit, *ἁγίου ὁρίσματος, ἁγίου ὕδατος.* & Gregorius Nyssenus, *Divinum lavacrum.* Porro, ecquis Christianus dubitat S. Scripturas canonicas divinis-
simas

simas dicere? nec tamen interea atramentum aut literas canonizare cogitat. De his singulis ¹suprà.

¹Ibid.

V. Ex eo quòd in mysterio hoc caro Christi adorari dicitur.

OBJECT. ^kAmbrosius, *Carnem*, inquit, *Christi in his mysteriis adoramus*. SOL. Nihil in hoc testimonio nodorum, nihil difficultatis inest; non magis certè quàm cum dicitur (& quidem verè) *nos in Baptismo adorare sanguinem Christi* *μαρτυρου*, quatenus ablutione sordium carnis repræsentatur remissio macularum animæ per sanguinem Christi. Quisquàmne verò Patrum tale quid de Baptismo ausus est dicere? Imò fortassis etiam amplius: Augustinus ¹enim inquit, *Baptismum Christi ubique veneramur*. nempe veneratione æstimationis, illud pro divino Christi Sacramento habentes, non tamen deferentes ei divinum aut latreuticum cultum.

^kClass. 6.
c. 3. §. 2.

¹Ibid.

V I. De genuflexione inter communicandum.

OBJECT. ^mCyrillus jubet, inquit Bellarminus, *ut flexo genu & adorationis in modum accedamus ad Eucharistiam*. SOL. Basilii rationem afferens cur non procrastinetur susceptio Baptismatis, Nè, inquit, *cùm baptizari cupiunt, morbis corripiantur, ita ut nec loqui nec audire possint*, *ὡς κλίνας γόναυς ἐν προσκύνησιν*, nec genu flectere ad inclinationem: nempe adorationis. loquitur de adultis. Ex his Doctor vester Archidius, *Hic ex verbis Basilii manifestè constat baptizandos genua flexisse*.

^mClass. 6.
c. 3. §. 2.

VII. De non revelando mysterium hoc Ethnicis & Catechumenis.

OBJECT. Bellarminus inquit, ⁿ*Patres non loquebantur de hoc Sacramento Ethnicis aut Catechumenis, nisi rectè, in his verbis*, NORUNT FIDELES. Vide Tertullianum, Origenem, Chrysostomum, Augustinum, Basilium, Theodoretum. SOL. De Baptismo similiter Chrysostomus, *Dei promissio facis hoc Sacramentum*, inquit, *ἀσέπῳ ἱερουργεῖν μηδὲ, ut norunt fideles*.

ⁿClass. 6.
c. 4. §. 2.

Item..

Item de iis qui baptizantur pro mortuis loquens, *Apertè loqui non audeo*, inquit, *διὰ τὸς αἰσχύνας*, propter non initiatos. Rursus, *Ἰσχυρὸν ἐστὶ μυστήριον τοῦτο*, *Norunt Catechumeni*. Porro, Augustinus agens de Catechumenis, quærenti cur non iis Sacramenta prodantur, respondet, *Idcirco fit, ut ardentius ab iis concupiscantur, quanto honorabilius occultantur*. Igitur Augustinus hanc suâ locutione nihil intellexit Sacramento Eucharistiæ peculiare. Similiter Basilius, etiam in libro à Cardinali citato, loquens disertè de Catechumenis adhuc candidatis Baptismi, *Fer mergi in Baptismo*, inquit, *renunciare Satana, nonne ex ea doctrina habemus quam Patres nostri in silentio, quod curiosos & otiosos submoveret, servarunt? quæ intueri fas non est non initiatis*. Quid his clarius? Deniq, Dionysius Areopagita de Baptismo, *Μηδὲς ἀτίλας*, inquit, *ἐν τῷ τῷ διακρίνω*, *Nemo non sacris initiatus ad hunc videndum admittatur*. Quàm nullarum igitur virium sit argumentum illud ad probandam corporalem Christi præsentiam in Eucharistia, hinc universi noverint. Hæc omnia fusiùs tractantur^o suprà.

• Ibid.

*Obiectio ultima Pontificiorum & quasi palmaria,
ex peculiari & propria dignitate
Eucharistia.*

PLurimum invaluit apud antiquos Patres genus loquendi rhetoricum, panegyricum, encomiasticum, & (ut Sophronius dixit) *declamatorium*, quod variis troporum elegantissimis perspergitur. Quæ sanctorum Patrum in *sermone* & condimenta Pontificii tanquam in *sermone* statim devorant, & sermonis ornamenta in opinionum dogmata traducunt. Unde est quòd Valentianus Jesuita exultabundus argutari gestiit & objicere pro corporali Christi præsentia in Eucharistia; *Sancti Patres ubique loquuntur*, inquit, *de hoc sanctissimo Sacramento longè reverentiùs ac diviniùs non modò quàm de Sacramentis veteris legis, — sed quàm de Sacramen-*

• Valent. De
præsentia
Christi in
Euch. puncti
1. 5. 5. 5.
DECIMO
QUINTO.

to Baptismi, & aliis Sacramentis nova legis: cum tamen certum sit in aqua etiam Baptismi esse quoddam signum seu symbolum corporis & sanguinis Christi, quatenus ejus virtute abluimur spiritualiter in Baptismo. Sic ille, docens Baptisma esse signum corporis Christi, nempe, Elementum liquidum symbolum esse carnis solidæ. quàm absurdè! Sed ad rem. Loquuntur Patres, inquit, reverentiùs de Eucharistia quàm de Baptismo. Sic ille, more suo, præcipitantiùs quàm veriùs.

SOL: per parallelum de Baptismo. Nazianzenum audiamus: qui in oratione panegyrica quam edidit in laudem Baptismi, postquam eum pluribus decorasset encomiis, vocans eum ^b Peccati diluvium, Lucæ communicationem, Clavem regni cælestis, Quid plura, inquit, dicam? Baptisma est ^c *αἰὲρ ὁ ὑπερβαλόμενος, praeclarissimum & magnificentissimum, omnium Dei donorum.* Et quasi in laudibus ejus prædicandis nondum sibi satisfecisset, addit, ^d *Baptisma, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις, & quicquid est honorabile.* Cui consonat illud Athanasii, ^e *Βάπτισμα, ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις οὐρανόθεν ἰσχυρὰ, in quo omne salutis nostræ stabilimentum consistit.*

^b Nazianz.
Orat. 40.

^c Ibid.

^d Athanas.
Orat. 5.
contr. Arian.

Conclusio.

ADeste igitur, obsecro, quotquot estis religionis Romanæ zelo quamvis maximo flagrantes, & quanti momenti sit hæc Parallelorum synopsis apud vos seriò perpendite: In qua brevitatis causâ (omissis id genus centum ferè aliis) inter Eucharistiam & Baptismum duntaxat collatio facta est; quâ Objectiones triginta, tanquam ex Patribus depromtæ, per totidem ipsorum Patrum testimonia parallela penè ^a *ἑκαστὴν* solvuntur: quibus par pari refertur. Quod hominum adversantium conscientias mordeat necesse est, dum intelligant Multipræsentia corporis Christi propugnatores

gnatissimos acerrimos, & ex omni Theologorum ordine nominatissimos, vix quicquam afferre vel umbram rationis habens quod non uno aut altero Parallelismo ita prorsus convellatur & enervetur ut eos succumbere necesse sit. quo nullum aut læsæ conscientiæ aut causæ magis deploratæ certius & exploratius indicium esse potest.

FINIS.

ADDENDUM.

Pag. 12. lin. 20.

Jacobus etiam Andræ in Colloquio Mompelgartensi testatur, Lutheranos *Physicam Consubstantiationem omnem, si-
ve visibilem siue invisibilem, prorsus rejicere, & conjunctio-
nem Sacramentalem admittere*, pag. 30. & alibi, *Vocabula
SUBSTANTIALITER, CORPORALITER, REALITER, O-
RALITER, nihil aliud illis significare nisi veram corporis &
sanguinis Christi præsentiam & manducationem.*

EMENDANDA.

In Præfat. pag. 3. lin. 28. pro *veritatem* lege *unionem*.

Pag. 47. lin. 29. lege, *hæc*. p. 80. l. 1. lege, *Matth.* 28. 6.
p. 119. l. 15. lege, *ibi vel mur.* p. 122. l. 2. lege, *pro ovi-
bus*. p. 126. l. 28. lege, *sensum non hab.* p. 182. l. penult.
lege, *impossibilitatis intellectum inse.* p. 243. l. 7. lege,
Cardinalem hic. p. 246. l. 8, & 17. lege, *verius*, sine accentu.

Index Scripturarum.

EXOD. xxiv. 8.	Sanguis testamenti	312
MAIAC. I. 11.	Oblatio munda	313
PSAL. cxxxviii. 7.	Quid ibo à Spiritu tuo?	21
MATTH. xxv. 14.	Sicut homo peregrinus	18
xxvi. 29.	Non bibam de genimine vitæ	175
xxviii. 6.	Non est hic: surrexit enim	49
Ibid.	Videte locum	80
MARC. xvi. 14.	Quod videntibus eum non credidissent	ibid.
LUC. xxii. 19.	Hoc est corpus meum, exponitur	107
Ibid.	Hoc facite	299
20.	Calix — qui effunditur	301
Ibid.	Voces, Edite, frangitur, Testamentum, calix, effunditur, &c.	110
xxiv. 6.	Non est hic	61
16.	Oculi eorum detentis erant, ut eum videre possent	ibid.
39.	Palpate & videte	78
JOHAN. vi. 53.	Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, &c.	65
60.	Durum verbum est	161
63.	Verba que locutus sum vobis, sunt spiritus & vita	ibid.
xvi. 7.	Expedi ut vadam, nisi enim abiero	62
ACTOR. xiii. 2.	Απορροφῶν τὸ δυνάμει τοῦ Κυρίου	303
ROM. vi. 4.	Consepulti sumus per Baptismum	119
I. COR. x. 4.	Petra erat Christus	ibid.
17.	Unus panis, unum corpus multi sumus	280
21.	Nos potestis mensa Domini participes esse, & mensa demoniorum	303
xi. 25.	Hic calix est novum Testamentum in sanguine meo	151
26.	Quoties manducaveritis hunc panem, &c.	177
29.	Qui edit & bibit indigne	140
xv. 5, 6, 7, 8.	Visum fuisse Cepha, &c.	79
43.	Seminatur corpus in imbecillitate, resurgit in potentia	91
I. COR. xii. 2, 3.	Novi hominem (sive extra corpus, &c.)	37
GAL. I. 9.	Qui evangelizaverit prater id quod accepistis, &c.	91
PHIL. iii. 21.	Qui transformabit corpus nostrum humile, &c.	ibid.
HEBR. v. 1.	Omnis Pontifex	305
ix. 20.	Sanguis testamenti	312
28.	Semel oblatas	308
x. 29.	Qui Filium Dei conculant	142
xiii. 10.	Habemus altare	307
I. JOH. I. 1.	Manus nostra contraxerunt	79

A MAROSIUS; Impossibile quid dici potest cum omnipotentia Divina laude, pag. 18. Spiritus sanctus est in diversis locis; ergo est Deus, 28. Quomodo quis audent Spiritum sanctum creaturam circumscriptam dicere? ibid. Angeli sunt circumscripti, 35. Imago in Eucharistia, 75. Quod tangitur corpus est, 81. Eucharistia figura corporis & sanguinis Domini, 126. Post consecrationem corpus Christi est, id est, significatur, 135. Obj. De pane fit caro Christi, 161. Obj. Non quod natura sonavit, sed quod benedictione mutatur, 164. Omne palpabile est corpus, 183. De Baptismo; Similitudinem sanguinis bibis, ut nullus horror cruoris sit, 245. Christus jam non querendus est in terris, 266. Non iste panis in ventrem vadit, 270. -- Quem qui comedit, vivet in aeternum, 278. Obj. Idem corpus in multis locis simul offertur, 326. In Baptismo crucifigimus Filium Dei, 336. Adorare scabellum, 360. O Aqua! 366

ANSIMUS; Quod totū est in aliquo loco, nihil est ejus quod eodem tempore sit extra locum. Idem totum non potest idem esse in diversis locis & temporibus, 45

ARNOBIVS; Non potest Deus Vulcanus esse in diversis simulacris; quia non potest dividi à se, 42

ATHANASIUS; Solius Dei est esse in pluribus locis simul, 22. Spiritus sanctus erat in Apostolis, Prophetisque abinvicem separatis: ergo est Deus, 27. Angeli sunt circumscripti, 34. Non Petri aut Pauli anima simul ad diversos tumulos, 37. De ascensione Christi, 66. TANGI & VIDERI veritatis testes sunt, 80. Quoniam, 147. Caro regneratī verbificata est, 161. Per Baptismum ediscamus, 259

AUGUSTINUS; Impossibile quid absolute Deo dici, 18. Deus est in fidelibus congregatis; igitur ubique præsens, 23. Tolle spatia à corporibus, & nusquam erunt, 40. Corpus non est in loco à quo & ad quem, ibid. Non in celo & in terra, 42. Corpus non est in termino à quo & ad quem simul. & varius, Ascendit in caelum, & non est hic. rursus, corpus

Christi nisi absens esset, semper corporaliter videremus, 53, &c. Sicut secundum Divinitatem visibilem credere impium est, ita non visibilem credere & localem post resurrectionem profanum est, 61. Nisi corporaliter abierit, semper corpus ejus carnaliter videremus, 62. corpus Christi in uno loco esse oportet, ibid. Simul in celo & in terra nullo modo esse potest, ibid. Simul in sole & in luna esse non potest, ibid. In Sacramentis aliud videtur, aliud intelligitur, 68. Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, ibid. SARUM CORDA, 72. Corpus Christi necessariò contineri in uno loco, 86. Sacramenta rerum quas significant nomina accipiunt, 135. Obj. Non est panis figura corporis Christi, 143. Signum corporis, 124. Obj. Nihil respondisse Maximo, 143. SEPULTI SUMUS PER BAPTISMA, 119. Non dicitur literas, Corpus Christi, 142. Judas manducabat panem Domini, 170. Panis ex multis granis, 181. Non posse quod est in subiecto manere intereunte subiecto, 182. Eucharistia, buccella Dominica, 188. Obijciunt quæstio, An præsens martyr ad diversos tumulos, 208. Obj. Christum se portasse manibus suis, 209. Rubet Baptismus sanguine Christi, 235. Obj. Corde & ore suscipimus, 238. Qui indignè Baptismum sumit, judicium accipit, 240. Qui maculat animam, reus est sanguinis Christi, 241. Si facinus in Scriptura præcipi videtur, est figurativa locutio, 264. Quid parvas dentem? 267. Quis tetigit, nisi qui credidit? ibid. MANICHÆI; In visceribus Christi ligatus, 270. Crede, manducasti, 276. Mite fidem, & tenuisti, 286. Nulli mali comedunt carnem Christi, 279, &c. In V. T. præfiguratur Eucharistia seu gratiarum actio, 319. Opus omne bonum sacrificium verum, 321. Mors Christi singulare & virum sacrificium, 322. Semel Christus in se immolatus, 329. Novum fideles, 374. Obj. De cultu Cereris & Bacchi; qualem non nos in pane & vino, 400. Sacramenta vincto carnali servitute veneretur, ibid.

Index Patrum.

BASILIIUS; Spiritus sanctus erat simul in
Apostolis separatis; ergo Deus, 29. Crea-
turæ omnes locis circumscriptas esse, ibid.
Angelos quoque circumscriptos, 35. Baptis-
mus, viaticum, 256. Pignus resurrectio-
nis, 259. Gravius peccant qui indignè co-
medunt, 242. Obj. Verba invocationis quis
sanctorum nobis reliquit? 267
BERTRAMUS exponit Augustinum, 68. Dici-
tur Corpus, quia figura corporis, 138. Non
attenditur quod dente premitur, 276
BERNARDUS; Datur ad investiendum annu-
lus, 276

CASSIANUS; Christus homo cum in terra
loquitur, in calo utique nisi per Dei infi-
nitatem esse non potest, 64
CHRYSOLOGUS; Non est hic secundum id quod
in loco existit, 56
CHRYSOSTOMUS; Sursum corda, 77. Non cu-
dit Christus, 80. Obj. Nos re ipsa corpus su-
um fecit, 161. Nos secum in unam massam
reducit, 163. Male Agnum comedentes in
lupos convertuntur, ibid. credamus, etiam si
sensus repugnent. Nihil sensibile apparet, 172
In rebus sensibilibus Deus tradit insensibilia,
173. De Baptismo, ibid. De gemine vitis,
176. Corpus Coristi multi grana, 180. Nos
sumus corpus Christi, ibid. Obj. Dum sedet
in caelis, manibus communicantium tractatur
interis, 206. Obj. Christum videri; Lin-
guam rubesceri: cum idem dicat de Baptiza-
tis, Tenebra preder Salvatoris, 233. Videmus
eum in praesepe jacentem, 235. De contentio-
sibus, Magis divellunt Christum quam mi-
lites, 242. Christus suavis sanguinem bibit,
ne horresceret, 244. Habemus Christum in
tra nos, 253. Obj. Non solum fide, sed &
re ipsa in unam massam reducit, 254. Os su-
mus ex ossibus ejus per Baptismum, 258. CA-
RO NON PRODIT QUICQUAM, i. e. Hac
nihil carnale habent, 263. Mens pura, sa-
crificium culpator, 263. Corpus Christi in
multis locis simul offertur, 266. Eandem ho-
stiam, vel potius, &c. 326. Ovis mactata,
Christus, 325. Baptismus, Interitus bapti-
zati & Resurrectio, 336. Obj. Angeli vi-
dentes horrescunt, &c. 362. Obj. Christus

in Scharisilla, ut in throno sedes. Eum tibi
ostendo quem Magi adorant, 351. SOLI 357
Christostomum per excessum rhetorice sceler-
conferunt Pontifici, 356
Concilium CHALCEDONENSE 3. - Utriusque
naturæ Christi proprietate salva, 48. Pro
circumscriptione in uno loco, ibid.
Concilium CARTHAGINENSE; Corpus Chri-
sti, i. e. panis, 127
Concilium CONSTANTINOPOLITANUM; NON
BIBAM DE GEMINE VITIS; Vitis est
usus, 176. Panis substantiam mandavit ap-
poni, ne scilicet idololatria admittatur, 196.
Concilium EPHESINUM; De corpore Christi,
Ubique palpabile & assequabile existit, 80
Concilium NICENUM; Medicum sumitur,
non ad satiandum sed ad sanctificandum, 188
Concilium TOLETANUM; Non ut ventrem o-
neret, ibid.
Concilium TRIDENTINUM; Verbis Christi,
HOC EST CORPUS MEUM, deesse in populo, 188.
Verba Evangelistarum & Pauli, proprie sa-
menda, 149. Panem non manere post conse-
crationem, 175
Concilium TRULLENSE; Corpus & sanguis
Domini, i. e. Panis & vinum, 127
CYPRIANUS Panem & vinum vocat corpus &
sanguinem Christi, 127. Significantiæ & si-
gnificati isdem vocabulis consentiunt, 131.
Videmus in calice populum, 133. Obj. Chri-
stus verissimum suum corpus creat, 162. Dei
omnipotentia factus est caro, 164. Dedit di-
scipulis panem & vinum, 179. Buccella Da-
minica, 188. Panis multorum granorum, 181.
Lex esum sanguinis prohibet; Evangelium præ-
cipit ut bibatur, 137. Obj. Plus in Domi-
num manibus & ore delinquant, quam cum
Dominum negaverunt, 241. Coniunctio no-
stra cum Christo non miscet personas, 276.
Manducatio nostra, cum Christo permansio,
287.
CYRILLUS ALEXANDRINUS; Divina natu-
ra, si quantum esset, circumscripta esset, 38.
Ascendens Christus veritate carnis à terra
absuit, 54. Christus non poterat carnis ter-
ris conversari, cum in caelum ascenderet, 62.
Aqua Baptismi in Divinam virtutem trans-
mutatur, 163. Fragmenta panis dedit, 189

Index Patrum?

Unio corporis Christi nobiscum corporalis & naturalis, 252. Similitudo cera liquefacta, 252. Corpora nostra augeri & nutri corporis Christi, ibid. Consortes facti Divina natura, 257. Quomodo non vivimus, qui vivificatricem carnem edimus? 278. Non agnoscit Altare præter illud Passionis 324
CYNILLUS HIEROSOLYMITANUS à Bellarmino depravatur, 183

DAMASCENUS; Angelos esse circumscriptos, 36. Solius Dei esse existere in diversis locis secundum idem, ibid. Creatum & Incretatum, Circumscriptum & Non circumscriptum, 94. Contra Hereticos quædam oisidorius, ibid. Obj. Non est panis figura corporis Christi, 143. Ejus error de voce Anti-typa apud antiquos Patres, 144

DIDYMUS ALEXANDRINUS; Spiritus sanctus erat in Apostolis dispersis, 30. Spiritus, si creatura esset, circumscriberetur loco, ibid.

DIONYSIUS AREOPAGITA; Unum divinum Altare, unus divinus populus, unus divinus panis, 179, 195. Panis unus in multis partibus fractus, 189. Obj. O divinissimum Sacramentum! SOL. 365

EPHRAÏM; Nemo sanæ mente diceret, Christum habere corpus palpabile & impalpabile, &c. 93. Panis non recedit à sua sensibili substantia; nec aqua Baptismi à sua, 195
EPIPHANIUS; Obj. Hoc & hoc, 140. Obj. Fidem Christi verbis habemus, 140, 174. Contra aquam tantum habentes, ibid. Non bibam de gemmine vitis, 175

EUCHERIUS Melchisedeci panem & vinum vocat corpus & sanguinem Christi, 127

EUSEBIUS EMISSENUS; Corpus Christi immortale factum; sed propriam habet circumscriptiorem, 59

FACUNDUS; Hoc est corpus, non propriè, sed quòd, &c. 137

PROCENTIUS; Christus nisi esset immensus, non simul esset in celo & in terra, 25. Christus erat absens celo, cum esset in terra, 55. Obj. Christus sanctificavit sacrificium corporis, 332

ELASTUS PAPA; Panis substantia manet, 194
GREGORIUS M. PAPA; Corpus Christi spirituale, sed palpabile credimus; quia non amittit essentialia veracis nature, 81. Obj. Super utrumque possem, ori & cordi, 238. Superluminare domus, de Baptizato, 256. Christus in hoc mysterio moritur, 336. Non communicans cedat locum, 343

GREGORIUS NAZIANZENUS; Spiritus sanctus fuit in diversis Apostolis; ergo est Deus, 32. Altare melius in calo. de corpore Christi, 74. Baptismus, viaticum, 256. Typicum Pascha, 318. O Pascha! 367. Glorificari ab Angelis Baptismum. 358. Obj. De Gergonia procumbente ante altare, 369

GREG. NYSSENUS; Obj. Corpus nostrum in se commiscet, 163. De Baptizatis; Mutantur in Divinam naturam, ibid. De Baptismo, Non est aqua nuda, 167. Quomodo res corporea corpori sit cibus? 188. Unum corpus tot fidelium milibus impertium, 214. Non ad edendum idoneum corpus animantium, 335

HESYCHIUS; Reliquia Eucharistie igni comburenda iradebantur, 189

HIERONYMUS; Spiritus sanctus erat in Apostolis separatim; ergo est Deus, 34. Similitudo pignoris, 70. Sursum corda, 73. Obj. De hac hostia edere licet, in celo non licet, 75. Melchisedeci panem & vinum vocat corpus & sanguinem Christi, 128. Veritatem corporis representat, 126. Corpus Christi Evangelium patet, 142. Obj. Christus convivit & convivium, 245. Verus corpus Christi, sermo Scripturarum, 246. Sacerdos, vel potius imitator veri Sacerdotis, 331

HILARIUS; Spiritus sanctus non ut nos corporalis est, ut cum alicubi sit, non sit alibi, 33. Obj. Unio corporis Christi cum nobis corporalis, naturalis, 251, 252. Baptizati naturam naturam non voluntate, 255. Corpora nostra nutriris & augeri corpora Christi, ibid.

IGNATIUS; Obj. Eucharistia est caro Christi, 159. Incorporalium rerum species aut imaginis nulla, 160. Max panem omnibus fractum, 159, 189. Panem unum frangentem, 209

IRENEUS; Est altare in calis, 76. Obj. Panis communis non est, 166. Contra Hæreticos; Aquam

Index Patrum

Aquem et humilatione separari non posse, 182. **Eucharistia** duobus modis communicatur, 182. **Carne** nostra nutritur, 182. **Corpus Christi**, 215. **Omnis** sumus et opus eius per **Eucharistiam**, 258

ISIDORUS HISPALENSIS; **Corporis** & **sanguinis** sacramentum, i. e. oblatio panis & vini, 127. **Panis**, quia confirmat corpus, ideo corpus Christi nuncupatur, 138. **Tria** hec, quantitas, qualitas, & situs, sine substantia esse non possunt, 183. **Hec** duo visibilia (scil. Panis & Vinum) sanctificata per Spiritum S. in sacramentum divini corporis (Christi) transiunt, 166

ISIDORUS PELUSIOTA; **Obj.** $\omega\epsilon\kappa\kappa\upsilon\mu\alpha\tau\iota$; 354

JUSTINUS MARTYR; **Obj.** **Panis communis** non est, 166. **Obj.** **Ex quo** carnes nostra aluntur, 247. **In** **Mithra** mysteriis, panis mysticus, verba symbolica, 249. **Gratiarum** actiones esse sola perfecta sacrificia, 322

L **ACCANTIIUS**; **Impossibile**, idem corpus alibi vivens esse alibi mortuum, 93

LEO PAPA, pro circumscriptione corporis in uno loco, 56. **Corpus** regenerari fit caro crucifixi, 160. **Non** in carnem Christi transsumitur, 163. **Obj.** **Spiritus** & **carnem** gestamus, 238. **Christus** vera ovis, 275. **Ovis** significativa, ibid. **Obj.** **Hollia** in hostiam transiunt, umbra in corpus, 216. **Ovis** significativa à vera ove removebatur, 318. **Verè** **David** in Christo est passus, quia verè **Christus** in David est carne crucifixus, 335, 336

MACARTUS; **Antitypa** corporis, 126

O **ECUMENIUS**; **Christum** Pontificem tenendum fide in calo, 76

OPTATUS; **Obj.** **Descensus** Spiritus sancti, & **Incipit** omnipotens super Altare, 166. **A** **tabulo** (Donatistis) percussus est Christus in altari, 242. **O** **Aqua**, 366

ORIGENES; **Pontifex** non nisi in calo querendus, 76. **Sicut** homo peregrinans, &c., 88. **Panis** materialis & corpus symbolicum, 186. **Evangelium** Christi sanguine, 235. **Obj.** **Non** dignus sum ut sub tecum, &c., 237. **Admirationem**, cum doctrina verba recipimus, 24. **O** **Occidit** hac littera, 262

P **ACHYMBAIUS**; **Obj.** **Primasius**; **Sacrum** corda, 70. **Melchisedec** papam & vinum vocat corpus & sanguinem Christi, 127. **Obj.** **Idem** corpus Christi in multis locis simul offertur, 326

PROPERTIUS; **Quis** discordat à Christo, non comedat, 279

S **OPHRONIUS** ad Paulam; **Cum** ipse **Mafus** Christum in presepi adorasti, 236

T **ERTULLIANUS**, contra Ebionitas negantes Deitatem Filii; **Si** homo tantummodo Christus, quomodo adest servaturus? 24. **De** iudicio sensuum, adversus Marcionitas; **Sensus** non sunt in dubio revocandi, 82, 83. **Hoc** est corpus meum, id est, figura corporis, 128. **Representasse** corpus suum, 130. **Obj.** **Contra** iudicium sensuum, 168. **Panis**, quo corpus suum representavit, 179. **Capernaite** passus, quod verè manducarent corpus Christi, 261. **Panis** auditu devorandus, &c., 276. **Obj.** **Nihil** delatibi in terram patimur, 372

THEOPHRETUS; **Impossibile** quid dici cum omnipotentia Divina laude, 18. **Heracles** Apollinaris & Eutybianus ad Omnipotentia pretextum confugere, 20. **Corpus** Christi propriam habet circumscriptionem, 19. **Servator** corporis sui imposit Symboli nomen, & symbolo nomen corporis, 136. **Quoniam**, 147. **Baptisma**, Arriba, 259. **Corpus** Christi, Archetypum, Figura panis, eandem hostiam, seu panem, &c., 350. **Obj.** **Intelliguntur** ea esse qua facta sunt & adorantur, 359. **NOBUNT FIDELLES**, 325

THEOPHYLACTUS; **Obj.** **Non** est panis figura corporis Christi, 143. **Obj.** **Ecce** **Martyrum** corpus Christi, 165. **Capernaite** putabant corpus Christi devorandum esse, 269. **Spiritualis** est carnis Christi esus. **Eius** qui non est particeps, nec vita aeterna particeps esse potest, 278. **Vinum** & **unicum** **Crucis** **Sacramentum**, 322. **Eandem** hostiam, vel potius, &c. **Ibid.** **De** Baptismo, **Hanc** **Duxit**, 338

V **IGILIUS**; **Cum** Christus in calo, non est nigr; in terra, 55, & 60. **Circumscribitur** loco per naturam carnis, ibid.

Index rerum.

Accidentia non esse absq; substantiis, 156,
 & 185.
 Adoratio Eucharistia, 352. nulla in prima in-
 stitutione, 353
 Adoratio vox apud Patres, 359
 Adoratio quæ à Protestantibus in celebratione
 Eucharistia approbatur, 403. ita ut liberi
 sint à perplexis questionibus Pontificiorum,
 404
 Altare correlativum Sacrificio, 327. Altaris
 nomen improprie rebus variis tribuitur Pa-
 trēs, 324
 Angelus consequentia, Non est hic: RE-
 SURREXIT ENIM, 49. Angelos esse circum-
 scriptos locis, 34
 Anglicana Ecclesia fides adversus Multipre-
 sentiam corporis cuiusquam, 8
 Animas rationales circumscriptis, 37. 317. esse
 indivisas per partes corporis, 86
 Apostolorum multipresenciam corporalem Scri-
 ptura nullibi memoravit, 100
 Apparitio Christi Paulo facta obijciatur, 199.
 alia item ejus apparitiones obijciuntur, 200
 Apparitio quasi vere carnis & veri sangui-
 nis Christi in Eucharistia obijciatur, 201
 Archetypum panis & vini, corpus & sanguis
 Christi, 318
 Ascensio Christi in celos, argumentum ejus ab-
 sentia à terris, 65
 Attali dictum; Occidere Christianos esse de-
 vorare homines, 269
 Attributa Corporis duo inseparabilia, Divisibi-
 le, & Circumscriptum esse, 85
 Avernois blasphemum dictum; Christianos De-
 um suum devorare, 270
 Augustana Confessio habet Protestantium omni-
 um unanimem consensum, 14
Baptismus à Patribus vocatur Sacrificium,
 334. & 420.
 Bellarmini paradox: Corpus posse esse ubiq;, 16.
 & Ultimum celum esse in Deo, 17
 Blasphemia salub obijciatur Protestantibus ob
 impossibilitatem offerentem, 3
 Berengarii abrenunciatio Capernaicitæ eras,
 226, &c.

Calumnia Pontificiorum exprobrantium
 Protestantibus frustum panis in Eucha-
 ristia, 227
 Calumnia in Christianos de Infanticidio obijci-
 tur pro presentia corporis Christi in Eucha-
 ristia, 247
 Capernaitarum illud Quidmodo calumnia
 Protestantibus obijciatur, 226. Capernaiti-
 ca manducatio Romane Ecclesie, alterendo
 carnem Christi, 228. quam Pontificii alii
 luculenter tentent, 229. alii respondent, 230
 Circumscripta est natura omnium creaturarum,
 38
 Christi multipresenciam corporalem nullam
 Historia sacra memoravit, 100
 Christi verbum, Hoc est corpus meum, non
 est tñ tñ putat usque Patres, 145
 Christus seipsum comedens obijciatur, 226
 vox Coeleste ad Sacramentum accommodatur,
 185
 Color obijciatur pro Multipresencia, 218
 Consecratio non est actus sacrificialis in Missa,
 292
 Consecrationis forma ab Evangelistis & Paulo
 tradita nullatenus Transsubstantiationem in-
 fert, 251
 Consortes sumus Divina natura per Eucha-
 ristiam, 257
 Consumitia hostie non est actus sacrificialis in
 Missa, 294
 Contactum corporalem à Pontificiis statui ad
 unionem nostram cum corpore Christi, 260
 Contradictio omnis infert absolutam impossi-
 bilitatem, 2. ex Scholasticis fuisse probatur, 4
 Contradictionum æquipollentium confessiones à
 Pontificiis vi veritatis expressa tam de Re-
 latis affectionibus, quàm de Absolutis, 95
 Contradictoria attributa suæ, Circumscri-
 ptum & Incircumscriptum, ex Patribus, 92
 Corpus Christi palpabile esse, & visibile, ex
 Scriptura, 78. ex Patribus, 80
 Corpus natum ex Virgine non potest esse sa-
 crum ex pane, 354
 Corpus Christi esse sub specie panis, & in vino,
 sensu diversa, 184
 Cruentum sacrificium offerri in Cana, dicunt
 Patres,

Index rerum.

Patres, & quomodo, 335
Cyrillus bodiernus Patriarcha Constantino-
politanus, Non admittimus *metuendum*, 196

D Ei Multipresencia in distinctis locis ob-
jicitur, 217
Devorare quid sit, 269
Dilemma jesuiticum pro Adoratione Eucha-
ristie egregium diluitur, 407

E Levatio Eucharistie non est alius sacrifici-
alis in Missa, 292. non semper fuit in Ec-
clesia, 364
Epitheta ad Sacrificium à Patribus aptata ob-
jiciuntur, 320
Est verbum, nisi transivisse sumatur, non po-
test Transubstantiationem efficere, 151
Ethnicorum locutiones quasi Sacramentales,
139
Eucharistia, viaticum, 256

F Ignorantia sunt illa verba Christi, Hoc
EST CORPUS MEUM, quia disparatum
dicitur de disparato, 114
Figurativa est omnis locutio sacramentalis,
118
Frangi Corpus Christi in Eucharistia non pro-
prie dicitur, 231
Fractio hostie non est alius sacrificialis in
Missa, 293

G Emulsiōne non opus in prima institutione
Eucharistie, 353. Genuflexio versùs
Altare, 364
Gorgonia ad Altare procumbens, objicitur,
369
Grammaticales objectiones de revelatione prono-
minis Hoc ad Panem, 115

Heretici Apollinarista & Eutychiani ad
omnipotentia pretextum confugerant, 18
Heretici Donatista. Pontificiorum opinio de
necessitate Intentionis bonæ in consecratione,
illorum opinioni proxima, 406
Heretici Ebionita negarunt Deitatem Filii, 14
Hereticus Eutyches, contra naturam huma-
nam Christi, 47, 82. asseruit panem non

manere post consecrationem, 193
Heretici Eunomiani dicebant corpus Christi
esse impalpabile & invisibile, 47, 82
Heretici Marcionite corpus Christi nullum nisi
phantasticum somniabant, 82, 198
Heretici Manichei dicebant corpus Christi esse
in sole & in luna, & per omne lignum & ar-
bores discentum esse 63, 64. & carnem ejus
visceribus sumentium adhaerere somniabant,
270
Heretici contra circumscriptionem, 94
Historica fides nec Veteris Testamenti nec No-
vi, 100. nec Ecclesiastica per mille annos ex-
emplum ullum tradidit multipresens creatu-
re, 102. Tandem figmentum eudistur, 103

Idolatria materialis in Ecclesia Romana, ex
ipsorum confessionibus, propter multos de-
fectus circa Materiam Eucharistie, & Pro-
nuntiationem, Baptizationem, Ordinatio-
nem, Intentionemque Sacerdotis, 376, 82.
Idolatria formalis in Eccl. R. circa cultum
Eucharisticum, 382, non obstante preteritu
bonæ intentionis, 383. aut moralis certitu-
dinis, 384. aut Habitualis conditionis,
386, 82.
Idolatriam Romanam esse Ethnicā deterio-
rem, 396
Imago in fracturis speculi objicitur pro Mul-
tipresencia, 218
Impossibile absolute quid dici absque blasphem-
ia, Pontificii comedunt, 2
Incrementum sacrificium Eucharistia quomodo
Patribus dicitur, 322
Infanticidium calumniosè Christianis obiectum,
pro presens corporis Christi in Eucharistia
objicitur, 247
Intentionem Sacerdotalem non necessariam esse
in ullo Sacramento, probatur, 405
Invocatio, 365
Julianus Apostata obijcit Christianis, deesse
ipsi Altare & Sacrificium præter illud Cru-
cis, 324

Liturgia antiqua habebat Preces
pro Sacrificio Eucharistie, 345
Localiter in diversis locis simul existere salus
Ff Dei

Index rerum!

Dei esse, Scholastici fatentur, 4
Lux tota non pervenit partem ullam fenestra,
Augusti. 87

Manducatio Protestantium sacramentalis,
spiritualis, & realis, 114. Manduca-
tio propriè dicta quid, 130. Manducationem
corporalem rejecerunt Patres, 160. Mandu-
care dente, 168. Manducatio spiritualis,
173, &c.

Manna quomodo figura, 316. cuius rei figura,
318

Melchisedeci panem & vinum symbola esse pa-
nis & vini in Eucharistia, Patres docuerunt,
337. Ejus panis vocatur ab iisdem corpus
Christi. 117

Metaphoræ, vox, 163.

Missa vox repugnat propitiatorio sacrificio,
341. Missa Romane sacrificium propitia-
torium propitiatione eget, 345

Multipresentiam propriam esse Deitatis præ-
rogativam, Patres constanter docuerunt, 37

Multipresentia corporalis, impossibilis, 38.
Ejus exemplum unicum plus quàm ridicu-
lum ex historiis Legendariis obijciatur, 103

Multipresentia doctrina quàm sit prodigiosa,
patet ex exemplo unius militis multiplicati
in exercitum, 105

Multipresentia fundamentum dejectum per
expositionem verborum, Hoc est corpus
meum, 113

NORUNT FIDELIS, 373

Omnipotentia Dei pro Transubstantiatione
obtenitur, 164

Omnipotentia prætextum Hæreticorum asy-
lum dixerunt Patres, 119

Opus, ante Concilium Nicenum, 147

Palpandi sensus infallibilitas, 77
Panis substantia manet post Consecra-
tionem vestita accidentibus, 156

Panis quem Christus exhibuit erat glutinosus,
266

Pascha, figura sacrificii Crucis, 310

Patrum loca tantum citant Pontificii, cum

testimonia non audent allegare, 26
Patres unanimiter referunt Hoc ad Panem
in verbis Christi, 116 & docent, Panem &
vinum esse symbola & figuras corporis &
sanguinis Christi. 124

Patrum cautiones: I. Quod pari ulla Eucharistia
labatur in terram, 371. II. Quod mysterium
Eucharistia revelatum catechumenis, 373

Patrum iudicium de Idololatria, 398

Patrum dictis quasi directè corporalem Christi
presentiam statuentibus respondetur, 413.

Iisdem amplissimè satisfit per Parallelismos
inter Eucharistiam & Baptismum per sex
classes distributos, à pag. 410. ad finem
libri.

Penetratio dimensionum, 215

Pignus immortalitatis Eucharistia Patribus
dicta, 258

Pontificios eogè Ubiquitissimum possibilem esse
affirmare, 16

Prætextus quibus Pontificii idololatriam suam
excusare conantur, variis argumentis tol-
luntur, à pag. 398 ad 402.

Propitiatorium sacrificium quid apud Ponti-
ficios, 339. quantam vim illi tribuant. 348

Protestantium manducatio sacramentalis, spi-
ritualis, & realis, 124, &c.

Protestantium approbatio sacrificii quatenus,
349

Regula controversarum de Transubstanti-
atione, 197

Romana Ecclesia contradictiones has defendit,
Idem Christi corpus Palabile esse & Impal-
pabile. Circumscriptum & Incircumscip-
tum, Visibile & Invisibile, Divisibile & In-
divisibile, 92. Ejus barbara proferus & ab-
ominabilis doctrina, Humanam Christi na-
turam insensibilem jam proferus esse & phan-
tasmatum vacuum, 93

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Sacris, 291

Index rerum.

confessione,	308
Sacrificii proprietates omnes Missa desunt,	296
Sacrificium N. Testamenti nullum esse, ex Scri- pturis Typicis probatur,	310
Sacrificium idem cruentum & incruentum dici potest,	322
Sacrificialis actus in Missa nullus,	292
Sanguis V.T. non erat figura Missa,	312
Secessus. Corpus Christi in Eucharistia sumtum in secessum vadere, dogma est R. Ecclesiae,	271
Sensuum iudicium,	82. 168
Significantiæ & significata iisdem vocabulis censentur,	13
Similitudo pignoris à peregrè proficiscente ami- co traditi, 70. Similitudines, ducendi circulum, &c. 2. Similitudo Pontificiorum, de representatione corporis Christi per ipsum corpus tanquam in theatro, ludicra, 123. Si- militudo Annuli, & Membrorum,	286
Spiritualis cibus verius cibus quàm corporalis,	274
Spiritualem manducationem ut stabiliarent Pa- tres, corporalem sustulerunt,	275
Spiritualis unio cum Christo fit, non obstante distantiâ corporis Christi,	285
SURSUM CORDA,	71

Tangi corpus Christi, dum manducatur, objicitur ex Patribus: non tangi vero saturatur Pontificii,	233
Testamenti Vet. & N. comparatio, quod ad Sacrificium attinet,	315
Transsubstantiationis novitas, 147. eiq; sex- taplex, 149. Non potest elici ex verbis in- stitutionis, 150. Eius definitio, 153. Trans- substantiationem constituendi modus duplex,	155
Tropi octo in verbis institutionis Sacramenti, 119, &c.	
Typica Scriptura nulla Sacrificium proprium in N.T. præfiguravit,	312
Ubiquitarum, contra Pontificiorum Mul- tipresentiam, nobiscum consensus,	11
Viaticum, Eucharistia,	256
Videri corpus Christi in Eucharistia, Pontificii negant,	233
Unio Communicantium cum corpore Christi, 252	
Unionis nostræ cum corpore Christi gradus va- rii, ex Patribus, ibid. Eam fieri per conta- ctum, tenent Pontificii, 260. Fit cum solis pius, 276. Eam Patres tantum permanentem esse tradiderunt,	284
Vox objicitur pro Multipresencia,	218
wiclefi obiectio, Hoc album, &c.	157

FINIS.

